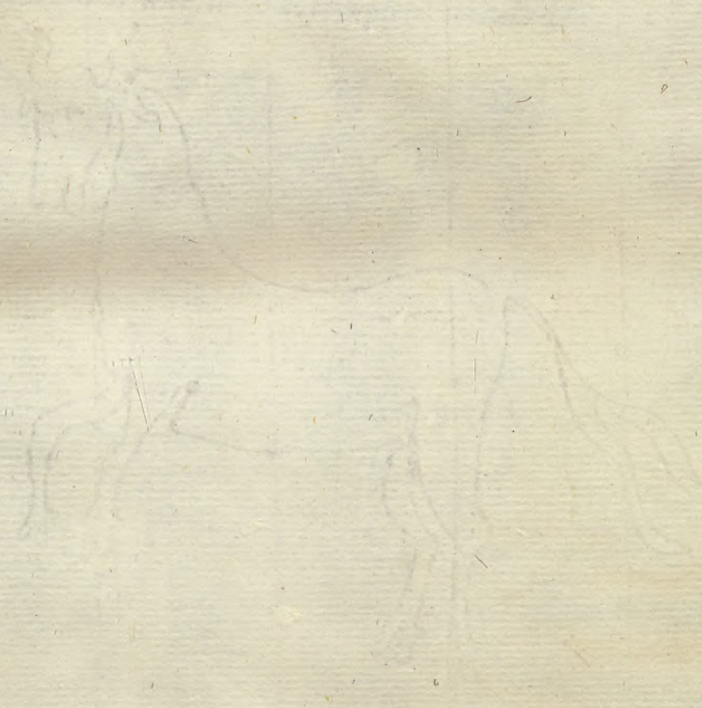

ARII PINELI LVSITANI, IVRECONSVLTI AD CONSTITVTIONES, CODICE de Bonis Maternis, doctissimi amplissimique Commentarij, quibus maternæ successionis iura fœliciter explicantur.

Adiectus est rerum omnium ditissimus ac locupletissimus Index.

Silva

SALMANTICÆ
Excudebat Ioannes Baptista à Terranoua.
M.D.LXVIII.
Expensis Ioannis Moreni Bibliopolæ.
Esta tassado a tres marauedis cada pliego.

DOn Phelippe por la gracia de Dios Rey de Castilla, de Leõ, de Aragõ, delas dos Sicilias, de Jerusalẽ, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valẽcia, de Galizia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iaen, Cõde de Flãdes, e de Tirol. &c. Por quanto por parte de uos Alõso Gomez impressor de libros desta nuestra corte nos a sido hecha relacõ que uos teniades ciertos libros para imprimir intitulados Arias Pinelo de Bonis Maternis, y de Rescindenda uenditione, y Concilio Tridentino, y los dos Concilios de Toledo, y Salamanca, los quales heran muy utiles y prouechosos para la republica supplicandonos uos diessemos licencia y facultad para los poder imprimir sin por ello caer ni incurrir en pena alguna, o como la nuestra merced fuesse. Lo qual uisto por los del nuestro consejo fue acordado que deuiamos mandar dar esta nuestra carta para uos en la dicha razon, e nos tuuimos lo por bien. E por la presente uos damos licencia y facultad para que por esta uez podays imprimir e imprimays los dichos libros que de suso se haze mencion sin que por ello caygays ni incurrays en pena alguna, y mandamos que la tal impression se haga delos dichos libros originales que ua rubricada cada plana y firmado al fin dellos de Domingo de Çauala nuestro escriuano de camara, de los que residen en el nuestro consejo, y que despues de impressos no se puedã uender ni uendan los dichos libros sin que primero se traygan al nuestro consejo, juntamente con los dichos originales: para que se uea si la dicha impression esta conforme al original so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la prematica y leyes de nuestros reynos, e no fagades ende al. Dada en Madrid a ocho dias delmes de Octubre de. 1567. años. El Licenciado Diego Despinosa. El Doctor Diego Gasca. El Licenciado Pedro Gasco. El Licenciado Fuemayor. El Licenciado Iuan Thomas. El Doctor Francisco Hernandez de Liebana. El Licenciado Iuan çapata. Yo Domingo de Çauala escriuano de camara de su Magestad la fize escreuir por su mandado con acuerdo de los del su consejo Registrada. Gorge de Olal de Vergara por Chanciller. Gorge de Olal de Vergara.

YO Domingo de Çauala escriuano de camara de su magestad delos que residen en el su consejo, doy fee, que por los señores del consejo Real de su Magestad fueron tassados los libros intitulados Rescindenda uendicione, y Bonis Maternis de Pinelo a tres marauedis cada un pliego de los dichos libros impressos en molde, con que en los principios de los dichos libros se ponga esta tassa; y de pedimiento de Diego de Neyla uezino de Salamanca y mandamiento de los dichos señores del consejo di la presente que es fecha en Madrid a ueynte y cinco de Nouiembre de mil e quinientos y sesenta y ocho años.

Domingo de Çauala.

D. SEBASTIANO HVIVS NOMINIS primo Lusitanorum Regi potentissimo, Afric. Æthio. Indico,

Arius Pinelus perpetuam fœlicitatem.

ETSI vetustissima consuetudine, multis seculis obseruata, omniumque feregẽtium moribus recepta, Augustiss. princeps, licuerit semper rei literariæ professoribus lucubrationes suas, etiam de humilioribus argumentis, magnis Regibus & Monarchis consecrare: non potuit tamen nõ valde timere quum præsentem iurisprudentiæ librum celsitudini tuæ ratio ipsa nuncupandum cogere videretur, occurrebat enim quanta Regij nominis sit maiestas, quantus splendor, cui recte nihil offerri dicari ve posit nisi vndique expolitũ, ac omnibus numeris absolutum: nec ignorabam qui sit multorum liuor, quàm rarus cãdor, vt etiam primæ sententiæ viri calumniantium morsus euadere nequeant. Agnoscebam quàm egregia in scribente requiratur eruditio, quàm non vulgaris authoritas: eruditionis autem, licèt ex longo tempore, assiduo studio, aliquali ingenio, nonnihil mihi vẽdicare possem: autoritatem verò (in id fortasse magis necessariam) sciebam non semper meritis parari, sed ab indulgentia fortunæ, principum fauore, alijsque externis sæpius pendere. Nec timorem pellebat vbiq; scripturientium audacia: cogitabam enim plures eam aleam magno suo dispendio expertos, qui cum docti haberi, alijsq; excellere molirentur, vix pro sanis habiti sunt. Nec animum satis erigebat amicorum hortatus & efflagitatio: qui scirem eos abdicatis iuris solennibus, sæpius iudicare, nec satis integros censores esse: videbamq; tutius fore, cum Catone, culpa carere quàm cum Albino culpam deprecari. Poteram tamen bona fide asserere, traxisse me ad scribendũ, atq; ex nõnullis quæ domi habeo, vulgandum præsens opus, honestum quoddam votum communicandi iuris studiosis aliqua quæ non omnibus nota existimauerim. Illud dixisse liceat, si adhuc in iure scribendi facultas datur, ne-

gandam non videri ei qui maturiori ætate post longam legendi functionem frequentissimo semper auditorio ornatum, post causarũ experientiam, & fori digestionem, sufficienti librorum copia, iudicio nõ illaudato, in eam prouinciam animũ intendit. Periculo autem non declinato, videbatur præsens opus nõ nisi sub Regiæ maiestatis pręsidio in publicum mitti posse. Catholici enim Regis patriæq;, patris Ioãnis tertij, celsitudinis tuæ aui, ac domini nostri clementissimi iussu, stipendijs, beneficijs, in hac insigni Academia Conimbricen. publico legendi munere, vltra continuum decennium functus fueram: qua functione demissa, aliaq; vitæ ratione non infœliciter suscepta, idem magnanimus ac præstantis. Rex me honorificis codicillis insignitum, ad ius ciuile interpretandum remisit. Iure igitur sub eius Principis nomine (si superstes fuisset) primæ lucubrationes nostrę vulgandæ erãt: eo autem ad cœlestem gloriam euecto, eodem iure sub tuis auspicijs in lucem prodeunt, cum celsitudo tua eidem in Regium nomen, amplissimumque imperium, solus legitimusq; successor extiterit. Lusitanis autem in tanti Regis obitu, communi luctu ac mœrore obrutis, magnũ præstat solatium excellentissima Regina D. Catharina auia tua, domina nostra, nunquã satis laudata, tibi iure ipso legitima trutrix, in idque munus ab auo tuo prudentissimè destinata, cuius virile pectus, in Deũ pietas singularis, in communem vtilitatem vigilantia, omni eam imperio dignam faciunt. Nec minus subditos tuos recreat fouetq; rarissima virtus, eximia prudentia D. Henrici Magni patrui tui, in quo inuictissimi Regis patris, atauorumq; regia stemmata, amplissimam Cardinalatus dignitatem, aliaq; mortalium iudicio maxima, eius internis bonis atq; animi dotibus longè inferiora semper censebunt rectè sentiẽtes. Quid enim non plebeium atque infimum manebit, si eius principis saluberrimo iudicio, fidei zelo, morumque nceritati syconferatur? Inclytam Celsitudinem tuã auiæq; augustæ, ac serenissimi patrui (quorum consilio imbecillam ætatẽ tuam supplente, regnum fœliciter gubernatum iri speramus) diu incolumes reddat, atque in longos annos sospitet Deus Opt. Max.

HEN-

ERRATA.

FOlio.2.col.1.lin.38.ibi cerrisśima.dic certisśima.fol.3.col.3.lin.12.ibi quam.dic quę. & ineodem fol.col.4.li.25.ibi legitur.lege loquuntur.fol.4.col.1.lin.27.ibi hac.dic. de hoc. & fo.4.lin.32. eiusdem columnæ ibi fillalam. dic filialem. & co.2.eiusdem fol.li.11.ibi.C.do.dic de.cō.uero.3.eius dē fol.lin.16.ibi odeo dic adeo.fol.5.co.1.lin.8.ubi latequi.dic lateque.fol.5.co.1.li.ulti.ibi in potest dic in.l.potest. folio .5.co.2.lin.17.ibi os.dic.so.fol.5.co.3.lin.7.ibi super dic supra.fo.5.co.3.lin.8.ibi.l.7.spunge.l.& dic in.7.fol.5.co.4.lin.27.ibi aliquo dic aliqua.fo.6.co.1.li.16.ibi.5.dic ut.5.fo.6.co.1.lin.24. ibi mittit dic admittit.fol.6.co.2.lin.18.ibi Cornel.dic Corneus.fol.6.co.2.lin.26.ibi obligatio dic obligationibus.fol.6.co.2.lin.36.ibi abiectio.dic adiectio.fol.7.co.3.lin.29.ibi habita ratione.dic habita ratio.fol.7.co.3.lin.41.ubi enim dic ibi enim.fol.7.co.3.lin.42.ibi intelligit.dic & intelligit.fol.8.col.1.lin.21.ibi differētia dic differētiā.F.10.co.1.li.20.ibi re.lege rei.F.10.co.1.li.22.ibi emanuit dic emanauit.F.10.co.2.li.11.ibi esset dic etiam.fo.10.co.2.infine.35.lineę.& in initio 36.ibi aliquibus.lege aliqui.fo.11.co.2.li.4.ibi incoluāt. lege in uolant.F.11.co.3.li.15.ibi textū.dic tex.F.11.co.3.li.16.ibi facul.dic falcid.F.11.co.4.li.12.ibi q.dic qd.F.11.co.4.li.32.ibi uerēssimiliter.lege uerisimiliter.F.11.co.1.li.36.ibi text⁹.lege tex.F.12.co.4.ibi Sex. lege Sed.F.12.col.4.li.42.ibi natls.lege natis.F.13.co.2.li.38.ibi.C.de impub.& aliquod.lege de impu.& alijs quod.fol.13.co.4.li.15.ibi undecimo sexto.dic decimo sexto.fo.14.co.1.li.41.ibi con filijs.dic concilijs.fo.14.co.2.li.10.ibi pœnit.dic pœnis.fo.14.co.2.li.33.ibi æquotas.dic æquatos.fo.14.co.3.li.25.ibi abdicatus dic ab dicatis.fo.14.co.3.lin.31.ibi in de statu.dic in.l.de statu.fo.16.co.2.li.38.ibi si quus.lege si quis.fo.16.co.4.li. 37.ibi nomine.dic nemine.fo.17.co.4.li.12.ibi lusitanos.lege lusitanus.fo.17.co.4.li.14.ibi omittamq; dic omittam q̄.fo.18.co.1.li.12.ibi his.dic hi.fo.18.co.2.lin.5.ibi occulati.dic occultari.fo.18.co.2.li.34.ubi durant.dic durante.fo.18.co.2.lin.37.ibi sic pater.dic sic patet.fo.19.co.4.li.40.ibi qui.dic quis.fo.20.co.2.li. 19.ibi à Cornelio.dic a Corneo.fo.20.co.4.lin.39.ibi à in lege dic & in lege.fo.21.co.1.li.17.ibi.l.oriot.dic loriotus.fo.21.co.1.lin.20.ibi deprimogenito.dic deprimogenitura.fo.21.co.2.lin.6.ibi in Rubr. tex. superfluit.tex.fo.21.co.3.lin.19.ibi quia filius.dic quia filijs.fo.22.co.1.li.36. ibi prohibente.dic prohibentem.fo. 22.co.2.li.22.ibi dominus dic dominium.fo.22.co.3.lin.1.ibi institutionibus.dic instituen.fo.23.co.1.li.28. ibi fi.ius fam.dic filius fam.fo.23.co.2.lin.19.ibi proliga.dic prolega.fo.23.lin.24.ibi id quit.lege inquit.fol. 23.co.2.lin.32.ibi fillum.dic filiū.fo.23.co.2.li.35.ibi st.dic et.fo.23.co.3.li.38.ibi lex.dic ex.fo.23.co.4.li. 28.ibi constet.dic costent.fo.24.co.1.lin.5.ibi est.dic et.fo.24.co.4.lin.29.ibi uteundi.dic utendi.fo.25.co.1. li.1.ibi tanti iuris.lege tanti uiri.fo.26.co.4.lin.32.ibi quid.dic quod.fo.27.co.2.li.4.ibi testis dic testē.fo.27. co.2.li.10.ibi conclidit.dic cōcludit.fo.27.co.3.li.39.ibi filijs.dic.filij.fo.28.co.2.li.1. ibi is qui hære.dic is qui hæres.fo.29.co.1.lin.4.ibi commudum.lege commodum.fo.29.co.3.li.10.ibi argumentum.dic argumento.fo. 31.co.4.lin.35.ibi bena.lege bona.fo.30.co.1.lin.26.superfluit.l.fo.31.co.1.li.7.ibi & textum ibi sequuntur. lege textum ibi & sequuntur.fo.31.co.1.li.33.spunge illud in.fo.31.co.3.li.32.ibi in Epiro. dic in Epitome. fo.31.co.3.lin.35.ibi.textus.dic.tex.fo.31.co.3.li.40.ibi textus.dic tex.fo.31.co.4.li.42. ibi utili. dic utile. fo.34.co.1.li.5.ubi patre.dic pater.fo.34.co.1.li.26.ibi quod.l.dic quod lex.fo.34.co.1.li.38. ibi Cornelius. dic Corne⁹.fo.34.co.3.li.7.ibi oportet autē.dic.§.cū aūt.F.35.co.2.li.2.ibi Alias.dic Arias.F.36.co.1.li.19.ibi limitātut.dic limitātur.fo.36.co.3.li.7.ibi in fin.dic in.l.fin.fo.36.co.4.li.8.ibi de capitu.dic de captiuis.fo.39. co.1.li.15.ibi dicta.dic dictæ.fo.41.co.4.lin.29.ibi dominū. dic dominium.fo.42.co.1.lin.24. ibi admitta.dic amitta.fo.44.co.3.li.30.ibi glo.cū oportet.dic glo.in.l.cū oportet.fo.44.co.4.li.29.ibi scribēt. dic scribentes. fo.45.co.2.li.17.ibi uerisu.dic uerius.fo.45.co.2.li.27.ibi in inuentarij cōfect.dic inuertarij confectio.fo.45. co.4.li.20.ibi occultantur dic occultentur.fo.46.co.2.lin.18.ibi minor.dic maioricatus fo.47.co.1.lin.10. ibi spectare.dic expectare.fo.47.co.3.li.43.ibi non excludi.dic non excludit.fo.47.co.3.li.3.ibi patre.dic pater.fo. 47.co.4.li.25.ibi patres.dic pater.fo.47.co.4.li.34.ibi effectu.dic cū effectu.fo.48.co.4.li.15.ibi mobilia.dic immobilia.fo.51.co.3.li.18.ibi ratienē.dic rationē.fo.52.co.2.li.ultima.ibi ficit.dic facit.fo.53.co.4.li.16. ibi librū.dic libro.fo.55.co.2.li.11.ibi apertius.dic apertus.F.55.co.4.li.45.ibi ætatū dic ætatē.fo.58.co.2.li.28. ibi domin hoc ar.dic dum in hoc articulo.fo.58.co.3.li.41.ibi dotalis dic dotalibus.fo.59.co.1.li.32. ibi Regiā. dic regia.F.59.co.4.li.42.ibi liberos.dic libros.F.60.co.2.li.28.ibi inqui.dic et inquo.fo.65.co.1.li.24.ibi pri moma.dic prima.fo.69.co.2.li.18.ibi dispensantur dic dispensatur.fo.70.co.4.li.28.ibi nec.dic ne.fo.71.co. 2.li.31.ibi uidetur.dic uidentur.fo.75.co.3.li.46.ibi pater.dic patre.fo.76.co.4.lin.20. ibi aduentiorum.dic aduentitiorum.fo.77.co.3.li.23.ibi.l.cū.2.dic.l.cū ij.fo.77.co.3.li.27.ibi.cuius.dic incuius..F77.co.3.li.28. ibi aut.dic ut.fo.78.co.1.li.28.ibi si mater.dic.l.si mater.fo.79.co.4.li.26.ibi de usu fructua.dic de usu fruct. fo.85.co.2.li.29.ibi tutu.dic tutum.fo.85.co.3.li.33.ibi lib.11.dic.lib.6.fo.85.co.4.li.40.ibi cū.dic cū.fo.87.

co.1.li.28.ibi doceri dic edoceri.fo.89.co.1.li.37.ibi à maioribus.dic maioribus.fo.89.co.2.li.8.ibi.lib.3.dic lib.4.fo.89.co.2.li.12.ibi & notatur.dic & notat.fo.90.co.1.lin.35.ibi ueritatis dic ueritas.fo.91.co.2.li.3. ibi priuincæ.dic prouinciæ.fo.92.co.3.li.31.ibi non careat.dic non caret.fo.93.co.1.li.3.ibi probant.dic probans.fo.93.co.2.li.42.ibi illius.dic illis.fo.95.co.4.lin.33.ibi nõ dibito.dic non dubito.fo.96.co.4.lin.34.ibi prece.dic præcedẽte.fo.96.co.4.li.38.ibi nõ.dic nos fo.105.co.4.li.46.ibi insinuari. dic in ea seruari.fo. 108. co.3.li. 44.ibi adsit nouem.dic sit ad nouem.fo.117.co.2.li.20.ibi Balbi.dic Baldi.fo.121.co.1.lin. 32.ibi nisi por.lege nisi pro.fo.123.co.4.lin.20.ibi statu nat.dic statuant.fo.124.co.1.lin.43. ibi non, spunge illud non. F.125.co.1.li.11.ibi cũuer.dic cũ uir.F.131.co.3.li.2.ibi feudali.dic feudale.F.131.co.4.li.21.ibi arguis.dic arduis.fo.139.co.4.lin.41.ibi secunda.dic secundo.fo.140.co.2.li.4.ibi quarta.dic quarto.fo.141.co.3.lin. 39.ibi sad.lege sed.fo.147.co.4.li.16.ibi fides.lege fide.fo.148.co.2.li.13.ibi doctrino.lege doctrina.fo.148. co.1.lin.45.ibi utlli.dic utile.fo.156.co.2.li.43.ibi eandem.lege eadem.fo.163.co.2.lin.20.ibi uel.lege quod. fo.163.co.3.li.30.ibi extraneos dic extraneus.fo.166.co.1.lin.18.ibi iegis.dic legis.fo.166.co.2.li.14.ibi quod.lege quoad.fo.167.co.2.li.6.ibi ex.lege est.fo.167.co.3.li.21.ibi illegitimo.dic legitimo.fo.168.col.3. li.29.ibi in alij.lege in alijs.fo.169.co.3.li.4.ibi proximus.lege proximum.fo.170.co.3.li.30.ibi legis cũ.dic l.cum.l.fo.172.co.1.li.7.ibi afferre.dic auferre.fo.172.co.4.li.7.ibi.5.dic.§.fo.173.co.3.lin.3.ibi.bi.dic ubi fo.174.co.1.li.41.ibi admittere.dic amittere.fo.174.co.2.li.5.ibi filius.dic filijs.fo.175.co.2.li.11.ibi multas dic multa.fo.175.co.4.li.27.ibi nostri.dic nostris.

HENRICVS FERNANDVS OLYSYPONENSIS DISCIPVLORVM MINIMVS, AD CANDIDVM LECTOREM.

SEMPER in ea fui ſententia, Lector candide, vt exiſtimauerim in operibus doctiſsimorum virorum (quãtumuis ſint ingenio excogitata, induſtria elaborata, iudicio perfecta, omnibus deniq; numeris abſoluta) non nulla deſiderata eſſe ab eis præſertim qui zoilorum ſectam animo profitentur, & opere ſequuntur. Quod ipſum docet experimentum, ſuadet vetuſtas, & quiuis medioeri lectione inſtructus ex multorum exemplis facilè comperiet. Nam in dialogis diuini Platonis ordo deſideratur: Ariſtoteles totius Peripateticæ doctrinæ facilè princeps (qui ipſius Platonis, Empedoclis, Anaxagoræ, Pythagoræ, & cæterorum huiuſce generis durum fuit flagellum) obſcuritatis notatur, & à Galeno in multis reprehenditur: Virgilius à nonnullis ingenio imbecillus, ab alijs Homerici laboris compilator habetur. Homerum aliquando dormitaſſe Horatius teſtatur. Demoſtenes M. Tullio non in omnibus placuit: hic verò à Græcis in ius vocatus, vt aliena reſtitueret, frigiditatis in ſalibus, & copiæ puerilis fuit damnatus. T. Liuij conciones Trogus Pompeius fictionis arguit: nõ deſunt qui Plinium turbido flumini aſsimilent, quippe qui multa deguſtauerit, pauca autẽ digeſſerit, excoxeritve. C. Saluſtius affectationis etiam in verbis abſoletis ab Aſinio Pollione carpitur: Senecam, calcem ſine Arena. M. Varronem, literarum porcum compellant: eloquentiſsimus Hieronymus in epiſtolis magni Aurelij Auguſtini nonnihil notat. Sic etiam (ne interim profeſsionis noſtræ obliuiſcamur) Accurſio nonnulli iudicium iniquè negant: Bartoli diſtinctionum longitudinem, Alberici breuitatem, Baldi inconſtantiam, Alexandri perplexam methodum, vtriuſque Raphaelis nimiam ſubtilitatem culpant. In alijs politioris literaturæ incuriam, in alijs negligentiam in allegandis doctoribus vitio dant: & (vt vno verbo dicam) ne ipſi quidem Iureconſulti huius notæ immunes fuere. Quòd ſi ijs priſcis viris ſapientiſsimis, & fama clariſsimis inuidia non pepercit, quanto vehe-

vehementius in viuos inuehetur? Maledicorum enim inuidia nomina eorum qui eadem tempestate florent, funditus extirpare conatur. Plato & Xenophon de eadem re scripsere, vterque Socratem citat: alter verò alterius mentionem non facit. M. Cicero ad Brutum multos oratores insignes recenset, suæ ætatis vix vnum aut alterum nominat. F. Quint. contemporaneos oratores silentio præterit, & vnius quem ingenuè fatetur illud sæculum gloria exornasse, nomen supprimit. Cùm itaque maior pars mortalium huiusmodi tenebris obcæcata sit, nouum non erit si aduersus insignem præceptorem Pinelum Iureconsultum clarissimum, & huius florentissimæ Academię tutissimum præsidium, vitiligatores insurgant, atque illo canino dente quo reliqua omnia, discerpant. Hi enim (vt D. Hieronymus ait) inimicis calumnijs publicè impetunt, quod priuatim libenter legunt, & quod tentare non audent, assequi autem desperant, liuidis morsibus dilacerare non cessant. Quorum orationes libenter sinimus præter fluere, modò illud apud omnes interim constet, authorem obiurgari non posse de furto alieni laboris: cum singulis debitam laudis portionem semper reddat, licet ætate, studio, & eruditione inferiores sint, secutus solennem illam Plinij sententiam, Benignum, & plenum ingenui pudoris esse, fateri per quos profeceris: sicuti econtrariò obnoxij animi, & infœlicis ingenij, deprehendi infurto malle quàm mutuum reddere, cùm præsertim sors fiat ex vsura: quem animi candorem in paucis reperies. Nec malè audiendum est, studiose lector, si aliquando omnes ex antiquioribus & recentioribus opiniones ordinatim referat, & plerasque refutet: cum id fecerit animo beneuolo (quo veritatem inuestigare indefessa diligentia ab ineunte ætate cupit) vt multorum opinionibus ob oculos positis (aduersus quas neruosè & modestè agit) facilius veritas illucescat, atque æquiora semper & vero similiora probentur: ne illa peruulgata Phil. Decij vox in prouerbium abeat, iuris interpretes, quasi aues, eò volare omnes quò vnus volauerit. Quapropter non miretur quis si eum ab omnium vel plurium opinione discedere nonnunquam videat: nec ipse mirabitur si quis ab eius sententia deuiabit. Nulli enim mortalium inuida fortuna ita prosperè hactenus flauit, ita affluenter indulsit, vt ab eius opinione nullus dissenserit. Quod si aliter eueniret, qui fieri posset vt tot variæ hominum factiones in singulis disciplinis effluxissent? Hoc vnum constanter affirmare audeo, opus hoc non esse connumerandum inter ea quæ plus in fronte promittũt quàm in recessu habeãt, nec eius author inter eos collocandus est quorũ ingenium, quia continuo studio nõ excolitur, in fœlici lolio, sterilique auena premitur atque hebescit. Nec cum ijs

accu-

accusandus est qui adeò tenaciter aliorum vestigijs inhæreat, vt si alie na ab eorum operibus separetur, charta alba, & absq; literis remaneat, & Æsopicæ cornici simillima: nec ex aduerso cum his increpandus, qui tantùm destruere instituunt quæ ab alijs constructa sunt: nec ijs similis est qui omnia ad humanitatis studia deflectunt, Iureconsultis verò non æquè magno adiumento sunt: vt pote qui etiam ab adolescentia, iudicij maturitate, ingenij dexteritate, memoriæ tenacitate præditus circiter triginta annos iuri Cæsareo assidua lectione totus insudauerit: quorum decem honesto honorario, iussu inuictissimi atque clementissimi Regis Ioannis iij (cuius anima perpetua gloria iure fruitur) ius ciuile nō disertè minus ac luculenter in hac inclyta Academia mirabili auditorum applausu & frequentia interpretatus est: cuius singulari doctrina (tāquam ex equo Troiano) plures euasere perdocti, qui legali scholæ non paruo adiumento fuerunt: quo transacto decennio aduocationis munere apud summum regni prætorium (voluit enim & hanc literarum aleam experiri) tam fœliciter functus est vt veteres togatos insignes vel æquaret, vel vinceret: ea illi erat in consulendo maturitas, in suscipiēdis causis alacritas, in pertractādis synceritas, in ipsa veritate tutanda grauitas & constantia: quæ omnia cùm comperta haberet prudentissimus Rex huius Academiæ institutor & protector, summumq; desiderium totius scholæ de reditu insignis Pineli in dies auribus acciperet, eum huc reuocandum statuit: quod factu facile non erat: sed Rex præstantissimus merita Pineli, votaq; Academiæ expendens, eum in collegium senatorū supremi prætorij dignè cooptatum honorifico stipēdio redire coegit: vt iuris Cæsarei facultati plenè consultum esset. In Academiam verò reuersus biennio iam difficillima Iurisconsultorum responsa profunda eruditione illustrat: legum vim ac potestatem mirabiliter enucleat. Adsunt in eius frequentissimo auditorio multi docti ac ingeniosi iuuenes, qui diligenti cura, ingenti silentio, debita reuerentia pendent ab ore viri: quorum vtilitati vt magis consuleret, posteritatemque demereretur, tum ne diutius crebras amicorum flagitationes procrastinaretur, opus hoc subtilitate & vtilitate cumulatissimū typis mandauit, quod nūc in grauiori ætate senectuti proxima, post diuturnū iuris studiū, longumq; causarū exercitium, cōmodius præstare existimauit. Quæ partes si in multis scriptoribus nostræ ętatis nō desiderarētur, cōmunis querimonia cessaret, nec amplius quereremur cur hodie paucissimis datur quæ antiquis fuit scribēdi fœlicitas, modò naturæ auaritiā, modò planetarū inuidiā, modò Mœcenatum penuriā causantes, cum tamen hæc omnia à pristino statu non defecerint: eadē enim est naturæ vis, & fortasse perfectior, ijdem planetarum influxus, eadem ferme principum erga doctos munificentia. culpa igitur scriptorum est, partim quia volunt vna die, vna hora sibi

& alijs

& alijs esse, & videri Poetæ, Oratores, Philosophi, Theologi, ac iuris vtriusque consulti: cùm tamē natura nostra quasi vas quoddam sit angustioris orificij, in quod si aliquid infusum velis, guttatim illud & per interualla distillari oporteat. Quò fit vt apud veteres singuli dij, singularum rerum virtute contenti aliorum vsui se non immiscuerint. Partim verò, quis à principio proprium defrandantes genium, vires suas æqua lance non examinant, nec insitam à natura aptitudinem circa scientiarum electionem sequūtur: quod si fieret (quæ Platonis opinio est) in sua arte scientissimus quisque euaderet. Si igitur, doctissime lector, fructuosum hoc opus accuratè euolueris, plurimos, difficilèsque legum sensus verissimè enucleatos percipias, scribentium nodos solues, eorum lapsus emendabis, tam rara est in hoc libro eruditio, tantaque perspicuitas: quamplurima hîc noua, scholasticæ & forensi vtilitati coniunctissima tibi occurrent, quæ decies repetita placebunt. Tractantur verò omnia arguta inuentione, sententiarum grauitate, argumentorum abundātia, mira facilitate, stylo mediocri, vt magis ob fidē opus commendetur. Norunt enim periti quanti intersit proprijs atque consuetis artis verbis res tractari. Lectores autē admoneo, in parte libri nonnulla esse mendosa loca Typographorum inscitia: quæ tamen doctos circa rerum substantiam parum remorabuntur. Illud verò iuris studiosis polliceor, si opus hoc beneuolè exceperint, multo altiora penes authorem manere, quæ propediem edi poterunt. Diutius fortasse quàm decebat immorati sumus: sed quando is qui primùm aliquid in publicum mittit, multorum censuram subire cogitur, longiori epistola nobis vtendum fuit: præsertim cum ea cura ab eximo præceptore mihi mandata fuerit, cuius suaui familiaritate, cōsiliorum sanitate, morum honestate, variarumque cognitione vtinam diutius frui liceret: ab esse enim nos non sine mœrore cogit vitæ ratio. Quòd si excusationem non acceperis, in tædij compensationem duplicem indicem accipe. alterum elementarium de rebus insignioribus: alterū de varijs iuris locis, quæ in libro explicantur. Quod in tuam gratiam, candide Lector, diligenter perfecimus, vale & fruere.

INDEX LOCORVM IVRIS COMMVNIS ET REGII, QVÆ in hoc libro explicantur, in quibus peritus & candidus Lector semper aliquid nouum, vel non negligendum reperiet.

Ex. ff. veteri seu primo volumine Pandectarum.

** Ex

¶Ex in fortiato, seu secūda parte pandectarum.

¶Ex, ff. nouo. seu. 3. parte Pandectarum.

L. Impe-

¶Ex codic.

¶Ex tribus posterioribus libris Cod.

¶Ex authenticis, seu nouelis.

¶Ex libro feudorum.

¶Ex institutionibus.

¶Ex decretalib.

¶Leges regiæ, seu ordinationes.

FINIS.

Optare meliora, cogitare difficillima, ferre quæcunque euenerint.

¶IN Discursu libri hæ literæ, I. C. significant Iuris consultum, quod exprimo pro minus expertis.

In his & alijs prudens lector facilè percipiet veram lectionem.

SALMANTICÆ.

Apud Ioannem Baptistam à Terranoua.

1568.

SVB TIMORE SANCTISSIMI NOMINIS TVI LABORAMVS

COMMENTARIA. D. ARII PINELLI LVSITANI. I. V. D. AD CONSTITVTIONES. C. DE BONIS MATERNIS.

SVMMARIVM.

pediculis. §. item cum quæreretur. ff. de Auro & arg. lega. & num. 41.

42 *Ex dict. §. item cum quæreretur ostenditur errasse Dec. Roma. Benedict. & alios in duobus articulis.*

43 *Explicatur Bart. in d. §. uxori, & proponitur noua difficultas, quæ resoluitur cũ differẽtia inter uænalia & nomina debitorum.*

44 *Tractatur an sit differentia inter uænalia ex redditibus bonorũ & uænalia negociatorũ.*

45 *Agitur circa hoc, quid in cõuentionibus & hypothecæ & de intellectu. l. cum tabernam. ff. de pignor.*

46 *Agitur de intellectu tex. in. l. obligatione generali. ff. de pigno. contra Dec. & alios eum sequentes.*

RVBR. C. DE BONIS Maternis.

PRIMA PARS.

TRactaturi (Deo duce) in hoc titulo & sequent. de bonis, quocũque modo quæsitis filijsfamilias, & per eos Parentibus, sub quorum potestate sunt, operæpretium duximus, duo in primis vt necessaria præludia examinare. Primum de nomine, bona, quo vterque titulus inscribitur. Secundũ de ipsa patria potestate, cuius vi, filij patribus acquirunt. Hæc enim duo in his tractatibus vbiq; sese offerunt, & in hoc sequimur consilium Vlpiani in. l. 1. ff. si cert. peta. & alibi sæpe.

1 Ad primum, vulgare est apud iureconsultos nomen, bona, late patere, vt in. l. bonorum. 49. in ordine. ff. de verb. signi. & ibi Accurs. & Alci. & in l. Princeps. bona. 21. eo. titu. & ibi Accurs. Bartol. & Alcia. & copiose Benedict. in. c. Raynucius, verbo cætera bona, & Tiraquel. in. l. si vnquã, verbo bona. & Ang. in tract. maleficior. verbo & eius bona. Sed omisis multis quæ illi tradunt, & facilè inueniẽtur, expediemus aliqua vtiliora, in quibus etiam nõ pauci scribentiũm haud raro lapsi sũnt.

2 Est autem cõclusio illorum iuriũ vt appellatione bonorum: non solũ contineantur corporalia, mobilia, & immobilia, sed etiã iura & actiones, quod multis aliis iurib. cõprobat glo. in. dicta. l. princeps bona, & curiosè Tiraquel. in. d. loco, sed ad hoc sufficit tex. in. l. si legatus. 30. §. 1. ff. ad Trebel. Idque etiam in pœnalibus locũ habet, vt in. l. si ademptis. C. de senten. pass. quæ id statuit in publicatione bonorum, quod tamẽ limitari potest, nisi publicatio fiat de mobilibus & immobilibus, tunc enim dicunt plures non comprehẽdi iura & actiones, quod nos Paulo mox inferi⁹ tractabimus, Eandẽ conclusionem limitat etiam Ias. in. l. si stipulatus fuerim §. cũ stipulamur. nu. 6. ff. de verb. obl.

3 Limitatur etiam dicta. l. si ademptis. per glos. in. l. non ad ea. ff. de conditio. & demonstra. vbi Barto. & Docto. notant, & Roma. in notab. 170. Alex. notabiliter in. l. si marito. nu. 2. ff. solut. matri. Deci. in cõsil. 235. nu. 5. Ias. in. dicto. §. cum stipulamur. ex qua gloss. commẽdata & recepta habetur, in publicatione bonorum nõ venire futura nec conditionalia Bar. Alexan. Deci. in. l. 3. §. fi. ff. quod quisque iur. Bal. in. l. 3. nu. 4. C. ad legem Falcid. & bonus text. in. l. si mandauero. 22. §. is cuius. ff. manda. ibi quicquid post ea acquiritur non sequitur fiscum, & illum extollit Bald. in. l. fi. in fine. C. quæ res pign. oblig. pos. In quo cauendum est ab Ang. de malefi. vbi supra nu. 12. qui ex generalitatẽ glos. videtur id extendere ad conditionalia ex cõtractu, quod tamen communiter reprobatur, tunc enim conditionalia ex contractu pendentia,

ria, quæ postea implentur, veniunt in confiscatione, vt resoluit Alexan. ad Barto. in dicta l. Non ad ea, & in dict. l. si marito, & Roma. in d. singul. & Chassen. in consuetud. Burg. rub. 2. §. 2. fol. 96. col. 1. n. 24. si vero publicatio bonorum fuerit cum deportatione intellige d. gloss. & verba dict. §. is cuius, vt viuens deportatus fruatur quæsitis post sententiã, eo autem mortuo occupat fiscus omnia ab eo relicta, quia deportatus non habet alium hæredẽ, l. 2. C. de bon. proscri. & ibi Doct. gloss. d. §. is cuius. vbi vide Fulgos. notãt Bal. & Imol. in l. eius qui. §. 1. ff. de test. facit tex. magistralis in l. quidam sunt. ff. de pœn. resoluit Alexand. in l. 1. col. 3. C. de hęred. institut.

4 Contra hoc autem tam vulgare, totque iurib. probatum: videlicet appellatione bonorum contineri iura & actiones, sæpissime scripsit Guid. Pap. vt aduertit Tiraq. in d. verbo, bona, nu. 7. vbi etiam in eodem errore ostendit aliquando fuisse Dominic. à sancto Gemin. & in eo cauendũ est etiã à Panor. in ca. 2. nu. 3. de religio. dom. & Barbat. ad Bal. in l. 1. litera b. C. de vsufr. vbi cõtra hæc iura loquitur. Ex his etiam patet errare eos qui scripserunt nõ sufficere nomen hoc bona, simpliciter prolatũ, vt comprehendantur iura & actiones, ideoque exigunt signum vniuersale, omnia, aut simile: in quo errore fuit Const. Roger. in l. vlt. nu. 3. ff. de donat. colligitur ergo ex supradictis certissima regula, vt appellatione bonorum in materia fauorabili & pœnali veniãt iura & actiones: & hæc sit prima cõclusio in hoc artic.

5 Secunda conclusio, quod in proposito idem sit in hoc nomine, Res, iuxta tex. in l. rei appellatione. 23. ff. de verb. sign. & colligitur. ex l. rei appellatio. 5. ff. eodem tit. latissime scribentes in l. 1. ff. si certum petat. regulariter autẽ in dispositionibus legis & hominis harũ vocum, res, & bona, par ius est, vt colligitur ex Bart. in l. quintus. §. argẽto. ff. de aur. & arg. lega. Bar. Alberi. Bal. in l. 1. ff. de stat. homi. & eandem æquiparationem probat Bal. in l. 1. in princi. C. de vsufru. Felin. in annot. Decret. §. omnes leges. col. antepenult. & Dec. in l. 1. lectu. 2. nu. 7. ff. si certum peta.

6 Et hoc procedit sine dubio, etiam si nomẽ, rei vel bonorũ, exprimatur simpliciter, sine aliquo signo vniuersali, vt in allegatis iurib. maxime in d. l. si legatus. §. 1. ff. ad Trebell. tex. in l. nã quod. 14. §. vlt. cũ duab. ll. sequẽ. ff. eodem titu. colligitur præterea ex text. l. quoties. 40. §. vlt. ibi, vniuersorũ, & ibi bonorũ. ff. de vsufruc. notat Bar. in d. l. si legatus. §. 1. & in d. l. nam quod §. nõ omnis, ibi, omnia vel simpliciter. Addo tex. in l. vxori meæ. ff. de vsufruct. lega. ibi bonorum meorum, & ibi omnia. vbi hæc æquiparantur.

7 Tertia cõclusio sit, quod vbi quis in dispositione rerũ vel bonorum addit pronomen, mea, adhuc veniũt iura & actiones, cõtra veteres quos sequebatur Bart. in l. 1. nu. 3. ff. de stat. homi. & ibi Bal. in princi. & Ang. de malefic. d. verb. & eius bona. nu. 3. & in §. fin. num. 2. Institu. de iur. natur. idẽ etiã sequi videbtaur Guid. decis. 442. num. 2. & alij quos refert Tiraquel. d. loco num. 8. Verius enim est quod aduertit Bar. in dict. l. quintus. §. argẽto. nu. 3. vbi reprobat opinio. antiquorũ per multa iura quib. probatur adiectionẽ pronominis, mea, non minuere significationem huius dictionis, bona: nec referri tantum ad ea quæ possidentur. Idque probatur maxime ex d. l. si legatus. §. 1. &

dicta.l. Nan quod.§. fi.cum duab.ll. seq. & hanc opinionem probat tex. in.l.meorum.91.vbi Alci. nu.1. eam dicit communem.ff. de verborum significa.& Feli. in dicto. §. omnes leges.Gomez.in.§.omnium.nu.22. in stitu. de actio. Hispanus Fernandus arias.l.21. Tauri. nu. 15. Rip. in. l. 1. col.fi.nu.104. ff. si certũ peta. Segur. Hispan. in. l. quemad modum. fol. 91.ff. de acq.poss.& idem est si dicatur omnia mea, vel mea, sine substantiuo, bona, ex dicta. l. si legatur. §. 1. per quem ita notat Bart. dicto. §. argento nu.4. versi. hoc pręmisso, quẽ somniculose reprehendit Gomes. dicto.§.omnium. nu. 22 putans Bartol. contrarium dixisse. Et hinc cauendum est ab Alc. in.l. final. nu. 79. C. de pactis. qui loquitur contra hanc receptam sententiam: & minus bene citat Bart.in dicto.§.argẽto. & ita etiam in confiscatione & pœnalib. resoluit Roma.in.l.si cõstante.§.fina. nu.8.ff.sol.ma.

8 Quarta conclusio sit, quòd cum in relictis & donationibus apellatione bonorũ veniunt iura & actiones, ex iurib. supra citatis, multò fortius idem dicẽdum est in hypotheca seu obligatione bonorum, & ita communiter intelligitur tex.in.l. nomen.C. quę res pign. obliga. poss. facilius enim extenditur obligatio, quàm donatio ex.l.fina.eiusd.ti.iuncta.l.si ita. ff.de aur.& arg.lega.& ibi Bar. explicat: idque non tantum procedit in obligatione expressa, sed etiam tacita contra Azon. ad Accurs. relatum, & cõtra eundem Accurs. variantem in.l.3.C.de hæredit. Action. vbi contra Bald.ita communiter Doct. resoluunt, & Pau.Cast.in.l.si conuenerit. 2. ff. de pign. actio. idem Pau. in.l.si constante.§.fi.ff.solut.mat.asserit receptum Dec.cõs.349. ad fi. nu. 10. & Neguz.de pign.4.memb.2.arti. nu. 165.ex quo cauendum est à Ias. errãte. in conclusione & in allegatione illius glo.in.§.item seruiana.nu.43. Insti.de action.

9 Quinta cõclus. est necessarióque infertur ex præcedentibus, vt hæc regula non solum procedat in dispositione legis, sed etiam in dispositione hominis, vt patet ex allegata l. vxori meæ.37.ff.de vsufr.leg.& l.si legatur §.1.ff.ad Trebell.cũ multis alijs. Ideoque vana est differẽtia quam in hoc constituebat Gomez.in d.§. omniũ numer.23. ad fin. malè citans Ange. Aret.& Alexand.

10 Sexta cõclusio limitat præcedentes, vt, scilicet, appellatione rerũ vel bonorũ facta relatione ad locũ, non cõtineãtur iura & actiones, eò quod certo loco non circũscribũtur.l. Caius.ff.de lega.2.& in l.si fideicõmissũ §.tractatum.ff.de iudi. & ad hoc d.l. Caius: extollunt Doct. vt tradit Tiraque.d.verbo.bona, nu.9.dicit notab. Ias. in §.Item seruiana, nu.42. Inst.de actiõ.& ita illam l.intelligit. Io. Imo. ibi.Bal.in l.1.ff.de stat.homi.& est recẽpta interpretatio, vt colligitur ex Ias. in l.Cũctos populos.2.lectu.ad fi. C.de sum.Trini.& in l.A diuo Pio.§. in venditione.nu.6.ff. de re iudic.& in d.§.Item seruiana.nu.42.Insti. de action. idẽ in cõsi.5.col.3.li.3.& Alc. in l.fin.nu.80.C.de pact. Alex.consi. 31.nu.7.li.1. Alciat. l.nominis, & rei ff.de verb.sign.Io.Cerier.de primogenit.lib.2.q.9. contra quod miserè agit Gome.d.§.omni.col.6.vers.tertio.nu.23. In quo aduerte non rectè sensisse, Bart.in d.l. Caius in summario, dũ indistinctè dicit in legato generali non cõprehendi iura & actiones, per tex.ibi, quod est contra iura receptasq; sentẽtias, tex. autẽ in d.l. Caius suam habet specialẽ rationẽ

vt

vt vides. Similiter circa eandē l. labūtur aliàs Imo. & Ro. in l. fi. ff. de dona. constituentes differētiam inter verba generalia, & magis generalia vtrobiq; enim si relationē facias ad locū, eadē est ratio. Sed d. l. Caius elegāter limitabat & declarabat Lapus allega. 91. nu. 8. ad fin. vt nomina debitorum circunscriptè non dicantur esse in loco: sed aliquando per effectum exactionis quæ fieri potest, in loco certo dicantur esse bona eiusdem loci vel prouinciæ, & ideò cōtineātur sub legato vel dispositione loquēte de bonis, vt si quis leget vel donet bona Italica, vel Hispanica cōtineātur ea quæ in illis prouincijs soluenda erāt: quod sequitur Alex. cons. 16. ad finē li. 1. & Socin. cōs. 101. nu. 2. li. 1. & Cerier. de primoge. li. 2. q. 9. nu. 7. Sed aduertendum quod limitatio hæc Lap. ex verbis eiusdē in princi. dum loquitur de pecunijs, procedit planè cū expressim in dispositione fit mentio de nominibus debitorū, cum relatione ad locū, tunc enim ea locutio intelligitur de ijs, quæ in eo loco exigi possunt, nō autē intelligitur de instrumētis vel chirographis existētib⁹ in alio loco, in quo debita exigi nō possunt, vt colligit ex Alex. d. cōs. ad finē, & ex Soci. d. cōs. & hoc modo limitatio Lapi vera est, & non tanti momēti, vt forsan sonare videtur aliàs si indistinctè Lapus loqueretur obstaret decisio illius l. Caius, cū simi. nisi forsan agatur de relicto, vel donatione mercatoris, qui nomina tantū haberet in illis locis. Tunc enī de ipsis nominibus debitorū intelligetur: attēta qualitate disponētis, & ne dispositio irrita sit, vt dicemus in Rub. sequēti circa vænalia, & ita de mercatoribus loquitur Lapus d. loco crediderim, etiā quod in institutione & fidei cōmisso vbi testator diuideret bona inter hæredes, tūc appellatione bonorū vnius prouinciæ cōprehēderētur nomina debitorū, quatunc nō fit relatio ad locū tam limitatū, nec animo restringēdi institu. vel fideico. arg. tex. in l. Si certarū. §. 1. ff. de mili. test. tex. in l. cogi. §. sed & si miles ibi res Italicas. ff. ad Trebel. nec cōtradicit Soci. d. cons. 101. in. 1. vol. imo videtur hoc comprobare, si maturè inspiciatur.

13 Septima cōclusio precedētem ampliat: vt quādo bona nominātur cū relatione ad locū, non veniāt iura & actiones, licèt, adijciatur signum vniuersale cū verbis generalissimis, putà omnia, vel quæcumque bona, vel omnia vbicūque sint, vt tradit Ias. in d. l. A diuo Pio. §. in vēditione nu. 7. in questione in qua refert se cōsuluisse vti cōsuluit d. cōs. 5. lib. 3. quod refert idem Ias. in l. stipulatio hoc modo cōcepta. nu. 22. ff. de verb. oblig. quibus in locis refert Bald. ita consulentem, quod probat Dec. cons. 237. vbi in specie Ias. citat, idē Dec. cons. 414. num. 11. quę declaratio iuuatur ex tex. d. l. Caius. quam notat Bal. in d. l. 1. ff. de stat. homi. vbi erat, verbū omnia, Iuuatur etiam ex tex. in l. generali. §. vxori. ff. de vsufrct. lega. ibi omnium rerum quæ in his domibus erant: militat etiam ratio dic. l. fideicommissum. §. tractatum. ff. de iudi. ibi cum nō loci sit æs alienum facit tex. in d. l. pediculis. §. item cum quæreretur. ff. de aur. & arg. lega. ibi omne & ibi nō videri legatū. Ad idem facit tex. in l. quæsitum. §. pen. versi. Papinianus. ff. de fund. instruc. ibi omnia quę in domo erant, & ibi cautiones debitorū legatas nō videri: ad idem facit tex. in l. quæsitum. 76. §. 1. ff. de legat. 3. ibi omne: & ibi quodcūque, & ibi quicquid vbi sunt verba vniuersalia, sed non comprehenditur

ditur quod ex regula& ratione iuris non solet comprehendi. Et est eadẽ ferè ratio ad nostrum articulum facit etiam ad idem text.in.l. Vxorem. 39.§. legauerat.ff.de lega.3.ibi, quicquid, & ibi non deberi. Sed in proposito melior tex.in l. Si mihi mœnia, ibi cum cæteris vniuersis quæ in eisdẽ fundis erunt, & ibi vti optimi maximiq; sunt, iuncta decisione ibi nomina debitorum legato non cõtineri, Quam text.in proposito dicit singularem Pau.in d.l. Caius, nu.1. Vides igitur iura clara vt hæc cõclusio procedat etiam si concurrant verba geminata & generalissima, vt aliquando consuluit Cornel. & similiter Bertrand. quos refert Tiraq. de retract. ligna. §.1.glo.7.nu.28.

14 Ex quibus iuribus infertur, in his terminis errasse Imol. Roma.in dic, l.fina.ff.de donation. dum limitabãt di. l. Caius. nisi adijcerentur verba generalissima: vides enim ea verba ita generalissima & geminata in d.l. Si mihi mænia, non tamen comprehendi nomina debitorum. Quæcũque enim verba fingas in relatione ad certum locum, nunquam videbis posse eam congruere nominibus debitorum, cum nullo modo sint in loco. Inde etiam infertur non semper verba geminata & vniuersalia augere vel mutare naturam rei, vt alias dicit Iureconsul.in d.l. pediculis.§.labeo.ff.de aur.& argẽ. legat.licet etiam verba geminata & generalia sæpe augeant & magis operetur, vt tradit Alciat.libr. 3. de verbor. signific.post princ.Moline. ad Alexã. Consi.30.lib.1.Ripa.in l.Ex facto.§. fina.numer. 16.ff. ad Trebell. tradit multa pro & contra copiose Tiraq. d.§.7.n.21.&.27.Ex eisdẽ iuri. infert Tiraq.in d.§.7.nu.26.&.27. cõtra Benedict.in d.c.Raynutius verb. Cætera bona, nume.8. vbi dixit, quod si testator, de quo ibi relinqueret omnia mobilia & immobilia quæ haberet in loco certo, venirent nomina debitorum: Et ideo Tiraquellus dicto loco, numero. 29. putat Benedi. loqui contra iura, & contra eum citat Docto. in varijs locis: sed licèt Benedict. non vtatur aptis terminis, verùm tamen dixit, & Tiraquel. decipitur, nam Benedict. loquitur in institutione vniuersali, per verbum relinquo, cum vniuersitate bonorũ l.His verbis, vbi gloss. & Barto. ff.de hæred.insti. Alexand.in.l.nam quod §. non omnis. ff. ad Trebellia. igitur succedit regula. l.1. §. si ex fundo. ff. de hæredi. instit. vt non dato cohærede, institutus in certa parte bonorum, cætera omnia consequatur, & ita congrue Benedict. ex illa regula argumentatur, nec loquitur de donatione quod non aduertit Tiraquel. Iura autem & Doct.quib. Tiraquel. nititur loquitur in donatione vel legato, aliaue dispositione particulari, in qua non datur illud necessarium ius accrescendi & cõsolidandi omnia bona ad personam illius in quem ipsa dispositio dirigitur. Facit quod in simili resoluit Alex.cons.45. nu.9.ibi nisi generaliter lib.1.

16 Octaua conclu.ad ampliationem præcedentis, & maximè ad ampliationem.d.l. Caius est quod vbi ex relatione ad locum vel simili causa, bonorum appellatione non comprehenduntur iura & actiones, id procedat quanuis relictum vel donatio conferatur in personam dilectissimam, etiam si in filium: vt colligitur ex Barto.cons.1. relato à Benedict.in d.verb. nume.25. ad fin. à Ias.in. d.l. A diuo Pio.d.§.in venditione. num. 7. & alibi sæpe, pro quo in terminis est text.in dict.l. quæsitum.§.1. ff.de

lega.

legat. 3. vbi erat relictum filio, & ita tex. in d. l. quæsitum. §. penul. versic. Papianus. ff. de fund. instruct. Sic & de filia loquitur in simili text. in d. l. Pediculis. §. Item cum quæreretur. ff. de aur. & arg. lega. & d. l. Caius, agit de relicto Nepoti, quod fuit specialiter notandum, ne quis deciperetur ex ijs quæ in iure sæpius tradũtur de fauore sanguinis, & specialibus ratione consanguinitatis, vt l. Aurelius. §. titius. ff. de lib. leg. Alcia. Regu. 1. præsumpt. 6. & pluribus probat Ias. in l. 1. ff. in ius voca. vt eant. & Felin. in. cap. cum quidam, nu. 1. de iur. iuran. Hippol. in l. vna, nu. 194. C. de rap. Virg. Matth. de Afflci. in tractatu de iure protomissi. ex num. 14. & latius in cap. 1. §. Si clientulus, de aliena. feud. late Tiraq. de retrac. in præfatione, ex nume. 52. quibus adde tex. in l. vestem. ff. de iniur. & text. in le. Si pater. §. fin. ibi coniunctam. ff. de adoptio, & quæ tradit Cremen. in rep. l. 2. col. 61. C. de rescind. vend.

17 Magis etiam fuit necessarium de hac admonere lectorem, quia non solum posset quis decipi ex illis generalibus, quæ modo retulimus fauore cõsanguinitatis & dilectionis: Sed in specie contrarium scripsit Ro. no tab. 514. dicens ob amorem filialam cõtineri iura & actiones, & etiam venalia quæ aliàs non continerentur: nec meminit illorum iurium cõtra quæ loquitur, deceptus per tex. in d. l. quæsitũ §. sed ipse Papinianus ff. de fund. istruc, qui aliud lõge diuersum probat, vt declarat Soci. in l. Si ita legatum. ff. de condit. & de monstra. Deci. consil. 59.

18 Nona cõclu. est ex. l. bonorũ. ff. de verb. signi. vt sine dubio appellatione bonorũ contineantur mobilia & immobilia, subditq; tex. contineri superficiaria, de quibus in titul. ff. de superfi. idq; patet ad sensum: & colligitur ex l. tutor. 16. §. fi. ff. de pig. actio. & l. lex vectigali. 31. ff. de pign. verè enim inter bona nostra connumeratur emphyteusis per illa iura. & colligitt ex l. 1. cũ seq. ff. si ager. vectig. vel emphyt. pet.

19 Ideoq; & in bonis emphyteuticis minoris Requiritur solẽnitas decreti: vt in l. 3. §. si ius emphyteuticariũ ff. de rebus cor. l. etiã C. do pręd. min. de qua voce emphyteusis agit Alci. lib. 1. parerg. c. 36. indeq; infertur necessario ad Res ecclesiæ quod scripsit (nõ citans illa iura) Rebuf. in suo cõpendio circa alienationes rerum ecclesiæ, facit quod scribit Ripa. in Rubr. ff. de pign. nu. 10. quod in generali obligatione veniũt bona emphyteutica: per illa iura quæ citat: sed minus bene: nãque illa iura loquuntur magis de obligatione expressa, verumtamẽ est quod Rip. dicit vt trademus in l. 1. infra eodem vel in rub. titu. seq.

20 Hinc sequitur quod si vim & significationẽ huius verbi attẽdas, necessario dicendum sit lapsos fuisse sępissimè, pluresmaximosq; iuris Interpretes: qui dubitarunt aliquãdo, an appellatione bonorũ contineantur Emphyteutica vel similia in quibus quis habet vtile dominiũ tãtum aliquando etiã scripserunt nõ contineri, nec sibi satis constant, vt colliges ex Ias. variãte. in l. Gallus. §. quidam recte. 1. lectu. nu. 43. & seq. ibi caue tamen: & colligitur ex relatis ab Alexan. in l. si patroni. ff. ad Trebel. huiusmodi etiam varietas & negligentia Doct. adhuc magis colligitur ex relatis a Dec. in l. 1. in. 2. lectu. nu. 9. ff. si cer. pet. & tradit Matth. de Afflic. in decis. 14. nu. 9. sed & alibi distinguũt an dicantur bona, indefinitè an omnia bona vniuersaliter, vt sentit idẽ Matthæ. de Afflict. libr. 1. constitu.

Rubr. 6. num. 48. & Ias. Consi. 124. col. penul. lib. 4. Ac. in super alibi distinguunt inter hæreditatem & bona, vt per Ias. in authen. Vnde si parens. nume. 8. C. de inoffic. testa. & in. d. §. quidam. rectè in vtraque lectu. Et in suo compendio feudo. nume. 45. Et Matth. de Afflic. in cap. In generali. nume. 27. si de feud. fuer. cōtrou. inter domi, & agnat. in libr. 3. feud. fol. 37. colum. 4. In quibus locis videbis eam quam diximus varietatem, tam circa bona Emphyteutica, quàm feudalia, pręsertim apud Mat. de Afflic. in dict. loco post alios. Et vsque odeò in hoc variant dubitantque Doct. vt Tiraque. plures referēs. in. l. Si vnquam verb. bona. num. 10. in fin. non resoluerit an decisio illius l. locum habeat in donatione bonorum feudal. vel emphyteuticor. quæ vtilissima quęstio non erat relinquēda indecisa, maximè repetenti. l. illā.

21 Verùm ego non dubito (vt dixi) Si verbi significatio respiciatur, Emphyteutica & feudalia propriè bona appellari: quod rectè Dec. sensisse videtur. d. l. 1. in. 2. lectu. nume. 9. ff. si cert. peta. Idem probatur ex text. in l. Item prædia. ff. famil. erciscun. vbi dicit hæc bona venire in iudicium famil. ercisc. & similiter in iudicium commune diuidu. vt. l. 7. ff. commu. diuid. quæ iura sæpissimè citantur à nostris indistinctè asserētibus, quòd bona emphyteutica & similia possunt diuidi inter hæredes, quod quidem longè aliter intelligendum est, quàm interpretes putarunt, vt latè atq; vtiliter deducemus in. l. 1. in. 2. parte, infra eod.

22 Aliquando tamen non obstante significatione vocabuli, non continebuntur feudalia vel emphiteutica sub nomine hæreditatis vel bonorū, ex aliqua ratione particulari quæ ita suadeat, vt tradit Bar. in. l. item videndum. §. fi. ff. de petit. hæredi. Alexan. in. d. l. Si patroni. & ita procedit. tex. in. d. c. in generali, & quæ ibi tradit Matth. de Afflic. ita etiā elegāter cōprobabis quod scribit Io. Cro. in. l. Si constante nu. 26. ff. solu. matri. qui hæc nō aduertit: & non est nouū aliqua ex defectu intentionis nō comprehēdi in dispositione generali, quę tamē quoad verba sunt eorū de quibus loquit ipsa dispositio, vt in. l. obligatione generali. ff. de pigno. & alibi sępe, facit. l. item apud Labeonem. §. ait prętor. ff. de iniur. ibi, quæ notabilia specialiter, Optimus text. in. l. Si quis ita. 16. §. si quis cum ignoraret. ff. de testa. tutel. ibi licet nomē, & ibi quia non sensisset.

23 In quæstione autem. d. l. Si vnquā crediderim. l. illam procedere etiam in bonis feudalib. vel. emphyteuticis, si fuit vera donatio ex parte eius qui liberos postea suscepit, ita vt nouus possessor principaliter ab eo habere dicatur, tūc enim militat ratio legis, militāt etiā verba, cū & hîc propriè de bonis agatur, vt probaui. Vbi autē in casu. d. l. Si vnquam, bona illa alteri obuenerint magis ob nouam concessionē domini directi, vel alia causa quæ maioris pōderis sit quàm renunciatio & voluntas illius qui liberos suscepit: aliud dicendum erit, quia tunc possidens non dicetur habere ab eo: ex ijs quæ trademus in. l. cum multa. infra tit. sequent.

24 Decima conclusio in hac materia sit, quod iura & actiōes, licèt propriè dicantur bona, constituunt tamen bonorum speciem diuersam à mobilibus & immobilibus: nec propriè dicuntur mobilia vel immobilia, vt colligitur ex Iureconsult. in dict. l. à diuo Pio. §. in vēditione. ff. de re iudicata ex text. ad hoc celebri apud Doctor.

ctor. in leg. quam tuberonis. §. in peculio. ff. de pecul. ibi, res mobiles & soli & ibi hoc amplius nomina debitorum, & ita antiqui Doctor. tradebant, vt refert Bartolus in lege potest. ff. de author. tutor. Bartol. in l. mouentium, ff. de verbor. significat. & ibi notanter latè qui Alberic. Et hæc est recepta theorica, vt tradit Alexand. in dict. §. in venditione, in. 1. nota. idem Alexand. in l. 1. num. 9. ff. de vulga. & pup. & in multis consilijs, quæ citat Aymon. cons. 213. ad fin. Alexand. cons. 45. numer. 8. libr. 1. & idem in consil. 24. libr. 6. Guid. pap. quæst. 291. Deci. in dict. l. 1. in. 2. lectu. nume. 8. ff. si certũ petat. idem Deci. in cons. 414. nume. 11. Panormit. in cap. nulli, nume. 9. de reb. ecclesi. Neguzan. de pignoribus. in. 2. part. 2. membr. nume. 9. & latissimè more suo Tiraquel. de retract. ligna. §. 1. gloss. 7. nume. 9. vbi refert Ias. in varijs locis hoc extollentem, aliosq; innumeros Docto. Et licèt eos dicat in hoc variare, tamen hæc est recepta sententia, & quidem vera ex illis iurib. maximè dic. §. in peculio, & suadetur ex eo, quod iura & actiones naturaliter & ex vsu loquendi manifestè separãtur à rebus mobilibus & immobilibus vt ex. Old. tradit Alberic. in dict. l. mouentium: Et in his præcipuè attenditur vsus loquendi & mens disponentiũ l. quintus. §. primo ibi, non facilè quis computat. ff. de aur. & argen. lega.

25 Ex qua doctrina infertur non rectè loqui glossa in lege finali Codice in quibus caus. in integrum restitu. non est necess. in verbo querere vbi in distincte numerabat actiones inter immobilia, per text. quem malè adducit in l. ait prętor. §. primo Digestis de iure deliber. & contra glos. in hoc est tex. in potest. ff. de autor. tuto. dum sine prætore permittit distractionem actionum minoris. Inde etiam infertur errare Notarios, & alios putantes plus contineri sub verbis, mobilium & immobilium simul quàm sub verbo bonorum: & ita ex inani verborum superfluitate sæpe nocent. Cauebis ex inde etiam à variatione glo. & Alexan. ad Barba. in d. l. mouentium. Sic & ab alijs aliter variãtibus, vt refert Tiraq. d. §. 1. glo. 7. nu. 6. 7. & . 8. Hinc infertur quod in donatione vel relicto bonorum mobiliũ & immobilium non continebũtur iura & actiones ex Bar. & Docto. in locis sup. citatis, Bart. expressim. consi. 05. l. idẽ Bart. in l. fin. nu. 4. versi. quæro. ff. de vsufr. lega. & Ias. in d. §. in venditione nu. 7. & in cons. 5. li. 3. & Guid. Pap. d. q. 261. Deci. cõs. 237. col. 1. & in d. l. 1. in. 2. lectu. nu. 8. ff. si cer. pet. & Benedict. in d. verb. cętera bona, nu. 25. Gome. in d. §. omnium, nu. 22. & in statuto in casu notabili latè tradit Corn. cõs. 104. ex. n. 19. li. 2. Marian. Soci. iunior cõs. 115. col. 1. li. 1. Cap. Tol. ibi Aufrer. q. 315.

26 Inde infertur ad quæstionẽ superius tactã, quãdo publicãtur seu confiscantur mobilia & immobilia. dicunt enim plures nõ publicari iura & actiones: vt ex Bal. Angel. Imo. tradit Alex. in l. si cõstante. §. fin. nu. 9. ff. solut. matr. Idem dixerunt Guad in. & antiqui, quos refert Tiraq. d. nu. 9. post princ. vbi hoc cõmiscet alijs materijs, & videtur vt receptũ tradere: ita etiã Neguzan. de pigno. 2. par. 2. mẽbr. nu. 10. Cerier. de primoge. lib. 2. q. 9. nu. 3. Alex. in terminis in publicatione bonorũ cons. 244. libr. 6. vbi addidit idem esse quamuis publicatio fiat cum signo vniuersali omnia bona, vt si adijciatur mobilia & immobilia, non veniant nomina debitorum. Idemq; est de mẽte aliorum,

quos Tiraquellus citat & hic allegamus: & comprobatur ex Bartol. & alijs citatis numero proximo, & ex inferius adducendis, qui in proposito asserunt idem esse in dispositione infinita quod in vniuersali: & probatur ex iurib. quæ adduximus super in l.7.concl.circa l.Caius. ff.de lega. 2. Et hæc opinio videtur planè tenēda in publicatione & sic in materia pœnali, restringenda, cum idem communiter à Doctori. tradatur in donatione & legato, & sic in materia fauorabili: vt videatur procedere argumentum à fortiori. Et tenendo hanc opinio.in confiscatione, sine dubio dicas nihil referre an sentētia loquatur simpliciter de bonis, an generaliter de omnibus bonis vt Alexand.tradit in d.consil. & est de mente aliorum: in quo minus bene contrarium scribit Moline. ad Alexand.dict.consi.in vltim.additio. adducens malè Tiraquellum qui id nō scribit: & debebat Alexand.in dict. consilio citare Albericum.in.3.part. statut.quæst.13.vbi idem concludit in publicatione & statuto pœnali, ne veniant iura & actiones cum agitur de bonis mobilibus & immobilibus,& ita Neguzan.de pignor. in.2. part.2.membr.numero.10.

27 Vnde infertur errasse grauiter Chassane. à quo cauendum est in consuetud.Burgund.in Rubric.2. §. 1.numero.14.fol.94.colum.3.qui dicit quòd in confiscatione bonorum mobilium: veniunt iura & actiones quæ mobilibus dicit æquiparari, & asserit id à Doctor. tradi. quod posset lectorem fallere. Doctor. enim communiter contrarium scripserūt, vt vides, cum iura & actiones separent à mobilib. & immobilib. & in confiscatione etiā omniū bonorum mobilium & immobilium, non accedant alteri ex illis speciebus secundum Alexand.& communem, & ita in legato mobilium consuluit Alexand. quem sequitur Deci. Consil. 381. numero.5. & consil.237. & Oldrad.conf.219.

28 Sed aduertendum est, quod in publicatione bonorum, si sententia loquatur de mobilib.& immobilib.in casu quo de iure omnia bona confiscantur, videtur sententia intelligenda secundū iuris decisionem, vt tunc veniant iura & actiones, quia militat regula.dict. l. si ademptis. C.de senten.pass.quod voluit Moline.ad Alexand.dict. consil.244. libr. 6.& tunc potest dici quod pars bonorum trahit totum ex decisione legis, nec est cur relinquantur nomina debitorum ei cuius bona mobilia & immobilia publicantur: sed etiam in statuto loquente de pœna mobilium & immobilium loquitur Alberic.d. quæst.13.arguens ab odio pœnæ per l.sanctio legum.ff.de pœn.& sic non est tuta declaratio Moline. nisi in casu apertè deciso aliquo lege confiscante omnia bona delinquentis, ad quam legem referatur sentētia, ideoque secundum illam debeat intelligi, iuxta.l. quint. §. si iudex.ff. de re iudicata cum similibus. Hinc etiam ex hac decima conclusione infertur ad obligationem & hypothecam, in qua quotidie errant. Notarij adijcientes verba illa mobilia & immobilia, quia tunc ex proximè adductis non venient nomina debitorum, vt in specie dicit Angel. Aret. in.§. primo Institu.de mutil. stipula. & alij quos citat Tiraquel. dict.§.primo, gloss.7.nume.9. Neguzan.de pignor. in. 2. part. 2. membr. nume.9. limitando id notanter in casu quem tradit Nouel.de doc.6.par.priuil.68.

29 Et Neguzan. 4. membr. secunda, part.

part. numero. 84 Sex in hypotheca posset teneri contra Doctor. vt in obligatione bonorum mobilium & immobilium veniant iura & actiones, quia est minus præiudicium, & quia mens contrahentium de omnibus bonis est, & illa adiectio Notariorum fit ex stylo, ideoque non debet restringere quod contrahentes volunt, argum. doctrinæ Bartol. in lege prima numero decimo, in fi. digestis de iure codicilorũ & quia in cõuentionibus nõ tam proprietas verborum q̃ mens contrahẽtium attendi debet, 5. in materia dicit l. fin. C. quæ res pigno. oblig. pos. & in proposito notat Deci. cons. 472. numero. 10. pulchrè Iureconsul. in l. in conuentionibus. 219. ff. de verbor. significa. vbi ponit exemplum ad quod non solent aduertere Docto. qui alibi indistinctè excludunt successorem particularẽ, quem Iureconsul. ibi mittit, quod alio loco explicabimus. Pro hac noua opinione facit regula illa iuris, quòd inducta ad augendum non debent afferre diminutionẽ & è cõtra lege legata inutiliter Digestis de legatis primo cum alijs. Facit etiã quod notat. Paulus Castrensis in dicta. lege quam Tuberonis paragrapho fi. ff. de pecul. vbi refert se ita consuluisse. Nec esset nouum vt verbum generale, bona, quod præcedit, nõ restringatur ex illa adiectione mobilium, argum. text. vbi latè Bartol. in lege quæsitum. §. final. ff. de fund. instruc. de quo notabiliter agit Matthæ. de Afflict. in Decisio. 106. & Rip. in l. cum filio, numer. 57. ff. de legatis primo & in hoc posset adduci quod in simile scribit.

30 Fulgos. in l. 1. ad fina. C. si aduers. transact. vbi agit de quæstione quæ erat inter duos filios quos pater instituit: alterum in mille, alterũ verò in bonis mobil. & immobil. & cõtendit Fulgo. tũc quod hic filius obtinebit etiã nomina debitorũ, ex verò simili mẽte testãtis, qui assignãdo certam quãtitatẽ vni, & alteri mobilia & immobilia, videtur sensisse de omnibus bonis nõ exceptis iuribus & actionibus. Quasi omnia bona huic dare videatur exceptis mille quæ specialiter & limitate alteri relinquit, quòd autem à mobilibus & immobilibus separentur iura & actiones est restrictio quæ fit ex iuris subtilitate, aliudque videtur tũc suadere mens testãtis, quæ magis attendi debet secundùm Fulgosium: quem male refert Cornel. d. cons. 104. num. 21. lib. 1. & Socin. Nepos d. cons. 115. col. 1. lib. 1. Et ita in simili quòd mens disponentis præferatur significationi mobiliũ vel immobiliũ tradit Decisio. 381. nu. 5. quibus adde doctrinã text. in l. quisquis. ff. de verborum significatione & dict. l. in cõuentionibus. ff. eodem & ita in obligation tẽtamus aliud dicendum, q̃ in donationibus & legatis, vt etiam in alio sit differẽtia inter illa per Barto. in l. si ita. ff. de aur. & argent. legat. & in alijs, vt ex Bald. Gome. Crot. tradit doctiss. Coua. Ruu. libro secũdo resolut. capitulo quinto numero secundo.

31 Vndecima conclusio sit ad ampliationem præcedentis, vt illa qualitas vel abiectio mobilium & immobilium restringat nomen bona, quanuis exprimatur cum signo vniuersali omnia vt est de mente omnium superius citatorum: & ita in specie tradit Bartol. dicto consilio. l. loquẽs de legato per verba generalia & vniuersalia & geminata, vt etiam tradit Iason in dicto paragrapho in venditione, & fortius tradit Deci. cons. 237. numer. 1. & ita cum

signo

signo vniuersali loquitur decisio. Capel. 315. Aymon. referens plures in Rubrica. ff. de legatis. 1. numero. 72. & ita sentire Doctor. communiter, colliges ex Tiraquel. in dict. tracta. de retract. §. 1. gloss. 7. numero. 26. & ibidem numero. 28. refert Corne. & Bertrand. ita consulentes, & in terminis ita colliges ex Iason. in lege stipulatio hoc modo concepta ad finem, & in verbis generalissimis & geminatis, tradit hoc Decius in dicto consilio. 227. collat. 1. & in lege. 1. in. 2. lectur. numero octauo. ff. si certum petatur post Guidon. Dec. 291. vbi loquitur etiam cum adijcitur dictio vniuersalis: ex quibus patet hanc esse receptam sententiam apud scribentes, & ita consulit Decius in casu in quo erat dictum, omnia bona mobilia & immobilia vbicunque reperiantur, non venire iura & actiones, nisi de illis fiat specialis mentio, Deci. consilio. 30. numero secundo, versicul. quarto, iuncto numer. 5.

32 Vnde cauebis ab Alciat. qui immemor communis opinionis, contrarium scribit in dicta l. mouētium ff. de verbor. signification. putans verbū, omnia, hoc casu operari, vt cum mobilibus & immobilibus veniant iura & actiones: & idem repetit Alciat. etiam in l. 1. C. de sacrosanct. eccles. & eum sequebatur Moline. ad Alexand. consil. 45. libr. 1. immemor communis sententiæ, sic etiam cum Alciat. Hispanus Coua. in cap. relatum. 2. numero. 1. in fine de testamen. hæc autem recepta opinio iuuatur ex l. quæsitum. §. penul. versic. Papinianus. ff. de fund. instru. fulcitur etiā ex textu in. l. quæsitum §. 1. ff. de leg. tertio vbi erat relictum cum signo vniuersali & verbis geminatis, nec veniunt iura & actiones, vt latius comprobauimus supra in septima conclusione. nu. 13.

33 Duodecima conclusio sit in proposito, vt quāuis actiones de se faciāt diuersam speciē bonorū, nec propriè dicantur mobilia nec immobilia, tn̄ aliquando regulantur & cēsentur secundū naturam rei ad quam competūt, vt in minore & ecclesia actio cōpetens ad rem immobilem, reguletur vt res immobilis, & non possit distrahi sine solēnitate requisita in immobilibus, secundū gl. leg. 1. C. si aduer. transact. glos. in Authen. de non alienan. aut permutand. reb. eccles. §. 1. in verbo numeranda: commendat Ias. in lege fina. nume. 122. C. de iur. emphyte. notat Paul. in. d. l. quā tuberonis. § fin. ff. de pecul. vbi pulchrum verbū scribit, & circa hoc mirè variant scribētes, vt copiosè & vtiliter tradit Tiraquellus dicto loco, nu. 14. 15. & seq. tandem verò nu. 17. probat hanc resolutionem, quam dicit receptiorē, & aliquib. modis eam declarat, & nouissimè Hispanus Antonius Gomezius de contract. c. 10. col. 2. Aduerte tamē quòd secūdum hanc resolutionem, si eam intelligas vt scripta est à multis Doctoribus, destrueretur illa recepta sententia quę colligitur ex. d. §. fin. l. quam tuberonis, semper enim actio competet ad rem mobilem vel immobilem, & cōsequenter semper posset cōnumerari vni vel alteri speciei, maximè attēta regula. l. qui actionem. ff. de regulis iuris, & ideò hæc resolutio periculosa est: in qua etiam vltra relatos à Tiraquello se inuoluit Matth. de Afflict. lib. 2. feudor. in titul. de feud. cogno. nu. 49. cum seq. referens & alios variātes: nec etiā satis se explicat Panor. in cap. nulli. nu. 9. de reb. Ecclesi.

34 Nec satisfacit resolutio Bart. in. l. potest. ff. de autor. tutor. quā doctor fre-

frequentius sequuntur, vt colligitur ex Panormit. & alijs suprà citatis: & tradit Alex. in dict. §. in venditione, & Guid. Pap. in consilio. 52. Alexan. in cons. 125. nu. 4. libr. 1. & Aufre. ad Capel. Tolosan. in quęstione. 315. ad fin. Hispa. Suarez allegat. 20. pagi. 3. Alcia. in dict. l. mouentiũ: si enim bene inspexeris distinctionem Bartoli non cessat difficultas proximè tacta, nec constat quando verificetur consideratio Bartol. dicentis hanc resolutionem procedere, quãdo necesse est iura & actiones accedere alteri ex his speciebus bonorum: hoc est ignotum per ignotius. Nisi quoquo modo intelligas Barto. vt necessum sit iura & actiones alteri speciei bonorum accedere. Quando agitur de bonis cõsiderãdis in persona in quaius cõstituit differentiam inter eius mobilia & immobilia, quod regulariter cessat in illis personis quæ liberè possũt bona sua alienare. Sed nec id satisfacit. Et in casu Pau. Ca. in d. §. fi. l. quã tubernis, nõ erat necessariũ vt nomina debitorũ applicarentur alteri ex his speciebus bonorũ & sic vides Pau. & alios sibi nõ cõstare. Vnde posset dici non esse generale, sed particulare, quod colligitur ex gl. in dictis locis, vt scilicet ea cõsideratio tantum procedat circa solennia adhibẽda in actionib⁹ distrahẽdis: quæ doctrina in illis terminis ꝓbatur ex tex. cũ gl. in lege si ad resoluendã. C. de prædi. minor. vt notat Cagnol. in lege qui actionẽ. nu. 3. ff. de reg. iur. & alij ex supra relatis. Non autẽ tam generalis conclusio videtur deducẽda ex illis gloss. ne destruatur doctrina principalis.

35 Item ex dictis Oldrad. in dicto consilio. 219. & Alberic. in dicta leg. mouentium in negotijs occurrentibus, non tam sequerer hanc periculosam distinctionem Bartol. & aliorum, quàm rationem rei & mentem disponentium: quia aliquando ratio vrgebit vt iura & actiones separentur à reliquis bonis: interdum ratio suadebit, vt inter mobilia & immobilia numerentur, vt in quæstione Fulgos. (de qua suprà) numer. 30. & opinione Moline. numero. 28. In casu autem dict. §. in venditione l. à diuo Pio, ex Bartol. ibi. 2. opposit. iustissimum fuit vt nomina separarentur à cæteris bonis: ne lites ex litibus orirentur, si cogeretur creditor seu victor exigere ab alijs qui debitori suo deberent. Et vltra alios circa illas gloss. & receptam resolutionem, vide vnum quod scribit. Bartol. in lege si sic legatum. §. fina. in fin. ff. de legat. 1. Præmissis itaque his conclusionibus circa effectum nominis, bona, de quo fit mentio in omnibus legibus huius tit. & sequentis, nunc ex d. l. bonorũ, & supr. traditis inferri posset ad plurima, sed ex multis pauca atq; vtiliora seligemus.

36 Primò igitur in proposito infero, longè aberrasse Hisp. Gomez. in di. §. omniũ col. 6. in fin. Instit. de actionib. nu. 23. versi. tertio limitatur, qui securè scribit, quod in omni donatione rerum vel bonorum, subaudiatur, vt veniant res vel bona loci in quo fit donatio, per textus in lege si fundus. ff. de euiction. & leg. Medico. ff. de auro & argento legato. Sed miserè labitur, nec aliquid faciunt illa iura quæ citat. Verum enim est quod donans, bona, sentit de omnibus illis quæ vbicunquæ habet, non autem solùm in loco donationis, cum omnia sua sint, & sic verba & ratio pariter militant in omnibus facit lex in hac Codice de donationibus & de alibi sitis facit l. secunda, Codice de excusa

cusatione tutorum probatur euidẽter, quia dominium bonorum non limitatur ad certum locum, sicut de actionibus dicit textus & ibi notant ad confiscationem bonorum Alberic. & Iacobi. in lege si fideicommissum. paragrapho tractatum. ff. de iudic. & in confiscatione etiam Bart. in lege relegatorum. §. interdicere. ff. de interdict. & relega. & quę tradit Deci. in consilio. 207. Rubeus consilio. 45. post Ias. & repetentes latè in lege prima C. de summa Trini. probatur hoc quia secundum illud dictum Gomezij, nunquam donatio improbaretur, quasi omnium bonorum præsentium & futurorũ, cõtra Bart. & communem in l. fi. C. de pact. & in l. stipulatio hoc modo. ff. de verborum obligationibus.

37 Nec vllo modo obstat dict. l. si fundus. ff. de euiction. ibi enim disponitur aliud omninò diuersum, nempe quòd vbi cauẽdum est vel satis dandum, intelligatur secundum consuetudinem loci, in quo contrahitur: quia ad eam tãquam proximiorem & magis de mente contrahentium censetur habita ratione & ita Doct. quos citat Felin. in. c. 1. nu. 23. despõsal. in quo adhibentur distinctiones vt per Alberic. in dict. l. si fundus. & Roch. in. c. fi. q. 12. de consue. repetẽtes in l. 1. C. de sum. Trinit. & fid. cathol. refert Andr. ab Exea in libr. de pact. nu. 498. Hisp. Anto. Gomez. in l. 3. Tauri, nu. 20. & procedit d. l. etiã si res de qua agitur, sit extra illũ locũ, vt tradit Iacobin. de S. Georg. in l. non solũ ff. de iur. dot. minus obstat. d. l. fi. ff. de aur. & arg. lega. enim vnicum genus argenti legabatur, intelligit tex. de argẽto quod erat tẽpore testamẽti, ex regula l. si ita, eod. titul. nec ibi fit restrictio, sed declaratio, hic autẽ fieret restrictio cõtra verba & contra mentem disponentis.

38 Ex eadẽ generalitate & significatione huius nominis, bona, vtilius infertur ad relictũ bonorum, an cõprehẽdat vænalia: in quo plures vidi docere, q̃ sub nomine bonorum in relictis, nõ veniant vęnalia; idq; incautè scribit Bal. in Rubr. C. de verborũ signi. nu. 4. Deci. cons. 381. nu. 5. idem Deci. in l. 1. nu. 24. ff. de regulis iur. & Bellon. in cons. 9. numer. 7. & Carol. Ruyn. cons. 155. nu. 9. lib. 3. Deci. cõs. 76. nu. 2. idem Dec. in authẽt. pręterea. nu. 7. C. vnde vir & vxor & in. l. omnia num. 1. ff. si cert. pet. idem in consilio. 389. col. fina. numero. 11. & Hyppolit. in Rubric. ff. de fideiusso. nu. 195. sentit Socin. in l. qui Romæ. §. Calimachus. col. 1. ff. de verb. obligatione. vbi Iason tangit, sed non satis resoluit, numero quinto variat idem Iason. in §. Item seruiana, numer. 49. cum sequenti Institutio. de Action. Sed ibi Gomez. nu. 19. apertè dicit in legato generali non comprehendi vęnalia, & ibi etiam numero. 22. sic etiam Romanus in notab. 437. ita etiã Ias. in l. 1. C. de verb. sign. num. 1. dum sequitur Bald. in Rubr. eodem titulo quem retuli: & idem repetit Iason ibi versi. ex his habes, vbi citat Bart. in l. diuus. ff. de bon. damnator. qui id videtur dicere, numor. 4. & hoc tandem probat Crot. in l. si constante, in. 2. lect. num. 139. vers. secundo, vbi sequitur Bal. in d. Rubr. & idem Crot. in. 1. lectu. num. 96. versi. idem etiam dicendum, vbi melius incepit sentire: sed tãdem ita concludit cũ Bal. In hoc variauit doctissi. Alex. in d. l. si constante, nu. 27. vbi prius benè resoluit, sed statim sibi repugnans subdit in versic. sed respõde, quod in legato generali nõ veniant vęnalia, nec etiã in hoc manet, variauit etiam Neguzan. de pignor.

in.2.parte.2.memb.numer.15.cum sequen. quibus addo, quod Alberi. in d.§.vxori, in summario variat, & idem Alberic. in l. vbi adhuc nu.10. de iur. dot. videtur cum his sentire, vt non veniant vænialia: & apertè Bald. ibi numero.19.vers.sicut. Fatetur autem Bal. in d. Rub. & sequũtur alij sup. relati, magis cõmuniter quòd in hypotheca generali veniẽt vænalia, licèt non in legato: quod colorat Crot. & Gome. vbi sup. ratio minoris præiudicij. Sed hi non aduertunt quod Bal. quem sequuntur, loquitur generaliter de omni cõtract. dicens plus comprehẽdere cõtract. quam relictum de quo miratur Ias. d.§.item fer.num.50.maximè attẽta reg.l.in testamentis.ff.de reg.iur. secũdum cõmunẽ allegationem eandem differentia inter legata & donationẽ facit Bal. in l.1.ff. de stat. hom. Ad hanc autẽ opinionem circa legatum citauit Bal. tex. in le. generali.§. vxori.ff.vsufruct.legat. Quo etiã mouẽtur Deci. & alij qui etiam in hanc partẽ adducunt tex. in l. pediculis. §. item cũ quęreretur.ff. aur. & arg. lega. Sed melius citarẽt tex. in l. seruos. 73.in fin.ff.de legat.3. Qui magis vrgere videtur, ad secũdũ verò. Quod Bal. & alij dicũt de hypotheca & cõtractibus allegant l.cum tabernam. ff.de pigno. vides igitur Bal. Deci. & alios magni nominis voluisse in legato generali non comprehendi vęnalia. Qua conclusione retenta, ipse Decius eam limitat vt procedat in legato indefinitè prolato: putà cum legãtur res vel bona: secus si addatur signũ vniuersale, omnes vel omnia, quia tunc dicit contineri vænalia & ita in tot locis supra citatis semper hoc scripsit, adducẽs Bar. in d.§.vxori: & hoc appellat ipse Dec. differentiam inter dispositionem generalem & vniuersalem: & ita cum Dec. Bellonus d. consi. & ante eos Ias. d.l.1. nu.2.C.de verbor. signi. quod etiam repetit Dec. eodem modo ad casum l.obligatione generali vt statim tr̃ademus & cum Decio plures, quos eius authoritas traxit, qui idem scribit consil.472. numero. 2. Sed Bald. in dict. rubr. lapsus fuit magisque errauit. Dec. vbi supra, tam in conclusione, quàm in allegatione text. & Bart. in di.§. vxori: veraque conclusio est vt regulariter in legato generali rerum vel bonorum comprehendantur vænalia secundum verbi significationem maximè cùm in legato non fiat præiudicium testatori: qui dum vixerit omnia sua integrè habebit, & de eis liberè disponet, & hoc probat text. in d. §. vxori. & ita vult glo. ibi & gloss. in l. pediculis. §. item cum quæreretur, dum in illis iuribus ex particulari ratione inquit glo. non cõprehendi vęnalia, sentiẽs regulam esse vt comprehendantur.

39 Idem autem in d.§. vxori nõ comprehenduntur vęnalia quia nõ fuit legatum simplex, sed cum relatione ad locũ, vt patet ex litera. Vnde talis relatio restringit vt glo. ibi rectè sentit citãs l. Caius.ff.de legat.2. de qua latè egimus superius in septim. & oc ta cõclus. Quæ restrictio etiã tunc fit ex regula iuris, qua habetur nõ cẽseri esse in loco ea, quæ ibi extant vt q̃ citò inde amoueantur. ex l. quæsitum.§.prædia.ff. de lega.3. & l. ex facto.35.ff. hęre.inst. ita etiã intelligũt Bal. & Cuma. in d.§. vxori: & ex Bar. bene colligit Alex. in d.l. si cõstante, nu.27. idem volunt Pau. & Cor. in l. 1.C. de verb. sign. tradit notanter Hispan. Couas. Ru. à leiua, vir eruditione & virtute insignis lib. 2. resolut. capit. 5. cuius relatione dicas hanc communem esse sententiam, & ita

verè

verè sentit Benedict.in.c.Rainucius verb.cætera bona,numero.15.& Negu.in.d.loco,numero.37.bene explicans verba Barto. & eum in hoc sequitur Cagno. in.l. prima numero. 21.ff. de regul.iu.& in l.fi.num.258. C.de pact.& Molinæ.ad Decis.d.l.1. & Paul.Picus in.§. Titia cũ nuberet. numero.111. ff. de leg.2. & Aymon in l.1.num.73.ff.de leg.1.& ita bene sensit Alex.cons.118. nu.5. lib.5. bene etiam sensit Afflict.decis.105.nu. 6.ver.an autem.& Alci. in l.is qui natus.210.in fin.ff.de verbo.signific.& Ioan.dilectus de arte testandi.ca.de leg.cautel.19.& nouissimè Anconitanus stracha.in tracta.de mercat. titulo mãdat.pa.170.Ex quibus(si numerum attẽdis) patet hanc esse receptiorem sententiam. Eodem modo respondetur ad l.1.C.de verbo.signific.legat. enim prędijs nõ poterãt cõprehẽdi vænalia,vt text.inquit. nec alia quę nõ erant naturalia prędiorũ de se vel ex vsu domini. Quod vltra Doctor. melius explicatur attento. Quòd nomen prædiorũ non cõpræhendit res diuersas ibi existẽtes: qualitas autem adiecta de prædijs instructis,nõ refertur ad accidẽtalia vt probat text.in l.cum.de Lanionis.§.sabinus.ff.de fun.instr.quẽ ibi notat Bartol.& Boer. decis.160. ad idem text. optimus in l.fundi versi. labeo.ff. de action.emp.quẽ extollit Ias.l.fin. numero.12.ff.de.const.princi.& sic patet d.l.1.& d. §. vxori probare magis hãc veram & receptiorem sẽtẽtiam contra Bal.Dec. & alios vt in legato generali veniant vænalia.

40 Obstare tamen videntur duo illa iura,scilicet,d.§. item cum quæreretur l.pediculis.ff.aur.& arg.leg.& dict.l. seruos in fine.ff.de lega.3.nam in di. §.item cum quæreretur, legauit mulier omne suũ ornamentũ muliebre & text. inquit,si mulier negociatrix erat non comprehendi ornamẽtum vænale, sed id quod testatrix ad suũ vsum paratum habebat:eodem modo in d. l. seruos. legauit quis seruos suos, & text. inquit quòd si testator vænaliciariam vitam exercebat in dubio non contineri eos quos comparauerat: vt illico distraheret, qua si eos magis mercis loco quàm suorum habuisse credendus sit. Nec satisfacit solutio quam sentit glos. in dict. §. item cum quęreretur, verbo non videri. Quæ notat ibi pronomẽ mea,restringere legatum ne comprehendat vęnalia: quasi mea vel sua nõ dicãtur,nisi quæ ad proprios vsus parata sunt. Quam interpretationem probat Bartol.in illo.§.& Pau. in.d.l. 1.C.de verb.sign.& Ias.in. l. qui Romę.§.duo fratres.nu.62.ff.de verbo. obilga.& Hispa.vbi suprà.nu.1.ver-si.2.&.nu.3.ver.4. conclu.& videtur probare Ias.in. l. grege legato. nu. 3. ff.de leg.1.dum citat.d.l.seruos. Obstat enim manifesta ratio: quia regulariter secundum communem sensum nõ potest fingi exemplum legati sine illo pro nomine:non enim aliter testatores legant vel relinquunt nisi cũ adiectione illa,bona mea, seruos meos,ornamentum meum,& similia.obstat etiam recepta doctrina, quæ in aliis articulis habet pronomẽ meum,non restringere, vt ex Bartol. & multis adduximus suprà in.3.conclus. Vnde aliter succurrendum videtur huic non leui difficultati,vt hæc duo iura intelligantur procedere in diuerso casu. Nos enim in principali quæst.agimus de legato generali rerum,vel bonorum,& tunc asserimus comprehendi vænalia:at in illis iuribus non fuit legatũ generale, sed potius certa species bonorum expressa fuit inter quæ longa est differentia: quam

quam vt receptam tradit Alexan. in dict. l. si constante, numero. 24. vers. præterea. & ante eum Roman. paragrapho fin. eiusdē. l. numero octauo, licet id non adducant ad intellectū horum iurium. Nec mirū si plus cōprehendat legatum generale quàm legatum certæ bonorum speciei: ex adductis à Roma. & Alexan. & ex eo quod ratio suadet verba magis generalia latius extendenda. argu. tex. in. l. si ita stipulatus. 56. ff. de fideiussor. & l. prima & generaliter. ff. de leg. præs. l. in fraudem. §. fin. ff. de mil. testa. quo argumento vtuntur Docto. in variis articulis vt per Tiraq. in. l. boues. §. hoc sermone. 26. limita, quę differentia etiam iuuatur ex mente disponētis. facilius enim & propriùs inter bona sua numerabit quis vænalia, quàm vbi descēdit ad certam bonorum speciem in qua habet vænalia & non vænalia, & ita illa duo iura accipienda videntur vt sustineatur receptior sententia: aliter difficultas à Do. non resoluitur. Negari autem non potest quòd illa iura non loquuntur de legato generali rerum vel bonorum simpliciter: & ita intelligo Bartol. qui contra adducebatur in dict. l. diuus, numero. 4. ff. de bon. dam. loquitur enim de relicto panorum, non de legato rerum vel bonorum simpliciter. Quod ex Alexand. videtur resoluere Picus in §. titia cum nuberet, numero. 112. licèt obscurè tractet, & Neguzan. d. 2. memb. nume. 16. & ita potest intelligi Angel. non solitus referri in. l. cū tabernam. ff. de pign. in exēplo mercatoris legantis panos cum ijs quæ domi erant. Apertè autem innuit. text. in dict. §. item cum quæreretur. Quòd vbi excluduntur vænanalia non excludentur quando relictum non posset ad alia referri, vt patet ex tex. ibi si habuit proprium ad vsum suum paratum, idemque significat dict. l. seruos ibi si habuerit: proprios, quorum operas. Quod suadet iuris ratio, ne dispositio irrita maneat: & ita in illis iuribus declarat Alber. & Cuma. in. d. l. seruos: prius glo. recepta in dict. §. item cum quærere tur Paul. & Ias. in. d. l. 1. C. de verbo. signi. Ias. d. l. qui Romæ. §. duo fratres nume. 62. faciunt congesta à Feli. in cap. 1. colum. 1. numero. 8. de rescrip. ab Hipol. de fideiusso. nume. 194. sic aliàs fit interpretatio legati ne sit sine effectu in. l. Mæuius, vbi gloss. & Paul. notant. ff. de lega. 2.

42 Ex dicto autem. §. vxori. & d. §. itē cum quæreretur, videbis ibi relictū fuisse cum signo vniuersali, omnes, vel omnia, non tamen venire vænalia illis casibus, ob rationes particulares, de quibus proximè diximus. Ex quo sequitur lapsum in hoc fuisse sæpissimè Deci. qui in dictis locis scripsit adiecto signo vniuersali semper venire vænalia, vt superius retuli, cū illa iura apertè cōtradicant: ad quod etiam facit text. in. l. debitor. ff. de pigno. inspiciendo cōuentionem, quā text. ibi refert, & decisionē, quæ non distinguit inter verba vniuersalia, vel simplicia. faciūt quæ superius dixi in. 7. conclu. nume. 13. & conclus. 11. nume. 31. Inspecta item litera. d. §. item cùm quæreretur, constat ibi legatum fuisse relictum filiæ dulcissimæ: & tamen non comprehendi vænalia: & sic probat text. Quòd vbi in relicto nō veniunt vænalia, non mutetur id ius, quanuis relictum fiat liberis: nec ibi operatur ratio sanguinis, vel dilectionis, & consequenter patet contra illum text. loqui Roma. notab. 543. Benedict. d. verbo & cætera bona. num. 15. vers. nisi esset. Quod in simili admonuimus superiùs

B

rius circa. l. Caius. ff. de legat. 2.

43 Barto. autem in. d. §. vxori, quem Deci. malè citauit, non dicit quòd dictio vniuersalis adiecta rebus legatis, facit cõprehendi vænalia, quãdo aliàs non comprehenderẽtur: nec distinguit inter legatũ vniuersale vel simplex. vtroque enim casu idẽ ius est: sed distinguit Bartol. in casu illius text. an relatio ad locum fiat simpliciter, an cum signo vniuersali, vt quanquam priori casu non veniant vænalia, veniant tamen in posteriori, prout si dicat testator lego quæ habeo in tali loco quocũque modo ibi sint, vel quolibet modo ibi ea habuero. Hæc est mens Bartol. vt verè intellexit Alexand. in. dict. l. si constante. Negu. dict. 2. membr. 2. par. numero 37. & Couas Ruu. vbi supra. & Afflict. dict. decis. 106. & Aymon. dict. l. 1. ff. de leg. primo, vt sic eo casu magis operetur dictio vniuersalis in relatione ad locum, quàm in nomine rerum quę relinquuntur, quasi ea geminatio verborum in relatione loci, ostendat mentem disponentis velle comprehendere vænalia, & quæ ibi quoquo modo reperiantur: & doctr. Barto. ab omnibus recepta est, vt colligitur ex supra relatis, & firmat Hipol. in. l. vnius. §. cogniturum. numero. 28. ff. de quæstio. idque videtur probare Imol. in. l. fin. ff. de donat. Sed contra Bartol. instabit quis forsan ex. dict. l. Caius. ff. de lega. 2. & fortius ex. l. si mihi Męuia. 90. §. primo. ff. de legato tertio, vbi etiam in relatione ad locum fuit adiectum signũ vniuersale, & tamen non veniunt ea quæ aliàs non venirent.

« Quod patet ex dict. §. primo ibi « cum his omnibus agris. & ibi cum cę « teris vniuersis speciebus quæ in eius- « dem fundis erunt, & ibi vti optimi « maximiq; sunt, & vt plenius dicam ita vt clauduntur: tamen respondet textus, non venire instrumenta emptionum, nec nomina debitorum, quorum scripturæ ibi reperiuntur. videtur igitur ille textus destruere resolutionem Bartol. quæ tamen amplectenda est: & huic difficultati respõdendum est distinguendo inter incorporalia & corporalia: Bartol. enim in. dict. §. vxori loquitur de rebus corporalibus existentibus in loco quę comprehendi possunt ob illam geminationem, & vniuersalitatem adiectam relationi loci. Quia cũ sint corporalia, non absurdè in loco esse dicuntur: at nomina debitorum aliaque iura incorporalia nunquam dicuntur esse in loco, licèt fingas verba geminata, & vniuersalia etiam in ipsa relatione loci: ex ratione dict. l. Caius & l. si fidei commissum. §. tractatum. ff. de iudic. quod in proposito cõprobari potest ex doctrina Bartoli in. l. cum pater. §. mensæ numero. 9. vers. quęro. ff. de legato secundo.

44 Nec omittendum est quod scripsit Deci. consi. 472. ad fin. vbi videtur limitare iura, quæ dicunt in legato non comprehendi vænalia vt intelligantur de venalibus mercatorũ, vel eorum qui emerunt ad reuendendum: non verò de vænalibus ex redditibus bonorum, & possessionũ testatoris. Quod sequitur Hispanus vbi supra, nec colore caret. potest què congruentius applicari ex dict. l. seruos. ff. de legatis tertia, & ad dictum paragraphum item cum quæreretur: quæ iura loquuntur apertè de negociatoribus, & exercentibus vitam vænaliciariam. Sed aduertendum est, quod Bartolus in dicta lege Diuus numero. 4. ff. de bon. damn. & Docto. cõmuniter in dict. l. 1. C. de verb. sign. circa textum. ibi: indistin-

ctè

ctè intelligunt, & ponunt exempla tam de venalibus causa negociationis, quàm de ijs quæ testator ad vendendum habebat ex fructibus bonorum suorum: & ad hoc est textus in dict. §. vxori dum loquitur de vsufructu salinarum & fundorum, & excipit ea quæ ibi erant mercis causa, eaque appellat venalia: licet sint ex Salinis testatoris, quod nõ aduertit oculatissimus Hispan. in dict. capit. 5. versicu. tertio apparet. idque procedere videtur vbi fit legatum cum relatione ad locum, vt tũc vænalia cuiuscunque generis non comprehendantur, ex ratione. d. l. ex facto. ff. de hæred. institut. cum suprà adductis. Sed verè opin. Dec. æquitatem habet, vt teneri possit extra terminos. dict. §. vxori attenta origine ire, quæ nõ ex negociatione, sed ex fructibus possessionum emanuit: causa enim originalis attendi debet, vt in. l. qui habet. ff. de tute. l. qui id quod. ff. de donatio. cum alijs.

45 Ex prædictis infertur ad contractus, & primùm vt in donatione rerum vel bonorum comprehendantur vænalia, vbi non fieret relatio ad locum, nec esset alia ratio particularis, quæ restringeret donationem. Quod voluit Baldus in dict. Rubrica. C. de verborum significatione, & in dict. l. prima ante, numero. 1. versic. sed pone. ff. de statu homi. non enim loquitur tantùm in hypotheca, sed in donatione & omni contractu, vt refert Alexand. in dict. l. si constãti, numero. 27. versicu. sed responde: & Ias. in. dict. §. item Seruiana, numero. 49. & Neguzant. dicto secundo memb. secund. part. numero. 15. militãt enim rationes suprà adductæ circa legata. & sic cessat illa anxietas Ias. in dicto. §. item seruiana, qui mirabilem putabat differẽtiam Bald. inter legata & contractus. Cessat etiam confusio Alexand. circa hoc in dict. l. si cõstante & Neguzan. d. 2. memb. dùm non satis explicant an sit idem ius in relictis, & donationibus, cæterisq; contractibus. Quod nota ad ea quæ congerit. Ias. in lege quæ legato. ff. de leg. 1. Alibi autẽ inuenio Doct. sibi contrarios velle vt plus comprehendatur in legatis, quàm in contractibus esset in hac materia, vt colligeretur ex Ang. & Pau. nume. 2. in. l. certo. ff. de seru. rust. Ex quo infertur quòd donationes & contractus non debent separari ab hypotheca, nec esse speciale in obligatione generali: vt ex Bald. malè colligebat Crotus in dict. l. si constante. 1. lectu. nume. 39. vers. nam confirmo: & in. 2. lectu. numer. 139. vers. Secundo. & Gome. dict. §. item seruiana numero. 22. versic. & ratione, dum ponderabant specialiter in hypotheca minus præiudicium: quasi diuersum esset in donationibus, alijsq; contractibus. In quo etiam cauendum est ab Hispan. dict. capit. 5. nume. 2. ad finem. Inde etiã resultat, secundum Bald. Alexand. in dictis locis, & magis cõmuniter Doctor, vt in generali obligatione bonorum veniãt merces & vænalia: quod videntur probare quasi argumento à fortiori Crotus, Gomez. & Hispa. vbi suprà: sed argumentum à fortiori hoc casu periculosum est, cum aliquibus Doctor. dubitent an in obligatione vænalia comprehendantur, vt inuoluunt Angel. & Ias. in dict. §. item Seruiana, & contrarium tentauerit Socin. in lege. qui Romæ. §. Callimachus numero. 2. ff. de verbor. obligatio. & ante Soc. ita dicebat negatiuè Iacob. de Aren. Quem Barto. refert in. dict. §. vxori in princ. ita etiã dicebat Pau. in. d. l. 1. C. de verb. signifi. numero. 2. versi. idem, si aliquis Roma.

ma.& alij relati à Negu. d. loco numero. 14. qui tamen concludit communem esse sententiam vt comprehendantur: & ita Ias. d. paragrapho. Callimachus numero. 5. & Ripa.l.1. nume. 8.ff.de pigno.& hanc partem magis probat Bar.in.d.§. vxori, dum reprobat argumẽ. Iacob. Aren. Quẽ ita videtur intelligere Bald. hoc tenens in.l.cum tabernam.ff. de pign. versicu. sed quæro, & Cuma in dict. §.vxori.

49 Ex his infertur ad intellectum. l. cum tabernam. ff. de pign. variant enim Doct. vbique. Bal. enim in.d. Rubr. C. de verb. signi. eam citat vt in obligatione & contractu veniant vænalia, & ita frequentiùs Doct. & tamen Paul.in.d.l.1.C.de verb. sign. ad contrarium eam allegat, sed malè, & longe aliter eam citat idem Paul. in.l.certo generi.ff.de seru.rust.præd. aliter etiam variant Docto. nam idẽ Bal.in.l.certi iuris.6. q. C. loca intelligit.d.l.vt vbi veniant merces, quia expressè obligatæ fuerunt, quasi dicat quòd sub generali vel tacita obligatione non comprehenduntur: sed tamen in tacita idem iuris est secundum veram & receptam sententiã vt veniant merces.& venalia Hispa. d.c.5. nu.2. & Negu.d.2.memb. Ripa. d.l.1. nu. 8. ff. de pign.& ita sine dubio tenendum asserit Zas. in. d.§. itẽ Ser.nu. 20.& ibi Ioach. colligitur ex Bar.recepto in.d.l. si cõstante numero.73. versi. 3. quæro & ibi Alex. d.numero. 27. contra Roman. & ita contra Soc.resoluit Ias.d. §.Callimachus.nu.5. in quo mirè fluctuat Gome.in.d.§.item Seruiana, numer.22. &.23. qui tandem communem probat. Circa quam.l.cum tabernam aliqua sunt à Doct. malè explicata. Aduertor igitur quod ibi obligatio fuit expressa quoad tabernam, & sic licet possit iure extendi ad hypothecam tacitam, non tamen loquitur de tacita omnino. Quod confundunt plures ex suprà citatis, maximè in. d.l.si constante. Similiter non fuerunt specialiter, vel expresśim obligatæ merces, sed taberna: ideoque dubitatio erat apud Iureconsf. an merces obligarentur, quod non aduertit Bald.in d.certi iuris, & plures ex allegatis: maximè in.d.§.item Seruiana. Variauit item circa illam.l.Bar.in.l.cum pater §.mensæ nu.7.ff.de le.2. primò enim intelligit ibi esse speciale in hypotheca, vt obligata taberna veniant merces, vt tex.inquit, diuersum que vult in donationibus, & venditionibus: cum ita respõdeat ad.l.qui tabernas. ff.de contrah. emp. & adducit illam rationem in hypotheca, quia est minoris præiudicij. & ita Alcia. in. l.instruct.185.ff.de verb.sign. quam differentiam etiam videntur probare Crotus. Gome. & Couas. vbi supra: dum considerant eandem rationem specialem hypothecæ. ita etiã videtur resoluere Bar. in. d. l. cum tabernam vers. & ratio, & ibi Cuma. quam differentiam improbat ibi Salic. versi. cum non appareat vrgens ratio, & Bart. in. d.§.mensæ, non sibi constãs. subdit secundò quod in. d.l.sub obligatione tabernę veniũt merces, quia debitor non habebat ius aliquod in loco seu taberna: ideoque ne obligatio irrita sit veniunt merces, & hoc vt nouum scribebat Gomez.d.§.itẽ Seruiana.num.22.ad fin.vers.& ideo ego puto: potestque fulciri ex.d.l.ibi quæsitum est vtrum facto nihil egerit: & non citato Bartol.ita scribit Floria. in.l.certo generi. nume. 3. ff. de seruit. rust. præd. Sed verius credo quòd vbi obligatio expressa vel tacita esset generalis omnium bonorũ, indistinctè veniret taberna cum ijs

quæ

quæ in ea haberet debitor, & cũ vænalibus ibi repertis, secundum receptiorem sententiã: cui non oberit varietas Bart. & confusio aliorum: eos enim excusare poteris, vt intelligantur variare tantum in terminis: d. l. cum tabernam: quando obligatur taberna, nõ vero generaliter obligãtur omnia bona. Adhuc etiã in obligatione tabernæ iuxta terminos ipsius. l. placet differentia Bart. vt faciliùs admittamus obligari merces, nõ tantùm ipsam tabernam: non autẽ ita indistinctè in donationibus, vel alijs contractibus: quia in his agitur de maiori præiudicio: declarando tamen ex Bart. & Cuma. vt in vẽditione attendatur quãtitas pretij, vt sciatur an sola taberna, an etiam merces væniant, argumento glo. in. l. 1. ff. de superficieb. verb. agendo. declarãdo etiam vt donatio tabernæ comprehendat merces, quãdo aliàs donatio esset sine effectu: puta si donãs non haberet dominium tabernę, sed eã cõduxerat, haberetque in ea merces ob quas appellet tabernam suam. l. tabernæ. ff. de fun. inst. facit. l. an quod ibi, nisi nullum domi. fuerit. ff. de fu. inst. & suprà diximus ad glo. §. itẽ cum quæreretur, & ita in terminis dicunt Ange. & Pau. num. 2. in. l. certo generi. ff. de seru. rus. præ. Qua ratione si dominus tabernæ eam obligaret nõ sub nomine tabernæ, sed sub nomine domus, crediderim cũ Alb, Salic. & Cuma. in. d. l. cum tabernam. non comprehendi merces, cũ verba id non ferant: nec enim quis nomine domus simpliciter computat merces quas ibi habet: arg. tex. l. quintus. §. 1. ibi, non facile. ff. de auro & arg. lega. & tunc cum obligans domum sit dominus, iam patet actũ non manere sine effectu. Vbi verò obligaretur taberna à domino soli, & ędificij, & merciũ, crediderim verius ex Salic. ibi, vt cõprehendantur merces ob specialẽ rationẽ minoris præiudicij: quicquid incoluant Bar. Alb. Ang. & Cum. ibi. dum opponunt de l. qui tabernas. ff. de cõtrah. emp. nec æquum est vt maligna fiat interpretatio cõtra creditorem, cum debitor non oneretur: & sic nõ distinguo an taberna sit obligantis, an reipu. an alterius: cõtra plures Docto. quicquid etiã videatur sentire gloss. 1. ibidem. Quod iuuatur, quia in obligatione non cadit illa restrictio & cõparatio pretij ad res obligatas: cum prominimo multa bona obligari soleãt ab homine & à lege, vt docent experiẽtia, & leges. C. & ff. in quibus cau. pig. tac. contrah. Ex quo in ea sum sententia, q́ licet obligatio fiat cũ relatione ad locũ, adhuc tamẽ cõprehendãtur vænalia, si in eo loco obligãs solebat ea habere, vel habere sperabat, quia nec facilè de alijs rebus cõuentio sortiretur effectũ, licèt posset cõtrouerti ex verbis Bart. in d. §. vxori: & Bal. eum citantis in d. l. cum tabernam. Alex. d. l. si constante. Negu. & Hisp. vbi supra, dum etiam in hypotheca admittunt restrictionem ex relatione ad locum: sed loquuntur generaliter, nos verò attentis circunstantijs negocij, quod comprobatur ex Rip. in d. l. 1. nu. 9. ff. de pigno. Hinc infertur quod si agatur de hypotheca tacita, quæ fit ex inductis & illatis, distinguatur vtiliter quod Doct. inuoluũt. Nam si creditor erat dominus tabernæ, tunc indistinctè obligantur vænalia inducta à cõductore: cum de ijs & nõ de alijs verificari possit obligatio legis, & dispositio intelligi debet secũdum subiectã materiam & qualitatem rei, de qua agitur. l. si vno ff. loca. l. si stipulatus. ff. de vsur. cũ alijs. Nec tunc posset contra induci text. in l.

in.l. debitor. ff. de pigno. imò iuuat, si maturè consideres. ibi enim attenditur natura rei, quod etiam hîc sequimur: facit. l. quesitum. 76. §. 1. ff. de lega. 3. & quæ diximus superiùs ad. l. 1. C. de verbo. signi. Et vltra iam dicta intelligi potest. tex. in. d. l. cum tabernam, ibi vtrum eo facto nihil egerit: vt illa verba intelligantur nō solùm quia taberna non esset debitoris, sed etiam quia vero similiter parui valoris esset demptis mercibus, ideoque dici posset nihil agi, si merces non obligarentur, licèt taberna debitoris esset, facit textum in princip. inst. ad. l. facul. ibi, pro nullo vel minimo, cum vulgaribus. Illud etiā ex dict. l. vtiliter colligendum est in responso, ibi, quæ mortis tempore: vt quanuis taberna mercium obligetur expresśim vel tacitè, non impediatur libera facultas alienandi, & emptores securi erunt effectusq; hypothecæ, tunc licèt ea tantùm quæ creditor inuenerit quando agere voluerit: idque probat Bar. Alberic. Salic. Ange. & Cuma. ibi, Crotus & Negu. ibi suprà. Zas. dict. paragrapho, item seruiana. numero. 21. & ibi Gomez. numero. 22. ad fin. & ante eos ita declarat Cyn. in. l. vbi ad huc. numero. 19. quæstione. 15. C. de iur. dot vbi Bal. numero. 19. hoc dicit notatu dignum, ex quibus constat vtilitatē creditoris, tunc fore quoad merces quas inuenit: quod non percepit Ias. in. d. §. item Seruiana numero. 51. atque erit tunc verum dicere (si cum iudicio attendas) hypothecam eo casu magis dari in mercib⁹ futuris quā extantibus tempore conuentionis: præsentes enim quotidie alienabuntur, vt constat ad sensum, quod non percipiens Soc. miserè labitur in dicta. §. Call. numero. 2. tentans in obligatione mercium non comprehendi futuras quod est contra illam. l. & receptas sententias, vt meliùs contra Soc. aduertit ibi Ias. numero. 5. & Ripa. d. l. 1. nu. 8. ff. de pign. pro quo est ratio Bar. & Bald. in. d. l. cum tabernam. Bald. d. l. vbi adhuc. nu. 19. si quod vbi obligantur merces videntūr cōtrahentes sentire vt alienatio non impediatur cum vænalia sint in cōtinua distractione, creditori autē satisfit futuris mercibus: cum taberna sit quod vniuersale vbi nouę merces subrogantur in locum distractarum, manente semper nomine taberne arg. l. pponebatur. ff. de iudi. tex. & ibi Bart. & Alex. in. l. si grege. ff. d. l. 1. Resultat igitur ex suprà dictis q. dicta lex propriè non loquitur de expressa obligatione mercium contra Bald. in. d. l. certi iuris & contra plures. Nec de obligatione legali tacita contra Ias. dict. §. item seruiana nume. 21. & contrà aliquos ex suprà citatis. Nec loquitur de obligatione generali, cōtra quam plures, sed procedit in terminis, quos superius verè annotauimus.

47 Tandem ex suprà dictis infertur ad. l. obligatione generali. ff. de pigno. vbi à generali obligatione excipiuntur aliqua quæ Iureconsul. exprimit, & quæ in specie verè similiter non erat obligaturus debitor. de quibus agit Matthe. nota. 136. Alex. in. l. si constante nu. 26. & nu. 28. Pala. in repet. c. §. 38. & §. 70. nu. 11. & Calcaneus cons. 29. numero. 11. & Alci. in. l. alienatum. ff. de verb. sign. Deci. cons. 30. Gerar. sing. 35. Neg. de pign. 2. part. 2. mem. nu. 34. cum sequen. Ex quorum dictis longè vtiliter colligi possunt plures ampliationes & limitationes ad. l. illam quam hîc adduximus: quia Dec. in. d. l. omnia nu. 1. ff. si. cert. peta. & d. cons. 30. nume. 4. & alibi sæpe intelligebat vt

l. illa non procedat quãdo bona omnia obligantur, constituendo differentiam inter obligationem indefinitam & vniuersalem, quam sequitur Purpu. in d. l. omnia & in l. 1. nu. 47. ff. de offic. eius & Alcia. l. fi. num. 81. C. de pactis & Riminal. instit. quib. alien. licet num. 179. idemque cõsuluere Corn. Ias. Curt. iun. quos refert doctus & diligens vir Aymõ in. l. 1. nu. 47. ff. de lega. 1. vbi ipse melius aduertit & contrarium probat, & ita melius Socin. in. l. si is ducenta. §. vtrùm numero. 4. ff. de reb. dub. & alijs melius aduerterũt, quos refert & sequitur Cagno. in. l. fi. nu. 255. C. de pact. & Negu. in. d. 2. membr. nu. 37. & pro hac veriore sententia stat ratio. dict. le. licet enim obligatio sit cum signo vniuersali: omnia bona, adhuc militat ratio æquitatis, qua lex excepit certa bona, militat etiam alia pars rationis ex vero simili mente obligantis. Quod probat text. vbi Doctor. ita sentiũt in lege prima. C. quæ res pigno. obliga. poss. probatur etiam hæc pars non solùm à ratione sed verbis. d. l. dum loquitur de obligatione generali, non enim est verum quod Decius & alij præsupponebant dicentes vbi adijcitur particula omnes, vel omnia, ibi dispositionem appellari vniuersalem non generalem, & plus cõprehendere: imò veriùs dicẽdum est quòd eorum differentia valere posset ad distinguendum, inter indefinitam & vniuersalem, (licet & in hoc regulariter contra eos sit veritas in iure) sed in proposito dictæ legis loquentis de obligatione generali, verum & proprium exemplum est, vbi adijcitur dictio omnes, vel omnia, idque appellatur generale vt docet Bartolus in lege si ita, col. 2. numero. 4. ff. de auro & argen. legat. Barto. in. l. generali. §. vxori. ff. de vsufruct. legat. quam doctrinam vt receptissimam tradit Alexã. in. l. Grege legato numero. 2. ff. de lega. prim. & probatur planè ex text. qui ponderari non solet in. l. illud. §. fi. ff. de minor. & ex tex. in lege quoties. §. fin. ff. de vsufruct. ad idem potest verè expendi textus in. l. nam quod. §. fina. cum secunda. ll. sequen. ff. ad Trebel. notat Bartol. in. §. non omnis eiusdẽ. leg. ibi omnia vel simpliciter, idem probat textus in. l. 2. C. de pign. ibi generaliter vniuersa bona. notat Bartol. & ibi est bonus textus in. l. si legatus. §. primo. ff. de Trebel. exceptio autem quando fit à lege ex particulari ratione contra verba non debet cessare tam leuiter, vt Decius & sequaces volebant ob dictionem omnes vel omnia, quod colligitur ex text. in lege. si mihi meuia. 90. §. primo & fin. de legat. tertio ex text. in. l. quintus. §. primo, & l. pediculis. §. item cum quæreretur. ff. de auro & argen. legat. ex text. in. l. quidam hæredem. ff. de vino triti. lega. ex text. in leg. Quæsitum. §. penult. ff. de fund. instruct. quæ iura obseruaui, aliaque expendi possent: vt caueant iudices in praxi ab errore Decij totque insignium virorum in re quotidiana, vt etiam aduertant iuris periti non esse tantum tribuendum argumento à verbis generalibus, vt superius retuli & tradit Zazius. libro. 1. respon. capit. 1. & ita imponimus finem primæ parti huius Rubricæ, in qua beneuolus lector ignoscet prolixitati, præsertim multis vtilibus coniunctæ.

SVMMARIVM.

1 Agitur de patria potestate ex qua liberi patribus acquirunt.
2 Id ius matri non concessum.
3 Patria potestas magis à iure ciuili est secundum Barto. & communem sententiam.
4 Potestas patria sæpe in iure designatur ex nomine, sacris.
5 Explicantur uerba Iureconsf. in §. primo lege prima ff. de rei uendic.
6 Ponitur differentia inter patrem & matrem, & tractatur intellectus. l. penul. ff. libr. de fideicommiss. liber.
7 Agitur de litera & sensu. L. 1. §. pietas. ff. de liber. hom. exhib.
8 Ostenditur aliquando utilius agi cum liberis illegitimis.
9 Tractatur de uerbis Iureconsul. & Iustiniani dum tradunt patriam potestatem ciuium Romanorum esse.
10 Saluatur & explicatur glo. à multis commendata à pluribus reiecta in §. 1. insti. de patr. potest.
11 Defenditur & explicatur princip. instit. de patr. potest.
12 Proponitur & soluitur difficultas circa ius patriæ potestatis in regnis non subditis imperio.
13 Agitur plenè de intellectu. l. 1. C. de iure liber.
14 Examinatur allegatio nobilißimi Antonij Augustini.
15 Proponitur locus Alciati, quem Duarenus reprehendit agiturq; de eius ueritate.
16 Reijcitur intellectus doctißimi Duare. ad dictam legem primam.
17 Agitur de antiquo iure liberos occidendi.
18 Explicatur. l. 2. ff. ad. l. Corn. de sicar.
19 De potestate patris occidendi filiam adulterã aliqua explicantur.
20 Circa potestatem patris uendendi liberos ob neceßitatem & de intellectu. l. 2. C. de patri. qui fil. distra.
21 Proponitur difficultas aduersus quandã communem sententiam in materia illius. l.
22 Sustinetur communis & respondetur difficultati.
23 D. l. secunda continere effectum patriæ potestatis secundum communem.
24 Reijcitur opinio quædam Rebufi circa illam legem.
25 Proponitur communis circa eãdem. l. sed probatur contraria sententia ut illa lex procedat in permutatione & numero. 26. ubi aliqua non uulgaria tractantur.
27 Contra Bald. & Salicet. ampliatur illa l. ab idemtitate rationis.
28 Agitur de litera illius l. uerb. sanguinolentus.
29 Ostenditur magnus effectus, qui resultaret in materia dict. leg. retenta litera sanguinolentos.
30 Agitur de alio effectu patriæ potestatis.
31 Explicatur sensus. l. 3. C. de pat. pot.
32 Tractatur exactißimè materia l. milites agrũ §. desertorem. ff. de re mil.
33 Ponuntur ampliationes receptæ ad illum. §.
34 Limitatur nouè decisio illius. §.
35 Ostenditur decisionem illius. §. incautè à Doct. ampliatam, nec facilè trahendam esse ad alia crimina.
36 Tractatur alius effectus patriæ potestatis circa suitatem & expenduntur aliqua iura.
37 Circa posthumos tractantur aliqua non negligenda & de intellectu. §. posthumi Insti. de hære. quæ ab intest.
38 Aliqua de suis hæredibus breuißimè.
39 Contra communem probatur opinio nouiorum quæ Cuma. & Fulg. fuit ut suis hæredibus non negatur usucapiendi ius titulo pro hæred.
40 Explicatur uerus sensus l. 2. § filium. ff. eod.
41 Agitur de intellectu l. nihil C. pro hæred.
42 Proponitur noua difficultas aduersus opinionem Raph. & Virgilij quæ utiliter resoluitur.
43 Ponuntur aliquæ ampliationes ad dict. lege nihil. C. pro hæred. secundum uerum intellectum.
44 Tractatur declaratio Bald. in Rub. de præsc. & probatur quod Ias. tentauit contra communem.

SECVNDA PARS.

SEcundum præludium necessariũ his legibus & alijs innumeris quæ agũt de acquisitione quæ fit patribus per liberos, est patria potestas: quę est basis ac fundamentũ huius acquisitionis, vt in l. 1. infr. eodẽ & lege cum oportet infr. tit. proximo & Insti. per quas person. nob. acquir. idq; probat I.C. in l. patre furioso, in fin. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. Patria autẽ potestas tantũ datur in liberos ex iustis nuptijs procreatos. l. 3. ff. eodẽ tit. De his qui sunt sui vel ali. iur. & §. 1. Insti. de patr. potestat. vt inde cõstet filios spurios, vel naturales tantũ, vel alios nõ legitimè natos, non esse sub potestate patris: quod oẽs Doct. vbiq; tradunt, & probat tex. in l. lex naturę. ff. de stat. hominũ cum multis alijs. Itaque id ius matri non est concessum, nec expediebat, multas ob rationes quæ pasim ex scribẽtibus colliguntur: nec est nouũ in iure, in plurimis articulis, deterioris esse conditionis fœmineũ sexũ l. in multis. ff. de stat. hominũ, vbi Alberi. ample ornat, & Philip. Deci. in l. 2. ff. de regulis iuris. prius notabiliter speculat. in titu. de procura. in princi. & post eos Cerier. de primoge. lib. 7. q. 20.

3 Dicitur autẽ patria potestas inuẽta iure Ciuili, secũdum omnes post Bar. in l. itẽ in potestate. ff. de his qui sunt sui vel alien. iur. per textus ibi: fuitq; moribus recepta, vt dicit tex. in d. l. patre furioso, Bart. in l. frater à fra. nu. 12. ff. de condi. indeb. omnes in d. §. 1. Insti. de patr. pote. & Nouel. in Rub. ff. de verborum obligatione num. 15. Hispan. Segura, in l. Imperator, nu. 10. ff. ad Trebellia.

4 Filius verò in potestate dicitur in sacris paternis esse, & ita multę leges loquũtur, vt l. si viua matre. infr. eod. & l. filiæ sup. de collatio. & alibi sæpe vt curiosè tradit Franci. Duare. in cõmentarijs solut. matrim. cap. de nuptijs in princ. Cur autẽ dicerẽtur sacra in hoc articulo, explicat Bald. in Rub. Insti. de patr. potestate, & prius Alci. in lib. 1. prætermissor. in verbo sacra, quem sequitur Syluest. Aldobrand. in. §. 1. num. 33. Instit. de patr. potesta. quibus non relatis, aliter videtur sentire Forcatul. in sua Necioman. Dialog. 15. num. 1. & Connan. in commentar. iuris ciuil. libr. 2. cap. 13. ad fin. Effectus autem varios patriæ potestatis congessit gloss. in princip. Institu. de patr. potest. vbi Angel. addit, & latius Aldobrand. & Corrasi. in l. qui liberos, colum. 2. & sequent. ff. de rit. nuptia. Sed nos omissis multis leuibus quæ illi tradũt de patria potestate procedemus inferẽdo ad aliqua iura, & explicãdo ea quæ videbãt̃ vtiliora, & difficiliora.

5 Ex his igitur iuris principijs infertur ad textum. l. 1. §. per hanc. ff. de rei vendica. vbi Vlpian. tradit patrem non posse vendicare filiũ simpliciter, & est sensus, quia ea vendicatio præsupponit dominium. l. in rem. eod. titul. & dominium est de iure gentium. l. 1. ff. de acquir. rer. domin. patria autem potestas non facit patrem dominum: nec si faceret, id esset iure gentiũ, sed Ciuili vt sup. vnde subdit textus in d. §. secũdum sententiam Pompon. rectè patrẽ agere & vendicare filium si addat se petere ex iure Romano vel lege Quiritum: & ita melius textus ille intelligitur quam ex dictis per gloss. Bart. & Angel. ibi cum traditis à gloss. 1. in §. præiudiciales, Instit. de action. vbi tamen ex Angel. numero. 6. ex Ias. numero. 342. colliges textum illum ad alias personas trahi.

6 Sed illa vendicatio matri non datur. Idem in actione furti quæ patri tantum, non matri datur l. si filius famil. 30. cum sequen. ff. de furt. idem in interdicto de liberis exhibendis, quod pro liberis in potestate tantum datur. leg. prima ff. de liber. exhibend. Aliud autem interdictum fauore libertatis, omnibus conceditur, vt exhibeatur persona libera, iuxta l. primã. ff. de liber. homin. exhiben. Et hinc intelligetur textus in quo gloss. variat & laborat, in leg. penultima Digestis de fideicommiss. libertã. vbi textus dicit matrem audiendam apud prætorem in causa filij, gloss. putabat ibi videri matri cõcedi vendicationem, de qua in dicta lege prima paragrapho per hanc. quod cùm verum esse non posset, quia illa vendicatio datur iure patriæ potestatis, variat gloss. nec resoluit in dicta lege penultim. tu dic Iureconsultum ibi non agere de vendicatione, sed vt mater audiatur in causa libertatis filij, maximè vbi filij ætas vel absencia eum impediret, pro libertate autem non solum matri, sed etiam extraneis agere licet, vt in dicta lege prima Digestis de liber. homi. exhibend. quod non percepit Alberic. in dicta le. prima paragrapho per hanc dum citans illam l. penult. dicit ibi specialem limitationem poni ad dictã legẽ mater. cum uerius sit ibi non agi de. actione furti, sed de asserenda libertate filij, est autem aduertendum ad textum in dicta le. 1. versi. pietas. ff. de liber. exhibend.

7 Vbi excusatur parens qui retinet filium, & si non habeat in eo ius patrię potestatis, & plures libri habent literam, pietas gemina, & gloss. exponit non absurdè vt in parente dicatur geminæ pietas: quia altera est cõmunis hominum inter se, altera peculiaris parentũ & liberorum, & ita Alberic. ibi: idẽ Alberic. in proœm. digestorũ §. discipuli num. 23. & pro illa pietate & affectione cõmuni inter homines facit text. in lege seruus ea lege, ad finẽ. ff. de seru. exportand. ibi, beneficio affici hominẽ intersit hominis: & gemina pro duplici habetur in leg. fina. C. de malefic. & Mathemat. Sed aliter legendũ dixit Alciat. vt sit litera genuina pietas, pro naturali & peculiari parẽtum. ita Alcia. libr. 4. de verborum significatione, & in tractatu præsumptio. Regula prima præsumpt. 11. Sed idem Alcia. libro decimo parerg. cap. 20. probat literam communem cum expositione gloss. retractans id quod prius scripserat. Nunc autem aliqui C. qui dicuntur emendati iuxta Pãdect. Florentinas habent gemina, vt Alcia. emendabat. Vtrunq; autẽ stare potest. & pro expositione gl. adde cõducere verba tex. in l. at si quis. §. sed interdũ ff. de relig. & sumpt. funer. ibi pietatis vbi illa vox etiam ponitur erga extraneos, vnde nimirum si in parẽte dicit, possit gemina.

8 Ex dictis autẽ iuribus & recepta sentẽtia circa patriã potestatẽ, infertur quod aliquando quoad lucrũ & cõmodum pecuniariũ, filius illegitimus est melioris cõditionis q̃ susceptus ex iustis nuptijs: hic enim sub potestate patris est patriq; acquirit: ille autem sibi, non patri. Et interdũ succedit in parte bonorũ, ex multis legibus. C. de natural. liber. Obseruat eleganter Alcia. lib. 4. parerg. capit. 5. Sex & apud Lusitanos est lex quæ in casu quodam, filium naturalem omninò æquat legitimè natis, tam ab intestato, quàm contra testamentum: libr. 4. titu. 71.

9 Ex eisdem iuribus habetur, patriã potestatẽ proprium esse ius Ciuium Roma-

Romanorum: atque inde glo. infert, in dicto §. 1. institu. de patr. potesta. Gallos & alias generes non habere hoc ius patriæ potestatis: idque videtur colligi ex verbis Iustiniani ibi, cuius verba deducuntur ex Caio & Vlpiano, in leg. 3. & 4. Digestis de his qui sunt sui vel alic. iur. Connan. autem dict. loco contendit Iustinianũ non rectè transcripsisse verba illa Iureconsulti in hoc articulo, nam ex l. C. (inquit ipse) non excluduntur aliæ nationes à iure patriæ potestatis, licèt eam propriam dicat Ciuiũ Romanorum: & ait proprium appellari, ideò quia non acceptum ab alijs: non autem proprium vt nõ sit apud alios. Sed non aduertit eundem sensum congruere posse verbis Iustiniani, quem assignat verbis l. C. Id autem tradit Connan. & ante & post eum aliqui ex nouioribus, quia legitur apud Cæsarem in Commentarijs, & apud alios priscos, fuisse & alijs nationibus hoc ius patriæ potestatis in liberos. Syluest. in d. princip. Institut. de patr. potestat. Costalius in l. 3. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Balduin. ad ll. Romuli. Sed negari non potest fuisse aliquid in hoc speciale Romanis, quod alijs nationibus ita commune non esset: idque mihi probat. d. l. 1. §. per hãc. ff. de rei vendica. cuius sensus aliter non constaret: dum pro signo peculiari in patria potestate ait, de iure Roma. vel l. Quiritum: & ita probat text. in ca. ius quiritum. 1. distinct. facit quod ex Plinio refert Balduin. in d. princi. Insti. de pat. potestate & Iustinianus non negat prorsus illud ius alijs gentilibus: sed dicit nõ talem esse apud alios homines patriam potestatem, qualem Romani habebant: quod eleganter comprobatur: quia viri Galli doctissi. nostra tempestate scripserunt, apud eos ex antiquissima consuetudine filios non acquirere patribus, nec inter eos impedire cõuentiones & iudicia: vt fatetur Connan. libr. 2. capit. 13. in fin. Costali. & Eguinari. in d. l. 3. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. Tiraque. de Retract. §. 1. glos. 9. num. 60. & Chas. in cõsuedi. fol. 216. col. 1. numero. 4.

10 Ideoq; in hunc sensum saluabitur gloss. dict. princip. Institu. de patria potestate dum dicit Gallos & alios non habere hanc patriam potestatem, quam gloss. plures probant & extollunt. vt Alexan. in l. penult. C. qui testament. face. poss. Ias. in l. secunda numero. 19. ff. de vulga. & pup. Hispan. Segura. in l. Imperator numero. 97. ff. ad Trebellia. vbi alios refert & omnes citant Bald. qui glo. illam probauit. licèt Syluestr. ibi, & alij alibi indistinctè glos. reprobent, vt facit Galiaul. in Rubric. ff. de verbor. obligat. num. 187. & Lãcell. Polit. in tract. pupil. substitu. & Ripa. in l. 2. nume. 21. ff. de vulga. & pupil. & prius Philipp. Dec. in l. qui se patris: nu. 4. C. vnde liber. & ibi Fabius, nu. 34. in quo sæpe numero lapsi sunt Alexand. & Ias. putantes quod apud Gallos & alias nationes, pater non posset substituere pupillariter filijs & filios familias indistinctè posse testari, quod melius aduertunt Deci. Galiaul. Syluest. & alij ex sup. citatis, & Andr. ab. Exea de pact. numer. 492. Corasi in l. si testamento numero. 19. C. de impub. & aliquod examinare superuacaneum iudicauit Zasi. in tract. pupilla, cum tamen in iure & in praxi necessarium esset, & ita cõtra illã glo. fuisse iudicatum, tradit Chass. in consuetudi. Burgund. Rubric. 6. §. 3. fol. 213. col. 1. nu. 21. Qua in re malè se explicat. Benedict. in c. Raynucius, in versi. si. absque liberis.

in. 2.

in. 2, de pupi. substi. numero. 38. deceptus ex illa glo. quam extollit: & idem in d. c. in verb. matrem, numero. 22.

11 Posset etiam dici (& forsan melius.) contra Connan. & aliquos ex sup. citatis, quod Iustinianus in d. §. 1. Institu. de patr. potesta. non ponit * verba quę Gallis vel alijs nationibus adimant aliquid quod ex verbis Iureconsulti illis competere posset: immò fauorabilius lo[illegible] Ciuibus Romanis patriam potestatem tribuens [illegible] de [illegible] imperio, vt iam erant Galli & Hispani: quod generaliter tradit gloss. in dicta lege tertia. ff. de his qui sunt sui, maximè post constitutionem Antonini, quæ id voluit, vt in l. in Orbe Rom. 17. ff. de stat. homi. quam non citauit gloss. dict. l. 3. quia gloss. habuit literam, in vrbe, vera autem litera est in Orbe, vt admonuit Alc. lib. 2. dispunct. c. 22. quem in hoc laudat Cagnol. in l. 2. nu. 128. ff. de orig. iur. refert & sequitur Costali, in d. l. in Orbe. & Syluestr. Institu. de patr. potest. item in princi. Institu. de excusa. tutor. nume. 19. in fin. & Fabius d. l. qui se patris nume. 34. Andre. ab. Exea in d. l. loco, Corasi. etiam vbi supra tacito Alcia. Ripa. etiam. in d. l. 2. num. 21. & Bart. in d. l. in orbe, & ibi. Vaccensis. Idem repetit Alcia. lib. 4. parerg. cap. 5. idem Alcia. in l. potestatis. 215. ff. de verb. signi. comprobat Anton. Augusti. in lib. singul. ad Modestinum, post emendationes. pagi. 320.

12 Sed cum hodie non adsit Romanum illud Imperium, nec Orbis ille Romanus. Regesq; Galliç. Hispaniç. Lusitaniæ: & alij, non recognoscant superiorem, dubitari posset ex supr. dictis, an in his prouincijs detur ius patriæ potestatis: quia non sunt Orbis Romani, nec homines earum possunt appellari ciues Romani. Sed dubitandum non est quia vsu moribusq; in his prouincijs recepta est patria potestas non secus ac olim apud Romanos, dicit text. in dict. l. patre furioso. & in eisdem prouincijs ex voluntate Regum, receptæ sunt leges nostræ atq; ius quod profitemur & commune appellamus: nō ob authoritatem vel potestatem, sed propter rationem, vt tradit Hispaninus à Palac. Ruui. in princip. suæ repetitionis numero vndecimo sexto. Matthæ. de Affl. in pręleud. cōstituit. Neapo. in. 1. q. & in. 2. q. nu. 4. voluit Bald. in C. fin. col. 4. nu. 25. de cōsuet. Potest pręterea dici, quod cū Reges approbēt ius cōmune, quatenus eorū constitutionibus non abrogatur, videatur ipsum ius commune in Regnis seruari vt Regium, ob approbationem principum iuxta. le. 1. versicul. omnia enim. C. de veter. iur. enucle. de qua approbatione apud Lusitanos est lex. in lib. 2. titul. 5. apud Hispan. l. 1. Tauri. Ex his infertur ad intellectum text. in. l. 1. C. de iur. libe. vbi Honor. & Theodosa. aa. omnibus concedunt ea lege ius * liberorum, vt amplius non sit necessarium illud petere. glo. ibi variat quid sit ius liberorum: & primo intelligit de patria potestate: sed hoc reiecto, intelligit secundò de iure succedendi emancipatis, & hoc sequitur Bald. ibi, alij nihil scribunt. Ad hæc interpratatio non congruit literæ, nec pater erat destitutus iure succedendi emancipatis, vt in l. prima cum sequent. ff. si quis à parent. fuerit manumis. & si parentum successio antiqua erat l. nam & si parentibus. ff. de inofficio. testam. Prima expositio gloss. bene cōgruit verbis illius

illius legis quã explico vt sit sensus, quòd omnes subditi Romano imperio, habeant ius patriæ potestatis: id enim non impropriè potest dici ius liberorum, quod iuuatur quia id ius solebat à principibus peti, vt ex Plinio tradit Baldus. in dicto principio de patria potestate. ne autem præcibus petatur id concedit generaliter omnibus lex illa ab Honorio & Theodos. condita. Sed facit difficultatem quòd superius diximus ex Alciat. & nouioribus, ad l. in orbe ff. de stat. homi. videbatur enim id iam concessum generaliter ex lege Antonini, qui longo tempore ante Honor. & Theodos. imperauit. Responderi tamen potest huic difficultati, quòd Antonin. non tam clarè locutus fuerat circa ius patriæ potestatis, vt patet ex di. l. in orbe. & forsan non erat ita generaliter moribus receptum, nec tam sine dubio, vt colligi potest ex l. 1. cum suis. §§. ff. de Censib. & l. 6. eod. titul. vbi plures subditi Romano Imperio, specialiter donantur iure Italico, & in alijs subditis fit differentia: & ex Iureconsultor. nominibus in illo titulo colliges id fuisse post Antoninum: maximè ex l. fin. ff. eodem. vbi refert ipsum Antoninum. Video tamen in illis legibus agi de bonis & priuilegijs circa ea, nos hîc de personis. Nec nouum est vt antiquiores constitutiones nouè promulgẽtur & repetantur, quod non raró facit Iustinianus, vt dicemus in l. 1. infra. eod. & leg. cum oportet, infra titul. sequent. Idque in consilijs ecclesiasticis sæpe inuenitur: licèt aliter intelligant Alciat. & Duarenus proximè referendi.

14 Anton. autem Augustin. vir nobilissimus & doctissimus in libro singulari ad Modestin. post diligentissimas suas emendationes, pagina. 320. circa hæc dicit Constantinum & Theodos. omnibus concessisse ius liberorum, non autem explicat quod sit illud ius. Et refert id statutum à Constantin. & Theodos. cum sit lex Honor. & Theodos. Alia autem lex Constantin. & Theodos. est l. prima. titul. præcedent. C. de infirman. pœnit. cæliba. vbi abrogatur durities & pœna quę erat circa bona & successionem contra cælibes: & l. secunda eiusdem titul. corrigitur & aboletur dura lex Papia. quę similiter mulctabat in parte bonorum, & auferebat ius succedendi vel capiendi relicta cõiugatis, qui sobolẽ nõ procreassent: ad quam alludit Iuuenal. loquens de vxore in virum, Iura parentis habes, propter me scriberis hæres: legatum omne capis, nec non & dulce caducum: de qua lege tractat Alciat. libro. 3. dispunct. cap. 2. & in l. ter. enixa. ff. de verb. significationibus. Connã. libr. 8. cap. 1. ad fin.

15 Et Duarenus libro primo disputationum capitulo quadragesimo. Alcia. autem in dicta lege ter enixa, videtur scribere, quòd per leges illas Theodosij. Honorij. & Iustiniani extincta sint priuilegia concessa habentibus liberos, & æquotas eos qui sobolem non habent, eis qui liberos procrearunt: quòd meritò & rectè reprehendit Duarenus in dicto capitulo quadragesimo ad finem, ostendens priuilegia concessa habentibus liberos hodie durare, post illas leges, vt Institut. de excusatio. tutor. in principio. vbi Balduin. idẽ tradit, & Syluest. per l. primam. Codice qui numero liberorum se excusat. cum alijs quæ citant. Illæ enim leges pœnas tantum abrogarunt, quæ antea erant in cælibes & non

& non habentes prolem, non verò abrogant priuilegia habẽtium liberos, cum intersit Reipub. liberis hominibus eam repleri. l. prima. ff. soluto matrimonio l. cum ratione. ff. de bon. dam. vel portion. quæ. lib. damna. cõced. vbi refert Iurecons. sentẽtiã diui Adriani dicẽtis: ampliari, imperiũ potius hominũ adiectione q̃ pecuniarum copia malim. Crediderim verò doctiss. Alcia. nõ sensisse id in quo reprehenditur à Duareno, esset namq; crassus error: Verba Alcia. emẽdari debent, vt sit sensus: hodie per illas leges sublatas esse pænas eis qui prolẽ non susceperint, ęquatosq; prolem habentibus, quoad habilitatem succedendi & capiendi relicta: non autem adempta priuilegia concessa habentibus liberos: & inde inferri posset ad verũ sensum legis primæ. Codice de sacrosan. Eccle. cõtra vulgarem intellect. omniũ fere Doctor. tradẽtium. ibi concedi testandi facultatem abdicatus solennibus, fauore piæ causæ: cum tantũ lex illa cõcesserit facultatem relinquendi Ecclesijs, quod antea non permittebatur, vt ibi melius aduertit Alcia. & nõ latuit Bald. vt tradit Ferret. in de statu. ff. de testamen. in fin.

16 Duaren. in dict. capit. 60. ad fin. non discutiens interpretationem gloss. ad dict. l. primam. C. de iur. liberor. (nec relata gloss.) nouè aliter intelligit: vt lex illa ibi statuat eos qui numerum liberorum habuerint ad priuilegia & excusationes, lege ipsa tutos fore, nec indigere præcibus: quod non sine colore probare nititur. * Sed hæc interpretatio mihi non placet, tum quia non satis congruit literæ, nulla enim ibi fit mentio de numero liberorũ vt appareat ibi aliud agi: tum quia in l. sequent. & in titul. ibi præcedente, agitur de non habentibus liberos. vel certum numerum liberorum cum quibus durius agebant leges antiquæ: & sic vbi adesset numerus liberorũ, cessabat rigor illarum legum, & dabatur fauor seu priuilegium antè Theodosiũ & Honor. multis legibus expressis, absque precibus principi oblatis, vt in l. 2. ff. excusa. tuto. & in l. 2. ff. de minorib. l. ad rempubl. ff. de muner. & honor. l. semper. §. demonstratur. ff. de iure immunit. Et si bene aduertas, comperies magis necessariũ fuisse apud veteres Romanos, & in initio imperij fixa certaque esse priuilegia, liberos procreantium: vt hominum numero & adiectione cresceret potẽtia Reipub. quod ex Tit. liuio in multis locis deprehendi potest: idcirco placet magis interpretatio quã superius ex mente glo. comprobauimus.

17 Inter effectus verò patriæ potestatis erat antiquitus, vt pater posset liberos occidere: vt refert Iureconsult. in l. in suis ff. de liber. & posthu. & Imperator in l. fina. C. de patr. potesta. & lex Romuli habebat: parentum in liberos omne ius esto, rellegandi, vendendi, occidendi: quam vt 1 7. in ordine commentatur Balduin. Et constat ex historijs, non semel patres vsos fuisse ea lege & potestate liberos occidendi, maximè ob disciplinam militarem, & vtilitatem Reipub. vt refert Budeus in l. 2. ff. ad leg. Cornel. de Sicari. quinetiam citra causam Reipubl. ob solius pudicitiæ respectum: refert Iure consul. in l. 2. in. §. initium. ff. de origin. iur. Virginium quendam occidisse filiam insontem. Sed illa potestas antiquata est. & ideò illla iura non amplius licere, sed licuisse olim dicunt: vt declarat Bartol. in l. diuus, ante numero. 1. ibi vel verius.

rius. ff. ad l. Pomp. de patric. Idq; etiã in dominis erga seruos sancitũ: nec occidere, neque sæuire in eos liceat. l. 1. in fi. cum l. seq. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.

18 Ex quo infertur ad intellectum d. l. 2. ff. ad leg. Cornel. de sicar. vbi glo. Barto. & alij variabant, meliusq; ibi explicat Bude. Vltra quos omnes ad uerte, quod ex illa lege à contrario posset colligi, vt pater, auditum & se defendentem, filium posset eo tempore occidere quod ibi videtur concedere Bude. & Ioan. Corasi. in l. filium quem habentem numero 80. C. famil. erciscund. Sed non est admittendum id argumentum à sensu contrario, in Vlpiano illius legis authore, suis enim temporibus secundum Bar. ibi non erat iam illa potestas patri, occidendi liberos, vt constat ex iurib. allegatis & dict. l. diuus ff. ad leg. Pompe. de parricid. notat gloss. recepta in d. l. in suis. Nec pater poterat cognoscere de causis vel criminibus filiorum iuxta regulam l. qui iurisdictioni ff. de iurisdict. omni. iudic. probat tex. in l. 3. C. de patr. pote. Vnde ad d. l. 2. dici potest Vlpianum ibi non solum occidendi potestatem, sed etiam audiendi & cognoscendi patri omninò sublatam sentire: ideoque apud præsidem vel præfectum, accusationem tantùm permittere, sicut in l. 3. C. de patr. potesta. Posteriores enim leges semper minuerunt patribus ius potestatis, fauendo liberis: vt tradit Æmil. Ferret. in dic. l. filium quem habentem, num. 120. C. fami. erciscun. & latius ibi Corasi. ex num. 79.

19 Ex illa tamen antiqua patrum potestate occidendi liberos, vestigium adhuc durat vno casu, in filia adultera quam occidere patri permittitur: idque ratione patriæ potestatis quæ iure communi manebat etiam in liberos coniugatos, vt probant innumera iura quæ citat Tiraquel. in tracta. de iure marital. in princip. & nos tractabimus in l. cum oportet Probat l. 1. §. fin. ff. de liber. exhibẽd. l. inter liberos. §. filiusfamilias maritus. ff. ad leg. Iuliam de adulterio. Patri igitur tantùm habenti filium in potestate, mansit ius occidendi filiam adulteram l. patri. 20. ff. ad leg. Iuli. de adulteri. Eam autem potestatem occidendi appellat ibi, ius occidendi: & dict. lex Romuli, quod notabis pro Ias. in dict. l. prima. §. vsufructuarius, numero. 4. ff. de noui operis nuntia. melius etiam id probat text. in l. nec in ea. 22. ff. eod. Et ita datur alius effectus patriæ potestatis, vltra congestos à gloss. Nam cessante patria potestate, non posset pater occidere filiam adulteram, vt volunt illa iura: traditque Cagnol. in Rubr. ff. de in officio. testament. nu. 2. & Chasi. in consuetu. Burg. rub. 4. §. 1. nu. 20. & de illa potestate eo casu, agit notáter Hisp. Couas Ruui. in lib. de spõs. 2. parte. c. 6. ex nu. 2. hunc autem casum dicit speciale Bar. in. l. 2. ff. ad l. Corne. de siccar.

20 Potestas autem vendendi liberos abrogata est, & vno tantùm casu permissa ab imperat. ob famen summãque patris necessitatem, vt l. 2. C. de patr. qui fili. distraxe. circa quam aduertas quòd licet. l. 1. loquatur de parentibus & eadem lex vtatur verbo cõmuni, si quis: quod posset etiam cõprehendere matrem, vt l. 1. ff. de uerb. sign. Tamen glo. recepta ibi ab omnibus, intelligit illud ius soli patri nõ matri cõpetere: ita etiã glos. & communis in d. princip. Institut. de patria potesta. vbi Syluest. id asserit receptum numer. 17. & ita Alberic. Bal. Salycet. & reliqui in dict. l. secunda

da vbi Bal. numero. 1. aduertit illud ius forsan emanasse ex antiqua occidendi potestate, iuncta ratio ne sanguinis, & incomparabili illa causa necessitatis: & cum Bal. Coras. in l. qui liberos, numer. 14. ff. de rit. nupti. vides igitur ex glo. & Doct. illam l. de Matre non intelligi: quod etiam asseruit Brũ. in suo copioso tract. de statut. excluden. fœmin. quem refert & sequitur in hoc Rebuf. in trac. de priuilegi. Scholastico. priuileg. 177. numero. 5. est in. 11. volu.

21 Sed hæc opinio. glossæ. & omnium Doctorum. non omninò tuta videtur, possetq; contrarium suaderi. Primo ex verbis text. ibi & l. præcedentis, quæ etiam matri congruunt, & in dubio omnis effectus & sensus sumendus est qui ex verbis colligi potest. l. Gallus. §. primo. ff. de liber. posthu. tex. & Aretin. in l. cum lege. ff. de testam. ad hanc opinion. cõducere posset, quòd in illis legib. non sit mentio patriæ potestatis: causa autem illa necessitatis, & ratio sanguinis, æquè pro matre vrgent, cuius est eadem pietas, vel omninò esse debet: vt in l. 4. ff. de curato. furios. eademque reuerentia. vt in l. fin. C. de in ius vocan. & l. 4. versi. parentes. ff. eod. & vnà omnibus parentib. seruãda reuerentia: vt dicit textus in l. parentes. 6. ff. eod. titul. facit. l. in cõiunctione. C. de nupti. quod si dilectionem & merita respicias, nihil est quod liberi Matribus non debeant. capi. fin. de conuers. in fide latè Gome. in. §. fuerat. Inst. de actio. col. prima & secunda, quod quidem multis ornari posset ex nostris legib. & ex sacra pag. alijsq; passim script. facit l. propter insidias ibi, pietas & ratio naturalis. C, qui accusa. non pos.

22 Sed his non obstant. ibi mihi videtur tenenda opin. glos. & communis ad illam l. vt non procedat in matre: tum quia ille effectus patriæ potestatis videtur: potestas autem patris nõ matris est in iure, vt patet ex dict. l. 4. ff. de curat. furios. cum alijs, tum quia ius illud non solum in amore & ratione sanguinis: sed etiam in consilio poni debuit argu. d. l. nec in ea. ff. ad leg. Iul. de adulte. Cõsilium autem maris non fœminę est. l. 2. vbi latè Dec. ff. de regu. iur. colligitur ex l. 1. ibi virorum. ff. de legib. fœminæ autem fragiles sunt earumq; consilium parum tutum. & sæpe contra sua propria commoda laborant l. penul. C. de sponsal. facit. l. cum de indebito, versicul. si autẽ. ff. de probat. ibi minor vel mulier. Ob imbecillitatem igitur, inconstantiamq; fœminarum iusta videtur recepta opinio, vt potestas. d. l. 2. matribus nõ detur, sed patrib. tantum: qui maturius expendent negotium, neque enim facilè mouebuntur vel fallẽtur: vt posset contingere in matribus: & ita de consilio & constanti amore patris: sæpius iura nostra loquũtur, vt latissimè tradit Tiraque. in l. si vnquam, in princ. ex nume. 7. cum multis sequẽtib. C. de reuocan. donat. Non tamẽ cõpertum est, an maior sit amor paternus quàm maternus: & dicũt plures vehementius Matres diligere liberos: patres verò constantius, vt latè tradit Ioan. à Lignano, in libel. de Amicitia. quæst. quis magis diligat, fol. 12. col. 3. & nomine citato Anto. Vac. in l. 3. ad fi. ff. de his qui sunt sui vel alie. iur.

23 Ex sup. deductis patet etiam, ex mente gloss. & omnium Docto. l. illã non procedere in filijs emancipatis, cum non tantum ratione sanguinis & amoris, sed etiam potestatis, decis. illa procedat: ideò quæ à gloss. & Doctor. communiter inter effectus patriæ

triæ poteſtatis connumeratur.

24 Circa dict. l. aliqua ex profeſſo. colligit Hiſp. à Cou. Ruui. li. 3. reſol. c. 14. cuius ſcripta nõ opus eſt reſcribere: ſed addam aliqua vltra ſuperius deducta. Non omittendo quod Petr. Rebuf. in 1. tomo conſt. Gallic. in proœmio gloſſ. 4. num. 62. ſcribit. l. illam non procedere apud Gall. eò quod liberi eorum exempli ſint à patria poteſtate ſecundum glo. in princip. Inſtitut. de patr. poteſta. Sed labitur vir ille, & contradicit alijs ſcriptoribus Gallis, qui gloſſ. lacerãt, eò quod illis negauerit ius patriæ poteſtatis. Nec talis limitatio ſuſtineri poteſt, attenta conſuetudine Europæ quę vbique recepit patriam poteſtatem, vt ſuperius deduximus: & ita eſt de mente gloſ. & omniũ Doct. vt l. illa procedat vniuerſaliter in omnibus prouincijs, maximè vbi ius commune cõſtitu. Rega. approbatur ſuadeturq; neceſſariò ſi aliquis inſiſtat authoritati, d. glo. quia reſpõdebitur eã magis communiter reprobatã vt vt ſup. diximus: imò dicebat Alber. in d. l. 2. nu. 9. quod aliæ nationes prę ter Rom. viderẽtur etiam ſine cauſa neceſſitatis poſſe vendere liberos, quod mihi nõ placet, nec Alber. probat quin potius ex ſup. deductis nõ diſtingo inter Romanos & alias nationes.

25 In materia eiuſdem. l. 2. & in illo effectu patriæ poteſtatis, gloſſ. ibi recepta ab omnibus, intelligit, vt illa deciſio loquens de venditione, procedat magis in pignore: tradit Hiſp. d. loco, & alij ſup. citati: ſed ſpecificè in permutatione, nõ habere locum, dicunt ibi Bald. nu. 4. & Salycet. nu. 3. ſic etiam concludunt Docto. cum gloſſ. ſecundum Hiſp. l. illam nõ procedere ex aliqua alia cauſa ſimili nec vllo modo amplietur, etiam ex identitate rationis, ita Syluest. in d. princ. Inſti. de patr. poteſt.

26 Sed hæc non ſunt tuta, nec carent dubio, licet cum ijs ſimpliciter tranſeat Hiſp. vbi ſup. putoq; l. illam ſine violẽtia & ſine extenſione, æque intelligẽdam in permutatione, vt ſcribit Petr. Gama. in tracta. extẽſio. nu. 101. Cuius opinionẽ probo, quia in permutatione eadem eſt ratio, tam erga patrẽ, quàm erga filiũ: ita ſubuenitur patri permutãdo ſicut vendendo, nõ eſt deterior conditio filij, conceſſa permutatione. Et quod Bald. & alij arguunt, contra eos vrget, nam cũ ibi agatur de cauſa famis & neceſſitatis, non eſt reſtringẽdum id ius patris, cum forſan contingeret non occurrere emptorem, ſed permutantem: vel cũ permutare vtilius fuerit: aliàs maligna fieret interpretatio cõtra parentes, quod lex abhorret, vt l. ſi ita ſtipulatus. §. Chryſogonus, ibi, neq; malignè accipiendũ. ff. de verb. obliga. Sicut enim inter arma leges ſilere dicebat Marius apud Saluſtiũ, ita in illa tremenda neceſsitate non oportet ſectari differẽtiam vẽditionis & permutationis. Hæc nõ conſiderauit Gamar. quem citauimus, cuius opinionem prius ſcripſit Fulgo. vno verb. in l. 1. C. illo titu. dicens leges ibi loquentes de venditione, ex vi verbi trahi ad quaſcunque alienationes: per text. in. l. ſtatu liberi. ff. de ſtatu liber. Sed peccat arg. quia text. ille loquitur ſecundũ antiquitatem, quæ nõ diſtinxerat nomina cõuentionum: vt melius aliàs circa illam l. ſtatu liberi. ff. ibidem Iaſ. in l. iuris gẽtium col. 3. ff. de pact. quod plenè latius trado. Igitur tutius arguemus ex prædic. conſiderationibus, ſimulque iuuabitur hæc opini. ex tex. in l. ſciẽdum. 19. §. penul. ff. de ędil. edict. ibi emptorẽ accipere debemus. qui

 pretio

pretio emit: sed & si quis permutauerit. dicendum est vtrunq; emptoris & venditoris loco haberi, de qua æquiparatione latè Igne. in l.3.§. si cōditioni, ex nu.20.ff. ad Syllan. & illū tex. cōmēdabat Crem. in notab. 157. Anto. à Bur. in c. cum causa, nu.8. de empti. & vendi. Ias. in l. fi. nu. 3. ff. de condict. ob caus.

27 Sic in eo quod Bal. & Salice. subijciūt cum glo. in d.l.2. & Doct. in alijs locis citatis ab Hisp. & Syluest. magis placet, vt si detur similis causa, putà q̄ pater captus ab hostibus, sit occidēdus, nisi certū pretium dederit possit tunc distrahere filiū ex proximè deductis: & quia militat eadē ratio, quæ magis attendi debet etiā in materia nō fauorabili: vt colliges ex traditis à Bal. & alijs per tex. ibi, in c.1.§. porrò quæ sit prima cau. benef. amitten. cū relatis à Ias. in l. cum quidam ex nu.20. ff. de li. & posthu. & in l. fi. ff. de in ius vocā. Addo ad hoc Panorm. in ca. fin. nu.10. de rescript. Feli. in procem. Grego. col.2. nu.9. & quæ tradit insignis Azpilcueta Nauarrus preceptor meus, probitatis & eruditionis rarissimum exemplum in c. sacerdos nu.49. de pœnit. Dist. 6. vbi etiam in extēsione pœnæ, vim rationis agnoscit. Facit tex. in l. ossa, §. fi. ff. de relig. & sumpt. fune. in fine ibi quia intellectu aliquo prohibitus ipse videtur. Vrget tex. in l. his solis, ibi, satis tacitè cautum. C. de reuocā. donatiō. cum traditis ab Alexā. in l. cum mulier. ff. solut. matri. Probat mihi tex. notab. in. l. libertus. 64. ibi cum ideò prohibuerit. ff. de ritu nuptiar. vbi Iureconsf. ratione extendit dispositionem pœnalem & exorbitantem: vt videtur notare Ias. in l. 1. §. hoc autē nu.9. ff. ad Trebel. Are. in l.1. col.1. n.3. ff. de vulg. vrget autem fortissimè pro hac sentētia, cōtra cōmunē, quod habet alias recepta sententia, vt quanuis lex expresserit certas causas, ad exhæredandū filiū possit tamen exhæredari, etiā ex alia causa simili vel maiori: secundum Ang. Alex. Ias. & quāplures alios: vt tradūt nouiores in Authen. non licet. C. de lib. præterit. quod probāt Ripa. Hippol. Alci. Bellon. Benedict. Chas. Couas Ruui. & ferè innumeri, quos alibi refero, & elegantissimè defendit doctiss. & acutiss. Doct. Lusitanus Costa. in §. & quid si tātum. l. Gallus pagi. 131. vt interim omittamq; decisi. d.l.2. licèt contineat casum non vulgarem. nec facilè extendendum, nō tamen odiosum, nec pœnalem: nec tam contrarium naturali rationi vt Bal. ibi putabat, & in l. illud, nu.4. versic. nec obstat. C. de sacrosf. eccles.

28 Tandem circa. d.l.2. tractat Hisp. d. loco, ex Alciat. Tiraq. & alijs, post glo. & ordinarios, in d.l.2. duplicem literā inueniri. Nā aliqui libri habēt sanguinolētus, facta relatione ad patrem quę litera frequētior est, eamq; probat gl. ibi, nō tamē bona ratione alias rationes acutius excogitarunt Albe. & alij ibi, vt latius tradit Couas Ru. eandemq; literā allegat Conan. lib.2. c.13. & ita habēt libri qui emēdati dicūtur, ad pādectar. Floren. exēplar: & tunc sit sensus patrem distrahentē filium etiā lege permittente, sanguinolentū dici, quia ipsi sibi sanguinolentus videbitur nec enim iusta causa tollet dolorē patris, qui vtēs ea facultate legis se ipsum forsan incusabit. quasi naturalē rationem affectionemq; transgressus fuerit: argu. l. isti quidē. ff. quod met. cau. in fine, ibi. Cum pro affectu parentes magis in liberis terreātur: & tex. in. §. fi. ibi, pater magis quā filius: Inst. de noxal. facit. l. iusta. ff. de manumis. vindi. Alij legunt sanguinolentos, facta relatione

latione ad filios, vt per gl. Albe. & Sali. ibi. quam literã probat Alci. in lib. 2. de verb. signi. nouè intelligẽs text. illum loqui, de liberis sanguinolẽtis pro recẽs natis: quam interpretationem probat Tiraq. non relato Alci. lib. 1. de Retra. §. 26. in glos. 1. nume. 14. dicens errare Docto. in d. l. 2. aliter intelligẽtes. Vterque nititur magno argu. ex Rub. C. de infant. expo. ibi sanguinolẽtos nutriẽdos. Et ex C. Theodosiano, vbi his recẽs nati, sanguinolenti dicũtur: ideò forsan, quia vt docet experientia, tunc homines sanguineis maculis alijsq; à partu immundis aspersi nascuntur. Eãdem interpretationem, tacito Alciat. tradit Baldu. in l. 17. Romuli.

29 Quo sensu deuiantes à recepta interpretatione. Alci. Tiraq. Baldui. nõ obscurè volunt, quod ius cõcessum patri in illa l. non procedat indistinctè in omnibus liberis, sed tãtum in infantibus recens natis: glos. autem & communiter Doct. cõtrarium indistinctè sentiunt: nec differẽtia Alcia. & Tiraq. ratione carebit, licèt Hispa. Couas. Ru. in d. loco, dicat eandem omninò esse rationem in omnibus liberis.

* Cõsidero enim quod si liberi sint iam infantilis vel maioris ætatis, possent iuuare patrem ad pellendam famem, cum de iure in infante considerabiles sint operæ. l. cæterum. 32. ff. de rei vendi. ibi, Etiam impuberis aliquæ operæ esse possunt: & l. si infantis. 62. ff. de vsufr. Similiter liberis adultis, & habentibus intellectũ, esset acerbius seruitutem vel seruitutis speciem subire, cum libertatis dulcedinem prius sensissent: quod in recens natis cessat. Maiusque infortunium est aliquando fœlicem fuisse, iuxta celebrem Seuerini sentẽtiam & illuc Ciceronis in familiaribus, vbi non sis qui fueris nõ est cur velis viuere. Sic etiã quo ad honorẽ & existimationẽ in liberis adultis, illa macula, quoad se & cõsanguineos, non ita occulari poterit. Et ita lectio & interpretatio Alc. nouè comprobatur, (reiecta alia lectione Rebu. variãtis, in d. loco, qui nihil affert,) Sed ne parentũ fauorẽ restringamus: quia etiã codices ferè omnes habẽt literã sanguinolẽtus, magis probãdum videtur quod glo. & Doct. cõmuniter volunt vt lex illa procedat in filijs cuiuscunque ætatis.

30 Inter effectus patriæ potestatis enumeratur decisio Impera. Alex. in l. 3. C. de patr. potest. quæ lex in prima parte planè loquitur de patre & filio fa. quoad acquisitionem, nec de matre vel filio emãcipato loqui poterat: sed Doct. nõ citãt illam l. in prima parte, id enim alijs multis iurib. magis ex professo statutũ erat. In secunda & tertia parte habet text. quod pater potest castigare filiũ inobediẽtem, & eum perseuerãtem offerre Præsidi ad maiorẽ pœnam. Bal. ibi intelligit de filio in potestate tãtum, & ibi Alb. & ita illã l. ad effectũ patriæ potestatis citat Ang. Aret. in. §. ius autẽ. nu. 2. Insti. de patr. potest. Sed hi Doct. debuerunt aduertere, quod illud ius castigãdi, & consiliũ, vt durãt, iniquitate filij. ducatur ad Præsidẽ, cõceditur etiã propinquis, nõ solis parẽtibus, vt in. l. vna C. de emen. propin. & sic pater cõtra plures Doct. tex. in d. l. 3. quoad hoc non cõtinere quid speciale patriæ potestatis quod non explicat Alc. Reg. 1. præsumpt. 3. nec Boer. Dec. 275. nu. 3. tractãtes illa iura. Quibus est addẽdus tex. in l. 1. §. 1. ff. de obse. ibi, patrẽ & matrem: & ibi, ad publicam pietatem: de quo tex. in verb. educatum, agit Alcia. in l. fin. C. de in ius vocan.

Tiraq. in l. si vnquam, verb. susceperit. num. 43. sed aliter Lusit. Costa. in rep. l. si ex cautione. C. de nõ nu. pec. pag. 56.

31 Meliusq; dicendum est, vt ibi de filio in potestate agatur ob aliud, nõ ob ius castigandi tantũ: est igitur ibi speciale, vt patre ducente filium ad Præsidem propter irreuerẽtiam vel simile culpam in ipsum patrẽ commissam, debeat Preses dãnare filium, vt pater ipse dictauerit: quod non conceditur alijs propinquis in di. l. vna. Et est notãdũ ad limitationem illius, quod dicit tex. in l. nã quod. ff. ad Trebe. & ita forsan sensit Alb. in d. l. vna. n. 4. quod nõ exactè videtur aduertisse Dec. in l. vt vim. n. 21. ff. de iusti. & iur. dum in hoc æquiparat patrem & matrẽ. Decisio autem d. l. 3. cum in hoc specialis sit, nõ est extendenda ad alios casus, loquitur enim tantum vbi pater offert Præsidi filium sibi inobedientem & contumacem, tunc enim in pœna irrogan da Iudex sequitur patris arbitrium: facit text. in l. nec quicquam. §. de plano. ff. de offic. Procon. Quod etiã suadetur ex tex. celebri. in l. respiciẽ dum. §. furta domestica. ff. de pœn. ibi. publicè vendicãda non sunt: de quo tex. agit Alex. cons. 135. nu. 2. li. 1. & latius Cæpol. eum extollens, in Authen. sed nouo iure, nu. 54. C. de seru. fugiti. Aliter etiam debet intelligi d. l. 3. C. de patr. potest. secũdum Bal. ibi, quod voluntas patris in filio puniẽdo, debeat moderari: nec verbum volueris ibi positum, potest extendi ad pœnã excessiuam, per text. & Barto. in l. si quis dicat. ff. de manu mis. ibi, vtique non maiorem pœnã cõstituturus: & ibi cum Bar. Plumbinus in fine. & verè tex. hic vrget, arguendo à domino ad patrẽ, quod in proposito licet, & nihil citãs, ita dicit Bonifacius in tracta. malefic. tit. qui bus est cõcessa correctio. Ad tex. verò in d. l. vna. C. de emẽda. propin. vide Deci. in d. l. vt vim. nu. 22. ff. de iusti. & iur. post Feli. in. ca. cũ cõtingat, de for. competen.

32 Hinc infertur ad text. celebrẽ in lege milites agrũ. §. desertorẽ. ff. de re milita. cuius sunt verba, Desertorem qui à patre suo fuerit oblatus, in deteriorem militiam Diuus Pius da ri iussit, ne videatur, inquit, pater ad supplicium filiũ obtulisse. Itemq; diui Seuerus & Anto. eũ qui post quinquẽniũ desertionis, se obtulit, depor tari iusserunt: quod exẽplum sequi nos debere, & in cæteris Menander scripsit. Significat apertè tex. quod cũ pœna capitalis eo casu posset irro gari filio, moderatur & cõuertitur in aliã mitiorẽ, si pater filiũ ipsum offerat iudici, idq; ex illo tex. generaliter colligũt plures Doct. in varijs locis intelligẽtes tex. illũ procedere in oĩ delicto: indeq; inferũt cautelã, vt qñ pater viderit filium obnoxiũ pœnæ mortis ex delicto, offerat eũ iudici, & euitabit pœnã mortis Bar. ibi nõ scri bit, Alb. autẽ dicit per illũ tex. ita tenere cõiter Doct. & quod aliquando vidit ita seruari: tradit Cæpol. caute. 1. securè intelligẽs, idẽ fore in crimine lesæ maiestatis, refertq; aliquos Doct. nõ parui nominis: & ita ex illo §. colligit Salice. in l. propter insidias nu. 3. C. qui accus. non pos. & in hoc illũ tex. extollit Feli. in. c. 1. col. 2. ad fin. de offic. delega. & in. c. querenti, col. 3. nu. 6. ver. tertius. eo tit. & Hippo. in l. 2. nu. 13. ff. ad leg. Corn. de Sicar. & in l. vnius. §. seruus, ad fi. ff. de questio. & Matth. de afflict. in. c. 1. §. insuper. num. 18. de prohi. feud. alie. per Federic. lib. 3. feud. fol. 151. & ita gñraliter per illum tex. tradit Iacob. Boul. in repetit. l. capitaliũ. §. famos. nu-

numero 189. ff. de pœn. & ita Ludo. Carrer. in suo lib. crimina. §. homicidij. num. 136. cum sequen. & ita indistinctè intelligit. Felin. dicens illum tex. sing. in c. accusasti. num. 4. de Accusat. & tam ipse quam Cæp. & alij, referunt Pau. in d. l. propter insidias, quem ibi scribere non inuenio. ita Al. Re. 1. presump. iiij. & Aug. Ariminen. ad Ange. de malefi. verbo, & ad quærelam, nu. 38.

33 Idem ex illo text. vult Angel. in l. si adulterium cum incestu. §. liberto, in fin. ff. ad leg. Iul. de adulte. vbi ampliat idem esse è conuerso, si filius in simili casu patrem, qui obnoxius esset grauiori pœnæ, offerat: & ita Hipo. in d. l. 2. nu. 13. ff. ad leg. Corne. de Sicar. Alci. d. reg. 1. presumpt. 4. & & Iacob. Boulen. d. loco, & Carrer. d. loco. nu. 137. Idem in matre offerente filium tradit Sali. in d. l. propter insidias, quem sequitur Felin. in d. c. 1. col. 3. in fi. cum princi. sequen. de offic. deleg. & Cæpol. in d. caute. 1. Ex quibus resultat Doct. intelligere tex. in d. §. desertorem, vt non procedat specialiter ratione patriæ potestatis, sed ex ratione naturali amoris & sanguinis, ideoq; idem sit in matre & filio emancipato: idq; suadetur ex ratione illius text. ibi, ne videatur ad supplicium obtulisse. Et ex histo. deprehenditur: aliquando in causis criminalibus datũ patri, vt arbitrio suo filios damnaret, vt tradit Connan. lib. 2. cap. 13. & Balduin. ad leges Romuli. l. 17. Dum autem Docto. communiter extendunt illũ text. ad omnia crimina, iuuari potest ea ampliatio, expendendo tex. ibi, in verbo, & in cæteris. Ad principalem verò conclusionem illius tex. citat etiam glo. ibi text. in l. qui cum vno. §. qui filiũ eod. titu. & ita Cæpol. & Matthæ. de Afflic. & alij in d. locis: qui tex. in desertore eandẽ sententiã videtur probare. Tenendo communem illam allegationem est aduertendum, quod in crimine filij commisso in personã patris aliud est, quia tunc pœna irrogatur arbitrio patris, idque tantum in filio in potestate: per. d. l. 3. C. de patr. potes. secundum Bal. & Alberi. ibi, & diximus sup. proximè: & sic est limitatio ad. d. §. desertorem.

34 Similiter communis illa allegatio videtur nouè intelligenda, quando parẽs offerret filium quem iudex facilè capere non posset, secus vbi Iudex eũ quærebat, & non poterat euadere, tunc enim pater nõ diceretur eum offerre: vt eleganter colligi potest ex text. in l. edicto. 13. vers. id autem. ff. de iure fisc. ibi, id quod latet, non quod fisci est, quicquid videatur sentire Alci. d. præsump. 4. qui verè non tangit hos terminos.

35 Sed quanuis tot Doct. ita indistinctè scripserint, & mitẽ illam cautelã tradant, non eis accedo: veriusq; credo tex. illum in verb. & in cæteris, nõ sentire de cæteris criminibus, sed cũ dixerit in quodam desertore offerẽte se, ita Imperatorem iudicasse, subdit, idem in cæteris dicendũ fore: id est in alijs personis: in quibus occurrerit eadem causa non diuersa, secundum doctrinam glos. l. non solum. §. quæritur. ff. de procura. & in l. si fugitiui. C. de seru. fugit. Est enim longè diuersa ratio de illo crimine ad alia, cùm desertor grauiter puniatur ob culpam omittendo, contra regulam iur. de qua in l. 2. C. si aduer. delic. gl. in l. si mora. ff. solu. matr. vnde pœna desertoris cum sit ex maximo rigore, facilius potuit moderari. Ex mult. enim legibus illius tituli deprehenditur ibi procedi nimio rigore, vt in l. 6. versic. qui in acie. ff. eo. sic nec fœlix euentus aliquid ibi excusat. l. 3. §.

in bello. ff. eo. quem extollit Cremen. nota. 151. Florianus in. l. sed & loci. §. sed & si quis. ff. si. regun. quod non est trahendum ita ad reliqua, vt scribit Felin. in cap. causam nume. 8. ad finem de iudi. probat Cagnolus in. l. 2. nu. 140. ff. de orig. iur. de quo etiam Felin. in cap. illud, de maior. & obed. Benedi. in cap. Rainutius, verbo in eodem testamen. 1. nu. 71. Corras. lib. 1. Miscel. cap. 24. ad finem: & legitur apud Gellium libr. 1. cap. 13. Similiter non fuit bona extensio q̃ Doct. indistinctè faciunt ad alia crimina, quia in desertore potuit esse culpa ex pusillanimitate: nec est directa ad incõmodum vel offensam certæ personæ, ideò potuit faciliùs remitti & moderari: argu. l. 2. C. de in ius vocan. & quod notat glo. magna ad medium, in. l. assiduis. C. qui potior. in pign. habe. ibi, lex enim suum beneficium. Nec erat iuridicum indistinctè admittere, vt parens vel filius posset eludere pœnam à iure statutam, offerendo filium vel parentẽ facit text. notabilis in. l. si quis forrè 6. ibi, eludendæ pœnæ causa. ff. de pœn. & quotidie legi fraus fieret, cõtra publ. vtilitatem quæ versatur in maleficijs puniendis. l. congruit. ff. de offic. præs. l. ita vulneratus. 2. ad legem Aquil. contra id quod eleganter dicit tex. in. l. si à reo. §. illud quod vulg. ff. de fideiuss. ibi, pœnas ob maleficia solui magna ratio suadet: faciunt quæ congerit Felin. in cap. Rodulphus, colum. 3. de rescript. Ias. in l. 1. in. 2. lec. ad finem. ff. solu. matrim. Crotus in. l. omnes populi. num. 177 Concludo igitur contra doctor. in dict. locis, vt ex dict. §. desertorẽ, non fiat regula generalis, nec extendatur ad alia crimina in quib. sit diuersa ratio. Inde credo quòd in vero crimine læsæ maiestatis, non seruabitur illa decisio, contra Salycet. Cępol. & alios. Vnde sequitur melius aliqualiter aduertisse Matthæ. de Afflict. dicto loco, dum videtur resoluere, quòd ille text. non trahatur ad casum in quo persona offensa, causam suam prosequatur: facilius enim dispẽsat lex & princeps cum solennitate publica, quàm cum præiudicio tertij: vt probat tex. in. l. si quã do. C. de in offic. testam. secũdum veram resolutionem.

36. Non fuit omittẽdus alius effectus patriæ potestatis à gloss. omissus, cæteris autem subtilitate superior, & apud Iureconsf. frequentior, qui huic titul. & sequenti non impropriè applicatur: is est circa ius & nomen sui hęredis, vnde interpretes suitatis nomen non absurdè deduxere. Nam apud Iureconsul. vt nomen sui hæredis frequentissimum est, ita suitatis non inuenitur: id tamen rectè deductum defendit Vigli. in. §. sui autem. Institu. de hæred. qualit. & differ. Alciat. libro quinto parerg. cap. 19. & his tacitis Coras. libro tertio Miscellan. cap. 16. Suitatem verò definierat Angel. de Peri. glos. in repet. l. in suis. ff. de libe. & posthu. cuius definitionem defendit Deci. in. l. qui se patris numero. 2. C. vnde libe. vbi nouissimus Fabius aliter describit, alijs etiã verbis Alcia. vbi supra aliter item Lotiot. de Cõsang. Axiom. 15. quorum dicta hoc loco examinare opus non est. Præcipuum autem requisitum suitatis est patria potestas, regulariter enim de iure absque patria potestate non dicitur qui suus hæres: quã regulam ineptè nonnulli conantur euertere, cum tamen eam perspicuè scribat Iureconsult. in. l. lege Cornelia, in fin. ff. de testamen. ibi, quanuis suus hæres esse non possit, qui in potestate morientis non fuit.

Idem

Idem probat textus in §. sui autem, & melius in §. cæteri, Instituti. de hæred. qual. & differ. & in §. sui autẽ. Instit. de hæredit. quę ab intesta, defer. Ex quo infert Iusti. in dict. §. cæteri. vers. qua de causa, neminem suũ hæredem esse matri: & inde colligitur regula. l. nulla fœmina. ff. de suis & legit. hære. & l. illud. §. ad testamẽta. ff. de bono. pos. cont. tab. quibus iurib. constat hanc esse veram regulã, cui tamen (vt ferè omnibus alijs) nõ possunt deesse obiectiones quibus satisfacit Deci. in d. l. qui se patris, & ibi Gozad. in num. 12. & priùs limitando satisfacit Alex. in l. si filius qui patri. col. 6. ff. de vulga. & pup. & nouissimè tradit Hisp. Anto. Gomez. 1. tomo capitulo. 9. ex numero. 9. hinc puto explicanda esse verba textus, ad quæ glo. & Docto. non aduerterunt, in l. prima. §. per hanc. ff. de rei vendic. ibi, suum vel in potestate petat. Significat enim Iureconsul. in filio paria esse suum dicere vel in potestate eòq; ex potestate patria sui hæredis nomen resultet semper in filio, nõ semper in nepote, secũdum iuris principia. l. si quis filio. ff. de iniust. rup. l. 1. §. sciendum. ff. de suis & legit. hære. Aduersus hãc regul. qua si Iureconsi. non esset, non satis cautè argumentatur Corne. in l. si fratris. col. 18. nume. 14. versi. sed in contrarium. C. de iur. de liber. adducens exemplum filij. Episcopi vel patricij. quibus dignitatibus liberatur à patria potestate, & tamen dicitur suus hæres: quod nihil est, cũ lex iustis ex causis tunc effectum emancipationis induxerit, ac præcedẽtis potestatis vel suitatis ius cõseruauerit. Alia obiectio fit à Corn. vbi sup. quo tacito idem scribit Marius Salamo. in l. Gallus. §. si eius nu. 14. ea est de posthumo. potestq; dupliciter formari, tam de posthumo nato, q̃ de posthumo dum in ventre est: argumentatio autem Corne. tractat. de posthumo nato mortuo patre, & sic cum patria potestas dari non possit: & tamẽ is posthumus in iure dicitur suus hæres, in l. si quis fil. §. primo. ff. de iniusto. & rupto testament. in l. prima. §. sciendum, ibi, vel saltem concepti. ff. de suis & legit. hæred. Cui difficultati respondens Decius in dicta leg. qui se patris, præposterè eam accipit, ideoq; minus aptè respondet, dicens, quod posthumus ficte & in specie dicitur suus, per legem. qui in vtero. ff. de statu hominum quod respicit aliam considerationem, dum posthumus in vtero est, de qua statim agemus. Itaque patet ad iura à Cornellio adducta, non facere spem natiuitatis posthumi: nec tunc rectè applicari d. l. qui in vtero: quod ante Deci. non satis expendit Alex. in d. l. si filius qui patri, numer. 1. nec Soc. in l. 1. num. 24. col. 24. in fin. ff. de vulga. Vndè melius huic obiectioni occurrendum est ex fictione seu prouidentia, de qua in l. intelligẽdus. 153. ff. de verb. signi. qua habetur generalius, posthumum censeri natum cũ pater moreretur, & sic retro trahitur tempus natiuitatis ad tẽpus quo pater adhuc viuebat: sic alibi dicitur quòd ad tempus natiuitatis iura sua ei conseruantur, vt in l. antiqui. ff. si pars hære. peta. de text. autem di. le. qui in vtero doctè & ingeniose olim scripsit Bartolome. Phillippus Lusitanus, in tracta. fictio. 3. par. cap. 9.

37 Ex prædicta regula infertur ad veram & receptam sententiam, quæ habet posthumum non dici suum hæredem antequàm nascatur. l. fin. ff. de collatio. bonor. l. fina. ff. de assigna. lib. ideoq; spes tantùm non existentia sui hæredis tunc considerari potest

potest, vt in lege prima. §. totiens. ff. de vent. in possess. mitten. latè Ias. in l. si à primo, numero. 18. ff. de liber. & posthum. latius Tiraquell. in l. si vnquàm verb. susceperit liberos, numero. 124. vbi multis hoc ornat: quibus addo text. in l. Posthumus in princip. ff. de inoffi. testa. secūdum communem literam ibi, quibus suus potuisset fieri, si in vtero, mortis eorum tempore, non fuisset: quod probat text. ille etiam si legatur ad exēplar florentinum, cuius meminit Anto. Augustin. libro quarto emendat. pagi. 270. Huic autem vere & receptæ sententiæ non obstat text. in. §. sui, Institut. de hæred. quæ ab intesta. defer. quo Ias. maximè torquetur in dicta l. si à primo, & in l. posthumo nato, & in l. qui se patris, vbi dixit non posse ei sine violentia respōderi, cuius verba sunt: posthumi quoq; qui si viuo parēte nati essent, in potestate eius forent, sui hæredes sunt. Putauit enim Ias. in dict. locis, textum illū loqui de posthumo dum in ventre est: ideoq; respōdet fictè dici suū ob spem natiuitatis: & ita semper Decius. in d. l. posthumo nato, & in d. l. qui se pat. & in l. posthumo. C. de collatio. & nouissimè Duare. libro. 2. disputa. c. 37. Sed melius est intelligere vt olim ego intelligebam, posteaq; idem legi apud Cur. dicta l. posthumo, à quo transcripsit Gozad. dict. l. qui se patris, & refert nouissimus Huberti. dict. l. posthumo, in secūda parte numero. 4. vt scilicet, textus ille loquatur de posthumo nato (nam ante natiuitatem ex dictis iurib. suus hæres nō dicitur) quòd primo suadetur ex vi nominis, idem enim est dicere posthumū, ac si dicas natū post humationē seu mortem patris l. tertia vers. primo. ff. de iniust. nup. Aulus Gelli. libro. 2. c. 16. probat text. in l. nomen filiarum. 164. ff. de verb. sig. & ita habet communis resolutio vt post alios tradit Galiau. in l. Gallus in princip. numero. 28. Idem sensus colligitur magis ex serie illius textus quia prius loquitur quod iudicaretur: si viuo patre natus esset, & vtitur verbis conditionalibus ibi si viuo patre: & sic loquitur de nato, nō de eo qui in ventre est. Igitur idem referri debet ad casum mortui patris. Si enim eo viuo requiritur natiuitas vt filius suus hæres dicatur, multò magis id exigi debet in secūdo casu, cum iam parens de est, & sic textus ille semper loquitur de posthumonato: facti autem differentia nō iuris ibi est, an viuo an mortuo patre nascatur, atque ita textus ille magis probat commu. sentētiam, Quæ interpretatio etiā iuuatur eò quòd frequentius in iure posthumus nō dicitur qui in vtero est, sed natus vt in d. l. tertia. ff. de iniust. rup. ante natiuitatē enim magis appellatur venter, vel in vtero esse dicitur, vt in dict. l. qui in vtero. & l. ventre. ff. de acquir. hære. l. cū quidam. §. primo. ff. eod. l. vētri. ff. de tutor. & curato. da. l. prim. & per totū titul. ff. de ventr. in pos. mit. Non tamen negādum est aliquādo posthumum dici ante natiuitatem, pro eo scilicet qui adhuc in vtero est l. cum pater. 30. ff. de nego. gest. l. e. si nemo. §. fi. ff. de testamen. tute.

38 Ad nomen sui hæredis & effectū suitatis ex patria potestate citatur quotidie tex. in d. l. in suis, & in d. l. §. sui autem à in lege cum ratio. ff. de bon. damnat. vel secundnm aliam literam de portio. liber. de quibus agit Coras. libro tertio Miscellan. capitulo. 16. cuius verba fuerunt Viglij in dicto Paragrapho sui autem & Alcia. in fin. libri quarti de verborum significatione & dicto libro quinto

parerg.

parerg. capitulo. 19. Ex quo, & alijs quæ legendo aduerti, conijcio Duaren. ad Balduin. in hoc vitio transcribendi voluisse notare eundem Coras. cuius tamen diligentia & iudicium in multis laudari potest. Ex illis autem iuribus plures suitatis effectus colliguntur à Doct. quos facilè colliget qui legit scripta ab ordinarijs & repet. in d. l. in suis, & in d. l. qui se patris, & in d. l. si filius qui patri: & quæ repetit Corn. in d. l. si fratris, & quæ transcribit Benedi. in c. Raynucius. verb. mortuo, itaque in secūda ex numero. 50. & latisimè Igne. in l. 1. §. si pater ab hostibus. ff. ad Syllan. & post eos l. oriot. de Consanguin. Axiom. 15. cum seq. & Tiraquell. in dicta l. si vnquam in princip. ex nu. 19. Idem de primogenito quæst. 32. &. 39. & quæ in praxim deduxit Deci. consi. 31. Quibus addendum est ex d. iurib. quod cū regulariter viuentis nemo dicatur hæres, si in aliqua dispositione fiat mentio de hæredibus viuentis, intelligendum sit de suis hæredibus, vt aduertit Alcia. in l. hæredis 75. numero. 4. ff. de verborum significatione cui addo textum secundum communem literā, in l. tertia in fin. princip. ff. de iniusto rupto. ibi, siue post mortem siue viuo testatore iuscatur hæres: ad quæ verba nec glos. nec Docto. aduertisse videntur. Sed omissis cæteris effectibus suitatis, illum examinandum suscipio, qui difficultate & vtilitate maior videtur: ex illis enim iurib. inferenda dixit glos. in l. nihil. C. pro hæred. & in leg. secunda. §. filium. ff. eod. q. filij sui hæredes, non habeant ius vsucapiendi illo titulo pro hærede & ita Bar. quē sequūtur Pau. Alex. & alij, in d. l. in suis vbi idem probat nouissimè Alci. post Ang. de perigl. ibi. n. 117. & est receptissima opinio, vt tradunt omnes ibi, & Iacob. de S. Georg. in l. pater filium, nu. 26. ff. de inoffic. testam. Hispa. à Couas Ruui. in c. possessor. 2. par. §. 5. Bald. Soc. Benedic. & alij infra referendi, circa declarationem Bal. in Rubr. tex. de pręscript. Albe. in d. l. 2. §. filium Fundamentū glos. & Doct. est ex. d. l. in suis cum similibus, cū enim Iureconsul. ibi & alibi dicat suum hæredem viuēte patre dominū censeri, & eo mortuo, magis cōtinuare pristinum ius, q̃ nouum acquirere, putāt ipsi inde negari filio nomen & possessionē hęredis & consequenter non concurrere ius vsucapiendi ex nouo titulo pro hærede, quod probari existimāt in. d. l. nihil, & in. d. §. filium. Sed contra præscriptam illam opinionē, seu potiùs inueteratum errorem, eleganter aduertit Vigli. in dict. §. sui autem, Instit. de hæred. quali. & differ. qui vtinam pergeret enucleare ius Ciuile vt cœpit, & potuisset, quem merito dum iuuenis esset magnæ spei appellarunt insignes viri Erasmus & Alciat. quo in loco Vigli. respondet illis iurib. quib. gloss. & Docto. nituntur, ea quæ melius explicat, non autem curauit probare sententiam cōmuni contrariam: & eo tacito idem scribit Forcatul. in sua Neciomantia dialogo. 36. cuius tantùm meminit Hispan. vbi supra vult igitur Vigli. cōpetere suis vsucapionem pro hærede: idemque nouissimè probat Cōnan. libro decimo capitulo quinto nemine citato, more suo. Sed ante hos omnes eandem sententiam contra glos. & communem tentauit Cuman. in dicta l. secunda. §. filium, & Fulgo. in l. prima. C. pro hęred. Et antequam illis iurib. respondeamus, hanc veram sententiam probo vltra eos, ex sequētibus, primò ex dicta l. in suis cum similibus à quibus Do-

cto. præpostere inferunt: nam dum sui vocãtur tanquã pristini domini, & per illam iuris cõtinuationem, id planè est eos magis hæredes facere, non autẽ eis adimere aliquid quod extraneis heredibus concedatur: suitas enim prodesse, nõ nocere solet vt fatẽtur Doct. parum in hoc sibi constantes, vt colligitur ex Perigl. num. 112. & num. 116. ex Barto. & alijs in d. l. si filius qui patri. ff. de vulga. & ita succedit regu. vulgaris l. quod fauore. C. de legibus. facit ad hoc textus notab. l. tertiæ §. si emãcipatus. ff. de bono. pos. cont. tabul. ibi, non enim qui filius iustus est efficietur nõ filius cũ recissio quo magis admittatur nõ quo minus adhibeatur, &c. Iuuatur hoc secũdo, quia filius suis quæ hæredibus planè conuenit vsucapio pro hærede ex vi verborũ, ipsi enim verè & propriè hæredes sunt, & magis hæredes dicuntur quàm extranei, vt superius probaui. & colligitur ex lege prima §. qui sunt in potestate. ff. si quis omis. caus. testat. Non est igitur cur eis negetur ius hæredibus concessum. Faciunt tertiò pulchra uerba textus in l. falsa demonstratio 33. §. primo. ff. de conditio. & demo. ibi, honor eius auctus est, non conditio mutata. ita in suis nomen & conditio hæredum manet, licèt effectus maior sit. Probatur quarto hæc veritas, quia suis hæredibus non negantur actiones & remedia hęredum, vt petitio hęreditatis, iudiciumq; familiæ ercisun. vt colligi potest ex l. tertia. ff. de petit. hæredit. & l. secũda in princip. famil. erciscun. cum traditis notabiliter per Aretin. in l. planè. §. duobus col. 3. ff. de legatis primo. Probatur &. 5. idem efficaciter ex l. pen. §. si pater. ff. pro suo vbi glos. retinens suum errorem mirè variat, nulla enim ratio differẽtiæ assignari potest. cur ex diuisione bonorum à patre viuo facta, filij ibi vsucapiant pro suo: succedendo autem patri defuncto non vsucapiãt pro hærede: maximè cũ diuisio illa facta à patre viuente inter liberos, & successio quodam modo ęquiparentur, ex glo. & Doct. in l. quoties. C. famil. ercisc. & ideò illa diuisio nõ sumit effectum nisi post mortẽ, sicut successio, secũdum glos. & Doctor. & notat Salic. in d. l. nihil, nu. 2. in fin. Contra cõmunem etiam &. 6. stat manifesta ratio: glo. enim & Docto. argumẽtantur à continuatione dominij, de qua agit Iurecõsultus & ob id negãt suis vsucapionem pro hærede: sed debuerũt aduertere hic agi de vsucapiẽdo & sic de re aliena, in qua non potest dari continuatio illa dominij, & consequenter corruit illa argumentatio glossæ & Doctor.

40 Fortius autẽ & euidentius fundamentum aduersus communem errorem colligitur ex d. §. filium. dict. l. 2. vbi hæc sententia manifestè probatur, verba tex. sunt filium quoq; donatam rem à patre, pro hærede negauit vsucapere Seruius. s. quia existimabat naturalem possessionem penes eum fuisse viuente patre. Ex quibus verbis glos. & Doctor. colligunt suis negari vsucapionẽ pro hærede: sed verius collegissent contrarium. vt pungit Cuma. ibi, licet non sibi cõstet: firmius autem explicat Vigli. vbi suprà, & forsan melius nunc deducemus. Nam in d. §. describitur in quo speciali ratione suis negatur vsucapio pro hærede: si autem regulariter suus vsucapere non posset, inepta esset dubitatio Iurecon. vanoq; labore tot verbis ostẽdere conaretur, in ea specie cessare vsucapionẽ pro hærede à quo enim remouetur genus, certum esset remoueri speciẽ, iuxta glo. in l.

in l. si causa cognita. C. de transactio. quod apertè deducitur ex eodẽ tex. attento quòd ibi specialis ratio traditur ad negandam tunc vsucapionẽ pro hærede. Vnde per locum à speciali, patet Iureconsul. significare regulam esse in contrarium, vt scilicet suus pro hærede vsucapiat: ex qua regula ibi resultabat ratio dubitandi, qua nõ obstante deciditur eo casu cessare vsucapionẽ pro hærede: quia filius viuo patre, rem possidebat à patre sibi donatam, & ideò postea parente mortuo, non potuit filius sibi mutare causam possidendi, ex regula. §. præcedent. & l. tertia. §. illud. ff. de acquir. posse. Et vt magis enuclee tur mens illius textus aduerto I. C. ibi aduersus hanc rationem decidẽdi, sentire subtilem rationẽ dubitandi, videtur enim ibi non mutari causam possessionis, eo quòd prima donatio inter patrẽ & filiũ non valuit, & consequẽter causa pro non causa erat habẽda, iuxta vulgarem regulã leg. nõ putaui. §. nõ quæuis. ff. de bono. posse. cont. tabu. & ita videbatur posse induci vsucapio pro hærede, nec mutari in filio causam possessionis cui tacitæ obiectioni satisfacit I. C. considerans, donationem illam licèt inualidam, transtulisse naturalẽ possessionem in filium, sicuti, aliàs inter virum & vxorem l. 1. §. si vir vxori. ff. de acqui. posses. Atq; ita concluditur stare regulam illam prohibẽte ne quis sibi causam possessionis mutet ideoq; nõ posse ibi dari vsucapionẽ pro hęrede, quia mutaretur causa possessionis cõtra iuris regulã hęc sunt quæ verè & subtiliter colliguntur ex Iureconsul. in dict. §. à Doctoribus malè explicato. Ex quo iam patet ibi non agi de possessione bonorum, quatenus prius erant penes patrem, sed de possessione rei donatę, quæ viuo patre erat penes filium: quod contra glos. & Barto. bene aduertit Ias. in dict. l. in suis, numero. 31. & sic ostẽditur ibi esse tex. expressus pro hac sentẽtia contra cõmunem.

41 Nec aliquid obstat dict. l. nihil. C. pro hærede, verè enim respondet Vigli. & ante eum Fulgos. non relatus. leg. illam aliud longè diuersum continere, cum dicit. nihil pro hærede vsucapi possessuis hæredibus existentibus magis obtinuit: quę verba præposterè à glos. & Doct. accipiuntur, quasi ibi negetur suis hæredibus vsucapio pro hærede: text. autem vult quòd vbi sui hæredes existunt nõ posse aliquis hæres dici, nec pro hęrede vsucapere: quod ijdem Cæsares rescripserant in leg. 2. C. vnde libe. cuius ratio est, quia suus ipso iure fit dominus etiam ignorans, & cõsequitur dominus totius hæreditatis, vnde nemo alius heres dici potest: quod propriè congruit in successione ab intestato, vt loquitur dic. §. si sui autem, versiculo idem etiam conuenit vbi suo præterito, aliquis instituitur, succedit enim ipso iure causa intestati. Et: ff. si tab. testamen. nullę extab. leg. inter cætera. ff. de liber. & posthu. l. 1. ff. de iniust. rup. cum multis alijs. Necessariò autẽ ex iuris principijs d. l. nihil procedere nõ potest, vbi daretur testamentum validum, in quo cum filio institueretur extraneus, tunc enim extraneo negari nõ potest nomen hæredis, ex institutione, & consequenter vsucapiò pro hęrede. quod Doctor. non ita explicãt. Hæc autem interpretatio ad dicta l. nihil, difficultatem habere posset, quam Vigli. non attigit: si fingas quod aliquis ex iusto errore posset credere se hæredem, vt in exemplis Bartol. in leg. Celsus, col. prima. ff. de vsucap, similiter etiam in exemplo.

plo. l. fin. ff. de hęred. institutionibus vbi Bart. & Imol. notant de rumore, quòd filius ante patrem decesserat: essetq; aliud exemplum iusti erroris ex lege vxorem. ff. de manu. testa. Similiter ex errore facti datur bona fides, & nomen hæredis, & si suus existat qui ignorabatur, vt lege militis codicillis. §. miles in supremis. ff. de militari testamento. Nam si ex iusto errore aliquis se hæredem credat, etiã suo existente, poterit pro hærede vsucapere. ex gl. in verb. existimauerit, & ibi Doct. in l. 1. ff. pro hęre. & gl. l. fi. verb. nõ potest. C. eod. Ex iusto enim errore titulus putatiuus sufficit ad vsucapiendũ. l. non solũ. §. 1. ff. de vsucapio. l. quod vulgo. ff. pro empt. l. pro legato. ff. pro legã. gl. l. interdũ, in prin. ff. de acquir. poss. Bart. & alij in d. l. Celsus. Hæc autẽ restrictio ad illã l. tutius procedet in tertijs possessoribus qui causam habuissẽt ab instituto vel alio qui iusto errore se hæredem putaret: talis enim possessor bene se tueretur aduersus suũ hęredẽ ex possessione cũ titulo, quod comprobatur: Nam iura dicunt ius adeundi & immiscendi nõ perimi vl lõ tẽpore quod communis sẽtẽtia intelligit vsque ad triginta annos, gloss. recepta in l. 3. ff. de acqui. hæredit. & l. licèt. C. de iur. de libe. Bar. in l. 1. num. 4. ff. de cõdic. ex lege: quod tenuit Paul. in l. si quis suus. ff. de iur. delibe. & l. fi. C. de repud. hære. quãuis Ias. in dicta l. tertia & in dict. l. licèt, male eum citet: tradit notanter Curti. in l. vna C. quand. non peten. part. num. 25. & ibi Deci. nu. 8. Felin. in. c. de quarta, num. 22. de præscrip. Sed quãuis filius vel alius hæres habeat spacium illud. 30. annorum, si quis tamen rem possideat, vsucapiet aduersus filium tempore ordinario, si titulum & bonam fidem habeat: sine titulo autem cessante mala fide, vsucapiet tempore lõgissimo, vt tradit notãter Alex. d. l. vna, nume. 7. C. quand. nõ peten. part. Bal. de præscr. part. 4. quæstione. 19. Gozad. consil. 57. nu. 4. qui citant. Bal. in. l. fi. C. fin. in rẽgũdo. vbi hoc non dixit, ego addo ita in terminis scripsisse Paul. in l. filio præterito, colu. secunda. ff. de iniust. rup. quem nõ percipiẽs inaduertenter reprehendebat Benedi. in. c. Raynutius, verbo, mortuo. in secundo num. 61. & sic vides aduersus suũ hæredem vsucapi posse res hęreditarias: pro quo adduco tex. notab. qui hoc manifestè probat in. l. captũ. 19. C. de post limi. reuers. ibi, suum hæredem, & ibi, si non tãtum tẽpus, effluxit, Ex quo tex. & iuris principijs est »hoc intelligendũ, data habilitate ter»minorũ putà post legitimã ætatẽ filij nõ antea, & cũ restitutione ex iusta causa, ne vsucapio noceat filio, quãdo ei non possit culpa imputari: & ita tẽperãdum est, quod indistinctè scribit gl. & Bal. in d. l. vna nu. 9. & quod tradit Bal. de Præscr. 1. parte. 6. nu. 3. q. 27. dum scribunt cõtra existẽtiam sui hæredis nullo tempore vsucapi posse: melius dicerent existentiam ipsam sui hæredis vsucapi nõ posse, quia nullo tempore potest quis effici filius vel suus, si nõ erat: dominus autem rerũ effici potest, & ita cõtra suum hæredem vsucapione se tueri, quod potest colligi ex Pau. in. d. l. licet. C. de iur. de liber. & ex Corn. ibi col. 3. ver. sed aduerte, & ista conueniunt quæ Bal. adducit in d. loco.

43 Intellige etiã d. l. nihil, secundum prædictũ verum sensum. vt securius procedat, quãdo alius sciret filiũ extare: statim enim scit vel scire debet se ius nõ habere, nec posse aliquem, suo pręterito, hęredẽ esse ex testamẽto: quia verius tũc est causa intestati

l. 1. in fi. ff. si tab. testa. null. extab. secũdum veram & receptam sententiam. Idem facilius procederet vbi prorsus testamẽtum non esset factũ, nemo enim succedere potest stãte suo, vt sup. in quibus terminis nõ posset vsucapio procedere quãuis possessor errore iuris putaret se habere iustũ titulum: obstat enim regula in materia: vt iuris error non iuuet ad vsucapiendũ l. nũquam ff. de vsucapio. l. fi. C. de vsucap. pro dona. Quod vtiliter amplio vltra Docto. vt procedat etiã lapsis triginta annis licèt id tempus etiã sine titulo ex errore iuris vel alio colore quo cesset mala fides, sufficiat ad vsucapiẽdũ, etiã de iure Canonico, secũdũ Pau. in d. l. Celsus. n. 4. ff. de vsucap. vbi latè Bal. nu. 15. & facit tex. in. c. peruenit. vbi notanter Burg. de emp. & vẽd. notat. Affli. Decis. 40. n. 21. vbi merito extollit resolutionẽ Pau. & ita Rubeus cõs. 75. qđ luuatur ex effectu lõgissimi tẽporis, in re prohibita alienari: secũdum traditionem Pau. vidẽdam in l. fi. §. sed quia, col. 3. C. cõmu. de lega. Ias. in l. fi. ius fam. §. diui, in. 1. lectu. n. 114. in fi. Dico enim quod in his terminis, nõ procedit illa resolutio Paul. quia vbi possidens bona, scit extare filium defuncti, magis est in mala fide q̃ in errore iuris, ea retinẽdo: id enim suadet non solũ ius ciuile, sed ratio naturalis omnibus nota. d. l. cũ ratio. ff. de bon. dãnat. Et in his quę natura ipsa docet, nemo excusari potest. le. 2. & ibi Doct. C. de in ius vocan. Ias. in l. si quis id quod nu. 32. ff. de iurisd. omniũ iudi. quod maximè iuuari potest ex traditis à Feli. in. d. c. dẽ quarta. n. 26. de præscri. & ab his quæ resoluit Bal. vbi supr. Nec illa doctrina Paul. prorsus tuta est, possetq́; multis controuerti: variãt enim Doct. vt latè tradit Hispa. à Leiua in d. c. possessor. 2. par. §. 7. n. 5. char. 52. versis secũda cõclusio. Et hæc nostra ampliatio iuuatur satis ex notabili decision. Afflict. 374. vbi loquitur de possidẽte lõgissimo tempore ex testamento irrito. Posset etiam exẽplum & ampliatio assignari ad d. le. nihil. in spurio, qui nullo tẽpore vsucapere posset, in relictis à patre, quatenus ius resistit, etiã si ex errore facti putaret se legitimũ: vt tradit Salic. in d. l. nihil. post antiquos: & voluit glo. memorabilis in l. nemo. ff. de vsucap. pro leg. Bald. in l. nullo. C. de rei vẽdic. notabiliter Alexan. cons. 74. lib. 3. latè Bal. 4. part. 4. par. q. 15. & Rip. in l. 1. nu. 8. ff. quor. bono. qui videndi sunt, quia non est omnino sine dubio. Et ex illa l. nemo: cũ glo. ff. pro lig. vtiliter infertur ad personas numeratas à glo. in, §. legari Instit. de legat. Sunt hęc vtilia, pendentq́; necessariò ab intellectu d. l. nihil, ideò excessus hic nõ culpabitur: vt aliàs idquit I. C. Marcellus, in l. iam dubitari. ff. de hæred. instit. Patet igitur ex sup. deductis, nõ esse negandum ius vsucapiendi pro hærede, suis hæredib. & consequenter nõ esse differẽtiam inter filios in potestate & emancipatos: cõtra glo. & Doct. Hinc etiam cessabit anxietas Pau. in d. l. secunda. §. fillum. ff. de vsucap. pro hære. dum tractabat quo remedio succurreretur suis hæredibus. Vtilitas autem st verificatio huius articuli ad praxim est quando in bonis patris aliqua extarent quæ patris non essent: sicut enim extraneis, tunc datur titulus & ius vsucapiendi pro hęrede: ita & fortius dicendum est in suis, ex supr. deductis. Quam sententiam libentius amplector, quia eam probauit olim cõsummatissimus Ireconsi. insignis Doct. * Antonius Soarius, supremi Regij prętorij senator dignissimus, quẽ Salmãticæ

ticæ docentem, audisse nunquã pœnitebit. Ex his infertur ad opinionẽ Bal. in Rub. de præscrip. num. 15. qui retinens communem errorem quẽ sup. cõfutauimus, excogitauit pro ingenij velocitate, posse filium nõ obstante suitate vsucapere pro hærede non vt filium, sed tãquam agnatum vel cognatum. Filijs enim successio defertur ex tribus capitibus l. primę. §. sed videndum. ff. de succes. edic. & sic vult Bal. ꝙ filius licèt ex primo capite non posit vsucapere pro hærede, poterit ex sequẽtibus: quod sequitur Alexand. d. l. in suis numer. 7. idẽ Alexand. in lege prima nume. 17. C. qui admit. Alexan. in l. licet C. de iure de liber. Alexandr. in l. si emancipati. C. de collatio. Deci. in d. l. prim. in vtraque lectu. baldus in di. l. Celsus prima parte numero. 46. ff. de vsu cap. Soci. in l. si filius qui patri, num. 16. ff. de vulga. Benedict. in c. Raynutius, in verb. mortuo. c. 2. nu. 185. Hispa. Couas Ru. d. c. possessor, nouissimè Alcia. dict. le. in suis: quæ opinio inutilis est si attendatur verior sententia quã supr. probauimus: cum enim possit filius vsucapere pro hęrede ex primo capite, non oportet confugere ad iura agnatorũ vel cognatorũ. Sed retenta communi opinione, nõ videtur probabilis hæc inuẽtio Bar. lex fundamento Ias. in d. l. in suis, nume. 8. & eiusdem in dict. l. 1. num. 25. quod prius tetigit Alex. d. l. si emãcipati. 2. col. vers. sed posset: ex tex. quẽ cõmendant in l. de bonis. §. 1. ff. de Carbon. edic. ibi, tametsi ex inferioribus partibus petant, qua legitimi vocantur, quoniam sui sunt, vel ex illa quæ cognatis datur. Et sic vult textus quod ex quocunq; capite succedat filius, semper ei inest qualitas sui hæredis: & consequẽter si suitas esset causa tollẽdæ vsucap. pro hęrede, non posset filius vsucapere ex capite agnatorum vel cognotarum. Sed tandem Alexand. dicta l. si emancipati, Ias. d. l. prima numero. 25. & ibi Deci. num. 89. lectur. secunda & Alciat. d. l. in suis, & Soci. d. l. si filius qui patri, nume. 16. respondent quòd in alijs capitibus filius dicitur suus, quoad ea quæ vtilitatem ei adferũt cum gloss. d. l. 1. per l. penult. §. fin. ff. quis ord. in bono. pos. seru. & ita intelligatur di. l. de bonis: quæ solutio periculosa est, ex his quę in simili tradit idem Deci. in l. vna, nu. 9. C. quãdo non pete. part. à quo transcribit Gozad. cons. 56. nu. 3. Item secũdum eam Bal. subtilitatẽ destrueretur cõmunis opinio, & redderetur prorsus inanis regula, quã figunt gl. & Doct. cum ad manũ & nutum filij absque vllo labore esset vsucapere pro hærede: quod dubitans aduertit Cotta in memorab. verb. filius, & lex tunc diceretur imposita verbis non rebus, contra id quod in hac materia dicit gl. in l. penul. §. si pater. ff. pro suo. Ex hac etiam solutione Doctorũ colligitur quàm parum sibi constet in hoc articulo: si enim suitas secũdum eos non attẽditur in filio, nisi quoad vtilia, iam sequitur eam non tollere ius vsucapiẽdi pro hærede: & cõsequenter esset hoc nõ contẽnendum fundamẽtum pro vera sentẽtia quã sup. probauimus, contra gl. & Doct. quicquid pro cõmuni scribat Huberti. in d. l. 1. C. qui admit. ex nu. 114. Hinc etiã cessant quæ tradit nouissimè Anto. Gomezius egregius Doctor Salmanticens. 1. tomo. c. 9. num. 19. Sed longius quàm vellẽ me progressum video: nec dubito coricæis & detractoribus ansam oblatam, vt saltem tanquam prolixa præludia hæc mordere possint qui non respiciãt quod hic non vulgaria traduntur: nec morem

rem nostrorum in rubricis prolixius scribētium, ac multa extranea adducentiū. Omnia autem quæ hic scribimus, pertinebāt ad tractatū horū verborū (Bona est patria potestas:) sine quibus nulla inuenitur lex in his duobus titulis. Sed doctis & cādidis laborem nostrum nō ingratum fore speramus.

SVMMARIVM.

1 *Diuiditur hæc lex in tres partes separatim tractandas.*
2 *Emendatur traditio quædam Pauli Castr.*
3 *Explicatur tex. in §. secundum uulgarem l. filius fa. ff. de lega. 1. in uerbo inæstimabilis.*
4 *Circa idem uerbum explicatur l. si. ff. de ijs qui de iece. uel effude. contra Alber.*
5 *Infertur ad ius patroni quatenus inæstimabile appellatur*
6 *Tractatur intellectus l. nemo prædo. §. 1. ff. de reg. iur.*
7 *Consecutiuè explicantur l. Iulianus. ff. si quis omissa causa testa. contra communem allegationem.*
8 *Agitur de uera litera d. §. secundum uulgarem.*
9 *Tractatur an Constantinus in bonis maternis, & Iustinianus generaliùs in aduentitijs nouum ius induxerint.*
10 *Reijcitur communis allegatio. l. placet. ff. de acq. hæred.*
11 *Sustinetur contra Politum communis allegatio l. 1. ff. si quis a par. fuer. manumis.*
12 *Probatur multis iuribus communis opinio, quæ habet ante Iusti. aduētitia prorsus acquiri patribus.*
13 *Ponderantur ad hoc iura tractantia de collatione bonorum inter liberos, & alia iura.*
14 *Expenditur l. 3. §. hoc autem. ff. de lega. præstan.*
15 *Tollitur obiectio profectitia. ff. de iur. dot.*
16 *Agitur obiter de tex. in §. sed neq; hæres Insti. de testa. contra glo. & Ange. ibi & contra aliquos alibi.*
17 *Ponitur & impugnatur communis sententia quæ habet dari hodie efficacem conuētionem inter patrem & filium fa. in aduentetijs.*
18 *Agitur de patris scribētis legatum filio suo relictum.*
19 *Proponitur communis opinio quòd ante Cōstantinum bona materna omninò acquirebantur patri.*
20 *Probatur eadem communis opinio iuribus, & ration. ultra Doct. contr Ricar. Polit. Alex.*
21 *Exactißimè & plenißimè examinatur sensus. l. filius. ff. de inoffic. testa.*
22 *Reiectis pluribus interpretationibus reijcitur etiam interpretatio Aret. & Dec. quæ fuit Cyni, & Alber.*
23 *Reijciuntur aliquæ interpretationes ad d. l. filius.*
24 *Probatur cum Maria. Soc. l. illam non obstare cōmuni sententiæ & extenditur ibi uerbum alij, non posse intelligi de filio.*
25 *Adducitur & explicatur l. qui in aliena in fine princip. ff. de acq. hæred.*
26 *Agitur ultra omnes de uerbis dict. l. filius, uers. quoniam.*
27 *Probatur ultra omnes ex prima parte illius l. communis sententiæ, cōtra quam omnes adducunt secundam partem eiusdem l.*
28 *Ex eadem l. aliqua nouè & utiliter deducūtur.*
29 *Agitur de intellectu leg. pen. ff. ad Senatus consl. Tertul.*
30 *Explicatur litera l. 1. C. qui admi. pro communi contra aliquos.*
31 *Tollitur obiectio Alc. contra communem & nouè intelligitur l. cum oportet in princ. C. de bon. quæ libe.*
32 *Explicatur litera d. l. cum oportet dum refert ius antiquum.*
33 *Admonentur lectores ut caueant ab errore eorum qui indistinctè putant ius digestorum antiquitus esse iure codicis.*
34 *Multipliciter ampliatur hæc leg. & iura quæ tractant acquisitionem quæ fit patri per filium fa.*
35 *Ostenditur in hac materia ingens error Anto. Corse.*
36 *Lucrum à lege delatum sine additione, uel agnitione, transmitti, & ostenditur error Hisp. Segu.*
37 *Explicatur lex & cōsuetudo communicans bona inter cōiuges.*
38 *Explicatur text. in auth. hæres C. de secund. nup.*
39 *Adducuntur aliqua notabilia. pro effectu acquisitionis duraturæ penes patrem quandiu uixerit.*
40 *Impugnatur limitatio quædam Pauli & Corn.*
41 *Probatur alia limetatio Pau. ad hanc legem & si-*

PRIMA PARS.

Tota materia huius tituli & sequentis vtilissima est, quia nihil frequentius habetur in praxi. Hæc autē. l. prima secundum Cinæ. Bartol. Alberi. Salicetum, Fulgosium tria continet, & ego eorum diuisionē sequor: quia licet textus alia etiam contineat, illa tria sunt principalia. Primū est quid acquirāt filijfa. patribus, in bonis maternis. Secūdum quòd pater debeat ea bona administrare. Tertiū quòd pater non possit alienare talia bona: & hoc ordine legem hanc tractabimus tribus capitibus. Constantinus l. hanc condidit, cuius verba in hac prima parte sunt, [Res quę ex matris successione siue ex testamento siue ab intestato fuerint ad filios deuoluta: ita sint in parentum potestate, vt eundi fruendi duntaxat in diem vitæ facultatem dominio videlicet earum ad liberos pertinente.] Decididitur ergo vt in his bonis filius dominium, pater vsum fructum habeat: fit autem hæc acquisitio vigore patriæ potestatis, vt in legib. sequētib. &. l. cum oportet. infra titu. 1. & in. §. 1. Institutio. per quas personas nobis acquir.

2 Ex quo scriptum reliquit insignis Doctor Paul. Castren. in. l. fin. §. 1. numero. 3. ff. de verborum obligationibus qđ patria potestas inuenta fuit, vt filij patribus acquirerēt: quod mihi non omnino congruere videtur

iudicio

iudicio tanti iuris: licèt enim acquisitio sit ex effectibus patriæ potestatis, non tamen dicendum est ob id tantum vel principaliter ob id fuisse inuentam patriam potestatem, vt colligitur ex glo. §. primo Institut. de patr. pote. Colligitur etiam ex eo q ipsa patria potestas aliquãdo magis consideratur ad vtilitatem filij lege cum ratio. ff. de bon. damn. l. in suis. ff. de libe. & posthu. Colligitur etiã ex alijs effectibus magni momenti vltra acquisitionem, vt latè deduxi superius in. 2. parte Rubr.

3 Hinc infero ad text. vulgarem in l. filiusfa. §. secundũ vulgarem. ff. de leg. 1. ibi, [potestas enim patria inestimabilis est.] solet enim intelligi in scholis, ob effectũ acquisitionis quæ patri fit per filios vel nepotes in potestate, tradit Riminal. in. §. hoc quoq;, nu. 3. instit. per quas person. nob. acquir. Sed ego melius intelligo ex Alberi. ibi: vt nõ solũ, nec principaliter, effectus acquisitionis faciat patriam potestatẽ appellari inęstimabilẽ: sed potiùs alia quæ in iure habentur de patria potestate, vt diximus supr. in Rubric. quale est illud. l. 3. C. de patr. pot. & illud de iure occidẽdi: & illud de iure vendendi: & alia quæ honorẽ & vitã respiciunt, quæ licèt rarò contingãt, possunt tamen aliquãdo contingere, & tunc pretio æstimari non possent: arg. text. notab. in. l. si pater. 35. §. 1. in fi. ff. de dona. ibi, [contẽplatione salutis certo modo ęstimari nõ placuit:] facit. l. iuxta. ff. de manu. vind. ibi, [vitæ vel infamiæ:] & l. etiã eo. tit. ibi, [in pręlio:] & ibi, [cõtra latrones:] & ibi, [sanauerit: [& ibi, [insidias detexerit.]

4 Sic etiã accipitur inęstimabile, in. l. fi. ff. de ijs qui deiecce. vel effud. ibi, [cicatricũ autem, aut deformatis nulla fit æstimatio: quia liberũ corpus non recipit æstimationẽ:] tradit Cagno. in. l. libertas. ff. de regu. iur. & de illo tex. melius Rebuf. de senten. prouis. art. 1. gl. 4. & quę scribit Ange. de malefi. verb. in facie: & Feli. in. c. cũ non liceat col. 1. de pręscr. Quibus addendum q Alberi. post antiquiores, in. l. ex hac. ff. si quadru. pau. fecis. dica. limitabat. d. l. fi. ne procedat in fœminis: in illis enim dicebat ęstimationẽ cicatricis esse admittendam: Sed debuisset aduertere q. d. l. fi. contrariũ probat in principio, ibi, [liberi hominis:] & in fine ibi, [liberum corpus:] quæ verba planè comprehẽdunt fœminas vt masculos: nec potest hoc negari. Sic aliàs extra æstimationem & diuersum à pretio censetur, quod respicit honorem vel dignitatem. l. quod adipiscẽdæ. ff. de donat. inter. vir. & vxor.

5 Sic dicitur inęstimabile ius patronatus, & censetur remotum à commodo pecuniario, vt is cui seruus legatur & rogatur manumittere, non posit grauari in aliquo dãdo, ob ius patronatus quod consequitur in liberto: text. vbi vide Cuma. in. l. planè. 2. §. fin. est lex. 87. ff. de legat. 1. de quo text. agit Bartolus post glos. in. l. naturalis. §. fina. ff. de præscrip. verb. Pau. in. l. Titius. ff. de actio. emp. Rip. in. l. cum filio, numero. 15. Digestis de leg. 1. Fortuni. in. l. iurisgentium. §. 1. col. 9. nume. 21. ff. de pact. non ergo dicitur quid inæstimabile, tantũ ob nimium pretium pecuniariũ. Sed ob alios effectus.

6 Ex. d. l. planè. §. fina. & ex his, infertur ad intellectum text. in. l. nemo prædo. 169. §. 1. ff. de reg. iur. dum ibi Vlpian. inquit, [locupletiorem non censeri qui liberum acquirit:] gloss. dicit posse legi dupliciter primo libertum, vt non dicatur quis locupletior eò quòd consecutus sit ius patro

D natus

natus liberti: & ita intelligit gloss. in dict.l.planè.§.finali.& ibi Bart.gloss. & Doct.in l.maritus.C.de donat.int. vir.& vxor.glo.etiam in dict.l. naturalis.§.fin.cum qua transeunt Doctores & Fortuni.in.d.l.iurisgentium.§. 1.nume.22.ff.de pact.& Deci. in.l.1. num.1.C.de bono.possess. cont.tab. lib. Et hæc interpretatio videtur receptior, quod non aduertunt nouiores statim citandi. Secūdò legit glos. vt text.habeat liberum: & intelligit pro filio, vt non dicatur locupletior qui filium suscepit: quo sensu accipit Alciat.in.l. non est sine liberis. ff. de verbor. signific. & Spiegel. in Lexico, verbo liberi: quæ interpretatio mihi non placet, quia ratissimum est, vt nomen liberi, in singulari ponatur pro filio: nec legitur apud Iureconsultos nisi in.l. ius agnationis. 35.ff.de pact. vbi Ias.notat: nec erat tam apta ratio dubitandi ad illum text. an quis diceretur locupletior suscepto filio: si autem de filio intelligatur, videtur aptius intelligendū esse de arrogato, ob verbum acquirere, quod non congruit naturali: & quia ex arrogato videri posset pater locupletior, vt Instit. de acquisitionibus per arrogationem. Aliter & tertiò intelligunt Cagnol.& Ferrar. ibi: quos videtur sequi Riminal. in dict.§.hoc quoque, numero.7. Institutionum, per quas perso. vt litera habeat liberum, & intelligatur de libero homine: quod ante eos ita scripsit Tiraquel.l.si vnquàm, verbo. susceperit liberos, numero.201. Sed hęc interpretatio minus placet, tum quia sine substātiuo hominem, non congruit intelligere de libero homine, nec est in vsu ea locutio: tum quia text. ibi agit de re quæ ostendi posit, non quæ occultari debeat: liber autem homo non potest retineri de iure, ne quis fateretur in iudicio se habere liberum hominem pro seruo: de occultis autem non iudicatur, cum potius merita causarum, partium assertione pandantur: vt dicit text.in.l.fin.C.si per vim vel alio mo.& verb.illud, [acquirit,] magis congruit primæ interpretationi. Nec videtur posse dici acquirere liberū, vt accipitur in alijs interpretationibus: fateor tamen quòd nec vsitatum est liberum pro liberto poni: ideoque crediderim literam esse emendandam vt legatur libertum, addita litera, t, tunc enim erat elegās ratio dubitandi & decidendi.

7 Sic ad propositum dictæ interpretationis. §. secundum vulgarem, vt ibi non tam consideretur acquisitio quam honor, alijque effectus patriæ potestatis: facit quod dicunt scribentes per text. in.l. Iulianus. ff. si quis omis. caus. testa. quòd honor præferri debet lucro: & ita colligit Alberi. ibi: & ad hoc illum text. dicebat meliorem de iure Ange. in.l. reprehendenda. C. de instit. & substit. Socin. in.l.3.nume.4.ff.de lib.& posthu. sed hi patres non aduertunt bene, ꝙ text. in.d.l.Iulianus, non loquitur de honore ad differentiam lucri, nec de differentia honesti & vtilis, de qua aliàs agit. Cicero de officijs: sed potius loquitur de honore pro commodo, vt ibi exponit glos. quod euidenter comperiet qui benè legerit illum tex. Nec est nouum vt honor pro cō modo ponatur in iure.l. ab eo.C. de fideicom.tex.cum glo. 1.in.l.6.si remunerandi.ff. manda. quod melius videtur aduertisse Ferret. in.l. si diuortio.ff.de verb.oblig. Et ideò text. ibi appellauit honorem institutionem propriā, cui postea opponit institutionem alienā: & sic agit de differentia vnius commodi ad aliud,

non

non autem de honore ad differentiam lucri prout Docto. minus benè citare solent: facit. l. 3. §. hoc autē. ff. de legat. præstan. ibi, [non cui acquiratur sed cui honor habitus sit.]

8 Tandem ad. d. §. secūdum vulgarem, aduertendum est quòd glos. & veteres, & ferè omnes libri hucusq; habuerunt literam illius tex. vt §. inciperet ab illis verbis, [secūdum vulgarem:] vera autem litera incipit ab illis verbis, [si liberos suos:] prima autem verba, secundum vulgarem, sunt. §. præcedentis, qui in illis finiri debet, vt nunc legitur in libris emēdatis ex pandectis Florētinis: admonuitq; Anto. August. lib. 1. emenda. pag. 70. vbi eleganter confutat expositionem glos. ad illa verba, secūdum vulgarem: & probat ea congruere. §. præcedenti, in quo ponitur casus qui potest decidi ex regula vulgari: in casu vero. d. §. si liberos potius agitur de casu subtili & minimè vulgari, vt colligi potest ex l. si cui legatum ff. de cōditio. & demonst. quam notat & ampliat Alex. in l. vtrū turpe. ff. de verbo. obligat. extollit Ias. in l. cū filio, nu. 132. ff. de lega. 1. & secundum veram literam vel emendationem ab Anto. August. scriptam, rectè illum. §. citat Ferret. in l. 1. nume. 36. ff. de leg. 1. & de casu illius. §. agit Maria. Soci. in l. cum filio. num. 46. ff. de lega. 1.

9 Sed omissis his & alijs quæ obiter se offerebant, venio ad ea quæ propria sunt huius l. & materiæ, an Constātinus nouū ius introduxerit: qui articulus duplicem habet inspectionem: prima est quoad bona aduentitia genere: secunda quo ad materna in specie. Ad primum, receptissima Doct. sentētia habet, quod ante Iustinianū in l. cū oportet, infr. titu. 1. aduētitia prorsus acquirebantur patri, tam quoad dominiū quàm ad vsumfructum: & Iustinianus nouè statuit in alijs aduentitijs, quod hic statuerat Cōstantinus in maternis: idq; colligitur planè ex litera illius. l. & ex. §. 1. Institutionū per quas perso. nob. acquir. & ita scripserūt omnes in his titulis, & in. l. placet. ff. de acquirenda hæredi. & in. l. 1. C. qui admit. idque vt receptissimū & sine vllo scrupulo tradit Coras. post alios in. l. frater à fratre. §. 1. nume. 12. de condic. indeb. Communis tamen omnium consensus non deterruit Lancel. polit. qui in contrarium non tantū tentaret, sed audacter assereret: is enim in tract. de vulgari substitu. nu. 43. cōtendit non esse verum, quod omnes indifferenter asserunt de iure Digestorum omnia aduētitia in solidum patri acquiri. Ipse autem Polit. nō adducit iura quibus probet opinionē communi contrariam: sed ostendit communem nō probari iuribus quę docto. citant.

10 Solent enim Doct. citare ad id. d. l. placet. ff. de acquirēda hæred. vt patet in innumeris locis, & colligitur ex Bart. sæpius, & alijs in. d. l. frater à fratre: & ita illam. l. citant Barto. Paulus. & omnes in. d. l. 1. C. qui admit. Bartolus Imola, Alex. & alij in. l. legatum. ff. de lega. 1. Alex. in. l. à filio. ff. eo. tit. Bar. in hac. l. Alexan. in. l. stipulatio ista. §. sicut, num. 7. ff. de verbo. obli. & vbique Doctores. Fateor autem verum dicere Politum contra communem allegationem, quod illa. l. non probat regulam ad quam citatur: nec enim dicit omnia patri per filium acquiri, sed potius quod vbi fit ea acquisitio, fit sine vllo interuallo: vt nec momento ius sit penes filium: & ita ante Poli. melius ibi aduertunt Bartolus Albericus, & Cuman.

11 Solet etiam à Doctor. pro communi sententia adduci. l. 1. ff. si quis à parent. vi. fuerit manum. quam audacter Polit. retorquet, contra communem, ex eo quod tex. inquit filios acquirere emolumētum patribus: ipse enim intelligit appellatione emolumenti non totam rem vel totum ius rei contineri. Sed fallitur, quia commodi & emolumenti appellatione, cōprehēdi potest tota res, vt in. l. patre furioso ad fin. ff. de ijs qui sunt sui. tex. in. l. pater. 93. §. 1. ff. de acquirenda hæredi. tex. in. l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. test. tex. qui id probat necessario in. l. Antistius. 62. §. finali. ff. de acqui. hæred. Sed alia iura adducunt scribētes, quibus Politus respondet. d. loco, quæ proprius congruūt articulo speciali, circa bona materna statim discutiendo.

12 Communis tamen sententia, quę vera est, probatur ex Iustiniano in. d. l. cum oportet, & Instit. per quas personas nobis acquiritur: quibus violenter respōdere nititur Politus. Probari etiam potest vltra omnes multis iuribus, vt ex. l. 2. C. de pat. potestate aduertēdo quòd illa lex est Antonini longè ante Iustinianum: & dicit generaliter dominium ad patrē spectare omnium quæ filius acquirit, solùm que excipit ea quæ non acquiruntur, id est quæ in nihilo ei acquiruntur: quod respicit castrensia vel quasi: secundum glo. ibi: nec posset intelligi de aduētitijs etiam post ius nouum, cum in eis non parum patri acquiratur, qui etiā dominus censetur, vt in secunda parte huius. d. legis.

13 Hanc receptam sententiam probo etiam vltra doctores ex lege. filiæ licet. Codice de collationibus. in. 2. parte: vbi ante Iustinianum nulla fit differentia inter profectitia & aduētitia, tantùmque excipiuntur castrēsia: quod magis corroboratur ex. l. fi. eod. titulo vbi nouè Iusti. decidit vt aduentitia non conferantur: ergo ante eum non erat talis differentia. Quod etiam euidenter probatur ex. l. 1. per totam. ff. de colla. bono. vbi Prætor vocans emancipatos ad successionem cum suis, iubebat vt emācipati conferrent ea quę post emancipationem quocunque modo acquisita haberent: quia si in potestate patris fuissent, omnia patri acquirerent, solùmque excipitur castrense peculium, vt in. §. nec castrense, eiusdem. l. Ad idem facit. l. 1. §. fi. cum. l. sequen. ff. ad Macedon. vbi sola castrensia excipiuntur: ita etiam text. in. l. si quis vxori. 53. §. 1. ff. de furt. & sic nulla fiebat differentia inter profectitia & aduentitia. Eadem communis sententia probat iudicio meo in. l. quęritur. 38. ff. de bo. liber. ibi, [donec in potestate:] & ibi, [ne per alios:] vbi. I. C. ęquiparat patrem per se vel per filium succedere: & vtroque casu pariter dicit patri acquiri. Ergo in totū patri acquirebat quicquid filio obueniret: & ideò ibi deciditur, vt quando pater excluditur à successione, excludatur etiā filiusfa. ne per filiū pater acquirat quid per se non posset: probat etiam tex. in. l. post legatum. §. si pater. ff. de ijs qui. vt indig. de quo dicemus in titulo. sequen.

14 Probatur eadē sententia in. l. 3. §. hoc autem. ff. de lega. præstan. ibi vel subiectæ personę. vbi quoad effectum acquirendi. I. C. æquiparat ꝙ quis per se vel filiū famil. acquirit. Secūdo æquiparat acquisitionē per seruum vel filiū. ergo in totum acquirebat filius aduētitia ante Iustinianū quod etiā probatur in. l. qui liberis. §. hæc verba. ff. de vulga. ibi, [neque pater

ter per filium: neque dominus per seruum: & ibi, [heres extiterit:] Sicut igitur seruus totum, ita filius acquirebat, & pater per filium hæres dicebatur, quod denotat dominium: vt in. §. fi. Institut. de hæred. quali. & differen. Hæc iura vltra scribentes voluimus pōderare pro defensione cōmunis opinionis, quæ tutior manebit, cum inferius tractabimus de bonis maternis in specie: in quibus etiā ostendetur ante Constantin. & Iustinian. ea prorsus patribus acquiri.

15 Nec obstabit si quis argumentetur ex. l. profectitia, & l. Auus. ff. de iur. doti. vbi Iureconsulti distinguebant inter dotē profectitiam & aduentitiā: id enim alios effectus respiciebat: ac speciale erat in dote. vt in. l. 2. §. quòd si in patris, & ibi glos. notat & l. quoties. ff. solut. matrim. ideoq; in illa specie non distinguebatur inter filiā in potestate vel emancipatam, quoad effectum dotis profectitiæ vel aduentitiæ, vt in. d. l. profectitia. §. pē. ff. de iur. dot. & sic patet ibi non offendi regulam & communē sententiā quæ procedit ratione patriæ potestatis. Inde etiā inferri posset ad text. difficilē in. l. 80. ff. de actiō & obligat. cuius rationē Bar. ibi ingenuè fatetur se ignorare: de quo exactè tractabimus, Deo duce, in. l. fi. §. necessitate, infra titul. sequen. vbi est locus aptior. Hinc infertur ratio vera ad iura quæ dicebant paria esse regulariter patrem sibi stipulari vel filiofami. vt in. l. dominus. 39. & l. quòd dicitur. 130. ff. de verb. oblig. significant enim quòd quocunque modo aliquid filio obueniret. totum patri acquirebatur in effectu.

16 Ex hac differentia iuris noui & antiqui dubitabat Angel. Areti. in. §. sed nec hæres. Institu. de testament. an hodie procederet text. ibi dum dicit patrem vel filium famil. vel fratrem instituti, existentem sub eiusdem patris potestate, non posse esse testis in testamento: & glo. ibi: verbo adhiberi. asignat rationem acquisitionis, quia scilicet totum patri acquirebatur. Vnde posset dubitari secundū Ang. an hodie diuersum sit, cū filius institutus sibi acquirat dominium, concludit tamen ad huc hodie idē iuris esse eo casu: & ita Bauerius & nouiores ibi, quod verum est: sed glo. & Angel alijque debuerūt aduertere librum illum esse Iustiniani, qui scriptum proximè relinquebat hoc nouum ius vt filius sibi dominium quęrat in aduentitijs: & sic textus ille non poterat censeri iuxta antiqua iura, ideoq; nec ratio glo. apta erat, nec dubitatio Angel. atten to nouo iure, cum ibi nouum ius nō antiquum habeatur. Angel. autē nō satis ibi aduertit ad literam tex. dum dicit in fratre indistinctè locum habere regulam prohibitiuam. l. parentes. C. de testib. nam contrarium suadetur ex illo. §. dum non repellit fratrem nisi quando ipse & institutus, sunt sub eiusdem patris potestate: & ita aduertit glo. d. l. parentes, quæ. l. nō loquitur de fratribus vt Angelus malè citabat. Item ex dicto. §. repellente fratrem à testimonio testamēti, eo casu cauendum est à generalibus verbis Baldi. in. d. l. parentes, columna prima vers. aut testamentarius, vel vt alij habent, instrumentarius: vbi indistinctè dicebat fratrem admittendum in testem instrumenti vel testamenti. licet simpliciter eū sequatur Felinus in capitu. literas, nu. 12. de præsumptio. & in cap. cum oporteat, colū. 3. nu. 3. vers. secundo, limita. de accusation. quibus in locis Felinus notabiliter agit, quando frater admittatur vel repellatur à testimonio,

monio, à quo transcribit Bauer.in.§. pater.nu.23.Institutio.de testamen. & resolutionibus à Felino scriptis cõsonat apud Lusitanos lex Regia, lib. 3.titulo.42.§.15.

17 Ex eadem differẽtia iuris noui & antiqui infertur ad opinio. glos.dicẽtis ꝙ hodie in aduẽtitijs dabitur conuentio & obligatio inter patrem & filium, & inter fratres existentes sub potestate eiusdem patris, quod olim non erat glo.l.frater à fratre in princi.ff.de condit.indebiti vbi Ias.in prima lectu.nu.37.cum Bar.hanc dicit. commun. sententiam: & vltra eum ita tradit Pau.in.l.dominus.ff.de verborum obligationibus.& ita intelligitur text. in. l. iubemus. §. in supra dictis. C. ad Trebel. secundum Bal. Sali.Pau.Cor. ibi: & ad hoc eum extollit Cazial.in.d.l.frater à fratre.nume.39.tradit Alex.cons.185.nu.6.in 6.volu.& ita securè scribit Crotus referens alios, in.l. si cõstante. 2. repet. nu. 120. Dicit tamen Ias. in dicto loco, ꝙ contrarium sentit Bal.in leg. à filio. ff. de legatis primo. & ibi Ioan. Imol.& opinionem Bal. dicit probabilem Coras. in. d. l.frater à fratre. §. 1.nu.6. vbi cum Ias. respõdet ad. d.l. iubemus:Bal.autem,in.d.l.à filio, super glo.ibi, vult ꝙ etiam hodie in aduentitijs nõ obligetur pater filio ciuiliter, per regulam. d.l. fratre à fratre, absque alio fundamento Vltra quos posset hæc opinio Bal. probari ex secunda parte huis legis, & ex. l. cum oportet cũ suis. §§. dominium enim filijs est in aduentitijs. vsusfructus plenissimè patris est: nihil ergo manet de quo inter eos contrahi possit. Nec filius potest donare patri suum dominium, quia hæc lex nullam potestatem alienãdi filio cõcedit, dum pater vsumfructum habet & bona ipsa ad ministrat. Nec pater in diget aliqua donatione filij, quoad fructus quos iure capit. E conuerso autẽ nec pater donare, vel se obligare potest filio, obstante regula.l. 2. C.de inofi. donat, quòad fructus verò aduentitiorum, an eos remittere filio possit, non oportet citare glos. vel Bal. quia id deciditur in. l. cum oportet. §. sin autẽ: vbi plenè examinamus. Si qua autem obligatio tunc datur, ea est legis obligantis patrẽ, ne alienet, nec dissipet bona aduentitia. vt patet ex hac.l. cum similibus, Et sic non videtur inter patrem & filium posse dari efficacem contractum seu obligationem conuentionalem, etiam in aduentitijs, cõtra glos. & communem, facit text.cum glos.l.1.§.quæ oneran dæ.ff.quar.rer.actio non det.daretur enim occasio vt pater facilè posset filijs nocere in his bonis, quod ius abhorret, vt in.l.2.C.si aduers.don.&.l. si ad resoluenda in. C.de prædi.min.

18 Ex eadem differẽtia iuris anti qui & noui, infertur ad quæstionem patris scribentis, legatum filio suo in testamento alicuius: cum enim dominium filio acquiratur, videretur relictum valere & patrem scribentem à pœna excusari. licèt olim contrariũ esset Sed adhuc idem iuris est secundum glos. & Bar. inl. impuberem.§. primo.ff.ad leg.Cor.de fals. vbi Alexand.ad Bar.eam extollit: prius autẽ. idem scripsit Azo. in Summa. C. de his qui sibi ascribunt nu. 3. & ita tenendum est per.l. nostram, cum pater sibi acquirat vsumfructum quandiu vixerit, & censeatur dominus: ergo non poterit filio scribere in alieno testamento. Hinc etiam aliud infert Alex. in.l. stipulatio.§. sicut.nu. 4.in fine & nu.7.ff.de verbo. obligationib.hinc infertur aliud per glo.& melius Bal.nu.4. ad finem in. l.si putas. C. de peti. hæred. infertur aliud quod

quod tradit Alexand.in.l.cũ filio nu. 17.ff.de lega.1.

19 Erat secundus articulus specialis & magis proprius huic. l. circa bona materna: in quo cõmunis etiam sententia est, quòd ante Constantinum patri acquirebantur omninò: non solum quò ad vsumfructum, sed quo ad proprietatem: & sic quòd hæc lex induxerit nouum ius: ita Bar. Pau. & alij hic: Cinus in. l. 1. sup. qui admit. ita prius glo. 1. in hac. l. & vbique voluit generaliter glo. tam in maternis quàm in alijs aduentitijs, vt hæc. l. & sequentes nouum ius induxerint: ita glo. l. si filius, sup. de petitio. hæred. & glos. in. d. l. 1. sup. qui admi. glos. in. l. is. qui hæres. §. fi. ff. de acq. hered. gl. in. l. fin. ff. quis ordo in bon. poss. seru. gl. in. l. cogi. §. si pater. ff. ad Trebel. Ex quo patet minus rectè Ias. in. d. l. 1. col. 2. ad fi. sup. qui admi. in contrarium allegare glos. d. l. is qui hæres. Fatentur omnes hanc esse receptissimam sententiam, vt ius rediges, & ante Constantinum bona materna per filios omninò patri acquirerentur Contrarium tamen ex antiquis tenuit Ricar. Malum & prius aliqui relati à glo. in. d. l. is qui hæres. §. fi. vt aduertit Bar. in. l. 1. C. qui admit. & ex recentioribus Polit. d. loco, & Alci. libro. 4. parado. cap. 3. Horum fundamentum fuit. l. filius, 22. ff. de inofficio. testamen. qua nimis torquentur omnes scribentes: varieq; illam interpretantur. Cõtra communem etiam citat Alcia. text. in. l. penulti. ff. ad Tertul. &. d. l. 1. C. qui admit. quam alij ponderant: nos communem vt verissimam amplectimur.

20 Quæ probatur melius quàm putauerit Poli. in dicto tract. de vulga. nume. 43. qui respondet non nullis iurib. & omittit alia principaliora: probatur igitur secũdùm glo. in. d. l. is qui hære. §. fi. ex text. ibi, & melius ex. l. sequent. vbi. I. C. considerat personam patris in omni hæreditate delata filio, sine distinctione an sit profectitia vel aduentitia: & expressim. d. l. sequens ibi de hæreditate legitima filio delata, quæ propriè intelligitur de materna: & ita apertè text. in. l. qui in aliena, post princip. eo dẽ titu. Nec obstat vana replicatio Politi. & aliquorum dicentium quòd in illis iurib. etiam exigitur factum filij in adeundo, nec solus pater potest repudiare vel adire: respõdetur enim quòd id nõ tangit effectum acquisitionis post hæreditatem aditã. Sic enim & in seruo instituto, eius factum in adeũdo requiritur, vt in. l. 3. sup. de hæredi. institu. nõ tamẽ ideò aliquid seruo acquiritur. Item illa iura loquuntur tam vbi filius sui contemplatione instituitur, quàm si patris: & sic etiam vbi sit hæreditas profectitia, & tamen requiritur factum filij in adeũdo: sed in profectitia omnes fatentur, nihil acquiri filio. Ergo factum filij circa aditionem, non minuit omnimodan acquisitionem patri. Probatur eadem opinio communis. noua ratione eaq; vrgentissima: Ric. enim & Alci. fatentur quòd alia aduentitia omninò acquirebantur patri: diuersum autem putabant in maternis. Sed in his magis erat idem dicẽdum, plusq; in eis patri tribuendum quã in alijs aduẽtitijs: quia prouenerũt ab vxore ipsius patris, & pater constante matrimonio dominus dicebatur. l. doce ancillam. C. de rei ven. & vnica fuerat fami. l. 1. §. si vir. ff. ad Silla. & in terminis probatur hæc consideratio ex tex. in. l. si viua matre, infr. hoc tit. vbi in bonis maternis plus conceditur patri quam in alijs aduẽtitijs: adeò vt etiã post emancipationẽ aliquid patri tribua-

tur in succesione maternorum. Pro communi etiam facit tex. non adductus à Doctoribus in d. locis. in l. 3. §. verbum potestatis. ff. de donatio. inter virum. & vxorem. bi, [Si mater filio qui in potestate patris est donet, nullius momenti erit donatio, quia patri quęritur.] Apertè ergo in bonis maternis ibi deciditur, insolidum ea patri acquiri eo tempore: quod ibi aduertit Bal. & aliud agens, citat Tiraq. de retrac. ligna. §. 1. glo. 9. nu. 72. Si autem patri solus vsusfructus quæreretur, nõ diceret tex. donationem omninò nullã, sed pro parte quę patri acquiri posset, argu. l. sancimus. C. de dona. Iuuatur communis opinio ex leg. quæ aliquando agunt de matre instituente filium, solicita ne bona ad maritum peruenirent, vt in. l. mulier. ff. ad Trebillia in. l. tertia. C. de institutionib. & substitutionibus: significant enim quò planè patri acquirębantur per filium bona materna. l. filijs matrem. C. de inofficio, testamen.

21 Retenta itaq; cõmuni ac vera sententia, non obstat tex. in. d. l. filius. ff. de inofficio. testamento, cuius verba sunt: [filius nõ impeditur quo minus inofficiosum testamentum matris accusaret. Si pater eius legatũ ex testamẽto matris accepisset, vel adisset hæreditatem: quãuis in eius esset potestate. Nec prohiberi patrem dixi iure filij accusare: nã indignatio filij est. Et quærebatur, si nõ obtinuisset in accusando, an quod patri datum est, publicaretur? quoniam alij commodũ victoriæ parat. Et in hac causa nihil ex officio patris, sed totũ de meritis filij agitur, & iudicandum est non perdere patrem sibi datum, si secundum testamentum pronunciatum fuisset.] Gloss. ibi & omnes ferè Doctor, intelligebant verba illa, [alij commodum victoriæ parat:] significare q; pater agebat, & commodum victoriæ parari filio: & sic esset casus in quo filius patri non acquireret, etiam illo tempore ante Constãtinum & Iustinianum: & ita ibi transit glo. Bar. in. d. l. 1. C. qui admit. & in. d. l. is qui hæres. §. fina. respondebat quòd in illa. l. quærela, vt actio iniuriarum dicitur filij, sed rupto testamento & deuoluta succesione ab intestato, commodum patris est. Quam solutionem impugnat benè Deci. in. d. l. 1. in. 1. lectu. ad fi. & in. 2. lectu. nu. 71. prius Arc. in. l. filiusfa. ff. de acqui hære. quia si concedimus ibi, verbũ, [alij,] intelligi de filio non potest stare solutio Bar. cũ. l. illa de ipso commodo loquatur: & ita contra Bar. tenent Iaco. de nigr. & nouiores, in. d. l. 1. licèt ibi Curti. ex nu. 53. inuolutè conetur sustinere interpretationẽ Bar. quæ non congruit verbis illius. l. Aliter secundò, respondebat Ias. in. d. l. 1. nu. 5. vt in illa. l. dicatur commodũ filio parari respectu iuris adeundi ab intestato, post testamentum ruptum, quia ius adeundi non datur patri quam interpretationem probat Soci. Nepos, in lege cũ filio. ff. de lega. 1. nu. 2. Quæ tamen nullo modo congruit literæ nec mẽti illius legis meritoque Deci. & nouiores hãc solutionẽ reijciunt, quia ibi agitur de commodo & sic de effectu acquisitionis: nõ de iure adeundi, quòd diuersum est: vt lege pretia rerum. ff. ad leg. falcid. licèt pro & contra Ias. multa fundat: nouiss. Hubert. ibi ex nu. 77. Eadẽ ratione probari nõ potest tertia solutio & interpretatio Bal. in. d. l. 1. opposi. 28. dum dicit quod primaria acquisitio dicatur filij, quia incipit à persona eius: sed effectum postea ad patrem spectare: & ita Fulgos. non relatus, in dicta le-

cta lege filius: sed obstat manifestè verbum illud, [commodum] quod nō potest accipi nisi pro effectu: nec enim diceretur cōmudum si ad aliū peruenire deberet, vt in lege qui sic ff. de solutio. & ferè in terminis probat. lex Papinianus. §. meminisse. ff. de inoffi. testa. ibi, [cuius emolumentum:] & ibi, [cæterū si rogatus:] maximè ꝙ commodum nec momento in filio residebat, in his quę patri querenda erant. d. l. placet. ff. de acquir. hæred. licèt respōdere conetur Curti. in. l. 1. num. 17. sequens Bal. in alio articulo. Similiter. 4. nō potest probari alia interpretatio vel solutio Paul. Castren. in. d. l. filius intelligentis cōmodum filij esse quia non compellitur adire, vt poterat differre quousq; esset sui iuris, vt sic non patri sed sibi acquirat. Quod est extraneum literæ illius. l. tum quia. l. ibi cōsiderat cōmodū præsens: tum quia de iure spes illę remotæ & casus aduentitij regulariter non cōsiderantur. l. Iulianus. ff. qui & à quib. Et ita reijcitur interpretatio Paul. licèt eandem probare videatur Curt. nume. 55. in. d. l. 1. inuoluit ibi Sebastian. Sapia ex nume. 48. qui nō referunt Paul. in. d. l. filius: maximè quia periculosum est dicere, ꝙ filius non posset cogi adire cuius contrarium dicit receptius Sapia vbi supra ex eodē Paul. in. l. is qui hæres. §. fi. nu. 2. vers. in princi. ff. de acq. hæré. Aliter &. 5. intelligebant nonnulli quos refert Deci. in. d. l. prima in secunda lectu. nume. 72. vt verba illa, [alij parare commodum,] intelligantur pro aduersario. s. instituto, cōtra quem pater nomine filij egerat querela: quia textus dicit pro testamento fuisse iudicatum. Quem intellectum vt suum scribit Iacob. de nigr. in dict. l. prima, nu. 45. vbi audacter dicit errasse omnes qui hoc non aduerterunt: & forsan eum voluit referre Deci. quia potuit scribere ante secundam lecturam Decij: quæ tamen interpretatio à Decio reijcitur & ita nouissimè reijcit ibi. Huberti. nu. 77. Verè enim non congruit literæ. Nec. I. C. potuit dicere, quod pater agens querela. parabat commodum instituto: cum alia esset mēs patris eo casu dubiusque litis euentus non patitur, vt ex initio litis dicatur parari certus effectus. Item cum ibi agatur an pater admittat relictum, non congruebant vllo modo verba illa, [alij cōmodum victoriæ parat:] intelligēdo pro aduersario, quia nō facerent ad excusandum vel puniendum ipsum patrem, vt patet ad sensum. At. I. C. illis verbis sentit dari causam excusandi vel puniendi patris, vt inferius

22 Aliter & sextò intelligebat Aret. in. l. filiusfa. ff. de acqui. hæred. quē sequitur Dec. in. d. l. 1. in vtraq; lectura. in. 1. nu. 13. & in. 2. nu. 72. dicit enim Areti. illā. l. continere casum specialem in quęrela inofficiosi testamēti & cōmodi quod ex ea resultat: vt etiam ante ius nouum esset filij non patris: quia iniuria tātum filij est, & eiusdem indignatio, vt tex. ibi dicit: & l. Papinianus, eo tit. & posset comprobari ex eo qđ notat gl. recepta, in l. fi. in princ. verbo recusante, in fi. infra tit. 1. Sed hæc interpretatio reijcitur à Curti. in dict. l. 1. nu. 55. & à Iacob. de nigr. ex nume. 44. bonis argumentis: & ita contra Aret. concludit Huberti. ibi. d. nume. 77. & Soci. d. l. cum filio, col. 1. Nec mihi placere potest, quia lōgè diuersum est commodum pecuniarum ab ipsa iniuria, vt Barto. bene scripsit in. d. l. 1. & in. l. is qui hæres. §. fin. & in. l. filius primus ff. de actio. & obli. licèt igitur iniuria filij sit. effectus tamē actionis, quoad

acquisitionem patris est: vt probat tex. in. l. si longius. §. si filiusfa. ff. de iudi. ibi, [furtum vel iniuriã:] & ibi [ne dũ pater expectatur:] Displicet etiã hæc interpretatio Areti. quia nõ est lex quæ declaret tunc nõ acquiri bona patri per filium: & regula multarum legum suadetur contrarium, à quibus facilè recedendum non erat: argumentum textus in. l. item apud Labeonem. §. ait Prętor, ibi, [ea enim quæ notabilia sunt:] ff. de iniur. Est etiam vrgẽs ratio contra Areti. quia siue per querelam siue alio modo bona ad filium venirent, semper materna erãt, in quibus pater totum habebat ante ius nouum: hodie vsumfructum: & in legitima etiam inuita matre, vt videbimus in Authen. excipitur, infr. tit. primo. ergo non erat minus dandum patri ante ius nouum, cum plus habebat iure antiquo, eo casu: quod ipsi non aduertunt, nec alij nouiores. Item illa interpretatio Areti. offendit hanc. l. & l. seq. quę indistinctè æquiparant omnes modos & casus, quibus qualibet via ad filiũ venirent bona materna: per querelam autem rescisso testamẽto manebat successio ab intestato: & consequenter patri erant acquirenda bona, secundum leges superius adductas. Non tamen omitto quod illa interpretatio Areti. fuit Cini in. d. l. 1. col. 2. nu. 7. in vlti. oppos. & Albe. ibi, col. 3. vers. Ego teneo: quos nec Aret. nec Dec. nec repetent. in. d. l. 1. referunt: meminit autem Cinus Soci. d. loco, & ita contra Cin. Alberi. Areti. Decium, resoluo. Septimò aliter nouissimè interpretatur Bellon. libr. 4. supputa. c. 4. non citans. Soci. qui idẽ prius scripsit: concordat cum cæteris vt in. d. l. verba illa, [alij commodum parat.] intelligantur de filio: Dicit tamen non esse negandum effectũ acquisitionis patri, sed ibi appellari cõmodum filij respectu honoris & existimationis: quia exhæredatio erat nota, quam diluit quærela: adducitque aliqua ad colorandam suam interpretationem, quæ sustineri non potest, si literã illius. l. respicias. Nihil enim magis alienũ est à mente I. C. in illis verbis, [commodum parat:] q̃ hæc cura honoris & existimationis: totaq; quæstio erat de bonis: in totũ quoad hæreditatem in filio: vel particulariter quoad legatũ patri relictũ: & repugnat significatio cõmodi. secũdum ea quæ adduxi sup. in princ. huius. l. facilius enim honor, pro cõmodo accipitur quàm commodum pro honore.

23 Aliter & variè octauò interpretatur doctissimus Marian. Soci. in. d. l. cum filio, nume. 2. vbi tripliciter inquit posse intelligi. Primoq; explicat commodum filio parari eo modo, vt postea scripsit Bellon. & ita reijcienda est sua prima interpretatio, vt proximè ostendimus, nec opus est repetere. Explicat & aliter cum Ias. in. d. l. prima quæ interpretatio in effectu est Bar. & vtrãq; superius reiecimus, quia verè non congruũt verbis illius l. Aliter etiam interpretatur, vt. l. illa intelligatur scripta ex intẽtione noui iuris: q; planè reijciẽdũ est, vt diuinatorium: & contra literam illius. l. quæ tota est Triphonij, vel Pauli secũdum alios libros: nec lex antiqua potuit diuinare posteriorẽ, vt in. l. iubemus. C. de de testam.

24 Tandem. 9. aliter intelligit Soci. d. loco ibi, vel etiam fortè, vt textus. d. l. filius, magis probet cõmunem sentẽtiam, & nouè declarat cõtra glo. & omnes, vt illa verba [alij cõmodum] parat: nõ intelligantur de filio sed potius de patre: quod breuissimè comprobat ex litera illius. l. Eandemque inter-

interpretationem latius probat Hubertin.indicta.l.prima num.78.ipse tamē nō refert Soci. nec Socinus eū: nescio quis eorum prius scripserit. Ego autem cum anno. 1543. articulū hunc tractarem, mirabar glo. & tot. Docto.eximios, semper existimasse, quod in illa.l.verbum,[alij.]refereba tur ad filium, quasi ei cōmodum acquisitionis pararetur, existēte patre: repugnant enim omnia iura,nec verba dictæ.l.vrgent vt commodum ad filium referatur. Aduertebàmque verbum illud[alij,]de filio non posse intelligi: quod postea vidi à Socino & Huberto.scriptum. Patet hæc vera interpretatio, quia glos.& Docto. intellegebant illa verba, cum pater agebat pro filio, & ideò exponebāt, [alij parat:]scilicet ipsi filio, vnde resultabat difficultas. Sed litera in eo vers. manifestè loquitur quando filius agit petito principio.l.quod magis ostēditur ex verbis proximis ibi, [an quod patri datum est publicaretur?] si enim textus in eo versi. loqueret de casu. in quo pater ageret querela, nō cōgruebat dicere, [an quod patri datum:] sed diceret,quod ei datum.Similiter ex hoc patet, verbum [obtinuisset] ibi præcedens debere necessariò referri ad filium agentem non ad patrem: est enim continua clausula.

Nec obstat quod. l. illa etiam tractat de patre agente nomine filij, in vers.[nec prohiberi]id enim fuit obiter dictū:principium verò & principalis pars loquitur de filio agente.Et semper attēdi debet quod principalius est,secundū vulgaria iura.Quod etiā nouè cōprobo,ex.l.qui in aliena in princ.ff.de acqui.hære. vbi primo ponitur vnū dictum in hæreditate: deinde ponit aliud diuersum in bonorum possessione: postremò ponitur aliud, in hæreditate delata ex senatuscōsulto Orficiano:& dicit textus [idē erit probandū:] & ex verbis posset fieri relatio ad magis proximum,scilicet ad bonorū possessionē tamen verè non fit relatio nisi ad primum casum hæreditatis, secundum glo.& omnes ibi nec aliud posset teneri ex iuris regulis.Sic dicta.l.filius, prius loquitur de filio agēte, deinde in vers.[nec prohiberi:] obiter dicit patrē agere posse nomine filij:tertio in vers. [& querebatur] redit ad primum casum de filio agente, ideoq; subdit [an quod] patri datū esset & sic apertè resultant, ꝙ ibi verbū, alij nō potest intelligi de filio, cū textus loquatur de filio agente,aliquod cōmodum victoriæ parante. Probatur ergo ex verbis illius.l.cōmodum victoriæ ibi filio non parari contra id quod glo.& Doctores putabāt:& cōsequenter cessat difficultas qua Docto. tam anxiè torquebātur: ob quā tot interpretationes excogitarūt: & plures, difficultati succumbentes,à cōmuni veraq; sententia recesserūt vt cōstat ex suprà deductis.Licèt autem necessariò ex litera illius.l.5.verè colligatur.ibi verbū,alij,non intelligi de filio,nō ita necessariò intelligitur de patre:aptè tamen de eo intelligi potest, vt Socinus & Hubertus intelligunt. Sed ad tollendā difficultatē,satis est ostēdere quod cōmodū ibi,& verbū, alij nō referunt ad filiū,

26 Pro maiori autem elucidatione illius textus est aduertēdum,ꝙ illa verba[quoniā alij commodum victorię parat:] scripta sunt in vim rationis: sed adhuc nemo explicauit an sit ratio dubitandi vel decidēdi: seu ratio excusandi patris. Ad vnum enim vel alterum effectum ibi ponuntur ea verba:& sine hoc nō potest perfectè intelligi litera illius.l. Ego aduerto quòd

quòd secundũ interpretationem gl. & omnium qui intelligebant ibi patrem agere, & alij commodum parari: nõ poterant stare verba illa: [quoniam alij:] in vim rationis dubitandi contra patrem: vt Doctor. non sat maturè sentiebant. Si enim pater alij parabat cõmodum, non sibi: id iuuaret patrem ne legatũ amitteret, iuxta text. in. l. tutorem. ff. de ijs qui. vt indig. ibi. [cùm non suæ personæ iure, sed pupilli accusauerit propriam pœnam mereri non debet.] Et text. in. l. aduersus. 30. §. 1. ff. de inofficio. testa quod etiam vrget, vt reijciatur cõmunis intelligendi modus ad verba illius. l. vtq; constet, in eo vers. nõ patrem sed filium agere querela. Melius stant illa verba pro ratione dubitandi (supposita vera interpretatione, quòd in eo vers. filius agebat) & tunc quærebatur an patri auferatur relictum. quoniam filius agens non sibi sed alij. s. patri parabat commodum: & sic erat ratio dubitandi, qua videretur legatum patri auferendũ, quia cessabat excusandi ratio. d. l. tutorem. Et verè rectius staret litera si pro alij, legeretur, illi: vt pungebant aliqui secundum, quod refert Alcia. d. c. 3. in fine. Cùm autem ibi sit quæstio an pater legatum amittat, nullo modo illa verba possunt intelligi in vim rationis decidendi: quia decisio est, ne patri relictũ auferatur: cui non congruit talis ratio. maximè cũ decisio inferius ponatur à Iureconsf. vnde cùm adhuc non esset scripta, non potuit ratio præcedere. Aduerto etiam quòd primæ decisioni illius l. sentit. I. C. rationem dubitandi fuisse, quia filius erat in potestate patris, & pater acceperat relictũ in testamẽto vnde videbatur filium non posse agere querela, acsi filius sibi relictũ accipiens, approbasset testamẽtum: iuxta regulam. l. post legatũ, in princip. ff. de ijs qui. vt indig. l. nihil. interest. 12. ff. de inoffic. testamen. l. si proponas. 23. §. 1. ff. eodem. Quo non obstante decidit. I. C. filium agere posse querela, licèt pater legatum accepisset. Sicut igitur factum patris accipientis relictum, adducitur pro ratione dubitãdi contra filium, in prima parte illius. l. ita factum filij agentis querela præstabat causam dubitandi contra patrem in secunda parte tex. quod videtur ex mẽte. I. C. licèt nullibi ita explicetur.

27 Ex qua vera interpretatione iudicio meo nouè colligi potest, ibi esse text. in prima parte, pro cõmuni sententia quam defendimus, quòd ante ius nouum bona materna per filiũ omnino patri acquirebantur: nam quia I. C. d. præsupponebat, ideò dubitabatur an filius in potestate agere posset, contra testamentum ex quo pater relictum acceperat: nec videbatur curandum de persona filij. Sic enim in multis habetur in iure non attẽdi personam mediam per quam res alij acquiritur. sed eam tantùm cui vltimò acquiritur: vt in. l. cùm ei ff. de legat. 2. l. cogi. §. 2. qui solidum. ff. ad Trebellia. l. cùm pater. §. donationis. ff. de legat. 2. vnde quia pater legatum acceperat, quo iudicium testantis agnouerat, & patri erant acquirenda bona rupto testamento: videbatur impediendus filius, ne querela ageret aduersus testamẽtum à patre approbatum ex acceptione relicti: quod comprobari posset ex verbis text. in. l. si post mortem decimo. §. liberi. ff. de bonorum possessione contra tabul. ibi, [quid enim bonum est eis fauere, vt partem faciant nihil habituri?] Tacitè ergo in ratione dubitandi significat Iureconsult. in prima parte illius. l. bona illa materna

terna acquiri patri: aliàs enim non esset dubitandi ratio Iurecõs. digna, quod dici non debeat, iuxta. l. q; Labeo. ff. de Carbo. edict. quia si bona acquirenda patri nõ fuissent, nullo colore dubitari posset, an patris factum accipiẽtis relictũ, impediret filium in quærela: cuius effectus ad patrem nõ expectaret. Quod suadetur ex regula. l. qui potest inuitis. ff. de regu. iur. Et quia audiri non debet persona cuius non interest, vt in. l. ille à quo. §. 1. vbi Bar. & latè Alexan. ff. ad Trebel. & ita pro communi sentẽtia damus ibi textũ, quo in præsentem diem omnium Doctor. ingenia mirè torquebantur.

28 Ex communi tamen sentẽtia quę cõcludit, etiam in casu illius. l. acquisitionem bonorum patri cedere: infertur necessariò (quod scribẽtes nõ aduerterunt) ibi esse aliquid speciale in querela inofficiosi testamenti: vt scilicet pater agens nomine filij, vel permittens filiũ agere, non amittat sibi relictum: & ita elegãter limitatur textus in. l. post legatum. §. si pater, & §. si filiusfami. ibi. [si inuito patre.] ff. de ijs quibus, vt indig. quibus habet patri auferri relictũ: si eo permittente filius accuset testamentum. Inde etiam secundum Pau. notabiliter limitatur. §. meminisse. l. Papinianus. ff. de inofficio. testam. vbi filius agẽs querela cõtra testamentũ, si nõ obtineat, amittit relictum sibi in eodem testamẽto: vt sic mitius agatur cum patre agente pro filio, vel permittente filium agere, quàm ageretur cum ipso filio: quod notatu dignum est. Necessariò etiam sequitur verum dixisse Bart. in dicta. l. prima. C. qui admit. & l. is qui hæres. §. fi. vt pater nõ admittat relictum eo casu ob quærelam filij, licèt commodum acquisitionis ad patrem spectaret: & idem sentiunt communiter scribentes, quod non percepit Deci. cõtrarium incautè dicens, in dict. l. prima in prima lectu. nu. 13. & in. 2. lectu. num. 72. vbi Curtius inuoluit, nume. 53. in fine & numero. 54. cum sequen. & Hubertinus. 76. ad fin. Cùm autem specialitas necessariò colligatur ex dictis iuribus, & communi sentẽtia, ratio forsan eius specialitatis fuit, quia in casu. l. filius, concurrebat, legatum fuisse relictum ab vxore viro: cui aliquid plus debetur, ob transactum matrimonium. l. vnum ex familia. §. fin. ff. de legat. secundo & infra dicemus circa. l. 3. infr. eod. Concurrebat etiã quòd filius agebat, vel pater eum agere permittebat ad vitandam notam exhæredationis. Atque ad obtinenda bona matris quæ naturaliter filio debebantur. l. nam & si parentibus. ff. de inofficio. testamento. l. scripto. §. fin. vnde liber. ideò aliàs datur minori restitutio in quærela inofficiosi testam. l. 1. C. de integr. rest. nõ in alia accusatione. l. auxilium. ff. de min. Vnde magis excusandus erat pater, magisq; ei fauẽdum hoc casu, vt ita limitetur regula illorum iuriũ. Ex regula autem dicti. §. si pater &. §. si filius. l. post legatum & dicto. §. meminisse. l. Papinianus, magna ratio dubitandi resultabat ad decisionem d. l. filius, quatenus patri relictum cõseruat. Hæc sunt quæ ad. l. illam afferre potuimus.

29 Contra cõmunem, citabat Alciat. d. loco. l. penul. ff. ad senatuscon. Tertulli. quam dicit ab alio non adduci, eamq; sufficere ad confutandã communem sentẽtiam: Verba legis sunt hæc: [Sacratissimi principis nostri oratione cauetur, vt matris intestatæ hæreditas ad liberos, tametsi in aliena potestate sint, pertineat.] Quæ verba Alcia. variè põderat: sed ei sa-

ei satisfacit Soci. in dict. l. cum filio: & melius Huberti. in d. l. 1. C. qui ad mit. nu. 79. ex quibus pręcipua respõsio colligitur, vt l. illa intelligatur de iure succedendi, nõ de effectu acquisitionis: nec enim ibi agitur cui veniat acquirẽda hęreditas post successionem filij, Quod colligitur ex l. qui in aliena, in fine principij. ff. de acq. hæredita. & l. filiusfa. 91. ff. eodem. Quod vltra eos videmus alibi, vt res dicatur ad aliquẽ pertinere, quæ tamen posteà est alij restituẽda, vt in fructibus, quos lex dicit indistinctè pertinere ad bonefidei possessorẽ l. bonefidei. ff. de acq. rer. domi. & tamen aliquãdo tenetur restituere vel soluere quatenus fit locupletior: ex gloss. l. qui scit. ff. de vsur. Bart. in l. si eius. ff. de rei vendic. quod alibi planè tradimus. Sic in l. codicillis. §. matre. ff. de lega. 2. hæreditas sororis intestatę dicitur peruenire ad fratrem qui filiũ sororis occiderat & tamen id nõ potest intelligi cũ effectu, quia fiscus aufert, secũdum Bart. & Imo. per l. Lucius. ff. de iure fisc. Hęc interpretatio ad illã l. magis cõprobatur ex verbis eiusdẽ l. ibi, [tametsi in alliena potestate,] ostẽdit enim tex. eã successionem filio sui iuris planè cõpetere: magisq́; potuisse dubitari an ei negetur si sub potestate alterius fuisset, idq́; tantùm ibi tollit, admittendo filium: non autem vt tollat acquisitionẽ patri, sicut nec eam tollit Iustinianus in princip. Instit. ad Orfician. Sic è conuerso, mater existẽs sub potestate alterius admittebatur ex Senatusconsulto, ad hęreditatem filij. l. 6. eodem titu. ff. ad Tertullian. Quæ dubitationes ibi tollũtur, quia eo tempore nõ erat omninò expedita successio adinuicẽ matris & liberorum, vt patet ex illis iuribus. Et secundum hanc solutionem cessat obiectio quam Alciat. insolubilem putabat contra communem. Nec difficultati satisfaciebat Sebastia. Sapia. dicta lege prima numero. 53. in fin. C. qui admit. vbi nescio quid cõminiscitur. Aliter nouissimè respondebat & intelligebat Bellon. libr. 4. supputa. capitulo. 5. qui constanter hanc receptam opinionem defendit.

30 Non obstat aliud argumentum Alci. ex dict. l. 1. C. qui admit. in verbo, etiam: quod Richardus ponderabat, vt ibi refert Bal. 28. opposi. colligitque ex Cin. Alberic. & Barto. ibi. Quod verbum innuere videtur, vt non soli patri cõmodum acquireretur, & sic quòd pars filij esset: sed Bal. & communiter Doct. respondent, vt verbum, etiã, implicet facta, non personas: sitque sensus l. vt non solum filius patre ignorante posset agnoscere bonorum possessionẽ, sed etiam ita agnita commodum patri afferret: & potest sufficere hæc communis solutio, vt per Alexan. ibi in quarto notabi. & Curt. num. 17. licèt aliter & ingeniosè explicet Bellon. quẽ vide libro tertio, supputa. capitul. 1. Nec valet quicquam argumentatio Politi à verbo emolumentum vel cõmodum, quod ipse dicit significare vsumfructum, nõ plenum dominiũ: quia supra ostendi contrarium ex text. in l. Papinianus. §. meminisse. ff. de inofficio. testamento & alijs iuribus. Probat etiam tex. in l. si putas. C. de petitione hæreditatis.

31 Minus obstat argument. Alciat. d. l. cùm oportet, infrà titulo sequen. inducendo illa verba: [in veteris iuris obseruatione:] iunctis verbis sequentibus [quemadmodum in maternis:] Videtur enim ibi significare Iustinian. quòd iure antiquo bona materna non omninò patri acquirebantur,

rebantur, sed tantum vsusfructus: & consequenter quòd Constantinus hîc non induxerit nouum ius. Et licèt possemus reseruare responsioné ad tractatum illius.l. vbi late alia scribimus: oportunum fuit hoc loco respondere statim, ne scindatur hic articulus proprius huius.l. qui cōtinenter tractatus, melius intelligetur. Ad argumen. Alciat. videtur quòd glos. in dicta.l.cùm oportet, verbo, in veteris, illud senserit: respondet enim exponendo ibi, ius antiquũ dici pro eo quod erat ante Iusti. non pro eo quòd erat iure pandecta. & ita Hube.in dict.l.1.nume.80.in fin.melius Bellon.d.lib.4.cap.5.ad fin. Post iura autem digesto. aliqui Imperatores statuerunt ea quę Iustinia.ibi refert, vt patet ex hac.l.&.l.prima.C.illo titulo. Sed hæc solutio mihi non placet possetque Alciat. merito replicare contra talem interpretationem: quia improprium videtur intelligere ius vetus, pro decisione huius.l. & l.primæ.l. infra titulo primo, quas sæpissimè scribentes appellant nouum ius, vt sup. deduximus: & manifestè repugnant verba illa, [veteris iuris] quæ magis propriè ad antiquius ius quàm huius.l. referri debent. Vnde
* aliter explico, vt in.d.l.cum oportet, ita tenent Bart. Bald. & Sali. quorum opinionem sequitur Ias. & post eum Alex.de Imol. & volẽs Iustini. statuere, quod generaliter statuit in aduentitijs: Vt non omninò patri acquirantur, incipit à rebus incertis quæ iure veteri obseruabãtur, in quibus filius non acquirebat patri: deinde refert casus certos decisos à præcedẽtibus Imperato. vt erat casus huius.l. &.d. l.1.infr.tit.1.& ita sit sensus quòd sicut iure antiquo aliqui erãt casus in quibus filius patri nõ acquirebat. Et postea aliqui Imperatores alios casus deciderunt, in quibus dominium patri nõ quæreretur, ita Iustinianus ibi iustum putauit, idem generaliter statuere in omnibus aduentitijs, & verbum [quemadmodũ] ibi non refertur ad præcedentia (iuris veteris:) vt glo. Alcia. alijq; accipiebant, sed potius refertur ad sequentia, quod necessario euincitur ex illa.l. quia in illo vers. [quemadmodũ:] simul ponit casum huius.l. de bonis maternis, & casum lucri dotalis vel nuptialis: sicut igitur secũdus ille casus, secundũ omnes fuit nouè decisus ab imperatorib. & contrariũ erat iure antiquo: ita dicendũ est in casu nostro, qui ibi ponitur sub eadem determinatione, iuxta regulã.l.iam hoc iure.ff. de vulgar.l.fina.C.de sententijs & interlocutio. Et hoc modo ex.d.l.cùm oportet, cõprobatur cõmunis opinio, vt hæc.l. nouum ius induxerit in bonis maternis. Hinc patet rectè Doctor. communiter intelligere text. in.§.1. Insti.per quas personas.nob. acquiritur. vt ibi verbũ [olim] intelligatur pro iure digestorum, quod Iustinia. nouè emendat, statuens vt dominiũ aduentitiorũ filio acquiratur: vt merito reijciatur violẽta interpretatio Politi, contra communem dicto tracta.de vulga.numero.43.

32 Sed posset lector instare, quid significet Iustinia.in.d.l.cum oportet, dũ refert ius antiquum, secũdum interpretationẽ nostram: videretur enim cùm de iure antiquo filius omnia patri acquireret, non posse verificari illam obseruationem rerum, quæ iure veteri non quærerentur patri. Sed huic obiectioni seu inuestigationi satisfacio dupliciter. Primò quia etiam iure antiquo castrensia & quasi castrensia patri non quærebantur * l.secunda.ff.ad Macedoni. cum multis alijs. secundò & melius respondeo,

deo, quòd apud Iureconsultos diligens lector inueniet in aliquibus rebus cōcessam acquisitionem filio nō obstante patr. potest. vt in exercitio quærelæ d. l. filius & d. l. Papin. ff. de inofficio. testa. vt etiam in l. tertia. §. si quid minori. ff. de min. facit quod notat Soci. in l. filio. ff, de condict. & demon. facit ad idem casus l. cùm hęres. ff. de acquir. hære: ibi, [quasi pater familias:] & casus. l. Imperator. ff. ad Trebell. vt etiam de iure digest. aduertit Barto. in l. placet, vlti. oppo. ff. de acquir. hære. Manet itaque defensata communis sententia, contra Richar. Polit. & Alcia. vt lex hæc nouum ius induxerit: nec immeritò, quia Constantin. in alijs etiam nouas constitutiones edidit: vt in l. fin. C. famil. ercisc. l. his solis. C. de reuo. dona. & in l. cùm vir. C. ad leg. Iuli. de adulter. & in l. 1. C. de natur. libe. obseruat Alcia. libro quarto parerg. capitulo quinto col. 2. Facit pro communi, nam in hac materia Iustinian. refert l. Constantinianam. vt in d. l. cum oportet. §, cùm autem: & sic innuit quòd Constan. nouè aliqua induxerit, quę ob id appellantur Constantiniana: iuuatur hoc, quia successiuè ex hac l. vsque ad l. cum oportet, & sequentes, semper aliquid pro filijs statuitur, minuendo antiquam acquisitionem, quæ in totum patri dabatur, sicq; videtur nouum ius his legibus induci. Cauendum tamen est ab errore imperitorum, qui indistinctè putant responsa Iureconsultor. esse antiquiora legibus Imperator. & consequenter dicunt ius digestor. esse antiquius iure. C. quod verum non est: quia plures Iureconsulti, quorum responsa habemus in pandectis, vixerunt sub Imperatoribus quorum sunt constitutiones in hoc libro. C. vt patet ex l. quarta C. de contrahen. stipula. patet ex l. prima C. de lega. iuncta l. Caio. §. Imperator. ff. de alimen. lega. & ex l. Antoninus. ff. de fideicommi. libert. quod colligi potest ex innumeris aljs iuribus tradit Alcia. libro sexto Parerg. cap. 14. & ante eum admonuit Fulgos. in l. fructus columna tertia numero. 8. ff. de rei vendic. patet etiam ex titulo. ff. de constitut. princip. Ex quo cum iudicio legendus cum Bartol. in l. fina. in fin. ff. de reg. Cato. Ex his datur lumen & fundamentum legibus præsentis tituli & sequentis.

34 Quibus sic expeditis, ampliatur decisio hæc Constantini, & illa Iustiniani in dicta lege cum oportet, vt cum hæc acquisitio patri fiat ex patria potestate, necessariò procedat etiam si filius longè à patre degat: distantia enim locorum non tollit ius patrię potestatis. l. Pomponius. 40. ff. de procurato. in princip. & l. cum filius. ff. si certum petat. l. si longius. §. si filius ff. de iudicijs quòd aliàs inuoluit Hispa. Segura. in repetitio. l. vnū ex familia. §. sed si fundum, columna septima probatur hoc etiam ex lege si pater. C. de institu. & ex l. fin. ff. de condic. institut. vbi distantia & absentia non tollit effectus potestatis, etiam contra patrem. Ampliatur secundò in patre arrogatore secūdum Albericū in dict. l. cum oportet, per textus in princip. Institu. de acquir. per arroga. facit l. si arrogator. ff. de adoptio. l. sed si plures. §. in arrogato. ff. de vulga. intelligēdo per textum. in. l. nō enim, cum l. sequē. ff. de adopti. & ita ampliat Bartol. in l. cum filio num. 10. ff. de legatis primo. Ampliatur tertiò etiam si filius senex sit: durat enim semper ius patriæ potestatis, secundum gloss. receptam in. l. fin. §. pupillus. ff. de verborum obli

gatio-

gationibus quam ibi extollunt Ange. & Imol. & Baueri. in princ. Institu. quibus non est permiss. facere testamentum nume. 19. Ex qua glo. cōfirmabis quod inquit Bal. in l. fi. §. filijs autem, infr. titulum primum ampliando & textū ibi sequuntur Paul. & Corn. ibi. Ampliatur quarto, hęc acquisitio secundum ius commune, etiam si filius vel filia sit coniugatus vel coniugata. durat enim patria potestas & effectus acquirendi patri. vt in l. prima & secūda infr. titul. sequē. & l. si vxor. C. de cōditio. infert latè Boer. decisio. 147. & probatur ex innumeris iurib. vt tradit Tiraq. de iure mari. in princi. quod vt memorabile commendat Ioan. Crot. in l. frater à fratre, quæstio. 16. numero. 53. Hodie autem in Lusitania & Hispania aliud est dicendū ex legibus Regijs, eximentibus liberos à potestate patris per matrimonium, de quo plenissimè agemus in titu. sequen.

35 Ex hoc autem infertur, quòd cum patria potestas de iure durabat etiā post nuptias liberorum; si pater donaret filiæ coniugatæ, non valeret donatio indistinctè, siue filia esset in domo patris siue in domo viri seorsum à patre: militat enim vinculum patriæ potestatis, quæ donationem irritat, iuxta l. secundā in C. de inoff. donat. & consequenter pater contrarium sine iudicio scriptum à Corset. in notabil. verbo, donatio, qui malè ad id citat Bal. in c. iurauit. de probatio. vbi nu. 12. aliud diuersum dicit, quod non tangit effectum acquisitionis, nec respicit hunc articulum: & cōtra se citat Corse. inaduertenter textum in l. hęc lnter. 45. C. de donation. inter vir. & vxor. Quintò ampliatur, etiam si pater ex tribune relegetur; quia adhuc durat patria potestas, quæ ex deportatione cessaret. §. cum autem, Institutionum quibus modis ius patrię potest. soluit. primò & l. relegati. ff. de interdictis & relegatis facit. l. quidam. ff. de pœnis. Sextò ampliatur vt eadem patria potestas & eius effectus procedat inter libertos: his enim nō negatur hoc ius ciuium Romanorum. l. libertos. C. de patr. potesta. Septimò ampliatur etiam in patre qui ignorabat se habere filium, vel illū mortuum putabat. l. vxorem. ff. de manumiss. testa ibi, [in potestate ignorātis.] effectus enim & acquisitio legis, absentibus & ignorantibus non negatur, vt colligitur ex l. secunda & ibi Docto. C. de pactis. cōsuluerunt Angel. & Anchar.

36 Quos citat Aymon. in rubr. ff. de legatis primo numer. 77. Sic lucrum à lege delatum, transmittitur sine agnitione: vt contra Angel. resoluit Alexan. in l. si vir. ff. ad leg. falcid. notat Bal. in. l. hac edictali. C. de secun. nup. Soci. consil. 146. numero. 19. libro primo latè & vtiliter Ias. in l. si arrogator. nume. 14. ff. eodem titulo ad leg. falc. ex quorum dictis hoc videtur receptum in omni lucro vel commodo delato à lege, extra nomē hæreditatis: & ita Chasan. consuetu. Burgun. in rubric. quarta. § 14. ad fin. folio mihi 172. col. quarta & in specie ad casum authenticę bona damnatorum, tradit Ias. dicto loco, referens plures: vt reseruatio quam textus ibi tribuit descendentibus & ascendentibus in bonis damnatorum, transmittatur sine agnitione, quod plenè tradit doctus Hispan. Xuarez, in l. quoniam in prioribus, folio mihi 77. C. de inoff. testa. & in praxi iudicauit in casu pulchro, Consilium Neapoli. vt tradit Matthæ. de Afflict. decis. 314. Sed in hoc cauendum est ab Hispa. Segu. in. l. vnū ex

E famil-

familia.§.sed si fundũ.ff.ad leg.falci. folio mihi.56.col.3. qui hæc applicabat legi & cõsuetudini huius regni, quia inter coniuges omnia bona cõmunicantur: & ipse in aduertẽter id appellat lucrum,& cũ eo Hispa. Castel.l.14. Tauri col.3. & tunc inferũt ex proximè dictis quod transmittatur,licèt acceptatum non fuerit.

37 Sed debuerũt aduertere talem legem vel consuetudinem non agere de lucro sed de cõmunicatione mutua:argu.l,de fideicõmiss.C.de transac.colligit ex Paul. in.l. si pater puellæ,ad fi.C.de inoffi.testa.ex Hispano Ioan.Lupo de Pala.Ruu.in repe. Rubri.de don.inter vir.& vxo.§.50.col. fi.&.§.67.num.17.ver.ex quo:& ver. sed ne vera:colligitur ex.Rip.in.l.fœminæ, nume.43. C. de secund.nup. ex Bertrand.in leg. hac editali,num. 32. C.eo. Imò non solum vbi omnia communia fiunt, sed vbi ex lege vel consuetudine communicantur quę sita constante mattimonio, ibi non potest dici quod agitur de lucro.nec applicãtur authoritates loquẽtes de lucro nuptiali:quod non dicitur vbi æqualiter vtrique coniugi cõsulitur, vt melius expendit Hispan. à Couarruu.dignissimus nunc Archiepiscopus,in Epiro.sponsal.secunda part.c. 7.§.primo.nume.8.ad fin.

38 Non omitto quòd ad supradictã doctrinam citant Doct.textus in Authen.hæres.C.de secũd.nup.vbi Alexan.ad Bal.& tradit Ias.in. d.l. si arrogator.nu.15.& alij alibi: sed licèt doctrina sit vera, non tamen probatur ex illo textus ibi enim tantũ disponitur vt liberi quibus lex certum lucrũ defert ex bonis parẽtis, possint illud accipere, etiam si hæredes parentis esse nolint:quia nõ defertur iure hæreditario,nec offenditur regula.l.primæ.ff.de acquir. hærę. vt melius aduertit Bald.in.l.generaliter. §. in his. C.de secund.nup.non verò agit tex. ibi de lucro non agnito transmittendo,vt Ias.& alij minus Benè citant, si autem filius ab hæreditate excludatur ob in gratitudinem : excludetur etiam ab eo lucro.l.hac edictali.vers. nisi ex his &.l.fi.C.de secun.nupt.

39 Octauò ampliatur hæc acquisitio in maternis & alijs aduẽtitijs ex verbis huius.l.ibi,[in diem vitæ,] vt vsusfructus patri quæsitus viuo filio, duret post mortem filij:attẽditur enim vita patris secundũ verba huius.l.qđ probatur melius ex textu in.l. fi. ver. [sin verò:] sup.ad senatusc.Tertul.& ibi extollunt Bar.Bal.Paul. & reliqui & Palac.Ruu.in repe.rub.§.42. ad fi. & idem notant glo.Cin.Bartol. in.l. tertia sup.de vsufru.glo. recepta contra Palac.in.l.secunda infr.eo. probatur etiam in.l.sancimus,ad fin. sup.titulo primo & est omnium communis sententia. Ex qua verissima sententia deciditur casus, de quo agit Chas.in consuet.Burg.rub.6.§. quinto.fol.219.columna secunda cum sequen.Infertur etiam vtiliter ad multa quę nõ solent aduerti,& sunt magni momenti, maximè vbi ius commune non est correctum, vt copiosè & vtiliter tradit Hispa.Anto.Gomet.omninò videndus.l.sexta Tauri.nu.11.& nu.12.Nam si fingas filiũ defunctum qui habebat bona aduẽtitia, superstite patre & matre, tunc licèt mater in successione æquetur patri, non tamen minuetur vsufructus patris: quod vtilissimum est in regnis & prouincijs, in quibus bona non cõmunicantur inter coniuges. Imò etiã vtili est in nostra Lusitania, quando ex forma contractus dòtalis receditur à consuetudine Regni, & manent sub dispositione iuris communis,quod non raro contingit:facit

cit dicta. l. fin. & dicta. l. sancimus, iũcta regula. l. commodissimè. ff. de liber. & posthu. l. si cũ dotem. ff. solut. matrimo. Sed vbi filius decederet cum filio & patre, licet de iure patre adhuc deberet habere vsum fructũ per dicta iura: tamen hodie apud Hispanos & Lusitanos, contrarium est dicendum, quia agimus de filio coniugato qui per matrimonium exit à potestate, secundum legem Regiam Tauri. 47. & secũdum legem Lusitaniæ, vt dicemus in titulo sequen. Vnde cessat patria potestas & vsufruct⁹, quia leges regni statim iubent omnia bona filijs coniugatis tradi. vt. l. 48. Tauri: atque apud nos lib. 4. titul. 78. dicemus latius in. l. cum oportet. §. cum autem, infra titulo primo. Nec in hoc pacta vel conuentiones possunt mutare leges regias quò ad ius publicum patriæ potestatis: nec coniuges auferre ius filijs à lege delatũ: argument. l. si arrogator, ibi, [principali prouidentia:] ff. de adoptio. facit reg. quod. l. dat homo non aufert: text. & Bal. in authen. hoc locũ. C. de secund. nup. facit. l. iura sanguinis. ff. de regu. iur.

40 Hanc conclusionem limitat Paul. in dict. l. fi. sup. ad Tertul. vt non procedat quando filius defuncti succedens nõ esset sub potestate Aui, sed alterius: vt si decedat filia habens aduentitia, in quibus pater habebat vsũfructum: tunc enim filius illius filiæ, excludet Auum ab vsufructu: quod sequitur Cornelius ibi, citant. l. tertiam. §. fin. secundum vnam lectu infra titulo primo quæ nõ probat. Sed hæc limitatio mihi non videtur tuta, quia refragatur. d. l. fin. sup. ad Tertullianum & dicta. l. sancimus, sup. titu. 1. semper enim militant verba illarum legum & earum ratio, vt patri viuo non auferatur vsusfructus semel ei quæsitus militant etiam verba huius. l. indistinctè dicentis, vt in diẽ vitæ patris vsufructus ei maneat: stat etiam ratio iuris, vt effectus acquisitionis cõsummatæ non cesset, licèt res veniat ad casum à quo in cipere non posset: Bartol. in. l. pluribus §. & si placeat. ad fi. ff. de verbo. obli. melius in. l. Titia. §. Imperator. nu. 10. vers. [incõtrariũ:] ff. de leg. 2. tex. in. l. fin. ff. vnde libe. latè Tiraq. in suò tracta. de causa: pro hoc stat etiã regula tex. in. l. 3. sup. de vsufruc.

41 Hanc conclusionem eleganter limitat Pau. in. l. fi. ad fi. per illum tex. sup. d vsufr. vt non procedat quando vsufructus consistebat in persona filij, licèt pater haberet commoditatem: tunc enim mortuo filio cessat illa commoditas patris: quod prius scripsit vtiliter Bal. in. l. cum oportet, ad fin. princip. infr. titu. 1. versi. & si diceres: quod est notandum ad casus in quibus pater non habet vsumfructum quanuis habeat commoditatem: dicemus in Authen. idem est. inf. ti. 1. facit. l. necessariò. §. fin. ff. de peric. & commo. rei. ven. & Bal. sequitur Hispan. Fernãd. Arias. l. 46. nu. 5. ad fin. Anton. l. 48. nu. 4. in fine

42 Nonò ampliatur, & infertur ex præcedente ampliatione, vt quamuis filius efficiatur sui iuris ob aliquã qualitatem, non cesset vsusfructus quem pater habebat in maternis & aduentitijs: vt si filius efficiatur Episcopus. Authẽt. sed episcopalis. C. de episcop. audien. vel Patricius. §. filius fa. Instit. quib. mod. ius. patr. potest. sol. quod vltimum hodie nullibi est in vsu: ita inferẽdo neminem citans, dicit Hispan. Anton. Gomez. l. 48. Tauri nu. 6. ad fin. Hoc voluisse videtur Palaci. in repeti. rubr. §. 42. ex nume. 13. cum sequen. licèt non omnino explicet: id autem exprimit. Pala. in

la. in filio facto clerico. Et latè Hispã. Surez, in qu. maioratus, folio vlti. Faciunt quæ tradit Deci. in capitu. in præsentia, ex nume. 62. de probatio. facit ratio superius adducta ad leg. fin. suprà ad Tertul. nec tunc militat dispositio leg. cum oportet autem, infra titulo primo, vbi de hoc latius agetur.

43 Decimò ex eadem cõclusione & verbis huius. l. ampliatur hæc acquisitio: licèt filiusfamil. effectus Clericus testetur, (vt potest secundùm cõmunem sententiam) & cũ testamẽto decedat: non tamen potest aliquo modo disponere de vsufructu, quẽ pater habebat ante clericatum filij, vt colligitur ex Docto. in. l. sacrosanctæ, supr. de Episco. & cleri. & probatur ex litera illius. l. ibi, [in eodẽ gradu clericatus viuentes:] & hoc vti receptiùs & veriùs tradit Hispan. Anton. Gome. dicta. l. 48. nu. 7. vbi plures refert: & hoc voluit Hispan. Suarez, d. q. de maioratu, fol. vlti. & ita resoluit Deci. ab eis non relatus in dicto capitul. in præsentia, nume. 64. de probat. & ex Fabro & alijs resoluit Couas Ruu. in ca. quia nos, nu. 2. de testamen. Vnde cauendum est à Panorm. contrarium malè sentiente in dicto capitu. in præsentia, nu. 56. quod alibi non deciderat, idem Panor. in capitu. constitutus, nume. 7. de in integ. restitut. Magis cauendũ à Bened. errante in cap. Raynutius, verbo matrem, nume. 20. repugnat enim iuris ratio, vt priuilegium filij clerici, auferat patri vsumfructum quem ante clericatũ habebat. Nec contrarium voluit Paul. Castrens. in dicta leg. sacrosanctæ: nec Ias. in. l. filiæ licet. C. de collatio. licèt minus bene eos referre videatur Antõ Gomet. vbi supr. qui etiam minus diligenter ibi citat Barto. in nonnullis locis ad hanc conclusionem: sic pro contraria aliquos malè citat Benedi. dict. loco.

44 Hinc infertur vndecima ampliatio, vt si statutum permittat filiumfami. testari, intelligatur sine præiudicio vsusfructus, quem pater habet in aduentitijs, secundum Bal. in leg. si quæramus in finalibus verbis. ff. de testament. tradit Angel. Aretin. in tracta. de testa. fol. 2. colum 4. & latè Anton. Gomet. l. 6. Tauri, nu. 13. quorum sententia probatur ex doctrina. l. si quando. C. de inofficios. testam.

45 Duodecimo ampliatur & ita infertur ex proximè dictis, vt pater nõ amittat vsumfructum quem habebat, licèt filius efficiatur monachus, & ex religione cesset patria potestas: quia adhuc militant verba huius. l. & iurium quę sup. adduximus, & militat regula dictę. l. 3. sup. de vsufruct. tradit Palaci. in rubri. d. §. 42. in fine: & receptum est, vt tradit Deci. in. d. c. in præsentia, nu. 62. & ex Salice. & Anto. tradit Suarez. d. qu. maior. colum. penulti. Nec enim patitur iuris ratio, vt factum filij, licèt laudabile, auferat patri ius suum: secundum regulam. l. id quod nostrum. ff. de regulis iuris. facit text. notabil. in. l. impuberi. 41. ff. de admin. tuto. ibi, [nam ad alienam iniuriã priuilegium militum prorogare nõ oportet] quem text. aliàs notabat Polit. de vulga. numero. 89.

46 Volunt autem Docto. in his locis & alijs citandis in sequen. ampliatione, vt ingressus religionis tollat patriam potestatem: & Bald. in leg. patre furioso, ff. de ijs qui sunt sui. notat glo. in. l. si ex causa. 10. §. Papinianus. ff. de minoribus notabilis & recepta vt per Iaso. in. l. 2. nume. 22. ff. de vulgar. Areti. in. l. is potest, colum. 4. ad fin.

fin.ff.de acquir.hæredi.Boeri.decisi. 121. ad fin. vltra quos id pulchrè declarat Bald. in.l. 2. C. de liber. exhibend.sed contra illam glos.& cõmunem quòd religionis ingressus tam patris quàm filij non tollat patriam potestatem,contendit Matth.de succes.ab intest.in princi. nume.7.

47 Decimotertiò ampliatur hæc acquisitio. inferturque ex prædictis ad quæstionem in qua scribentes mirè variant,quando pater ingreditur religionem:glo. enim in Authenti. idẽ est, infra titulo. 1. indistinctè inquit vsumfructum manere,scilicet penes monasterium viuẽte patre: & in omne vsufructuario ingrediẽte religionem idem dixit gloss. ad fin. in Authentic ingressi.C. de sacrosanc. eccle. hancque opinionem sequuntur quamplures vt infra. Contrarium tenere prorsus voluit ãtiquus Doctor. Martin.Sil.quem refert Cin.in dicta Authentic. asserens quòd totus vsus fructus redit ad proprietatem, & sic manet in solidum penes filium: & hanc opinionẽ sequitur Sali.in.d. Authẽt.ingressi idem est: vbi subdit ita tenere & cõmuniter Doctor.& hanc videtur sequi Ias.in.d. Authẽ.ingressi, nume. 48. Et nouissimè eam probat Riminald.§. 1. numé. 128. Insti. per quas person. & Couas ruu. in.c. 2. nu. 8. de testam. vbi cum Salicet. eam dicit communem. cui addit nouum fundamentum ex materia. c. cũ scimus, de regu.& refert Hippol. singulari.668.vbi hãc sequitur. Tertiam opinionẽ eamq; mediam vult Bar. in. d. Authenti. idem est, & ibi Ange. vt media maneant penes monasterium, altera ad filium spectet: sicut quando pater eum emancipat, iuxta dict. le.cum oportet.§.cum autem,& ita Panor. in dicto capitulo in præsentia: num.57.& in. d.c.cùm.simus de reg. Et cum Bart.transit. Hispanus Alias.l.46.colum.2.& Syluest. in summa,verbo religio.6.& nouissimus Riminaldus sibi contrarius in. §.2. numero. 19. institutio.per quas perso.

48 Aduerto quòd Cin. in dicta Authentic.idẽ est, remittit se ad ea quæ dixerat in Authẽti.ingressi: & idem facit Alber.& ambo in.d. Authen.ingressi,sequuntur gloss. ibi, vt patet ex Cin. nume. 12. ex Alber. nu. 22. cum seq. & sic malè citantur contra gloss.à Ias. ibi à Couas ruu. d.c.à Riminal.d.loco: à quibus in hac allegatione cauendum est. Sic. etiam Hispan. Anton. Gomet.l. Tauri.48.nu. 8.ad fin.nõ bene citat Salice. & Marti.Sili. Alberic.Ias.ad prædictam opinionem Bartoli diuidentis vsumfructum inter filium & monasterium: cùm hi Doctores longè aliud scripserint, vt fideliùs retuli: labitur etiam Hippol.d. singul.confundens allegationem Bar.& aliorum.

49 Hanc quæstionem tangit sed non resoluit Boerius decisio. 198. in fine. Ego curiosiùs aduertẽdo dico quòd opinio. glo. receptior est: quia eam probant Cin. Alber.in dict. Authen. ingressi.& ibi expressim Barto.num. 42.& nume. 49.& Rosellus nu. 18.& ita Bald.Paul.Rapha.Corn.in.d. Authen.idem est: & Guido Pap. decisi. 477.nu.4.& expressiùs decis.595.vbi dicit ita fuisse iudicatum. Et idẽ tenuit Specu. quem Guido & alij referunt:& ita Decius in dicto capitu.in præsentia, nume. 66. vbi etiam citat Imol.in.l.cum filio.ff.de lega.1.& ita Cæpol.consilio.22. nume.4. colligitur ex Innocen. in dicto capitulo in præsentia, & alijs, quos citat Socin. consilio.10.nume. 20.libr.1: vbi hãc dicit communem sentẽtiam: & eandem probat Alexand. consilio. 139.

num. 5. libro. 2. vbi eam videtur dicere communem, nec aliquem contra citat: & hanc sequitur Hispa. Anton. Gomet. d. l. 48. nume. 8. ad fin. hanc. dicit communem Crot. in. l. Gallus. §. & quid si tantum, nume. 30.

50 Probatur hæc opinio gloss. ex regula huius leg. & ex iuribus sup. citatis; pater enim licèt monachus, naturaliter viuit, & sic durat vsusfructus, monasterio autem, quatenus capax est, omnia deferũtur quæ monachus habebat dicta Authen. ingressi. Nec obstat argument. Marti. Sil. relatum à Cino & Alberico in dict. Authent. idem est dum arguit à cessante ratione, quòd vsusfructus datur patri ob custodiã & ad ministrationem, quæ cessat in monacho. Respondeo enim quòd non cessat in monasterio habente ministros & officiales qui sua gubernant, vt docet experientia: & forsan diligentiùs sua tuentur quàm laici, vt alibi dicit Pratic. Papiens. seu Ferrariens. Nec obstat argum. quod pungit Couas ruu. ex materia cap. cum simus, de regu. quia non est tutum, vt patre ingresso religionem, statim legitima debeatur filio, quod alibi examinamus: nec si esset verũ, valebat consequentia ad vsumfructum de quo agemus.

51 Non obstat etiam argumentatio Bartol. ex. d. §. cum. autem. l. cum oportet omissa enim friuola respõsione Bald. & aliorum. dico quòd in dicto. §. agitur de emancipatione facto patris, immediatè id agentis: sed pater ingrediens religionẽ longè aliud intendit, licèt igitur accessoriè resultet filium exire à patria potestate, nõ potest dici emancipatio ex facto voluntario patris, quod non dirigebatur ad talem effectum, secundum regulam. l. si quis nec causam. ff. si certum petat. & quod probat text. & Barto. ibi, in leg. socium qui in eo. 16. §. 1. ff. pro socio, cũ alijs quę omitto. Ex his ergo resoluo opinionem glos. veriorem esse & magis communem quicquid contra dixerint Salicet. & reliqui sup. relati.

52 Ampliatur. 14. hæc acquisitio ex resolutione Ias. consilio. 198. libro. 2. vbi concludit, quòd si ex statuto acquiritur viro quicquid vxori obuenit vel defertur constante matrimonio. idem erit in viro filiofami. vt sibi proprietas, patri vsusfructus quæratur, interpretando statutum secundum ius commune, quod sequitur Boer. decisi. 199. in fine: sed non seruit in ijs prouincijs, in quibus lege vel consuetudinę filius per nuptias exit de potestate patris.

53 Ampliatur. 16. vt vltra acquisitionem possit pater, ratione patriæ potestatis, compellere filium ne viuat extra domum & familiam patris, secundum Angel consil. 35. numer. 3. quem corruptè sequitur Boer. decisio. 195. num. 5. vbi non rectè citat numerum consilij: & ita asserit Bald. Nouel. de dote. 7. part. priuileg. 34. num. 5. versic. & sicut: vbi concludit ita teneri filium simul cum patre habitare, sicut vxor cum viro: citat Bal. in Authen. ex testamento, C. de collatio. vbi hoc non inuenio. Ego aduerto quòd Doctor. omnes hoc tradunt, quando agitur de retinenda dote aduentitia filij coniugati, de iure enim debebat esse penes patrem & pater, debebat alere ex ea filium & nurum, & fructus dotis percipere vt resoluunt communiter Doctor. secundum Crotum, in. 2. repeti. l. si cõstante, nu. 117. in fi. Ang. Imol. Paul. in. l. si cum dotem. §. trãsgrediamur. vbi Alexand. nume. 9. ita resoluit. Ita etiam loquuntur Doct. citati à Nouel. & Boer

54 Similiter hoc procedit quando filius vellet alimenta à patre; debet enim cum eo habitare, nec aliàs pater tenetur eum alere extra domum facit glo. c. significasti de diuor. communis, vt tradit Palac. in rub. §. 64. nume. 7. & nume. 10. Et idem econuerso si parens velit alimenta à filio: nec etiam pater posset filiũ è domo eijcere, licèt ei extra domum alimenta præstare vellet. secundum Bartol. & Doctor. communiter: vt resoluũt Paul. & Ias. nume. 6. in. l. quidã cùm filium. ff. de verborum obligatio. per text. ibi post princip. in illis verbis: [domo eum propulerit.] Ex quibus cauendum à generalibus verbis Bartol. in tracta. de alimen. num. 25. sed hæc limitantut, nisi ex iusta causa, putà ob sæuitiam vel malos mores, quia tunc potest filius vel pater alendus recedere à domo alere debentis secundum Bartol. Pau. Imo. Alexad. Boer. & Noue. & alios vbi sup. & Ias. in. l. 1. nu. 1. cum seq. C. de leg.

55 Sed non placet quòd indistinctè asserunt Noue. & Boer. dum dicunt quòd filius præcisè teneatur habitare cum patre, sicut vxor cũ viro, imò crediderim quòd si filius nolit à patre alimenta, velitque quærere honestũ vitæ genus, non possit impediri à patre qui filij opera non egeret: cõtrarium enim esset, hominem liberum seruilis conditionis reddere, cõtra. l. secundã. ff. si quis à paren. fuer. manu. Quod iuuatur, quia videmus filiumfamil. ex promissione regulariter sine patre obligari. l. filiusfami. 2. ff. de actioni. & obligat. l. tam ex contractibus. ff. de iudic. Videmus præterea filiumfam. inuito etiam patre eoque ad expensas obligato. posse dare operam literis, glossa recepta. l. sed Iulianus. §. proinde. ff. ad Macedon. Bald. in. l. Macedoniani. C. ad Macedon. Felin. in cap. 2. de magist. Nouel. de dote. 6. part. priuileg. 46. in princip. notanter Rebufus de priuileg. Schola. priuileg. 53. Sic temperarem illam vendicationem quæ iure datur patri pro filijs in potestate l. 1. §. per hanc. ff. de rei vendicat. de qua latè egimus sup. in. 2. parte Rubr. Filio enim in hoc datur voluntas & libertas, vt probat. l. fina. ff. de liber exhiben. quod in supra dictis terminis vtile esset in filio qui vellet Africam vel Indiam petere, ne à patre absque causa retrahi posit: facit tex. in. c. cumsimus, de regu. ibi. [liberũ sibi,] quem notat Pla. in l. ne diutius. C. de agric. & cẽs. speciale enim est causa correctionis vt pater eum posit certo loco retinere Barto. in. l. ex facto, in fine. ff. de hære. insti. Feli. in. c. cùm contingat, ad finẽ de for. comp. Alcia: regul. 1. præsump. 3.

56 Ampliatur. 16. hæc omnia. iura loquẽtia de acquisition. quæ fit patri, vt procedant etiam si ob sæuitiam vel nequitiam patris filius degat extra eius domũ: durat enim adhuc effect⁹ patriæ potestatis, vt habet tex. notab. qui ad hoc expendi nõ solet, in. l. 3. §. penul. incip. etiam. ff. de liber. exhib. ibi, [obtinuit mater ob nequitiam patris, vt sine diminutione patriæ potestatis apud eam filius moraretur,] quem textum ad aliud commendat Angel. Areti. in. §. summa, ad fin. Institu. de interd. ponderanda sunt illa verba [sine diminutione patriæ potestatis: [significant enim, ꝗ nec pater excusabitur ab eisque aliàs tenetur: nec amittit id quod habet ratione patriæ potestatis. Facit, quod alibi dicit Iustinia. in Authen. de incest. nupt. §. primo versi. si verò, ibi, [licet impius & legum contemptor pater est,]

57 Sed hoc intelligi debet quando

 solum

* solum agitur contra patrem vt filius apud eum non moretur: secus si tanta sit patris nequitia, vt etiam cogatur filium emãcipare, quod fieri potest, per.l. fina. ff. si quis à parẽt. tuer. manu. sic in. l. si lenones. C. de Epis. audien. in fin. C. de specta. libro. 11. declaratur etiam vt aliquãdo ex maxima patris culpa, filij ipso iure liberentur è patria potestate. l. secunda. C. de infan. expo. Limitatur etiam nisi pater inique negauerit filio alimenta, quia amittit hos effectus patriæ potestatis, glos. penul. verbo pœna, ad fin. C. de patr. pote. quam extollit Panorm. in. c. fin. nume. 5. de cõuers. infidel. Brunus de statutis excludent fœmi. arti. 1. numero. 26. facit. l. prima. §. sed scimus. C. de lati. liber. tol. ver. quem, ibi, [quem à domo repulit maneat, ab eo eiusque substantia, penitus segregatus.] & vulgaris. l. necare videtur. ff. de liber. agnoscen. Limitatur etiam ille text. & minuitur ius patriæ potestatis eo casu in filio coniugato habente dotem, vt patri auferatur & priuetur eius fructibus, filioque tradatur pro oneribus matrimonij extra domum patris, vt resoluunt Doctor. communiter, in. l. si cùm dotem. §. transgrediamur, vbi, Alex. numero. 9. ff. solu. matrimon. Paul. in. l. 2. ad fi. C. famil. ercis. Boeri. d. decis. 195. Crot. in. l. frater à fratre, nu. 56. Nouell. de dote. 7. parte. priui leg. 34.

58 Declaratur etiam ille tex. vt quod ibi dicit de filio erga patrem, nõ procedat inter coniuges: quia si vxor ob culpam viri ab eo separetur, vel eius cohabitationem vitauerit, nihil ei acquirit nec communicat. Bal. in. l. si vxor. nu. 6. in fin. C. de conditio. insert. idem Bal. in. l. non fine. C. de bõ. quæ libe. & Pala. in. rubr. §. 64. nu. 11. Dec. l. 1. nu. 10. C. vnde vir. & vxor. tradit Couas rũu. de sponsal. 2. par. cap. 7. §. 1. nu. 6. Nec mirum si maioris potentiæ sit causa naturalis inter patrem & filium, quam causa coniugum secundùm Panor. in. c. literas. nu. 17. de restitu. spolia facit tex. qui notari non solet, in. l. nõ vt à patre. 8. ff. de capitu.

59 Ampliatur. 17. hæc lex & similes. dum loquuntur de acquisitione & patria potestate, vt procedat non solum in liberis procreatis ex iustis nuptijs: sed etiã in ijs qui illegitimè nati, postea legitimantur. Hi enim incidunt in potestatem, & efficiuntur legitimi, text. in. §. fin. Institut. de nupti. facit textus in. l. sed si hac. §. secundo ibi, [Princeps ingenuũ fecit]. ff. de inius vocan. facit tex. in. l. quæris. & fi. ff. de nata. restitu. ibi: [omnẽ ingenuitatis statũ:] & ibi, [perinde habetur:] tradunt latè Bar. & Ias. ex nu. 226. in. l. si is qui pro emptore, & ibi nouiores: tradit Deci. in. l. liberos. C. de colla. & consil. 155. Tiraq. in. l. si vnquàm, verbo, susceperit liberos, ex num, 63. Quibus omnibus addo text. non solitum notari, in. l. si senatori, ibi [iustam vxorẽ.] ff. de ritu nu.

60 Ampliatur. 18. hęc lex & similes, etiam si pater furiosus extet, vel mente captus, adhuc enim durat patria potestas, & effectus acquisitionis: vt est text. apertus in. l. patre furioso, in fi. ff. de his qui sunt sui vel ali. iur. vbi ponitur regula secundũ omnes eam limitantes specialiter per. l. cum hæres. ff. de acqu. hęre. & ideò cauendum est à Chas. qui regulam in contrarium citat, in consuetu. Burg. rubri. 6. §. 5. fol. 219. columna. 1. nume. 3. & in quo etiã grauiter errat Boer. in cõsue. Bitur. titulo primo. §. tertio post princip. vbi facit regulam. vt filius nihil patri acquirat furioso & malè citat iura & docto.

Sed

61 Sed hæc ampliatio restringitur cõmuniter à scribẽtibus, per tex. in d. l. cum hæres. ff. de acquir. hæred. cuius sunt verba: [Cum hæres institutus erat filius & habebat patrẽ furiosum in cuius erat potestate interponere se suam beneuolentiã diuus pius rescripsit: vt si filiusfa. adierit, perinde habeatur ac si paterfa. adijsset permisit itaque ei & seruos hæreditatis manumittere.] Ex quo textu Bart. ibi, & in. l. placet, vlti, opos. eod. titu. concludit esse speciale in hæreditate delata filio furiosi, vt filius ipse adire possit, & sibi non patri acquirat. Idẽ vult Bartol. in. d. l. cum hæres, & ibi Paul. Castren. dicens rationem specialitatis esse, quia in hæreditate datur lucrum & damnum ob onera hæreditaria: & ita prius Alberic. ibi, & in. d. l. patre furioso, in fin. Et idem probãt Angel. in dicta. l. cùm hæres, & Imol. & Ro. ibi, & Aretinus dicentes textus singularem idem Areti. in. l. cùm ex filio, in fi. ff. de vulga. & Ias. dicens illum text. solennem, in. l. qui in aliena. §. interdictum, nume. 13. ff. de acqui. hæred. Idem nudè videtur sequi Mantua. lib. tertio locorum cap. 51. & hoc probat per illum text. Aimõ. Crauet. in. l. cum filio secunda parte, num. 33. ff. de lega. 1. Et sic patet hãc esse communem sententiam: in hoc autem variauit glos. in dict. l. cum hęres: vbi Roma. & Areti. referunt Petrum de Bexucio, qui à communi opinione recessit. Et mirum est Areti. Ias. & nouiores non aduertisse, quòd subtilis Cuman. in dict. l. cum hæres, ad fin. contrarium magis probare videtur, dicens se non videre cur filiusfam. nõ acquirat patri furioso etiam in casu illius. l. Et eo tacito, idem vno verbo dicit variando, Soci. in. l. cum filio, num. 14. versic. vel fortè melius ff. de lega. 1. quod ego nouè multipliciter probabo.

62 Sed contra hanc cõmunem adducunt gloss. & Docto. textum in. l. Antistius. 62. §. fin. ff. de acquiren. hæredi. & ita habent ferè omnes libri antiqui: hodie autem legitur ad exemplar Florentinum. l. 63, incipit furiosus, & sunt verba: [furiosus acquirere sibi commodum hæreditatis ex testamento nõ potest: nisi necessarius patri aut domino hæres existat: per alium autem acquiri ei potest veluti per seruum, vel eum quem in potestate habet.] Bartol. post antiquos respondet, tam in dicta. l. cum hæres, quàm in. l. Antistius: quòd est differentia an filius adeat sponte & tunc sibi acquirat, atque ita procedat dicta. l. cum hæres: aut iussu curatoris patris furiosi, & tunc patri acquirat, & ita procedat. d. l. Antistius. Quod etiam resoluunt Alberic. Bald. Imol. Paul. & alij communiter ibi: & Alberic. in dicta. l. patre furioso, in fin. & Crauet. dicto loco: subdit Paul. in dicta. l. cum hæres numero. 2. quòd si postea pater redierit ad sanam mentem, & ratam habuerit aditionem filij, acquiretur sibi hæreditas.

63 Ego, non viso Cumano nec Socino (qui nihil adducunt) contra communem tenendum putabam, atque ita teneo: primo per textum in dicta lege patre furioso: dum indistinctè infert, quòd cùm duret patria potestas in patre furioso, durabit etiam effectus acquisitionis. Et ratio illationis. l. C. ita militat in hæreditatibus sicut in alijs acquisitionibus, maximè hodie stante remedio inuẽtarij. l. fin. C. de iur. deliber. ideoque textus in dicta. l. patre, non admittit restrictionem Doctor. quod magis astringit, attenta regula. l. de pretio. ff. de publica. l. 1. §. & generaliter. ff. de legatis præstan. Secundò contra *

communẽ facit tex. in.l.penul. ff.de curat.furio. vbi si pater prodigus sit, curatoremq; habeat,adhuc in hæreditate filius in potestate ei acquirit: ideoq; oportet emãcipari filium ne ei acquirat. Igitur idem dicẽdum in patre furioso,maiori ratione.quia mitius agendum erat patre habente curatorẽ ex casu & fato infœlici,quàm ex culpa & prodigalitate:secundum glo.d.l.Antistius,quam Bal. ibi dicit auream:facit.l.diuus,ff.de offic. præsid. & facit. l. 1. ff.de cura. furio. ibi; [ad exemplum.]

64 Tertiò contra cõmunem stat textus in.d.l.Antistius.§.fi.seu in.l.furiosus,secũdum aliam literam quam superius retuli:apertè enim inquit textus patri furioso acquiri hæreditatẽ per filium quem in potestate habet: nec ibi fit mentio de curatore iubente,ideoq; talis diuinatio admittenda non est;imò si cum iudicio attendatur, constabit nullo colore sustineri posse illam communem resolutionẽ & differentiam inter illa duo iura. Si enim filius non patri furioso, sed sibi poterat acquirere, id nõ erat mutandum ex eo quòd pater haberet curatorem: nec faciebat ad rem curator patris, cùm Bartolus & Doctores dicebant,quòd filius per se poterat adire, nec erat iuridicum hanc acquisitionem tam incertam reddere,maximè quòd filius regulariter est ipse curatòr parentis furiosi vel prodigi.l.1. in fin. &.l. quarta. ff. de curat.furio. Nec obstat alia solutio Areti.in dict. l.cùm hæres,distinguentes an hæreditas deferatur ipsi filio, & tunc procedat ea lex. aut deferatur patri, & tunc procedat.l. Antistius. Replicatur enim quod Barto.& Docto.communiter contra sentiunt intelligentes.l.Antistius,quocumq; modo hæreditas filio deferatur: item dicta.l. Antistius,generaliter loquitur,&planè comprehendit casum quo filius esset institutus,& ei principaliter delata hæreditas: quia concludit text. vt patri furioso acquiratur,quemadmodum alia de iure acquiri ei solet. Et contra Areti.facit in hoc quod ad illum textus tradit Ias. alios referens in.l.ex facto,nume.36. ff.de vulga.& manifestè contra Areti.facit ille tex. in exẽplo serui. quo ostẽditur ipsum filium vel seruum fuisse institu.

65 Quartò cõtra communem vrget litera.d.l.cùm hæres,ibi,[permisitq; ei seruos hæreditatis manumittere:] si enim filius omninò sibi acquireret hæreditatem ob furorem patris, fieretque dominus,vt Doct. dicunt nõ congruebat verbũ, [permisit:] quia dominus non egebat permissione, nec oportebat exprimi specialiter illum casum manumissionis: imò posset decipere ea specificatio, cùm manumissio facilius esset admittẽda, & sic expressio deberet fieri de alijs minus fauorabilibus:itẽ si filius ibi esset dominus satis fuisset id significare, vt omnia sibi licere cõstaret ineptũque foret vnũ specialiter exprimere, iuxta.l.in re mãdata. C.mãda. Quintò contra communem,facit,quod superiùs tradidimus, secũdum iura & Docto. acquisitionem legalem fieri ignoranti & absenti:nec exigere acceptationem. Cum igitur hæc acquisitio sit legalis,vt.d.l.placet,cũ similibus: negari non debet patri furioso, qui absenti & ignorãti æquiparatur. l.2.§.furiosus.ff.de iur. codic. præsupposito ꝙ hic nõ requiritur iussus sed tantũ agimus de commodo acquisitionis ex aditione: stringit magis argumentum,quia vbi non requiritur cõsensus, & ignorãti acquiri potest, ibi furioso acquiritur. l. si à furioso. 23.ff.de action.& obliga.

Sexto

66 Sexto, cōtra communē, stat tex. in l. fi. §. quæri potest. ff. qs ordo in bon. pos. serue. vbi tex. apertè dicit quod patre furente, nihil potest filius obtinere ex bonorum possesione. ideoque eum non agnoscētem excusat: nec aliquid valet responsio Areti. in dicta. l. cùm hæres ad fin. dicentis ꝙ est differentia inter hæreditatem & bonorum possesionē, quia cum patria potestas sit de iure Ciuil. secundùm quod patri erat acquirendum, non potuit Prætor in bonorum possesione tollere acquisitionem patri. Aliud agens Curt. iun. l. prima num. 14. C. qui admit. reijcit hoc dictum Areti. ego aduerto ingenium Areti. in hoc contra se loqui: nam si qua esset differentia inter Prætorem & ius ciuile, ea magis deberet prodesse filio, vt facilius sibi acquireret cōmodum bonor. poss. quàm hæreditatis, cum Prætor minus curet patriam potestatem, & filius magis faueat. vt in §. emancipatos, Institu. de exhæred. liber. & §. emancipati, Institu. de hære. quæ ab intest. defer. Item fallitur Areti. quia cum ipse & Docto. communiter asserunt de iure ciuili eo casu filium non acquirere patri, per. d. l. cum hæres igitur Prætor planè idē dicere potuit, imò debuit quia non poterat tolere ius filio à lege concessum. §. quos autem, Institu. de bono. posse. Et regulariter hæreditas & bonorum possesio, seu hæres & bonorum possessor æquiparātur. l. 2. ff. de bono. poss. & in hac materia. l. fin. §. secundo. C. de cura. furio. ibi, [hæreditatem vel bonorum possei.]

67 Ex quibus iuribus & rationibus necessariò tenenda videtur hæc opinio contra communem, nec obstabit text. in dict. l. cum hæres, quia specialiter exprimit casum manumissionis, cui sæpissimè iura fauent, & potest intelligi ꝙ manumittebat seruū patris ob iustā causam magisq; arguitur indè, quod in alijs rebus nihil poterat filius disponere nec erat mirū, vt cùm filius hæreditatē acquireret, & patre furēte bona administraret, permitteret ei seruū manumittere licèt alijs curatoribus non permittatur, vt in patre legitimo administratore dicunt Doct vt videbitur in. 3. parte huius. l. Nec obstat verb. dicta l. cùm hęres, ibi, [perinde ac si si pater fami. adijsset:] id enim est quòad facultatem adeundi, sed non concludit ad tollendum commodum patri post hæreditatem aditam: vt aliquādo Bartol. in alijs artic. considerabat, in. l. is qui hæres. §. fin. ff. de acqui. hæred. Notabilis autē est. d. l. Antistius §. fin. dum habet, quòd potest quis per alium acquirere, quod per se nō posset: extollit ad hoc Ias. in. l. ex facto num. 36. ff. de vulga. Ias. in. l. 3. ad fin. C. qui admit. Sic alias inquit tex. in. l. Aristo, in fin. ff. quę res pign. obliga. poss. latè Ias. in. l. si emancipati, ex nume. 5. C. de collatio. Felin. in cap. 1. de præscript. De hęreditate autem delata furioso quid agendum? habetur in. l. fi. §. tali itaque. C. de cura. furio. per Alexand. in. l. cum hæres. 1. ff. ad Trebel. Areti. in dict. l. Antistius. §. fin. glos. & Docto. in l. 3. C. qui admit. text. & doctor. in. l. sancimus. C. ad Trebel.

68 Ampliatur. 19. hęc lex per. l. 2. infr. eodem vbi dispositio huius. l. loquentis de bonis maternis extenditur ad bona auita: vt idem iuris sit, quando bona procedunt ab auo vel auia maternis, sicut quando à matre: & illa. l. nō fuit superflua, imò erat necessaria secundū Bal. Salic. Fulg. Paul. Corn. ibi, & Corne. in. l. 3. infrà eodem nume. 4. qui resoluunt quòd ante illam leg. non permitteretur extensio in hac

hac materia, de bonis maternis ad auita: Idem tradit vt receptum Mantua.libr.1.locor.cap.18.ita Curti.iunior consilio.35.nume.3.licèt solus Corne.in.l.cum oportet, ante num.1.infrà.titu.1.cõtra dicat: & ratio est secundum Bald.& alios ibi, quia hæ leges nouum ius inducebant corrigendo ius antiquum, quod in totum applicabat bona illa patri, & sic erat ius correctorium cum præiudicio patris: ideò nec ab idẽtitate rationis valeret argumẽtum, faciunt tradita in Authent.quas actiones. C.de sacrosanc.eccles. vbi Barto. nume.9.ita resoluit, & ibi latè Ias. ex nume.21.vbi hanc dicit communem, resolutionẽ, & nõnulla cum iudicio cumulat: ita etiam resoluit Dec.in cap. translato, in.1.lectu.nume.9.de constitu. latissimè Gamara. in tracta. extensionũ, ex nume.135.cum multis sequen.& Alciat.lib.2.de verbo. signific. Ex.d. * l.2. colligo euidens argumẽtum pro communi sentẽtia, quòd hæc lex nouum ius induxerit: quia aliàs frustratorium erat extendere eam ad bona auita, quod Polit. & Alciat. non aduerterunt vt dixi sup.latissimè.

69 Ex his iuribus & communi sentẽtia distinguente inter donata à matre, & donata ab Auo vel Auia, & inter successionem filiorum & nepotum, posset inferri ad articulum vtilissimum & in multis difficilem: an appellatione filiorum veniant nepotes? Nam secundum communem resolutionem vides quòd hęc.l.loquẽs de filijs non extendebatur ad nepotes, ob rationem proximè traditam quod addendum est scriptis Bartol. & Alciat.in.l.liberorum.ff.de verbo. signi. Sic vltra casus ab Alcia. ibi notatos: addi potest alius ex Roma.cõsi.438.ad fin.de commißione eligendi ex filijs, vt non extendatur ad nepotes, per.l. cum pater.§. hæreditatẽ 1.in fi.ibi, [de alijs eligendi potestas non fuit.] ff. de legat.2. vbi Alberic. non relatus ita intelligit: & Socin.in l.Gallus.§.instituens, ad finem.ff.de liber.& posthu.sensit gloss. vlti.l.vnica.C. de ijs qui ante aper. quod posset controuerti ex traditionibus Docto.in locis proximè citãdis. Tamen ex illa declaratione Alberic. Roma. Socin. infertur ad legem Lusitanorum. lib.3.tit.62.§.3.dum in emphiteosi semper præfert filium vel filiã nepotibus: exclusa etiam representatione filij maioris defuncti viuo patre, contra Corne. consil.24. col.fin. vers.tamen his, libr.2. contra plures, vt per Tiraq. de primoge. q.40. Couas ruu.in quæstio.pract.fol. vlt.col. 1.De quo articulo plura adduci possent ex Bart.& Alcia.in.d.l.liberorũ, Alciat.in.l. iusta interpretatione, eodem titu.ex Ias.in.d.§.instituens, vbi pro & contra multa adducit: & Alexan.cons.5.lib.3.idem Alexan.cons. 37.libro.6.& ibi Molin.Deci.cons.1. & cons.95. nume.5. & alibi sæpe Docto. vt colligitur ex nouissimè congestis à Couas lib.practi. quæst.cap. vltimo: Gozadin.cons.4.

71 Quod tamen diximus ex Roma. Alberic.à dict.§.hæreditatem, intelligi debet stantibus filijs, aliàs posset eligi nepos: ex Socin.in dicto.§. instituens, ad fin.& ex Decio dict. consil. * 1.ad fin.quem sequitur Alciat.in dicta.l.iusta.nume. 3. & in dicta.l.liberorum, nume.28. Et ita disponit lex Regia Lusitanorum, libr.4. titul.63. §.antepenul.quod æquiùs est, quàm id quod colligitur ex Alexand. in.l. sed si hac. §. liber. columna prima. ver. vbi similiter. ff. de in ius vocan. vbi indistinctè dicebat nepotes excludi, secundum aliquos ibi citatos.

Ex.d.

72 Ex d.l.2. & recepta declaratione, quæ habet, vt diximus, necessariam fuisse extensionem d.l. infertur ad l. filium. 16. ff. ad Maced. quæ decidit, senatusconsultum illud loquens de filijs, intelligi etiã de nepotib. in quo aliàs dixit Gome. in princip. Insti. de actio. nume. 47. quòd nisi l. ita exprimeret, non posset id admitti ex iuris regulis: possetq; Gome. vrgenter probare quod dicit, ex hac. l. 1. & 2. iuncta communi resolutione. Sed non aduertit contrarium dixisse Docto. qui pro ratione illius l. adducunt regulam dicta l. iusta interpretatione. ff. de verborum significatio. vt tradit Ias. in l. si constante, nume. 82. ff. solu. matrimo. prius Alexan. in l. 1. nume. 24. ff. de iurisd. omn. iudi. Feli. in cap. 2. col. 1. de offic. iud. Sed illud simpliciter nõ esset verum, quia sine causa non fieret talis extẽsio: vnde melius resoluit Deci. in d. l. 1. nume. 27. ff. de iurisd. omnium iudic. quòd in d. l. filium, extẽsio fit de filio ad nepotem, quia militabat ratio senatuscõsulti: & ita Ias. in l. prima. §. hoc autem, in 2. lectu. nume. 9. ff. ad Trebel. Gozadin. consilio. 103. nume. 17. & consi. 35. nume. 14. versic. ad sextam: & ante eos Alexan. in l. si prius. nume. 27. ff. de noui. oper. nunc. & in l. si finita §. si de vectigalibus, col. 3. post princ. ff. de damn. infec. Aliter intellexit Bal. in l. penultima. C. eodem quem refert & sequitur Paul. in dicta. l. filium: vt ibi veniat nepos, quia senatusconsul. loquebatur de filiofam. & nepos in potestate censetur filiusfa. ob nomen famil. licèt non ob nomẽ filij, quod in effectu comprobat intellectum Decij. Et sic ex his Doctoribus, & ex Barto. in l. liberorum, nume. 6. ff. de verbor. signif. colligitur, quòd dict. l. filium procedit ex regulis & rationibus iuris. vt ita veniret iudicandum licèt illa lex scripta non fuisset: contra Gomet. horum immemorem. Quod confirmo, quia illo casu est magna culpa mutuantis, filio vel nepoti alterius: vt in l. 1. ff. eodẽ & ideò tunc casus non expressus cẽsetur tacitè decisus à lege, concurrente eadem ratione argumen. tex. in l. libertum, versi. [cum ideo.] ff. de ritu nupti. tex. celebris in l. his solis, ad fi. C. de reuoc. don. ibi, [satis tacitè cautum putamus:] quem extollit. Ias. in l. fin. nume. 4. ff. de in ius voc. Feli. in c. aduersario, col. 1. de exceptio. & alibi sæpe Docto. Aduerto etiam quòd in dict. l. filium, licèt materia sit exorbitans (vt Doctor. dicunt) est tamen iusta decisio & vtilis Reipub. vnde potuit iustè admitti ea extẽsio quod multis comprobare possem ex traditis supr. in Rubr. ad l. 2. C. de patri. qui fili. & ex Bar. in d. l. si constante, num. 42. ff. soluto matrimo. à quo tamen cauẽdum est in eo quod scribit ibi circa dictam. l. 2. attentis quæ ad eam dixi.

72 In eadem. l. 2. infra eodem, sunt expendenda cum solo Albe. verba tex. ibi, [vel intestati successione cõtulerint] quibus probatur, q̃ decedens ab intestato, videt̃ vocare legitimos hæredes, eisq; conferre bona sua: qđ probat tex. in l. cõficiuntur. ff. de iur. codici. ibi, [quoniam creditur pater fami. sponte sua his relinquere legitimam hæreditatẽ] quod solet restringi per glos. l. non iustam. C. ad Treb. quam dicit mirabilem Ias. in Authẽ. ex causa, colum. fin. C. de liber. præteri. extollit Pau. in l. licèt Imperator, & ibi Ias. nume. 40. ff. de legat. 1. Sed non est tutum indistinctè quod glo. voluit, vt per Salice. & Corne. ibi nume. 6. Qua in re ego aduerto rectè dici posse cum glo. vt defunctus censeatur vocasse proximiores, non sequentes:

quentes:ita enim lex ipsa vocat, quã defunctus sequi præsumitur, vt in.l. peto.§.fratre,ibi, [proximus quisq;] ff.de lega.2.

73 Sed vbi cõtingeret succedere eos qui à principio proximiores non erant dicerem in his eandem tacitam vel præsumptam volũtatem concurrere,attento effectu successionis: argumen.l.si quis cum nullum.ff.de iure codicil.vers.[sed & si post:]aditio enim& realis successio tribuit nomẽ heredis vt per Deci.in.l.heredem.ff. de regul. iur. Et proximus censetur quis à tẽpore successionis, licèt alius præcesserit tempore mortis eius cui succeditur.l.secũda.§.interdum, versi.proximum.ff.de suis & legit.hære. vel proximus, quem in effectu successionis nemo antecedit.l.1.§. proxim⁹.ff.vnde cog. Nec potest in hoc non videri durissimum quod ex rescripto Imperatoris tradit. I.C. in.l. prima.§.fina. ff. de legát.3.qui enim grauauit proximiorem, multo magis sequentem grauare videtur. d. l. licet Imperator.l.Publius.36.§.fin.ff. de condi.& demonstra.de qua materia, vltra ordinarios,agit Alcia. regu. 2.præsump.35.

74 Ampliatur. 20. hæc lex, & l.cum oportet per l.3. infrà eodem vbi contra regulã iuris acquiritur certa pars vsus fructus per filium vel nepotem emãcipatum &(quod plus est)per nepotem ex filia in casu speciali illius l. quæ vulgo male intelligitur: vbi explicamus. Ampliatur. 21. per l. vltimam, infrà eodem: vbi plenè tradimus, vt hic vsusfructus patri maneat etiam si trãseat ad secundas nuptias. Ampliatur.22. hæc acquisitio ex notabili cõsideratione Pauli de monte pico. in reper. §. Titia cùm nuberet, numer. 79. ff. de leg. 2. Quẽ sequor & inde nouè declaratur.§.cum autẽ. l.cùm oportet. Alijs modis variè ampliatur acquisitio quæ fit per liberos: colligi vt potest ex statim adducẽdis in secũda parte huius.l.&latius ex ijs quæ scribo in.l.cùm oportet, cũ suis §§.& Authen.excipitur, & authent. idem est. Sed iam finiatur hæc prima pars quam aliæ vtilitate non inferiores sequuntur.

SVMMARIA
secundæ partis huius.l.

1 *Colligitur ex text. differentia inter proprietatem & usumfructum, poniturq; definitio Barto.*

2 *Impugnatur definitio dominij à Bartol.tradita,ostenditurq; Doctor.uarietas.*

3 *Explicatur ad propositum.l.generaliter.§.ulti.ff.de fideicommiss.liber.*

4 *Resoluuntur aliqua circa uerba plenum dominium & plenum ius, & explicatur.l. si ita ff.de uerborum obliga.*

5 *Tractatur an possidens maioratum uel bona familiæ relinquenda dicatur dominus dum uiuit.*

6 *Agitur an sit differentia inter dominium & proprietatem.*

7 *Explicantur uerba.l.4.C.de probatio.contra glo.Paul.& plures.*

8 *Tractatur quæstio an agens rei uendicatione uel dicens se proprietarium obtineat probando utile dominium.*

9 *Tractatur diuisio usus fructus secũdum traditionem glo.& Docto. proponiturq; difficultas nouißimorum.*

10 *Defenditur glo.& communis opinio ab obiectionibus nouiorum.*

11 *Explicatur utiliter quibus uer. constituatur usus fructus.*

12 *Ostenditur in hoc contra expressa iura aliquando locutos fuisse plures doctor.*

13 *Explicatur contra communem.text. in.l. defuncta. §. Sempronio. de usufruct. & an in parte fructuum detur usus fructus. numero.14.*

15 *Probatur communis declaratio Doctor. ut usus fructus patris in aduentitijs dicatur formalis.*

16 *Ostenditur potentiorem esse usumfructum patris in aduentitijs quàm aliorum in multis,& nume. 17.*

18 Tra-

curatorem constituere, secundum receptam sententiam, contra glos. & aliquos.

66 *Agitur de intellectu l. fin. §. ubi autem, infra titu. sequen.*

67 *Ostenditur non esse bonam argumentationẽ glossæ, & aliquorum de tutore ad patrem legitimum administratorem.*

68 *Traditur differentia inter patrem & alios usufructuarios, circa expensas litis.*

69 *De alijs expensis à patre factis in aduentitijs filiorum ad quæstionem collationum.*

70 *De expensis in rebus maioratus inter fratres & inter coniuges, & nu. 71.*

72 *De oneribus & tributis an à proprietario an à usufructuario solui debeant.*

73 *Posse patrem acquirere seruitutem in aduentitijs filiorum, & de alijs usufructuarijs.*

74 *Agitur de intellectu l. sed & si quid. §. ulti. cũ l. seq. ff. de usufruct.*

75 *Tractatur materia cautionis præstandæ ab usufructuario, & aliqua utilia usque ad numero. 79.*

80 *de donante bona sua, reseruato usufructu, an ad eam cautionem teneatur, contra So. Dec. & plures nouiores.*

SECVNDA PARS.

SEcũda pars huius l. est in vers. [parẽtes:] in hæc verba: [Parentes autẽ penes quos materna rum rerum vtendi fruẽdiq; tantũ potestas est, omnẽ debent tuendæ rei diligentiam adhibere & quod iure filijs debetur, in examine per se vel per procuratorẽ poscere: & sumptus ex fructibus impigrè facere & litem inferentibus resistere: atque ita omnia agere tanquã solidum perfectumq; dominium eorum eis acquisitum fuisset, & personam gerant legitimam.] Verba text. sæpe repetentis dominium & vsumfructum, exigunt vt aliquã de dominio & de vsufructu discutiamus: nec enim aliter. l. percipi poterit, quod maximè constabit ex infra dicẽdis.

1 Dominium hîc ponitur vt diuersum ab vsufruct. idque filio datur: patri vsufructus. De dominio tradit Coras. in l. pro parte nume. 7. ff. de seruitu. viros aliquot doctos scriptum reliquisse, non esse vocem satis latinam: sed his sufficere debuit authoritas Iureconsultorum vbique loquentium de dominio. Vnde verò dictum fuerit, tradit Conan. lib. 3. cap. 3. in princip. Diuiditur & definitur dominiũ à Bart. in l. si quis. 6. §. differẽtia. ff. de acqui. poss. diuisionem damnabant aliqui ex antiquis: magis dãnant nouiores, asserentes vnicum dari dominium, quod Bart. directum appellat: sed hoc omitto. Dominium definit Bartol. vt dicatur ius de re corporali perfectè disponendi. eamque difinitionem nouissimè ibi defendit Alciat. eam probat Duare. lib. 1. dispu. cap. 17. Connan. in dicto loco cautè Bart. adiecit illa verba, [nisi lege prohibeatur] quia plures sunt domini qui alienare non possunt: quæ declaratio tollit plures obiectiones secundum Alexan. & latius Alcia. ibi & ita cessat fragilis obiectio Corras. in §. nihil cõmune qui non aduertens ad verba hęc Bar. scribit nõ posse teneri eius difinitionem: cùm plures domini alienare nequeant. sic enim filius hîc dominus est aduentitiorum, sed non alienat. l. fin. §. filijs autem, infr. titu. 2.

2 Sed iudicio meo difinitio Barto. cum sua adiectione [(nisi lege prohibeatur)] parum explicat definitum, pluresq; patitur difficultates, vt ibi tradit Alexan. & melius Areti. quibus non bene satisfit maximè cùm & iura incorporalis dicatur dñm l. qui vsum fruct. ff. si vsufru. peta. idẽ Bar. cũ glo. in d. §. nihil commune. Bart. in l. qui vsumfructũ. ff. de verb. obli. Molin. de mater. feud. in consuet. Parisien.

risien. §. 1. glos. 1. nu. 5. Nec sibi constant Docto. in hoc, cùm sæpe alibi scribunt dominium non exigere potestatem alienandi quod vnum Barto. in sua difinitione ponit: quod autem facultas alienandi nõ sit de substantia dominij, tradit Bal. in l. volũtas nume. 12. C. de fideicom. quem refert & dubitat Ias. in l. si ita quis. §. ea lege, ad finem. ff. de verb. obli. Dubitari autem non potest, nec dictum Bald. contradicit difinitioni Bartol. attenta illa adiectione, [nisi lege prohibeatur:] & illud Bal. refert Ias. in l. si ita stipulatus fuero. §. 1. numero. 7. ff. de verb. oblig. probaturque ex. l. fi. ff. de vsufr. ear. rer. quæ vsu cõsum. & l. species. ff. de auro. & arg. leg. vbi quis dominus est dum vixerit. & tamen alienare non potest rem, saltim vt alienatio effectũ habeat post eius mortem, sicut in l. fin. C. communia de leg. l. nõ ideò minus. ff. de rei vẽd.

3 Sed cauendum est à Bald. in dicto loco, dum dicit, plenè dominum appellari etiam eum qui alienare non potest, citat textum in l. generaliter. ff. de fideico. liber debet intelligi de. §. fi. illius. l. in versi. latiùs quem priùs citauit glo. in l. si is cui. §. fin. ff. quem admod. seru. amit. nam in dict. §. non

* est verbum illud. [plene dominus, nec pleno iure:] item tex. ille nihil, aliud dicit, nisi quòd hæres potest vẽdere seruum cui relicta fuit libertas sub conditione, quia ea pendente, secundum iuris regulas tota res integrè hæredis est, vt dicit tex. in l. generaliter ibi. [pleno iure,] ff. qui & à quib. consonat vulgare illud. l. si quis sub conditione. ff. si quis omi. cau. est & l. plerũque fit, vbi glo. & Decius. ff. de reg. iur. nec satis aduertebat Baldus. d. loco dũm adiecit verbum illud, [pleno iure,] satisque erat dominium dicere (non autem pleno iure) contrarium enim notat idem Bald. in l. fœminæ. §. illud. C. de secund. nupt. per textum ibi, quem extollit: colligẽs dominium plenum dici cũ potestate alienandi. & cum eo Ias. in l. traditionibus nu. 11. in fine. C. de pact. & hoc putat veriùs Feli. in c. conquestus. nu. 2. in fine. de for. compe. vbi aliqua cumulat, de verbis pleno dominio & pleno iure: & Alex. consil. 208. li. 2. Sed hoc omninò tutum non est, iura enim in hoc certã definitionem nõ ponunt, & scribentes variant, vt congerit Feli. in c. audicis nu. 6. cum sequẽ. de præscript. Alex. autem in d. §. differentia. num. 6. in fine refert Bal. in dict. §. illud, & videtur eum sequi pro quo facit. nã adiectio, illa plene vel plenum. non potest addi otiosè arg. eorũ quæ notat Deci. in c. fi. nu. 4. de cõfirm. vtil.

4 Id certum est ex dicto. §. illud, & *
l. fin. §. similique modo infra titulo sequen. vt plenum dominium intelligatur. quando concurrit vsusfructus cum proprietate: seu quando vsusfructus non separatur à proprietate: & vltra illa iura. C. id probat. l. C. Apertè in l. si ita stipulat⁹ fuero. 125. §. primo. ff. de verborum. obligationibus ibi, [pleno iure,] & textus in l. Sempronius. 26. ff. de vsufr. lega. ibi, [plenus fundus:] & ibi, [solidam proprietatem:] & sic resoluo longè plus significari ex verbis pleni dominij, quàm ex dominio simpliciter prolato: non tamen assero necessariam esse consequentiam, vt ex verbis pleño iure, vel pleno dominio, semper detur potestas alienandi, magisque attendenda esse puto subiectam materiam Id etiam patet ex supra dictis dictam l. generaliter, non bene citari à Bal. & alijs. Nec omitto quòd in dict. §. primo. l. si ita stipulatus fuero, *
verbum illud, [pleno iure.] est Iure-

F con-

consulti, nō stipulantis: nec ponitur quasi necessarium, vt in stipulatione fundi contineatur proprietas & vsus fructus simul. nam etiam non expressis verbis, [pleno iure.] totum id continetur, & satis est rem simpliciter stipulari, vt veniat proprietas cum vsufructu. idque colligitur ex. I. C. ibi, & in. l. qui vsumfructum. 58. ff. eodē, & in. l. & per iusiurandum. §. illud. ff. de acceptila. probat textus. bene intuenti, & ibi notat Bartol. in. l. si alij. ff. de vsufr. lega. Iureconsultus autē in dicto. §. primo. l. si ita stipulatus, ideò addit verbū [pleno iure:] quia superiùs dixerat de stipulationibus, quibus separatim agebatur de proprietate & vsufructu: diuersum que subdit quando stipulatio est de tota re: quod ex alijs iuribus intelligitur, etiam vbi simpliciter contrahitur stipulatio. Et ita cessant quæ ibi pungit Ias. numero. 8. & 9. parum sibi cōstans, nec percipiens mentem. I. C. à quo cauendum est, quia videtur concludere diuersum esse ius, an res simpliciter veniat in stipulationem, an cum adiectione illa. [pleno iure:] ad effectum textus ibi, quod est contra dicta iura. Et hinc eleganter confirmatur quod scribit cordatus Docto. Francis. à Ripa in. l. re coniuncti. nu. 40. ff. de leg. tertio & tex. in. d. §. primo dixit meliorē de iure Maria. Soci. in. §. Cato nume. 4.

5 Ex his autem aptè infertur, ad possessores vel successores maioratum (quod verbum peculiare est Hispanorum & Lusitanorum) vtrum dicātur domini dum viuunt: dubitatio est ex eo ꝙ bona alienari nequeunt, quia familiæ perpetuo relinquūtur, l. peto. §. fratre. l. cum ita. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2. & vulgò eos vsufructuarios non dominos appellari frequens est: idque colligitur ex Hispā. Xuar. alle. 9. pag. vlt. ibi, [quodammodo vsufructuarius:] quod etiam colligi potest ex eodem in. q. maioratus, post. l. quoniam in prioribus, fol. mihi. 181. col. 2. & sequen. & ita clarius Hispanus Arias. l. Tauri, 46. nu. 5. ibi, [solum vsumfructum:] sed contrarium veriùs dicendū patet ex supra traditis: quibus habetur, verè quem dici dominum absque facultate alienandi, etiam si bona alteri sint restituenda, vt. d. l. non ideò minus. ff. de rei vend. l. fin. Commu. de legat. & in simili probat. l. fin. ff. de vsufr. ear. rer. & l. species. ff. de auro & arg. leg. vbi onus restituendi post mortem, non tollit nomen domini in vita, etiam si res concedatur nomine vsusfructus: explicat Paul. in. l. Titia cum testamento. §. fin. ff. de leg. 2. Alciat. in. l. rectè dicimus. ff. de verb. sig. & Claudius Marme. in. §. nihil commune, col. 12. & in terminis in habente maioratum, vt dicatur dominus, nō tantum vsufructuarius, benè resoluit Hispanus Anton. Gomez. l. Tauri. 40. nu. 75.

6 Solent Docto. nostri distinguere inter dominum & proprietatem dicentes dari dominium directum & vtile. per. l. 1. ff. si ager vectigal. proprietatem dicunt semper stare pro dominio directo, vt notat Coras. in dicta. l. pro parte, nume. 5. cum Bald. quem citat in. l. si de proprietate, C. si à non compe. iudi. vbi id dicit, num. 13. versic & nota: idem notat Bald. in. l. proprietatis, nume. 1. C. de probatio. Deci. in. c. cæterum, nume. 16. de iudic. Ias. in. d. §. nihil commune: col. 2. num. 13. & ibi nouiores: idem Ias. in. l. traditionibus, colum. 2. C. de pact. & tanquàm receptum tradit Molin. in consuetud. Paris. folio. 305. col. 3. Alexan. consilio. 159. num. 9. libro. 5. Ad hanc differētiam citat Ias.

text. in.

text.in.l.si procurator.14.ff.de acqui rer.domi.ibi, [dominium & proprietas:] & illum citant nouiores, in.d.§. * nihil commune, & alibi. Sed text. ille non probat, vt manifestè videri potest: & veriùs est quòd sæpisimè proprietas & dominium pro eodem ponuntur. vt dicit Faber.in.§.omnium nume.21. Instit. de Actio. & patet in illo tit.ff.de acquir. rer. dom. & in.l. fi. ff. de superficieb. & alijs iurib. vt tradit Duaren. d.cap.17.ad fin. Quare in reest aduertendum, quòd aliquando inuenitur in iure vtrumq; nomẽ proprietas & dominium simul. vt in. l.4.C.de probat.ibi, [proprietatis dominium.] vbi glo. & Doctor. explicant vt nomen dominij stet expositiuè. quasi. d. proprietas quæ est dominium, vel econtra dominiũ quòd est proprietas. Similia verba ponit. I. C. in.l.si tibi.17.ibi.[proprietatis dominium.] ff. quibus mod. vsusfruct. ad mitta. Pau. Castren.in.d.l.proprietatis:num.1. obscurè ex ponit aliter: vt dominium ibi ponatur vt diuersum à proprietate, & intelligatur de dominio nudę proprietatis, quod magis inuoluit quàm exponit.

7 Ego ex mente Salicet.ibi, intelligo in dicta lege accipi proprietatem pro ipsa re in qua dominium * quis habet: quod mihi probatur ex text.in dicta.l.si tibi, (quam ita intelligo vltra Doctor.) dicit enim. I. C. quòd habens vsumfructum emit dominium proprietatis: quod planè refertur ad rem ipsam, vt inde dicamus quòd nomen proprietatis (vt vulgariter dici solet) ponitur pro ipsa re. Sicut ex vulgari locutione, nomẽ possessionis accipitur pro rebus & proprietatibus.l.interdum.78. ff.de verborum signifi. quæ malè citatur ab Alexan.in.d.§.differentia.col.fin. & ab alijs sæpisimè.

8 Ea autem differentia proprietatis & dominij adducit̃ in praxi ad quæstionẽ agentis actione reali an si dicat se proprietarium, vel ad se spectare proprietatem, obtineat probando vtile dominium? si enim de dominio tantum mentionem habeat, sufficere vtile, receptißimum est: Ias. in. §. sed iste, nume.141.instit.de actio. & in.l.si domus.§. si fundus. nume.5.ff. de lega.1. Panor. Felin.in.c.cæterum de iudic. in Libello autem vel petitione proprietatis, id negare videtur Bald. dum nimis insistit in illa differentia: & ita apertè resoluit idẽ Bal. in.l.2.ff.de cõdi.institu. quem sequitur Paul.ibi.& Ias. dubius in dicto. §. nihil commune nu.16. cum sequen. & ibidem Areti. & Fabius. nu. 17.& Deci.in.d.c.cæterum, num.16.de iudic. Alexand.Consi.183.nume.2.libro.3. Dubitat tamen Alexan. in. d. l.si quis vi.§.differentia, col.fi.in princip. dubitat Iacobin.à. S. Georg. in rub.ff.de rei vendic.nume.7. dicens quòd non ausus fuit in praxi recedere à Bald. quia non inueniebat contra dicentem. Contra Bald. in hoc tenet Ias. sibi contrarius, in.l. sed & si possessori. §. item si iurauero, nu.27. ff. de iureiuran. & hoc dicit veriùs. Rip.in. d.§. nihil commune, nu.7.& ibi Hormanot. nu.9. & Rubeus nu. 97. Berengari. nu. 48. citantes Alex. in.l.si finita.§. si de vectigalibus. col. 1.ad fi.ff.de dam.infec. qui nõ loquitur indistinctè, sed tantũ vbi ex narratis constat, quòd licet agens se dixerit proprietariũ. proponebat causam vtilis dominij. Mihi placet hæc opinio contra Bal. ex regula.l.si quis intentione ambigua. ff. de iudic. ex doctrina Bar.in.d.§.item si iurauero: & in. l.1. C. de vsufru. & ex iuribus supra citatis, quibus probatur proprietatem & dominium pro eodem

 accipi

accipi ſolere. Addo pro hac parte Fa
br.in.§.omnium,nu.21.verſ.ſatis:in-
ſtit.de actio. facit regula iuris reij-
ciens verborum captiones: maximè
quia opinio Bal. eſſet inutilis, atten-
tis clauſulis quæ in libellis ponũtur:
omni meliori modo,& ſimilib⁹:quæ
maiores defectus ſupplent vt tradit
Iaſ.in.§. omnium, ad finem, Inſti.de
actio.Socin. in.d.§. nihil commune.
nu.3: Deci. in.l. petens. nu. 5. C. de
pact.Iaſ.& Alciat.in.l.certi cõdictio.
§.ſi nummos nu.17.ff.ſi cert.peta.
His præhabitis circa dominiũ &
9 proprietatem, neceſſarium eſt de v-
ſufructu agere, cũ in his verſetur to-
ta hæc.l.&.l. cùm oportet, aliaque iu
ra noua, diuidentia acquiſitionem
inter patrem & filium. Et de vſufru-
ctu ante alia notandũ eſt, quòd gloſ.
& Doct. communiter eũ diuidunt,
vt alter formalis: alter verò cauſalis
appelletur: gloſ. ordinaria, in prin.
Inſt.de vſuf. Bar.in.l.1.col.2. nu.4.ff.
de cond. ex leg. Appellantq; forma-
lẽ qui ſeparatus eſt à dominio, & di-
citur ſeruitus perſonalis. l. 1.ff.de ſer
uitu.hic eſt de quo agitur.C.&.ff.de
vſufruct. & ſæpiſsimè fit mentio in
iure:nouè explicat Ripa.in.l.re con-
iuncti.nu.38.verſic.conſidera.Vſum
fructum cauſalem appellat glo. quẽ
habet dominus rei, quaſi pendeat
ab eadem cauſa dominij:& eſt rece
pta traditio gloſ.vt per Iaſ.in.§.æque
ſi agat.nu.4.Inſtitu.de actio. Alex.in
l.ſi ita ſtipulatus.§.1. nu.2. ff. de ver-
bo. oblig. Maran. in.l. is poteſt nu.
172. ff.de acquiren. hæredi. Contra
glo. & communem illam reſolutio-
nem eſt Duaren.in. d.l. ſi ita ſtipula-
tus.126.Corraſ.libro. 5.miſcella. ca.
3.&.ff.de ſeruit. Connan. lib.4. cap.
3.chart. 231. qui non debuerunt in-
uehi contra glo. & Doctor. ob illam
diuiſionem vſusfructus, quæ non vi-
detur tam abſurda: multa enim voca
bula in vnaquaq; diſciplina fingun-
tur docẽdi gratia, maximè quia ipſi
admittunt vocem illam vſusfructus.
[formalis] quæ nõ magis inuenitur
apud Iurecõſultos quàm altera [cau
ſalis.] Item præcipuum eorum fun-
damentum contra gloſ.& Doct.ad-
ducitur: quòd in iure non inuenitur
nomen vſusfructus in domino rei,
ſed tantum in eo qui habet illud ius
fruẽdi rebus alienis.l.1.ff.de vſufruc.
dominus autem facultatem vtendi,
& commoditatem habet, non vſum
fructum, ſecundum eos: quod priùs
dixit Bar. in.d.l. 1.nu.4.ff.de condic.
ex.leg.& in.l.qui vſumfructum, ante
ſi. ff. de verbo. obligation. Idemque
ante illos nouiores ſcripſit Alcia. in.
l.rectè dicimus.ff.de verb.ſigni
10 At contra eos pro glo.& commu-
ni, vrget text in.l. ſi cum teſtamẽto.
21,§.ſi fundum.ff. de excep. rei iudi.
quem gloſ. adduxit. vbi vſusfructus
dicitur apud dominum rei: nec ob-
ſtat reſponſio Corraſ.in.l.1.nu.3.pa-
gi.31. ff. de ſeruitu. dicentis quòd. I.
C.ibi refert verba agentis in iudicio
Cõtrarium enim veriùs apparet ex
litera tex.vbi.I.C.ea verba vt ſua ſcri
bit: quod magis patet ex text. in ſi.
ibi, [ex noua cauſa meus eſſe cœpe-
rit,] ibi tex. lõquẽs de fructuario qui
emit proprietatẽ dicit nouum vſum
fructum, vel ex noua cauſa dari: &
ſic in domino rei appellat vſumfru-
ctum: probat etiam tex.in.d.l.126.§.
1. ff. de verb. obli. ibi, [de vſufructu
qui proprietatem comitatur.] Idem
probat tex.in.l.4.ff.ſi vſusfr.peta.ibi.
[cum proprietate vſumfructũ eſſe.]
idem probatur in.l. Sempronius.25.
ff. de vſuf. leg. ibi, [de eo vſufructu
qui cõiunctus eſt hæredis perſonę.]
facit.l. qui vſumfructum.ff. de verb.
oblig. dũ vſumfructũ partem rei ap-
pellat.

pellat. sic tex. in l. si à reo. 71. §. reo. ff. de fideiusso. nec enim ibi de vsufructu formali agitur, sed de eo quod cum dominio est, & tamen vsusfructus appellatur: fatemur tamen proprius & frequentius vsumfructũ de primo dici: & pro nouioribus est melior tex. quem ipsi non adduxerunt, in l. quod nostrum. 70. ff. de vsufru.

11 Vbi. IC. apertè negat vsumfructũ in eo qui rei dominus est pro notitia & vtilitate terminorum illud est notandum, quòd vt sit vsusfructus non exigitur necessariò vt relinquatur vel donetur per verbũ vsusfructus, sed sufficit relinqui vel dari fructus ad vitam, vel in singulos annos, vt ita vsusfructus dicatur, vt habet tex. in l. si quis ita. 24. ff. de vsufruct. & l. cũ ita. ff. de vsufr. leg. & ita docet glo. recepta in d. l. si quis ita: Bar. in l. fundi Trebatiani, nu. 1. ff. de vsufru. leg. Bart. nu. 10. & Pau. col. 2. in l. eotem. §. qui maximos. ff. de publica. Idem probat tex. quem glo. Bar. & alij nõ adducunt in l. per seruum. §. 1. ff. de vsu & habit. ibi. [Si vsusfructus an fructus legetur nihil interest:] effectus est maximus & vtilissimus: quia si ex dispositione loquente de fructibus, nõ resultaret vsusfructus, qui tamen nus Seruitus est, daretur tantũ actio personalis sine iure possidendi rem: possetq; res alienari, nec actio daretur contra tertiũ possessorem vt probat tex. in d. l. fundi Trebatiani: & regula. l. fi. §. fi. ff. de contrah. emptio. Suntq; plures alij effectus, vt colligitur ex Paul. in l. vt pomum. ff. de seruit. tradit Cæpol. de seruit. vrba. ca. 2. Tiraq. de retract. ligna. §. 8. glo. 5. nu. 7. Hispanus, Anto. Gomet. de cõtract. cap. de seruitu. folio. 117. col. 2.

* Ex illis iuribus comperies lapsos aliquando fuisse Doctores magni nominis, putantes nõ dari vsumfructũ, cum legatum vel donatio eum non exprimit: nec sufficere quòd fructus rei annui dentur: ita contra illa iura scriptum reliquit Feli. in ca. auditis, ad fi. de præscriptio. Ias. in l. cùm hi. §. 1. ff. de transac. Cæpol. de seruitu. vrba. c. 4. nu. 7. decepti per tex. in d. l. fundi Trebatiani: vbi relicti fuerũt fructus, nec resultauit vsusfructus, sed actio tantum ad eos petendos. At tex. ille secũdum glo. Bart. Albe. & Doct. communiter procedit, ex eo quòd verba relicti, obliqua erãt, quibus testator voluit fructus illos dari legatario: & sic non directo eos legauit, significans vt à manu hæredis acciperet, vsufructuarius autem possidet & percipit per se, secundum iuris principia: ideoq; ex qualitate dispositionis significatur mens disponentis. l. non codicillũ. C. de test. & ita ad. d. l. fundi Trebatiani, notat. glo. magistra. in d. l. si quis ita, & ibi Alber. Ange. & alij: Paul. in l. inter omnes. nu. 5. ff. qui satisdar. cog. Matthæ. Afflict. decisio, 252. nu. 1. & nu. 3. Alex. cons. 214. nu. 1. lib. 6. glo. & Bar. in l. Caius. ff. de annu. lega.

12 Nec obstat tex. in l. defuncta. 75. §. Sẽpronio. ff. de vsufruc. vbi per illa verba, [ex reditu fructuum oleris & porrinæ partem sextam do, lego,] nõ resultat vsusfructus: Alber. enim ibi, cũ glo. recepta in d. l. si quis ita, intelligit non esse vsumfructum, quia non omnes fructus legabantur, sed pars quædã eorum: quę interpretatio tuta non videtur: cum enim relictũ, vel donatio fructuum inducat vsumfructum, per iura sup. adducta: idẽ videretur in relicto partis, iuxta regulã l. quæ de tota. ff. de rei vend. Contra cõmunem magis vrget doctrina. l. 5. ff. de vsufruc. dũ. I. C. ibi inquit, vsumfructũ pro parte diuisa vel indiuisa cõstitui posse facit. l. 1. §. si *

 vsuf-

vsusfructus.ff.ad leg.falcidiam. Videtur igitur quòd eodem modo in parte fructuũ dicatur vsusfructus: & ita tenendo, responderi posset ad. d. §. Sempronio, quòd ibi fuit relictum [ex reditu,] vt habet litera Florentina & alij plures libri: quod verbum lõgè differt à fructibus, vt in.d.l.fũdi Treba. Itẽ licèt litera stet (vt alij libri habent) [ex reditu fructuum,] diuersum adhuc erat à fructibus, [vt] sic ex qualitate verborũ ibi testator nõ fructus, nec vsumfructum, sed quod ex illis redigeretur, legasse videatur. Et licèt reditus & fructus æquiparari videantur.ex.l.7.ff.de vsufr.non tamen negari potest differentia inter fructus, & reditus ex fructib⁹: vt omittam alia quæ pro differẽtia inter ea verba tradunt aliquando Docto.. & gloss. c. generali. verbo reditus. de electio.in.6. Tiraq. de retrac.ligna.§. 1.glo.6.in prin.& hoc videtur probare Fulgo. in. d.l. si quis ita. ff. de vsufruc.arguẽs contra gloss & communem. Sed minus recedẽdo à recepta interpretatione. d.§. Sempronio, resoluendum videtur, posse. vsumfructum dari in parte fructuũ alicuius rei: sicut in parte eiusdem rei: iuxta. d.l. 5. iunctis dictis iuribus .l. si quis ita.& .l.cùm ita: nec hoc in specie negarent gloss.& Docto. Sed differentia sit, vt quanuis relictis vel concessis fructibus totius rei, videatur dari vsusfructus: non ita præsumatur, relicta vel cõcessa parte fructuũ: idq; in dubio, ne ex communione possessionis discordia detur, iuxta. l. cùm pater.§.dulcissimis.ff. de lega. 2. Simul etiam vt cùm donatarius vel legatarius totos fructus rei non habet. possessio sit penes hæredem vel personam principalem: argumen.l.5.ff.famil.erciscũd. Quæ interpretatio rationem habet, & maximè confirmatur ex traditione Pau. Castren. in. d. l.cotẽ. §. primo in fi.ff.de publica. & vectiga.

15 Ante alia colligendum est ex litera huius.l. verè scribentes appellare solitus patrem legitimũ administratorem quo nomine vbiq; in hac materia vtuntur omnes. Ex supra deductis autem circa vsumfructum videtur confirmari: quod scribẽtes indifferenter sentiunt, vsumfructum patris in hac materia dici formalem, cum dominium rerum sit penes filiũ licèt enim in hoc titulo & sequenti, specificè id non tradatur: ita tamen Doct. sentire, satis ex eorum dictis colligitur: & ita tradit Nouellus in.l. cum filio, nume.42. ff.de legat. 1. ita Hispan.à Castello.l. Tauri.48. col.2. ita apertè notat Bar.quem illi nõ referũt in le.fi.in fine sup.ad Tertul. & ibi Corn.num. 2. idem colligitur ex glos.& Docto. in.l.tertia sup.de vsufruc.notat Palac. in repetitio. Rubr. §. 42. nume. 13. Sic in parente transeunte ad secundas nuptias, dicitur hodie vsufructus formalis, in bonis quę habuit ex lucro nuptiali, vel ex successione filij prioris matrimonij: vt resoluit Rip. in.l. fœminæ, nu.68. C.de secund.nup. Arelatan. in.l.generaliter, numero. 92. eo. titu. Picus in. §. Titia cum nuberet, nu. 36.ff.de lega.2.

16 Non tamen est tuta argumẽtatio (qua vtũtur nostri in dictis locis, & alibi sępe) de alio vsufructu ad hunc quẽ pater habet in aduentitijs, quod ostẽditur ex verbis huius .l. supra relatis dum inquit, patrem esse legitimũ administratorem, & omnia posse gerere ac si perfectè dominus esset: sic.l.cum oportet.§.nõ autem ibi, [plenissimã potestatem,] infr.titu.1. quæ potestas nullibi tã ampla datur vsufructuarijs: & hanc differentiam apertè

aperte constituit tex.in leg.fin.§.sin autem æs alienum, in fine eodem titu.ibi, [& alijs omnibus quæ ab vsufructuarijs extraneis exigi solent.] Alij autem vsufructuarij dicuntur habere rei custodiam, quod longè minus est, vt in.l.1.§.fi.cum.l.seque. ff. vsufructua. quemad. caue. nec ea verba tantum tribuunt, quantū ex illis colligunt scribent. nam Bal. ibi * colligit quod vsufructuarius potest agere nomine proprietarij. Bar. in.l. de die.§.quidē. ff.qui satisd.cog.colligit ex illo tex.vsumfructuarium habere mandatum generale & censeri procuratorē in rem suam: & Paul. in.l. cum apud quem. C. de vsufruc. Bal.extollens in.c.quoniam frequēter, col. fi.nu. 11. vt lite non contest. tradit Ias.in.l.1.§.vsufructuarius nu. 3.ff. de nou. oper. nuntia. Molin. in consuet. Paris.titu. §.1. glo.1.nu.10. sed meli⁹ aduertit in hoc,ad illū tex. Rubeus,in.l.non solum.§.morte.nu. 12.ff.de noui. ope.nunt.Crotus in.l. 1.nuntiatio,nu.9.ff.eo. titu.& prius contra communem allegationem illius tex.aduertit Fulgo. ibi. Hinc infero primò,quod vbicunque alius vsus fructuarius dicitur dominus,multo magis dicetur pater legitimus administrator habēs vsumfructum aduentitiorum:& eadem ratione infertur, in multis posse deficere ius alterius vsufructuarij, non patris hoc casu: cum ei amplior potestas à lege cōcedatur: quod addēdum est eis quæ notat glos. in.l.4. ff.de vsufr.glos. & omnes in.l.naturaliter. §. nihil commune, dum agunt de vsufructuario, an & quomodo dicatur dominus, de quo inferius.

18 Inde.2. infertur ad quæstionem agentis rei vendicatione vel dicentis se dominum rei: scribit enim Bal. in. l. quis vsumfr. ff. si vsusfr. petat. quod is probando sibi competere vsumfructū in re,nō obtinebit: secus si simpliciter diceret se dominū,nec exprimeret rei vendicationem quia secundum eum censeretur se referre ad dominiū iuris vsusfructus, & tūc obtineret: quam resolutionē ibi probat Fulg.& ita Bal.in.l.2. ff.de cond. inst.probat Alex.in.d.§.nihil commune. num.6. Ripa. num. 27. Claudius Marm.nu.46.Fabius nu.34.Dec.nu. 19.Rubeus nu.119.Alciat.in.l.rectè dicimus.ff. de verb. signi.& concordant omnes in hoc,vt succumbat vsufructuarius quando dixit se dominum expressa rei vendicatione;quia secundum eos non datur vsufructuario,sed tantum confessoria, & ita cū Bal. Iacob. à. S. Geor. in Rubr. ff.de rei vend.nu.8.Igneus in.l.1.§.domini.1.col. antep. ff. ad Syllan.Sed Soci. in. d. §. nihil commune: & prius Aret.col.1. & Alex. in.l.sed & si possessori. §. item si iurauero, & ibi Ias. nu.11.ff.de iureiurando concludunt quod tunc sufficiet vsusfructus.Idq; iudicatum in praxi colligitur ex Capitio deci.96.in fin.licèt ex nu.3. variè argumentetur.Et hæc opinio mi * hi placet ex verbis. d.l. qui vsumfructum in fine, ibi[dominium:] & ex traditis à Ias.in. d.§. item si iurauero: & ex verbis Bar. in Rubr. C. de vsufru.& ex communi sentētia quæ habet sufficere tunc emphiteosim, secundum Bar.in.l.si mater.§.eandem nu.4.ff.de excep.Imò dicunt sufficere tunc conductionem ad longum tempus:per tex.in.l.1.§.qui in perpetuū,cum.l. sequen.ff. si ager. vectig. vbi Angel.notat:& Bar.in.l. codicillis.§.instituto. ff. de legat.2.qđ multis cōfirmari posset ex traditis à Boer. decis.234. melius à Tiraq.de retract. ligna.§.1.glo.14.nu.79.Nec placere potest verbalis differentia Bal.Alex. & alio-

& aliorum, distinguentium an agẽs dicat se dominum simpliciter: an dominum rei. credoque eam doctorũ controuersiam inanem: quia in praxi vel in primis articulis, vel in reliquis semper exprimitur causa agendi & dominij: vt sic probatio vsusfructus deducta & probata sufficiat: nec erat falsum cõcedere fructuario vendicationem, ex Bar. in d. Rub. C. de vsufruct. bonus tex. in. l. vti frui. §. 1. ibi, [in rem actio fructuario.] ff. si vsusfruct. petat. In patre autem legitimo administratore (cui lex hęc amplius ius concedit) videretur cessare * controuersia scriben. vt dicamus nõ procedere libellũ quo pater proponeret se dominũ, & ageret rei vendicatione, quia hæc lex & l. cũ oportet: plenissimum ius ad agendum patri cõcedunt ac si perfectè dominus esset: & talis petitio patris sustineretur omninò ex suo iure & filij, ac si dominium & vsusfructus in patre concurrerent, nec patri negarent, quod alij fructuario negant Crotus & Rubeus citati supr. proximè nu. 16. in fi.

19 Ex eadem differentia vsusfructus paterni ad alios, infero. 3. ad quæstionem glo. cum oportet. §. non autem, infrà tit. sequen. verbo, mobiles: vbi concludit vsumfructum patris non cessare mutata forma rei: cum aliàs ex ea causa vsusfructus cessare soleat iuxta text. in. l. 5. versi. [rei mutatione:] & vers. [Si areæ:] ff. quib. mod. vsufr. amit. & sententiam glo, probãt scrib. specificè Salice. & Pau. probat etiam Bal. in Authen. excipitur, nu. 2. eod. tit. & ratio manifesta est quia durat patria potestas cũ qua vsufructus cõtinuatur, & si nouus esset, nouè etiã acquireretur: quod ex Floria. tradit Firmia. de Gabellis. 6. par. n. 12.

20 Ex eadẽ prærogatiua vsusfructus paterni. 4. resultat alia differentia, vt pater satisdare non teneatur, nec de vtendo arbitrio boni viri, nec de restituẽdo nec rationem reddere, nec alijs oneribus grauari, vt in. d. l. cum oportet. §. non autem: & in. l. fi. §. sin autẽ, in fi. infr. tit. 1. quod lex tribuit paternæ reuerentiæ. C. ita limitatur generalis regula. l. 1. ff. vsufruct. quẽad. cauea. dum iubet vsumfructuariũ ex quacũque causa, satisdare, ab illis enim verbis geminatis & vniuersalibus excipitur pater. per hæc noua iura, quorum decisio confirmatur ex eo quod in simili docebat. I. C. in. 1. filio. 7. ff. vt lega. seu fideicom, nom. caue: vbi aliquid remittitur patri circa onus satisdandi: idque iuuatur ex maxima confidentia quam lex habet de patre erga liberos: vt multis probat Tiraq. in. l. si vnquam, in. princ. ex nu. 25. & quod in simili notat Iason in. l. nemo. potest. 2. lectu. nu. 68. ff. de legat. 1.

21 Eodem respectu, & sic. 5. pater legitimus administrator secũdũ scrib. cõmuniter non tenetur inuentariũ conficere. vt notat Bal. & Corn. d. l. cum oportet. §. non autẽ per tex. ibi: [ratiocinia:] dicũt enim scribẽtes verbo in locis supr. citatis, quod cõfectio inuentarij eos tangit, qui rationem reddere tenentur, & ita Alberic. hic num. 2. dicens quod ita vidit seruari & C. in d. l. cum oportet. 4. qu. ad fi. Ex quo limitatur. l. tutor qui repertorium. ff. de admin. tuto. quod etiam colligitur ex Bal. in. l. Orphanotrophos. numero septimo. C. de Episco. & cleri. & hoc vt receptum tradit Boer. decisio. 71. nu. 5. & nouissimus in patrocinio pupillor. pag. 20. De quo tamen dubitauit Specul. in tit. de instru. edit. §. viso. nu. 14. Cuma. consil. 89. nu. 3. vbi subdit, honestius facturum parentem, si inuentarium conficiat.

In

22 In alijs autem vsufructuarijs, dicit aliàs tex. in l. 1. §. rectè. ff. vsufru. quẽad. caue. rectè dominũ & vsufructuarium facturos, si in scriptis redigant, quæ bona sint fruenda: vbi glo. verb. fauent, id intelligit de cõsilio. Ego autem intelligo posse dominũ id iure petere & obtinere, vt vsufructuarius inuentariũ conficiat, ne bona occultari possint: nec id negaret I.C. si casus proponeretur. quod dominus id peteret à fructuario: & ita videt̃ sentire Ange. in. §. constituitur, col. 2. vers. ex quo, ibi, [inuentarium:] Instit. de vsufruc. facit pro hoc iuris regula, ne fraudi occasio detur. l. in fundo, supr. de rei vendic. & alia regula ad multa vtilis, de qua per Bar. & alios, in l. 2. ff. solu. matri. quod tibi non nocet, &c. Facit item notabilis doctrina I.C. in l. 1. ff. si quis cautio. ibi, [neutri parti onerosa] & ibi notant ad multa Pau. & Ias. facit etiã, nam regulariter obligatus restituere: tenetur inuentarium conficere: vt colligitur ex Guido. in tracta. de forma inuenta. & in consilio. 42. & latè Vitalis in tractat. clausular. pagina mihi. 190. & quod notabiliter tradit Pau. in l. cum tale. §. 1. ff. de cõdi. & de mon. facit etiam quod in pulchro casu tradit Alberic. in l. fi. nu. 1. ff. de bon. auto. iud. possi. De inuentario cõficiendo ab vxore post mortem viri retinẽte bona pro dote: facit. l. cum domini. 58. ff. loca. ibi, [& ea quæ ibi sunt describere:] facit itẽ, nam hoc casu nõ est minor ratio obligãdi vsufructuarium, ad conficiendum inuentarium, q̃ est in alijs personis, de quibus per Rebuf. de cõstit. Gal. 1. tomo, tract. de senten. prouis. art. 3. gl. 3. nu. 8. vbi in specie hoc tradit de vsufructuario: & in terminis tradit Alex. cons. 58. nume. 8. lib. quod ibi prudenter probat: & in terminis, ita illum textum citat & intelligit Picus in. §. Titia cum nuberet. nume. 142. ff. de legat. 2. & Iacobin. à S. Geor. in l. fin. §. primo in fine. C. de iur. deliber. & ita Bellon. cons. 54. nu. 1. & in fortioribus terminis, ita intelligit Matthæ. de Afflict. decisio. 342. & dicit ita fuisse iudicatum. Sed nec ipse nec alij aduertunt ad gloss. supr. citatam, quæ id de consilio intelligebat, quasi non de necessitate, sed in hoc reijcienda est glossa. Quo enim colore negare posset vsufructuarius inuentarij confectionem? maximè cum vulgare sit illud, qui malè agit lucem odit.

23 Imò contra supra citatos scribentes crediderim verisũ esse, vt etiam pater legitimus administrator, compelli possit à liberis vel à iudice, vt inuentarium conficiat: id enim longè differt ab onere cautionis, vel satisdationis, vel rationis reddendæ, alijsve oneribus quæ extraneis imponi solent, à quibus pater excusatur, in dicto. §. sin autem æs alienum, in fin. Imò nec onus rectè appellabitur hoc casu in inuentarij confect. quia tantum respicit probationem veritatis, ne tempore bona illa occultari possint: vt prudenter deduxit Alexand. dict. consilio. 58. cuius rationes hic militant. Nec est contra fiduciam quam lex de patre habet, quia hoc respicit restitutionem faciendam post mortem patris, & sic ne ab aliquo postea fraus liberis fiat. Quod iuuatur ex Bart. l. prima. §. penulti. ff. de vent. in posses. mit. & ibi Alexand. ad eum: vbi licèt prohibeatur sequestratio regulariter, admittenda tamen sit inuentarij cõfectio, tãquam res nullius præiudicij, vt sic conuentus teneatur bona describere: quod etiam probat Bald. l. vna, ad fin. C. de prohib. sequest. & ibi Curt. num. 16. Et in accusato notat Bartol.

in.l.mãdatis.ff.de requiren. reis:quẽ ſequitur Plat.in.l. defenſionis. C. de iure fiſci. Boer.referens alios,in deciſ. 61.nu.21.in fine.& Guido. Pap.deciſ. 351. vbi Ioan. de gradib. in additione nullo fundamento,in patre legitimo administratore,ſecundum hanc opinionem ſe iudicaſſe refert: quod etiam probat Frãciſcus de Porcel.in tract.de inuenta.c.2.num.14. & Bertran. conſ.313.nu. 6.lib.1. iuuaturq; hæc opinio,ex.l.iubemus.§.1.ſup.ad Trebel.& ita ſæpiſsimè vſu obſeruatum vidi: moriente enim vxore,pater legitimus administrator, inuentarium conficit in quo deſcribuntur omnia bona, tam patris quàm liberorum. Idque cõſonum eſt.l. Regni, lib.1.tit.67.§.4.&.§.7.&ita cõprobo, quod dubitarunt Specul. & Cuma. in locis ſup.citatis.

24 Sed quia adduxi Bar.in.d.locis volentem quod conuentus vel accuſatus,à quo bona petuntur,poſsit compelli,inuentarium facere,idque receptũ videtur ex ſupra relatis. Ego nõ puto indiſtinctè verum,ex verbis.d. l.defenſionis facultas,ibi.[cum facultates eorundẽ controuerſia pendente, inquietari deſcribique fas nõ ſit:] & ibi,[cũ rei exitus probauerit,tunc demum res perſequi liceat, & ſuper modo facultatum interrogationem haberi.] vanaq; eſt reſponſio Bart. in d.l.mandatis: & Ioan. Plat.in.d.l.defenſionis: & aliorum dicentium ibi prohiberi deſcriptionem ad ſequeſtrum vel occupationem, non ad inuentarium. Hoc enim eſt apertè cõtra verba illius leg.& mera cauillatio quæ à iure improbatur: verbũ enim [deſcribi,] inuentarium ſignificat. Item verba illa,[tunc demum interrogationem haberi:] manifeſtè indicant,ante ſententiam non compelli reum,ad inuentarium faciẽdum, arguendo à verbo, tunc, iuxta.l.4.§.fi. ff.de condi.& demonſt.Et de alio inuentario occupationis poſt ſententiam,loquitur tex.Bald. & alij, in.l.ſi quis intra. C. de bon. damna. Facit, nã & eo caſu inuẽtarium nõ leuis eſſet inquietatio reo: vt patet ad ſenſum, & colligitur ex.l.2. verſ. [quid enim tam durũ.] C. quãdo & quib. quar.pars: ideò de opinione Bart. & communi rectè dubitaſſe videtur Picus,in.l.poſt contractum,num.96.ff. de donat.vbi tamen inquit, eſſet notabile ad praxim quod Bar.tradit, & ita practicari.

25 Qua in re ego probarem opinionem Bart.& aliorum,vbi aliqualiter conſtaret de maleficio ex quo bona veniunt publicãda,ne forte bona occultantur: vel vbi eſſet timor fugæ: non autem ſimpliciter ob ſolam accuſationem,vt in cautè doct.ſcripſerũt. Quod cõfirmo ex traditis à Bal. in.l.executorem, nu.16.& nu.18. C. quor. appe. non recip.aliqua enim ſummariè ante ſententiam pronuntiantur,ſed non omninò abſq; cauſæ cognitione vt colligi poteſt ex multis quę omitto.Facit tamen ꝙ ſcribit Albe.in.l.iubemus.C.de prob.& reſoluit. Dec.conſ.175.num.5.& Alex. cõſ.205.nu.7.& ſeq.lib.6. quibus cõcordat.l.Regia.lib.3.tit.46.§. antepenul.ibi,[per qualquer.] *

26 Aduerto etiam ꝙ Bar.in. d.l.mãdatis:Plat. & Rebuf.in.d.l.defenſionis: Picus in.d.l. poſt cõtractũ: loquũtur de accuſato,& videnť id tradere,vbi bona fiſco eſſent applicãda.Bar.autẽ in d.l.1.§.fi.ff.de vent.in poſ.mit.Bal. & Curt.in. d.l.vna,limitãdo text.ibi generalius loquuntur, & ſic in qualibet cauſa ciuili:& ita indiſtinctè Gui. & Boeri. dictis deciſionibus. Quod * poteſt dici receptũ attento numero ſcribentium : maximè cum hucuſque

que nemo videatur contradixisse. Sed ego id indistinctè non admitterem, nec crederem cõuentum à quo bona petuntur compellendum esse ad conficiendum inuẽtarium ad petitionem agentis, qui de iure suo nihil ostẽdisset: ne fiat nouatio lite pẽdente contra iuris regulam: & ex ratione dictę.l.2.C.quan.& quib. cum supra adductis. Quæ omnia iudicantis arbitrio committenda sunt.

27 Quòd autem volunt hæc iura nõ teneri patrem rationem reddere nec cauere, nec bona tacitè obligari: procedit specialiter in patre legitimo administratore, scilicet habẽte liberos in potestate. Diuersum enim est vbi pater tutor fuerit, vt notarunt Bald. Paul. Corn. in.l. cũ oportet.§. sed cũ tacitas, infra titulo sequent. Bal. in.d.l. Orphanatrophos, num.7.C. de episco.& cleri. Bald. Paul. Aretin. in.l. si superstite.C. de dol. per text. ibi. facit text. in.l. licet, & ibi notant Doctor. C. ad legem Falcid. notat Ias. in l. præses, numero. 3. C. de transact. Crot. in.l. frater à fratre, numer. 56. Firmia. de episcop. numero 63. Hispan. Xuar. quæst. de maior. ad fin. colum. vltim. per text. in.l. litis conte statæ.§. pater.ff. de nego. gest. Chass. in consuetu. Burg. fol. 223. colum. 3. in fine cum sequen. Ratio differẽtiæ manifesta est: quia pater legitimus administrator totum cõmodum habet, solaq; proprietas est filiorum, qui sub eius potestate sunt: pater autem tutor est, non filiorum in potestate, sed emancipatorum. d.l. si superstite & alibi sæpe. vt per Ias. in.l. si infanti, nume. 8. C. de iur. deliber. & probatur Institut. de legit. Parent. tute.

28 Ex quo sequitur matrem tutricem non excusari à reddenda ratione, & alijs oneribus tutorum: gloss.l. fin.§. si autem, verbo, reuerentia: & ibi Bald. & alij, infra titulo. 1. Bald. Paul. Corne. in dicta.l. cum oportet.§. sed cum tacitas: glo. notabilis in.l. si quis prioris.§. fin. in fi.C. de secund. nupt. Alexan. cons. 105. ad fin. libr. 3. Gozadin. cons. 80. in fin. & eius bona tacitè liberis obligantur.l. si mater. C. in quibus caus. pigno. taci. cont. notanter Deci. consi. 491. cui addo Bald. in l. cum pater.ff. de nego. gest.

29 Inde etiam sequitur, quòd pater tenebitur rationem reddere bonorum filij, in quibus vsumfructum nõ habet: vt in reditibus præbendæ vel dignitatis, secundum Bartol. Bald. Angel. Paul. in dict.l. litis.§. pater.ff. de nego. gest. Socin. consil. 34. libr. 1. Hispan. dict.q. minor Palac. in repe. Rubric.§.42. num.9. Aretin. in.l. fin. §.1.ff. de verbor. obliga. latè Aymon. cons. 218. numero. 3. Inde sequitur, quòd in his quæ ius remittit patri in hac materia, non est ratio, est sola ob confidentiam quam lex de patre habet: & enim idem amor concurrit in patre tutore, & vbi administrat bona filij, in quibus non habet vsumfructum, & tamen non excusatur tunc ab oneribus tutorum. Igitur dicendum est, quòd multum hic attenditur vsusfructus, quẽ plenissimum pater habet, quia res sua dicitur cũ legitimus administrator est, Quod non aduertunt scribent. in varijs locis, totum tribuentes paterno nomini: in quo cauendum est à Deci. in lege pactum, columna final. in principio, versicul. & patet. C. de collation.

30 Sic pater cauere tenetur in casu speciali, quãuis filios in potestate habeat, in.l. iubemus.§. 1. supra ad senatusconsi. Trebel. cũ transit ad secũdas nuptias: & hoc in casu illius tex. non regulariter in hac materia, vt ibi notant Fulgos. & Corne. tradit Ioan. à Garro.

Garro in rub. C. de secund. nupt. nu. 17. quod latiùs scribo in. l. fin. infra eodem. Sic patre transeunte ad secũdas nuptias, bona eius obligantur liberis prioris matrimonij pro ijs quæ reseruare eis tenetur. l. si quis prioris. * §. fina. C. de secundis nupt. ad quam non aduertit Corn. contradicens in .d. l. cum oportet. §. non autem: vbi malè reprehendit Fulgo.

32 Limitantur etiam hęc iura in ijs quę pater donauit filio emancipato, vel ex causa quæ omninò validet donationem filiofa. Si enim pater retineat bona donata filio, tenebitur rationem reddere, eadem ratione de qua proximè nu. 23. ita Angel. in. d. l. litis contestatę. §. pater, per tex. ibi, qui id probat: quia loquitur de rebus à patre donatis: & Ange. sequitur Hispa. Xuar. d. quæst. maior. in fi. quod est notabile: posset enim dubitari ex eo ꝙ cum pater ipse donauerit bona videretur mitiùs cum eo agendum: argu. l. diuus Pius, & ibi Deci. ff. de re * gu. iur. cum alijs quæ forsan inferius tractabimus. Sed pro Ang. vt reg. obseruetur in patre à quo donatio processit: faciunt duo iura notabilia, & non trita apud scrib. text. in. l. 3. C. si aduers. donat. & text. in. l. si ad resoluendum. C. de præd. minor.

33 Sic vbi pater dolosè administrauerit, eius bona obligantur, & ipse tenetur rationem reddere: secundũ Bal. & alios, in. l. cũ oportet. §. fi. per text. ibi: vult glo. in. §. nõ autem, eiusdẽ. l. & ibi Corn. nu. 3. hoc receptũ dicit. Idẽ tradit Soci. cõs. 34. nu. 15. & seq. lib. 1. vbi videndum est: & Alex. in. l. Imperator. ff. ad Trebel. Et resoluũt Doct. in hoc esse differentiam inter dolosam administrationem & culpabilem: vt hæc limitatio nõ procedat, nisi vbi dolosè gessit pater: tradit Neguzan. de pigno. 4. mẽbro. 2. par. nu. 3. & nu. 16. Areti. cons. 72. nu. 7. vers. ad sextũ. Sed etiã cessante dolo, si pater dissipet vel aliter noceat liberis succurritur eis, vt pater priuetur administratione: ex traditis per Alexã. nu. 6. in. d. l. Imperator: resoluit notãter Ioan. Nico. Arelatan. in. l. generaliter, ex nu. 155. C. de secun. nupt. qđ inuoluit Soci. d. cons. 34. nu. 15. cum seq. lib. 1. & hæc videt probare Pala. in repe. c. per vestras. §. 17. nu. 13.

34 Cauendum igitur est à Pau. Cast. in. d. l. cum oportet. §. sub hac tamẽ. dum æquiparat casum remouẽdi patris ab administratione, dictis articulis obligandi bona, & reddẽdæ rationis: ad hæc enim duo exigitur dolus, * nec sufficit culpa: ad remouendũ vero patrem sufficit negligentia & culpa, secundum magis communem resolutionem, ex Bart. & alijs, maximè Alex. in. l. Imperator col. 2. & ibi idẽ Paul. & Arelata. vbi sup. quod sentit glos. in. d. l. si quis prioris. §. fin. ibi, de fraude vel si alienet.

35 Vnde cauendum magis est à Bar. in. d. l. cum oportet. §. nõ autem: vbi ad remouendum patrem ab administratione: exigebat alia: maximè qđ pater nõ sit soluendo, & quòd bona sint mobilia. Bar. autem. in. d. l. Imperator, & ibi Imol. & Hispan. Segura. nu. 108. non exigunt patrem nõ esse soluẽdo, requirunt tamẽ ꝙ culpa patris sit talis, vt liberis non possit esse consultum: & ponunt exemplum in pecunia & mobilibus, vt diuersum sit in immobilibus: quod dicit magis commune Aret. d. cons. 72. nu. 5. versicu. ad quartum: & plures per Ias. in le. si constante, nume. 96. & ibi Crot. 2. lect. nume. 120. & sequen. inuoluit Boer. deci. 61. num. 14. ita etiam Hispa. Arias. l. 4. Tauri, nume. 48. versic. memor. bene tamẽ resoluit Areti. in d. cons. contra Bartol. in dict. §. non autem

autem: vt nõ attendatur an pater sit soluendo. Ego autem ex Alex. in d. l. Imperator col. 2. veriùs puto sufficere notabilem culpam alienãdo: vt si absque causa distraheret immobilia: vel negligentiam in administrando vt bona non colendo, ad remouendum patrem ab administratione: esset enim maximè damnosum liberis, spectare eaque Bar. exigebat. & meliùs est ante tempus occurrere, vt inquit l. fi. C. in quib. caus. in integ. resti. non est neces. quod dicit æquiùs Boer. dict. decisio. nu. 15. Idque intelligo etiam si sint bona immobilia, licèt ipsi non exprimant, cõtra Bar. & * communem, quia militat magna ratio, licèt nõ tanta quanta in alijs: posset enim tempore veritas occultari cum detrimento filij vel hæredũ. Inde cauendũ est etiam à Bal. in. d. l. cũ oportet. §. non auté, nu. 1. ver. soluendum in hoc distinguebat inter dolũ & negligẽtiam: quod in alijs verum est, non verò in administratione bonorum vel officij: in administratore enim negligentia maxima culpa est: vt tradit Ioan. Platea, in. l. pen. col. 1. C. de anno. & trib. quod nõ satis explicat Alex. in d. l. Imperator: vbi Hispan. Segura. nu. 134. hoc inuoluit: & Hispa. Arias. d. l. 4. Tauri, nu. 48. in fi.

36 Nec obstat hæc. l. adducta à Bart. & sequacib. dum hic fit mẽtio de patre alienante, & reseruatur ius filius ad tẽpus quo fuerint sui iuris: vnde ipsi arguunt, non remoueri patrem * ab administratione. Respõdeo enim hanc reseruationem pro liberorũ vtilitate, nõ eos excludere à remouendo patre malè administrante: diuersa enim remedia sunt: hæc lex vnum ponit, aliud verò nõ excludi, quia de eo non agebatur, ideò suppletur alijs iuribus & rationibus maximè quia non omnis alienatio patris faceret causam ad eum remouendũ vt supr. quod nec Alex. in d. l. Imperator nec alij aduertunt: & in simili notat Pau. authẽ. qui rẽ, nu. 3. C. de sacros. eccle.

37 Quod autem dictũ est de reddenda ratione & hypotheca, ob dolosam administrationẽ: necessariò restringendum est, quoad res ipsas filij, vel si ei damnũ infertur alio modo, non quoad fructus: hi enim omninò ad patrem spectãt, qui potuit de illis ad libitũ disponere, secundum vulgaria iura: & ita colligi videtur ex. d. l. fi. §. sin autem æs alienũ, vers. q; si pater, & ibi Salic. in finalibus verbis.

38 Nec tunc admittẽdus esset pater licèt cauere vellet, quia cautio non prorsus tutum redit ius liberis: vt tradit Arelatan. d. loco, nu. 163. & militat tunc cõtra patrem iuris præsumptio. l. nõ omnis. §. à barbaris. ff. de re milit. semel malus: quæ opinio Bart. & glo. fuit, eãq; notãter probat Alex. in. d. l. Imperator. nu. 7. vers. cõtrariũ. & dicit hoc commune Ripa. in. d. l. si constante, in fine. Hanc auté remouendi patris causam, eleganter ampliat Bal. in. l. fi. col. fi. nu. 18. C. de sen ten. pass. non tantũ cùm pater dissipat, sed vbi tam tenax est, vt in necessarijs deficiat: quod extollit Hispan. Segura. in. d. l. Imperator, nu. 117. secũdum nouiorem editionem, vel secundum antiquam, fol. antepenult. col. 4. & Hispa. Arias. d. l. 4. nu. 50. facit. text. in. l. 1. §. sed nonnullos. ff. de tutel. & ratio. distrah. ibi, [quinimo per contrarium.]

39 Quod auté diximus speciale esse in patre legitimo administratore, vt excusetur à reddenda ratione. probatur etiam quod diuersum est in filio, quia rationem reddere tenetur glo. in. l. is qui. ff. de tutor: & curato. recepta. vt per Firmia. de Episco. nu. 64. Is enim si administret, rationem redditurus

diturus est, per sup.dicta de patre tutore, & de matre. Idque Docto. tradunt in filio, cui patre nogotia commisit: à quo fratres rationem exigere poterunt, mortuo patre: secundum Panor.consil. 12.col. 4. ver. tertio, libro. 1. & plures quos citat Hippo. sing. 463. Crotus in leg. frater à fratre. numer. 19. & ibi Conrras. 2. part. nume. 7. Soci.cōsil. 202. libr. 2. Deci. consil. 255. col. 1. quod suadetur ex reg. l. 1. §. officio. ff. de tute. & rat. distr. vbi administratoris est rationem reddere: & leg. cum seruus. 81. §. 1. & ibi pau. Cas. ff. de cōdi. & demon. & Hostiens. in summa de obliga. ad ratio. & Deci. consil. 469. nu. 1. Hispanus à Castello latè & vtiliter l. Tauri. 18. Ripa. de peste. fol. 84. secundum minorem editionē, latè Chas. in con sue. Burgun. Rubri. 6. §. 6. fol. 222. Ias. cons. 111. lib. 1.

40 Cum autem hæc. l. & sequentes, in omnibus aduentitijs filiorum, vsumfructum patri deferant: necessariò sequitur idem dicēdum in pecunia quam filius varijs ex causis acquirere potest: quod probatur ex verbo res, & verbo bona: & ex. l. prima vbi notat Bal. & Salic. C. de vsufr. cū his quæ latissimè diximus sup. in princi. Rubr. Et inde patet talem pecuniā penes patrem esse debere, iuxta regulam, huius. l. & l. cū oportet, quicquid inuoluat Carol. Ruin. consil. 142. ante numerum. 1. lib. primo à quo caue, & consequenter non poterit filius eam pecuniam expendere, nec ex ea creditoribus suis soluere, vt rectè sensit gloss. secunda in. l. filiusfa. ff. si cert. peta. vbi Deci. nume. 5. hoc dicebat mirabile videri: ex eo quia pecunia dici solet de rebus quæ seruando seruari non possunt, secundum cōmunem traditionem, de qua in. l. 1. fuit quæsitum. ff. ad Trebellia. Sed nō oportebat id appellare mirabile, nec argumentari ex illa vulgari traditione, attenta regula huius. l. & d. l. cū oportet, quia scilicet pecunia aduētitia penes patres esse debet: vt tandem meliùs ibi aduertit Deci.

41 Qua in re scriptum inuenio à Corne. cons. 105. col. vlt. ad fi. lib. 3. patrē eiusque hæres nō teneri rationē reddere de pecunia aduentitia, nec eam vnquam filio reddere, nisi in rem patris versa inueniatur: quod sequitur Paris. tempestate nostra Cardinalis, cons. 25. nu. 76. lib. 2. quorum autoritate maxima daretur ampliatio ad iura excusantia patrem à reddenda ratione. Sed (ni ego fallor) patres hi miserè decipiūtur: si enim intelligebāt de pecunia non restituenda, quæ esset ex augmēto & fructibus. vel quolibet lucro resultante ex aduentitijs, * clarum est quicquid accesserit ex pecunijs vel rebus filij, ad patrem iure vsusfructus omninò pertinere: fit enim patres dominus omnium fructuum & accessionum, & consequēter etiam si in rem patris id augmentum versum inueniatur, nunquam filio restituendum est: contra prædictos patres. Si autem intelligebant (vt ex eorum scriptis patet) de pecunia filij, quæ vulgo primum capitale appellatur, in hac deteriùs loquūtur ea enim effectu filio reddenda est, quo tempore alia aduentitia sibi restitui debent, cum patri non dominium sed vsusfructus deferatur à lege: ideoque in pecunia vsusfructus & cautio restitutionis consideratur, non scilicet eiusdem pecuniæ in specie, sed eiusdem quantitatis vt in. l. secūda. ff. de vsufru. ear. rer. quæ vsu consu. & §. constituitur. Institu. de vsufr. eleganter Alciat. libr. septimo parerg. cap. secundo nō tamen pater * cauebit, etiam de pecunia contra

Ruin.d.conſ.num.1. Reſoluo igitur pecuniæ vſumfructum ita patri deferri, vt quodcunque augmẽtum ex ea, proprium ipſius patris efficiatur: eum tamen eiuſque hæredes, à reddenda eadem quantitate, non excuſari: nec in hoc aliquid facere, pecuniam eſſe verſam vel non verſam in rem patris: quod cõprobo ex.l.fin.§. ipſum autẽ, ad fi.inf.tit.1.ibi, [vt pretium earum vel in res hæreditarias procedat, vel filio ſeruetur.] ergo filio ſeruatur & ei reſtitui debet nõ tamẽ vſus patri negatur interim, licèt ex illo tex.hoc inuoluat Carol.Ruin. d.conſ.144.ante nu.1.lib.1.

42 Ex proxime dictis conſtat nihil in propoſito facere, quod pecunia dicatur de rebus quæ ſeruãdo ſeruari nõ poſſunt: id tamen vbique dicũt ſcribentes, maximè Bart.& alij per gloſ. ibi, in.d.l.1.§.fuit quæſitum. ff. ad ſenatuſcon.Trebel.Iaſ.in.l. interdum, nu.3.ff.de condi.indeb.Corn.& Pariſ. in dictis conſ. & alij quamplures paſsim, vt refert Tiraq.de retrac.lig. §.1.glo.7.num.103.cum ſequen. Sed in hoc aduertendum eſt, quòd hæc vulgaris traditio naturali ratiõe corruit, cum ad oculum pateat pecuniã rem eſſe quæ ſeruari poſſit & ſane à multis plus nimio ſeruatur: ideoque pecuniã filio ſeruãdam dicebat tex. in dict.l.fi.§.ipſum autem. Et de theſauro loquũtur plura iura, &.l.ſi chorus.§.1.ff.de legat.3. idque fatentur Bar.& Docto. in.d.§. fuit quæſitum, reſpondentes alio reſpectu pecuniã dici rem quæ ſeruando ſeruari nequeat quia deſtinata eſt ad vſum & diſtractionem, aliter quæ ſine vtilitate eſſet ex ſententia Ariſtot.quod tamen omninò tutum non eſt, cùm aliquando prudentiæ ſit pecuniam ſeruare, & non expendere, vt in dict.l.ſi chorus.§.1. Item contra Doct.vrget quod ea locutio, rem ſeruando ſeruari non poſſe, inuenitur apud Conſtantinum in.l.lex quæ tutores, ad fi. C.de adminiſt.tuto.circa cuius.l.materiam Docto.his verbis vtuntur: ad effectum ſcilicet, an in diſtractione pecuniæ neceſſarium ſit decretum. Quòd ſi ad verba illius.l. attendas, in verſicul.vltim. [rem ſeruando ſeruari non poſſe:] appellat eam, quæ ſolo tempore abſque vſu conſumitur & ex verſic. præcedenti, quo loquitur de pecunia (in qua dicit veteres poſuiſſe robur patrimonij, planè ſeparare videtur pecuniam à rebus quæ ſeruari nequeunt, contra vulgarem illam traditionem. Nec obſtant iura quæ pro communi illo axiomate citantur, inter quæ eſt cap.vlt.de pign. ibi, [quia vſu conſumitur.] Reſpondeo enim quòd ea iura non dicunt pecuniam eſſe rem quæ ſeruari non poſsit, ſed potiùs ſignificant pecuniam ex vſu, à dominio noſtro exire, diuerſoſq; dominos ſortiri, ipſam tamen non conſumi. Nec obſtat textus in.l. Iulianus.33. ff. de petit. hæredi. ibi, [ſi pecuniam eligat actor, quæ ſeruari non poſsit:] quem textum dicebat apertiſsimum Tiraque. in dicto.§. primo gloſſ. ſeptima. numero.103. non timens ſeu non aduertens quod Alexand.ſcripſit, in dicto.§.fuit quæſitum, nume.4. verſic. quidam text. illum à minus doctis addduci: verè enim text. ille loquitur de pecunia non idonei debitoris, à quo exigi nequeat ob inopiam vel aliam cauſam: idque appellat I.C. ſeruari nõ poſſe, vt ibi, ſentit gl. & facit.l. nam is. ff.de dolo.

43 Dum tamen communiter Doct. reſoluunt, non eſſe neceſſarium decretum circa pecuniam minoris: nõ eſſe recedendum à cõmuni ſentẽtia quam tradit Bar.conſ.77.nume.2.& probat

probat Deci.in dicta.l.filiusfa. num. 5.ff.si cer.peta. idq; vsus obseruat.vt sæpe solus tutor.vel curator ex pecunia minoris emat. vel eã fœnori tradat & planè ad vsus necessarios minorum eam expēdat: vt in.l.3. C.de admin.tutor.salua decisione iuris noui,de qua in Authē.ante.l.1. C.eod. titu. Sic ex pecunia absque decreto soluitur creditoribus minorum. l.7. §.1.ff.de minor.quæ iura nō inueniũtur correcta: & in solutione tantum loquebatur gloss.in.dict.§.fuit quæsitum solutio autem iuris necessitatē habet, vt in princi. Institu. de obligat. Ideoque non rectè. gloss.illa ibi notatur & vbique à Doct. ad illud vulgare,quòd pecunia dicatur de rebus, quæ seruando seruari non possint:quod aliquãdo aduertit Cuma. vt refert ibi Ias.nume.33.variat Rip. nume.17.Vnde quod glo.ibi permittit debitori,circa solutionem,nō permitteret ad alium actum: quod alibi apertè dixit glos.in.l.3.C.de in lit.iuran.ex qua tamen (si bene aduertas) colligitur non esse necessarium decretum , vt communis opinio habet. Ex prædictis autem infertur in pecunia non planè procedere sententiam gloss.in.l.vnica.C.si aduers. vsucap.quæ dixit fructus vltra triennium durare non præsumi: ideoque sine decreto alienari posse,vt resquę seruando seruari nequeunt:quã glo. probant & extollunt Docto.ibi, Alexan.cons.49.col.2.lib.1. Deci.in Authen.qui rem, col.2.C. de sacros. eccles.& plures alij quos refert. Tiraq. dicto loco de retract.ligna.§. primo, glos.7.nume.51.id enim nō tam congruit pecuniæ,quæ magis seruari potest ex supradictis: cōgruit tamen in ea parte qua decretum excusatur,intelligendo vt tutor vel curator pecunia minoris vtiliter vtatur, nō vt donet vel perdat,vt in.l.fin.ff.de curat. furio.&.l.filiusfam.ff.de donat.cum alijs: quibus addo notab. text. in.l. quarta.ff.ad Macedo. vbi etiam mutuare sine lucro , appellat perdere, (quod tamen generaliter dictum,politicum non esset) nō tamen omitto quod totam doctrinam glo.d.l.1. C. si aduers.vsuca. dũ agit de fructibus, ad pecuniam trahit Curti.seni.cons. 71.nu.9. quem sequitur Paris. consi. 25.nume.75.lib.2.

44 Illud addo, quòd pecunia cãbijs tradita,non ideò desinet res mobilis censeri,nec inter mobilia connumerabitur,contra Bald.in cap. cùm causam.ad fin. de re iud. quem sequitur Tiraq.dict.§.1.glo.7.num.117. tunc enim nec res ipsa nec destinatio nomen rei immobilis inducit, vt patet ad sensum. Et hinc posset hoc loco discuti, quod dici solet de pecunia destinata ad emptionem immobiliũ per tex.in.l.3.§.quid ergo.ff.de contrar.iudi. tut. quem extollunt Rom. Crem.Corset.in notabilib. & Palac. in Rubr.§.38. colum.2. & quamplures alij, asserentes tũc pecuniam immobilibus accedere,in quo mire variant Doctor.vt copiosè refert Tiraquel.vbi sup. nume.105. &.106.& latissimè Boer.decisio.119.asserens cōtrarium receptiùs, nec ex tali destinatione pecunia dicatur res immobilis cum Alex.in.d.§.fuit quæsitum nume.5. & in.l. à diuo Pio. §. vult.ff. de re iudic.& hãc partem dicit receptiorem Ias.in.l. cætera.§. sed si parauerit.nume.21.& sequen. ff.de lega. 1.Soci.Nepos cons.120.num.18.lib. primo. Et ita cauēdum est ab ijs qui scriptum reliquere vti receptissimũ. pecuniam tunc inter immobilia cōputari: & maximè cauēdum à Chassa.in consuetu. Burg.Rub. quarta.§. secundo folio.135.num.16.cum seq.

&à

& à Gomet. in §. item Seruiana. nu. 21. Institu. de Actio. & à Rebuf. in priuileg. Schola. in priuil. 56. nume. 5. Ex hac tamen veriori & receptiori sententia, & ex dictis scribentium in hoc articulo, satis probatur, quod in princip. huius numeri dico. contra Bal. & Tiraq.

45 Ex his infertur relictis mobilibus venire pecuniam ex significatione vocabuli, secundum tradita à Bar. & omnibus in d. §. fuit quæsitum, & ab alijs citatis à Tiraq. Boe. & nouiorib. vbi sup. licèt hoc in specie non inferant: id tamẽ in terminis consuluit Curt. iun. consil. 183. arguẽs à remotis, & principaliter à generalitate verborum testamenti, de quo consulebatur: vltra quem dicas idem à multis scriptum quos citat Deci. idẽ respondens, cons. 381. nu. 4. cum sequem. & cons. 472. col. 1. & 2 & Pares. cons. 79. nu. 45. lib. 2. Fortius igitur id dicendum est in relicto bonorum vel rerum, quę verba generaliora sunt quam relictum mobilium, ideoque tunc pecunia comprehendetur, quia rerum vel bonorum est. vt in l. lex quæ tutores ver. penult. C. de admi. tuto. in l. fi. C. de constit. * pecun. Quod amplio vltra omnes, etiam si pecunia sit fœnore vel cambio distinata vel tradita: adhuc enim legato rerum vel bonorum accedet contra Luc. de Pẽ. in l. fi. ad fi. C. de muner. patrim. contra Tiraq. d. loco nu. 106. contra Dec. d. cons. 472. nu. 7. & 8. deceptos per duo iura quę statim explicabo. Hoc autem contra eos probatur ex proprietate verborum, iuncta regula l. non aliter. ff. de leg. 3. & quę docet Areti. in l. cum lege. ff. de testa. sed perẽptoriè probatur, quia in his terminis: scilicet in relicto simplici non restricto ad locum etiam venalia continentur, vt viriùs & receptiùs dixi sup. in Rubr. 1. parte: idemque necessariò de pecunia dicendum est, vt constabit ex proximè dicendis maximè, quia si pecunia iam esset tradita cãbijs veniret appellatione bonorum, vt veniunt actiones & nomina debitorum.

46 Hinc infertur ad intellectũ textus in l. si mihi Mæuia. 190. secũdum literam communem: vel. 192. secundum literam Florentinam. §. vlt. ff. de lega. 3. vbi sequens responsum habetur: [Domibus legatis nullo omninò excepto cum omni instrumẽto, & repositis omnibus, non videri testatorem de pecunia numerata, aut instrumentis debitorũ sensisse.] quã decisionem extollit Ias. in l. singularia, nu. 28. & Alcia. nu. 29. ff. si cert. peta. & Gomet. in §. item Seruiana, nu. 20. Vnde videretur appellatione mobilium, non contineri pecuniã: quẽ tex. Deci. d. consil. 472. col. 2. & in d. singularia. nu. 21. vers. sed istud intelligit de pecunia quę esset mutuo destinata, vel aliæ distractioni: & ita Alberi. in d. §. final. & glos. ibi. per l. si chorus. §. 1. eod. de leg. 3. quæ interpretatio diuinatoria est ideoque reijcienda, cum text. simpliciter de pecunia loquatur, nec vllum verbum ibi quod esset mutuo destinata. Melius igitur dicendum est quod in d. §. fin. non erat relictum simplex rerũ vel mobilium: sed erat relictum cum relatione ad locum, relinquebantur enim mobilia quę dominus essent, relatio autem ad locum restringit relictum ne veniant ea quæ aliàs venirent, vt patet ex l. generali. §. vxori. ff. de vsufr. lega. & ideò tunc non cõtinentur venalia, nec pecunia, quia non cẽsentur esse in loco, ob celerem motum continuumque vsum secundum Bal. in l. certi iuris. quæstio. 6. C. locat. & in terminis Corne. cõsil.

 49. nu.

49. nume. 11. libr. 3. quem non percepit Deci. d. consil. malè eum reprehendens. Corn. enim doctè scribit in relicto mobilium cum relatione ad locum, non comprehendi pecuniam: & ita intelligendus est tex. in. l. vxorem. 39. vel. 41. secundùm literam Florentinam. §. legauerat in fin. ff. de lega. 3. vbi Barto. nume. 2. ita sẽtire videtur: & hunc text. solent notare Doctores, quòd pecunia semper cẽsetur parata vsui & distractioni, Bald. in. l. fin. ad fin. C. de compensat. Iaso. in. §. item seruiana. nu. 47. Nec quis obijciat auaros pecuniam expendere non audentes, nec magis suorum dominos quàm extraneos: lex enim eas hominum sordes non respexit.

47 Resoluo igitur, vt de iure in relicto simplici rerum vel bonorum, planè comprehendatur pecunia, ex iuribus sup. citatis, & alijs quæ vt in re clarissima, omittimus. Licet contra ea iura incautè scribat Crot. in. l. si constante, nume. 140. in. 2. lectu. Idẽ quẽ resoluo in relicto mobilium, secũdùm verborum proprietatem, & Doct. traditiones: idemque si pecunia mutuo destinata sit vel cambio, contra Luc. de Pen. Tiraq. & Deci. Si verò relictum sit cum relatione ad locum, tunc non contineatur pecunia, sicut excluduntur venalia, etiam si pecunia non sit mutuo destinata, contra glo. in dicto. §. fin. & Alber. ibi: contra Deci. in. d. l. singularia. & in dicto consilio. In quacunq; enim pecunia militat ratio illa, quod non censeatur esse in loco ob frequẽtissimum vsum seu motũ: quod mihi probat tex. in. d. §. legauerat, ibi, [pecunia quæ in arca.] Colligitur ex Bal. in dicta. l. certi iuris. 6. q. & in dicta. l. fin. C. de compens. ex Corn. in dicto consilio & ex Neguzan. benè sentiente, in suo tracta. de pignoribus. 2. part. vlti. membr. nume. 166. benè etiam resoluit Paul. à mõte picolo, in. §. Titia cùm nuberet, nume. 112. ad fin. versic. & ideò. ff. de lega. 2. Et in his terminis rectè allegarũt illum text. Ias. & Alcia. in. d. l. singularia: quando scilicet relictum est cũ relatione ad locum, quod Dec. ibi. contradicens non percepit, & in dicto consi. 472. Et in his terminis idẽ dicendum de pecunia, quòd de venalibus, vt colligitur ex his Doct. maximè ex Pico. & Neguza. Quã æquiparationem pecuniæ & venalium, facit etiam Barto. non ita exactè, in. l. Quintus. §. 1. ff. de aur. & argen. lega. Idemque tunc dicendum de pecunia, quod de nominibus debitorum: vt loco non circumscribantur: vt bene sensit Corn. d. consi. & Ias. in d. l. singularia: licet Deci. ibi, & in. d. consi. contradicat. Et ita ex Corn. & Ias. ampliabit. l. Caius. ff. de leg. 2. & l. fideicommissum. §. tractatũ. ff. de iudic. dũ habent illud vulgare, quòd nomina debitorum loco non circũscribuntur: idque videtur de mente Bal. in. d. locis & ita intelligere videtur Ange. Aret. de testament. glos. 39. nu. 3. Quam resolutionem probat tex. ita intelligendus. in. l. quæsitum. 76. vel. 78. §. 1. ff. de lega. 3. vbi relicto fundo cum omnibus quę ibi essent, ibi: non veniunt nummi, nec nomina debitorum, etiam si relictũ esset filio, & per verba generalia: & sic patet ex illo text. in relicto cum relatione ad locum æquiparari pecuniam & nomina. Patet etiam ex eod text. & ex. d. §. fin. l. si mihi Męuia: quòd vbi in legato rerum vel mobilium non venit pecunia, idem est, licèt relictum sit per verba vniuersalia: in quo contra. d. iura loquitur Deci. d. consilio. 472. Et indè cauẽdum est ab

est ab argumentis Cur.iun.d. consi. quod melius aduertit. Alcia. in. d. l. singularia.nu.29.

48 His.non obstat.l.si chorus.77.vel. 79.§.1.ff.de legat.3.vbi in relicto mobilium non comprehenditur pecunia destinata mutuo,continetur tamen ea, quæ præsidij causa reposita esset: quam decisionem extollit Ias. in dic.l. 1.§. fuit quæsitum.nu. 38.ff. ad senatusconsul. Trebel. Cur.iun.d. consi. 183.nu. 2. in eo autem text.agitur de relicto mobilium,cum relatione ad locum,vt patet ex litera ibi, [quæ ibi mobilia erunt:]& ibi,[nūmos repositos, vt mutui darentur: nō esse legatos.] Quibus verbis à cōtrario sensu colligebat Deci.in dictis locis, in relicto cum relatione ad locum,venire pecuniam,nisi esset mutuo destinata:quod argumentum à contrario sensu, vt Decium decepit, ita plures fallere posset: & ita posset induci text.in.l.si fundus.42.vel. 44. ff.d.leg.3. quæ magis colorat opinionem Decij.veriùs enim & receptiùs est, vt tali relicto nō veniat pecunia indistinctè, per dict. §. vlti. l. si mihi Mæuia.&.§.legauerat.l. vxorem. & §.1.l.quæsitum,& ex Docto. sup.citatis. Contra quæ iura tale argumentum sumi non potest,iuxta.l.2.& ibi scribentes.C.de condit.insert. & ita respondetur ad. d. l. si fundus, quod * magis ostenditur ex eo. §.1.Nā.I.C. ibi. cùm negat eo casu venire pecuniam nutuo destinatam,statim significat id non dictum, vt generaliter omnis alia pecunia veniat, sed ea tātum quę separata ab vsu quotidiano præsidij causa, tanquam thesaurus reponeretur. Tunc enim pecunia in loco esse censetur, vt quid immobile,non vt pecunia,ex glos.& Bart. in d. §. legauerat.l. vxorem, ex Cuma. relato à Ias.in.d.§.fuit quæsitum,nu. 38.ex.Zas.in.d.§.item Seruiana. nu. 22.Dum autem.I.C. ibi refert Rusticos senes dicentes, [pecuniam sine peculio fragilem esse,]ea verba explicat Zas. vbi sup. Alcia.in.l.paterfami.182.ff.de verbo.signi.Montanus in.l.filiusfam.94.ff.de regu.iur.Corras.lib. 1. miscellan.cap.8. Estque ibi emendanda litera, vt legatur, [quidam:] secundum exemplar Florentinum,non,[quibusdam:] vt communiter habetur. aliàs sensus non constaret: & tandem ex supra adductis patet eandem esse rationem regulariter in qualibet pecunia. quæ non est mutuo destinata,vt sic non sumatur argu. à contrario sensu in dicta.l. si fundus.ff.de legat.3.

49 Ad. d. §. facit quod alibi habetur pecuniam relictā vel promissam(vt est in loco) iudicari tanquam speciē, non tanquam genus.l.si certos nummos.37.ff.de verbo.oblig.l. si seruus. 111. §. quiquinque. ff. de legat. 1.& latè Ias. in. l. talis scriptura, col. 2. ff. eodem titu. de legat. 1. Quæstionis autem esset, (vltra omnes, à dicto. §. 1.l.si chorus:)quid de pecunia quam testator adhuc non reposuerat, sed destinauerat eam reponēdam?& varia in hoc adduci possent ex traditis à Bar.& alijs. in,l. cætera §. fin. ff.de leg. 1.ab Aret.consi.6. ad fin.latè Tiraq.de iure marit. post. 14.legem cōnubialem, Felin. in. c. cùm adeo ex, nume.2. de rescrip. Ego crediderim * text. illum procedere tantùm in pecunia iam reposita. non in ea quæ reponenda esset:argu.tex.notabi. in.l. fundi. 18. versi. [item quod insulæ.] ff.de actio. emp. melius ad.fi. l. versi. ea quoq;, ibi, [at quæ parata sunt vt imponantur non sunt ędificij.] licèt Alberic.ibi.putet, eam.l.non procedere in relictis, per tex. quē ibi glos. citauit:in.l.& si non sunt. 21.§. quid

 ergo.

ergo. ff. de aur. & argen. lega. qui tamen non obstat, quia de loco ibi nulla quęstio: quæ hic tota est de loco: nec est tuta argumẽtatio Alber, à fauore vltimarum voluntatum, vt in alijs tradit Deci. in. l. in testamentis. ff. de regul. iur. licèt ante Alber. ita intellexerit glo. in. l. 5. ff. de verb. signi. vbi Cæpol. aliter variè explicat, & aliter Bar. in. d. l. cætera. §. sed si parauit. & ibi Iaſ. nu. 19. ff. de leg. 1.

50 His tandem addo vtiliter, quòd licèt de iure in relicto, vel alia dispositione mobilium nomine contineatur pecunia secundum proprietatẽ vocabuli: hodie tamen attento vsu loquendi: contrarium iudicandum sit. Notorium enim est homines appellatione mobilium, nõ sentire de pecunia, sed de suppellectili & ornamentis: ex quo loquendi vsu cõstat mens disponentis, quæ præualet proprietati vocabuli. secundum vulgarem regulam. l. liberorum. §. quod tamen Cassius. ff. de leg. 3. quod probatur efficaciter ex ratione. I. C. alibi tradẽtis, appellationè auri vel argenti, non comprehendi nũmos aureos, vel argenteos: nõ ob aliud, nisi, quia homines non ita nummos computãt: vt in. l. Quintus 29. §. 1. & ibi Bar. ff. de aur. & arg. lega. Sic etiam de iure apppellatione pecunię omnia bona significantur: hodie tamen attento vsu loquendi, non continetur nisi pecunia numerata: vt prudenter docet Bar. receptus, in. l. talis scriptura, nu. 2. ad fi. & ibi Iaſ. ff. de lega. 1. & Alci. in. l. pecuniæ nomine. 222. ad. fin. ff. de uerbo. signifi. Idem in re simili docet Oldra. consil. 219. quem sequitur Alber. in. l. mouentium. ff. de verbo. signi. Vnde cùm vsus loquendi ostendat mentem disponentis, non posset iuridicè contrarium iudicari & ita hodie vsus obseruat.

51 Eadem prærogatiua patris in suo vsufructu ostenditur ex iuribus quæ habent, posse sine dubio proprietarium alienare ius suum: vt in. l. 2. C. de vsufruct. quod latè probat Hispa. Anton, Gomez. de contract. cap. vlt. nu. 6. Vsusfructus tamen patris tanti effectus est, vt filio impediat facultatem alienandi suam proprietatẽ, vel ius quod habet in re: vt in. l. fin. §. filijs autem, vbi plenè & vtiliter expedio, infr. tit. 1.

52 Ex eadẽ prærogatiua patris in hoc vsufructu infertur ad. l. vsufructuarius. 1. quæ est. 51. ff. de vsufruct. quã habetur non posse vsufructuarium parietibus tectoriũ imponere, [quia tametsi meliorem (excolendo ædificium) domini causam facturus esset, non tamen id suo iure facere potest: aliudque est tueri quod accepisset, aliud nouum facere.] Infertur etiam ad. l. vsufructuarius. 2. quęst. 68. ff. eo. vbi. I. C. inquit. [Vsufructuariũ ædificium inchoatum consummare nõ posse etiam si eo loco aliter vti non possit.] Quę iura valde notabilia sũt: plures enim contrariũ responderent vt bene aduertit Ange. Aret. in. §. vltimo. ad fin. insti de vsufruct. In patre autem legitimo administratore sine dubio non procedent, ex verb. huius. l. & l. cùm oportet: cũ hęc iura patri plenissimã deferant potestatẽ in aduentitijs filiorum, ac si verè dominus esset: nec enim causa patris tã separata est à causa filij, vt est inter alios proprietarios & fructuarios: & ita colligitur ex. l. fi. §. sin autem æs alienum, infra titulo. 1. & ex ijs quæ supra diximus, per glo. & Doctor. in. l. cùm oportet. §. non autẽ, verb. mobiles sic emphyteota areę poterit ibi ædificare secundum Bal. in. l. prima. C. de iur. emphyteo. & ibi Iaso. nu. 99. & Cæpol. de seruitu. rusti. capitu. vigesi-

vigesimo secundo, nu. 10. idque suadet natura emphyteosis, & quia ędificium aliquãdo tolli poterit, resque ad antiquam speciem reduci: vt ita vitentur obiectiones.

53 Sed omittendum non fuit quod vides apud I. C. in dicta. l. 68. ff. de vsufruct. in illis verbis, [etiã si eo loco aliter vti non possit.] de quo posset dubitari ex multis; & glos. ibi dubitat ex regula. l. secundæ. ff. de iurisdictione omnium iudicum, qua habetur, concesso vno, venire omnia necessaria ad illud: quod in hac materia dicit tex. à quo maior dubitandi ratio erat, in. l. prima. §. vsus fructus, & versicul. sequent. ff. si vsufruct. peta. Sic in seruitute, bonus tex. in. l. tertia. §. fina. ff. de seruitut. rustico. ideò glos. Alberi. Bal. Angelus. Fulgosius, ibi, respondent, decisionem illius. l. in vsufructuario procedere ex natura rei, & regula iuris, qua habetur, nõ consistere vsumfructum mutata forma rei. l. quinta versicul. rei. mutatione. ff. quibus modis, vsusfruct. amit. quæ solutio recepta est: secũdum Iaső. in dicta. l. secũda. ff. de iurisdictio. iudicum, nume. 24. vbi Curt. eam cõmunem dicit. subdens quòd in his versatur maxima difficultas: quam Bart. noluit gustare. Ipse autẽ Curt. numero. 59. improbat solutionem seu rationem glo. & Doct. dicens ꝙ forma rei consistit in consummatione, iuxta. l. si is qui quadringenta. §. quædam. ff. ad leg. Falci. Ideoque secundum eum non potest dici in. d. l. 68. mutari formam rei, quando agitur de ædificio inchoato consummãdo: & ita post eum Corras. statim citandus. Quæ obiectio fragilis erat, vt ob eam à communi interpretatione recederetur, glos. namque & Doct. non loquuntur de forma, vt accipitur in. d. §. quædam. sed formam appellant ipsam figuram speciem rei, & ita in his terminis loquitur text. in. l. si ff. de vsu & habita. quo tollitur argumen. Curt. & Corras. arguentium à forma, & ita accipitur in. l. proponebatur. 75. in fine cũ glo. ff. de iudic.

54 Curtius autẽ ipse aliter intelligebat, dicens contra glo. & Doctor. facilius esse concedendum fructuario nouum ædificium extruere, quàm inchoatum consummare: citat tex. in. l. penul. & l. æquissimũ. §. si tamẽ. ff. eodem: assignatque nouam rationem differenciæ: quia vbi ędificium erat inchoatum, fortè habebit proprietarius aliam industriam, diuersamque intentionem, cui non respõderet industria vel intentio vsufructuarij. Sed hæc interpretatio Cur. non est tuta, quia sicut leges illæ negant vsufructuario perficere opus inchoatum, ita etiam negant de nouo ædificare: & ita Angel. ibi & est textus. l. septima versicu. penultimo. ff. de vsufruct. ibi, [ædificiũ poni.] Specialiter autem ędificare permittitur gratia fructuum colligendorum: & ita procedit. l. penulti. & dictus. §. si tamen. l. æquissimum: secũdum Alber. & Ange. in dicta. l. penultima. & ita glos. l. septimæ versiculo, hac ratione. ff. eodem. Cæpola, de seruitutibus vrbanor. capitulo trigesimonono, nu. 5. & ita apertè distinguit tex. in. d. §. si tamẽ. Sic alibi expensæ gratia fructuũ fauorabiliores sunt, quã gratia ipsius rei glos. fin. in princip. in. l. in fundo. ff. de rei vendica. ibi. [de impẽsis fructuum, dicas semper ex fructibus deduci:] probat tex. in. l. fundus qui. 52. ff. famil. ercisc. ibi, [nullus casus interuenire potest, qui hoc genus deductionis impediat:] commendat Pau. in. l. fructus. C. de action. emp. in fine: declarat Nouel. de dote par. 1. nu. 6. versicu. assumo

late Tiraq. de retract. ligna. §. 15. gl. 1. in princip. facit l. generali. §. Lucius. ff. de vsufruct. legit. ibi: [Villam colligendis & conseruandis fructib⁹ necessariam ædificauit.] De his etiã impẽsis & ædificijs loquitur. l. diuortio. §. vltim. ff. solut. matrimo. & ibi Doctor. Ostendimus non esse tutam resolutionem Curt. nunc verò ostendo, quod nõ tollit difficultatẽ. Dubitatur enim, cur in illa. l. cõcesso vno; negatur aliud necessarium ad illũ dicum. I. C. dicat fructuarium non posse consummare ædificium, etiam si loco aliter vti nõ posit quæ difficultas non tollitur ex dictis Curtij.

55 Corras. lib. 1. miscell. cap. 6. refert Cur. eiusque rationem sup. relatam improbat, eo q. potuit esse vsufructus relictus in testamento. cum sæpissimè iura loquantur de vsufructu ex testamento: morte autem testantis cessat eius intentio & destinatio circa ædificium: & ita cessat ratio, Curt. qui tamen posset replicare, q eadem voluntas spectanda esset, sequentis proprietarij. Ad difficultatem respondet Corras. posse vsufructuarium ædificare, vbi aliter nõ posset vti suo vsufructu: per tex. in. d. l. æquissimum. §. sed nec, & ita cessare oppositionem ex regula dictę. l. secũdę. ff. de iurisd. omn. iud. At secundũ cum in dicta. l. vsufructuarius. 68. potest fructuarius vti iure suo, licèt nõ vtatur eo loco in quo erat inchoatũ ædificium. Idem nouissimè scribit Ludouicus. Caron. lib. primo versi. capitulo quinto in fin. & Costalius in aduersar. vel annotatio. ad pandec. in dicta. l.

56 Sed dum hi nouiores scribunt, quòd in illa. l. dabatur vtilitas absq; loco ædificij inchoati. non obscurè sentiunt, posse vsufructuarium perficere inchoatum, quando aliter vsusfructus esset omninò inutilis: & ita limitaretur textus ibi quod multis confirmari posset. Sed contrariũ in terminis colligitur ex glos. ibi referente Azo. & expressim contra dicit ibi Angel. notans, quod licèt omninò esset inutilis vsusfructus, non magis posset fructuarius ædificare, & pro hac sententia stat textus in dicta. l. quinta versi. penult. ff. quib. mod. vsusfr. amit. & in. l. septima versic. penul. ff. de vsufr. vbi. I. C. loquitur indistinctè in vsufructu areæ, quæ aliquãdo dicitur in vrbe vel oppido: vt colligitur ex textu & glo. in. l. prima. ff. de seruit. vrb. præd. At in vrbe area sine ædificio, nullius esset vtilitatis, secundum communiter accidentia. Itaque vult textus non posse fructuarium mutare speciem rei, ædificando vel aliud faciẽdo: etiam si vsusfructus maneat sine vtilitate. Et idem videtur tradere. I. C. in dicta. l. vsufructuarius, prima, & ita sustinetur communis ratio ad dictã. l. vsufructuarius, secunda. Alia enim necessaria concedentur fructuario. dum tamen non mutetur species vel forma rei, in qua constituitur vsusfructus: mutare enim rem esset excedere ius vsufructuarij, vt docet. I. C. in dicta. l. vsufructuarius. prima ibi, [non tamen id iure suo;] Ex eadem resolutione cõmuni, cessat obiectio dictæ. l. primę. ff. si vsufr. peta. & aliorum iurium. Et est notandum quòd illa prohibitio æqualiter fit proprietario, sicut vsufructuario. vt patet ex dict. l. quinta in fine. ff. quibus mod. vsusfr. amit. & d. l. 7. versi. hac ratione, & l. æquissimum. 17. §. penulti. versi. quod Labeo. ff. de vsufr. melius ex textu in. l. fi. ff. de vsu. & habi. qui loquitur etiam vbi ex opere res melior efficeretur: sicut de fructuario dicit tex. in. d. l. vsufructuarius. 1. Vnde ca-

de cauebis à verbis Albe. in. d.l. fin. qui contrarium videtur sentire. Sed vltra glo.& Doct.ad.d.l. 68. difficultas non leuis poterat considerari ex. l.diuus. ff. de vsu & habita. vbi cum vsus multo minus contineat quàm vsusfructus vt in princi.Institu.eod. tit.tamen relicto vsu syluæ, inquit. tex. [vsumfructum quoque legatũ videre.] subditque. I. C. rationem, quæ aduersatur decisioni dictarum legum:[quia nisi liceat legatarijs cædere syluam, & vendere: quemadmodum vsufructuarijs licèt nihil habituri essent ex legato.] Vides igitur ibi, ne relictum maneat inutile: extẽdi de minori ad maius, contra proprietatem verborum. Ideoque decisi.d.l.diuus, non immerito extollitur à Doct.vt tradit Ias.in. l.1.nu.1.ff.de eo quod cert.loc. idem.Ias.in.l.quoties.nu.1.ff.de verb.oblig. Areti.in.l. quod in rerum.§.1.& ibi Ias. nu. 12. ff.de lega.1. Tiraq. de retrac.conuẽ. §.3.glo.1.nu. 28. Sed quoad. d.l.vsufructuar. non obstat.l. diuus. quia in hac, licèt amplietur verbũ tamẽ non mutatur rei forma vel species: & ita non offenditur regula.d.l.5.ff. quib. mod.vsusfr.amit. Aduerto etiã quòd Areti.Ias.in.d.locis.& Alci.in.l.1.§.si quis, ita nu.23.vel.37. secundum diuersas æditiones.ff.de verb.oblig.adducunt.d.l.diuus: tanquam difficilẽ. contra non nulla iura quibus aliquãdo legatum corruit ne verba extendantur:& sic intelligunt in illa.l.verba extendi, ne actus irritetur. Sed uerius videtur dicendum quòd ibi nõ * timetur, nec vitatur nullitas: licèt enim maneret legatum vsus, vt verba sonabant, non erat relictum nullum, nec actus caret iuris effectu. sed facti vtilitate: vtilis autem redditur intelligendo vsumfructũ relictum cẽseri.

58 Nec omitto quòd glo.in dict.l.diuus, intelligit syluam de qua ibi, esse in loco remoto: alias non foret legatum inutile, nec verba extẽderẽtur, quia vsus syluæ propinquæ, vtilitatẽ adferret:& ita Alberi. ibi & nouissimè Costal.ibi in suis annotatio. Angel.in.l.arboribus.ff.de vsufruct. Fabi. & Angel. in.§.1. Instit.de vsu. & hab. quod vt receptum tradit Bellõ. consi.49.nu.11.Cæpol.de seruitu.rusti.cap.22.nu.9.in fine.Socin. nepos consil. 16. nu.6. lib. 1. idque probat Fulg.in.d.l.diuus.dicens textum ibi mirabilẽ, quia vsus eo casu nunquã videretur prorsus inutilis. Ego aduerto hanc interpretationem communem: reddere decisionẽ minus dubitabilem. fateor enim, si intelligas ibi, syluam remotã, quod inutiliùs esset legatũ: & magis militaret ratio tex. Sed diuinatorium est subaudire ibi syluam, esse remotã, nec facile esset decernere, quãdo diceretur propinqua: & sic communis interpretatio diuinatoria est,& reddit. l.decisionẽ incertam. Vndè videtur veriùs intelligendum sine diuinatione. secundũ * tenorem literæ: vt ea decisio procedat ex natura rei, non ex longinquitate loci. Si enim rem attendas. communiter vsus syluæ minimam affert vtilitatem ei qui ligna non posset cædere & vẽdere. (vt negatur vsuatio) & licèt aliquid vtilitatis afferre posset, ea certè ita minima esset, vt nulla censeri debeat: iuxta textum in princi.Instit.ad.l.Falci.ibi.[pro nullo aut minimo lucro:] maximè cum & vsufructuarius syluæ, grãdes arbores cædere nequeat: vt in.l.12.ff.de vsufru. vt statim. Quanto igitur minoris vtilitatis esset vsus syluæ; cum etiã vsus fructus tã restrictus sit? Quæ omnia iuuantur ex eo quòd communiter syluæ sunt remotæ, ab oppidis & locis quibus homines habitãt: facit etiã quod

quod aliàs ex qualitate personę in eadem materia, ad ampliandũ relictũ vsus, habet textus in. l. plenum. §. equitij. ff. illo titulo. Atque ita decisio l. diuus. iustificatur vltra scribentà quibus circa eandem. l. deuiat Connan. aliquid tangens, libro quarto. c. 5. fol. penul.

59 Conferendo vsumfructum patris ad alios, infertur octauo ad quæstiõ. cædendi ligna & arbores, de qua in fructuario, habetur in. l. item si fundi. 10. §. fin. &. l. ex sylua. 11. cùm sequen. &. l. æquissimum 17. §. fructuarius. ff. de vsufruct. De viro in bonis dotalib. l. diuortio. §. si fundum. ff. solu. matri. cum alijs, vt per Bar. Paul. Alex. & alios ibi, & de cõductore fisci. l. in fraudem. 45. §. conductor. ff. de iur. fisci. omitto alios minus iuris habentes. in hoc. d. l. ex sylua distinguit inter syluam cæduam & nõ cęduam: ex iurib. autem sup. citatis, maximè ex. d. §. fructuarius, &. §. conductor. & in. l. sylua. 30. ff. de verb. signifi. & ibi Alc. colligitur, syluam non cæduam appellari, quæ habet arbores frugiferas, quæ sine incommodo rei cædi non possunt. Colligitur etiã ex Doctor. syluam non cæduam appellari, quãdo arbores cæsæ non renascuntur: vt tradit Pau. à monte Pico. in. §. Titia cùm nuberet, nu. 115. ff. de legatis secundo & Sigismũ. Lofre. consi. feuda. 28. In eadem re, post d. l. ex sylua, sequitur. l. sed si grandes: quæ indistinctè habet, non posse fructuariũ grandes arbores cædere. Angel. autem & Doctores in. d. l. ex. sylua, Picus & Lofred. vbi sup. Alexan. Paris. & ferè omnes statim citandi, apertè intelligunt. d. l. ex. sylua, &. l. arboribus. ff. de vsufruct. & alia iura, etiam si vsusfructus sit tantum ipsius syluæ: nã si aduertas ad. d. l. ex sylua cum sequẽtibus quæ negant omninò facultatem vendendi, & nullam incisionem arborum permittunt, nisi ad vsum rei, nimis resstrictus esset talis vsusfructus, & ferè nullius vtilitatis: maximè quãdo fructuarius nõ haberet rem ad cuius vtilitatem vti posset lignis syluæ. Ego autem contra scribentes intelligo restrictionẽ dict. l. ex sylua, cum sequen. procedere, vbi vsusfructus principaliter erat alterius rei, cui sylua accedebat, ideoque minor vsus in ipsa sylua conceditur. Quòd si vsusfructus specificè in sylua constituatur, non tam strictus erit imò vltra vsum rerum cædere & vendere licebit, vt probat textus in. l. Diuus. ff. de vsu & habita. & in terminis id probat textus in dicta. l. 10. ad fin. ibi, [nisi fortè:] ff. de vsufru. vbi glos. id aduertere videtur: licèt eadem glo. variet in dicta. l. ex sylua. Quæ re solutio rationem habet: amplius enim ius resultare debet ex cõcessione, specificè & principaliter facta, quàm ex generali & accessoria. Item in vsufructu specialiter in sylua constituto, si negares facultatem cædendi & vendendi, inutilis redderetur vsusfructus: non ità quando cõstituitur in vinea, vel alia re, cui sylua accedit: quod iuuatur ex consideratione. l. C. in. l. fundus qui locat. ff. de vsufructu. glos. & Barto. in. l. pediculis. §. cum quæreretur. ff. de auro & argento legato. Et in hunc sensum veriùs loquitur. dict. l. ex sylua, ibi, [in vineã:] &, d. l. arboribus. ibi, [quãtũ ad villæ] ex quibus colligitur, ibi, vsumfructum principaliter syluæ nõ esse, ideoque non tam amplus vsus cõceditur. Ex his intelligi potest textus in dicta. l. sed si grandes. duodecima. ff. de vsufructu, quam Angelus, & alij, & Alciatus dicta. l. sylua cædua, numero. 3. & alij communiter intelligunt, cum glossa ibi, & in. l. sequent.

quent. de sylua non cædua. At. I. C. ibi indistinctè loquitur, & continuatiuè, post. d.l. ex sylua quæ de cædua & non cædua agit: & sic diuinatoriū esset, & contra regulam. l. iam hoc iure. ff. de vulgari restringere. d.l. ad arbores frugiferas tātùm quod aliqualiter videtur aduertere Fulgosius, meliusque intelligitur secundum terminos proximè notatos, qđ vsusfruct? principaliter syluæ non erat. Si enim ibi tātum ageretur de arboribus frugiferis, vel non cæduis, non oportebat solas grandes arbores excipere. In eodem articulo variant Doctor. circa arbores nō frugiferas: alij enim eas cæduas appellant, si renasci possunt, licèt longo tempore: ideoque eas in fructu esse dicunt. posseque vsum fructuarium indistinctè eas cædere & vendere: vt tradit Alexand. consil. 118. nume. 3. & nume. 7. lib. 5. & ita Curt. sen. consil. 70. nume. 8. ad fin. Paris. cons. 111. num. 32. lib. 1. qui hoc vt receptum asserunt. Sed Picus d. §. Titia cum nuberet. num. 116. dubitat, & magis probare videtur contrarium: & his nō relalis. Arnulphus Ruzeus. in tracta. de iur. regal. priuileg. 56. ad fin. vers. 4. vbi securè intelligit de arboribus quæ cæsæ breui renascuntur & crescunt, & ita vt receptum tradit Sigismund. d. cons. nu. 4. ibi, [non cito,] & nume. 6. ibi, [quæ non cito:] & nume. 8. ibi, [non breui.] Et hoc veriùs videtur: non enim pullulare & renasci debet, quod annorum multitudinem exigit: argu. l. antepenul. ff. famil. ercisc. ibi, [tā difficilis.] & l. 1. §. 1. ff. de flumin. versic. [si tamen:] ad frequentiora enim iura adaptatur.

60 Quibus vtiliter præmissis in fructuario, eaden videntur Docto. indistinctè applicare ad patrem legitimū administratorem: vt scribit Ange. in l. fin. §. si autem æs alienum, in fin. infra titul. proxi. Cæpol. de seruitu. rusti. cap. 22. de montibus, num. 13. Tiraq. de retract. conuent. §. 3. glo. 1. nume. 22. Ego autem eam æquiparationem nō ita indistinctè veram puto: video enim ex supradictis iuribus, in hoc articulo restrictū nimis esse ius fructuarij, etiā in his quæ proprietatē deteriorem non facerēt: nec tam amarè cum patre agēdum putarem, nec extenderem. d. §. si. item si fundi &. d.l. ex sylua. cum seq. de fructuario ad patrem legitimū administratorem. Considero enim in alio fructuario aliquādo præsumi fraudem quia fortasse volet durante suo vsufructu, plus debito vti re cum dāno proprietatis. l. & hæc distinctio. 38. §. 1. & ibi Bart. ff. loca. quæ suspicio cessat in patre, qui omnia præsumitur filijs parare. l. nihil. ff. de bon. liber. ibi [cum omnia quæ nostra sunt. liberis nostris ex voto paremus:] & l. scripto. §. fin. ff. vnde libe. Nec valet argumen. de alio fructuario ad patrem cui maior potestas defertur, vt patet ex hac. l. cùm oportet, cum ijs quæ superiùs probaui. Nec obstat tex. in d. l. fin. §. sin autem, infra titulo. 1. dicit enim patri non permittēdum, vt deteriorem filij proprietatem faciat: ita enim intelligitur potestas ei concessa in aduentitijs, secundum Bald. hîc ad fin. per regulam. l. creditor. §. Lucius. ff. manda. facit in patre. l. generaliter, versi. negotia, ibi, [vtiliter] C. de secund. nup. Resoluo igitur in patre legitimo ad ministratore non procedere simpliciter iura loquentia de fructuario: arbitrio enim fructuarij nihil, patris autem arbitrio tota administratio committitur, vt in his iuribus. Manebit autem æquiparatio quo ad illud, ne arbores frugiferas cędat: ne alia damnosa faciat: &

ita in parte procedat.d.§.fructuarius l.æquissimũ,&.§.cõductor.l. in fraudem:faciunt quæ superiùs dixi cum Bar.Pau.Alexand.in.l.Imperator. ff. ad Trebel.de remouendo patre malè administrante. Hinc infero posse patrẽ remoueri in hoc articulo, si notabiliter deteriorem reddat proprietatem, cædendo arbores frugiferas, vel simile damnum dando,argu.tex. in.l. & eleganter.7.§.1. ff.de do. ibi: [vel ædificia diruit:vel arbores excidit:vel vineas extirpauit:]&.l.2. ff. si vsufru.Peta. ibi: [arbores deiecisset, aut ædificium demolitus, aut aliquo modo deteriorem vsumfructũ.]Receptum [est] enim posse fructuariũ repelli ob causam, per text. in. l. hoc amplius,9.§.vlt.ff.de dam.infect.ibi: [eum quoq; fructuarium qui nõ reficit à domino vti frui prohibẽdũ:] tradit receptum Alexand. in dict.l. diuortio.§.si fundum.Pau.in Authẽ. qui ren.nu.3. & ibi Deci.nu.5. C.de sacrosf.eccles.Tiraq.d. lib.de retract. conuen.§.3. gloss.1.nume.22. Ioan. Hannibal,in. l. nemo potest, nume. 168.ff. de lega.1.Molin.in consuetu. Paris.§.1.gloss.1.nume.31.fol.14.Carol.Ruin.lib.2.cons.vltimo,num.31. & sequen. licèt enim vsufructuarius cautionem præstiterit,ex qua cõueniri posset, id nõ tollit hoc remediũ, secundum Paul.in.d. Authen. Idem in Emphyteota licèt eius ius sit perpetuũ,videturq; maius: repelli enim potest, si arbores frugiferas cædat, vel rem deteriorem faciat, vt notat Bald.in.d.l.diuortio.§.si fundum:cuius opinio recepta est, (quod plenè ostendam) quia Ioan.Imol. & Rom. ibi dubitant, & Iason ibi contradicit:& Angel.Aret.& Matthæ.de Afflictis statim referendi, quia etiã dubitat Chass. in consuetud. Burg. rubric.4.§.6.ad fin.nume.18.Sed Bald. sententiam defendit,Alexan.in.d.§. si fundum probant Paul. & Deci.in d.Authen. Cæpol.in.d.cap. de montibus.Tiraq.vbi supr.Ias.in.l.1.num. 99.C.de iur. emphyt. Sigismun.consil.feud.28.nu.3.& sequen. Aymon. cons.300.num.1.& sequen.glos.consue.Cathalon.pagi.120.nu.38.& nume.41. & Paul.Picus.d.§. Titia cum nuberet, nu.120. vbi eam dicit communem:& ita fatetur Iason.in.d.§.si fundus,& ita consuluit, vt patet consilio.17.lib.1.vbi vtiliter declarat:& in.d. Authen. qui rem, nu.6. & Francis. Zoanet. vbi notabiliter ampliat. librũ.rer.quotidia.c.57. Idq; placere debet in odium malignè vtentium. Nec enim proprietario esset bene cõsultũ, si vsufructuarius vel emphyteota rem deteriorem faciẽs, non repelli posset:cum tempore veritas occultaretur, & difficilis probatio, vel impossibilis redderetur. Ex his cauẽdum est ab Ange. Aret.in. §.fin. col. 2.nu.3. Instit. de vsufru. vbi indistinctè scripsit, emphyteotã vel fructuarium, re malè vtentem, non repelli, sed cõueniri posse actione leg. Aquiliæ, vel ex cautione præstita: quod etiã tradit Matthę.Afflic.lib.3.feud. in tit.si de feud.fuer.cõtrouer. inter. domi.& agna. §. licèt vasallus num. 14. fol.36. non aduertẽtes contrariũ esse receptissimum.

71 In eadem collatione vsusfructus paterni ad alios,est alia prærogatiua.9. vt pater absq; filio per se possit accipere possessionem aduẽtitiorum,ex verbis huius l.&.l.cum oportet:dum patri administrãdi & agẽdi potestatẽ deferunt,ac si dominus esset,diuersum autẽ est in alio fructuario. Et hanc differentiam expresśim tradit Alberi.in.l.cum oportet, ad fi. princ.probatque eam Boeri.decisio. 199. nu.9. dicẽs esse speciale in patr. legi-

legitimo administratore: citatq; plures Docto. asserentes non posse aliũ fructuarium possessionem accipere, nisi à manu hæredis, vel proprietarij, vt per Alex. cons. 50. nu. 5. lib. 7. Soci. cons. 131. nu. 8. libr. 1. qui loquuntur etiam de vsufructuario vniuersali. Et ita Parisi. cons. 37. nume. 2. lib. 3. & in alijs fructuarijs scribit Roma. consil. 312. Boer. cons. 19. Idemque vt receptissimum tradit Aymo. Crauet. in l. 1. nume. 141. ff. de lega. 1. Et in vsufructuario vniuersali ex testamento, idem fatetur Deci. cons. 418. nume. 3. vbi id limitat in casu vxoris relictæ fructuariæ: quod tamen non est sine dubio, ex Alex. cons. 56. ad fin. lib. 3. de quo etiam dubitat Paul. à monte Pico. in §. Titia cum nuberet. q. 45. nume. 137. ad fin. & in proposito tradit Gozadin. consil. 21. nume. 17. & cons. 99.

62 Quod autem communiter dicũt Docto. supr. citati. consonum est iuris regulis: Si enim vsusfructus constituatur inter viuos, necessaria est possessio ex voluntate constituentis, vel authoritate iudicis. l. si ex stipulatione, & ibi Bar. & Ias. ff. de acq. poss. si autem vsusfructus testamento relinquatur, non potest possessio accipi nisi à manu hæredis, cum id necessarium sit etiam in rebus plenè relictis. in quibus nihil mansurum sit penes heredem. l. non dubium. C. de lega. & l. 1. ff. quor. legat. postquam verò fructuarius ab hærede vel proprietario possessionem cõsequitur, actiones exercebit cõtra debitores, & alia faciet per se, quatenus vsusfructus extenditur: vt colligitur ex Alexan. in dicto consilio. notat Deci. d. cons. 418. nume. 8. Anchar. cons. 3. facit. l. 1. §. vlt. cum. l. sequen. ff. de vsufruct. quemadmo. caue. Hinc patet huic resolutioni nõ aduersari doctrinam Bar. in l. 1. nume. 6. ff. de lega. 1. dum scribit vsumfructum in testamento relictum, ipso iure legatario acquiri ante traditionem hæredis, vt alia relicta: id enim nõ excusat legatarium, si accipere velit possessionem absq; authoritate hæredis, per supra dicta iura. Et opinio Bart. recepta est secundum Alexan. in d. consilijs, & Alcia. in l. 2. §. & harum, nu. 51. ff. de verbo. oblig. Ias. in. d. l. 1. num. 62. cum seq. licèt Areti. ibi dubitet, col. penul. nume. 4. ad fin. cui Ias. satisfacit, limitãs doctrinam Bart. vt procedat in legato. non autem in fideicommisso: facta differentia inter relictum per verba directa, & relictũ per verba obliqua: idque probat Alciat. ibi, nu. 42. Sed Bart. d. nu. 6. apertè contradicit: & Iacob. de Nigr. nume. 145. ad fi. & Crauet. nume. 142. quibus ego accedo reiecta ea verborum differentia: & ita indistinctè loquitur Bal. in l. 1. ad fi. C. commu. de lega.

63 Circa iudicialia, habet hæc. l. posse patrem in aduentitijs agere: vt patet ex tex. ibi [per se poscere:] & eodem modo agentibus respondere: vt in vers. [litem inferentibus resistere.] Idemque colligitur ex. l. cum oportet. §. non autem ibi: [plenissimam potestatem.] Qua in re non parum variant Doctor. circa modum agendi vel defendendi. Bartol. autem hîc per verbum: [debet] videtur innuere necessarium esse, vt patre agente vel conuento in aduentitijs, addatur in libello nomen legitimi administratoris: & idem vult Angel. hîc nume. 7. ad fin. quod etiam sentire videtur Bar. in l. pater qui castrense, num. 2. ibi, [vt legitimus administrator.] ff. de castren. pecu. & in. l. si infanti, nume. 2. C. de iur. delib. Idem vt receptum tradit Felin. in. c. cum olim, col. 4. versi. quo autem, de testibus,

bus, ibi; [debet administratorio nomine:] & ita Fulgo. hic, nu. 7. ibi [verba libelli referēda sunt ad personā filij:] & cū Fulgos. Cor. hic, nu. 3. & idē vult Faber hic, & Matth. de Afflict. lib. 2. constitu. Rubr. 9. nume. 12. ad fin. ibi; [formabitur contra filium:] vltra quos omnes addo glo. quæ idē voluisse videtur, in. l. cū dos. 7. verb. proderit. ff. de pact. dotal. ibi; [filiæ nomine agere] Et subdit Barto. hic, ex communi practica tunc nominari solere patrem & filium: idem scribunt Salic. & Corne. & verè ea videtur ciuilior agendi forma quam vsus obseruat.

64 Dum autem Docto. vtuntur verbo. [debere:] videntur id innuere (vt dixi) necessariū esse pro forma libelli & iudicij, vt pater agat vel conueniatur expressa ea qualitate legitimi administratoris. Ego autem verissimū credo libellum, & iudiciū sustineri, * licet ea clausula non addatur: nec tā inhærendū est formulis in iure odiosis, vt patet in. 1. C. de form. subla. quod maximè probatur, quia in prosecutione causæ semper deducitur, & latiùs explicatur ius litigātis: & ita constabit patrem agere vel conueniri vt legitimum administratorē: quę probatio apta sustinet etiam libellū defectuosum, ex gloss. celebri in. l. 1. §. si quis argentum, verb. iurāti. ff. de posi. ibi, [nisi posteà probetur:] quam Doctor. extollunt, vt per Felin. in. c. 2. nu. 4. col. 2. de libel. obla. notabiliter Ias. in. l. 1. ex nu. 6. ff. de officio assesso. Idque planius apud Lusitanos, aliasque nationes quibus viget salubris. l. vel. cōsuetudo: vt iudicetur secundum veritatem probationis, nō obstāte ineptitudine libelli, vel processus errore: quod iuuatur ex text. notab. in. l. fin. §. fi. ff. quod met. cau. quem notat Bal. ibi; sentit enim I. C. non irritanda acta, quibus ius & veritas constat, licèt contra ordinē procedēdi solennia omninò seruata nō sint: vt colligitur ex. d. §. fi. ibi. [Quāuis non extra ordinem exactionem fieri, sed ciuiliter oportuit: quæ tamē solutioni debitæ quantitatis profecerūt, reuocari inciuile est.] De quo agit Ias. videndus, in. l. à diuo Pio. §. in venditione, nume. 12. ff. de re iudic. Paul. & Alex. in. l. si cum nulla. ff. eodem. Anchar. eleganter cons. 212. Deci. cons. 449. num. 19. Matthæ. de Afflict. lib. 1. constit. rubri. 25. nu. 32. Areti. in. d. §. nihil commune, col. 2. nume. 7. & ibi Rip. num. 74. Iacobin. in. l. si de vi, in fi. ff. de iudi. Rebuf. in 1. tomo constit. Gallic. pag. 131. post Ias. in. l. iubere cauere, num. 5. ff. de iurisdi. omni. iudic. Tutius igitur est. libellum & iudicium sustinere, patre agente vel conuento in aduentitijs, ex mente glos. hic meliùs sentientis, ver. legitimam, ibi; [quocunque modo fiat non est ius:] quod nudè tangit remisiuè Chas. in consuet. Burg. Rubri. 6. §. 5. nu. 5. fol. 218. Ex quibus etiā tutius puto, vt libellus & iudiciū sustineatur conuento patre, non expresso nomine filij pręsentis & maioris infāte, de quo statim plenius. Idē * etiā puto, vt quanuis filius absens sit vel infans possit pater agere, vel conueniri, expresso nomine filij, id est, tanquam legitmus eius administrator: nec sit de forma necessaria, vt pater tunc agat vel conueniatur nomine proprio: reiecta differenria Paul. hic. nu. 2. ad fi. quem sequitur Corne. nu. 3.

65 Ea enim forma, vt dixi, nec validat nec irritat processū. Ex verbis huius l. & l. cū oportet: dū patri plenissimā potestatē deferunt, agendo & defendendo in aduentitijs, infertur cōtra glo. quā rectè Doct. communiter reproba-

probarunt, dũ glos. volebat, non posse patrem procuratorem constituere in causa filij, ante litem contestatã per l. neque supra. de procurato. quę loquitur de tutore & curatore, nec ad patrem extendi debet, secũdum Cyn. Bart. Alberic. Bald. Ange. Salic. Pau. & est communis sentẽtia secundum Fulgos. & Corne. & secundum Imol. in c. accedens, nũ. 5. de procurato. secundum. Rom. cons. 241. nu. 10. Matthæsil. notabi. 190. Alexand. nume. 6. & Ias. nume. 4. in fin. in d. l. neque, Tiraq. in l. si vnquàm, in princip. nume. 29. Cur. in l. præses. num. 14. in fin. C. de transactio. Ange. Areti. in §. sin autem. nume. 7. insti. de satisda. Rober. Maran. in l. si actor, nu. 11. ff. de procurat. Marc. Mant. lib. 1. locor. cap. 18. & hanc conclusionem extollit Bald. in c. fi. nu. 5. de iu. calũ. licèt glo. non bene referat: & hæc recepta opinio nõ bene restringitur à Fulgo. hîc, nume. 5. nec puto verum, quod tradit specu. de libel. cõcep. §. nunc vidẽdum. in fine, vt necessum sit tunc procuratorem agere debere nomine patris & filij simul licèt eum sequatur Imo. in c. accedens nu. 5. de procura. Sed magis sustinebo iudicium siue procurator agat nomine patris, siue filij, ex hic deductis.

66 Sed in hoc aduertẽdum est, quòd quam plures Doctor. ex supra citatis hoc indistinctè asserunt: vt scilicet, pater posit agere, & procuratorem constituere, nõ expectato consensu filij, cuiuscunque ætatis filius sit. Et hoc probare videtur Bar. hic, nume. 1. & apertiùs Bal. nume. 8. dicens magnos viros contradicere, sentiens de Innocent. vt proximè adducam: & hanc sentẽtiam indistinctè à nostris teneri, asserit Paul. hic nume. 2. vers. dicit tamen, & hoc vult Bartol. in l. fin. §. vbi autem, in princip. infr. titu. 1. & hanc dicit communem sententiam legistarum Imol. in l. fin. §. pupillus, nume. 3. ff. de verbo. obliga. & ibi Aretin. nume. 5. Sed in hoc mira est Docto. varietas: dixit enim Innocen. in d. cap. accedens, de procurat. nume. 1. non posse patrem sine filio procuratorem constituere, nec agere, nec defendere in aduentitijs, vbi filius est maior septennio, per text. terribilẽ, & qui videtur apertiùs in dict. l. fin. §. vbi autem in vnum infr. titu. seq. ibi, [adhibeatur autem etiã filiorum consensus, nisi adhuc in prima ætate sint constituti:] per quem text. Iustinian. mirabiliter restringit potestatem à Constantino hîc concessam patri: hîc enim nullum verbũ de cõsensu filij, ibi autem filij consensus exigitur, & ita ibi notant Cyn. & Salic. & Angel. & Corn. & ita iudicauit Decisio Capellæ Tolos. q. 105. idem consuluit Rom. per illum text. d. cons. 241. nume. 10. & cum Innoc. ita resoluunt Imo. & Areti. d. l. fin. §. pupillus. ff. de verb. oblig. vti Aretin. ad finem dicit non posse responderi ad illũ tex. per quem ita etiam tradit Alber. in l. si longius. §. si filius. nu. 4. ff. de iudic. & ita concludere videtur Paul. in illo. §. nu. 3. & seq. & Fulgos. nu. 4. & est in hoc summè notab. tex. ille secundum Roma. d. cons. & possent per eũ irritari plures processus, deficiente consensu filij, secundum Fulgos. Ange. & corne. ibi quod etiã * colligitur ex Paul. ibi, & nume. 5. ibi, [quod iudicium sit nullũ.] & ita cũ Innoc. asserit Ange. in §. actiones autem. nume. 4. Instit. de actio. quod etiam probare videtur idem Ange. in §. pupillus, nu. 7. Institu. de inutil. stipula. Vnde si benè attẽdas hæc videtur receptior opinio legistarũ & canonistarum quicquid Imol. & Areti. dixerint. d. §. pupillus: & Aufre. in addit. d.

addit.d.decisio. Capel. Et verè text. in.d.§.vbi autem, videtur omni solutione maior,& mirè restringit (vt diximus) potestatem in hac.l.patri concessam:ad quod nõ aduerterunt Alexan.& Ias.d.l.nec.C.de procur.Cur. & plures supr.citati. In quo articulo * quia frequentissimus est,& maximè animaduertendus illud pro Innocẽ. vrget,q.d.§.vbi autem, vt posterior, potuit addere & detrahere huic. l. Vnde si contra Innoc.arguas ex hac l.facilis est responsio ex nouiore cõstitutione Iustinia. in.d.§. iuxta.l.nõ est nouum cum seq. ff. de legib. maximè cum hæc lex apertè non excludebat consensum filij,quẽ ibi Iustin. exigit.Nec placere potest quod quidam tentabant,quos meritò improbant.Sali.& Corn.in.d.§.vbi autem. dicebant enim hanc.l. procedere in maternis, illum verò textum in alijs aduentitijs: par enim ratio est regulariter in his omnibus iam æquiparatis in.l.cum oportet.Cum autẽ Bart. non obstãtibus verbis.d. §. audacter asserat,non esse necessarium consensum filij, minus placere potest quod ipse respõdet ad illũ.§. dicit enim cũ Iacob.Butr.vt dum text. exigit consensum filij, intelligatur filius cõsentire tacitè,&sic vbi non contradicit: quod tamen satis videtur contra literam textus ibi, [adhibeatur etiam filiorum consensus,] quæ verba non possunt applicari taciturnitati, vel patiẽtiæ, maximè in filio impubere. aduerto etiam q; in cõstitutione procuratoris, verior videtur sententia * Barto.eamque receptiorem puto,vt sine filio posit pater procuratorem constituere in aduentitijs, per hanc legem cui in hoc Iustin. nihil addit in dicto.§. in quo tantum loquitur de iudicijs, vt patet ibi, [suscipiat actiones & moueat.] quod rectiùs videtur aduertere Bal. ibi. nu.1. quẽ probare videtur Pau.nu.4.& Marãt. d.l. si actor. nume.11.& Alex.hîc ad Bar.& in hoc rectiùs dixissent Imol. & Aret.opinionem. C.& Bartol.cõmunẽ esse,& ita salua assertione Pauli hîc,asserentis communem esse,nostrorum contra Innoc.& consequenter cauendum est à Cornel.hic,& ab omnibus ferè alijs sup.citatis.miscẽtibus articulum constituendi procuratoris, cum articulo agendi vel defendendi in iudicio. Quæ tamen diuersa sunt . vt patet re ipsa.cum autẽ huic.l. non addatur aliquid à Iustinia.circa procuratorem:non est mutandum quod expresim non corrigitur, vt.l. præcipimus. C. de appellat.cum vulgari . possetque considerari pro ratione differẽtiæ maius periculum in agendo vel defendẽdo, quàm in constituẽdo procuratore, vt sic cautiùs agatur in eo in quo maius periculum vertitur: Circa illum §.& in hoc articulo, ob varietatem, Doctor.tedioso,licet quotidiano:aduerto duriora esse verba Iustiniani ibi,dum inquit,[adhibeatur consensus,] quàm si simpliciter diceret [consentiente filio,] verbum enim [adhiberi:] apertè significat cõsensum expressum de quo constare debeat extrinsecè: nec verificatur in taciturnitate vel patientia,ex notat.in lege.2. §. voluntatem. ff. solut. matrimon. Fateor autem (si textus ille non staret) æquiorem videri Barto. opinionem, ne pater legitimus administrator, filij consensu egeret, maximè ante virilem ætatem, quo magis miror decisionem illius textus iuncta communi omniũ interpretatione. Quid enim iuuabit consilium vel consessus filij impuberis, vel etiam puberis ante virilẽ ętatum? malis enim cõsultor erit minor iuxta.l.1.ff.de minori. &.l.

&.l.fin.C.de legit.tuto.nec tam strictè agendum videbatur cum patre, de quo lex omnia confidit. Vnde ob authoritatẽ Bart. & æquitatem eius opinionis, admittẽda videretur quælibet responsio colorata, ad d.§. ne rigore eius iniquus reddatur: ne etiã processus facilè irritẽtur, quod esset * reipu.incõmodum. Cogitabam igitur an posset responderi ad illum textum vt loquatur de consilio, non de necessitate vt aliquando scribentes respõdere solent. Sed nõ placet, quia verba illa [adhibeatur etiam consensus filiorum:] necessitatem designare videntur: iuxta.l.non dubium. C. de legib. Cogitabã etiam an specialiter tex.ibi intelligi debeat in hæreditate aduentitia, de qua agebatur in ea l.&.§§.ante illum: non de alijs aduentitijs, vt pungere videtur Corn. hîc.col.3.ante nu.3. vers.sed tu, Possetq; aliqualiter comprobari hæc differẽtia, eo quòd in hęreditate, etiam iure antiquo, non poterat pater sine filio adire vel repudiare: vt in.l.is qui hæres.§.fin.ff.de acquir. hæredit.sed, quod non erat in alijs aduentitijs, vt per gloss.& omnes ibi, & est notissimum. Et in noua rigidaq; decisione illius.§. posset forsan admitti hæc restrictio: quæ tamen non placet, quia par ratio videtur in omnibus aduentitijs: ideò cogimur imitari ingeniosum doctissimumq; Socin. qui sæpe cogitandum reliquit vel dicendum cum Iureconsſ. in.l. prospexit. ff. qui & à quib. sufficere ita.l.scriptam esse. & quod I.C. ait in.l.non omnium.ff. de legib. Illud autem ex scribẽtibus in hoc mihi placet vt licèt text. ille exigat consensum filij, si tamen non habeat causam contradicendi, valeant quæ pater sine filio gesserit: vt sentit Angel. dicto.§. vbi autem, [si quam iustam causam:] & Paul.num. 5.ibi, [causam contradicendi:] & ita apertiùs Fulgos.ibi, numero.3. quod iuuatur ex decis.text. in.l. si cùm dotem.§.eo autem tempore in fin.ff. solut.matrimo.ibi, [si pater sit cui omnimodo cõsentire filiam decet:] & ibi, [filia leuis mulier vel admodũ iuuenis:] & ibi, [potius patri acquiescére Prætorem oportere:] conducunt quæ vtiliter tradit Palac.in rep.rub. §.22.columna secunda. In eodem articulo placet etiam quod eleganter considerat Imol. in dict.l.fin.§.pupillus.ff.de verbo.obliga.nu.3.in fin.vt opinio Innocen.& decisio illius tex. exigens consensum filij, procedat tãtum cùm agitur de proprietate quæ filij est, vel esse potest: secus autem si agatur de vsufructu qui patris est, vel esse debet: quod etiam sensit Angel. ibi: idemque ex Speculat.& Ang. videtur probare Fulgo. hic numero.5. in articulo procuratoris constituendi. Et Aufre. in addit. Capel.d.quęst. 115. & Corne. hîc, col.3. in princip. quod probatur. quia aliâs deterioris conditionis esset pater in suo vsufructu, quàm quilibet vsufructuarius extraneus contra iuris regulas & rationes de quibus supra iuncta regula.l. 1.§.vlt.cũ.l.seq.ff.vsufruct. quemad. caue. Tãdem in hoc articulo omnes nemine dempto, intelligũt textum in.d.§. vbi autem in verbis, [prima ętate:] vt intelligatur de filio minori septennio: vt sic ex rigore illius tex. exigatur consensus filij, cum maior septennio est: omnes ibi, Innoc. Areti.decis. Capella. Roma. & reliqui supra citati, Fulgos. Angel. hîc omnes. Quorum fundamentum esse videtur. licèt non exprimant. ex eo quod aliâs prima ætas à Doctor. intelligitur de infantia vsque ad septẽnium, secundũ glo. celebrem, in proœm. 6. Decret. verb. perfectus. Ego autem contra

contra omnes veriùs puto Iustiniā. ibi non de infantili ætate tantum: * sed de pupillari, vsque ad 14. annum sentire. Nec est. l. aliqua, quæ cogat primam ætatē tantū intelligi vsque ad septenniùm: licèt prędicta glo. magistraliter ætatē hominibus multifariè diuidat. Licèt etiā aliqua differentia sit in multis articulis, inter infantem & aliquando maiorem ante pubertatem, quod non negamus: Sed cùm text. ille de prima ætate loquatur, & innuat post eam necessarium esse patri concessum filij, intelligo post pubertatem, vt ibi ad minus tota ætas ante pubertatem dicatur prima: nec in ea requiratur filij consensus quod mihi fit verisimile. Primo quia ante pubertatem nullū consilium filij esse videtur ex. l. vna. C. de fals. monet. cum vulgaribus. Videreturque ridiculum in patre exigere consensum filij impuberis, cum in tutore non exigatur, in iudicijs nec in bonorum administratione: vt. l. 1. §. sufficit, & ibi Bartol. ff. de administr. tuto. de quo proximè latiùs. Suadetur etiam hæc interpretatio, eo quòd tota hæc ætas vnico nomine pupillaris appellatur: eodemque nomine & iure censetur. l. moribus. ff. de vulga. & pupil. & bonus text. in princip. Instit. de pupil. substitu. idemque colligitur ex I.C. in. l. pueri. 214. in. fi. ff. de verb. signif. & ibi notat Alciat. & Spiegel. in lexic. iuris. verbo puer. Ideoque à natiuitate ad pubertatem pariter negatur facultas testandi. l. qua ætate. ff. de testam. & intra eam ætatem pariter datur, & durat tutor. l. 1. ibi, [propter ætatem suam:] ff. de tute. & interim pupilli pupillæque pariter appellātur: vt in princip. Institut. quib. mod. tute. fin. Sed & intra eandem ętatem minor testimonium ferre nō potest. l. 3. §. lege Iulia, cum glos. ff. de testib. intra eandem ætatem nec in causa spirituali quis auditur. cap. fin. * de iudic. in 6. Quibus iuribus patet, puerum & puellam propriè dici à natiuitate vsque ad pubertatem, licèt docēdi gratia, & ad aliquos effectus aliquando fiat diuisio illa infantilis & puerilis ætatis imò non putarem absonum intelligere text. in. d. §. vt illa verba [prima ætas] intelligantur de plena pubertate vt aliàs accipitur in. l. Mela. vers. certe. ff. de alim. & cibar. legat. & l. cū filio. ff. de legat. 3. & leg. 1. §. pueritiā. ff. de postul. quibus iuribus pueritia accipitur in varijs casibus non solum vsque ad pubertatem ordinariam. 14. annorum, sed etiam vsq; ad. 17. &. 18. annū. Cum igitur hæc nomina ętatis ambigua sint, per illa iura & per alia, quæ adducit glos. in. d. §. pueritiam: rationi cōsonū videtur, vt ita [prima ætas:] intelligatur in dicto. §. vt minus aduersetur ei quod dixerat idem Iustinia. in. l. cum oportet. §. 1. dum patri plenissimam cōcedit potestatem: vt etiam nō tam strictè cum patre agatur: tum etiā quia frustratoriū esset impuberis consensum expectari.

67 Ex quibus noua hæc opinio, verisimilis & æqua videtur. Ex supr. dictis patet, longè maiorem esse potestatē patris legitimi administratoris quā tutoris: quod cōstat ex multis suprà traditis, & inferiùs tradendis: probat Ias. in. l. filiusfamil. nume. 9. ff. qui satisda. cogantur. Tiraquel. in. l. si vnquam, in princip. ex nume. 29. ideoque reprobatur argumentatio glos. hic de tutore ad patrē. Infertur etiā non teneri patrem satisdare quando tutor à satisdando excusatur: vt colligitur ex gloss. hic, meliùs ex gloss. & Barto. in. d. l. fin. §. vbi autem, in fr. tit. 1. & est ibi communis resolutio: & in. d.

in.d.l. filiusfamil. Vnde cauendum est ab Angel. Aret. in. d.§. sin autem nume.9. in fin. Institut. de satisda. gl. autem in. d. l. filiusfam. circa hoc laborat, quia videt ibi patrem satisdare. Sed lex illa difficultatem nõ facit in patre legitimo administratore q a * tempore illius. l. adhuc non erat hoc ius, quod nouè à Cõstanti. & Iustin. postea introductum fuit: secundum veram & receptam sententiam, quã plenè probauimus in prima parte huius. l. Et secundum hæc cauẽdum est à verbis Loriot, de consanguinitate, axiom. 40. & sequen. dum indistinctè scribit, patrem satisdare teneri, quærens cur teneatur, cùm tutor ab eo onere excusetur? quod applicari non potest ad patrem legitimum administratorem, qui agit ac defendit ac si integrè dominus esset, maximè absente filio: iuxta tex. in. d. §. vbi autem. l. fina. infr. titu. 1. Quod autẽ ibi Loriotus affert pro ratione differentię inter patrem & tutorem: non nouum est, sed glo. & omnium in. d. * l. filiusfa. in fin. ff. qui satisda. cog. Ex his etiam magis cauendum est à Cino. hic, nu. 2. qui in cautè scribit posse actorem conuenire solum filiumfamil. pręsentem septennio maiorẽ: per. l. 1. §. sufficit. ff. de adminiſt. tuto. Quo errore labi videtur Corn. hic, nu. 3. ibi [alias pater:] nec bene Paul. & Corn. hic, citant Bar. in. d. §. sufficit. Labuntur autem ij doctissimi patres, arguẽdo de tutore ad parentem legitimum administratorẽ: & in eo magis quod putãt posse quem in ius vocare filiumfam. septennio maiorem, in aduentitijs: cùm per hanc. l. & l. cum oportet: & l. fin. tit. sequẽt. exercitium actionis & defensionis ad patrem spectet. Cauẽdum etiam est ab eis & ab alijs alibi citantibus text. & Barto. in dict. §. sufficit: non enim. I. C. ibi permittit posse citari impuberem solum, sed cum tutore: quo casu in effectu tutor ipse citatur vt rectiùs intelligit glos. in. l. 2. ff. de condictio. furt. & glo. in. l. nec impuberes. ff. de in ius vocan. quam Paul. * ibi malè refert. Cauẽdum magis est à Bartol. in. dicto. §. sufficit, nume. 2. dum putat pupillum infante maiorẽ solum citari posse: quod etiã probare videtur Specula. de libel. concept. §. nunc videndum, nume. 10. & Paul. dic. l. nec impuberes: & apertè Matthæ. de Afflict. decisi. 262. numer. 2. Verior enim & receptior sententia est, non posse impuberem sine tutore citari, manifestaque ratio repugnat: quia pupillus ad citationẽ non attendet, nec tutorem vel defensorem certiorabit, ætas enim illa, quod videt ignorat quod in terminis pro text. in. l. 5. §. 1. ff. quib. ex cau. in possess. ibi, [aduocandi sunt tutores pupilli:] Ad idem facit. l. contra pupillum. 54. ff. de re iudi. vbi Paul. ita melius sentit, & Alex. ibi: licèt rem inuoluat, & ita contra Bart. iudicatum fuisse asserit Imol. ibi, in fine & ita resoluit Bal. in. l. fin. ante nu. 1. C. si pro pte. pub. pensita. Et cum eo Iacob. de S. Georg. in. d. l. nec impuberes, nu. 2. & ita resoluit Paul. in. d. l. 2. nu. 3. ff. de condict. furt. colligitur etiam ex Salic. in. l. clarum, nu. 4. C. de autho. præst. & hanc sententiam receptam asserit Alex. in. d. l. nec impuberes, ad fin. dicens opinio. Barto. magis communiter reprobari. Et tandem apud Lusitanos hanc opinio. quæ verior æquior & receptior est, probat. l. Regi, lib. 3. titu. 86. §. 4. Et hinc cessat in proposito dubitatio Deci. consi. 449. nu. 1.1. Hinc. cessat etiam dubitatio Aymo. Crau. consi. 225. num. 1. qui articulum nõ resoluunt, hinc cauendum est à Pano. in. c. tua nobis nu. 1.

de appella. qui parũ tutè hoc remittebat ad nota. per Bart. in d. ct. §. sufficit: hinc etiam cauẽdum est ab Afflict. lib. 2. feudo. titul. de mili. vasal. qui contum. nu 35. vbi. in pupillo maiore septennio loquitur contra hanc veriorem & receptiorem sententiã, putans eum sine tutore citari posse: & in. d. decisio. malè citauit Bal. in. l. donatarum. C. de acquir. posses. qui potius contradicit, nume. 3. ibi, [sed solus tutor.] Si autem tutor non citatus cõpareat pro pupillo citato, sustinebitur iudicium secundum Pau. & Alex. in. d. l. contra pupillum, & in. d. l. nec impuberes, intelligendo si tutor compareat ante litis contestationem: vt doctè resoluit Imol. in. d. l. contra pupillum. In quibus terminis non est differẽtia inter pupillum infantem, vel proximum pubertati, ex Imo. vbi supra ex receptiori sententia contra Afflict. d. c. 1. nu. 25 Et hoc iuuatur, quia citatio illegitima, sustinetur ex comparatione patris, vt per Alex. in. l. 1. nu. 3. ff. de ferijs. Felin. in. c. 1. nu. 18. de iudic. idem Felin. in. c. illud, nu. 8. de præscrip. Alex. Ias. & Deci. in. l. fina. C. de in ius vocã. Hippol. in. l. de vnoquoque, nu. 43. ff. de re iudica.

68 Ex verbis huius. l. ibi, [sumptus ex fructus facere:] planè colligitur patrem ex fructibus aduentitiorum filij, litis expensas facturum. quod notat & mente tenendum dicit Barto. hic. nu. 3. notant etiam Bal. Ange. Corne. & alij subditque Ange. nu. 1. si fructus, non sufficiant, tunc filium ex proprietate suppeditaturũ expẽsas quod iuuatur ex. l. fi. §. sinautem æs alienum tit. sequent. in quo articulo scribit Hispan. Anto. Gomet. in lib. de contract. cap. 15. nu. 7. ad fin. differre patrem ab alijs fructuarijs, vt scilicet alij non teneantur expensas litis facere circa res, in quibus vsumfructum habent, & resoluit vt hic textus procedat in habẽte vsum fructum ex legis dispositione, vt tũc teneatur ad expensas litis. diuersum autem sit in habente vsumfructum ex dispositione hominis, quod ante eum tradit Pau. Picus in. §. Titia cum nuberet. quę. l. 8. ff. de lega. 2. Gozadi. consil. 94. nu. 37. & ante eos ita in terminis resoluebat Guilie, eum quẽ refert & sequitur Bal. in. l. 1. §. 1. nu. 1. ff. vsufr. quemad. cau. quo. nouiores non meminerunt. Ego autẽ huic resolutioni rationem ab ipsis nullibi scriptam video, nec satis tutum videtur, deterioris conditionis reddere habentem ius à lege quàm ab homine, contrarium enim colligitur ex traditis ab Alex. in. l. si vir. ff. ad. l. falcid. Aduerto etiam contra Docto. proximè citatos, dum agunt de alio fructuario, non videri tutum quod indistinctè scribunt, eum non teneri ad expensas litis: finge enim aliquem mouere litem vsufructuario circa vsumfructum tantum, non est cur tunc oneretur proprietarius, cui nulla culpa imputari potest in eo, quòd aliquis inquietet vsumfructuarium. vt alias dicit Bal. in. l. 2. C. de liber. causa. Vnde dicendum est patrẽ hic sumptus facere ex aduẽtitijs, q̃a omnia penes se habet, vt legitimus administrator, magis quàm vt fructuarius, vt in simili tradit Alexand. in. l. vsufructu. ff. ad le. falcid. Similiter est differentia inter patrem & alium vsufructuarium, quia licèt lis moueatur circa proprietatem, non filius, sed pater agere & defendere debet, iuxta hanc. l. cum supra traditis, At alius fructuarius in quæstione tangente solã proprietatem, non ita audietur, vt eleganter resoluit Ang. in. l. 1. §. vlt. nu. 1. & ibi Alex. nu. 3. ff.

de no.

de noui. oper. nunti. & ibi bene sentit. Paul. Castr. nu. 1. in fine. colligitur ex Marian. Soci. in cap. quoniam frequenter. nu. 112. versi. 4. opinio. vt lite non contest. quod vt receptum refert Picus. d. §. Titia cum nuberet. nu. 148. & ita modificabis quæ passim & indistinctè tradũtur à Doctori. de potestate fructuarij, quem dicunt censeri procuratorem in rem suam, & agere posse nomine proprietarij per. l. 1. §. vlti. ff. usufruc. queád. cau. de quo superius scripsi. idque cõfundũt scribẽtes vt colliges ex Ias. in d. l. 1. §. vlti. ff. de noui. oper. nun. nec videtur ex iudicio agitato cum vsufructuario præiudiciũ resultare proprietario non citato, securè cõtra vt in. l. is qui fundum. 31. & ibi Bart. ff. de vsufruct. legat. quod inuoluunt scrib. vt constat ex variè relatis. ab Alex. in. l. sæpe. nu. 106. ff. de re iudic. qua in re cẽsetur fraus non denutiare litem domino, si ei nuntiari potest vt egregiè notat Bal. in. c. 1. §. si Vasallus in. 2. si de feud. fuer. contro. inter domi. & agna. Tandẽ cauẽdũ est à ratione Bar. hic in fine. domin. hoc arti. patrem ad expensas litis teneri inquit, eo quòd habet vsũmfructũ ex causa lucratiua: quod refert Picus vbi. suprà & Crotus in. l. frater à fratre nu. 123. & Cor. hic. Sed debuerunt aduertere vsumfructum dispositione hominis concessum, sæpius esse ex causa lucratiua legati vel donationis vt in princip. Institu. de vsufru. & per totum. ff. eo. & tamẽ regulariter non tenetur vsufructuarius ad sumptus ex trinsecos extra refectionem rei. vt in. l. hactenus. ff. de vsufruct. Bal. in. l. eũ ad quem. C. eod. de quo latius infra. nu. 72. & sic patet etiam si quis habeat vsumfructum ex causa lucratiua non teneri ad expensas litis motæ circa proprietatem, teneri autem si mouetur circa eius vsumfructum tantum.

69 Dum verò tex. hîc loquitur de expẽsis litium, quas pater facere debet ex fructibus aduentitiorum filij, non procedit in sumptibus factis ad perpetuam rei vtilitatem, seu aduentitiorum meliorationem: ideoque filius eorum bonorum dominus fratribus conferet valorem expensarum: secundum Bal. in authenti. excipitur nu. 4. & Paul. in. l. vlti. §. vbi. autẽ. nu. 7. titul. sequent. & cum Bald. Hispanus à Castel. l. Tauri. 46. col. 2. & Alex. hic ad Bar. verb. expensas & Bar. ad Bald. in. l. fi. §. emptor. C. communia de lega. estque notandum quod Bal. indistinctè loquitur. eo autem nõ relato quæstionem tangit Crot. in. l. frater à fratre, nume. 124. q. 36. ff. de condic. in. d. vbi distinguit: an pater sit diues necne, an plures habeat, filios, an sumptuum rationem scripserit: sed ab eius dictis cauendũ est licèt colorata videantur, ea enim ad collationẽ inter frates parum seruiunt: & magis est cum Bal. vt regulariter ob ea melioramenta collatio locum habeat secundum traditionẽ Doctor. in authen. ex testamento. C. de collat. vide sequentia & quæ scribo in. l. cum oportet. §. si autem, titulo sequenti.

70 Hinc infertur ad quæstionẽ quã tractat Bar. hic. ex glo. l. 1. verbo non sint. ff. de impens. in reb. dot. quando viro dantur in dotem nomina debitorum, & vir expendit in illis exigendis, an vxor tenatur expensas satisfacere, vel minuant quantitatẽ ipsam exactam, glo. in. d. loco, indistinctè tenet quòd non Bar. hic indistinctè quòd sic, alij non parum variant, glo. dicit singularem Bal. in. l. 2. C. de actio. & oblig. vbi inuoluit quæstionẽ dicit satis dubiam Alber. in d. l. 1. su-

per glos. nu. 3. versic. vltimo. glo. illam dicit singula. Cha. in consuetu. Burg. rub. 4. §. 17. fo. 183. col. 4. vers. quęro. vbi. non discutit, sed tantum refert Bald. hîc. sic Ias. in. l. si in area. nu. 3. ff. de condic. inde. extollit glos. sed examen omitt. Bal. nouel. in tracta. de dote, videtur hanc quæstionẽ omisisse: in qua Cor. hic refert Bene. de plumbi. dicentem opinionẽ Bart. contra glos. esse magis communem, quod simpliciter refert Crotus, in. l. frater à fratre nu. 123. & cum Barto. est Ange. hic nu. 3. Corn. autem variè argumentatur, & vltimo loco videtur probare opinionẽ Bar. Alber. autem in. d. l. 1. nihil. certum asserit, Bar. ibi. distinguit. & sic non tam indistinctè recedit a glos. ibi. & distinctionem Bar. sequitur Ioan Campes. in tract. de exactione dotis. quę. 48. Ego circa numerum Docto, cauendum puto à Cor. & Crot. ex eorum * enim relatione colligitur receptiorem esse opinionem glos. quæ Azõ. fuit: eamque in effectu probat Bald. hic. nu. 13. & in. d. l. 2. C. de actio. & obligat. & in. l. 3. nume. 2. in fin. C. de fals. causa. adiect. lega. & in. l. per diuersas nu. 10. q. 6. C. mand. & eandẽ opinionem probat Specu. lib. 4. titu. de dote post diuor. restitu. §. vlti. nu. 25. versicu. illud etiam. vbi non leuiter argumentatur. pro glo. & eandẽ probarunt Dyn. & Reyne. quos refert Fulgosius. hic sequens etiam opinionem glos. quam etiã probare videntur Iaso. & Chassa. vbi suprà: & sic opinio glossæ receptior videtur. Contra glo. verò pro Bart. vltra omnes vrgere videtur, quod traditur in titulo de impẽs. in rebus dotalis esse restituendum viro necessariam impensam, eamque necessariã appellat. I. C. in. l. quarta illius tituli, quam vir omittere non potuit, & si omittat, vxori tantundẽ damnabitur: quod congruit exactioni debitorũ, si maritus enim negligens fuerit in exigẽdo. tenetur ac si exegisset. l. meuia. ff. sol. matr. & in. l. nupta. 31. §. quoties. ff. eod. & ibi Bar. Pau. & alij & Afflict lib. 3. consti. Rub. 13. nu. 6. versic. 2. fallit. vnde ex doctrina. I. C. in. d. l. 4. videtur necessaria expensa viri hoc casu, & consequenter satisfieri debere viro. Placet tamẽ opinio glo. (quã receptiorem puto) cum declaratione Bald. in dic. tribus locis, vt scilicet distinguatur inter magnam & paruam expensam, in magna procedat opinio Barto. ne resultet iniquitas. si vir diligentiam necessariam adhibuit, & necessũ fuit notabiliter expẽdere in exactione debitorum, in parua autem expẽsa tutius procedet opinio & ratio gloss. debuit enim vir cogitare necessariò aliquid expendendum esse in exigendis debitis: & hanc Bald. distinctionẽ probat Ias. in dicta. l. si in area, idẽ in. l. diuortio. §. impẽdia ad fi. ff. solut. matri. Alex. ad Barto. in dicta. l. 1. ff. de impens. litera fin. & comprobatur ex. I. C. in. l. omninò ibi, [modicas impensas:]. ff. eodẽ & ex ratione. I. C. in. l. iure succursum. 7. ff. de iure dota. ib, [circunuentus:] & ibi, [bono & ęquo non conuenit.] Qua in re magnam vel paruam expensam non iudicarem, simpliciter, sed respectiuè attẽta quãtitate dotis arg. l. res bona fide. 54. ff. de contrah. emp. meliùs ex. l. Scio. secundum literam & interpretationem Alberi. ibi. ff. de in integ. restit. reiecta vulgari allegatione vt melius tradit Deci. in ca. de appellationibus de appel. & in proposito ita prudenter instruit iudicem Alberi. in. l. hactenus ad fin. ff. de vsufruct. Tutius etiam procedit opinio glo. quando nomina debitorũ darẽtur æstimata, quasi

tunc videatur distracta alea, ex qua posset resultare lucrum vel dãnum, vt considerat Bar. in. d. l. 1. & in. d. l. meuia. facit. l. 1. C. de pact. l. de fidei commisso. C. de transact. Ex quibus non videtur tutum, quod indistinctè scribit Alexan. d. l. diuortio. §. impendia. nu. 3. dicens impensam modicã semper appellari quæ non concernit perpetuã rei vtilitatem licèt sumptuosa sit, & econtra magnã impensam appellari: quæ respicit perpetuam vtilitatem rei, etiam si quo ad sumptum modica fuerit: quod probat Ruin. cons. 14. nu. 3. lib. 1. Sed cõtrarium æquiùs est & magis consonum doctrinæ. I. C. d. l. omninò & l. hactenus. ff. de vsufru. & l. in commodato. 17. §. possunt. ff. cõmod. ibi. [naturali ratione], & ibi [modica impensa:] & contrarium consuluisse Paul. Castr. fatetur ipse Ruin. d. loco & vltra eos contrarium colligitur ex Bal. in locis suprà citatis generaliter distinguẽte inter modicas & magnas impensas.

71 Ex suprà dictis autem vtiliter infertur ad expensas quę fiũt in bonis maioratus vel emphyteoticis aliterve restitutioni subiectis, de quo multa dici possent. interim verò nõ omitto apud Lusitanos nostros l. Regiam coniugi deberi partem expensarum quę matrimonio constante fiunt in rebus maioratus: vel emphyteoticis, & similibus quæ non communicantur, inter coniuges: sic etiam l. Regia succedẽs in emphyteosi tenetur conferre fratribus impensas in ijs bonis, vt libro quarto titu. 7. §. tertio & tit. 77. §. 33. in fine & seq. vbi approbari videtur differentia nostra contra Alexand. inter modicam & magnam impensam. quod Regnicolæ summè notare debent eaque Regia lex receptis traditionibus consona videtur, vt scilicet coniux & alij filij partem habeant in melioramentis, licèt res in quibus fiunt ad vnũ tantùm spectent, vt probat Hispanus Palat. in rubr. §. 6. 2. nu. 15. & seq. quem sequitur Chas. malè eum referens in consuet. Burg. rubr. 4. §. 13. num. 6. versi. aduerte & nemine citato Hispanus. Arias. l. Tauri. 44. nu. 28. Couas. Ru. de sponsal. 2. par. cap. 7. §. 1. nu. 9. Quibus in locis plures ex prædictis Doct. minus aptè arguunt à vasallo vel emphyteota faciente melioramenta, ad quæ tenetur dominus finito feudo vel emphiteosi absque culpa vt habetur in. cap. 1. §. si. vasallus ti. hic finitur lex & ibi Bal. Afflict. & alij & tradit Ias. in. l. 2. nu. 27. cum sequenti. C. de iur. emph. notanter Molin. in cõsuet. Paris. §. 1. glo. 5. nu. 98. cum præceden. quo argum. omnes vtuntur. Ego autẽ aduerto hos terminos esse longè impares respectu filij vel successoris in maioratu: namque res nõ veniunt ad eundem liberè, semperque subijciũtur restitutioni. nec possunt alienari, cũ sint vinculata familię & sæpè onerosum & iniquũ esset filio maiori astringere eum ad soluẽda melioramenta propter fragile dominum vel vsumfructum ad vitam tantùm. At dominus feudi vel emphiteosis consequitur rẽ ipsam liberè, eiusque vtilitati cedunt plenè melioramẽta quæ cum re distrahere potest. ideoque iustiùs est, vt satisfacere teneatur, quod magis consonat ęquitati, quam I. C. in hoc expendit, in. l. in fundo. 39. ff. de rei vendic. & in. l. si seruos. 25. ff. de pignor. actioni. ibi, [grauius ad recuperandũ,] & ibi: [non est ęquum.] Ex quibus in filio successoreque maioratus non parũ iustificatur. l. Hispanorum Tauri. 49. quam longe iniquam asserit Palat. ibi & in. d. §. 62. Rubr. nu. 16. & alij. *

eo conuenerit, àquo rẽ habet, vt probat tex.in.l.2.& ibi notat Bal.C.sine censu vel.reliq.& ibi glo.ad idem bene adducit tex.in.l.inter debitorem 43.ff.de pact.& ibi Docto.tradit Cardi.Parisf.cõs.52.lib.1. Quartò ampliatur ex Bal.in.l.fi.nu.1.in.3.notab. C. sine censu. dicente id menti tenendum, per tex. ibi, vt procedat, etiam si bona alterius nomine descripta vel registrata inueniantur: præualere enim debet veritas & æquitas, vt possidens & percipiẽs fructus teneatur; & hoc regulariter magis probarem licèt aliqui controuertant, vt tradit, Parpal.in.l. placet num. 41. C. de sacros.Eccles. facit.§. veritas.l.illicitas. ff.de offic.præs. & cum Bald. est Roman. in.l. imperatores numero. 1.ff. de public.& vectig. Quintò. ampliatur etiam in oneribus & tributis nouè impositionis post vsumfructum constitutum vt probat textus & ibi notat Bartol.in.l.quæro.28.ff.de vsufruct.legato.ibi, [& in his speciebus, quæ postea indicãt,] & ibi, [hoc onus ad fructuarium pertinet,] notat Matthæus Afflictis libro tertio feud. titul.de prohib. feu. alie. per Feder. §. prętereà ducatus nu.57.facit.l.seruitus.21.ibi, [omne lumen significari, siue quod in presenti, siue quod post contigerit] ff.de seru.vrb. præd.Sextò cõsecutiuè ampliatur ad collectã extraordinarie pro rebus impositam vt sic decisio illius.l.non tantũ procedat in tributis & oneribus ordinarijs seu consuetis vt eleganter tradit Soci. cons. 119. lib. 1. quod duplicatur cons.217.lib. 2. ex quo limitatur generalis allegatio.l.scio.10.§.medico. ff.de annu.lega.cum notatis à Fel.in c.sedes.3.col. cum sequẽ. de rescrip. Septimò ampliatur, vt nõ solũ teneatur principalis fructuarius & percipiens integros fructus, sed etiam pro rata teneatur, quicunque habuerit partem fructuũ vt tradit Matth. Afflict.d.§.præterea ducatus, num. 53. idem decis.252.nu.2.vbi tamen id limitat in primo genito tenente feudum vel maioratũ, & ex eo aliquid annuum tribuẽre fratribus vt illi ab oneribus excusentur quæ sententia ęquitate & ratione iuuatur, eamque probat Tiraq. de primog. q.74. Octauò Ampliatur in conductore ad longum tempus secundum Alex. cons. 1.nu.10.lib.4.quem sequitur Parpal. in.l.placet nu.48.C.de sacros.Eccles. Sylua.cons.47.nu4.quibus non citatis idem scribit Maurit. in. d.l. vnica pagi.205. faciunt notata à Deci.cõs. 204. Nonò ampliatur in tributis & oneribus realibus, vt fructuarius, vel emphyteota, vel emptor teneatur etiam pro præteritis antequam possideret vt probat tex.cum glo.in.l.imperatores.7. ff. de publi. & vecti.ibi, [ipsa prædia non personas conueniri,] & ibi, [ideò possessores etiam prę teriti tẽporis vectigal soluere debere] & ibi notanter Pau. & Rom. & Matth. Affli.omninò vidẽdus decis. 95. & hoc dicit magis commune Panor. in .C. pastoralis nu. 5.de decim. bonus text.in.l. 5.§.fi. ff.de censi.ibi, [ob tributa præteriti temporis:] tradit Capit.deci.20.num. 26. Decimò ampliatur fortiùs in quocunq; possessore fructus recipiente, vt is onera realia soluere teneatur vt tradit Matthæ.Afflic.lib.1.constitut.rub. 97.§. vlti.nu. 5.quod confirmari potest ex gl.in.l.1.verb.fructus. C.de annõ. & tribut.quam notat.Bar.ibi ad hoc.q. dñs locans prædiũ pro pẽsione pecuniaria, nõ teneatur ad tributa, sed cõductor qui fructus rei percipit, quod probat & extollit Io.de Plat.ibi nu.2 ad fi.Cors.in notab.verb.locatio Ro. in.l.imperatores. ff. de publi.Ias.cõs. 109.ad

109. ad fi. lib. 1. vbi alios citat & Paul. cons. 442. in fine lib. 1. quę conclusio dura videtur ita indistinctè accepta. Nam dicta. l. hactenus & iura similia loquũtur (vt vides) in fructuario vel emphyteota, & saltim in cõductore ad longum tẽpus. Diuersa autem ratio est in colono, vel simplici conductore, vt infra, vt meliùs aduertere videtur Molin. ad Alex. d. cons. 4. lib. 5. maximè quia si rectè attendas, dominus rei, magis quàm colonus, videtur tunc fructus percipere ea pecunia æstimatos argum. l. si æstimatis. ff. solu. matri. l. fi. C. de cõstitu. pecu. ibi &, [possibile est omnes res in pecuniam conuerti] & merces locationis fructus appellatur in. l. videamus. 19. ff. de vsur. Sed pro cõmuni opin. vrget text. quem glo. & Doct. citant in. l. si sine. 33. §. Lucius. ff. de admini. tuto. vbi I. C. refert consuetudinem particularem ciuitatis, in qua domini prediorum, non conductores onera realia soluebãt, & sic significat extra consuetudinem, cõductores prædiorum teneri ad onera realia, & ita ibi notãt Alber. & Cu. Qua in re scribentes non sibi cõstant. Nam idem Pla. in. d. l. 1. nu. 3. indistinctè vt receptum scribit colonũ ad ea onera nõ teneri per. l. 4. C. de agri. & cens. vbi idẽ Plat. nu. 2. not. excusari à collecta & tributo colonũ partiariũ, vel qui nummis colat, licet ibi sit litera corrupta deficiente negatiua, quæ addi debet ex ea. l. & ex aduersatiua in eo dẽ Plat. ibi. [Sed domini] & ibi, [itẽ secus] Igitur videtur manifesta repugnantia: quia nũmis colere, idẽ est, quod domino in pecunia soluendo, fruct⁹ percipere. Vnde talis colonus excusandus non erat, si verum dicit glo. & cõmunis opinio in d. l. 1. Nec concilies Plat. & Doct. quasi in. d. l. 1. loquantur de conductore, & in dict. l. 4. loquantur de colono: iura enim ipsa talem differentiam non admittunt: maximè ꝙ Bar. Rebuf. & alij in dict. l. 1. extollens glos. ibi eam securè intelligunt in colono. Ideò nõ est leuis difficultas, quæ ex hac Doct. repugnantia resultat, in qua ante alia, est adhibenda differẽtia inter collectam, & tributa seu onera mere realia, vt tradit Ias. d. consi. ad fi. citans. Plat. in. d. l. 1. ad fi. C. de Annon. sed debuit allegare Bal. ibidem, nu. 5. melius ita declarantem & assignantem rationem diuersitatis, & ita Alex. d. cons. 4 nu. 4. lib. 5. Secundò in eadem difficultate non omninò videtur verum quod indistinctè Doct. scribũt contra colonum, vel conductorem soluẽtem in pecunia, nec est cur magis oneret in tributis soluẽdis, quàm colonus partiarius: imò qui nummis colit vel conducit, videtur maiori oneri & periculo ob noxius, vt docet experiẽtia, ac pro inde mitiùs cũ eo agendum erat, quod Docto. non aduertũt. Idque mihi probatur ex. l. qui concubinam. 29. §. qui hortos in fine. ff. de lega. 3. iunctis infra dicendis. Tertiò in eodẽ articulo aduertẽdum puto, an onera & tributa realia sint notoria & cõsueta, & tũc tutiùs procedet gl. & recepta opinio, vt dominus seu locans, qui solam pecuniã non fructus, percipit, excuset ab onere & tributo respiciente fructuum collectionem, quasi ita videatur tacitè conuentum ex cõsuetudine & natura rei, iux. l. semper in stipulationibus. ff. de regu. iuris nec tunc potest conqueri conductor vel colonus cũ onus sit notorium, nec id regulariter ignorare liceat, & natura oneris realis rem, nõ personam sequitur dicta. l. imperatores. ff. de publi. & vectig. l. 2. & fin. C. sine sensu vel reliquis. Quartò in emphyteota vel fructua-

rio indistinctè excusabitur proprietarius, quæcunque onera realia sint, vt probatur ex iuribus & Doct. supr. citatis. Et ita Bald. in dicta. l. 1. nume. 5. in fin. C. de annon. dicens fructuarium vel emphyteotam in hoc dominum censeri per. d. l. hactenus. Quintò videtur iuridicè distinguẽdum inter non dominum rei colligentem fructus ex causa onerosa, & percipiẽtem eos ex causa lucratiua, in primo enim obseruabuntur distinctiones hic traditæ, in secundo regulariter excusabitur proprietarius, à quo vel ab eius authore causam habet is, qui fructus colligit ex causa lucratiua non enim par ratio est eorum iuxta. l. vlti. C. de codic. cum vulg. & ita in colligente ex causa lucratiua tradit Roman. cons. 230. nu. 1. facit. l. ad res donatas. 62. ff. de ædil. edi. l. Aristo. §. fi. ff. de donat. Sextò in colligẽte fructus ex causa onerosa nõ putarem eum teneri ad onera extraordinaria & inconsueta: quia de his conuentum non videtur argu. l. Seio. §. medico. ff. de annu. leg. & ita in cõductoribus soluturis in pecunia vsu obseruari videmus, vt dominus seu locator exprimat omnia onera rei, Aliâs conductor non tenetur nisi ad quantitatem cõuentam. Et ei suffragatur regul. l. quicquid astringendæ ff. de verb. oblig. nec parum deferendum est consuetudini, iuxta. l. minimè. ff. de legi. & in hac materia id docet I. C. in. d. §. lucius. l. si sine. ff. de ad mi. tuto. l. 5. C. de agric. & censi. & cõuentiones iudicari debent, secundũ quod homines communiter intelligunt, vt in simili notat Panorm. in. c. pastoralis ad fi. de Deci. & colonum & cõductorem à collectis & decimis excusari tradit Francisc. Luca. de Fisco. 3. par. nu. 19. sed caue, vt infra. Septimò vt supradictis infertur maxima ampliatio ad. d. l. quæro. 29. ff. de vsufr. lega. vt nõ solũ procedat in fructuario, sed etiam in quolibet possessore, vel colligẽte fructus ex causa lucratiua, is enim regulariter onera realia soluet, idq; maiori ratione quàm in casu de quo agit glos. & cõmunis opinio in. d. l. 1. C. de anno. cum ibi astringatur conductor soluens domino in pecunia, hic verò loquamur de percipiente fruct. ex causa lucratiua: & ita in quolibet legatario sentit Albet. in. l. qui concubinam. §. qui hortos in fi. ff. de lega. 3. licèt regulariter contradicendum videretur vt per Alex. d. cõs. 4. ad finem lib. 5. Octauò ex his notabiliter potest intelligi tex. in. d. §. lucius, quem glo. & Doct. indistinctè contra cõductorem notant, ego autem meliùs intelligendũ puto ex superioribus: facta distinctione iuxta terminorum diuersitatẽ, vt his cõclusionibus resoluimus, quibus patet ex alijs iuribus non posse indistinctè procedere, quod scribentes generaliter colligunt ex eo. §. vbi I. C. nõ tradit regulam, nec certum quid decidit, nec explicat an ibi conductor esset ad breue vel longum tempus, & an in pecunia, an in fructibus soluturus. sed tantum refert consuetudinem loci, & agit an ea excuset curatorem vnde quoad alia, petenda est resolutio ab alijs iuribus & rationibus. Nonò, decimis ex fructibus non excusabitur colonus, vel conductor recipiens vel partem vt probat text. in cap. tua nobis, & ibi Panor. num. 14. quem vide de decim. id enim onus odiosum nõ est: Sed notoriũ, vniuersale & fauorabile Felin. in c. ad audientiã. nu. 21. de præscrip. qđ pro expresso haberi debet in cõuentione domini cum colono vel conductore: vnde cauendum est ab eo, quod indistinctè in decimis scribit

Lucan.

Lucan.d.loco. Decimò ex scribentibus in dictis locis apertè colligitur, emphyteotam teneri ad tributa & onera etiam si magnũ canonem, seu magnã pẽsionem domino soluat. indistinctè enim loquuntur Docto. in emphyteota, vt cõstat ex Bal. in. d.l. 1.C.de iure emphy.& ibi Ias. nu.25. Socinus.d.cons.Alex.d.cons.4.lib.5. & cons.35.lib.4.idque expresśim colligitur ex Bal.Angel. Fulg.in.d.l.hactenus & ita Petrus de Vbal.in tract. de collec.ad finem nume.3.& Siluanus cons.47.vbi reprehẽdunt Albe. Bru.in tracta.de statu. excluden.fœmi.art.8.q.22.Sed illi loquuntur generaliter,Bru.autem loquitur specialiter in emphyteota ecclesię, ideoque non ita debuit reprehendi,cum expeditum non sit,imò variè distinguatur quando emphyteota vel colonus bonorum ecclesiæ teneatur vt per Iaso. in.l. placet ex nu. 17. C.de sacros.eccle.& ibi Parpa. & Pla. in.l. fi.C.de exact.trib.Felin.in.c. ad apostolicam de simo.Ripa.lib. 2. respõs. capitu.7.Silua.cõsi.9. Boer.deci.213. ad fin. de quo apud Lusitanos habetur.l.Regia.lib.2.titulo.17.§.9.&.14. &.15. Vndecimò ex suprà adductis, colligitur, scribentes generaliter sentire, ꝙ emphyteota vel vsufructuarius insolidum teneatur ad collectas sicut ad onera merè realia, nec in hoc constituunt, differentiam inter collectas & tributa realia vt ex presśim notat Bar. in.l. quarto. ff. de vsufruc.l.Bald.in dicta.l.1. C. de anno. & trib.nu.5.in fine. Bal.in.l.1. nu.5. versic.sexto.C.de iure emphy. Alex. dictis consil.Socinus.d.consi.apertè Ange. & Bal.in.d.l.hactenus Romã. in.l.imperatores.ff.de publica.& vecti.Petrus de Vbal.d.tract.de collec. nu.48.Matth.Afflict. lib.3. feu. titu. quæ sint regal. §. plaustorum nu.40. fol.180. sic in marito ex bonis dotalibus secundum Bar. & Doct.vbi suprà vt tradit Alexa. consi. 148. nu.3. libr.6. quas authoritates retuli. quia Iacob. rebuf. in. d.l.1. C.de anno.& trib. quasi receptum scribit,onus soluendę collectę diuidi inter proprietarium & emphyteotam & vsufructuarium.Ideoque ab eo cauendum est,licèt quo ad alia sit differentia,inter collectã & onera merè realia: vt per Bart. & Plat. ibi & alios vt tradit Alex.d.cons.35.lib.4.Lucan.d.tract. de fisco.3.par.Alex.cõs.78. lib.6.multa vtiliter Bal.in.l.fin.ex nu.3.cũ seq. & ibi Salic.nu.5.C.sine cens.vel reli. Curt.iun.cons.60. & sequent.est tamen aduertendum, quod vbi tributum vel collecta imponitur iuxta valorem bonorum vel fructuũ,deduci debet, quod emphyteota soluit domino, vt notat Iser. quem sequitur Matthę. Afflic.d.§.nu.36.faciunt notata ab Alex.in.l.quoties.ff.ad.l.falc. & in.l.vbi purè.ff.ad Trebel. Ias.in.l. non amplius.ff.de legat.1.& in.l.penul. §.1.ex nu.6.ff.de iurisd.om. iud. Ex quo à paritate rationis infero. ꝙ si vsufructuarius esset ex causa onerosa, quia emisset forsan vsumfructum, nõ ita teneretur ad collectas vel onera saltim extraordinaria, deberet enim minui valor fructuũ attẽto pretio quod dedit.tex.enim in.d.l.quęto.ff.de vsufru.lega.loquitur de legatario & sic in causa lucratiua. Et ad hunc modũ vtiliter intelligetur. d.l. hactenus cũ si.onera enim & impensæ minuunt valorẽ rerum & fructuũ vt per Alex.& Ias.in locis proximè citatis, & in simili notat Ioan. Imol.in l. cum seruus. §. hæres. ff. de legat.1. Ad limitationes. d.l. hactenus, dum loquitur de modica impẽsa refectionis, limitatur, primò inquilino vel conductore ad breue tẽpus,qui non tene-

tenetur expendere, etiam modicè, in ijs quæ vltra tempus cõductionis duratura sunt, secundum Alberi.ibi & Bal.in.l.nu.5.C.de iure emphy.& ibi Ias.nu.25.&.27.addo Bar.in.l.cotem.§.qui maximos.nu.13. ff. de public.& vect. Alex.in.d.consil.4.nu.7. lib.5.citant text.in.l.ædiles. ff.de via publi. quem corruptè allegat Bal. in d.l.1.qui tex.in vers.quicunq;,concedit inquilino vel cõductori ius repetendi impẽsam,si eam fecerit: extollit Alex.in.l.diuortio.§.impẽdia, nu. 3.ff.solu.matri.Ias.in.d.l.1.nu.27. facit.l.eum ad quẽ.C.de vsufr. Limitatur.2.d.l.hactenus,ne procedat in cõductore ad non longũ tempus,iuxtà supradicta in ampliationibus: & colligitur ex Bald.in.d.l.1.nu.2. C.de iure emphy.tradit notabiliter Alex. d. cons.4.lib.5.& est receptissimũ. Vnde in colono & cõductore cauebis à nouissimo Costalio,in annota.ad Pãdec.sub.tit.ff.de vsufr.l.7.vbi in cautè eos æquiparat emphyteotæ. Limitatur.3. vt procedat in tributis & oneribus realibus & collectis pro rebus vt supr.non autem quoad onera personalia: vt notat Bart. in dicta. l. nec stipendium.ff.de impens.& glo. l.vnic.C.de mulier.& in quo loc.per tex.in.l.Lucius.21.§.idem respõdet constante. ff.ad municip. & ita Plat. in.d.l.1.col.2.C.de anno.Mauri.(vbi videtur addere aliqua ad dictum.§.) in.d.l.vnica,pag.212.&cum glo. Platea ibi ad finẽ.Ego aduerto q tex. in d.§.idẽ respõdit, loquitur propriè in muneribus & magistratibus,nõ in tributis vel oneribus,habetq;diuersam rationẽ ob vtilitatẽ publicã, vel periculũ reipub. cui non esset cõsultum ex bonis dotalibus: & ita illum.§.extollunt Bald. Alex.& Ias.num.2. in.l. sciendũ.§.si fundus.ff.qui satisd.cog. Alberi.1.part.statu.q.109. ad fi.licèt aliter videatur minus bene intelligere Cæpol.in Auth.sed nouo iure.nu. 68.C.de seru.fugi.Limitatur.4.dicta hactenus, & quæ supra dicta sunt, vt aliquando teneatur ad onera,qui nõ percipit fructus: vt casu notab.tradit Gozad.quem vide consil.33.Limitatur. 5. d. l. & quę suprà adduximus, vt procedat in oneribus realibus publicis,ex lege vel indictione superioris: ita enim loquuntur supra allegata, secus in oneribus ex cõuentione, vt in pensione soluenda ab emphyteota,qui rem alienauerit,non enim datur domino ius agendi ad pensionem nisi cõueniat cum eo, cum quo fit alienatio vel translatio: quia est actio personalis ex conuentione,quæ non sequitur rem iuxta reg. l. fin. §. fin.ff. de contrah. emp. ita in terminis notat Paul.in. l.in venditione. ff. de actio.empt. quem non videtur percipere Matth. Affli. decis.95.nu.3 nec eius meminit Ias.in.l.2. nu. 150. &.154.C.de iure emph. vbi hoc tractat.& plures refert & ex traditis per eum colligitur esse hoc receptum: ita etiam Alber.in dict. l. qui concubinam. §.qui hortos, versi. vel dic.ff. de lega.3. Roma.in. d.l.imperatores ad finem.ff.de public.& vectig.& ex text.ibi: colligitur ratio differentiæ, quia in tributo & onere publico reali inquit.I.C.[rem non personam cõueniri,]id est, quemlibet rei possessorem: vt in.d. l.2. & fin.C.sine cens. vel rel. &. l. inter debitorem,sup.citatam.ff.de pact.Limitatur.6.ne procedat in oneribus soluẽdis, antequã legatarius vel fructuarius consequatur possessionem rei, illa enim ab hęrede vel domino fieri debet: vt notat glos. quam Bartol.ibi probat & commendat in.l.pen.§.fi.ff.de leg.3. & Roman.cons.230.versic.2.Bartol. in.l.quæro.ff.de vsufru. legat.vbi dicit

cit hãc verissimam resolutionẽ: erit ergo differẽtia inter onera futura, & ea quæ pro introitu exigunt. Et hinc elegãter declarabitur doctrina. I.C. in l. si à substituto. 47. §. fi. in fin. ff. de leg. 1. ibi, [talis dari debet qualis est.] Et illã glo. nõ bene adducit Cardi. Paris. cons. 94. nu. 23. lib. 2. Limitatur. 7. d. l. & quæ sup. diximus, ne procedãt quãdo donatio vel legatio vtilitate careret, donatario vel legatario onerosa soluente, vt notat glo. in d. l. si pẽdẽtes. 34. §. si quid. verbo pertinebũt ff. de vsufr. per tex. in d. l. qui cõcubinam. 29. §. qui hortos. ff. de leg. 3. vbi glo. ita intelligit: loquitur enim tex. de testatore legãte fructus hortorũ, quos ad quinquenniũ à R. P. conduxerat, & respondet, hæredem teneri siue legatariũ vti frui, & mercedem R. P. præstare: intelligit glo. quia nisi ita fieret, inutile foret legatum: & ita intelligebat Di. relatus ab Albe. ibi, & à Bar. in l. pen. §. fi. ff. eod. ita etiã intelligebat Cyn. relatus ab Alex. in l. apud Iulianũ. §. si quis in fi. ff. de leg. 1. ita Alber. in d. §. fin. ita etiã Roma. cons. 230. Areti. in l. fructus, col. fi. ff. solu. matr. vbi id probat & cõmẽdat: & ita Ias. ibi col. fin. nu. 18. idem Ias. in l. cũ seruus, nu. 6. ff. de leg. 1. dicẽs ad hoc tex. in d. §. cum glo. notabilẽ: idem in l. apud Iuliauũ. §. hæres, nu. 8. ff. eod. ita etiã Moli. in cõsue. Paris. §. 22. nu. 156. ad fi. Tiraq. de retra. lig. §. 15. glo. 1. nu. 16. Parpal. in l. placet nu. 50. C. de sacros. eccle. prac. Papiẽ. in for. lib. ad dotem, verbo, dedit, nu. 5. col. 3. qui nouiores nihil ferè referunt, nec discutiunt de hoc: patet autem ex his receptã esse hanc opinionem, de qua tamẽ dubitare videtur Alex. in d. §. si quis cum Bar. in d. §. fi. l. pen. ff. de leg. 3. qui nõ omninò improbant, sed cõtra dicit Ang. in l. cũ ad quẽ in fi. C. de vsufr. Ego aduerto * in d. §. qui hortos, non agi de onere reali, de quo loquitur. d. l. hactenus, cũ supra adductis: & cõsequenter nõ videtur satis apta allegatio vel oppositio glo. Bar. & aliorum: de illo. §. ad d. l. quæro & alia iura loquentia de onere reali, quod videtur meliùs cæteris aduertere Alber. in d. §. qui hortos, & Fulg. in d. l. si pendentes: quibus non visis ita cogitabã ex resolutione Pau. in l. in venditione. ff. de actio. emp. & alijs sup. adductis. Vltra * omnes etiã considero ibi testatorẽ legasse fructus hortorũ, fructus autẽ legati. intelligi debẽt lucratiu è iuxta naturã legati nec propriè dicerẽtur fructus, si legatarius mercedẽ conductionis solueret secundũ ea quæ diximus supr. hoc nu. ad gl. l. 1. C. de anno. & trib. nec tunc manerent legati fructus. sed trãslata diceretur alea cõductionis, contra proprietatem verborum, & naturam legati, quòd donatio appellatur iuncta communi allegatione. l. in testamentis. ff. de reg. iur. nimirũ igitur si in dict. §. qui hortos, legatarius fructus sine onere percipiat: & forsan ita sensit, licèt nõ explicet Bart. in d. l. penul. §. fin. Limitatur. 8. d. l. nisi vsufructuarius paratus sit vsumfructum relinquere, tũc enim excusatur ab onere ad quod alias tenetur, iuxta respõsum Vlpian. in l. cum fructuarius. 71. ff. de vsufru. notat Bart. in d. l. cotem. §. fin. nume. 14. ff. de publica. & vecti. Quæ renũtiatio non procederet. 3. emphyteota vel feudatario ex conuentione obligatis non audirentur enim renunciando emphyteosim vel feudũ sine consensu domini: secundum Bald. & Ange. ibi Fulgo. in l. sequen. notat Bart. in l. is cũ quo. ff. de aqua. plu. arc. quem ibi sequuntur Paul. & Roman. & Alexand. ad Bartol. & est recepta sentẽtia ex traditis à Ias. in l.

in.l.2.nu.24.C. de iur.emph. Panor. in.c.1. de feu. Ex quo patet non esse tutam argumentationẽ à fructuario ad emphytheotã, vel è cõtra: quod etiã colliges ex tex.in.l.sciẽdũ.§.1.ff. qui satisd.cog.& sic contra Ias.& eos quos citat in.d.l.2.num.18.C.de iur. emph.& cõtra Grat. cons.22. nu.10. lib.1.ratio autẽ differẽtiæ in hoc potest esse q̃a fructuarius sæpiùs est ex causa lucratiua,emphyteota ex onerosa:itẽ fructuarius nihil præstat domino nec ei nocet renuntiando tandem ad.d.l. actenus Paul.Castr. in.l. eum ad quem.C. de vsufru. reprehẽdit Bar.in.d.§. qui maximos: notans Bar.dixisse ꝙ fructuarius tam ad modicam q̃ magnam impensam in reficiendo teneri, & sua pecunia facere debere: differentiam autem esse, ꝙ magnam impensam repetet à proprietario: ipse dicit contrariũ veriùs cum Bal.ibi,quia iniquum esset compellere fructuarium, vt sua pecunia impensam non modicam faciat,nec ei satis consuleretur ex iure postea repetenda. Salic. autem ibi aliter Bar. refert, quasi dixerit,posse fructuariũ petere à proprietario ad magnã impensam necessariam,nec eam teneatur suo sumptu facere de quo Salic. dubitat ob iura quæ fructuariũ obligat ad custodiã & refectionem:& sic vides Salic.& Paul.contrarios in allegatione Bart.Bertrãdus autem(Quẽ Galli Doct. laudant) cons.40. nu.15. lib.2.aliter citat Bal.in.d.l.eũ ad quẽ: vt fructuarius teneatur suo sumptu facere magnam impensam & eam à proprietario repetere: quod probat reiecta opinione Bart.in dicto.§.qui maximos:& sic eum intelligit longè aliter q̃ Pau.Ego puto Paul.in allegatione Bar. & Bal.negligenter in hoc articulo se habuisse: Bal. enim ibi id vult,quod Paul.à Bar. scriptũ tradit. Bar.autẽ in.d.§.qui maximos,nu.15. cõtrariũ resoluere videtur,ꝙ fructuarius tenetur ad diligentiam & custodiam:iuxta.l.1.§.fi.cũ.l.seq.ff. de vsu fru. quemadmodum caue. sed negat fructuariũ teneri ad magnã impensam suo sumptu:immeritò ergo in eo loco reprehẽditur à Pau. meliusq; in eodem loco citatur à Saliic.& Bertr. & ita eum accepisse videtur Imol.id securè tradẽs in.c. vlt.nu.20.in princ. de pigno.Aduerto etiam eundẽ Bar. sibi contrariũ videri,alibi enim id dicit quod Pau.in eo reprehendit, nẽpe in.l. damni.§.ei cuius.nu.3. ff. de damn. infec. vbi fructuariũ obligat etiam ad magnã impensam: eamq; à proprietario repetendã cõcedit,idq; probare videtur Practicus Papien.in forma libelli ad dotem verbo dedit, nu.6.alibi autem Bar.in.l.Nesennius nu.7.ff.de neg. gest. ambiguè loquitur:eius tamẽ verba ibi, [sumptibus tamen proprietarij] videntur magis significare vt fructuarius non teneatur suo sumptu facere. Vides igitur in hoc vtili artic. Bar. variantẽ & ab alijs malè citatum: vides Bal. Bertrã. Papiens. velle ꝙ fructuarius etiã ad magnam impensam teneatur, eamque à se factam repetat à proprietario. Vides Salic. dubitare: Paul. verò constanter asserere contrarium:imò quòd fructuarius non oneretur ad magnam impensam, licèt eam à proprietario repetere posit:& ego.Pau. opinionem amplector, quam probo authoritate Azo.in summa.C.de vsu fru.nu.6.ad fi. & Imol.in.d.c.fin.nu. 20.qui solum Bart.citat.Hæc autem opinio æquitate rationeque iuuatur quia, non esset fructuario benè consultum:si arctaretur ad magnam impensam eo prætextu quòd eam repetere posit:melius enim est ante tempus occurrere (vt lex inquit) nec debet

bet quis se committere obligationi vel actioni personali iuxta tex. in.l. cogi.16.§.si pater,in fine.ad Trebel. ibi, [non oportere sub incerto cautionis se committere:] & hæc opinio iuuatur ex.d.l.hactenus,quàm Salic. malè adducit: cum enim eam.l. ad modicam impensam tantũ fructuarium obliget, satis significat non teneri magnam suo sumptu facere,idque magis videtur de mente dicta.l. eum ad quẽ.C.de vsufr. vbi fructuario datur ius repetendi magnam impensam,quam voluntariè fecit, non autem quod eam facere teneatur,id que iuuatur ex iuris regula. vitandi circuitus.l.dominus testamento.53. ff.de condict.indeb. nec obstat argumentatio Salic.à. custodia & diligẽtia ad quam fructuarius tenetur, longè enim differt onus custodiendi,ab onere exbursandi pecuniã propriã, Non tamen intelligas arctandum proprietarium ad præstandam pecuniam fructuario pro impẽsa, poterit enim per se facere & expẽdere, nec alterius fidei se cõmittere: vt in simili notat Panor.in.c. cũ nõ sint nu.5. de decim.ibi,[interest domini vt sit pręsens.] Pulchrè autem adnotauit Pau. in. d. l. eum ad quem, vt fructuarius non denuntiare teneatur, quãdo necessaria fuerit magna impensa: id enim pars est diligentiæ & custodiæ ad quam fructuarius iure tenetur:id que videtur de mente Barto.in dict. §.qui maximos,vbi supr. Circa actionem autem qua fructua. impensas repetet,variant glo.& Doct.in.d.locis,tractat Corn.86.lib.4.Hæc prolixiùs adduximus quia vtilia sunt nec alibi ita explicata, vt agnoscet peritus lector.

73 In hac materia à glo.Salic. & Pau. in.l.fi.§.filius autẽ,infrà tit. seq.adducitur tex.in.l.sed & si quid.19.§.fi. ff. de vsufru.in quo habetur non posse fructuariũ seruitutẽ fundo acquirere, qđ notabile est ad ampliationẽ regulę.§.alteri.l.stipulatio ista.ff.de verbo.obliga.cũ simi.quæ decis. nõ procedet in tracta.huius tit.& seq.pater enim legitimus administrator filio stipulatur & acquirit: vt tradit Bart. receptus in.l.quod dicitur. col.2.nu. 4.ff.de verb.oblig. gl.in.l. si legati.ff. de pign.quã dicit sing.Chas.in consuet.Burg.fol.218. col.3.nu.4. & generaliter potest pater filio acquirere in aduẽtitijs.glo.in. d.l.quod dicit & cõmunis secundũ. Ias.ibi nu.18.Bar. & alij,in.l.dñs seruo.39. ff.eo. Sali.in l.2.C.de cõtrah.& cõm.stip.imò & filio emãcipato acquirit pater vtilem actionẽ.vt notat Pau.per tex.ibi,in.l. quodcũq;.45.§.1. de verb.oblig:vbi Ias.nu.2.eã dicit cõmunem sentẽtiã: ergo magis valebit stipulatio hoc casu cũ agatur simul de vtilitate patris habentis amplissimũ vsumfructum.

74 Sed omittendũ non fuit quod gl. Doct.cõmuniter colligũt ex.d. §.fi.l. sed & si quid, vnũ quod putãt à I.C. expressim decisum, vt scilicet fructuarius nõ possit cõsentire proprietario imponenti seruitutem rei, nec valeat constitutio seruitutis quãdiu durat vsufructus: & ita illum tex. intelligit glo.Fulg. & alij ibi glos.Salic. Paul.in.d.§.filijs autem:glo.in.l.pen. C.de pactis,vbi per eum limitat vulgarem regu. quæ habet:posse quemlibet iuri & fauori proprio renuntiare: & verè nemo ex scribentibus negaret fructuarium posse in hoc consentire proprietario,nisi putarent cõtrarium illo tex.decisum.Ego autem cum apud Iurecõsultos rationem legis cæteris omnibus præualere videam, eosque viros prudentissimos nihil sine ratione minusque contra eam responsuros, non potui semper

per non mirari hanc decisionem receptáque sententiã, laudoque Curt. Iuni. qui in.d.l.pen. nume. 37. C. de pact. planè id mirabile & difficile putat nec se rationem assequi fatetur: Nec valet quod pro ratione comminiscitur Alci. ibi nu. 53. & ante eum Fulgos. in.l. de qua agimus. nã quod adducunt non solum nõ concludit, sed potiùs retorquetur: arguit enim quod non potest seruitutem constituere nisi perfectè dominus. l. 2. ff. de seruit. & inde infert Alci. rationẽ, vt putat, ad dict. l. vt ideò proprietarius & fructuarius simul non possint seruitutem cõstituere: quia neuter eorum perfectè dominus est. At ego non video. l. adijcientem qualitatem illam perfecti dominij ad constituẽdam seruitutem: video autem dominum appellari vsufructu carentem. l. rectè dicemus. ff. de verbo. significatio. Sed magis contra Alcia. retorquetur eius argumentatio: cũ enim hic præsupponamus fructuarium consentire proprietario seruitutem imponenti, iam concurrit cõsensus vtriusq; & consequenter potest seruitus imponi, licèt neuter cõstituentium perfectè dominus sit: vt notat glo. in.d.l.2. & est text. in.l. per fundum. 11. ff. de serui. rust. pręd. vbi sustinetur seruitus concessa ab vno ex pluribus dominis, accedente consensu aliorum, etiam ex interuallo: & ita text. in.l. fi. ff. communia præd. notat Paul. Castr. in.l. stipulationes non diuiduntur nume. 6. ff. de verb. obliga. & ibi Alexand. & Ias. Ex quo mihi resultat maximũ fundamentũ cõtra hanc communem assertionẽ. vt putem necessario tenendum, posse seruitutem cõstitui ex re, cuius aliquis vsumfructum habet, fructuario scilicet & proprietario consentientibus. Et hæc opinio probatur ex dictis iuribus loquentibus de constituenda seruitute in re quæ ad plures spectat: probatur etiam ex reg. d.l. penult. C. de pact. & ex eo, quod ad sensum constat, non fieri tunc iniuriam fructuario consentienti. l. 1. §. vsque adeo. ff. de iniur. nec est in eo assensu vlla turpitudinis nota, quæ rem vitiare poßit, nec ex consensu fructuarij tunc datur seruitus seruitutis, vt contra aliquos sciolios meliùs aduertit Curt. vbi suprà: nec forma rei mutatur, nullumque ferè præiudicium videtur: maximè si seruitus, quæ cõstituitur, non minuat quantitatem fructuum, nec libertatem vtẽdi. Et per hæc prorsus reijciendam puto communem opinionem. Fateor tamen non leue esse respondere illi. l. qua Docto. fundantur, cuius verba sunt in.d.§. vlt. [proprietatis dominus ne quidem consentiente fructuario seruitutem imponere potest:] Deinde sequitur: [nisi per quam deterior fructuarij conditio non fiat.] In primo responso putant glo. & scribentes expressum esse quod nos hìc improbamus. Cõnanus autem (quem grauissimi iudicij virum puto) libro. 4. c. 3. idem quod nos tentauit, licèt nõ ita fundet: & pro sua exactißima cognitione linguæ latinæ verba illa aliter explicat: interpretatur enim vt, primum responsum contineat affirmatiuè, posse proprietariũ sine cõsensu fructuarij seruitutẽ imponere: quia vero ea decisio videretur dura & cõtra iuris rationes, intelligit ex sequẽti responso eam limitari, vt procedat tantum, quando seruitus nullum incommodum fructuario afferret: & verbum [nisi:] accipiatur pro duntaxat, vt sic ex vtroque contextu resultet vna decisio, quæ habeat, proprietarium, & si non consentiat fructuarius, posse seruitutem rei imponere,

cam

eam duntaxat, per quam nullum dã num fructuario infertur. Et hac nostra explicatione, apertiùs mens eius in hoc percipietur: cui addimus circa particulam, ne, primi respõsi, quę tradit Bud. in Annot. prior. ad Pan. d. l. in eo iure. ff. de ritu. nup. addimus etiam eam particulam sæpè stare nõ pro (vt ibi stat) quod ad alia iura no. Alb. in dictionario, Spiegel. in lexico Et ex sequenti contextu. ibi, [deterior non fiat:] planè colligimus. I. C. non respicere argutiolas, quas interpretes pro ratione suæ opinionis affe runt, sed tantũ respicere ne fructuario inferatur incòmodum: ideoque neccessario probat, valituram constitutionem seruitutis cõsentiente fructuario, quia tunc non dicitur in cõ modum nec iniuria, vt suprà, quod elegãter probat tex. in. l. fi. in fi. ff. de vsu & habit. Cogitabam etiam rem * hãc faciliorẽ reddi posse: si in primo respõso duplex esset negatiua primo ma, vbi est in omnibus exẽplaribus secunda ante verbum potest, vt sit sensus proprietarium non posse seruitutem constituere non consentiẽte fructuario: & tunc propriè sequitur limitatio: nisi seruitus sit, per quã nullum incommodum fructuario af feratur: quia tuc solus proprietarius seruitutẽ imponere potest. Nec est nouum vt aliquando in Pandectarũ libris particulam aliquam desideremus, vt sæpè tradit doctisimus Alcia. & alij non aspernandę authoritatis viri: specificè autem ad. l. si quisquã. ff. de diuers. & tempo. pręscrip. Et in hunc sensum dictio, nisi sequẽtis responsi lenius & propriùs staret, quam secundum interpretationem. Connani. Tandẽ quęlibet interpretio admittenda est pro veritate conclusionis quã hîc tuemur, reiecta cõmuni opinione, cui iuris rationes ob stãnt & cõmunis sensus aduersatur, vt constat ex suprà adductis.

75 Vidimus suprà patrem in aduentitijs à cautione vel satisdatione excusari, cum regulariter omnis fructuarius cauere teneatur: iuxta. l. 1. ff. vsufru. quemad. cau. l. si vsusfructus. 16. ff. de vsuf. c. vlt. de pig. quæ materia, vtilisima ob frequentiã est, & à nostris nullibi ordinatim explicata, ideoq; eam hîc amplè & vtiliter ornare intendimus. Reg. igitur amplia 1. ad vsum. vt etiam qui eum tãtum habet. cau. ten. vt in. l. 5. ver. sed & si vsus, &. l. pe. ff. vsuf. quemad. caue. Ampliatur. 2. in habitatione. &. 3. in operis seruorum secundum Imo. in. d. c. vlti. nu. 29. Ampliatur. 4. etiam si vsusfructus vel vsus detur personæ dilectissimæ, vt vxori vel liberis: ex mente doctorum &. l. 1. &. l. 4. C. de vsuf. cõducunt quę doctè tradit Deci. consi. 5. Ampliatur. 5. ex eo quod inferiùs tentatur contra Soci. Cor. Deci. ad finem huius partis, nu. 80. Ampliatur. 6. vt ea cautio debeat esse cum descriptione bonorum, vt superiùs dixi in alio articulo, cũ Alex. consi. 58. lib. 3. contra glo. non solitã citari. in. d. l. 1. verb. facient. ff. vsufr. quemad caue. tradit. Ias. infra citandus, consi. 40. nu. 2. lib. 1. Ampliatur. 7. in legatario ad tempus: is enim cauere debet hęredi de restituẽdo post tẽpus, vt in. l. fi. C. de lega. & ibi gl. & Docto. notat Guid. decisio. 248. Ampliatur. 8. etiã si vsusfructuarius vel vsuarius simul habitent cũ proprietario: vt in. l. penul. & ibi Albe. ff. illo. tit. Picus in. §. Titia cũ nuberet nu. 141. notat Bar. in. l. si vt certo. §. sine me, nu. 3. ff. commod. inferens. cum glo. ad questionem de qua etiã Rip. de peste. num. 433. Ampliatur. 9. in parẽte trãseunte ad secũdas nuptias l. hac edictali. §. ijs illud. C. de secũd.

nup. Fulg. consf. 82. in fi. facit. tex. in. le. iubemus. §. in supradictis. C. ad Treb. & apud. Lusitanos habetur. l. reg. lib. 4. titu. 75. §. 5. cum sequent. tradit Boer. decis. 200. Ampliatur. 10. vt nec testator possit eam cautionẽ remittere vsufructuario cui bona relinquit: quod durissimum est sed ita iura habent, vt patet ex. l. 1. C. de vsu fru. apertiùs in. l. pen. C. vt in pos. lega. & in. l. si. pecunię. ff. e. glo. autem in. d. l. pe. & in. d. l. 1. & in. §. cõstituitur Insti. de vsufr. duplicem rationẽ assignat, sed neutra concludit vt ingenuè fatentur Corn. & Fulg. nec sibi satisfacit. Pau. in. l. 2. eod. tit. nec Bar. in. l. nemo. potest, nu. 3. ff. de leg. 1. minusq; satisfacit quod Rip. pro ratione affert. in. d. l. nemo. nu. 41. id enim est de quo quærimus: ratio autẽ à dicto differre debet.

76 Ea autẽ dura iurisdecisio ampliatur vt sic testator non possit tollere hanc cautionem, nõ possit etiam tollere inuentarium & descriptionem bonorum: vt tradit Ias. d. cõs. 40. nu. 2. lib. 1. quod vltra eum colligitur ex Alex. in. d. l. nemo potest. nu. 18. vbi Bal. citat, quod tutiùs est stantibus illis iuribus: licèt ex Ana. cõtrarium tradat Barb. cons. 64. nu. 16. lib. 2. & sic erit. 9. ampliatio ad reg. Ampliatur etiã, vt testator hanc cautionem remitere nequeat, tam inhis quæ vsu non consumũtur, quam in ijs quę vsu consumuntur in primo conueniunt omnes, in secundo inaduertẽter contrarium tẽtarunt Cy. & Pet. in. d. l. 1. C. de vsuf. quorum authoritate aliqui ex posterioribus decepti. sunt: veriùs enim & receptiùs est, vt cautio præstãda in vsufructu eorum quæ vsu consumuntur à testatore remitti nequeat, secundum Bar. in. d. l. nume. 10. Bal. Sali. Fulg. Paul. nume. 3. Imo. in. d. cap. vlti. ad fi. & est recepta sententia, vt asserit Picus in. d. §. Titia cum nuberet. nu. 141. Dec. cõsi. 565. nume. 5. Ias. d. consi. 40. nu. 1. lib. 1. & ita apertè in pecunia loquitur. d. l. 1. C. de vsuf. & d. l. si pecuniæ. ff. vt in pos. leg. pecunia autẽ in hac materia æquiparatur ijs, quæ vsu consumuntur: vt in. d. §. constituitur Instit. de vsuf. & ita indistinctè loquitur tex. clarus in. d. l. penul. C. vt in possess. lega. vnde mirandum est Cy. & Pet. contra illa iura loqui: & magis cauendum ab Anchar. & Panor. nu. 4. & Collect. nu. 6. in. d. c. fi. de pigno. qui contra iura, Bar. & receptã sententiam contrarium scribunt, cauendum etiam est à Barb. d. cons. 64. nu. 8. lib. 2. Et ex his nõ videtur tutũ quod nouè limitãdo hæc iura tradit Alcia. lib. 7. Parerg. cap. 2. ad. fi. & sic. est. 12. ampliatio ad reg. At illa iura, quæ rigidè disponunt, hanc cautionem à testatore remitti non posse limitantur à Doc. in cõstituente vsumfructũ inter viuos, cui erat cauendũ: eum enim dicũt posse remittere cautionem, iura enim illa loquuntur tantum de testatore: & ideò cum ex horbitantia sint, extendi non debent: & ita Bal. nu. 22. & alij post Guilie. in. d. l. 1. Ruin. in. d. l. nemo potest: vbi per Hannibal. nu. 173. Limitãtur etiam illa iura, licèt testator nequeat hanc cautionẽ remittere, possit tamen hæres postquã succedit: & ita gl. & Bar. nu. 11. in. d. l. 1. & ibi Sali. & alij: idq; omnes tenere dicit Bal. ibi, nu. 12. & tanquàm receptissimum tradit Are. in princi. Insti. de vsuf. ad fi. & Ias. in. d. l. nemo potest, in vtraq; lect. col. vlti. licèt aliqui contrarium tentauerint: quia non constat ratio differentiæ inter testatorem & hæredem inter quos ipse Ias. sed quod hîc dicim⁹ receptissimum est, secundum Rip. d. l. nemo potest. nu. 41. & Hãnibal. nu.

165.

165.vbi ipse ex nu.178. cum Ias.contradicere videtur: sed in hærede hoc receptissimum esse, vltra allegatos colliges ex Cor.in.d.l.penul.C.vt in possess.lega.ex Ang.in tract.de testamentis.glo.93.ex Imo.in.d.c.fin.nu.12. ex Ruin. consil. 115. nu.6. lib. 5. Hoc tamen de hærede intelligitur quando expressim remittit cautionem, non enim sufficerent verba generalia, quibus promitteret semolestiam nullam illaturum: vt vult Bald. ibi,nu.13.quem alij sequũtur, vt per Ias.d.consi.40. & in.l.actionem. nu. 4.C.de procu.Dec.d. cons.565.Craue.cons.187.ad fi.verba enim conuẽtionis recipiunt intellectum ex iuris dispositione in eadẽ materia.l.si conuenerit.14.ff.pro Socio.l.quæro.§.interlocatorem. ff. loca. Hæc etiã iura mirabiliter restringit Bald. in. d. l. 1. nu. 11. vt quanuis testator non possit remittere eam cautionem, possit tamen iubere vt hæres accipiat certum fideiussorem pauperẽ: & ita Salic.ibi nu.5.Barb.in.d.capit.vlti. Ange.Aret.in.d.princip.de vsuf.ad fi.& in tracta.de testa.glo.93. nume. 1. & Chas.d.fol.155.col.2.nu.8. per quod indirectè tolli videtur decisio & rigor illorum iurium: pro quo citauit, Bal.l.tribus.ff.de vsufr.ear.rer.quę vsu consu. quę iudicio meo nihil probat.non enim agit de fideiussore inope, sed de vno ex hęredibus grauato fideiubere pro legatario vsusfructus, quæ decisio etiam mirè limitat hæc iura. Vnde Pau.à mõte Pico in dicta. rep.§.Titia cum nuberet, nu. 145. in noua sententia est, vt.d.l. tribus non procedat hodie ob iura illa. Cod.quę ipse nouiora putat & condita longo interuallo post dictam legem tribus, quæ Papiniani fuit: Sed labitur vir doctus nõ aduertens, quòd.d.l.1.C. de vsufru.condita fuit à Vero & Antonino, qui imperarũt ante Bassianũ Carracalam, cuius iniquo & nefario iussu occisus est maximus ille.I.C.Papinianus: & sic non potest dici quòd respõsum Papiniani anterius erat: & deceptus fuit Picus ex vulgari errore, quo putari solet indistinctè ius Cod.nouius esse iure Pandectarum, quod superius non immerito admonui: cõuincitur idẽ lapsus Pici, quia ante Papinianum fuit.I. C.Iulianus, cuius est.l. si pecuniæ.ff. vt in posses. legat. quæ probat idem, quod. d.l.1. C.de vsuf. secundum glo. & omnes: hoc autem ex fide historiarum asserimus, & facilè videre est ex his qui post Suetonium imperatorum historiam de scripsere & ex Riualio in historia iuris ciuilis, & alibi sæpe: & sic concludo.d.l.tribus. non posse dici, correctam. Melius igitur est tenere contra Bal.& sequaces, vt facit Hãnibal in.d.l.nemo potest.nu.184. referens solum Are. de testa. vt scilicet, testator, cui à iure negatur potestas tollendi hanc cautionem, non possit compellere hæredem, vt accipiat fideiussorem inopem, vel aliter non idoneum: & ne per indirectũ ei concedatur, quod ei ius prohibet iuxta Regu. l. Seius. vigesimęseptimæ, & ibi Bart.ff.ad.l.falcidiam; paria enim sunt non cauere, vel minus idoneè.l. quoties. ff. qui satisdare cogantur. l. tertia.ff.de fideiussor. hæc autem iura in materia iubent fructuariũ idoneè cauere & vtiliter cauere, dicit textus in dicto. §. constituitur.Institut.de vsufruct. obligatio autem inopis debitoris nulla censetur. l. nam is Digestis, de dolo: nec valet argumentum Bald. à dicta leg. tribus. de hærede idoneo, ad fideiussorem minus idoneum. nec extensio facilè admittenda est contra iuris regulas. l. quòd verò contra. ff. de. legi.

77 Ad superiora necessariò annectitur quæstio de fructibus perceptis à fructuario ante cautionẽ, in qua variauit glo. nam in l. si cultus. 15. ff. de vsufr. tenet fructuarium non facere fructus suos antequam satisdet: idẽque dicit in pluribus alijs locis vt obseruat Bart. in l. vxori. ff. de vsufr. lega. At glo. in ead. l. vxori. 24. ex Azone contrarium regulariter dicendũ sentit, vt fructuarius faciat fructus suos ante satisdationem, cum distinctione de qua ibi, & hæc videtur planè receptior sententia: circa quam Chass. consuet. Burg. Rub. 4. §. 6. fol. 155. col. 1. ad fin. refert Pirrhum in quodam opusculo tradentem regulam cũ quinque limitationibus, quẽ librum habere mihi non contingit, licèt curiosè quæsierim. Sit igitur regula, vt fructuarius rem possidens faciat fructus suos etiam ante satisdationem: secundum Azon. quem sequuntur Bar. & Fulg. in d. l. si cuius, Bar. Albe. Pau. post antiquiores, in l. 4. C. de vsufru. Bal. in l. 1. nu. 15. & Salic. nu. 6. C. eod. Bar. in l. si homo. nu. 3. ff. de vsucap. Imol. in d. cap. fi. nu. 19. de pignor. & ibi Panor. ad fi. Ange. Aret. in princ. nu. 4. Inst. de vsufr. Soci. con. 131. ad fi. lib. 1. Corn. con. 173. nu. 8. lib. 3. Chas. vbi sup. Bertrã. cons. 40. nu. 6. lib. 2. Soci. nepos, vbi, latè. con. 72. nu. 8. lib. 2. Ange. Aret. de testa. glo. 93. nu. 2. & ita omnes tenere tradit Alex. cons. 120. nu. 5. li. 6. Vides igitur hãc esse magis communem opinionẽ vt regulariter fructuarius ante satisdationẽ faciat fructus suos: vt sic caueas à glo. in multis locis, magisque ab ijs, qui cõtradicunt putantes hoc receptũ non esse, quos refert Soci. nepos. d. consi. col. 1. vt etiam caueas à Feli. in c. si autẽ. nu. 5. de rescr. à Corn. consi. 95. ad finem nu. 14. lib. 2. à Fulg. cons. 92. in fine. Nec obstat. l. si vsufructus. 16. ff. de vsufruct. & d. l. vxori. 24. & similia iura: loquuntur enim de vsufructuario non possidente, qui etiam non rectè aget nisi satisdationẽ offerat: ex doctrina l. Iulianus. §. offerri. ff. de acti. emp. nos verò loquimur de fructuario possidente, qui commodo & vigore possessionis iuuatur, maximè attenta doctrina glo. in l. 1. ff. de vsuf. quod hęc satisdatio nõ sit de substãtia vsufructus, licèt petita, necessariò pręstari debeat: sic glo. in l. 4. C. eod. in §. 1. Inst. eo. & in cap. fin. de pign. & vbique scrib. cõmuniter. Sed hæc regula. 1. limitatur iuxta eius terminos, si fructuarius possideat, secus si possidente proprietario fructuarius cautionem non offerat, nec proprietarium interpellet: secundum Bart. & alios communiter vbi suprà. Limitatur. 2. nisi res interim sit penes tertium sine culpa proprietarij & sine oblatione satisdationis ex parte fructuarij: tunc enim fructus, qui euinci poterunt ab illo tertio, cedent ad vtilitatem proprietarij: ex Bartol. ita intelligendo: in dict. l. prima num. 15. de vsufru. Aret. in d. princi. Institu. eod. nume. 4. ex relatis à Pico. in dicto. §. Titia cum nuberet, nume. 14. ff. de legatis secundo. vbi tamen in uoluit. Limitatur tertio nisi fructuarius vitiosè possessionem adeptus sit quia tunc fructus suos non faciet: ex Cino in dict. l. Imol. in dict. cap. fina. Angel. Aret. in dicto princip. Bal. in dicta. l. prima nume. 15. Soci. Corn. Soci. nep. dictis consil. Dicitur autẽ vitiosè possidere, si ignorãte proprietario possessionem acceperit: secundum eosdem & Chas. d. fol. 155. columna prima. nume. 3. facit doctrina gloss. & Bartol. per tex. ibi in l. secunda. C. de his qui ex publi. ratioc. occultè fieri quod fit ignorãte eo cuius interest

interest negotium scire: notat Bart. in l. non intelligitur. §. tacita. ff. de iure fisci. Ias. in l. clam possidere. ff. de acquiren. posses. Matth. Afflic. lib. 1. const. Rub. 91. nu. 17. Limitatur. 4. nisi cautio vel satisdatio petatur: quia tunc fructuarius eam non prestans, censetur esse in mala fide: ideoque fructus suos non facit, & ita concilia tur varietas glos. estque receptissima concordia & resolutio, secũdum antiquiores & nouiores in dictis locis Bar. & Fulgo. in di leg. si cuius: Bar. in dicta l. vxori: omnes in dicta lege prima & dicta lege quarta. C. de vsufr. Imol. & Panor. ad fin. in dict. cap. fin. Alex. dict. cõsi. 120. lib. 6. Corn. Soci. & alij in dictis consilijs: Bar. Bal. Sali. in l. hac edictali. §. primo in fi. versic. sin autem vtraque. C. de secun. nup. per eund. text. ibi, [fideiussionem dissimulauerit.]

78 Limitant aliqui. 5. vt regula hæc procedat in immobilibus, in quibus etiam ante cautionem propriè concedunt dici vsumfructum, secus in ijs quæ vsu consumuntur: in quibus dicunt non appellari propriè vsumfructum ante cautionem: cum in his ex senatuscõsulto vtilitatis causa, data cautione, admissus fuerit vsusfructus iuxta tex. in §. constituitur, Inst. de vsuf. ideoq́; in his tanquam diuersis diuersæ cautiones præstantur: vt bene declarat glo. & Paul. nu. 2. in d. l. 1. C. de vsuf. Alcia. ibi: 7. parerg. c. 2. post princi. & ideò in his, quæ vsu cõsumũtur crebrius resoluũt esse cautionẽ dici de substãtia vsusfructus: vt cũ Iacob. Butr. tradit Bart. in l. 1. nu. 12. C. de vsuf. & ibi Alex. ad eum. & Bal. ibi nu. 10. Sali. nu. 2. ad fi. Fulg. in fine. Ang. Aret. in prin. Inst. eo. nu. 3. & de test. d. gl. 93. in fi. & Ias. in. l. 1. nu. 125. & Alci. num. 32. ff. de lega. 1. Corn. cõs. 79. lib. 2. nu. 7. idq́; vt receptum tradit Soci. nep. d. cons. 72. nu. 3. lib. 2. Qua doctrina retenta (vt scilicet cautio dicatur de substantia vsusfructus, in ijs quę vsu consumuntur) specificè, vt necessarium consequens inferebat Angel. Areti. in d. princ. Inst. de vsuf. nu. 3. in fi. quod perpetuò notandum commendat, vt tunc fructuarius nõ faciat fructus suos, nisi post cautionem datam: idẽque non obscurè admittit Soc. nep. cons. 72. Sed ego prædictam doctrinam (licèt magis communem) nõ puto veram: consequentiam verò Areti. & Soci. nep. falsam, & contrariam * receptiori traditioni probabo. Verius enim videtur quod Imol. tentat in d. c. vlt. nu. 18. de pignor. vt cautio nõ dicatur de substantia vsusfructus etiam in his quæ usu consumuntur per tex. quem citat in l. 5. §. ff. de vsu. earum rer. quæ vsu consum. ibi, [constãte vsufructu cautionem velit:] & ibi, [finito vsufructu:] vbi. I. C. ante cautionem datam, constare & finiri vsumfructum securè dicit in his quę vsu consumuntur. Et per eund. text. ita prius Ioan. Fab. in. §. 1. nu. 2. Inst. de vsuf. & ibi Ias. ad Porti. neutrum eorum citans, & ante eos apertè ita docuit glo. per eund. tex. in l. 1. ff. de vsuf. in verbo vtendi & prius Azo. in summa. C. eod. nu. 2. vers. dicunt: citans eandem l. 5. quę incipit, hoc senatuscõsultum. §. 1. & indistinctè in omni vsufructu id sentit Bal. in l. 2. ad finem. C. cõmunia de lega. dicens cautionem nõ esse necessariã ad originem, sed ad traditionem vsusfructus: sequitur Ruin. cõs. 9. nu. 8. lib. 2. & hæc opinio iuuatur ex reg. l. 1. §. d. falcidia, secundũ communẽ allegationem. ff. ad l. falcid. Patet igitur nõ esse tutũ fundamentũ Ang. Aret. & Soci. nep. veriusq́; dicendũ videtur, etiam in his quæ vsu cõsumuntur nõ

 impro-

impropriè vsumfructũ dici ante cautionem. Et quanuis eorum antecedens verum esset, non necessariò cõsequebatur quod ipsi inferunt: stare enim posset vt cautio dicatur de substantia vsusfructus in his quę vsu cõsumuntur, nõ tamen impediatur fructuarius ante cautionẽ fructus suos facere, si rem absque vitio posideat: vt pręsupponit regula de qua agim⁹, militat enim eadẽ ratio, quæ assignatur in vsufructu immobilium: hæc enim omnia æquiparãtur in. d. l. 1. C. de vsufr. vbi Doc. indistinctè de vsufructu quorumcũque bonorum circa fructus quærunt & resoluunt, & hoc apertè vult Bar. ad quem Ang. & Soci. nep. non aduertũt in. d. l. vxori. ff. de vsuf. lega. tex. enim ibi loquitur de vsufructu pecuniæ: & in terminis eiusdem text. Bar. distinguit vt supra resoluens fructuariũ regulariter fructus suos facere: & ita glo. ibidẽ post Azon. ergo volunt apertè traditionẽ nostram procedere etiam in ijs quæ vsu consummũtur, & ita planè Alex. in. d. cons. 120. lib. 6. vbi agit de vsufructu eorum quæ vsu consumuntur, vt patet ex principio cons. & nu. 5. tanquàm receptissimũ tradit, quorumcunque bonorum fructuarium ante cautionem (non petitã) fructus suos facere: idẽq; colligitur ex Imol. & Panormi. in dicto. c. vlti. de pigno. vbi tex. de vsufructu immobilium & eorum quæ vsuconsumuntur. promiscuè agit: ipsique & alij doct. indistinctè resoluunt quod suprà tradidimus, vt iam perpetuò cauendum sit à lapsu Ange. Are. & Soci. nep. & fundamento eorum, quo plures decipi possent, maximè cũ hic fructuarius posideat ex iusto titul. & fructuum acquisitio facilè ad mittatur iuxta tex. & Bar. in. l. sed & si. l. § scire. ff. de petit. hæred. cũ alijs. Ex his autem nõ leuiter iuuabitur quod tradit Alex. in. l. 1. num. 20. ff. de lega. 1. quem ibi probat Soci. nu. 12. vt in legato vsus fructus eorum quæ vsu consumuntur, saltem oblata cautione dominiũ ante traditionem transferatur, licèt Ias. ibi nu. 125. contrarium probet, idque Alci. ibi nu. 32. contra Alexa. indiligenter dicat receptius per tex. qui nihil obstat. in. l. si tibi. ff. de vsuf. ear. rer. quæ vsu consu. & opinionem Alex. plenè. ibi defendit Crauet. nu. 173. & aliter ibi nouissimè explicat, Ferretus nu. 46. pro Alexand. etiam potest adduci Bal. in. l. secũda in fin. C. communia de legat. sed contra adduci etiã potest idem Bal. (more suo) in. l. 1. nu. 10. in fin. C. de vsufr.

79. In hoc vtilissimo articulo con siliũ non fuit omittere, quod tanquam receptum tradit Corne. cons. 173. nu. 8. lib. 3. moram fructuarij non satisdãtis post petitam ab eo cautionem, ei tantum nocere quoad fructus futuros, non verò quoad perceptos ante moram seu ante petitã cautionẽ: idque scriptum putat à Bar. & alijs in locis suprà citatis quos ego diligenter relegens id explicitè scribere nõ video: addo tamen idẽ tradere. Paul. Castren. cons. 279. ad fin. nume. 4. lib. 1. & ibi Roman. cons. sequen. in fine: quos sequi videtur Soci. nep. d. cons. 72. nume. 8. lib. 2. Ego autem cõtrarium tutius putarem & magis de mente Bar. in. d. l. vxori. & aliorum, quos in hac materia Corn. citat: Bar. enim Imol. & Panor. in. d. c. vlt. Alexand. d. cons. 220. & alij sup. citati indistinctè loqui vidẽtur de omnibus fructib⁹ à fructuario perceptis, quos restituẽdos dicunt si fructuarius nõ caueat: quod etiam sentire videtur Fulgos. cum Bartolo. in dicta. l. si cuius. ff. de vsufru. idque mihi probabilius est in odium malignè nolẽtis cauere,

uere, si enim absque culpa nō possit, mitius cū eo agitur ex glo. & Doct. in l. 4. C. de vsuf. vt infrà: quod mihi fortius probatur quia fructuario nolente cauere: proprietarius necessariò ab eo rem euincet, & consequenter cū fructibus ante perceptis causa scilicet ad non causam reducta, tituloque fructuarij prorsus rescisso: arg. text. in l. filio. 16. §. 1. in fi. ibi, [cū fructibus.] ff. de inoffi. testa. cum notanter traditis à Roma. con. 554. nu. 25. à Feli. in. cap. cum causa, col. penul. de re iudi. idem eleganter comprobatur ex l. 5. ff. de lege cōmiss. & maximè ex doctrina Panor. in c. illo vos nu. 6. de pigno. cōsiderando quod in his terminis rescinditur titulus culpa & voluntate ipsius fructuarij. quorum alterum sufficit, vt res cum fructibus auocetur: ex proximè citatis; & ijs quæ tradit Burg. in c. ad nostrā nume. 36. de emp. & vend. & latius scribo. in l. 2. C. de resc. vend. ex quibus ita iudicarem: & credo quod iudicabitur in eo. cons. 173. nu. 8. lib. 3. vnum summè cōmendat Corn. ex Bal. in dict. l. 1. vt fructuarius qui sua authoritate, non proprietarij possessionem acceperit, non faciat fructus suos, etiam pro tempore, quo non petitur satisdatio: adde Sali. in d. l. 1. nu. 6. in fi. Ang. Aret. in d. princ. insti. de vsufr. col. 2. versi. [aut erat apud eum cum vitio,] quod vt receptum tradit Soci. d. con. 131. ad fi. lib. 1. & horum mens est vt hoc procedat, quamuis proprietarius postea sciat & patiatur fructuariū fructus percipere: sed plures non sine colore putabunt contrarium colligi ex Bar. in. d. l. vxori. ff. de vsufr. leg. quem Doct. vbique sequūtur & Imol. in d. c. fi. de pign. nu. 19. in fin. & alij supra relati. qui videtur resoluere, quod fructuarius indistinctè faciat fructus suos, cum proprietarius scit eum fructus percipere & tacet, nec cautionem petit. Ego autē censeo Bar. & qui eum sequuntur intelligendos, quando fructuarius vitiosè possidet, prout sine cōsensu proprietarij. Quòd si forsan Bar. & alij contra sentiunt, mihi tamen verius videtur, quod vult Bal. quem Salice. & Cor. sequuntur. vt scilicet fructuarius non faciat fructus suos, si vitiosè possessionem accepit nec id vitium purgetur ex scientia & taciturnitate proprietarij, quod probo, quia tunc obstat vitiosa possidendi origo, quæ attendi debet. text. vbi latè Ias. in l. clā possidere. ff. de acq. poss. ibi, [sed origo nanciscendæ exquirēda est.] probatur hæc opinio, quia proprietarius iure tacere potuit confidens iuri suo. l. sicut. §. 8. non videtur. ff. qui. mod. pig. vel hip. sol. nec proprietario leuiter auferendum est ius quæsitum ex culpa fructuarij secūdum iuris regu. quod magis probatur, quia legatarius ita acipiens possessionem sine authoritate hæredis, aliquando possessione, aliquando toto iure legati priuatur, iuxta l. non dubium. C. de leg. l. prima. ff. quor. legat. sic accipiens possessionem ex contractu absque authoritate domini, prædo censetur. l. si ex stipulatione. 5. ff. de acquiren. possess. ergo proprietarius, euincet rem cum fructibus à fructuario qui vitiosè possessionem occupauit tanquam à malę fidei possessore: facit quod notat Fulgo. in l. 4. in fine C. de vsufru ct. maximè quia proprietarius rectè allegare posset, quòd nisi fructuarius vitiosè accepisset possessionem, ipse possideret: & donec sibi cautio daretur, fructus sui essent, vt verum est per ea quæ supra adduximus. In eodem articulo est aliud nō negligendum. in quo docto. latenter variant. Nam Alberic. in dict. l. 4. C. de vsu-

de vsufru.referens antiquos,bis concludere videtur fructuarium censeri in mala fide,& consequenter non facere fructus suos vbi non cauet,sciēs se ad id teneri, etiam si ab eo cautio non petatur: & ita Fulgos. ibi ad fin. & Bald.in.l. 1.ad finem, eodem titu. Corn.d.consi.173.nu.8.ibi.[& credidit non teneri.] & Anchar.in.d.cap. fin.de pignor.Sed hæc opinio nō videtur vera, si enim ꝓprietarius sciat fructuarium possidere, nec fuit aliquod vitium fructuarij in accipienda possessione, non potest dici mala fides,ex eo quòd fructuarius cautionem non præstet,quæ ab eo non petitur: quod probare videtur Imo.in. d.cap.vlti. numc. 19.in fin.& sentit. Bar.si expendatur,in. d.l.4.ad finem dū loquitur de mala fide fructuarij, eamque exemplificat,quando requisitus nō satisdat, non autē, quia sciat se obligatum cauere, quod etiā probat Angel.Areti.in.d. princ. de vsufru.col.3. num.4.versi. [&pondera:] idemque videtur colligi ex Alexād. Soci.& alijs in consilijs & locis suprà citatis,dum indistinctè excusant fructuarium, qui non vitiosè possessionem obtinuit, quādiu ab eo non petitur hæc cautio.idque iuuatur:quia sciens se teneri ad hanc cautionem, sciet etiam vel sperabit,vt proprietarius eam petat, nec ei iniuriam facit non satisdando, nisi id petatur, vt in simili notat Paulus Castren. in.l. peto.§. fin.in fin.ff.de lega.2. facit glos. vbi latè Ias.in .l. vniuersa.C. de prec. imper.offer.Hipo.in.l.vnius.§.cognitur um.ff.de quęst.ex quorum dictis probatur excusari eum,qui nō interpellatur,& debere quęque ius suum petere. quod etiam plenè probat Felin.in cap.si autem.numero.4. de rescript. ex quo infero quòd fructuarius,etiā si sit iuris peritus, faciet fructus suos ante satisdationem quandiu ab eo nō petitur.Quòd si fructuarius nō inueniat fideiussorem,aliterue cauere nequeat,varię sunt opiniones apud glos. & Doct.in.d.l.2. C.de vsufru.glos.autem concludere videtur:vt fructuarius nullo modo admittatur nisi satisdet, idque videtur vt receptum referre Ias.in.l.1.num.23. versi,10.limita. ff. qui satisda. cog.& sentit Soci.ibi.nu.22.sed Bartol.post Guil. æquiorem opinionem amplectitur distinguens an fructuarius sit fide dignus,vt tūc cum iuratoria cautione vsufructus ei tradatur, & hanc videtur probare Paul. ibi, Salic. autē variat,& cum Bart. est Butrius in. d. cap.fi.de pign.& ibi,Imol.nume.27. referens alios graues viros probātes eandem opinionem Bart. Illud autē notabiliter addit Bar. vt quanuis fructuarius non possit cauere, nunquā omninò fructibus priuetur,sed res apud personam idoneam deponātur. vt respondeat fructuario & interim tutus sit proprietarius, quod etiam probat Imo.in.dict. loco,quę opinio fuit Guilel.cun.vt illi referunt, eamq; in praxi approbatam tradit Guid. Papa.deci.250.& Chas.d.fo.155.col. 2.nu.6.quibus addo in id conducere text. in. l.1. §.si pecunia ad fin. ff. de pos.Nec omitto quod in hoc articulo addit Fab. in fine. d. princ. Instit. de vsufru.quo non relato idē ibi probat Angel.Aret. vt in rebus immobilibus, facilius succurratur fructuario qui cauere nequit, quod confirmatur quia tunc minus suspectus est ob possessionem rei immobilis iuxta. l. sciendum.ff.qui satisd.cog.atque ita satis erit tunc promittere cum solenni hypotheca: quia si fructuarius re malè vtatur,facilè est remedium proprietario, vt rem euincat secundum veram & receptam sentētiam,quam supe-

superius probauimus cum Bal. & Alexand. in l. diuortio. §. si fundum. ff. solu. matr. quam vltra ibi copiosè citatos, probat Ias. in l. nemo potest secunda lectu. in fin. ff. de legat. primo, & Bellonus. dicens eam communẽ, consi. 54 in fine.

80 Hæc autẽ regula, qua vsufructuarius cauere iubetur, limitatur in non nullis casibus: vt notat glos. in dicta. l. quarta. C. de vsufruct. & in. d. cap. vlti. de pignor. & illis addit Soci. notabilem casum, in eo qui donat bona sua retento vsufructu vt is satisdare non teneatur, ne ex liberalitate propria vexetur: ita Soci. in. l. omnes. ff. de excep. quem sequitur Decius in. l. diuus Pius nu. 2. ff. de regu. iur. vbi refert Corn. idem consulentem, cõs. 267. lib. 4. vbi nume. 11. Cor. inquit, se sexagenarium nũquam vidisse donatarium, talem cautionem à donãte petere. Et ita Soci. in. l. 1. nu. 16. ff. qui satisd. cogant. & idẽ probat Deci. consil. 265. num. 5. qui ad idem refert Plat. in. §. præterea, Institut. de actio. idem sequitur & commendat Cagno. in. d. l. diuus Pius. idem probat Rubeus, con. 54. num. 7. & idem probat Gozad. cons. 91. nu. 5. Et eorũ opinio iuuari potest ex gloss. in. l. si quis argentum, verb. æstimatione. C. de donat. ibi, [speciale in fauorem exercentis liberalitatem:] & in casu notabili tradit Aufre. vel Ferran. in additione ad Guid. Pap. quęs. 204. & ꝙ notat idem Guid. decis. 493. Sed hi patres non adducunt fundamentum, quod vrgeat: eorum tamen opinio æquitate, & politica comitate fouetur: durum enim & inciuile videretur, admittere donatarium petentem cautionem ab eo, qui liberaliter beneficium ei contulit: iuxta vulgarem. l. ad res donatas. ff. de ędil. edict. & d. l. diuus Pius, donatio enim sine amore nõ fit, ideoq; donans videtur facere opus parentis: vt tradit Pala. in Rub. §. 70. nume. 21. Rip. in. l. fi. q. 49. C. de reuo. dona. per text. qui aliqualiter probat, in. l. 4. ff. de confir. tut. Sed de rigore cõtrarium sustineri posset, imò quòd donans retento sibi vsufructu, non excusetur à satisdatione ob generalitatem & geminationem verborum. dict. l. 1. ff. vsusfr. quemad. caue, ibi, [ex alia quacunque causa constitutus fuerit vsusfructus:] & d. l. 4. C. de vsufr. ibi, [siue ex voluntario cõtractu:] iuncta reg. l. in fraudem. §. vlt. ibi, [quia generalis.] ff. de mil. testa. sic enim & cũ patre donatore iuris regula seruat, nec ob causam donationis dispẽsantur. l. 2. C. si aduers. donat. quod videtur probare Hannib. in. d. l. nemo potest nu. 175. non tamẽ recederem à superiori opinione, quæ receptior & æquior est, cũ temperamento Soci. vt sat sit donantem tũc promittere cũ hypotheca bonorũ, vt sic per mediocritatem causa dirimatur, argu. text. quem citat, in. l. filio. 7. in fi. ff. vt leg. seu fideicom. nom. caue. addo in proposito posse expendi. tex. in. l. tribus, vers. illud. ff. de vsuf. ear. rer. nec enim lex acerbã exactionẽ probat, vt pulchrè tradit Vlpia. in. l. si bene collatæ 33. ff. de vsur. In praxi etiã obseruatũ vidi, quod tradit Paul. Castr. in. d. l. 1. C. de vsufr. nu. 5. vt licèt fructuarius non offerat cautionem, non ideò absoluatur proprietarius, sed cõdemnetur: adiecto eo, si fructuarius caueat: & ita Deci. consil. 418. nume. 18. In modo autem cauendi est differentia inter bona immobilia, & alia in quibus propriè cadit vsusfructus, & inter bona mobilia, vel ea quæ vsu consumuntur: in prioribus enim cautio est de vtendo & fruendo arbitrio boni viri, vt in. d. l. 1. ff. de vsusfr. quẽad.

caue.in alijs autem aliter cauetur, vt in.l.si tibi.7.ff.de vsufru.ear.rer.probat text.in.d.cap.vlt.de pigno.gloss. & Paul.nu.3.in.d.l.1. C.de vsufru.in his enim, quæ vsu consumuntur, inquit. d.l.7. cautionem præstandam esse de reddēdis rebus eiusdem qualitatis, vel de reddenda æstimatione earum, & loquitur tex.de vino, oleo frumento, & sic de ijs quæ recipiunt functionem in genere suo: quo casu dicit Imol.in.d.c.vlti.nume.23.cum glos.ibi meliorem practicam esse: vt res æstimentur & caueatur de reddēda æstimatione. Ego autē verius puto, ex.d.l.7.magis consuli fructuario, inque eius fauorem admitti cautionem alternatiuam: scilicet de rebus eiusdem qualitatis, vel de earum ęstimatione, vt sic eligat fructuarius modum soluendi iuxta regu.l. plerumque.§.vlti.ff.de iure dot.quæ in alternatiuis debitori electionem tribuit, nec beneficium legis alicui auferendum est.l.4. si quis condemnatus.ff. de re iudi.Quādo autem in hac materia agitur de æstimatione, intelligitur secundum tempus, quo cōstituitur vsusfructus, vt probat gloss. in.§. cōstituitur, verb.æstimatæ. Institut. de vsuf.Azo.in summa.nume.3.in fine:& tāquam receptum tradit Matthæ:Afflic.decis.342.num.3. ibi tempore recepti vsusfructus: & Alexan. & Bertran.in locis infrà citandis. Est etiam alia differentia in bonis mobilibus, quoad ea quæ vsu minuuntur: vt serui, vestimēta, & similia, quæ differunt ab oleo, frumento, & similibus:in prædictis enim quæ non omninò vsu consumuntur, sed minuuntur & corrumpuntur, dubitat Feder. consil.46.num.1.Panor.autem in.d. cap.vlti.num.3.& Cardi.ibi, vtiliter tentarūt vt fructuarius caueat, sicut in bonis immobilibus, de vtendo scilicet arbitrio boni viri, & restituēdo, quod supererit: non verò de restituenda æstimatione: quam opinionem tenuit Florian. quem refert & sequitur Imol.in dicto cap.vltim.nume.24. Sed in vsufructu vestium & pannorum contrarium receptius esse: probat Alexan. cons.58.nume.7. libr.3. & securè Bertran.cons.40.nume.7.lib.2.& Socin.cons.9.col.2.lib. 4.& regulariter in vestimentis idem sentit Azo.in summa.nume.3.& tanquam receptum est in vestibus & pecudibus:id tradit Aret.in.d.§.constituitur.nume.2. in fine in seruis autē & iumentis, tanquam receptam probat Soci. d. cons. opinionem Panor. & Imol. quæ æquitatem habet, ne aliàs vsusfructus sit penitus inutilis: sed cōtraria sententia indistinctè receptior videtur ex Angel.Aret. Bertran.in dictis locis: & opinio cōmunis (licet dura) maximè iuuatur ex litera dicti.§.constituitur, vbi serui, iumenta, vestes & alia mobilia æquiparantur:in vestimentis autem aliquid speciale notat Alciat. dict.libr.7. Parerg. capitulo secundo, & de his hactenus.

SVMMARIA
Tertiæ partis.

1 *Ex hac.l.restringēte potestatē patri in aduentitijs nec alienare posit, cùm prius eum dominum appellauit inferuntur aliqua:& agitur de intellectu.l.4.ff.de usufrust.usque ad numer.4.*

5 *Agitur simul de intellectu.l.rectè dicimus. ff. de uerbor.signific.*

6 *Agitur de intellectu. l. primæ. ff. de usufructu legato reijciunturq; plura ad eam legem scriptam: & ostenditur usumfructum dici de bonis, & in bonis.Idemq; de seruitutibus realibus, contra uulgarem opinionem, usque ad nume.9.*

Ex hac

TERTIA PARS
l. 1. C. de bon. mater.

REstat tertia pars huius. l. iuxta diuisionẽ in principio factam. Hæc autem pars vltima restringit potestatẽ patri concessam in bonis aduentitijs filiorum, nec scilicet pater eã alienare valeat, nec filio obstet vsucapio, imò posßit omni tẽpore rem à patre alienatam vẽdicare. Licèt ergo pater superius, vt dominus censeatur ob amplum vsumfructum potestatemque agendi & defendendi in aduentitijs non tamẽ alienare potest: & sic posset inferri ad id quod in. 2. parte diximus, dari dominiũ sine facultate alienandi: quod non repeto.

1 Infertur etiam ad intellectũ text. in. l. 4. ff. de vsufruct. vbi I. C. Paulus ait, vsumfructum in multis partẽ dominij esse contra quem opponi solet de text. in. l. rectè dicimus. 25. ff. de verbo. signi. vbi idẽ I. C. inquit: rectè dici totum fundum nostrũ esse, etiã si vsusfructus alienus sit, quia vsusfructus

ctus nõ dominij pars est: quæ iura videntur contraria. Et Accur. variè cõciliat: receptior autem interpretatio cum gloss. ea videtur, quam probat Bar. in. l. qui vsumfructum. ff. de verbo. oblig. & ibi alij scrib. maximè Alexan. nu. 2. vt scilicet vsusfructus dicatur pars integralis fundi vel dominij quia ex proprietate & vsufructu plenè cõstat: & ita procedat. d. l. 4. nõ verò dicatur pars quotatiua vel prædicamentalis & ita procedat. d. l. rectè. vbi glo. ita dicit resoluendũ secundũ dialecticos: & ita Pau. in. l. si quis. 6. §. differẽtia, nu. 3. ff. de acq. poss. & Areti. cons. 159. in fine. & Claudi. Marmet. in. l. naturaliter. §. nihil cõmune num. 45. ff. de acqui. poss. Ias. in. l. 1. §. vsusfructuarius, num. 2. ff. de no. ope. nunti. Sed hæc resolutio magis sapit dialecticam q̃ iuris prudentiam, nec vllo modo videtur de mente. I.C. in dictis. ll. nec stare potest ad. d. l. 4. vt bene cõsiderat Vigl. in. §. alienus seruus Inst. de hæred. instit. & priùs Fulgo. in. d. l. 4. nam secundum interpretationem glos. & Bar. ad eam. l. nõ diceretur vsusfructus pars dominij in multis: sed semper & indistinctè, cũ semper sit pars, integralis ad perfectionem dominij.

2 Aliter intelligebat Bar. in. l. venditione. ff. de bon. auth. iud. poss. vbi. I.C. ait fructuarium contineri appellatione domini. & Bar. resoluit, vt dicatur dominus respectu vsusfructus, nõ respectu rei, & ita variãdo Bar. refert Ias. in. d. §. vsusfructuarius, nu. 2. ad fi. & ita sentit Bar. in Rub. C. de vsufru. num. 1. Alex. in. d. §. nihil. commune, nu. 6. & plures, vt dixi superiùs in. 2. parte. Sed hæc resolutio, licèt in se vera esse possit, non tamen ad illa duo iura applicatur: cum. l. 4. dicat in multis vsumfructum esse partem dominij. d. l. recte, dicat indistinctè nõ esse partem dominij.

3 Omissis alijs interpretationibus glo. & Doct. aliter cõsiderat ingeniosus Vigl. in dicto loco: vt vsusfructus dicatur pars dominij. scilicet in rebus, in quibus datur fructus in perceptione corporũ, vt in fructibus agri, & fœtu animalium: & ita procedat dict. l. 4. non autem dicatur pars dominij in vsufructu ædium: vt sic procedat. d. l. rectè dicimus. Sed hæc interpretatio placere non potest, quia d. l. 4. loquitur vniuersaliter in vsufructu cuiusque rei, & in quacũque sit, dicit ea lex esse partem dominij in multis, atque ita nõ restringitur magis ad vsumfructũ agri, quã ædium: similter dicta. l. rectè, dum negat vsumfructum esse partem dominij, loquitur de fundo, vt patet ex principio. l. & sic agit de vsufructu rei in qua datur perceptio corporum.

4 Mihi magis placet quod glo. tandem sentit in. d. l. 4. licèt nouiores ad eam non satis atteddãt in locis supra citatis: vt scilicet vsusfructus diactur pars dominij in multis, id est habere similitudinem dominij, quia verè in multis art. vsufructuario aliqua conceduntur, quæ regulariter rei domino congruũt: nec videtur nisi domino cõpetere, vt gl. ibi. probat, & ego in pluribus deduxi in præced. parte: & tradit Ias. in. d. §. vsufructuarius, nu. 2. cum sequen. Dec. cõs. 418. nu. 7. & 9. & ita cum gl. resoluunt Bal. & Fulg. in. d. l. 4. qui citari non solent, & ita videtur concludere Alc. in. d. l. rectè. nu. 7. licèt alijs verbis. Atque ita ex. d. l. rectè intelligo cõstitui regulã: vt vsusfructus propriè non dicatur pars dominij, nec impediat, quin proprietarius dicatur domin⁹ totius rei (vt I.C. inquit) In multis tamen habeat vsufructus similitudinẽ, vel speciẽ dominij, iuxtà. d. l. 4. quã ita accipere

pere videtur Azo.nõ relatus,in summa de vsufru.nu.2.quibus nõ citatis, ita videtur intelligere Cõnanus lib. 4.c.3.& latiùs.c.6.char. 42. secundũ quam consiliationem nulla est repugnantia in illis. ll. stat enim vt quod non est tale, habeat similitudinem illius in nonnullis. idque etiam in rebus naturalibus,vt in herbis & medicamentis sępe videmus,vt vna res in multis habeat effectum, & vsum alterius.

5 Quia verò vsusfructus ad plura est pars dominij seu habet eius effectus: ideò non reijcitur nomen domini in fructuario, vt probat.d. l. in vend.8. & colligitur ex multis, quæ deduximus in proxima par. & est receptiùs secũdum Gomet.in.§. æquè. colum. vlti.ad fin.Insti.de actio.& ita asserit Rubeus in dict.§.nihil commune numero.110.

6 Ex his autem infertur ad intellectum text.eiusdẽ I.C.Pauli, in.l.1. ff. de vsufr.legat.ibi,[nec ex bonis, nec extra bona] quæ lex cõmuniter intelligi & allegari solet in eum sensum: vt prædicta eius verba designent vsumfructũ, vel quamlibet seruitutẽ, vt hæc,non dicãtur ex bonis nec extra bona:& ita accepit glo.& Bar.ibi gl.in.l.rem in bonis.52.ff.de acq.rer. domi.gl.in.l.5.ff.de verb.signi. & ibi Alci.glo.& Doctor.in princ.Insti.de rer.diuis.& ita communiter scrib. vt tradit Angust.Bero.in.c. nulli. num. 78.de reb.eccles. nõ alie. Sed hæc cõmunis traditio difficultate nõ caret vt ibidem sentit glos. verb. ex bonis: quæ opponit.& variè soluit, quam Bar.sequitur: variè etiam loquuntur Fab.& alij in.d.princip.de rerum diuis.quorum nullus satis explicat, cur vsufructus & alie seruitutes non dicantur esse de bonis:cũ pro his actiones & exceptiones competãt, vt notissimum est,& patet ex.§.æque.Instit.de actio.l.2.ff.si seru. vend. vnde videretur necessariò.inter bona connumerari. iuxta ea quæ latissimè deduximus in.1.par.Rub.Et mihi augetur difficultas:quia verba I.C.in.d.l. 1.apertè habẽt, ne vsusfructus & seruitutes dicantur de bonis:quod longè minus est,q̃. in bonis:vt colligitur ex Vlpian. in.l.2. §. in hac. ff. vi bon. rapt.& maior adhuc difficultas videtur in vsufructu, qui omninò de bonis & in bonis esse videt̃, maximãq; vtilitatẽ continet, & rei possessionẽ, & corporũ perceptionẽ, & nomen, dominij in multis,vt suprà.

7 Quæ adeò vera sunt adeoq; stringunt in vsu fructu, vt in eo sustineri non videãtur refugia,& conciliationes glo.Bar.& aliorum: quas difficultates nõ tam exactè perpendens Loriotus,in.l. non videtur.ff. de regulis iuris,ad fi.pag.567.sui operis,non ineptè agit de intellectu illius.l. resoluens. vt ibi vsusfructus & seruitutes non dicantur in bonis,idest,in dominio propriè sumpto. nec extra bona, id est, extra bonorum appellationẽ, quæ in iure latè patet. Sed hæc interpretatio non satisfacit: quia I. C. ibi non respicit dominium propriũ, vel impropriũ: nec loquitur per verbũ, in bonis, sed de bonis, quod minus iuris continet: vt proximè dixi: nec tutum erat in vsufructu omninò negare dominium,vt patet ex superioribus.Lungoual.in.l.imperium, numero.232.(appellans hanc difficultatem nodum Gordianum)aliter explicat, neminem referens, videturque intelligere ea verba text.non vt Doctor. accipiunt de seruitute, sed de vsu, aut vsufructu seruitutis realis.Sed ante eum ita apertè notat Alber.(nullibi citatus) in eadẽ.l. reprehendens omnes, qui illam.l. notant ad id

ad id, quòd seruitutes non dicantur de bonis: verè enim I.C. ibi tantùm agit de vsu, aut vsufructu alicuius seruitutis legato: & ita vnico verbo, variando, respondet Ange. Areti. in. d. princ. Instit. de rer. diuis. nu. 3. versic. aduertas: & in hunc sensum consonum verbis illius. l. cessat maior pars argumentorũ, ex quibus hęc difficultas resultabat. Sed nec ista interpretatio prorsus tollit difficultatem: quia text. ibi tandẽ concedit actionem ei, cui vsus vel fructus seruitutis relinquitur, vnde ea actio debuit efficere, vt tale ius posset è bonis dici. Quapropter est aduertendũ, ꝙ I.C. ibi retulit illa verba magis in quandam argumentationẽ, quam decisionẽ, arguebat enim priùs vt eo casu nõ diceretur vsusfructus nec vsus, nec esset locus cautioni, de qua in tit. ff. de vsufru. ear. rer. &c. §. cõstituitur, Instit. de vsufru. quasi ex eo relicto nõ resultaret ius aliquod, cui cõgruerẽt verba senatusconsulti iubentis cauere: sed tandem concedit actionẽ ex eo legato & dicit esse cauendũ: & sic videtur etiã eo casu magis probare, id ius de bonis appellari, quod Doct. nõ aduertunt. Cõclusio enim & finis non argumentatio I. C. attendi debet, sicut in omni dispositione. l. si voluntate, ad finem. C. de rescin. vend. ibi, [post multas cõtentiones,] Bal. in l. vt proponis. nu. 12. C. quomodo & quãdo iud. Afflic. decis. 375. nu. 5. Deci. in. l. si ego, nu. 3. ff. si cer. peta.

9 Resoluo igitur contra glo. Bart. & Doct. communiter in dictis locis: vt * vsusfruct⁹ propriè dicatur de bonis, & in bonis, vt etiam seruitutes nõ dicantur non esse è bonis: & ab eis malè citari verba dict. l. 1. ad quæ meliùs aduertit Albe. ibi, & verba illa videntur à I.C. prolata ex subtilitate iuris, alias in dominio inquit Imperator in. l. in rebus. C. de iure dot. Nec omitto, quod Longoual. d. loco intelligit illa verba, [non extra bona:] id est, non extra commercium hominum, quod mihi non placet, nec credo alteri placiturũ: quia licèt ita aliquando ea verba accipi videantur in. d. princip. Instit. de rer. diuis. non tamẽ I.C. ibi id respexit: nec cõgruũ erat, attẽto quòd agebat de re nõ sacra, nec religiosa, nec simili, iuxta. l. continuus. 187. §. cum quis. ff. de rer. obli. l. sed. Celsus. 6. ff. de cõtra. emp. l. apud Iulianum. 41. §. constat. ff. de leg. 1. ergo, [non extra bona:] simpliciùs dicitur in. d. l. 1. pro nõ omninò alienis, nec extra ius disponentis, nõ verò pro ijs quæ in bonis esse nõ possunt. * Nec est nouum vt aliquo respectu dicãtur non esse de bonis, ea quę aliâs regulariter veniunt appellatione bonorum: vt videre est in iuribus & actionibus, quæ inter bona propriè & sæpissimè connumerantur in multis legibus (vt latissimè deduxi suprà in. 1. part. Rub.) & tamen aliquando dicuntur non esse de patrimonio. l. cum pupillus. 9. ff. rem pup. salu. for. vbi notãt & explicant Bart. & Paul.

10 Ex supra dictis & maximè ex hoc text. quo pater ad aliqua dicitur dominus, cũ filius verè dominus sit: infertur ad illud vulgare de quo Vlpia. in. l. si vt certo. 5. §. si duobus. ff. commoda. ibi, [duorum insolidum dominium esse non posse:] vbi Pau. Cast. nu. 2. inquit illum text. esse meliorẽ de iure: cuius regulam variè limitat Socin. (si is est) regula. 99. & in alijs libris. 235. & nouissimè Mantua. libro Paralipo. capitu. 50. vbi id ornat quibus tamen addẽdum est Alberi. ibi. nu. 17. eam regulam procedere non solum in re visibili. Sed etiam intellectuali, quod tamẽ nunc nõ discutio.

Amplia-

Ampliatur etiã ex traditis à Iaſ. in.l. ſi pluribus, nume.33.ff.de legat.1.vt idem ſit in dominio acquiſito ex diſpoſitione legis abſque traditione: contra Areti. in.l.3. colum.3. ff.ſolu. matrimo.reſpondetque Iaſo. ad tex. ibi, quem Areti.inducebat: ſic idem Areti.in.l.3.§.ex contrario,num.36. ff. de acquir. poſſeſ. inquit quaſi dominium apud duos eſſe poſſe:idque probat Iaſ.in.§.ex pluribus, eiuſdem l.in fine. Sed illud damnat idem Iaſ. in.d.§.ex contrario, nume.53. eiuſq; opin.contra Areti.tutior videtur regulariter:eadem enim ratio militare videtur in dominio quæſito ſine tra traditione, & in quaſi dominio, vt neutrum eorum apud duos inſolidũ ſimul eſſe poſſit, vtrobique enim eſſet repugnantia quam iura non admittunt. Ampliatur regu.d.§. vt nec duo poſſint procuratores ſimul conſtitui in rem ſuam: nec duobus idem ius cedi inſolidum, vt ex Bald.tradit Iaſ.in. l. non quocunque. §. qui Caium, nume.6.ff.de legat.1. Ex noſtra autem.l. iam infertur limitatio ad regul.d.§.ſi duobus vehiculum: vt aliquando duo dicantur domini, vnus verè& propriè, alter abuſiuè, ſeu quo ad quid: vt hîc videmus in patre & filio circa aduẽtitia, & aliâs filius viuo patre in propriè dicitur dominus, vt in.l.in ſuis, & ibi Bart. nume.4. Paul. & alij. ff.de liber.& poſthu.& ibi Iaſ. nume.17.& nume. 40.& Ang.de perigl.nume.11.

11 Limitatur etiam ea regula. d. §. ſi duobus: vt procedat reſpectu eiuſdẽ dominij directi vel vtilis: ſæpe enim datur in iure in eadem re diuerſa dominia, vt in fructuario & emphyteota: ſecundum Paul. ibidem, nume.2. prius.Bald.in.l.in rebus, colum.3.nume.7.C.de iur.dot.pro quo ſolet allegari.l.1.ff.ſi ager vectiga.vel emphy. peta. idque in Vaſſallo & feudatario notat glo.in cap.1.verbo perſonam. d.l. Corrad. probatur in cap.1. §. rei autem, & ibi gloſ. Bal.& latè Afflic. de inueſtitur.de re alie.idem Afflict. poſt Iſer.& alios in.ca.1.§.prætereà, de capi. Corrad. & in præludijs cõſt. Neap. q.23. Limitatur cõſequenter ea regula in hærede, & fideicommiſſario vniuerſali, quorum alter appellatur dominus directò, alius vtiliter: vt notat Bar.in.l. ex aſſe. ff. ad Treb. Iaſ. in.l. poſt. aditam. nume. 2. C.de impuber.& alijs ſubſtit.ſequitur Hiſpa.Segura l.3.§.fin.fol.10.colum. 3. ff. de lib. & poſthu. ſecundum veterem æditionem: probatur in. l. 1.ibi, [fructus.].ff. ad Trebel.& in verſicu. [quanquam.]eiuſdem.l.&.l.ſi hæres 70. ff. eod. ibi. [directè]. & in. l. qui hæredi. 44. §. cum hęreditas. ff. de condi.& demon.eadem etiam limitatio probatur ex tex. in. l. & ſi ſine. 8. §. ſed quod Papinianus in fine. ff. de minorib.vbi alter vtiliter, alter directò dominus cenſetur: & in. l. prima. §. ſi quis adita. cum ſequent. ff. ad Tertuli.quæ iura notat Areti.in.l. ſub cõditione. ff.de liber. & poſthu. Eandem regulam limitat Bal.in.l. nihil, ad finem.C.de procura.in conſtituẽte & eius procuratore, in quibus admitti poteſt, vt vterque dicatur dominus litis, quia tunc nulla eſt repugnantia: quod in hac reg.conſiderat idem Bald.in.l.in rebus, nume.6. in fine.C.de iure dot. Limitatur etiã ex deciſione text. in. §. cum in ſuo, Inſtitutio.de rerum diuiſio.& ibi Angel. Areti. tanquàm mirabile id no-

12 tat ante, nu.1.quem vide.

Limitant etiam aliqui hanc regu. in caſu bonorum dotalium, eo quòd aliqua iura dicunt maritũ dominũ, alia vxorem dominam dotis appellãt: de marito eſt tex.in.l.ſi prędium.23. C.de

G. de iure dot. & vulg. l. doce ancillã. C. de rei vendi. pro vxore autem est l. in rebus. C. de iure dot. ibi: [eãdem res ab initio vxoris fuerunt, & naturaliter in eius permanserunt dominio:] subditque ibi, bis Imperator dominium rerum dotalium viri non dici, nisi ex iuris subtilitate, & ita vidẽtur duo domini insolidum eodẽ tempore, quod inter specialia dotis scribit Baptista de S. Blas. priuil. 117. vel in 2. centuria. nu. 16. facit, l. sciendũ. §. si fundus. ff. qui satisd. cog. Sed dicas nõ inde offendi hanc regu. quia vterque coniux dominus dicitur diuersis respectibus, vt inquit Bal. in d. l. in rebus, nu. 6. in fine, & Corras. in §. nihil commune. ex nu. 33. & Paul. in d. l. doce. nu. 2. perpendens autem hanc difficultatem dicebat alias glo. vt maritus dicatur dominus de præsenti, vxor autem in spe, ob restitutionem faciendam soluto matrimonio: ita glo. in l. quãuis. 78. ff. de iure dot. & in l. si cõstãte. 25. §. si maritus. ff. solu. matri. & in l. in suis, verb. quomodo. ff. de libe. & posth. quam resolutionẽ videtur probare Alex. in d. §. si maritus, nu. 3. simpliciter sequens glo. & ita Odofr. quem sequitur Alber. in d. l. in rebus, nu. 1. Sed contra hãc resolutionem glo. & plurium, vrgent verba tex. in d. §. si maritus in fine ibi, [in alienis, hoc est, dotalib9,].

13 Vbi I. C. de præsenti videtur vxorem dominam appellare, nõ virum: vrgent magis verba d. l. quamuis, ibi [mulieris tamen est:] quod verbum de præsenti & assertiuum est. & sic vides iura aliqualiter in hoc variare in qua difficultate resoluit glo. in d. l. in rebus, verb. iure naturali: vt maritus dicatur dominus cõstante matrimonio, vxor autem domina non dicatur, quod multis fundamentis probat, & est recepta sententia secundũ Salic. ibi. nu. 5. post Bal. & alios: & idẽ asserit Nouel. de dote. 8. parte priuileg. 8. nu. 1. & in l. 1. nu. 227. ff. solu. matr. idemq; vt receptissimũ tradũt Ange. & alij in princ. Institu. quibus alie. lic. & Palat. in repe. c. §. 43. nu. 2. Ias. in. §. fuerat num. 2. post Fab. & alios, Insti. de actio. Contrarium autẽ tenent aliqui maximè nouiores, imò quòd dominium rerum dotaliũ magis dicatur vxoris quam viri: vt probat Duare. in Rub. ff. solu. matrimo. c. 1. ad fi. Corras. in dicto. §. nihil commune. ex nume. 33. latiùs lib. 5. Miscel. cap. 14. hoc etiam magis probare videtur Balduí. in. d. princ. Insti. qui. alie. licèt & ante eos Zasius (quẽ non referunt) lib. 2. intellectu. cap. 5. idq; videtur antiquitus voluisse. M. quem glo. refert: & aliqualiter Paul. in d. l. doce, nume. 2. Inuoluit autem Chas. in consuet. Burg. Rub. 1. §. 4. Char. 33. Segura de bonis lucra. nu. 51. & 52. secundum nouam æditionem: & Campeg. de dote, sub Rub. de pactis & fund. dot. quæst. 7. latè Igneus in l. prima. §. si vir. ff. ad Sillã. & Riminal. Institut. quibus alien. licèt, ex nu. 510.

14 Hac iure videtur inepta argumẽtatio qua magis nititur glo. & cõmunis allegatio d. l. doce ancillam, ibi enim non tam viro conceditur dominium rerum dotalium, quam exercitium & ius agendi: & consequenter vxori non tam negatur dominium, quam actio; videbatur enim absurdum: existente viro, mulierem agere arg. §. patitur, Inst. de iniur. igitur ex illa: l. non probatur communis allegatio, quod euidenter ostenditur ex hac l. in qua videmus filium esse dominum, patremque habere solum vsum fructum, & tamen pater agit, ac si verè dominus esset, non filius: posserq; similiter argui à tutore & alijs

administratoribus. In eodem articulo debuerũt nouiores aduertere, dũ contra communem indistinctè asserunt, maritum dominum non esse constante matrimonio, obstare eis, quod communiter colligitur ex. d. l. in rebus, nouè ibidem disponi. vt soluto matrimonio, dominium ipso iure reuertatur ad vxorem absque traditione: cõtrariumque ante. l. illam fuisse, vt tanquam receptum tradit, Nonuel. in. d. tract. loco suprà citato: & Signoro. in. l. si æstimatis, nu. 2. ff. solu. matri. Alex. in. l. 3. colum. 2. nu. 6. in princip. ibi. nam hodie. ff. solu. matri. & ita limitatur secundũ Doct. vulgaris reg. exigẽs traditionem ad translationem dominij: vt tradit Ias. in. l. si constante, nume. 19. ff. solu. matrimo. & in. l. traditionibus. num. 29. C. de pact. Niconi. in Rub. ff. solu. matri. nu. 3. videtur igitur dominium non apud vxorem, sed apud virum fuisse, aliàs non diciretur ad eam reuerti.

15 In eadem difficultate attendendum puto, an res dotales æstimatæ viro dentur, taliter quòd dominium transeat in eum, iuxta iuris regulam l. plerumque. 11. ff. de iure dot. l. quoties. 5. C. eodem, cum notabiliter traditis à Soci. cõsi. 56. lib. 1. in his enim terminis videtur cessare quæstio, cũ vxori sola æstimatio debeatur, totũq; ius & periculum rerum mariti sit, per dicta iura & l. cum dotem. 10. C. de iure dot. l. æstimatæ. 52. ff. solu. matrim. l. item si non 13. ff. de pactis dotal. Nec obstat tex. in. d. l. in rebus ibi [siue æstimatæ siue inæstimatæ] quẽ text. Bal. ibi, nu. 4. & plures scriben. alibi. (vt constat ex suprà citatis) indistinctè notant quasi æquipararet in proposito, res ęstimatas vel inęstimatas dari, Sed ex iuris principijs talis æquiparatio stare non potest atque ideo reiecta variatione glo. ibi, verbo æstimatæ, amplectendũ est quod tandem glo. ibi, resoluit in fine. & clarius Salic. ibi, nu. 5. ibi. [in subsidiũ:] vt tex. ibi specialiter loquatur cum maritus premitur ære alieno. nec aliter vxori satis consultum est: tunc enim lex succurit, vt dominiũ & ius vendicandi ad vxorem reuertatur, nec creditores vllo modo occupent res, quæ vxoris fuerũt: quod iuuatur ex vigore pristinæ veritatis. l. fi. ff. de decurio. l. cum filius 78. §. hæres. ff. de legat. 2. & ita ex ea. l. cum glo. vtiliter notauit Bald. in. l. interest. C. de vsufruct. in fin. æstimationem dotis non nocere vxori quando vir non reperitur soluendo: quod extollunt & sequuntur Doct. inter quos Crem. notab. 19. Ias. in. l. ex conuentione. C. de pact. Pala. in Rub. §. 17. nu. 8. vers. intellige: Alex. in. l. Mæuia. §. fundus. ff. solu. matr. extollit Pa. in rep. cap. §. 21. nu. 4. & alij vt tradit Anton. Hispan. l. 50. Tauri. nu. 44. versi. quod tamen: Ias. extollens. d. l. cum glo. in. §. actionũ. nu. 84. Inst. de actio. & Hippol. sing. 691.

16 Expedita hac illatione & limitatione, infertur ex. d. §. & suprà traditis, ad imperia temporalia, in quibus regulariter vnus tantũ dominus admittitur iuxta. c. in apibus. 7. q. 1. c. licet, de voto: quibus ampliatur reg. d. §. si duobus vehiculum: plures tamẽ aliquando simul imperasse cõstat ex historijs & ex multis. ll. Cod. tradit. Mantua. in loco citato suprâ in princip huius reg. & latius Tiraq. de primog. 17. q. 4. opin. nu. 22. licèt de eo dubitare videatur Alber. in. l. bene à Zenone, col. 2. nu. 6. C. de quadr. præser. quod de facto contigesse dicit Alber. ibi, & priùs gloss. in. d. cap. in apibus, & sic volũt quòd de iure nõ possint esse duo reges vel principes eiusdem

de imperij: & ad hoc illam glo. aliâs commẽdant Imol. & Ias. & alij quos citat Tiraq. d. loco, num. 20. & sequẽ. quæ opinio in regnis & imperijs generali consuetudine obseruatur: idque magis expedire rei pub. & subditis plurimorũ authoritate probatur, inter quos Bal. in auth. hoc amplius, nume. 8. col. 2. versicu. item quia, C. de fideicom. & alij quos citat Corse. in tract. de potest. Reg. q. 71. seu. in. 5. parte, nu. 1. quod grauius & elegantius probat Hieronymus Osorius, Lusitan. genere, moribus, eruditione, clarus in suo lib. de nobilit. ciuili. Ad summum autem pontificatum constantius asseritur, duos nullo modo admitti: vt asserit glo. in. c. non autẽ 7. q. 1. quam à Docto. commendari, scribit Tiraq. vbi supra. nu. 21. rationẽ verò exactissimè tradit in signis pręceptor meus. M. Nauarrus in. c. nouit. 3. notab. nu. 140. de iudic. vbi de potestate Papæ. Imperatoris & regnum melius quam alibi multa non vulgaria explicat: de dictione autem (Papa) agit Corras. lib. 5. Micel. c. 15.

17 Ex eadem regula. dicto. §. & ex supra dictis infertur ratio ad id, quod consuetudo obseruat, vt nõ tantum regna, sed etiam ducatus, marchionatus, comitatus, similesque dignitates non diuidantur, sed primogenit. vel proximiori deferantur. cap. primo. §. præterea ducatus, de prohib. feud. alie. per Feder. vbi latè Bald. Afflict. & alij: & ex scribentibus in alijs locis signanter id tractat sequen. Alexan. consi. 25. lib quinto Hispanus Xuar. in leg. quoniam in prioribus, folio. 81. cum sequent. C. de inoffi. testam. Soc. consi. 65. libro primo & consi. 165. libro secundo. Moder. consi. feud. 66. Curt. sen. consi. 68. Curt. iun. de feud. quarta parte. quæstion. 30. Ias. in leg. stipulationes non diuiduntur numero. 31. ff. de verborum obligationibus copiosè & vtiliter Tiraq. de primog. q. quarta. ex numer. 21. vbi vsque ad finem quæstionis tradit ad hoc sexdecim limitationes & ornat, materiam dict. §. præterea ducatus. Apud Lusitanos autem strictius hoc seruatur, non solum in maioribus dignitatibus: sed etiã in quacunque donatione, quæ à rege fit de terra coronę regiæ: solus enim legitimus descendens primogenitus vel proximior, succedit, nec vlla diuisio admittitur: vt patet ex ord. libr. secũdo, titulo. 17. §. tertio. qua tolluntur multa dubia, quæ ex scriptis Doctor. occurrebant, vt per Alexand. consi. 87. Xuar. in quæstione maioratus, columna vndecima, versi. hæc obtinet. Nam lex illa indiuiduam hanc successionem obseruari iubet, etiam si donatio à principio fiat pro donatario eiusque hęredibus & successoribus: in quibus terminis contrarium sentiebat Xuareus vbi suprà: Isern. & alij, quos specificè refert Tiraquellus de primogenitis quæstione quarta, nume. 46.

18 Quibus præmissis, iam ad principalem conclusionem huius legis in hac vltima parte accedamus: quę habet, non posse patrem alienare aduẽtitia filiorum in quibus habet vsumfructum: & ita restringitur potestas patri concessa. Ante omnia autẽ circa verbum alienare, est vulgaris decisi. l. vlti. C. de rebus alien. non alien. quæ congruè adducitur ad leg. nostram dum prohibet alienationem: illa autem lex inquit appellatione alienationis non solum intelligi eam ex qua dominium transfertur, sed etiam hypothecam vel seruitutem: quem text. extollit Ias. in. §. item si quis in fraudem. numero. 23. Inst. de action. & in nostra. l. ita est intelligẽdum,

dum, per.l. fin. §. ipsum autem, versicu. sed pater, ibi pigno. & hypothecæ.inf. tit. 1. Sed cõtra allegatur reg. l. 1. C. de fund. dot. vbi textus inquit alienationem intelligi, ex qua dominium transfertur: & inde Docto. colligunt, non dici alienationẽ, vbi dominium non transfertur, idque magis probant ex.l. C. inl. alienatũ. 66. ff. de verb. signi. Vnde cum hæc iura videantur inuicem aduersari, respondet glo. in dicta.l. fin. verbo hypothecam: & in dicta.l. 1. verbo est autem: vt dicta. l. fin. intelligatur de alienatione largo modo accepta, alia iura intelligantur de alienatione propriè & strictè sumpta: & ita Alber. in eadem.l. fin. numero. 1. Bal. ibi. nu. 1. & 6. Salic. nu. 1. in fine. dicens id receptum & menti tenendũ, & Paul. ibidem, nume. 2. Et hanc resolutionem probat Bal. in Authen. hoc ius. nu. 1. versi. est autem, cum sequent. C. de sacros. eccles. & cũ eo August. Bero. in Rubr. de Reb. eccl. non alie. ad fi. & in ca. nulli. nu. 21. eod. ti. idem Bal. in. c. 1. §. aut si liberatio, nu. 6. quib. mod. feud. amit. & ibi Afflict. nu. 30. idem Afflic. in cap. 1. nu. 1. de aliena. feud. Crot. in. l. filiusfamil. §. diui, nu. 122. ff. de lega. 1. Soci. consil. 75. nu. 2. lib. 1. vbi dicit glo. in hoc receptam, & ita alij supra citati. Eandem conclusionẽ probat glos. in. l. benignius. 17. ff. de legi. & ibi eam notat Angel. & Alex. consi. 29. nu. 15. lib. 7. quam resolutionem vt receptam refert etiam Feli. in Rub. de fid. instrum. nu. 4. & Neguzan. de pignor. 2. parte. 3. membr. nu. 71.

19 Constat igitur ex hoc scribentiũ nu. receptissimam esse resolutionẽ gl. & hãc interpretationem ad illa iura: & inde inferũt Doct. aliqua vtilia, maximè ad statuta loquẽtia de alienatione: & hinc patet contra hãc receptam sententiam loqui Alciat. in. l. alienationis verbum. 28. ff. de verb. sign. dicentem, alienationẽ propriè appellari ex hypotheca vel seruitute absque trãslatione dominij: sed debuit respondere ad dictam. l. alienatum: eo. ti. & d. l. 1. C. de fund. dota. verè tamen obstat nimis. d. l. vlt. quæ loquitur indistinctè de omni dispositione legis vel hominis, & vniuersaliter disponit, cõprehendi hypothecam & seruitutem: quod non ita indistinctè diceret, si propriè alienatio non esset: nec possum negare dictam videri decisionẽ illus. l. tam indistinctè loquentis, obstantibus multis tã ex supra citatis, quam alijs, quæ gloss. & Docto. adducunt: tamen secundũ eam. l. intelligitur apud Lusitanos. l. regia, lib. 4. titulo sexto vt contineatur hypotheca in prohibitione de qua ibi iuncta alia. l. eodem lib. ti. 13. in fine. argu. à speciali. Ad dictã verò. l. 1. C. de fund. dot. non placet, quod glo. & Doct. scribũt: dum accipiunt illam. l. quasi loquatur tantũ de alienatione propriè & strictè sumpta: nãque in materia illus. l. & tit. de fund. dot. non tantum prohibetur alienatio cum trãslatione dominij sed etiã sola hypotheca: vt in princ. Inst. quibus alien. lic. & in. l. qurta. ff. de fund. dota. & ideò in dicta. l. prima, dũ explicat alienationis verbum cum trãslatione dominij, intelligi potest, vt non loquatur restrictè nec excludat quin alio modo alienatio dicatur, tã ex dicta. l. fin. q̃ ex alijs iuribus in eadem materia. d. l. primę.

20 Minus placet, quod cum Bald. infert Paul. Castr. in. d. l. fin. nu. 3. dum dicunt, quòd si statutum pro hibeat ne res alienetur in forensem, poterit tamen vsusfructus cõstitui: arguunt enim, quòd tũc non est proprie alienatio, & distinguunt inter verba legis

gis & statuti. Ego autem magis attẽderem statuti rationem, & secundũ eam iudicarẽ, & in dubio contra Bal. & Paul. responderem, ex eadem. l. fi. in quacunque dispositione legis vel hominis: & sic includit dispositionẽ statuti idque mihi probatur, quia dubitatio, glos. & Doctor. non est circa vsumfructum, sed circa hypothecã. per. l. in quorum. ff. de pignor. At in vsufructu. datur dominium: vt superius latè deduximus, tam in hac parte, quam in secunda. Et Cicer. in episto. famil. id nostrum appellat, quo vtimur & fruimur. Denique improbabilis videtur ea vulgaris differentia, qua Bald. & Paul. nituntur inter verba legis, & verba statuti: ad quam malè citatur passim text. in. l. tertia. §. hæc verba. ff. de negot. gest. vbi. I. C. id non dicit, nec dicere potuit: cũ in omni dispositione legis generalis. vel particularis, & hominis, pariter ratio attendi debeat, nec in dubio à verborum proprietate recedendum sit, vt facilè ex multis probari posset, quæ cõsultò omitto: & ita melius sentire videtur Sali. in. l. serui. nu. 22. cũ sequen. C. de noxal. vnde cauẽdum est à Neguzã. & ab eis quos refert in. d. 2. part. 3. memb. nu. 72.

21 Ex hac autem regula prohibitiua, ne pater alienet aduentitia filij, cauendum est ab eo, quod plures putant ex sententia Azo. posse patrem libere aduentitia filiorum alienare: Azo enim id dicere non potuit. obstante hac. l. & l. fin. §. ipsum autem versi. non autem infra tit. 1. sed tantum inquit Azo. in Rubr. de bõ. quę libe. nu. 9. quod nõ potest pater alienare hęc aduentitia, nisi ex causa necessaria æris alieni, quod filius soluere teneatur: iuxta tex. in. l. fi. §. sin autẽ æs alienum, infra tit. 1. & ex his iuribus cessat dubitatio Tiraq. in prin. l. si vnquam num. 32. Et subdit Azo. nu. 11. non esse necessarium decretum quando patet sic alienat ex causa necessaria: quod sequitur & extollit Bal. in eo. §. sin autem, in fine, & ibi Paul. nu. 2. Fulg. & Corn. id autem non satis aperit Alber. hîc, nu. 1. ad fi. opinio tamen Azo. receptissima est, eamque probant Bald. Pau. Alex. in. l. præses. C. de trans. & alij, quos citat Tiraq. in. l. si vnquam in prin. nu. 28. C. de reuo. dona. vbi allegat Roma. Aret. Dec. Socin. & quam plures, idẽ que sequitur Iacob. in. l. 1. nu. 5. C. si aduer, vend. Seueri. in trac. de trãsac. q. 7. Afflic. decis. 393. nu. 1. Bene. in c. Raynucius ver. duas, nu. 255. Loriot. de consanguin. Axiom. 40. & probauit Cuma. in. l. 1. ff. de re. eo. & fatent omnes hanc opinionem cõmunem esse, vt etiã asserit Couas. lib. 1. resol. c. 8. nu. 6. vbi eleganter explicat quãdam. l. par. & secundum hanc opinionem Azo. iudicatũ vidi. De his etiã memini legisse Ioan. Ign. in. l. 3. §. eleganter ex nu. 166. ff. ad Sillan. sed librum nunc habere non contingit: cum hæc prælo dabantur. Sed cõtra Azo. & receptam sententiam tenet, Sali. in. d. l. præses: arguẽdo à legibus quæ loquuntur de patre tutore vel curatore filij, qui non potest alienare sine decreto, vt in. leg. 3. C. de præd. min. l. si pupillorum. §. si pater. ff. de reb. eor. sed Alexã. & Ias. ibi bene respondent, post Bal. & Pau. ea iura loqui in filio emancipato, cui pater datur tutor, vel curator, hîc loquimur de filiofa. cuius pater est legitim⁹ administrator & longè plus tribuit lex patri quã tutori: vt Ias. probat & nos suprà latius deduximus in. 2. parte. Sed Ias. in. d. l. pręses. nu. 5. inquit posse legendo & disputando teneri contra Azo. vt scilicet non possi pater alienare immobilia ex aduentitijs filiorum.

liorũ, sine decreto iudicis: & triplex arg. adducit, duo priora leuia sunt, nec ab vlla lege deducuntur: tertiũ dicit Ias. fortiter stringere ex. d. §. sin autem ęs alienum vers. sed pater, ibi ritè, quod verbum solet significare solennitatem iuris: & ita cõtra Azo. teneri posse inquit ibi Cur. iun. nu. 15. & tenet Crotus in. l. frater à fratre, nu. 31. & Chas. in consue Burg. Rub. 6. §. 5. folio. 10. col. 4. nu. 14. Hispanus. Anton. Gomet. in. l. 48. Tauri. ad finem: & sic opinio Salic. aliquibus placuit: Ego à communi sententia non recedo, quia video hęc iura pâtri interdicere alienationem aduentitiorum, eamque specialiter permittere ob causam necessariam æris alieni: tunc autem ordinem explicare, quo fieri debeat alienatio: vt in. d. §. sin autem æs alienum: nec aliquam
* mentionẽ facere de decreto, vel authoritate iudicis: vnde cum nullibi talis solennitas scripta sit in patre legitimo administratore, rectè pro Azon. retorquetur argumentatio Ias. in dicta. l. præses. nume. 3. vers. vnum ne audiatur qui sine lege loquitur: & inde respondetur ad argumen. Ias. ex dicto verbo, [ritè:] refertur enim ad causam & ordinem: secundum ea quæ dixerat ipse Imperator in. §. pręced. vt bene aduertit Tiraq. vbi. suprà post Deci. consi. 209. numero. 3. colligiturque ex Ias. in. l. filiusfa. ff. qui satisda. cog. Et fulcitur hæc sententia, quia lex in patre legitimo administratore nõ distinguit circa ætatem filij: & sic patet non bene applicari iura loquẽtia de tutore vel curatore & decreto.

23 Cùm tamen regula sit negatiua, vt pater alienare nequeat aduentitia filij, ex hac. l. & dicto. §. sin autem æs alienum. &. d. versicul. non autem infertur vtiliter, quòd pater alienante fundata erit intentio filij vendicãtis rem alienatam: vt ferè in terminis tradit Deci. cons. 60. colu. 2. quia sufficit habere regulam: aduersarius autem probare debet causam limitationis, vel specialitatis secundũ Bar. in. l. secunda, nume. 1. ff. si quis in ius voca. & ibi Ias. idem Ias. in. l. fin. nu. 14. C. de edict. diu. Adr. Deci. in. l. 1. numero. 8. ff. de regulis iuris. Dec. cõsil. 8. nume. 1. notanter Bald. in. l. 3. nume. 5. C. fin. regum. & ita is in quẽ pater alienauit non poterit vitare cõdemnationem, nisi probet alienationem ex legitima causa factam: facit doctrina Bar. in. l. si fortè. ff. de castrẽ. pecul. & in simili Pau. Castren. in. l. vir. vxori. ff. ad Velleia. & quæ tradit Alex. consi. 18. lib. 3. vbi enim regula iuris est prohibitiua, non statur confessioni contrahentis vel testantis, secundum Doctor. vbi suprà: & Bar. in. l. cum quis decedens. §. codicillis, & §. Titia. ff. de leg. 3. Alex. & Decius in. l. si donatione. C. de collat. Dec. cõs. 20. Rip. in. l. si vnquã. q. 15. C. de reuo. don. bonus text. in. l. qui testa. 27. ff. de proba. notabiliter Dec. in. c. quæ in ecclesiarum, num. 27. de consti. & consi. 62. Ideoque si pater vendat filio spurio, (cui donare nequit) nõ creditur eius confessioni, si dicat se recepisse pretium cõtra glo. d. l. qui testa. quæ communiter reprobatur, secundum Ias. in. l. si is qui ex bonis, col. fi. ff. de vulga. & Deci. consi. 311. colũ 2. probatur in. l. 1. C. de natur. libe.

24 Constat igitur ex prædictis, regulariter interdici patri alienationem aduentitiorum, excepta causa necessaria, & sic est limitatio ad regulam, quæ comprobatur ex vulga. leg. 1. ff. de fund. dota. ibi, [quia hęc alienatio non est voluntaria,] qui textus vbique allegatur atque ita à Bartol. intelligitur: vt prohibita alienatione non

ne non censeatur prohibita ex causa necessaria: ad idem etiam citari solet tex. in. l. peto. 71. §. prædium. ff. de lega. 2. Sed non bene allegatur: quia ibi res nō distrahitur, sed tantùm datur emptori ius retinēdi pro tempore, quo res duratura esset penes debitorem, cuius bona alienantur: sicut in casu notabili. l. Statius. 48. §. vlti. in fine. ff. de iure fisc. de quo infrà, ad idem notatur tex. in. l. alienationes, 13. ff. famil. hercíscun. ibi, [duntaxat voluntariæ, non quæ causam habēt necessariam:] & ibi Albe. & Flori. notant. Mihi etiam ad idē est optimus tex. in. l. tertia. §. itē quæri. ff. de reb. eor. ibi, [hæc enim alienatio nō sponte fit.] & ibi, [valebit alienatio propter rei iudicatæ authoritatē.] Et inde colligitur ratio ad tex. nota. in. l. magis puto. §. si pupillus, versi. sed si pater, & versi. idemque, & versi. eadē ratione. ff. eo. vbi res immobilis sine decreto traditur à minore vel tutore, quādo precedebat obligatio eius, cui minor successit: quia lex tūc alienationem hanc necessariam censet: id etiam probat tex. in. l. 1. & melius in. l. 3. C. quando decre. opus nō est: vbi ex iussu vel obligatione testatoris alienatur res immobilis inconsulto prætore. In eandem sententiam potest notari tex. in. l. non tātum. lib. 51. §. ijs autem. ff. de fideicom. lib. & in. l. alieno. 31. §. qui fidei commissariam. ff. eo. vbi minor manumittit & alienat ex fideicommisso & iussu testatoris, quod aliàs facere non posset lege prohibente: idem probat text. in. l. causam. 20. ff. de manumis. ex quibus iuribus assignatur ratio decisioni notabili. l. fistulas. 78. §. 1. ff. de contrah. emp. vbi tutor sibi author est, sibique possessionē tradit rei quā emerat à patre eius, cuius tutor est, de quo alibi plura scribo.

25 Ex. d. §. fundum. l. fistulas. & ex. d. §. sed si pater. l. magis puto: pater traditionem rei venditæ necessariā appellari, ideoque iura ibi permittunt tutorem sibi tradere, negotiumque perfici inconsulto. Vnde vltra Doctor. vtiliter colligo, illis iuribus probari doctrinam gloss. in. §. pretium. verb. tradatur, institu. de emptio. & venditio. quæ, reiecta antiquorū varietate, bene resoluit, venditorem habentem facultatem rei tradendæ præcisè teneri tradere, nec liberari soluendo interesse: & idem probat Bar. in. l. stipulationes non diuiduntur nu. 39. ff. de ver. oblig. & est recepta doctrina secum Alex. ibi. nume. 30. Ias. nu. 35. qui prædictam glos. extollunt, & ita Ange. Areti. in. §. actionum. nume. 14. Insti. de actio. dicens eam glo. sing. & ibi Ias. nu. 147. idem Ias. in. l. quoties. nu. 34. C. de rei vēd. Deci. in. l. in actionibus, nu. 16. ff. de in lit. iuran. & in. l. certi condictio. colum. 7. ad fi. ff. si cert. peta. idem asserit Anto. Burg. in Rub. de empt. & vendi. nu. 3. dicens, eam glos. meliorem de iure, & magis cōmuniter approbatam, aduersus aliquos cōtra dicentes: & ita Bal. in. l. contractus, nu. 14. C. de fide instrumen. & Bar. in. l. 1. nu. 13. & ibi Paul. nu. 4. ff. de actio. emp. de quo etiam agit. Tiraq. vidēdus lib. de retra. conuent. in fine. §. 7. nu. 55. & latissimè nouissimus Reminald. in. §. 1. ex nume. 37. Instit. de donat. vbi ex nu. 58. variè limitat: mihi autem, vt dixi, pro communi sententia sufficerent prædicta iura, quæ hîc notaui: probatur etiā ex. d. §. pretiū. ibi, [omnino tradatur:] & in. l. ex empto. 11. ff. de actio. empt. ibi, [id præstari quod inter cōtrahentes actū sit: & ibi, [imprimis ipsam rem præstare venditorem oportet:] & inde intelligitur tex. in. §. pen. versi. idem ait.

ead.l.& .l.1.eo.tit.quibus Bulg.& cõtradicentes nitebantur: dum enim ea iura dicunt,venditorẽ non tradẽtem ad interesse cõdemnari, intelliguntur in fauorem emptoris: quando scilicet res tradi non potest, non verò permittitur venditori, ne rem tradat: & ita vsu obseruatur. In idq; verè adduci potest(cùm.M.à glo.citato) tex.in.l.qui restituere. ff. de rei vend. de his etiam quod ad interesse agit Molin. in.l. vnica. numero.80. cùm praeced. & seq. C. de sent. quae pro eo.

26 De causa necessaria latè & vtiliter agemus vel in fine huius.l.vel in.l.fi.§.filijs autem,titu.seq. interim verò ex supradictis infertur alia limitatio ad reg, vt pater distrahere posit ea quae tempore perirẽt, seu quę seruari non posint, vel quae sine vtilitate sumptuosa essent:quasi tunc alienandi causa necessaria sit,ex tex.notab. in.l. Aristo. 5. ff. de iure delibe. ibi, [tractu temporis deteriores:] & ibi, [sumptuosa veluti iumenta, aut venalitia:] & ibi, [aes alienum quod sub poena vel pignoribus debeat:] & sic. I.C. tam iustam ibi censet causam vtilitatis q̃ aeris alieni, seu necessitatis: licèt in alijs sit differentia: vt per Deci. in.l.2. nu. 6. ff. de offi. eius cui manda.est iurisdi. & ita tex. in.l. ait praetor.7.ad fi.eod.tit.ad idem bonus tex. quem ibi commendat Bal. in.l.nõ solum. 56. ff. de petit. haeredi. ibi, [non solùm ad aes alienum,sed & si impensae necessariae factae sunt:] & ibi. [vel si mora res periturae deteriores ue futurae erant:] vbi etiam haec ęquiparatio benè probatur:& in.l.8. ff.de mino.ibi, [in rebus fortuitis casibus subiectis] tex. & Doct. in Authen. siquas ruinas. C. de Sacros. eccle. & arguẽdo de tutore, à fortiori ꝓpatre legitimo administratore adduci potest cum praedictis iuribus.l. lex quae tutores,vers. pen. & fi. C. de admini.tut.& ita ampliatur.d.§.sin autem ęs alienũ:&. §.sed pater. vers. nõ autem.l.vlt.infr. tit. 1. vbi satis id probat imperator ibi. [exceptis reb⁹ quę onerosę haereditati sunt,vel quocunque modo damnosae, quas sine periculo vendere patri licèt:] specialia antẽ multa ob eam causam, quòd res tempore peribunt,vel deteriores reddentur,ornant Ias.& Rip.in.l. cũ res.ff.de dam.infec.Feli.in.c. cum accessissent.nu.20.de const. idem Feli. in.c. fi. col. fi. de iudi. Hipo. in.l. qui caedem. ff. ad. l. Corn. de sic. & alibi sępe.idẽ Ias.& Hipol. & Alcia. lib.1. de ver.sig.

27 Hinc inferri potest ad quaestionẽ aduẽtiorũ, in quibus sunt aliqua immobilia subiecta inundationi prope mare, vel flumen, vel simili periculo obnoxia: ex predictis enim iuribus satis colligitur posse patrem tales res distrahere:& idem fortius colligitur ex Doct. statim citandis: facit tex. l. verũ. 12.§.si locuplet.ff.de mino. ibi: [pręedia ruinosa:] & ibi. [pręedia ruãt] & ibi, [multis casib⁹ obnoxia:] talia enim bona iudicãtur vtilia, nec excusant vt immobilia: secundũ Bar.in.l. 2.col.fi.nu.19.ff.solu.ma.vbi ampliat ad bona sita in mõtibus quę cũ aquis diluãtur: & ita Alex. & Ias. in.4.limita.in.l.sciendum.ff.qui satisd. cog.& Alex.in.d.l.2.nu.20. cũ Bar. & ita tenere omnes asserit Parp.ibi.nu.87.

28 Amplius voluerũt graues Doct. vt tutor vel curator posit alienare sine decreto,molẽdina & bona sita iuxta flumẽ obnoxia inũdationi: ita Ang. vbi Fulg.id commendat in. d.l.nõ solum.ff.de pet. haere. & Rip.in.l.quominus nu.126.in.fi.ff.de flumi.& Hispa.Pala.in repet.c. per vestras. §.18. num.4. & Rubeus cons.138. colum. 1.vbi

1. vbi id extollit; & dicit neminē contradicere: & Tiraq. de retra. lign. §. 1. glo. 7. nu. 91. Ego nō dubito hos patres errasse. licet enim bona sint subiecta periculo inundationis vel simili, non ideo alienari debent incōsulto prætore: & periculum quod ipsi Doct. cōsiderāt, erit pro causa decreti, quod necessariū est in alienatione immobiliū, etiā si talia sint vt illis carere expediat. l. magis puto. §. si æs alienum & l. si fundus sterilis. ff. de rebus eor. & ideo causa iusta ad has alienationes non sufficit sine authoritate iudicis, vt cōstat ex illis iuribus, & ita apertè. I. C. in. l. Aristo. ibi [adito prætore:] & d. l. ait prætor. §. fin. ibi, [prætor aditus:] quod etiā probatur ex. l. fi. ff. de cura. fur. ibi, [donādi causa:] & ibi, [magna vtilitate, cognitione iudicis:] quod pro maiori securitate (maximè ne iudices parū periti decipiātur) cōfirmari potest ex Bal. qui forsan id voluit, in. l. fi. §. nō autē, infra ti. seq. ex Bar. Pau. Ias. in. l. cū hi. §. cā. ff. de trāsactio, dū ibi gl. reprobāt: & potest colligi ex Afflic. decis. 87.

29 In patre igitur alienāte veriùs puto, quod in tutore & curatore inaduertenter Doct. scripserūt: cū enim in patre iusta causa sufficiat absque decreto, vt suprà, valebit alienatio ex prædicta causa, atque ita securus reddetur emptor, vel is in quem alienatū est: per tex. in. d. l. fi. §. pē. suprà citato, ibi, [sine periculo vendere paterna pietate licèt:] quæ verba mihi videntur cōprobare opinionē Azo. quā superius defendim⁹, & receptiorem diximus. Videtur enim ibi text. totā hanc cōsiderationem paterno cōs. cōmit. nec puto indist. verum, quod Bar. Ale. Ias. & alij supr. cit. scri. talia immobilia iuxta flumē vel mare sita, nō excu. à satisd. nec vt immobilia iudicari: cōtrariū enim suadet. cōm. homi. opi. & cōsuet. qua videmus molend. aliaq; bona. etiam inundationi & periculis obnoxia, vt preciosa æstimari: quæ hominū opinio in his maximè attendi debet, iuxta vulgar. l. pretia rerum. ff. ad. l. falci. & ideò videm⁹ in prædictis iuribus nō excusari decretū, etiam in talibus bonis: & sic regulantur vt vera immobilia.

30 Ex prędictis satis infertur alia limitatio generalis: vt nō obstāte ꝓhibitione posit pater alienare, quādo id filio vtilius fuerit, vel vt ex alienatione aliq͂d maioris vtilitatis filio accrescat: qđ ex verbis. d. §. pen. l. fi. tit. seq. ita generaliter notat gl. in. l. quæcūq; verbo interdicta, eod. tit. vbi Bal. nu. 1. id dicit menti tenendū. & Aret. in. l. mutuū, ad fi. ff. de acqui. hęre. vbi eā gl. extollit: & Soci. in. l. cōditionibus pupillus, nu. 1. in princ. ff. de cōdi. & demon. Gomet. in. §. omniū, col. 10. Insti. de actio. Ias. in. l. cōtra iuris. nu. 8. ff. de pact. Tiraq. alios citās in li. de iure marit. gl. 8. nu. 74. char. 332. secūdum nouā editionē: quod confirmatur ex multis, quæ Soci. & Ias. cumulāt in dictis locis, & Feli. in. c. causam, in. 1. nu. 8. de iudi. & maximè confirmatur ex tex. cū glo. in. l. 2. ff. de accept il. vbi admittitur obligatio impuberis sine tutore, quando ex ea sequitur vtilis liberatio: quam gloss. extollunt Soci. & Ias. vbi supra: & Alexan. in dict. l. mutum, num. 10. Ias. in l. more. nu. 11. ff. de acq. hære. & in. l. potuit. num. 3. C. de iure deli. quibus adde gl. in prin. Insti. de auth. tut. vbi est bonus tex. ibi, [nanq; placuit melioriorem cōditionem licere eis facere, sine authoritate tutoris:] & idem probat tex. in. l. 1. C. de authori. præsta. Sic in varijs iuris articulis tradūt Docto. vbi supra, latiusque Tiraq. 8. quæst. d. gloss. 8. ex num. 36. quando in ali-

in aliquo actu requiritur solennitas fauore alicuius personæ, valere actũ absq; ea solennitate, si reperiatur vtilis tali personæ: quod tradit Imol. in l. cum lex, ad fi. ff. de fideiuss. quem sequitur Soci. iunior. cons. 28. num. 11. lib. 2. Et multa in hunc sensum tradit Corsin. notab. verb. pupillus. fol. 177 Idem probant multa iura vltra supra citata: text. in. l. non ideo minus. C. de proc. & in. l. nec tutoris. C. de contrah. & commit. stipul. Idem probat tex. vbi notat Albe. in. l. prima. ff. de quib. in loc. fac. ibi, [quod ornamenti causa fit.] Et bonus tex. in. l. si filius 11. ff. de ritu nup. ex quibus assignatur ratio. l. multis non uote. ff. de lib. & posthu. & l. filius matrem. C. de in offi. testa.

31 Sed in hac re Doct. aliquando variant, vt tradit Tiraq. in. d. loco, maximè num. 62. Et præcipua varietas adducitur ex tex. & glo. in. l. cum. 2. 8. §. eam. ff. de transact. vbi tex. inquit valere transactionem absque solennitate, quando continet vtilitatem eius cuius fauorem solennitas requirebatur: aut patet ibi, [quia meliorem cõditionem suam.] Et glo. ibi verb. alimẽtarius: infert, ad alienationem rei minoris, vel Ecclesię, vt valeat sine solennitate, quãdo reperitur vtilis ipsi ecclesiæ vel minori. Sed Bar. ibidem eam glo. reprobat, & Alber. nume. 2. post antiquos: & magis communiter doct. secundum Ias. ibi. num. 2. Et idem Ias. in. d. l. contra iuris, in fine princip. & Feli. in. d. c. causam. num. 8. hoc tanquam receptissimum tradens, licèt neminem citet: quod tenuerunt quamplures à Tiraq. citati in. d. loco, num. 56. 57. & sequen. Sed quãuis Ias. & alij dicant glo. communiter reprobari, id nõ omnino expeditum est, cum non pauci eam sequãtur, vt curiosè refert Tiraq. vbi supra nu. 62. & Cors. vbi supra. Et idem Ias. sibi contrarius in. §. action. nu. 43. insti. de action. quarta, vbi eam glo. sequitur. quãque magis probare videtur Tiraq. eo maximè, quia secundũ eum nemo respõdet tex. in. d. §. eam vbi Ias. nu. 2. de solutione cogitandũ relinquit. Feli. tamen in. d. cap. causam nu. 8. distinguendo respondere videtur, in ver. solutio. cuius non meminit Tiraq. citans ad eãdem distinctionem Alex. & Fab. Ego autem nõ dubito opinionem Bar. & Alber. magis cõmunem & veriorem esse, nec video qualiter negari possit: quia iura apertissimè habent, solennitatem requiri in alienãda re minoris vel ecclesiæ, etiamsi agatur de alienatione vtili: aliter enim decretum nõ interponeretur, vt. l. magis puto per totã. ff. de reb. cor. & in. l. fi. ff. de curat. furio. cũ ijs quæ adduximus supra nu. 28. & tradit Afflict. decis. 87. & ex his tolluntur obiecta Dec. contradicentis in. c. quæ in ecclesiarum. nu. 9. de constit. hanc tamen varietatẽ glo. & Docto. concordat nouissimè Molin. ad Dec. in. c. 1. in. 1. lect. verb. [contentioso:] litera [n.] de constitu.

32 Sed conciliatio Moli. non erit necessaria, si attẽdas ad aliam resolutionem receptam quę in ea difficultate habet posse pro parte minoris vel ecclesiæ approbari, vel reijci alienationem, quæ sine solẽnitate facta est: vt tradit vtiliter Ias. in. d. §. eam transactionem, referens plures, & in simili permulta Feli. in. c. dilectus in. 2. nu. 8. ex vers. 3. de rescript. arg. glo. celebris in. l. elegãter: verb. nullã. ff. de dolo, similis in. l. iuris gentiũ. §. Prætor ait, verb. dolo. ff. de pact. glo. etiã in. l. in causę. 17. verb. ne inter, ibi, [eius fauore:] ff. de minor. gl. in. l. fi. dolo. C. de resc. vend. & ex multis vtiliter cõprobat Tiraq. in. d. libr. de iure mari. glo.

glo.8.q.10.nu.92. cum sequen. electio ergo postea solenniter facta validabit præcedentem alienationem etiam inuito eo cumquo minor, vel ecclesia contraxerat, vt volunt gl.& Doct. in dictis locis: in quod notari solet text. optimus in.l. Iulianus. 14. §.si quis à pupillo.ff. de actio.emp.ibi [ex vno latere constat contractus:] facit glo.notab.l.si fundus.§.eleganter, verbo. exercere. ff. de lege commis.quam ibi expendit Bal. Hæc tamen intelligi debent nisi pars aduersa ante iudicium vel actum consummatum opponat defectum solennitatis: tunc enim non erit electio personæ priuilegiatæ volentis actum sustinere ob vtilitatem: vt elegãter ex Bal.tradit Hispa.Pala.in rep. Rub. §. 68.nu.7. quos probat Tiraq. vbi suprà nu.88.idem vult Ias.in.l. non eo minus,nu.1.versi. limita. C. de procu.& Chas.in cons.Burg.Rub.3.§.1. nu.27. fol. 128. col.4. Addo in simili veram & receptam sententiam ex.l. licèt.C.de procur.per quã (secũdum Ias.ibi,nu.10.vers.sed tũc) limitatur glo.si mater. §. hoc iure, verb. deducit.ff.de except. rei iud. de qua latè Ias.in d.loco.& Felinus in.c.causam. numero.9. de iudic. tradit Angelus Aretinus in paragrapho item si,colũna antepenul.Inst.de except.& Pau. in.l.licèt.ff.de iudicijs. vt scilicet nõ posit quis ratum habere gestum à falso procuratore, quando defectus mandati oppositus fuit ante finem actus: hęc enim resolutio recepta est Limitantur etiam aliqua iura ex suprà adductis: vt non valeat actus iudicialis vel conuentionalis deficiente solennitate, etiamsi sit vtilis personæ,in cuius fauorẽ solennitas requiritur,quãdo persona talis est, in qua intellectus prorsus deficiat, vt in infante notat Bald.in. l.1.C.de autho. præst. quod etiam patet in furioso, iuxta tex. in.l. furioso.9. vbi Bart.& omnes.ff.de re iud.tradit Ias.limitando tex ibi in. l. non eo minus. nu. 1. vers.2.C.de procur.

34 Illud tamẽ omittendum nõ fuit, quod communiter Doct. notant ex tex.quem extollunt,in.d.l.Iulianus. §.si quis colludente.ff.de act.emp. vt quando contractus ita claudicat, potestque ab altera parte tãtum rescindi,vel nullus declarari: possit tamen pars aduersa agere, vt persona priuilegiata vel alia,in cuius fauorẽ actus irritatur.declaret:an velit stare conuentioni, vel ab ea recedere ex verbis tex.ibi, [hactenus agendum, vt aut stetur emptioni,aut discedatur:] & in vers. sequẽ. eiusdem tex. agitur de minore circumuento: & idem respondetur ibi, [vt in superiori casu:] & illum modum agendi alibi nõ reperiri asserunt Pau.& Fulg.ibi,Bald. in.l.dolum nu.2.C.de peric.& commod.rei vend. & ibi Salic. nu.1. Ias. in.§.actionum.nu.42.Inst. de acti.& in.l. transactione finita:ad finem. C. de transact. Et ex eodem tex. vnum vtile infert Molin.in consue. Pari. §. 41.nu.46.fol.328. Sed eandem decisionem. d.§. limitat idem Molin. de contract.vsurar. q.11.nu.157.& Tiraq. videndus in fine sui libri de retract.nu.149.cum sequen.

35 Qua in re aduertendum est quòd is modus agendi ponitur in dict. §.si quis colludente, in maiorem vel minorẽ circumuentũ.Deinde sequitur statim.§.si quis à pupillo: vbi in pupillo I.C.inquit cõtractum claudicare: nec repetit quod proximè dixerat in minore.Ideoq; Bart.ibi intelligit, nõ procedere in pupillo, qđ dictum fuit in minore: vt sic contrahens cum pupillo non audiatur petens eam declarationẽ,an pupillus stare velit cõtractui.

ctui. Et ita intelligũt Alber. Paul. Fulgo. & Salic. ibi, quod confirmatur ex Bal. & alijs citatis proximè nu. 33. ad finem. Quam differentiã non aduertunt aliqui ex supra citatis: & contra eam loquitur Tiraq. de iur. mari. glo. 8. q. 10. nume. 91. ibi, [minore aut pupillo.] Addo etiam, quod Anto. Capi. decis. 110. cõtra omnes supra citatos (ab eo autem omissos) scribit, non debere quem audiri in prædicto modo agendi. Sed miror non aduertere se loqui contra text. Bar. & omnes in d. §. si quis colludente. Quòd etiam non aduertit Rebuf. 2. Tom. constit. Galli. glo. 6. artic. 2. nu. 7. pag. 149. sequens solum Capitium.

36 Possent aliqualiter excusari Capi. & Rebuf. authoritate Alex. ad Bart. in d. §. si quis colludente (quem non referunt) vbi Alex. videtur intelligere tex. quãdo ageretur ad eam declarationem aduersus maiorẽ factum: non autem durante minore ætate. Quod etiã videtur probare Imol. in clem. 1. nu. 28. de in integr. resti. Sed Bar. in d. §. Paul. & Fulg. planè intelligunt tex. etiã durante minore ætate. Quòd etiam magis videtur ex mente Doctor. in locis suprà adductis: & colligitur ex Tiraq. de retrac. in fine nu. 149. Idq; magis congruit literæ: quia I.C. loquẽs de minor. circunuẽto permittit eum agẽdi modũ: & sic retinet eosdẽ terminos minoris ætatis, diuinatoriumq; esset subaudire, minorẽ factum esse maiorem. Quod etiam vrgẽter cõprobatur exemplo ecclesiæ: aduersus quã in eisdem terminis receptũ est agi posse, vt declaret, an velit stare conuentioni: vt tradunt Docto. vbi suprà, & Hispa. Bernar. à Luco reg. 147. in septima similitudine. Videtur tamẽ necessariò intelligendũ, vt ea declaratio à minore fieri nequeat, nisi adhibita solennitate, quæ in principio eius actus interuenire debuisset. Vt colligi potest ex Matesil. notab. 156. ibi, [sit paratus facere interuenire solennitatẽ:] aliàs eodem modo periclitatur declaratio minoris, quo actus principalis arg. l. doli. 9. vers. idemque. ff. de nouat. ibi, [rursus circunuenitur minor.] Nec puto tutum quod Bartol. Pau. & Fulgo. volunt, in dicto. §. si quis colludẽte, dicentes minorem eo casu semel declarantem se velle stare conuentioni, non posse amplius restitui. Ad quem effectum intelligunt text. ibi, induxisse illum agendi modum idq; forsan ob calorẽ iudicij, sicuti in proposito sentit Nicolaus de Mil. in suo repertorio verb. minor. intelligens Bartol. quando iudex confirmaret, eam declarationem minoris vt tunc amplius restitutio non detur. Quod etiã probat Aufre. (vir doctior quam plures putent) ad decis. capellæ. quæstione. 53. ad finem. Sed hęc mihi nõ placent: quia nec calor iudicij, nec authoritas iudicis tollunt restitutionem minori, vel ecclesię, vt. l. siquidẽ C. de præd. mino. Panor. in capitulo cum causa. nume. 6. de emp. & vẽdi. & in capitulo constitutus nume. 8. de in integr. resti. nec declaratio vel electio semel facta potest restitutionem tollere: cũ postea variare liceat minori: vt in. l. & si sine. 8. §. restitutus. ff. de minor. & in. l. fina. C. si sæpius in integr. restit. postul. cum traditis à Matthæ. Afflict. libr. 2. constitut. Neapol. Rubric. 40. numero. 11. & latius scribo in materia restitutionũ. Vnde intelligo I.C. in d. §. si quis colludente, eam declarationem petendam, præstandamque scribere, vt de præsenti res habeat statutum validitatis: vtque contrahentes omnino incerti non extent de effectu conuentionis. Non autem vllo pacto

cto I.C. ibi sentire potuit, ex ea declaratione semel facta, negandam postea restitutionem minori lęso, contra iuris principia: maximè, cum materia restitutionis diuersissima sit, nihilque commune habeat cum ea quã I.C. ibi tractat. Ideoque à tam diuersis illatio fieri non debuit: iuxta vulgar. reg. l. Papinianus. ff. de minor. l. fi. de calumn.

37 Quod forsan alibi nõ reperies. Potest etiam pro limitatione notari qđ scribit Alberic. hic, col. 2. num. 4. versi. quid si pater: dicens quòd pater potest alienare suum vsumfructum, prę supponens idẽ posse regulariter quẽlibet fructuarium per text. quem adducit in l. arboribus. 13. §. vsufructuarius. ff. de vsufruct. deinde subdit, ꝙ pater alienans rem aduentitiam filij, censetur tantùm alienare vsumfructum quem in ea habet, adducit tex. in l. qui tabernas. 32. ff. de cõtrahen. empt. & sic sunt in hoc duo dicta Alber. eumq; sequitur Hispan. à Couas Ruu. lib. 1. resol. cap. 8. nume. 7. versi. quod fit. Huius primi dicti immemor fuisse videtur Fernan. Loaz. in l. filiusfam. §. diui. nume. 17. ff. de leg. 1. vbi in dicto, & præsupposito totũ contrarium vult: asserens, patrem non posse alienare suum vsumfructum, per text. quem nõ insubtiliter expendit, in l. cum oportet. §. non autem, versic. & si quid: infrà titu. 1. vbi text. patri permittit alienare ea quæ sibi accrescunt ex fructibus, quasi nõ ipsum vsumfructum: & tunc subdit patre alienãte vsumfructum, statim eum cõsolidari cũ proprietate, sicut in vsufructu cõmuni. per. §. finitur, quẽ allegat. Inst. de vsufru. & sic videtur ex diametro Alberico aduersari: vterq; tamen in hoc ęquiparat vsumfructum patris, & aliorũ. Alber. vt pater, aliusque fructuarius alienare possit. Loaz. vt neuter eorum possit, & cum ipsi pugnare videantur, vtrumque refert, & sequitur cũ distinctione Couas Ruu. d. c. nu. 7. Eandẽ ęquiparationem vsusfructus paterni & aliorum probat Alber. in. l. in venditione. ff. de bon. poss. nume. 1. In hoc multa aduertẽda sunt, in quibus scriben. non sine in commodo Reip. lapsi videntur. Et primò cauẽdum est ab Alber. quatenus videtur admittere alienationem totius paterni vsusfructus: licet enim commoditas, vel ius vsusfructus à patre alienari posset, nõ tamen trãsferri potest in aliã personam qualitas legitimi administratoris, quam pater habet: cum personalis sit, nec lex eam alteri tribuat; vt notissimum est, & suadetur ex regu. l. quia tale. ff. solu. matri. & ex verbis text. in. l. per procuratorem. 89. ff. de acquiren. hæred. ibi, [mutatione personæ, castrensia esse desierunt:] nec cõtrarium huius dixisset Alber. vir doctissimus. Magis tamen ab eodem Alber. cauendum est, dum eius verba sonant, Patre alienãte rem aduentitiam filij, valere alienationem quoad vsumfructũ ipsius patris, quasi filius non possit tunc rem vendicare. Hoc enim periculosum est: vt cõstat ex his, quæ diximus suprà, in. 2. parte, & tractamus inferius nu. 74. cõtrariumq; vt receptum scribit Couas Ruu. d. c. nu. 6. vers. nam si venditio. Nec minùs cauendum est ab Albe. & alijs, quos citat Couas Ruu. d. c. nu. septimo. dum tradunt simpliciter. patre vel alio fructuario rem vẽdente censeri tantum ab eo vẽdi, & ab emptore emi ius, quod vendens habet: & sic ipsum vsumfructum tantũ, vel eius commoditatem. Id enim verum non est, pluresque decipere posset: qui enim à patre, vel fructuario rem aliquam emit, iustè & vero similiter

ignorare

ignorare censetur, quòd vẽditor nõ habeat in ea, nisi vsumfructum: cùm emptor totam rem emere intendat, eamque liberè & plenè sibi vendi putet. l. in venditione. 42. ff. de action. empt. glos. in. l. ex his prædijs. C. de euictio. Nec obstat. d. l. qui tabernas, ab Alberi. hîc, & à multis alibi nõ benè adducta: loquitur enim text. apertè de tabernis sitis in loco publico, quarum proprietas ratione soli, cui ędeficiũ cedit, ipsius Reip. est, priuatorum vsus tantùm: vt ibi tex. habet. Quapropter si emptor eiusdem loci notitiã habebat, satis admonitus cẽsetur ex qualitate rei, & tunc venditor ius tantùm, quod habet, alienare videtur: aliàs oporteret venditorem apertè admonere emptorem de quacunque qualitate minuente ius rei, quæ venditur. Et ita ad eandẽ. l. qui tabernas, meliùs sentit Bal. in Rub. C. de contrahen. emp. nu. 6. Paul. in. l. serui electione. §. fin. nume. 2. ff. de legat. 1. & ibi Areti. colum. 1. & alij, quod benè probat Ias. in. l. fin. nume. 86. C. de iure emphyteo. & ita resoluẽda sunt, quæ inuoluit Gozad. cõsi. 24. numero. 7. & addi possent, quę diximus suprà in. 1. parte Rub. ad. l. cũ tabernam. ff. de pignor.

38 Sed iam radicem huius difficultatis petamus quæ pendet ex cognitione verioris sententiæ, circa alienationem vsusfructus: in qua scriben. mirè variant, tam ex professo, quàm latenter: quod proximè dixi non esse sine detrimento Reip. cum quæstio sit quotidiana, ideoq; magis animaduertenda: quam hîc exactè pro virili examinare intendo. Constat autem ex superiori relatione, Alberi. quasi indubitatum præsupponere, quemlibet fructuarium posse iure distrahere suum vsumfructũ, atque id, quod habet in alium transferre, non expectato cõsensu proprietarij: nec ex tali alienatione vsumfructũ ad proprietatem reuerti. Cuius contrariũ quasi indubitatum etiam præsupponit, Loaz. vbi suprà per dict. §. finitur. Et sic vides iura vt expressa ad duo contraria, & pugnantia allegari. Scilicet §. finitur. cõtra fructuarium: ne alienare possit, & alienãdo perdat vsumfructum. l. arboribus, pro fructuario: vt alienare possit, nec vsusfructus amittatur: qua in re alia iura citari possunt, quæ eodem modo pugnare videntur: nam. I. C. in. l. venditione, & in prin. ff. de bon. author. iudic. poss. & clarius, in. l. cui vsusfruct⁹. 74. ff. de vsufru. & habet, vsumfructum alienari posse: quòd autem vsusfructus alienari nequeat, magis vrget litera textus in. l. si vsusfructus 76. vel. 66. ff. de iure doti. de qua statim: & illa, cũ dicto. §. finitur: adducitur ab ijs, qui tenent fructuarium non posse vsumfructũ alienare: pro quibus etiam potest adduci text. qui allegari non solet, in. l. nona. C. de vsufructu. hæc de iuribus: nunc de Doctor. Gloss. in dicto. §. finitur, verbo cedendo apertè vult, quòd si vsusfructuarius alienet suum vsumfructum, nec exprimat se alienare commoditatem seu facultatem percipiendi fructus alienatio nõ tenebit, & insuper vsusfru. admittetur, & cũ proprietate cõsolidabitur, & ita gloss. in dicta. l. si vsusfructus & originaliter id voluit Azo. in summa. C. de vsufructu. numero. 20. idemque videtur probare Alberic. sibi contrarius in dicta leg. in venditione, in fine, citans dictum §. finitur idẽ securè vt indubitatum tradit Paul. in. l. quarta. ff. de nouat. ad finem: idem Paul. in. l. qui Romæ. §. duo fratres, columna secunda. numero. 4. in fine. ff. de verborum obligationibus per dictũ. §. finitur. & ibi

Alex.

Alexan. colum. penult. & fi. per. d. l. si vsusfructus, idē vt receptissimū probat Ias. in. d. §. duo fratres, nu. 80. c. si & Rip. nu. 88. idē vt receptū & indubitatū tradit Soci. cons. 10. nu. 13. lib. 1. Corn. cōsi. 218. in fine. lib. 3. Loaz. in. d. §. diui. nu. 17. & Couas Ruu. vbi suprà: idemque non obscurè probāt Doc. proximè allegandi, tenētes aliā conclusionem mitiorem: cùm hac tamen quòd alienatio vsusfructus non valeat: item quòd ex ea poterit vsusfructus ad proprietatē reuerti, & ita Fab. & plures in dicto. §. finitur, nu. 1. & denique hoc ab omnibus receptū asserit nouissimè Antoni. Gomet. in tomo de contract. cap. 15. nu. 15. idque etiam magis asserit in commēt. ad. l. 70. Tauri. nu. 33. & tanquàm sine dubio id ab omnibus probatū tradit Cardi. Paris. consi. 71. nu. 3. lib. 2. Alij distinguūt, dicentes, quòd vsusfructus non potest alienari, nec eius alienatio prædicta pœna carere: poterit autem licitè alienari commoditas eiusdem vsusfructus, tanquàm diuersa ab ipso vsufructu: quod inter alia probat glo. in dictis locis: Bal. in. l. res quarum. C. de iur. doti. & Bar. in d. l. in venditione, & in. l. interest. C. de vsufruct. Bar. & Alex. in. l. cum Titio. ff. ad. l. Falci. quod receptissimū fatentur Couas Ruu. & Gomet. vbi suprà: & Fabia. in tract. de empt. & vend. quæst. 21. nu. 53. sub. 4. quæst. principali: & comprobatur ex multis, quæ Docto. tradūt in varijs locis, distinguentes inter ius, & commoditatem: vt tradit Pala. in rep. cap. per vestras. §. 38. & Tiraq. de retrac. lign. §. 1. glo. 7. nu. 46. & Afflict. lib. 3. consti. Rubri. 5. nume. 19. & Ias. in. l. cum filio, ex nume. 157. ff. de lega. 1. quod pleniùs tradimus in auth. idem est. infrà tit. 1. & in hoc nemo discrepat. Alij autem ex proximis conclusionibus aliam mitiorem colligunt: vt scilicet fructuarius alienans vsumfructum, intelligatur in dubio alienare commoditatem: ad quod citatur Bald. in. l. 1. C. si pign. pign. dat. sit: cuius litera ibi corrupta est, id tamē ab eo colligit, & commēdat Soci. consi. 66. nu. 7. lib. 3. Cur. Iunior, cons. 142. col. penul. 15. Aimo. Craue. cons. 52. nu. 5. idem latiùs cons. 222. nume. 8. & sequen. idque dicunt hi patres tenendum, vt actus sustineatur, & pœna vitetur, & vltra eos idem probat Aret. in. l. filius à patre, colum. 5. post princip. ff. de libe. & posthu. & idem vult Bald. ab eis non relatus, in. l. necessario. §. fin. versic. & aduerte. ff. de peri. & commo. rei vendi. ibi, [verba sic interpretanda sunt:] & in simili idem notat Imol. in. l. vsufructu. nu. 2. in fine. ff. soluto matrimo. & sic isti etiam fatentur, fructuariū non posse alienare vsumfructum, fatenturque pœnam illam amissionis, & consolidationis, & ad eam vitandam Interpretantur alienatam censeri solam commoditatem.

39 Ego credo grauissimos doctissimosque viros cum gloss. in multis & ferè in omnibus tangentibus hunc articulum, sæpiùs lapsos fuisse: Igitur ad conciliationem legum, de quibus suprà, asserimus primò contra gloss. & communem opinionem verius scripsisse Fran. Baldui. in dict. §. finitur (licèt in specie, neminem citet) quòd vsufructuarius impunè potest alienare ius suum, verè enim nihil aliud dicit text. in dicta. l. arboribus. §. vsufructuarius. ff. de vsufruc. ibi, [frui vel vendere:] & ibi, [si concedat vel donet:] ita ibi apertissimè Vlpian. nec minùs Martianus Iureconsul. in. l. non vtitur. 38. & Caius, in. l. sequent. ff. eodem: breuiùs autē, sed apertiùs id probat Iurecōs. Iulia-

Iulianus in dict.l.cui vsusfructus. dũ dicit in hęc verba;[cui vsusfructus legatus est, etiam inuito hærede eum extraneo vendere potest:] Ergo qua fronte sustineri poterit cõmunis Doctor. traditio ex diametro contraria illis legibus,quę fructuario alienationem permittunt? Docto.autem eam non solum negant, sed pœnas adijciunt. Nec superstitiosi dicãt, hæc iura intelligi de alienatione commoditatis,nõ vsusfructus: quod glo.& cõmuniter Docto. pueriliter comminiscuntur, retinentes errorem suum: quo alienationẽ fructuario iure permissam interdicunt, fateor enim ex iuris subtilitate, & vtilitatis causa aliquando differentiam cõstitui inter vsumfructum, & commoditatem, aliudque esse ius vsusfructus,aliud facultatẽ fructus percipiendi. Sed qui hũc articulum, de quo agimus, cum iudicio expenderit,manifestè intelliget inanem esse interpretationem glo.& Docto. ad prædicta iura: quia si verum esset, quod ipsi tradunt pro regula, vsumfructuarium non posse alienare vsumfructum, & alienando eum amittere,& cum proprietate cõsolidari:non dicerent iura (quod dicunt) vsufructuariũ ius suum alienare posse: nõ enim quis posse dicitur, quod sine pœna facere nequit: Vulga.l. nepos Proculo, argu. à fortiori. ff. de verbo. signifi. item si iura dicerent id,quod Doct.putant,redderentur inania & frustratoria quia nunq̃ verificarentur, quod patet ex dictis glo.& Docto.tradentium (vt retulimus)cessare pœnam, si alienetur cõmoditas, & ita esse intelligẽdum, vt actus valeat,& pœna cesset: & sic nũquàm haberet locum prohibitio & pœna, quam ipsi fingunt contra fructuariũ,quod magis euincitur: quia prædicta tria iura clarissima, & dict. l.in venditione.ff. de bon.auth. iud. possid. permittunt alienationem vsusfructus per verba,quibus de commoditate nulla mentio fiat, sed de ipso vsufructu: & sic non licet amplius tam expressa iura cauillari. Possetque contra Doctor. vulgaris eorum argumentatio retorqueri: ne lex verbis non rebus imposita censeatur: contra. l.2. C. communia de leg.quid enim referebat, fructuario interdici alienationem per verbum vsusfructus: eandemq; ei cõcedi per verbum commoditatis: certè nihil, effectum enim in iure, non nomina sequi docemur.l.si vno.ff.loca.l.non codicillum. C. de testa. cum quampluribus quæ omittimus. Itẽ lapsus Doct.euidenter conuincitur:quia si talis prohibitio vera esset, & iura cã pœnam imponerent fructuario,non posset quidem vitari,ea fictitia æquitate, quam Doct. considerant: cum fructuarius alienando, directo faceret contra legem: qua mitiores esse non possumus vt ait Imperator,probatque.l.C.in.l.prospexit.ff.qui & à quibus namque & in pœnalibus verba iuxta eorum proprietatẽ sine restrictione intelliguntur. l. cum lege. 26.& ibi Aret. ff.de testam. imò verba legis pœnalis extẽduntur: ne prohibitioni fraus fiat. vt que pœna per obliquum non euitetur.l.1.§. fi.cum l.sequen.ff.de calum.elegãter Felin. in.c.Rodulphus col.3.de rescrip.Ias. in.l. talis scriptura.nu.21.ff. de leg.1. & in.l.1.2.lect.ad finem.ff.solu. mat. Crot.in.l. omnes populi.nu. 177. & alibi sępe scrib.est tex. optimus in.l. fin. C. si manci.ita veneat ne prosti. hæc veritas euincitur vlteriùs contra Docto. ex quadam eorum traditione (quã modò non examino) ipsi enim dicunt, quod si vsufructuarius non vsumfructum, sed rem ipsam to

cam

tam distrahat, non consolidabitur vsusfructus cũ proprietate, nec erit locus prohibitioni, quam ipsi intelligunt scriptam contra fructuarium: quod probant quia tũc fructuarius nihil aliud facit, quam vendere rem alienam: quod de iure valet. l. rẽ alienam. ff. de contrah. emp. & ita limitãt. d. l. si. usus fructus. ff. de iure do. & d. §. finitur: retenta eorum interpretatione, ita Bal. in. l. res quarum. C. de iure dot. & tanquam receptũ tradit Hispanus Couaſ. Ru. d. loco. nu. 7. si ergo talis pœna non irrogatur vsufructuario alienanti totam rem, & sic plus quàm in ea habet, minus quidem puniri debet alienando quod habet, scilicet vsumfructũ: hoc enim actu cessat mala fides: at in alienante alienum, fraus negari non potest, facit. l. fin. C. vnde vi. ibi, [quod suum non est.] Probata autem satis hac vera sententia cõtra glo. & Doct. respõdendum est ad iura, quibus gloss. & scrib. mouebantur: non obstat igitur * tex. in. d. §. finitur: Institu. de vsufruc. quem Alber. Barto. malè citant in. d. l. in venditione: & Bal. in. d. l. res quarum: & Pau. in. d. §. duo fratres. & in. d. l. 4. ff. de nouat. & Loaz. in. d. §. diui. & quam plures scrib. in alijs locis. Nam ille tex. magis probat contrarium: cum dicit, [itẽ finitur vsusfructus, si domino proprietatis ab vsufructuario cedatur, nam cedẽdo extraneo nihil agitur:] ex ijs enim verbis patet. text. ibi, agere de consolidatione, quę fit, cum vsusfructus proprietati accedit: vt in versi. sequent. eiusdem. §. ibi, [vel contrario si vsusfructuarius proprietatẽ acquisierit.] Si autem extraneo cedat non punit tex. fructuarium, sed dicit actum nõ valere: quod inferius explicabimus: & ideo gloss. ibi, & in. d. l. si vsusfructus, fatetur, ex illo. §. nõ probari suã communemque opinionem: quod etiam bene videtur sensisse Aret. in. d. §. duo. fratres. num. 29. Nec obstat text. (qui magis vrgere videbatur) in dict. l. si vsusfructus. 66. vel. 67. ff. * de iur. do. cuius verba colorem præstarunt ad excusandos scribẽt. dum. I. C. ibi, inquit, [cedi nõ posse, nisi domino proprietatis: & si extraneo cedatur, id est ei qui proprietatem non habebat, nihil ad eum trãsire: sed ad dominũ proprietatis reuersurum.] Sed cum leges superius adductæ, expressim permittant vsufructuario alienationẽ sui vsufructus, necessum est, vt. d. l. si vsusfructus, intelligatur secũdum alias de materia magis ex professo agentes & dicamus, quod. I. C. in. d. l. principaliter ostendere intendit, cessionem à fructuario factam non nocere prioprietario: nec impedire quin vsusfruct⁹ ad proprietariũ reuertatur: sed ea reuersio non erit statim, sed suo tempore, mortuo scilicet vsufructuario, vel alijs modis legitimis. Nec nouum est, vt verba alicuius. l. intelligãtur ex alijs magis ex professo agentibus de materia. argu. l. diui. ibi, [plenius tractaremus.] ff. de iur. patr. facit. vulgaris reg. l. vnica. C. de inoffi. dot. cũ expediat, de elec. in. 6. & licèt Doct. nõ aduertãt, ita variando videtur cõcludere glo. sibi contraria in. d. l. arboribus, verbo vel donet. ad finem. ibi, [posset etiã.] Restat tamẽ scrupulus ex. d. l. si vsusfructus in illis verbis, [nihil ad eũ trãsire.] Sed statim satisfaciam simul cũ responsione ad similia verba. d. §. finitur. & l. 11. C. de vsufru. Ita enim ratio ordinis postulat, & vt hæc res magis enucleatur.

40 Quamuis autẽ prædicta iura permittant fructuario alienare suum vsumfructum non obscurè significãt, ita eum transire vt duraturus erat

L apud

apud fructuarium cedētem: id enim suadet iuris regu. ne plus iuris quis trāsferat, quàm habet, & hoc sentit. I. C. in. l. si legatū. 4. ff. qui. mo. vsus fructus. amitt. & ibi Fulgosi. notat dicens, quòd longo tempore dubitauerat: quod colligitur ex eo text. quia specialiter vult vsumfructū durare, & censeri ex persona secūdi, quia ad eū à 1. legatario fuit trāslatū ex volūtate domini seu testatoris, & ita. I. C. in lege si quis vsum fructum. 19. ff. de vsu fructu leg. Idem suadetur ex regula & decisione text. in. l. lex vectigali. ff. de pigno. apertè probat text. in. c. nuper. de donation. inter vir. & vxo. qui ad hoc à nostris adduci nō solet: ad idem facit tex. in hoc articulo celebris in dicta lege necessario. 8. §. fi. ff. de peri. & como. rei vend. quem nontat & declarat Paul. in. l. si domina. C. de vsu fructu idem Paul. in. l. cotem. §. si colum. secunda, ver. primus casus. ff. de publi. & vectig. post Bar. ibi, & Ias. in dicta lege cum filio, nume. 157. ff. de leg. primo. notabat etiam. (sed non bene) Aret. in dicta lege filius à patre, vt suprà. Ex hoc necessariò intelliguntur dicta iura probantia, quòd vsufructuarius alienare potest suum vsumfructum, vt scilicet non plus transferat quàm ipse habet: nec vsusfructus amplius extet penes eum in quem fructuarius alienat, quam extaret penes alienantem, & hoc volunt omnes scriben. in locis allegatis. Inde secunda infertur responsio & intellectus ad verba dicti paragraphi finitur, & dictę legis si vsusfrrctus: dum habent, nihil trāsferri in eum, in quem vsufructuarius alienat, quia intelliguntur quoad effectum constituendi in eo nouum vsumfructum, qui ex persona eius durare & censeri debeat: verum enim est, quod ex persona primi fructuarij attēdi debet ius & vita (vt ita loquar) ipsius vsusfructus: nec alienatio in hoc nocere debet ꝓprietario, quod principaliter ea iura respiciunt: & ad id refertur talis nullitas, vt alibi in simili intelligebat Bal. in lege ea lege. 5. o pos. nume. 4. in fin. C. de conditionibus ob causam. & ibi Saly. Inde simul tertiò debet intelligi, quod inquit tex. in dicta. lege nona. C. de vsufructu & est necessaria interpretatio ex dictis legibus, quibus aliàs ea. l. ex diametro aduersaretur: vt scilicet dicatur ibi, vsumfructum in aliā personam alienari non posse, quia effectus & tempus quo vsusfructus durare debet non attēditur, nisi ex persona fructuarij alienātis, & ita negotium & ius manet, ac si alienatio nō fieret. Inde infertur. 4. contra gloss. & Doct. quòd vsufructuarius quibuscunque verbis alienans suum vsum fructum, siue nomine vsusfructus, siue commoditatis, nō amittat vsumfructum: nec consolidetur cum proprietate: nec alienatio sit inualida. Et ita amplientur & intelligantur dicta. l. arboribus & dictæ legis cui vsusfructus. ff. de vsufructu. Infertur etiam. 5. verus sensus ad dictum paragraphum finitur: vbi tex. non posuit talem pœnam vsufructuario alienāti cum ibi ex professò agatur de explicando quibus modis vsusfructus finiatur: similiter apparet cur id non fuerit scriptum in titulo. ff. quibus modis vsusfructus amittatur, quia scilicet non erat iuridicum: nec iura illa id omisissent, si iuris fuisset, non enim omitti solent, nec debent, que notabilia sunt. l. item apud Labeonē decima quinta. §. ait prætor. ff. de iniuri. ver. [ea enim.] nec Doc. debuerunt pœnam addere, vbi expresßim. & apertè ius eam non irrogabat secundum glo. c. fin. de iur. pat. & tex.

notab.

notab. in leg. atsi quis. §. diuus. ff. de relig. & sumpt. fun. cum multis quę omitto. Inde infertur sextò non esse verum, quod Bald. & alij vbi suprà dicebāt, mitius agi cum vsufructuario alienante rem totam, quàm cum eo alienante solum vsumfructum quod erat absurdū, vt probaui. Infertur. 7. inanem esse illam æquitatē, qua non nulli suprà relati fingebant, fructuarium releuandum à pœna alienationis sui vsusfructus, intelligēdo, quod videatur tantum alienare commoditatem: par enim ratio & par effectus est hoc casu, siue alienet vsusfructus siue cōmoditas, vt probauimus, licèt quod alia differant, vt suprà. Infertur 8. verus intellectus ad text. (quo nostra hæc validè comprobantur) in. d. c. nuper à nobis de donat. inter vir. & vxo. (vbi Panor. & Pręposi. & alij non satis expendūt vim illius responsi) ibi enim data erat terra viro ad fruendum in vita, & sic constitutus fuit vsusfructus: vir autem eam terrā vxori dedit: respondet tex. eam concessionem in vxorem factam valere: & durare tantum in vita mariti, eoq; mortuo terram reuersuram ad proprietarium. Vides ibi virum vsufructuarium potuisse ius suum transferre in alium: sed vsumfructum tandiu durare penes cessionarium, quādiu durare debuit penes cedētem: & sic potest ille tex. citari simul cum dict. l. ex vectigali, & notari ad dictum paragraphū fina. leg. necessariò: simulque inde confundi illam inanem distinctionem Doct. distinguētiū per quę verba fructuarius cedat suū ius. Infertur nonò cōtra Loaz. vbi suprà ad peculiarem tractatum huius legis circa patrē alienantē suum vsumfructum, vt alienatio valeat, nec vsusfructus cōsolidetur cū proprietate: licèt doctiss. Couarr. Ruu. hoc non satis explicet. Et hinc tollitur restrictio & argum. Loaz. ad tex. in dicta lege cum oportet. §. non autem, qui ex his ampliatur, vt pater alienare possit vsum fructum non tantum quod ex fructibus acquirit. Infertur decimò & necessariò ex dictis iuribus. ff. de vsufr. differētia inter vsumfructum & imphyteosim. Hæc enim (vt est notissimum) distrahi non potest sine licentia domini directi. l. fina. C. de iure emphyte. & ratio differentiæ potest considerari, quia fructuarius omnes fructus percipit, & durante suo vsufructu non recognoscit dominum, cum in emphyteosi diuersum sit: aliā rationem differentiæ tradit Sali. in dicta lege fina. vbi Iason refert num. 106. Sed. c. 50. nuper, & d. §. fin. l. necessariò, & recepta opino, quæ benè habet vsumfructum finiri tūc ex persona fructuarij cedentis, intelligūtur necessariò ex lege quarta & ibi notant Bar. & Pau. ff. de nouatio. nisi proprietarius cōcedat, vt vsusfructus alienetur, tunc enim alius nouus vsus fructus constituitur in eo, in quem alienatur: & consequenter nō finitur mortuo primo fructuario: sed durat ex persona secundi, in quem alienatur. Et æquè procedit secundum eos in vsufructu iam cōstituto, siue in eo qui nondum traditus erat: sed tantū competebat actio ad eum primo cedenti, & ita Fab. & Ange. in dicto paragrapho finitur, contra glos. ibi malè distinguētem inter vsumfructum & actionem, imò subtilius expendatur dict. l. 4. probabit, quę suprà deduximus. Ideò enim ibi cōsensus domini in cessione vsusfructus operatur, vt cessionarius fiat verè vsufructuarius, & vsufructus duret ad vitā eiusdem, non cedentis quia quoad translationem commoditatis, utque vsusfructus durare deberet ad vitam ceden-

cedentis, non erat necessarius consensus proprietarij, secũdum ea quæ ex dictis iuribus verè deduximus: facit trita reg. l. si quãdo. 112. secundũ Bar. & communem allegationem. ff. de leg. 1. & sic potest esse. 11. illatio. Ex eiusdem iuribus & alijs suprà adductis infertur. 12, quæ dicta sunt de alienatione vsusfructus, procedere tam in venditione, quàm in donatione, & sic tam ex causa onerosa, quàm lucratiuã, vt patet ex d. l. arboribus, ibi, [vendere vel concedere:] & ibi, [vel donet:] & in omnibus par ratio est: ex quo sequitur nullatenus tenẽdam esse futilem distinctionem glo. in. d. l. arboribus, & in d. l. si vsusfructus, quæ distinguebat inter concessionem, & cessionem (miranda nouitas) & putabat glo. admittendam cõcessionem non cessionem. Et huic ineptæ distinctioni subscripserunt, Angel. in d. l. arboribus: Fulgo. & Iacobi. in d. l. si vsusfructus. Ad hoc au-
* tem confugerat glo. ob iura quibus videbat fructuario permitti concessionem, vt ita euaderet difficultatem qua premebatur ex d. l. si vsusfructus negante cessionem: quæ iura aliter cõciliantur vt suprà. Nec talis distinctio glos. erat probabilis: cum idem sit in effectu cedere, quod concedere, nam cessio aut erat ex causa onerosa, & censeretur venditio: aut ex causa lucratiua, & censeretur donatio, iuxta notata in lege per diuersas. C. mandati & sic de cessione etiam loquitur necessariò dict. l. arboribus. cum similibus suprà citatis: & verbũ alienationis omnia ea comprehendit. iuxta l. fi. C. de rebus alienis non alien. quod videtur magis de mente scribentium communiter, licèt non reprobẽt specificè illam distinctionẽ vel differẽtiam glossę inter cessionẽ & concessionẽ. Ex prędictis ad dictã legem quartam. ff. de noua. 13. infertur cauendum fore à Baldui. qui circa eam incautè labitur in. d. paragrapho finitur. tradens eum qui habet actionem ad vsumfructum, posse eã transferre in alium, ita vt faciat illũ verum vsufructuarium: vtque duret vsusfructus in vita eiusdem, non cedentis: hoc enim absurdum esset, & cõtra iuris principia, vt probat Bar. quem alij benè sequuntur in. d. l. 4. Fab. & alij in. d. §. finitur: idque ostẽditur, quia habẽs actionem ad vsumfructum cederet eam alij, qui verisimiliter longius viuere speraretur, quod esset in fraudem proprietarij: item esset iniquum, vt quis inuitus cogeretur alium habere fructuariũ. quod iura non admittunt, aperteque id cõfutatur per tex. in d. c. nuper. & reg. d. l. lex vectigali: & tandem iuris ratio non patiebatur: vt habẽs actionẽ solã plus posse transferre quàm habens vsumfructum iam constitutum, contra l. minus. 205. ff. de regu. iur. quod inuoluit Imol. (nisi litera corrupta sit) in. d. l. 4. ad finẽ. ff. de nouatio. Ex eijsdẽ infertur. 14. quod is in quem vsufructuarius transfert, vel cedit vsumfructum vel commoditatẽ nõ teneatur cauere proprietario: nec in eo militet reg. tit. ff. vsuf. quemad. cau. vt inquit Hispa. Anto. Gom. d. c. 15. nu. 15. in fine, in tomo de contrac. sed prius Bal. (quẽ nõ allegat) in. d. §. fi. l. necessario. Tandem & 15. inferunt aliqui, & specificè infert Hisp. Anto. d. loco, vers. secundus effectus, quod is in quẽ vsufructuarius transfert ius suũ, nõ habebit vllum remediũ possessoriũ: quia cũ non sit vsufructuarius non possidet. Sed hoc indistinctè dictũ periculosum est, nec omninò verum, nam & detinenti rẽ ex causa iusta, nec verè possidenti, datur remedium possessoriũ, si spolietur vel turbetur

betur iniustè: vt probat text. in l. Aquilia. ff. de dona. implorato iudicis officio vt in illo text. ibi, [quòd si expulsus ad iudicem veniat: ad exemplum interdicti, quod fructuario proponitur, defendendus erit:] & ibi bene notat Pau. Castr. idem notabiliter in l. manifestissimi. §. sed cum secundam. C. de fur. Bar. in l. rem quæ nobis, nu. 1. ff. de acq. poss. bene Panor. in c. cōtingit, col. fi. de dol. & contu. Cepol. de seruit. vrba. c. 2. nu. 12. ad finem. Deci. ad illam. l. consil. 355. Et in materia remedij possessorij benè id tradit idem Hispanus. in cōment. l. Tauri. 45. nu. 12. ex quibus constat articulus à scriben. hucusque non explicatus: simulque habetur verus sensus multorum iurium cōtra glossam & Docto.

41 Hæc lex (vt suprà) ad restringendam potestatem patris in aduētitijs: negat ei alienandi potestatem: & sic docemur minus iuris habere eū, cui alienatio interdicitur (quod patet ad sensum) Vnde ex hoc & ex dictis in superiori articulo infertur ad ea. quę Doct. hucusque scripta reliquerunt, per l. Proculus. ff. de vsuf. quem text. putant omnes decidere expresśim: quòd si testator legat vsumfructum domus, cum onere: ne legatarius altius tollat: vel legat aliam rem cum onere, vt legatarius in ea constituat seruitutem alteri, tunc per vsumfructum intelligi proprietatem, & ita Bar. Bal. Albe. Ange. Fulgo. ibi, extollentes eam. l. & ita etiam Bar. in l. ex hac, nu. 3. ff. de donat. Cuma. in lege donationes. §. species. nu. 4. ff. eod. & ibi Roma. & ita Alex. in l. si constante, nu 2. ff. soluto matrimo. Alci. in l. rectè dicimus. ff. de verborum signi. Claud. Marme. in §. nihil cōmune. col. 11. nu. 48. & Iaso. in l. si mihi & tibi. §. in legatis. 1. lect. nu. 10. ff. de leg. 1. Galiau. in l. Centurio. nu. 465. ff. de vulg. & ita prædicti Doct. & alij consulendo respōderunt, vt proximè referemus: eumque sensum probat gl. ibi, & in d. §. species. l. donationes: nihilque receptius est apud scriben. & ad hoc eam extollunt Bal. & Fulgo. ibi: dicitque mirabilem Cuma. in d. §. species, nu. 4. & & alij infra. Cum autem glo. & Doct. id decisum putēt in d. l. Proculus, pro rationis colore dicūt id procedere ex eo, quia de iure vsufructuarius nō potest altiùs tollere. nec rem alienare. iuxta. l. vsufructuarius. 1. & 2. & l. nisi. ff. de vsufr. l. interest. C. eo. Quapropter aiunt, necessum non esse, interdicere vsufructuario, né altiùs tollat, nec in eo adaptari constitutionem seruitutis: vnde colligunt ne verba testatoris sine effectu maneant, intelligēdum fore: quòd nomine vsusfructus legare voluit proprietatē, in qua congruit constitutio seruitutis, quæ à plenè domino, non à fructuario cōstitui potest. Hoc est, quod pro ratione illius putatinæ seu imaginariæ decisionis gloss. & Doct. afferunt. Et inde quasi necessatium consequens infert Bal. in d. l. decisio. I. C. in d. l. Proculus, respōdebo cum litera cui non est addēdum (contra iuris regulas) quod in ea non habetur: nec etiam multum curabo, si quis obijciat carere eam decisionē probabili ratione dubitādi. Id enim frequentisśimè in legibus pandectarū & Cod. videmus, vt prudenter notat Bar. in l. vbicunque col. 4. nu. 10. vers. vltimò. ff. de interrog. actio. Et tandem potest dici voluisse forsan. I. C. ibi declarare, & limitare quod in multis. ll. eiusdem tit. scribitur: vt scilicet ex iussu testatoris. & concedentis vsumfructum, posśit fructuarius, rei seruitutem imponere, cùm regulariter nequeat, vt superius in 2. par-

 te latè

te latè deduximus, mihi autem satis est. I.C. nō. dicere, quod glo. & scrib. colligūt. Credo igitur neminē deinceps probaturum, quod glo. & scriben. hucusque ex ea lege colligebāt & inferebant qua in re certissima veritas non coëgit contra morem nostrum aduersus scribentes liberius loqui.

43 Infertur ex his, verius esse quod diximus, relicto vsufructu cum onere, vt legatarius constituat seruitutē in re, non ideò augeri relictum: nec comprehendi proprietatem: cōtra glo. & omnes. Infertur similiter contra Bal. & innumeros suprà citatos, relicto vsufructu cum prohibitione ne legatarius rem alienet, nō venire proprietatem, quod aliquando tentauerat fragiliter Roma. in. d. §. species, sequens tamen communem errorem ad. d. l. Proculus. Ex prædictis, infertur etiam cessare iniquam illā cautelam, & Christiano homini execrabilem: qua aliqui in hoc articulo scribūt, posse à testatore extorqueri proprietatem rei contra eius mentē vt tradebat Thom. Ferr. d. caut. 2. Quid enim iniquius, quā volenti legare solū vsumfructū imponere: vt adijciat illa verba, ne legatarius ędificet, vel quod seruitutē constituat, vel ne rem alienet: quæ omnia testator rectè potuit sentire, magis esse cō tra legatariū, q̄ vt ex his verbis colligatur legatū proprietatis. Quod absurdū, & iniquum resultans necessariò ex traditione glos. & scriben. sufficit ad iustificādā nostram sentētiā. Ex his etiam cessat aliud absurdum quod Doctor. admittebant in sua erronea interpretatione, & quo non immeritò laborabant Bal. Ang. Fulgo. in. d. l. Proculus, putātes ex ea. l. verba cōdicionalia ibi disponere, & inducta ad vnum effectum, operari contrarium, aduersus iuris regulas: quo etiam laborāt Bar. I. Cuma. & alij in. d. l. donationes. §. species, & Galiaul. in. l. centurio. nume. 465. qui aliqua friuola comminiscuntur, cōtra stimulum calcitrantes. Infertur etiā ad id quod tradit Barbar. dicto consilio. 64. columna finali dicens, quòd si testator legat vsumfructum, & permittit: vt legatarius possit bona distrahere, tunc censeatur legata proprietas arguēdo à fortiori ex dicta lege Proculus. & Bal. ibi: secundum cō munem intellectum. Quod tamen improbat Socin. dicto consilio. 131. nume. 15. lib. 1. dicens Barbat. more suo paralogizare, & retorquens præpostera subtilitate dicta Baldi & aliorum. Ego aduerto vtrunque niti falso fundamento, (nempe ex communi intellectu dict. leg. Proculus, quē probauimus sustineri non posse.) Aduerto etiam minus ini non debent augere legatum: iuxta vulgarē regu. l. legata inutiliter. ff. de leg. 1. cum similib. facit etiam: quia si talem dispositionem consideres, verè comperies ea verba adiecta in fauorem hæredis vel proprietarij, contra legatariū vel alium, cui vsusfructus donatur. prohibitio enim ædificandi vel alienandi non potest esse fauor, cū sit onus contrariū libertati, & potestati, quā quilibet dominus regulariter habet in re propria, vt patet ad sensum & colligitur ex Bart. in definitione dominij, in. l. si quis vi. §. differētiaff. de acqui. poss. Ergo absurdum & iuri cō trarium esset, verba adiecta fauore hæredis vel proprietarij, contra eos retorqueri, & è contra adiecta contra legatarium, vel donatariū, in eorum fauorem intelligi: contra iuris regulas. & contra ea quæ tradi notāter Deci. consi. 232. nume. 8. ad fi. Itē contra glos. & Docto. facit decisio. *

I.C.

I.C. in l. cum tale. 71. §. fin. ff. de condi. & demonst. ibi. [nō plus assequetur,] facit etiam à fortiori elegans responsum leg. Titia. §. vlt. ff. de manu. testa. ibi [his verbis potius adimi quā dari:] facit etiam tex. in d. l. 9. ff. de hæred. instit. & tandem cum relicto vsufructu simpliciter, nō veniat proprietas, non est cur magis venire debeat adiectis verbis: ne res alienetur vel ne in ea ædificetur, per suprà dicta, & quia talia verba nec necessariò nec vero similiter proprietatem dari significant, præcedens autē dispositio principalis, tātum concedit vsumfructum, & sic interpretari tūc concessam proprietatem, esset contra regu. l. non aliter. ff. de leg. 3. l. interest. C. de solu. ibi, [tantum, quantū lectio probat in scriptura:] & l. 1. §. si is qui nauē. ff. de exercit. ibi, [verbis seruire.] Nec obstat puerile motiuum glo. & scriben. dum arguebāt ꝙ in tali specie erat superflua prohibitio fructuario imposita, cum sine ea fructuarius non possit nouum opus facere, nec rem alienare, nisi volente proprietario: quod fundamentum ideo puerile appello, quia virili ætate indignum est: quis enim non videt quotidie testatores & contrahētes ea in suis actibus adijcere, quę de iure inerant: ideoque talem adiectionem censeri tantum appositam pro maiori declaratione etiam in legibus ipsis, vt ꝓbat. l. 1. ver. ego puto. ff. de Edil. edic. non verò ad mutādā iuris dipositionē, iuxta. l. 3. ff. de leg. 1. l. non rectè. C. de fideiuss. l. qui mutuan. ff. mād. tex. notab. in. l. si conuenerit. 14. ff. pro Soci. Quis etiā ignorat sæpiùs testatores & contrahentes esse iuris ignaros? vt inquit. I. C. in. d. l. non aliter. 67. §. 1. ff. de leg. 3. quid mirū igitur, si relicto vel dato vsuf. test. vel donās iuris ignar⁹ adiciat, ne fructuarius faciat in re aliquid à iure prohibitū? Non est igit. inde colligendū, plus cōcessum quam verba sonent. Quod magis probatur ex l. quod in rerum. 24. §. 1. ff. de leg. 1. vbi relicto vsufructu, non venit proprietas, etiam si relictum maneat inutile: (quod est fortius.) Igitur talis adiectio, de qua in. d. l. Procul⁹ (licet de iure necessaria nō sit) intelligi debet scripta, vel ad maiorem declarationem, vel ex imperitia iuris. vt alibi dicit Papinianus, in. l. qui fructus. 25. ff. de vsuf. legat. Ex quibus euidēter conuincitur error gl. & communis interpretationis. Quòd si aliquis curiosè nimis insistat quærens, quid nobis afferat Proculus & extollunt omnes: si quis leget vsumfructū, eo adiecto, ne legatarius rem alienet, cēseri legatam proprietatē: quia in simplici vsufructu superflua esset ea prohibitio, per suprà. d. idemque probāt & extollūt Ang. & Fulg. ibi. Alex. & Ias. vbi suprà Marme. in d. loco. Brunus in tracta. de diminu. 6. conclu. n. 15. Cuma. in. d. §. species. nu. 4. & ita cum Bal. responderunt in praxi Cuma. & Fulg. quorum consil. citantur à Ferra. & Paris. statim allegandis: & ita Picus, in. §. Titia cū nuberet. nu. 171. ff. de leg. 2. Bauer. in rep. l. cum filio. nu. 48. ff. de legat. 1. & ita securè Matthæ. de Affli. in prelud. feud. nu. 128. & ita Rimi. senior, & alij quos refert Riminal. iunior in prin. Insti. de donat. nu. 357. & Hispanus à Castel. l. 10. Tauri. col. pen. & Thom. Ferrar. cautel. 2. columna. 1. Creme. notab. 28. Hippo. sing. 561. & ita consuluit vterque Raph. vt suprà. & Cornel. quem refert. & sequitur Loaz. in rep. §. diui. nu. 15. ita Socin. cons. 131. nu. 15. libr. 1. Barb. cons. 64. col. fi. lib. 2. Curt. senior. consil. 51. nu. 23. idē cōsuluit Card. Paris. cons. 71. per totū,

lib. 1. & Hieron. Grat. cõs. 29. nu. 13. lib. 2. idẽ tradit Bellon. cõs. 6. nu. 8. & nume. 11. Curt. iun. consil. 14. col. 1. Rom. cons. 206. nu. 4. Cor. cõs. 64. nu. 2. lib. 4. & Caro. Royn. cons. 29. nu. 3. lib. 2. & idẽ sentit Deci. consi. 41. nu. 2. Apparet igitur rem hanc in vsu forensi frequentissimam esse: ideoque magis doleo, videre hoc scriptum à Doct. grauissimis, tam legẽdo quàm consulendo: cùm id longe iniquum, iuri contrarium, & reip. perniciosum esse non dubitem.

42 Vt autem aperiã quod in hoc verissimum puto, cõtra glo. & omnes, ponenda ob oculos sunt verba text. in d. l. Proculus (quæ in aliquibus libris est. 19. in alijs. 23.) & ita se habẽt, [Proculus putat insulam ita posse legari, vt ei seruitus imponatur, quę alteri insulę hęreditarię debeatur, hoc modo, si ille hæredi in eo promiserit, per se nõ fore quò altius ea ædeficia tollãtur, tum ei eorum ædificiorum vsumfructum do, lego: vel sic: ædiũ illarum quoad altiùs, quam vti nunc sunt, ædificatæ non erunt illi vsumfructũ do, lego:] nihil habet vlterius litera illius. l. qua inspecta nemo ex ea euincet, quod glo. & omnes putãt ibi decisum. Nullũ enim verbum ibi est quod. I. C. significet in ea specie cõprehendi proprietatem. Et cum ab hinc. 15. annis in hac inclita Academia Conimbricensi aliquando incideret allegatio illius. l. mirabar tot viros grauissimos iuris vertices, tam iniquè tamq; absurde. l. illã intellixisse, qđ nouissimè benè sentit Conna. lib. 4. c. 3. ad finem: & pro hac sententia contra glo. & Doc. nõ sunt necessariæ argumẽtationes: cũ. l. illa nullo modo probet cõmunem errorẽ: Doct. autẽ ingenuè fatentur ex iuris regulis contrarium esse dicẽdũ, & Ful. ibi inquit, se contrarium responsurum lege illa non visa: ideoq; Bal. ibi eam. l. miratur, & Cu. mirabilem appellat in d. §. species. Ego autẽ semper suspecta habeo hæc mirabilia Doc. contra quos (vt ipsi fatentur) sunt in hoc iuris regulæ, à quibus facilè recedendum non est: contra eos etiam vrget consideratio ex verbis eiusdem. l. & tit. quę vsumfructũ, nõ proprietatem designãt: Vrget magis alia cõsideratio: quia illa adiectio, vel onus seruitutis, vel iussus non ædificandi, vel non alienandi, verba sunt manifestè adiecta, causa restringẽdi: ideoq; quam esse opinionem Barba. in suis terminis. Si enim maturè consideres, comperies ex ea adiectione (vt legatarius alienare posit) verosimilius posse præsumi, quòd testator legat proprietatem: cum ea potestas non conueniat fructuario. Quo casu ex qualitate à disponẽte expressa, recedi potest à verbis, iuxta. l. si vno. 17. ff. locati: & l. vbi ita. ff. de dona. causa mor. cum multis alijs. At in casu. d. l. Proculus, & in his quæ Docto. communiter colligunt & inferunt: (quę nos reprobamus) adiectio minuit & restringit legatum: Ideoq; absurdũ esset ex talibus verbis relictum ampliare, atque ita nõ absurdè Barbat. à maiori arguere potuit. Nec omitto, q̃ Cuma. consil. 121. idem consuluit ante Barbat. & ita arguit à fortiori. nu. 3. cuius nec Soci. nec Babat. meminerunt. Et hoc sequitur Cardi. Paris. d. cõs. 71. nu. 3. qui cũ eis concludit, relicto vsufructu cũ potestate, vt legatarius de re disponere, posit (maximè post tẽpus mortis) cõprehẽdi proprietatẽ: q̃a aliâs repugnaret iuris regula quæ habet: vsumfructũ morte finiri, idq; iuuari potest, ex reg. l. illud. ff. de acq. hęre. & l. ad legatũ, & l. ad rẽ mobilẽ. ff. de Procu. Tandẽ aduerto cõtra Cuma. Barba. & Paris. nõ semper ex tali

ex tali adiectione, vt fructuarius alienare posit sub nomine vsusfructus intelligendam proprietatẽ. Obstant enim ea, quę superius adduximus de obseruanda proprietate verborũ, ac nõ facilè admittenda extensione cõcessionis: & in tali specie intelligi, ꝙ testator vel donans vsumfructũ, concedendo simul potestatem alienãdi, non id expresserit, quasi proprietatẽ legare velit, sed magis ad tollendam dubitationem & pœnam, quæ cõtra fructuarium alienãtem, à multis traditur in iure nostro: vt in præcedenti articulo deduxim⁹, circa. §. finitur. Inst. de vsufr. Et in eisdem terminis esset cautè aduertendum, an verba testatoris seu concedentis vsumfructum, tribuant potestatem alienãdi in causam fortè necessariã; & reseruato in fauorẽ alicuius, quod ex bonis supererit: tunc enim constat, tãtum relinqui vsumfructum, eamque alienandi facultatem ad aliud concedi, non vt proprietas censeatur. Vltimò circa. d. l. Proculus, & suprà adducta, ostẽditur veritas nostræ interpretationis: quia Doct. in sua non sibi cõstãt, ferè enim omnes suprà citati intelligunt. d. l. & quæ ex ea colligũtur, in omni concessione: Bar. autẽ & Cu* ma. in. d. §. species: eam legem, & cõmunem opinionem specialiter intelligunt in vltimis voluntatibus, diuersumque dicendum fore in concessione inter viuos. Quòd etiam sequitur Fulgo. in. d. l. Proculus: quę confirmari posset ex congestis à Ias. in. l. quæ de legato. ff. de leg. 1. ab Alciat. lib. 3. de verb. signifi. Sed contrarium sentiunt communiter Doct. in locis suprà citatis, indistinctè loquentes de qualibet cõcessione vsusfructus per talia verba: licèt ex facti contingentia frequentiùs id tractent in verbis testatoris. Et rationes, argumentaq; scriben. ad communem interpretationem. d. l. tam militant in cõtractibus, quam in vltimis volũtatibus: dũ arguũt, ne verba sine effectu adiecta videantur. Quod ipsi scriben. vbiq; ad omne genus dispositionis trahũt, sæpe extollen. æquiparant in hoc patrem, & tutorem, aliosq; administratores: præterquam quoad solennitatem decreti, quod in patre necessarium non esse, commmniter tradũt, cum Azo. vt superius diximus, & in trãsactione, de qua agimus. apertè id notat Bal. in dicta. l. de re. ff. de transaction. Caccialup. vbi supra, Alex. & alij in. d. l. præses. Sed ego in his plus semper patri tribuerem, quã alij administratori, ex iuribus & rationib⁹, de quibus superius egimus in hac lege. Nec negari potest illa differentia inter ius clarum & ambiguum, cum id apertè decidat. d. l. præses: & idem in simili probat glo. notab. in. l. cõtra iuris. 29. §. fi. in glo. vlt. ff. de pactis de qua tamen videndus est Alex. cons. 22. nume. 7. lib. 1. & Tiraq. in. l. si vnquam verb. donatione. nu. 159. C. de reuo. donat. vbi plures citat. Sed exẽplum glo. nõ est omninò tutu, dũ loquitur de probationis defectu, vt per Ias. ibi, ad finem, Alex. d. cons. Dec. in l. pactum curatoris. nu. 3. C. de pact. Aduerto etiam, cõmunem dicẽdam esse resolutionem Bald. in primo mẽbro, quatenus habet, posse patrem transigere retinendo rem, nõ autem eam dando. Idem enim in alijs administratoribus, simulq; in patre vt receptum tradit Ias. in d. l. nulli, & ita ibi distinguit Barto. ita etiam Ias. in d. leg. fin. nu. 122. C. de iure emphyt. & Alciat. in. d. l. præses. nume. 13. Et Anton. Capyt. d. decis. 93. numer. 4. Et ita distinguit Panormit. in. d. cap. cum tempore, in fine, de arbitr. Et Ioã. Nicola. in. l. generaliter. nu. 142.

C. de secun. nup. & in simili plures citat Tiraq. de retract. lignag. paragrapho primo glo. 14. nu. 62. & nu. 66. Exemplum autem & praxis est: quãdo pater conuenitur in aduentitijs, & transigit retinendo rem, aliquid autem dando actori, vt à lite recedat quod sępe faciunt prudentes viri, ob dubium litis euentum, & alia litium mala. Facit bonus tex. in lege quarta vers. non tamen. ff. de alienatio. iudic. ibi, [non est vituperanda cogitatio eius, qui lites execratur.] In quo circa alios administratores, acerbè contrarium etiam in hac specie dicebat Panor. in. c. contingit de trãsac. à quo cauendum est, licèt alij scribẽ. id non aduertant. Sed dum Bal. hìc (quem sequuntur tot insignes viri suprà citati) inquit, patrem econtrariò non posidentem, sed agentem pro filio, transigendo posse remittere litem, id ego verum non puto: quia licèt fundamentum Bal. admittatur, vt taliter remittens nihil donare videatur, ex notatis in lege si pro fundo. C. de transa. id tamen non cõcludit, quia ius filio inutile maneret, cũ semper repelli posset ex transactione, quæ efficacisimã exceptionem, præstat conuento: iuxta legem non minorem. C. de transact. & c. prim. de lit. cõtestatione. lib. 11. & sic per talem transactionẽ pater adimeret, dominium, vel ius, seu dominij, vel iuris exercitium ipsi filio, & cõsequẽter esset alienatio, cõtra hanc. l. & cõtra tex, quem suprà expédimus. in. l. 1. ff. de offic. procur. Cæsar. Quod validè cõfirmari potest ex multis, quæ ferè in terminis doctè tradit Tiraq. in. d. lib. de retract. lignag. §. 1. gl. 14. nu. 66. in fi. & nu. 69. cum sequent. idque in proposito colligo, ex Bar. (ad quẽ alij nõ satis aduertũt) in. c. nõnulli, vers. 15. & hoc est verũ. ff. de trãs. suprà in secunda parte. Et proximè autem citatis videtur mihi regulariter vera æquiparatio, quam scribẽn. faciunt de cõpromisso. & transactione, & ita Bar. in. l. mãdato. ff. de procura. distinguens inter procuratorẽ quantumcunque generalẽ, & inter administratorẽ, R. P. æquiparans tamẽ compromissum, & transactionẽ: & eius doctrinam probat Alex. in. l. transactionis, & in. l. de fideicom. nu. 3. C. de transact. Ias. in. l. Imperatores ff. de pactis: vide Ias. in. d. l. transactionis. Antequam verè agamus de transactione, illud memineris in compromisso: vt scilicet pręcedẽtia dicta nõ procedãt in cõpromisso necessario ex vigore legis vel statuti, iubẽtis cõpromittere. Tunc enim pater sine dubio in aduentitijs compromittere posset, cùm id tunc voluntariè non faciat: vt in minore eius tutore vel curatore: notãt Alber. Bal. Salic. Pau. Alex. in. l. fi. C. de in integ. rest. Pano. cons. 31. lib. 2. Aret. in. l. more, col. fin. ff. de acq. hæred. Paul. in. l. si plures. nu. 5. ff. de pactis: & ibi Ias. sub. §. fin. l. iuris gentium nu. 14. & hoc generaliter intelligũt Doc. etiam si aliàs ratione rei vel personæ prohiberetur alienatio, & compromissum, vt benè tradit Robert. Mara. de ordi. iudic. 6. par. in tract. de compromi. nu. 8. cũ duobus sequentibus. Vnde cauendũ est à Dec. dicto. consilio 44. vbi videtur malè respondisse circa simile statutũ, dicens: illud non procedere in rebus alienari prohibitis, arguẽsque ex generali illa traditione, de qua suprà. Sed debuit aduertere, quod tũc compromissum vitari non potest, cù fiat ex necessitate legis: & consequẽter cessat argumentatio à prohibita alienatione: iuxta ea quę suprà diximus ex. l. alienationes. ff. famil. herciscu. & l. 1. ff. de fun. dotal. cum alijs.

Et

Et ita contra Decium melius aduertit Marcus Blancus in dicto tractatu de comprom. 4. quæstione num. 28. ad finē. Et ita in terminis nota. Bald. quem illi non citant, in lege de re. 2. lect. ff. de transactionibus facit. l. 3. vers. hæc enim. ff. de rebus eorum ibi, [non ex tutoris voluntate, sed ex magistratuū authoritate.] In transactione autem (vt iam articulum nostrū resoluamus) dicit Alber. hîc, colūna secun. nu. 4. vers. puto etiā. quod pater poterit transigere in aduentitijs, vt tutor in rebus pupilli. per. l. præses. C. de transact. Bal. autem hic nume. 2. citat eandem. l. sed addit, quod pater retinendo poterit transigere, nō autem rem dando, vel transferendo: subdit etiam Bal. posse patrem transigendo promittere in aduentitijs, quod rem nō petet, eamque promissionem valere (scilicet ad excludendum filium) quando causa est dubia, arg. d. l. præses, & hanc resolutionem Bal. probat Alex. cons. 161. ad finem. lib. 2. Aymon. Craue. con. 154. nm. 1. Steph. Bertra. col. 18. nu. 6. lib. 1. Qua in re debuerunt Albe. & Bal. meminisse glo. in dicta lege de re. ff. de trāsact. quam ibi probāt Bar. & alij: quæ dicit posse patrē transigere in aduentitijs, citatque hanc. l. & d. l. pręses: ex qua alienatione colligitur glo. sensisse idem, quod Bal. & Albe. & illā glo. dicit cōmuniter receptam Caccialup. in. d. tract. de transact. q. 7. nu. 4. doctrinam autem Bal. in primo mēbro sequitur, & extollit Ias. in. l. nulli. in fine. ff. de trāsact. Qui omnes tres periculosam doctrinam Bal. in Rub. C. de contrah. empt. nu. 9. quæstio. 9. Illud tamen huic restrictioni Bar. Cuma. Fulgo. debeamus: vt communis error inductus ex dict. l. Proculus, minùs noceat. saltimq; ad actus inter viuos non trahatur. Hæc sunt, quæ ad legē illam, & hunc articulū vtilissimū afferre potuimus, sed forsan non deerunt superstitiosi qui repertis & exhibitis frugibus, glandibus vesci malint.

44 Hîc oportunè duo discutiemus, quæ omissa fuere suprà in secūda parte: an pater circa bona aduentitia filiorum possit transigere, vel compromittere? Qua in re ex traditionibus, scriben. videretur dicendum? quod, cùm pater prohibeatur alienare (vt habet hæc vltima pars) non possit cōpromittere. Pro regula enim tradit à nostris, vt qui nō potest alienare nō possit compromittere: per text. vbi notant Panor. Imol. & alij, in. c. cum tempore, vers. [cum & si sponte:] de arbitr. per quem tex. generaliter id vt receptū scribit. Ias. in. l. fi. nu. 119. B. de iure emphy. Dec. cons. 44. per totum. & cons. 465. in fine. & cōs. 39. nu. 4. & quamplures eandem regulā probant: vt copiosè tradit Tiraq. in lib. de iure marita. glo. 5. nu. 202. cū sequen. & Anto. Cap. decis. 83. nu. 3. & Matth. Afflic. lib. 3. cōstitu. Neap. Rub. 5. nu. 52. & sequē. & Soc. nepos. consi. 67. nu. 77. lib. 1. & Marc. Blanc. de cōpromiss. 4. q. nu. 28. Rip. lib. 2. respons. de rscrip. c. 7. nu. 12. Idē posset quis dicere in trāsactione (de qua breuissimè agunt Bal. & Alber. hîc) Eodē enim fundamento videretur dicendum non posse patrem trāsigere, sicuti non potest alienare. Id vt receptum tradunt scriben. in lege prima. C. si aduers. transac. & alibi sæpè vt per Iason. in lege fin. num. 122. q. 10. C. de iure emphy. & plures. quos citat Tiraq. in dict. libr. glos. 5. nume. 205. q. 20. & latiùs in lib. de retract. ligna. §. 1. glo. 14. ex nume. 60. cum multis sequen. & generaliter id probat Panor. per textu. ib. in. cap. con- de trāsact. pro qua regula adduci solet

let text. in l. non solũ. C. de præd. mino. ibi, [sed nec transactionis ratione.] Quẽ tex. debuit citare Paul. Castren. hoc tradẽs, in leg. cum. 2. §. trãsactiones: nu. 4. ff. de transact. Quod comprobari etiam posset: quia compromissum & transactio æquiparantur: vt colligitur ex Ias. in. d. l. fi. & Tiraq. vbi suprà: & ita hęc duo æquiparat Hostien. & alij, quos citat Lanfrãc de arbit. 3. parte nu. 3. foli. 5. inter. volu. tract. & Baptis. Caccialup. in eo volu. tract. de transact. q. 7. nu. 5. eandemque æquiparationem trãsactionis & compromissi probat Bar. in. l. prætor. ff. de tutor. & curat. dat Bal. in. l. de re. 1. lect. ff. de transac. Alex. cons. 22. nume. 3. lib. 1. & cons. 119. nu. 3. lib. 2. estque receptum, vt tradit Alci. in. l. cum te. nu. 4. C. de transac. vbi id declarat.

45 Hæc non leuiter vrgere videbantur possentque plures ex his indistinctè putare, negandam patri facultatem compromittendi & transigẽdi: quasi hæc sint species alienationis: in idque posset induci tex. in. l. prima. ff. de offic. procur. Cæsa. ibi, [venditionis vel transactionis causa] & ibi, [nõ enim alienare ei cõmissum est.] Sed hæc maturius sunt aduertenda. Nec enim tam strictè cum patre legitimo administratore agendũ est: vt latè deduximus sact. & ibi Ias. vbi nõ admittit transactionem, vel remissionem ex ea, nisi res maneat penes ecclesiam, vel minorem: & similiter penes filium in nostro tractatu, & cum Bar. Caccialup. d. q. 7. nu. 8. & Curt. de feud. 4. par. q. 7. nu. 96. Facit. glo. in. d. l. nõ solũ. 4. ver. dedisti, ibi, [imo idem:] C. de præd. minor. Et ita saluabitur Panormi. in. d. c. cõtingit, de trãsa. & limitabũtur quę tradit Moli. in consuet. Paris. §. 22. nu. 67. Igitur, contra Bal. & alios hoc casu puto nihil referre an renũtietur liti, vel actioni, seu iuri competẽti, licet Bal. sequatur Ias. in. d. l, si pro fundo. nu. 10. C. de trãsact. In effectu enim paria sunt actione carere, vel eam perptuò inutilem reddi. arg. l. 3. ff. de fideiusso. optimus tex. in. l. is cui. 41. ff. de actiõ. & oblig. ibi, [sic tamẽ ne exceptione repellantur.] Et ex ijs confirmabitur quod in transactione circa bona maioratus notãter tradit Hispanus Anton. Gomet. L. Tauri. 40. nu. 86. cui adde Iser. & Afflic. in. c. si Vasallus. nu. 47. si de feu. fuer. contro. Nec ijs oberit text. in. l. 3. versic. item quæri potest. ff. de reb. eor. qui ad hęc adduci non solet, de quo alibi latius ago. In praxi autem si contra transactionem patris filius postea agat, cõsiderandum à iudice puto, an transactio vtiliter prudentèrue facta fuerit, vt ita lis cesset: cum patris arbitrio hæc administratio concedatur in iudicialibus, & extra. dummodo pater vtiliter gerat: vt probat tex. in. l. generaliter. vers. negotia. C. de secund. nupt. Ex prædictis infertur ad tex. in. l. ait prætor. ff. de iure deliber. de quo opponit. glos. hîc, verb. vel ignorans: opponunt etiam Bart. & alij. Hîc enim pater actiones exercet agẽdo & defendẽdo, cùm alienare prohibeatur. Ibi autem Vlpianus cõtrariam regulam tradere videtur, dum inquit, [est enim absurdũ ei cui alienatio interdicitur, permitti actiones exercere:] gl. non soluit: Barto. autem respõdet d. lege procedere in eo qui agit nomine suo, hîc in agente nomine alieno. Et ita Bal. hîc nu. 4. & alij communiter, vt tradit Cor. nu. 4. & ita Bart. in d. l. ait Prætor: & idem ibi videtur probare Albe. & apertè Pau. Sed hęc resolutio nõ videt cõcludẽs, si ad prædicta verba illi⁹. l. aduertam⁹: indistinctè em. I. C. illationẽ facit, vt q̃a aliena-

nare nequit, nec actiones exerceat. Nec verum semper est quod Bart. & alij in patre præsupponunt ad vitandam difficultatem, dicentes, patrem agere nomine alieno in aduentitijs. Sæpe enim nomine proprio in his agere potest, vt probauimus in. 2. parte huius. l. Vnde ad eam. l. aliter respõdere tentẽt Bal. & Cum. ibi, sed fere in idem recidunt. Aliter etiam variãdo respõdet Alber. hic nu. 3. concludẽs hanc. l. loqui de eo qui non indistinctè alienare prohibetur: cum aliquãdo patri alienatio permittatur ex. l. fi. §. sin autem æs alienum, cũ seque. infra. titu. 1. & diximus superius. Illã autem. l. loqui de eo qui simpliciter & omninò alienare prohibetur. Sed hæc solutio Alber. deterior videtur, cum lex nostra ponat regulam, ne pater alienare posit: quæ attendenda est, non autem casus specialis. d. §. sin autẽ. Maximè, cum & in. d. l. ait Prætor. etiam permittatur alienatio ex iustis causis. vt patri permittitur, put manifestè subdit. l. illa inferius, ad quam Albe. malè aduertit. Aliter ad illam. l. respondet Panor. in. c. doceri col. 3. nu. 6. de rescrip. cuius secunda solutio corruit, vt superiores, in quas reincidit: ideoque eam non refero. Prima autẽ solutio Panor. est, quòd lex illa obtineat casum specialem in eo qui petit ius deliberandi ad adeũdam, vel repudiãdam, hæreditatem & idem scribit Ioan. Imol. ibi. 2. colũ. nu. 5. Nec hi patres verentur opprobrium illud glo. vulg. in. l. filium quẽ habentem. C. famil. hercisc. Ibidem
* autem Felin. nu. 2. tantum, refert aliã solutionem Bal. superioribus non dissimilem. Ego autem difficilia puto verba illius. l. accepta indistinctè. (vt iacẽt) licet ita indistinctè sæpe allegẽtur, vt constat ex allegatione Tiraq. lib. de iure mari. glo. 5. numer. 207. & ex allegatione glo. 1. in. d. c. doceri: & in. c. contingit, glo. 1. de transact. obstat enim argumentum huius. l. in patre, & aliorum iurium, in tutore, alijsque administratoribus. Item aduersus verba illius. l. videmus è contrario, posse quẽ agere nomine proprio, sed non alienare: vt in. l. 3. C. de his qui vẽ. ætat. impetr. Similiter em phyteota feudatarius & fructuarius agere possunt, sed nõ rem ipsam alienare. Quapropter tutius videtur intelligenda. l. illa, vt ex prædictis verbis non constituatur regula, quia esset iuri contraria: atque ita verba illa [ei cui,] non accipiantur generaliter sed restrictè: qđ fieri potest sine impropriatione, vt dicamus [ei] de quo scilicet ibi agitur, & ita acipiatur verbum sequens, [cui:] ratioque illius, decisionis non videtur constituere, specialitatem, vel exceptionem ab aliqua regula: imò cum iuris scientia sæpius versetur circa particularia & indiuidua, iuridicum fuit in casu illo deliberantis circa hæreditatem, negare ei facultatem agendi & alienandi. Quodammodo enim videretur repugnans, non adire hæreditatem, exercere actiones hæreditarias, contra. l. pro hærede. &. l. gerit. ff. de acqui. hæred. Et sic verificatur quod ad illã. l. alias dixit Bal. in authe. hoc ius, col. fi. nu. 10. in fi. C. de sacros. ecc. vbi inquit, quòd in casu illius. l. eadẽ est ratio prohibendi vtrunque: patet igitur ex. d. l. non esse sumendam regulam, ad quã frequenter malè citatur, vt melius sentit Spec. de acto. nu. 79. ad finẽ, vers. quid de clericis, quẽ sequitur quidam ad Bar. in. l. fi. §. vbi autem, ad finem infr. tit. seq.

48 Necessaria fuit proxima inuestigatio circa intellectũ. d. l. ait Prætor. solet enim adduci à Doct. magni nominis ad decisionẽ causarũ inter nobiles,

les, in negotijs maximi momẽti. Doctiſsimus enim Phili. Dec.conſ.445. nu.29. in cauſa ardua, ex illo text. arguit, eũq; ſumme expendit: vt in feudis, & bonis ſimilib⁹ reſtitutioni ſubiectis, (vt ſunt apud Hiſpanos bona maioratus) ſententia lata contra aliquem non noceat ſucceſſori deſcendenti, vel alij cui ſucceſsio erat deferenda poſt mortẽ ſuccũbentis: eamque dicit bis cõmunem opinionem Dec. ibi, præcipuumq; eius fundamẽtum eſt ex. d. quam inducit ex verbis ſupra examinatis: vt ſcilicet qui non poteſt alienare, nõ poſsit actiones exercere. Certũ autẽ eſt talia bona vinculata, regulariter alienari nõ poſſe. Et eodẽ argumẽto in eadẽ re vtitur Soci. nepos, probans opinionẽ Deci. eamq; cõmunem aſſerens conſ.131. nu.93. lib.2. & cũ Deci. Aymon. cõſ. 117. nu. 7. Deciũq; ſequitur idẽ Aymõ. ex eodẽ fundamẽto conſ.60. nu. 1. Tiraq. de iure mari. gloſ.5. nu.207. eũque referẽdo ſequi videtur Cagn. in l. res iudicata. nu.5. ff. de regu. iur. Eandem opinionẽ videtur probare Feudiſtæ, Iſernia. Aluar. & latius Matthæ. de Afflic. in c.1. §. ſi vaſallus, ante penul. ſi de feud. conten. ſit inter domi. & agn. idemque eſt de mente Bal. ibi, quem ibidem ſequitur Præpoſi. dum volunt ſententiam in his cauſis non nocere alij, niſi ſcienti & patienti: ſecundum materiam, l. ſæpe. ff. de re iudic. Et eandem opinionem, referens Iſerniam, videtur probare Felin. in c. fin. nu. 5. de maio. & obed. & Anto. Capi. deciſ.20. nu. 23. & magis probare videt Cur. de feud. 7. par. q.11. nume.29. & Zaſ. de feud. alie. numero. 21. Pro hac ſententia adducitur authoritas Bartol. in l. filiusfa. §. diui. numero. 9. ff. de leg. 1. in 1. q. ibi, [forſam non preiudicaret talis ſententia, niſi ille fuiſſet citatus.] Alia fundamenta fragilia ſunt ex illo vulgari, ne ſententia inter alios noceat vel proſit. Sed contraria opinio verior & receptior eſt, vt ſcilicet ſententia lata contra aliquem in bonis feudalibus & maioratus, noceat deſcendenti, vel alij qui poſt ſuccũbentem ſucceſſurus eſſet: vt colligitur ex Oldr. conſ.94. nu.19. cuius ſententiam, vt receptam in iure primogenituræ, probat Tiraq. in trac. de primogeni. q.35. nu.17. & Mart. Laud. ibi relatus, & Albe. in l. pen. col.4. C. de don. inter vir. & vxo. ibi, [primogenito obſtare debet, etiamſi hæres nõ ſit:] & ibi, [ſententia cõtra prædeceſſores lata.] Et ita Boer. deciſ.255. col. pen. in fine. vbi aliquos refert, & & ita Iacob. à S. Georg. de feudis: verbo, & dicti Vaſalli, nu.33. & in terminis Hiſpanus, Anto. Gome. l.40. Tauri. nu.73. citans plures, immemor tamen Deci. & aliorum quos in cõtrarium hîc citamus: & hoc ſequi videtur Hiſpa. Xuar. alleg.27. poſt princ. ib, [ſed quod in bonis ſubiectis reſtitutioni:] & alibi conſiliũ illud Oldr. ſequi videtur Deci. in l. pactum dotali. nu.17. verſ. in contrarium. C. de collat. Eademq; opinio ſatis colligitur ex Bar. in l. in diẽ. nu.1. verſ. quæro. ff. de aqua plu. arcen. & ibi Paul. Caſt. nu.2. & cum plures ex ſupra citatis pro & contra, fateantur reſolutionẽ huius puncti pendere à q. Bar. in d. §. diui. (quæ verè eandem rationem habet) crebrius in eodem. §. cõtra Bar. tenent reliqui ibi, inter quos Ange. Ioan. Imo. & Alexan. nume.9. idem Alexan. in d. l. ſæpe, col.41. nu. 109. & ſequen. Et hoc contra Bar. ibi receptum dicit Iaſ. in d. §. diui. 1. lec. nu.47. cum eodem Bart. in d. l. in diẽ idem Iaſ. 2. lectu. num.91. adducens Cuma. & alios, & ita Rip. ibi nu.60. dicens hanc opinionẽ communem, quod

quod etiã ibi asserit Ferdi. Loaz. nu. 126. & ibi Crot. num. 38. & ita Alex. consi. 123. nume. 3. lib. 1. Felin. in c. quanuis. colum. fi. in prin. de re iudi. vbi reprobat opinionẽ Iser. Pro hac sententia facit quod in iure habetur sententiam latam contra rectorem, vel prælatum nocere successori: vt tradit Panor. consi. 92. lib. 1: quem sequitur Aymon. consi. 10. num. 8. Sed pro hac parte omissis alijs, stringunt verba tex. in l. 1. §. denuntiari. ff. de ventre inspic. dum habet. I. C. [denũtiari autẽ oportet ijs quos proxima spes successionis contingit:] & ibi, [hæredi instituto, non etiam substituto:] & ibi, [qui primum locum tenent,] quem tex. rectè citat Bar. in d. l. in diem, & alij suprà citati, eumque multis ornat Ias. in. d. §. diui. 1. lectu. ex nu. 47. idem Ias. in l. dictantibus, nu. 2. C. de testa. Alex. cons. 156. lib. 1. Deci. cons. 342. col. fi. Anto. Capi. decis. 107. Et si maturè attenderis, cõperies Iserniam & alios proprima opinione adductos non satis facere argumẽtationi, & fundamẽto. d. §. In quo. I. C. apertè significat satis esse iudicium tractari cum primo possidente, seu cum eo cui prima succesio defertur.

49 Pro hac vera & recepta sententia magis vrget tex. à Bar. non citatus, ab Alex. tamen, & alijs vbi suprà adductus, in l. ex contractu. 44. ff. de re iudi. quem ibi extollũt Ias. & alij idẽ Ias. in l. decẽ, nu. 38. & 40. ff. de verb. oblig. & Alex. in d. consil. 123. nu. 3. lib. 1. extollit Hispan. Xuar. d. alleg. 27. & in l. post rem iudicatam. folio. 123. col. 2. Ias. in d. §. diui. 3. lectu. nu. 92. In quo text. patet, sententiam latam contra institutum nocere substituto: & sic ab identitate rationis, probat tex. sententiam latam cõtra eum qui priorem locum habet nocere ei cui post illum ius defertur. Nec Deci. & alij prius allegati huic. l. satis faciunt, de qua ad aliud agit Stella, in rep. §. Augerius. l. qui Romæ. nu. 101. Nec sustineri potest responsio. Decij. d. consi. 445. numer. 30. (quam etiam tentabant alij) vt tradit Alex. in dict. §. diui, dum inquit, intelligendum esse in ea. l. citatum fuisse substitutum: quod est diuinare, & cauillari: cum. I. C. ibi tantum referat iudicium agitatum fuisse cum instituto. & ita glo. Bar. & omnes ibi colligentes, etiã ex tali sententia dari ius executiuum contra substitutum: vel successorem, nec illius. l. meminit Felin. in d. c. pen. col. fi. in princ. de re iud. quod colligitur ex Barto. in. l. cùm filius, & ibi notat Pau. in fine. ff. de verbo. oblig. & ex. d. l. ex cõtractu, in terminis confirmatur resolutio Alexã. eam non citantis in. l. si patroni. §. fi. nu. 2. ff. ad Trebel. & ibi Pau. num. 5. His autem fundamentis (vt vides) nullatenus satisfaciunt tenẽtes priorem opinionem: quæ autem ipsi adducunt, nihil vrgent. Illud enim vulgare, Res inter alios, nõ rectè hic applicatur: quia necessariò & cõsequẽter agitatum iudicium cẽsetur cum successore, si solenniter actũ fuit cũ antecessore secũdũ iura suprà adducta, & quæ copiosè congerit Ias. in dictis locis, & Hipol. in nota. 259. & Niconitius in c. quoniam contra, folio. 96. & in simili tradit Matthæ. Afflic. decis. 396. num. 4. & nu. 7. Nec valet quod respondẽt aliqui ex tenẽtibus priorem minus veram opinionem, dum fatentur valere iudicium agitatum cum instituto, vel habente priorem locum, nõ citatis substitutis, vel alijs quibus postea succesio defertur, sed tamẽ his non nocere sententiam, vel iudiciũ, cũ citati nõ fuerint. Quod videtur probare Felin. in d. c. fi. de

fi. de maio. & obedi. num. 5. & in proposito Curt. de feu. & Soc. nepos, vbi supra post Deci. in dicto consilio. Id enim ridiculum est, cùm nemo dubitare possit an sententia & iudiciũ noceret ei cum quo actum est, & tandem hæc cauillatio manifestè confutatur ex dicta. l. ex cõtractu & doctrina dict. §. denuntiari, quæ iura inductione non egent, cum nihil aliud dicant. Vnde cauendum est à Bald. alibi, quem sequitur Paulus in. l. si patroni. §. fi. in fine. ff. ad Trebel. quod meliùs aduertit Ias. in. d. §. diui. 2. lectu. nu. 93. minusque obstat illud argumentum Dec. & Soci. ex. d. l. ait Prætor, à qua hęc omnia manarunt: quo argum. etiam vtitur Matthæ. in. d. c. si Vasallus. nu. 27. versic. tertio. Fallitur enim Deci. cum alijs ex sono & cortice verborũ. d. l. quia iam suprà ostẽdimus falsum esse dicere, quòd qui non potest alienare, nequeat iudicium subire, vt ex multis in iure manifestum est. Et fundamentum à prohibita alienatione (quo vtuntur Deci. & sequaces) contra eos retorquetur. Notum enim est in iure prohibita alienatione non interdici alienationem ex sententia, & re iudicata, iuxta vulg. l. 1. ff. de fund. dota. Et hìc meliùs quàm alibi cõgruit, quod scribentes omnes tradunt de alienatione ex causa necessaria, ne prohibita censeatur, quanuis alienatio generaliter prohibeatur: & hoc satis probatur ex. I. C. in. l. 3. ver. hę enim, &. §. item quæri potest, & versi. idemq́;. ff. de rebus eorum: ibi, [ex magistratuum authoritate:] & ibi, [non sponte tutorum:] & meliùs ibi, [valebit alienatio propter rei iudicatæ authoritatem.] Ex quibus resultat declaratio ad. d. l. ait Prætor. Declaratur etiã d. l. ex contractu. &. d. §. denuntari, limitaturq́;ue reg. l. de vnoquoq́;. ff. de re iudica. limitatur etiam regula illa, Res inter alios acta. Resultat iuridica differẽtia inter alienationem voluntariam & necessariam, ex sententia scilicet, quæ fertur in inuitum. Tunc enim succumbens non dicitur alienare, & si incautè argumentabatur insignis Decius in dicto consilio. Est enim in proposito constituenda differẽtia inter actum voluntarium, & necessarium iudicij. Primus enim non nocet successori, & ita procedunt adducta à Deci. Secundus autem ex iudicio & re iudicata successori nocet: vt eleganter docet Bar. in dict. l. in diem nume. 1. ff. de aqua pluu. arc. & Paul. ibi. sub. l. in concedendo. nume. 2. idem Paul. in. l. facta. §. si hæres num. 4. ff. ad Trebel. & Soci. in. l. Gallus. §. & quid si tãtùm, col. fin. facit. l. si dictum. 56. §. si compromisero. ff. de euict. ibi, [nulla necessitate, cogẽte:] colligitur ex alijs citatis à Feli. in. c. pen. num. 13. versi. vbi. sententia, de re iud. Vides igitur decisionẽ ex distinctione vtilissimæ quæstionis sæpe cõtingentis nõ in paruis negotijs, sed in maximis & inter nobiles, vt scilicet alienatio ex conuentione, vel alius actus volũtarius nõ noceat successori in rebus maioratus, vel aliter restitutioni subiectis: noceat autem res iudicata, in qua cessat culpa & voluntas succumbentis. De præscriptione autẽ an noceat successori in his bonis, agemus, Deo duce, in authen. nisi tricennale inf. eo. Et tandem in sententia pro hac parte, cõtra Dec. & alios, stat fortissima ratio publicæ vtilitatis: nunquam enim daretur quies, nec litiũ finis, si post sententiam solenniter latam, in maioratu vel feudo admitteretur filius vel consanguineus, qui succedere non poterat nisi post eũ in quem sententia lata est, In infinitum

tum enim id allegare possent omnes successores, contra doctrinam tex. in l. singulis. 6. ff. de excep. rei iud. ibi vnum iudicati finem sufficere, ne aliter modus litiũ multiplicatus in explicabilem faciat difficultatẽ. Ex quibus etiam & ex ratione proximè adducta, infertur, quod sententia solenniter lata in his terminis nocebit cõsanguineis vel successoribus ignorãtibus: obstabit etiam posteà natis, cũ ius faciat quoad omnes: contra Iserniam & alios, maximè Afflic. in dict. ca. si Vasallus numero. 29. Infertur etiam quòd in his terminis nõ erit necesse citare alios generaliter per proclama. contra Crot. in dicto paragrapho diui. nume. 39. vers. limitatur, & Loaz. nume. 128. quicquid sit in alijs articulis, vt ex Io. Imol. notat doctè Alex. in dicta lege sæpe. nu. 82. idque patet, attento quod sententia tunc obstat postea natis. Ex prędictis etiã infertur, cauendum esse à Bal. consulente, quẽ malè sequitur Soc. nepos. dict. cõs. 181. nu. 89. & sequẽ. qui scribunt sententiam non nocere substituto non citato: contra iura clara, in dicto paragrapho denũtiari, & dict. leg. ex cõtractu. Infertur etiã ad quęstionem renuntiationis primogeniturę: de qua omnino vide Tiraq. de primogẽ. q. 29. quod renũtiatio primogeniti, cum sit volũtaria, licèt nocere posit ipsi renuntianti, non tamẽ noceat eius successoribus, in feudo vel maioratu à maioribus proueniente: siue renuntiatio fiat viuente & consentiente patre vel auo: quicquid contra sonent verba Ias. alios referentis in l. pactum dotali. nu. 4. ad finem. C. de collat. magisque cauendum à Dec. ibi. num. 17. contra quos stãt iura & rationes, de quibus suprà in alienatione voluntaria: stat etiam decisio & ratio text. in cap. 1. de alien. paterni feudi: ne in feudo antiquo possessor noceat successoribus, notat Curt. de feu. 4. parte, q. 7. & quæ. 9. Gozad. consilio. 65. Dec. consi. 193. num. 4. & consi. 263. nu. 3. & cons. 269. nu. 5. Ias. consi. 64. lib. 3. Alex. consi. 15. num. 8. lib. 5. vbi id eleganter ampliat, & cons. 106. lib. 4. & in simili Ias. in l. 2. ex numer. 207. C. de iure emphyt, vbi in fortioribus terminis id latè tractat in emphyteosi: & notatur Alex. vbi Molino. cons. 8. nume. 15. lib. 3. Bolog. consi. 48. & latè Tiraq. de retract. lignag. §. 11. gl. 6. nume. 23. contra eos etiam stat ratio iuris, quòd tunc descendens vel successor nõ capit ius maioratus vel feudi à renuntiante, sed à primo instituente vel concedente. iuxta l. cohęredi. §. cum filiæ. ff. de vulg. vbi Ias. numero. 8. bonus text. in cap. 1. de feud. Marc. ibi. [per inuestituram patris & aui.] Ideoque in his bonis grauari non potest ab antecessore, etiã habente potestatem eligendi, iuxta text. notab. in l. vnum ex familia. §. 1. ff. de leg. 2. facit ratio text. in l. si arrogator. ff. de adoptio. ibi, [non iudicio eius, sed principali prouidentia:] & quę notat Molin. in consu. Paris. §. 22. num. 83. & nu. 85. facit magis tota l. 3. ff. de interd. & releg. quã iudicio meo nõ verè, nec rectè notab. Oldr. d. cons. 94. nu. 20. licèt eum sequantur plures, per Tiraq. de primogeni quæst. 35.

50 Rerenta autem hac sentẽtia, quã veriorem & receptiorẽ dicimus, eã vtiliter aliquod modis limitamus. Et. 1. vt procedat, quãdo is cõtra quẽ sententia lata est, erat tunc prim. & prin. ad quẽ spectare posset succesio quam sequentes posteà prætendunt Et eod. mo. debet esse persona, cuius maximè interesset obtinere, vt est de mente Bar. & omnium in d. l. in

M diem

diem.& in.d.§.diui.& in omnibus locis suprà adductis, textus cum glos. in.l.cum non iniusto. ff. de colus. de teg. tũc enim stat iuris præsumptio, quod ille ob interesse proprium, fideliter & attẽtè litigabit: vt notant Soci.in leg. Gallus.§. & quid si tantùm. col. fin.versi.considera. secùs igitur si alius esset æqualis in gradu & iure litigandi, secundum Bald. in lege secũda, nume. 6. C.quib. res iud. nõ noc. ibi, [non cum ipso fonte generationis:] & plures citat Tiraq. de nobilitat.cap.37.numero.7. Alex.in dict.l. sæpe.nume.57.ibi, [ius æquè principale.] Limito.2.vt hæc conclusio nõ procedat, quando sententia lata esset cõtra aliquem ex renuntiatione quam fecit. Tunc enim ea sententia non magis obstabit successoribus in feudo vel maioratu antiquo, quam obstaret ipsa renuntiatio, in qua iudicatum fundatur, iuxta regulam vulgarem causæ limitatæ effectum limitatũ producentis. Pro quo facit tex. notab.in.l.1.§.siquis sub conditione ff. vt legat. feu. fidei com. nom. cau. ibi, [easdem causas & conditiones inesse:] de quo tex.alibi plura scribim⁹: idque probatur ex causa talis sententiæ fundatæ in renuntiatione, nõ in alio iure litigantis. Vnde nõ parit exceptionem rei iudicatæ contra agentem ex diuersa causa, iuxta legem cũ quæritur. 21. & sequen. ff. de excep. rei.iud. Et in his terminis sustinetur, quod consuluit Cardina. Paris consi. 5.nume.37.lib.1.& probatur ex verbis Bald. in leg. secund. nume. 5.C. quib.res iud.non noc.ibi, [talis sit natura causæ, vt omnibus præiudicet:] & ita eleganter amplia, qđ ibi notat Baldus numero.8.ibi, [renuntiatio.] Limito.3.vt quanuis sententia tunc obstet successoribus, alijs vt consanguineis, nõ tamen eis adimatur facultas appellandi. Receptum enim est vt tunc appellare posint, & in causa appellationis ius suũ prosequi, vt tradit Alex.in.d.§.diui.nu.9.ad finẽ: & ibidẽ Cro.nu.39.vers.2.& Rip.nu. 62.& Loaz.num.128. & alij quos allegat.Eeli.in.c. cũ super, nu.11.de re iud. qui alios citãt. Sed hęc eorũ declaratio nõ satis ab eis explicatur: melius igitur ex mẽte Alex.in.d. leg. sępe.nu.83.ver.nono: dicas, ꝙ cum scriben. appellationẽ admittant, necessariò significãt nõ fuisse latã sententiã in maiori tribunali: aliàs enim nõ esset tractandum de appellatione: & consequenter hæc declaratio applicatur tantũ, quando succũbens non prosecutus fuit causam vsque ad maius tribunal, in quibus terminis hæc recepta declaratio, vera & necessaria videtur: nec successoribus & alijs nõ citatis, noceat quælibet sentẽtia inferioris: sed tãtùm ea in qua succũbẽs nihil omisit, vt in simili colligi potest ex te. l. euictus.35.ff. de euictio. ibi, [cum spes habendi abscissa est.] Sic videmus in emptore qui appellare debet, & appellationem prosequi, vt de euictione agere posit. Nec enim prima sententia noceret venditori: sed hoc non indistinctè, vt notat gl. Bar. Albe. Fulgos. in lege Herennius 63.ff.de euictio.& ita inquit Matth. Affli.in cap.1.§.rursus nume.15. qui mod.feu.amit.& melius resoluit Hispanus, Anto. Gome. in libro de contract. cap.2. Char.20. colum. prima. & sequen. & hanc sententiam apud Lusitanos probat Ordinatio. libr.3. tit.30.§.5.ibi, [e da apelaçaon a qual sera obrigado proseguir.] quæ lex regni videtur hoc indistinctè probare, gloss. & Doctor. vbi suprà, variè distinguant. Limitatur.4.prędicta conclusio, nisi successor velit probare sententiam, quæ sibi objjcitur, la-

tam

tam fuisse ob culpam, dolum, vel negligentiam eius, cōtra quem lata est: vt tradunt omnes in dicto paragrapho diui, numeris & locis suprà citatis: Soci. in d. §. & quid si tantum, col. fin. Molin. in consue. Parif. §. 22. nu. 34. probatur ex doctrina. l. si perlusorio: & l. à sententia, vbi Bar. & Imol. ff. de appella. & in terminis probatur in d. l. ex contractu. ff. de re iudic. ibi, [nisi culpa tutoris.] notāt gl. & Doct. alibi, vt tradit Tiraq. d. c. 37. de nobil. nu. 1. vbi tamē nō loquitur de negligentia. Limitatur. 5. in pulchro casu, de quo consuluit Sigismum. Neapol. in volu. consilio. feud. consi. 15. numero. 7. vbi notabiliter respondet, quod si vnus possideret, aliusque cū conueniret, petēs vt declaretur, mortuo conuento, ad ipsum agentē pertinere feudum, vel maioratum, & ita pronuntietur: tunc ea sententia non obstabit liberis, vel successorib⁹ eius contra quem lata est. Ratio quę est, quia agens non prætendebat excludere conuentum viuentem, ideo nō censetur tam principale eius interesse: & mihi placet hæc opinio, quannis videtur dicendum, quod pater, conuentus ita vigilabit pro liberis futuris successoribus, sicut pro seipso: argu. l. nihil. ff. de bon. lib. ibi, [omnia liberis nostris ex voto paremus.] Sed hæc opinio nititur æquitate, & fouetur ex iuris regulis, vtque veritatis magis elucidetur, arg. l. 1. & ibi Paul. & Ias. ff. si quis cau. iuuatur etiam ex supra traditis, quia tunc conuentus non videtur principalis cōtradictor, attento præiudicio, cum ei viuenti nihil veniat auferēdum: & tandem non videtur fraude carere iudicium illud agitatum principaliter contra futuros successores, eis non spectatis contra reg. l. non quemadmodum ff. de iudic. nec videretur de iure admittenda talis petito, secundum ea quę inf. trademus. Limito. 6. vtiliter, quando sententia ex aliquo defectu posset ostendi nulla: quia tūc semper videtur admitendus successor succūbentis: cum talis sententia ob nullitatem careat nomine rei iudicatæ. l. 4. §. condemnatum. ff. de re iud. l. 1. ad finem. ff. quod quisque iur. gl. l. si pater. C. ne de statu defun. l. 1. & sequē. C. quādo prouo. non est neces. Sed dicet aliquis, quod data tali nullitate, idē erit in principali, cōtra quē sententia lata fuit, per illa iura & receptas sententias: ego autem pro vtilitate huius limitationis considero, quòd si post sententiā quātumcumque nullā trāsierint triginta anni, nō audietur cōdemnatus obijciens nullitatem: tanto enim tempore præscribitur ius obijciendi nullitatem, saltem agendo: vt tradit Matth. Afflic. Decis. 178. nu. 5. & ex multis probat Tiraq. de retract. ligna. §. 36. glo. 2. nu. 57. ea tamen præscriptio non nocebit liberis vel successoribus succūbentis: quia tunc non datur vigor rei iudicatæ ex sententia, sed ex præscriptione, quæ non ita nocet successoribus, secundum cōmunem opinionē, vt tradimus in auth. sequē. & militat ratio negli. de qua suprà: videturque aliqualiter tūc alienatio voluntaria, ex l. alienationis verbum. ff. de verb. sig. facit doctrina Bal. in dict. l. 2. C. quibus res iudic. de qua diximus suprà, in secūda limta. Septima limitatio colligitur ex superioribus & ex scribentibus in locis suprà allegatis, vt conclusio hęc non procedat, quādo sententia lata fuit ex probatione non perfecta: omnes enim exigunt in proposito, vt nihil omittat in causa, nec succumbens aliquid voluntariè concesserit victori, vt per Bald. in d. l. 2. C. quib. res iud. non noc. Alex.

in. d. l. sæpe nu. 78. cum preceden. & sequen. Feli. in d. ca. penul. num. 14. versi. vbi sententia. Vnde videtur dicendum, quod sententia lata ex iuramẽto victoris nõ noceat successorib⁹ succũbentis: & hoc in simili probãt Innocen. Anto. Panor. quos citat Felin. ibi supra, videturque verior opinio, etiam si iuramentum sit litis decisiuum, contra Alex. in d. l. sæpe nu. 131. quem videtur sequi Felin. in d. cap. pe. nu. 14. in quo notabili articulo miror eos non allegasse glo. in d. l. ingenuũ. ff. de stat. hom. dum ampliat tex. ibi, de sententia & re iudicata ad iuramentum, & sic vult, quòd ea l. (quę communiter intelligitur, vt sententia super statu personæ faciat ius quo ad omnes) procedat etiam vbi causa iuramento partis deciditur: & ita cum glo. transeunt Bar. Bal. Ang. ibi eam quæ expressim videtur probare Alb. ibi nu. 4. & eã ad hoc extollit Ange. Aret. in §. pręiudiciales nu. 9. & ibi Ias. nu. 31. Insti. de actio. sed de illa glo. dubitat Fulgo. ibi, qui tandem eam sequitur. Ego veriorem puto regulariter opinionem Innocen. Panor. contra Alex. Feli. vt sic sentẽtia lata ex iuramento nõ noceat successoribus succumbẽtis in feudo, vel maioratu, alijsve bonis familiæ relictis: tunc enim nõ potest dici probatio perfecta, vt suprà. Quod cõfirmo magis, quia si iuramẽtum erat necessarium in supplementum probationis, receptum est vt talis probatio dicatur priuilegiata, & ideo sententia retractari possit ex nouis documẽtis, etiam ad petitionem succumbentis secũdum cõmunem intellectum ad. l. admonendi. in prima parte. ff. de iure iur. nec tale iuramẽtum causis grauibus applicari potest, secundum cõmunẽ doctrinam: vt per scribẽ. in l. secũda. C. de rebus cred. & latè Ias. in rep. l. admonendi: ex nu. 271. & nu. 294. si autem iuramentum delatum fuit voluntariè, non potest nocere alijs non habentibus causam à differẽte, secundum suprà tradita. Quod si delatum fuit non omninò voluntariè, sed quia aduersarius illud deferebat, iuxta. l. manifestæ. ff. de iureiur. adhuc militat ratio, ne sententia lata ex tali iuramento alijs noceat: licet enim Felin. in dicto cap. penul. numer. 14. de re iudic. dicat tunc iuramentum non esse voluntarium, sed necessarium, tamen est aduertendũ quòd tunc necessitas non est pręcisa: potuit enim iurare, is qui alijs iuramentũ detulit: ac proinde deferendo illud videtur voluntariè facere. Iuuatur hęc sententia, quia communiter traditur, probationem verè legitimam non dici ex iuramẽto: glo. celebris, in l. cum de indebito, verb. legitimis. ff. de proba. quam extollũt scriben. per Cores. in notab. verb. mãdatum fol. 168. & Ias. in §. quadrupli. nume. 4. Insti. de actio. Fel. in Rub. de proba. col. 3. & in praxi commendat Alexand. consilio. 119. numero. 9. li. 2. Nec fert ratio, vt quis proprio iuramento obtineat, non solum contra eum cum quo tunc litigabat, sed etiã cõtra alios, nec tunc merita causæ applicantur contra alios: nec est tuta argumentatio à sententia ad iuramentum, vt per glo. & Doct. in l. secũda. ff. d. iure iur. quæ differẽtia maximè iuuatur ex tex. ad hoc notab. in l. si iurauero. ff. de iure patro. Iuuatur satis ex alijs in simili, quæ tradit Ias. in l. si quando. numero. 58. C. vnde vi. vbi cum Bartol. & multis resoluit, probationẽ ex iuramento (etiam permittente statuto) non nocere tertio seu alij, præterquam ei cõtra quẽ iuratum est. Facit textus & ibi notat Barto in l. 1. ff. quando ex fac. tut. tradit

dit Matthæ. Afflict. li. 1. cõsti. Neap. Rub. 26. nu. 35. & in simili multa tradit Hispan. Xuar. in l. post rem iudicatã fol. 128. secundũ priorem editionem Concludo igitur vt tunc sententia faciat ius quo ad alios, quando lata fuit ex legitima probatione omninò necessaria, non quando ex iuramento patris obtinentis, maximè in ijs, de quibus agimus circa feudũ vel maioratum, similésue causas graues, in quibus cautiùs est agendum. * Ex quibus infertur dict. l. ingenuũ, non ita procedere in causa decisa iuramento victoris contra glos. & Docto. vbi suprà. Quod confirmatur ex traditis à Bald. d. l. 2. num. 5. C. quib. res iud. non noc. Alexand. in l. sæpe. nu. 76. Feli. in d. c. penul. nu. 9. & nu. 17. de re iudic. Deci. consi. 342. col. fi. Præpos. in cap. causam. 2. qui filij sint legiti. dum scribunt requisita, vt sententia alijs noceat: & melius per Tiraq. de nobil. d. c. 37. ex num. 2. Octaua limitatio colligitur ex prioribus: vt quanuis sententia & res iudicata noceat successoribus in bonis feudalibus, vel maioratus, non ita noceat transactio, ex sententia eorum, quos probaui, suprà hac parte. nu. 46. versi. igitur. Quib⁹ addo in terminis Paul. post. Inn. in c. auditis. nu. 21. de præscri. faciunt quę superiùs tradidimus de transactione & compromisso nõ admittendis in ijs, in quibus alienatio prohibetur: quod etiam tradit Cardi. Paris. consi. 85. nu. 12. libr. 3. & sic est differentia inter rem iudicatã & transactionem. Ex quo elegãter limitatur æquiparatio, quam de his facit tex. in l. non minorem. C. de transac. & c. 1. de litis contesta. in. 6. Quã differẽtiam cõfirmo authoritate Alberi. & Cuma. in l. 3. §. itẽ quęri. ff. de reb. cor. in fine, super gloss. ibi, opponente de leg. cum. 2. ff. de transact. Sed hoc de transactione sublimitandum puto, nisi transactio à Rege, vel supremo prouincię domino confirmaretur, (vt sæpe vidimus in similib⁹ causis arduis inter magnates prudenter transigentes.) quod iuuatur fauore pacis, & publicæ vtilitatis: vt in simili dixit Ange. quem sequitur Ias. in l. contra iuris. §. fi. nu. 7. vers. 6. ff. de pact. iuuaturque magis authoritate regia confirmante transactionẽ vt in simili tradit Paris. cons. 16. nu. 35. & sequen. lib. 1. facit tex. in c. 1. in fi. de transact. ibi. [vires plenissimæ notionis ex nostra authoritate suscipiat.] & ibi gl. & Doc. notãt & Matthæ. Afflict. in c. 1. num. 110. quæ sit regal. vbi multa ad hoc conducentia cumulat, & Chas. in catal. glor. 5. parte. 24. conside. à nu. 1. vsque ad num. 208. quod etiã satis iuuatur. ex. I. C. in l. adoptio. 38. ff. de adoptio. Iuuatur etiam ex l. secunda. ibi, [imperiali beneficio.] ff. de rebus cor. Nona limitatio inferri videtur ex superioribus, maximè ex duabus proximis: vt * non procedat conclusio superius firmata, quãdo sententia lata est ex cõfessione succumbentis: licèt enim ea dicatur optima probatio contra confitentẽ, non tamẽ nocere debet alijs, in quorũ fraudẽ fieri possit, arg. l. qui testamentũ. 17. in fin. ff. de probat. & ibi Bar. facit etiam l. cũ quis decedẽs. §. codicillis, & §. fi. & vtrobi. Bar. ff. de leg. 3. Conducunt etiam quæ notat Ias. in l. si quando. nu. 38. C. vnde vi. Sed magis in terminis hoc cõprobatur ex doctrina Bal. in c. fi. col. 2. nu. 7. de confes. ibi, [ex confessione surgeret alienatio proprietatis,] vbi, sentit inefficacẽ esse confessionem eius qui alienare prohibetur: quod maximè intelligi debet vbi, talis prohibitio est in fauorẽ alterius vt plenè & vtiliter tradit Tiraq. & quẽ sæpius alle-

legare nō piget (in lib. de iure marit. glo. 5. q. 10. nu. 114. & 116. 118. Ita tandem resoluo grauem illam, vtilē que quæstionem: vt sententia in feudo, & maioratu solēniter lata obstet successoribus regulariter, maximè liberis ipsius succumbētis, exceptis casibus superius notatis & ita iudicatū vidimus corā serenissimo Rege nostro cuius æquitate & prudentia incomparabili, maior huic sententiæ authoritas accedit.

51 Aliter etiam limitanda videtur regula huius. l. dū patri interdicit alienationem aduentitiorum, vt nō procedat quādo filius haberet rem, quā is vel pater ei emisset, cum pacto reuendendi. Tunc enim securè dicendum videtur posse patrem rem tradere primò venditori, vigore pacti. cum ea alienatio nō nouam, nec voluntariam causam habeat, sed veterē & necessariam: argumē. eorum quæ diximus suprà nu. 24. & sequen. ex. l. 3. §. item quæri. & l. magis puto. §. si pupillus. ff. de reb. eo. l. fistulas. §. fundum. ff. de contrah. empt. facit. text. in. l. voluntate, in fin. ff. quibus modis pig. vel. hypothe. solu. ibi, [in pristinam causam res redit resoluta vendi tione:] de quo text. vtiliter agit Iaso consi. 128. lib. 4. & in specie ibi cum expendit nu. 4. col. 3. Probatur hæc nostra declaratio ex verbis Are. in. l. si ita quis. §. ea. lege. ff. de verb. oblig. col. 2. in fine, vbi inquit, quòd contrahens ex necessitate præcedētis obligationis non dicitur propriè contrahere, sed magis fidem absoluere, & obligationem implere: per tex. in. l. si tibi pecuniā. 20. ff. si cert. pet. ibi, [ex soluendi causa magis quam alterius obligandi:] ad idē satis in simili facit, quod notat Soci. consi. 48. nu. 4. lib. 1. cuius sententiam referendo probat Deci. in. dict. l. si tibi pecuniam. numer. 2. in fine. Idem Deci. in. l. fin. nu. 5. C. de pact. de quo inferius. Ad idem conducunt multa, quæ vtiliter cumulat Tiraq. lib. de iure marit. gl. 8. q. 23. nu. 184. vsque ad nu. 204. Ad idē facit, quod de necessitate ex iussu testatoris, vel alterius obligationis ad remittēdam iuris solennitatē, tradit Alex. consi. 27. lib. 3. & cōs. 62. li. 2. & consi. 215. lib. 6. & quæ in simili tradit vtiliter Crot. in. l. filiusfa. §. diui, ex nu. 74. ff. de leg. 1. Quæ iura & scribentiū dicta, si rectè attendas, tutiùs procedunt in patre legitimo administratore, in quo sufficit causa sine decreto iudicis, vt superiùs tradidimus. Et ita in patre cessabunt aliqua, quæ ex scriptis Docto. in alijs administratoribus obijci possent. Ad patrem enim legitimum administratorē trahenda non sunt, cum lex multo plus ei tribuat, vt probauimus suprà in. 2. parte. Cessabunt etiā alia quæ obijci possent, si intelligas hanc declarationem (vt eam scribimus) quando tale pactū apponitur in principio contractus. Tunc enim obligatio est magis necessaria, idque vrgentissimè probatur ex multis, quæ vtiliter congerit Tiraq. videndus in libr. de retrac. conuent. in fine, num. 1. cum multis sequen.

52 Ex hac autem vera declaratione ad. l. nostrā, tollitur obiectio: quæ fieri posset ex tex. notab. & difficili, in l. 1. §. fi. ff. de reb. eor. ad quem aptè infertur: cuius verba sunt, [si minor viginti quinque annis emerit prædia vt quoad pretium solueret essent pignori obligata venditori: non puto pignus valere, nā vbi dominiū quęsitum est minori, cœpit non posse obligari.] Vides in illo. §. rem minori venditā pretio non soluto, conuentumq́; vt res obligata esset, quandiù pretiū non solueretur: & tamen. I. C. inquit pignus,

pignus, vel hypothecam non valere, quia cum semel res facta est minoris, impeditur obligatio ex prohibitione legis generaliter interdicentis alienationem rerũ minoris, sine causa & decreto. In primis autẽ adducã aliqua, ex quibus patebit difficultas & rigor illius tex. cõtrarium enim dicendum videretur ex suprà citatis, & quia pactum illud pignoris, dum pretium non solueretur, erat legi cõsentaneum, iuxta textum in. §. offerri. l. Iulianus. ff. de act. emp. & pactũ. iuri consonum magis seruatur. l. non impossibile. l. 1. ff. de pact. gloss. Bart. & omnes, in. l. ea lege. C. de condic. ob cau. Bar. in. l. legitima. ff. de pact. Ias. in. §. diui. 1. lect. ff. d. leg. 1. nu. 31. & præceden. Videbaturque eo casu minor id facere quod faceret prudẽtissimus paterfa. & consequenter iure communi vti: nec circũscriptum vllo modo tũc dici posse, augeturq; ratio dubitandi, quia venditor verosimiliter aliter vendíturus nõ fuisset, quæ ratio contrariam decisionẽ exigebat, vt colligi posset ex decisione tex. in. l. si quis aliã. 46. ff. de solu. ibi. [nõ accipisset rem integram:] & tex. in. l. cũ eiusdem. 54. ff. de ædil. edic. ibi, [non nisi omnes venditorũ fuisse.] Nec erit leuis ratio dubitandi ex eo, quod ibi tota conuentio vnica videbatur, vt sic minor aut totã probare aut à tota recedere debere: iuxta tex. in. l. cum quæritur. 17. ib, [adolescenti aut in totum.] ff. de admi. tut. & in. l. Caius. 23. ff. de manumiss. Nec minus aduersabatur ratio iuris, qua illud pactum vel obligatio rei venditæ pro pretio soluendo cẽsebatur pars ipsius venditionis. l. fundi partẽ. 79. ff. de cõtrah. emp t. ibi, [nam hoc ipsum fundi pretium videtur, quòd eo pacto venditus fuerat.] Et sic vna, eademque res in casu. d. §. nõ debuit diuerso iure censeri: contra reg. l. eũ qui ædes. ff. de vsucap. Contra decisionem illius. §. facit etiã iuris ratio, ne quis locupletetur cũ iactura aliena, quod ibi iniquè, concedi videtur minori contra tex. in. cap. ex tenore vers. nos igitur. de fo. compe. Nec leuis ratio dubitãdi insurgit ex decretis Pontificum. arguendo de ecclesia ad minorem. Videretur enim omninò seruandum pactum obligationis, sicut in ecclesia in pacto resolutiuo fortiùs respondet tex. in. c. verum, de condi. appos. obligatio autem erat leuior, ideoque facilius admittenda. l. fin. C. quæ res pigno. oblig. Bar. in. l. si ita nu. 1. & nu. 3. ff. de auro & arg. leg. Nõ immeritò igitur subtilis Cuma. ibi mirabilem dicit decisionem illius. §. & Fabia. de emp. & vẽd. 7. q. prin. nu. 1. adeo vt Tiraq. de retract. conuen, in fin. nu. 13. putare se dicat esse mendũ in litera illius. §. sentiẽs, verosimilius esse, quò I. C. contrariũ voluerit, idque confirmant ex allegatione Bal. consi. 415. lib. 2. vbi Bal. d. §. citare videtur ad contrarium eius, quod habetur in litera cõmuni: idẽque potuit Tiraque. aduertere apud Bar. in. l. item quia, in fine princip. ff. de pact. vbi eundẽ. §. citat. quasi ibi obligatio minoris tenuerit, quod est cõtra literam illius tex. Sed communis litera verissima est, tum quia ita habetur in libris Florẽtinis, quorum exempla circunferũtur: tum magis inspecta litera, quæ habet decisionẽ negatiuam, cui annectitur ratio quę nullo modo congrueret decisioni affirmatiuæ: ostenditur etiam ex. l. seq. in qua Iureconsul. manifestè indicat præcedentem decisionem dict. §. negatiuam esse, vt communiter habetur, ideoq; eam commendat, & limitat, vt non procedat fisco vendente, quia tunc dicit valere eam obliga-

tionem, quæ non valeret, quãdo priuatus venderet. Veritas etiam literæ cõmunis ostẽditur ex eadem. l. 2. ad finẽ, dum inquit, in priuato venditore opus esse imperiali rescripto ad validandam obligationem rei emptę à minore cum prædicto pacto, vt obligata sit quousque pretium soluatur. Verba autem. d. l. ad exẽplar. Floren. & literam cõmunem ita se habent: [sed hic videtur illud mouere, q̃ cũ dominio pignus quæsitum est, & ab initio obligatio inhæsit. Quod si à fisco emerit: nec dubitatio est, quin ius pignoris saluum sit. Si igitur talis species in priuato vẽditore inciderit: imperiali beneficio opus est, vt ex rescripto pignus cõfirmetur.] Patet igitur verã esse literam, vt in. d. §. obligatio non teneat, licet ea decisio (vt dixi) rigore nõ careat, multisq; iuris rationibus aduersari videatur. Nec teneri potest, quod ad vitãdas difficultates variando scribit Cuma. in. d. §. ad finem & nu. 1. vt eius decisio procedat, quãdo talis obligatio cõtraheretur post venditionẽ perfectam, & sic ex interuallo, quasi contrariũ foret. si à principio vẽditionis res obligaretur. Quæ Cum. declaratio æquitate nõ careat, iuuaturq; maximè ex his, quæ superius adduximus pro ratione dubitãdi, ad decisionem dict. §. Sed quid hæc prosunt? loquitur enim Cuma. contra literã. §. vt ex ea patet, ibi, [si emerit prædia, vt quoad pretiũ solueret esset obligata:] & sic significat text. euidẽter, vẽditionem ab initio fuisse cũ pacto obligationis, nec aliter intelligi potest, cũ non separet tempus pignoris à vẽditione. Idq; magis cõstat ex. d. l. 2. cuius verba proximè retulimus, ibi, [ab initio obligatio inhæsit: quę verba cõsulendo expendit Ludo. Gozad. infra citãdus: & Alcia. in. l. si tibi pecuniã ad finem nu. 21. vers. nec ego. ff. si cert. peta. licèt nullus eorũ Cuma. alleget, & eodẽ modo patet stare non posse declarationẽ Matth. de Affli. in. c. 1. nu. 10. de feud. dat. in vic. leg. cõmis. qui etiã pressus difficultate. d. §. (de quo agimus) intelligebat pactum obligationis ibi adiectum fuisse ex interuallo: quod est manifestè cõtra literam tex. vt proximè ponderauimus contra Cuma. & ita labi etiã videtur Neguz. de pigno. 4. part. prin. nu. 37. qui eodem modo respõdebat. Vides igitur acerbum rigorem Vlpiani, in dicto paragrapho cũ eius decisioni obstẽt plures iuris rationes superius adductæ, quibus rectè cõtrarium respõderi possit: vt sic excusetur Ange. Perus. qui immemor illius tex. indistinctè scribit in. l. si autẽ. ff. de pact. posse tutorem vel curatorem minoris emere & contrahere eius nomine, adiecto pacto resolutiuo contractus: & ita ibi Iacob. num. 3. Paul. nume. 4. & Ias. nu. 11. in. §. si filius. l. contra iuris: ibi præced. Excusandus etiam Paul. Cast. qui consulendo immemor fuit illius. §. contra quem respondere videtur cons. 318. col. fi. lib. 1. Sic etiam contra eundem text. respõdere videtur Bal. cons. 415. lib. 2. Sic etiam contra illum tex. eius immemor loqui videtur Gozad. in. l. 2. nume. 144. C. de pact. inter emp. & vẽd. similiter eiusdem text. immemor fuit Cagnol. in ead. l. 2. num. 56. & sequen. Et deniq; eiusdem. §. immemores fuerunt doctissimi antiquiores: dum in minore & ecclesia cum rigore respondebant non valere obligationem vel pactũ resolutiuum circa rem emptã: cum debuissent opinionem suam probare ex decisi. d. §. quo nihil melius adducere poterant: & mirum est eos oblitos illius text. in qua obliuione fuerunt Franc. Accur. & Ioan. Andr.

eum referens: & Alber. meminit tamen Pau. sibi contrarius, alio cons. vt inf. probant ex illo tex. opinionem Ioan. And. quam reprobat in. d. cõs. 318. nume. 4. Excusandus etiam est Cur. iun. cons. 146. & sequen. qui nõ immemor illius text. (& cauillando) cõtra eum respondet, execratus (vt puto) nimiũ rigorem illius. §. Sic etiã excusandus est Isernia in. d. cap. 1. §. de feu. dato, in vic. leg. commis. qui in simili. q. Ioan. And. & antiquorũ (quos nõ citat, sicut nec ipse ab alijs citatur) contrariũ scribit memor tñ d. §. quem arguẽdo allegat, nec ei respõdet: Matth. autẽ Afflic. ibi respondebat contra literam, vt supra. Vnde quilibet peritus satis comperiet, quãtus sit rigor illius tex. quantaq; sit huius articuli difficultas. Ego ingenuè * fateor (si contra I. C. loqui liceret) cõtrariũ in specie illius. §. æquius & verius videri. Considero enim iuridica & vrgentissima esse ea quæ superius pro ratione dubitandi ad illum tex. adduximus. Aduerto etiã minorem ementem, ibi venditoris rem consequi pretio non soluto, hypothecamque eiusdem rei fuisse, non alterius, quam pupillus anteà haberet: & sic nullum erat incommodum minoris ex obligatione rei, sed potius venditoris: obligatio etiam tẽdebat ad soluendum pretiũ, quod necessariò soluendum est, si minor vult rem obtinere: & consequẽter videbatur obligatio in causam necessariã quæ nullo modo vitari potest: quo respectu solet à iure permitti alienatio rei minoris, vt superius deduximus: & sic contra iuris principia videtur ibi Vlpianus respondere: approbando emptionem, & irritando obligationem eiusdẽ rei emptæ. Minus enim durũ fuisset totã conuentionem irritare, sed dandæ sunt manus, respõso I. C. Vlpiani, cuius rigorẽ notare videtur. I. C. Paul. ibi. l. seq. in illis verbis [sed hic illud mouere videt:] & ibi, [pignus ab initio inhæsit quod aduertit.] Neguz. de pigno. d. 4. par. princ. nu. 35. cui addes quod Pau. videtur etiam sugillare ratio. trad. ab Vlpia. eo quòd in illa specie nunquã fuisse videtur dominium quæsitum minori, sine vinculo obligatiõis, quę ab ini. inhæsit. Sic contra. d. §. (vltra iam adduct.) vrget tex. eiusdem Vlpiani, in lege. 4. §. penul. ver. sed & si minor. ff. de manum. ibi, [nã & si pupillus emat æquum est eũ fidem implere, cũ sine damno eius hoc sit futurum.] Quem tex. ibi vtiliter inducunt Bar. & Alb. sub. §. fi. plenius Benedi. Plumbi. in eadem. l. §. penult. num. 4. notat etiam Bal. in. l. vna. q. 10. nu. 20. C. si seruus extero. Cõstat igitur ex ęquitate & iuris rationibus iudicioque Cumani magisq; authoritate. I. C. Pau. in. d. l. 2. ff. de reb. eor. summũ esse rigorem decisionis Vlpiani in. d. §. fin. l. 1. (de quo agimus.) qui tex. ad patrem legitimum administratorem trahi non potest res: vt superius probaui. nu. præcedẽ. & colligitur ex infr. dicendis. Et inde inferendo elegãter significat. I. C. in. d. l. 2. petendã esse in eo specie, cõfirmationẽ obligationis à principe: quasi dicat, tũc sine dubio principẽ confirmaturũ obligationẽ, idq; à I. C. dictũ puto: qa sentiebat iustè facturũ principẽ confirmando obligationẽ: quę iure ipso valere debuisset: vt aliàs habetur in. c. 1. de transac. Et diximus sup. hac parte in fine. nu. 50. & ex hoc notabiliter colliges sentire. I. C. ibi. nõ censeri difficilia quę iure & æquitate à principe peti possũt, licèt ab inferiorib⁹ obtineri nequeãt: licet etiã in cõcessione derogãdum sit iuris rigori quod in simili ex grauibus Do- *

M 5 cto.

cto. tradit Socin. in l. quidam relegatus. col. 3. ver. secundo infertur. ff. de reb. dub. Tiraq. de retrac. ligna. §. 32. glo. 1. nu. 63. cui adde in simili Paul. in l. omnimodo. §. imputari. C. de in offi. testa. adde quod circa iustitiam multa à solo principe impetrari possunt, quæ nec valde difficilia censentur. lege diui. 27. ff. de pœn. leg. 1. §. vlti. ff. de quæstionibus leg. 2. §. fin. ff. si liber. ingen. esse dic. Sic gratia adoptionis vel legitimationis. leg. secunda. ff. de adopt. l. quæris. ff. de nat. resti. Sic ex causa permittitur, vt à iuris regulis recedatur. l. si hominem. 30. ff. mãda. quam Bart. ibi dicit sing. & Felin. in c. 1. nume. 49. de constit. Ias. in l. nemo potest. 1. col. ff. de lega. 1. Ias. in l. non solum. §. morte. nume. 37. ff. de noui. oper. nunt. Hispanus Xuar. alleg. 14. pag. secund. Infertur. cum decisio. d. §. summo rigore procedat, rectè Cuman. ibi. nu. 1. sentire tex. illum omninò restringẽdum ad suos terminos, nec ad alios trahendũ facit. l. quod verò cõtra. ff. de legibus & quæ notant scriben. in Authenti. quas actiones. C. de sacrosf. eccles. Infertur. 3. ꝙ cum text. loquatur de minore emente & sic de causa onerosa, non extendetur ad causam lucratiuam secundum Cuman. notabiliter ibi num. 1. & exemplum huius restrictionis est, quando aliquis donaret rem minori aliquo pacto rem ipsam afficiente, quod inferius vltra Cum. expressis iuribus probabitur illatione. 21. Infertur tamen ex superius adductis, non esse veram rationem differentiæ, quam tradit ipse Cuma. ibi dicens. pactum, de quo in eo paragrapho non censeri partem contractus, vt cẽsentur alia pacta: quia illud erat ad securitatẽ conuentionis, quod ratione caret & satis corruit ex doctrina. I. C. in. d. l. fundi partem. ff. de cõtrah. empt. teneo igitur restrictionẽ Cum. ob summum rigorem illius. §. ex quo restringitur, ne ad alia pacta trahatur, improbo tamen rationem differentiæ Cuma. Infertur. 5. quod cum decisio illius tex. trahenda non sit extra terminos suos, iam facilius substinebitur, quod æquius & verius tradunt Iser. vbi sup. in dict. cap. 1. de feu. dato. in vic. leg. com. vt minore vel ecclesia emente rem aliquam valeat conditio vel pactum additionis in diem, & legis cõmissoriæ: quibus emptio ipsa resolui potest, & res à minore vel ecclesia auferri: licèt aliqui malè condixerint: & sentẽtiam Iserniæ, eo non relato satis probat Plumbi. in. d. l. 4. §. penul. num. 4. ff. de manum. Nec admittenda esset iniqua restrictio ad hęc pacta in venditionibus approbata vt cõstat ex titulis. ff. de in dien addic. & de leg. commiss. minor enim & ecclesia tunc iure cõmuni vtuntur, nec ex illis pactis circunscribuntur, ideoque personæ in alijs priuilegiatæ sub regula illorum iurium compreheduntur: iuxta notanter tradita à Dec. con. 5. idque satis probatur ex. c. verum, de condit. appos. & in terminis ex. leg. si in emptione. 36. ff. de mino. vbi tunc ex causa lęsionis minori conceditur restitutio, & consequẽter præsupponitur valere contractum vt docet Imperator in. l. 2. &. l. si quidem. C. de præd. min. q̃d latius vide inf. illatione. 14. ad finem, ver. idem autem, & ver. iam igitur. Infertur. 6. ex vera declaratione & restrictione. d. §. iã eius decisionem non obstare veræ traditioni An. Iaco. Pau. I. in. d. l. si nautem &. l. contra iuris. §. si filius. ff. de pac. quos suprà retuli: vt scilicet tutor, vel curator minoris, administratorque ecclesiæ: possint illius emere cum similibus pactis & cõditionibus: quicquid

quid respondẽdo inuoluat Goza, cõsil. 15. ad fine. ver. ad quartũ. Infertur 7. decisionem illius. §. iam non obstaturam ei, quod tradit Tiraq. in lib. de iure marit. gl. 8. nu. 224. dicens se cõsuluisse, quòd cũ mulier ante matrimonium emisset rem aliquã cum pacto reuendendi, posit postea contractis nuptijs, ex vi pacti rem restituere, non expectato consensu mariti, sine quo ex lege, statuto, vel consuetudine facultatem contrahendi nõ habeat. Quod aptè cõfirmatur (vt ipse inquit) ex multis, quæ ibi tradit: confirmatur etiam ex ijs, quæ hic adduximus nu. 15. & nu. 24. Infertur. 8. à maiori, quod hodie apud Lusitanos, quanuis maritus immobilia alienare nequeat sine consensu vxoris. l. reg. lib. 4. tit. 6. poterit tamen liberè retradere ei, à quo ante matrimoniũ emerat cum pacto reuendendi, cum ea alienatio non voluntaria, sed necessaria sit, originemque habeat à tẽpore ante matrimoniũ. Infertur. 9. non * obstante decisione. d. §. sustineri possit opinio Dec. in. l. si tibi pecuniam. nu. 5. ff. si cert. pet. amplianis eleganter tex. ibi, limitantisque tex. præcedẽtis parag. si pupillus. l. non omnis, eodem titu. tradentisque vt minor ex causa mutui transferat dominiũ pecuniæ sibi donatæ eo pacto, vt eã mutuo daret. Multa enim iuuãt opinionem Dec. cui obstare videretur tex. in. d. §. si. de quo agimus, cuius immemor fuit Dec. eiusdem tamen memor ibi Alcia. nu. 21. opinionẽ Decij ex illo tex. improbat; nec sine colore si literã respicias. cui tamen responderi potest ex supra dict. quod nullo modo extra suos terminos trahi debet & pro Dec. elegãter inducas decisionẽ & ratio. tex. d. l. 4. §. antepen. ver. nã & si pup. ff. de manum. Infertur. 10. ex declara. & restri. illius. §. nõ obstare eius decisionem ei, quod in facto respondit Soci. consil. 48. col. 1. & 2. lib. 1. quem sequitur Deci. in. l. si tibi pecuniam. nu. 5. ad finem, & in. l. num. 5. C. de pact. vbi tradunt quod mulier ex statuto prohibita alienare, vel dare marito vltra certam quãtitatem: poterit liberè id facere de ijs quæ sibi donantur eo pacto, vt de illis liberè disponat: quod tamẽ ita indistinctè scriptũ, non est verum: debetq; intelligi, vt resoluo in Authen. excipitur inf. tit. seq. interim tamen ex supr. dictis tollitur obiectio, quæ ex. d. §. fieri posset cõtra Soci. & Dec. videretur enim ex verbis illius text. quod cum semel res peruenit ad personam alienare prohibitam, non valeret pactio adiecta in contrariũ: sed (vt dixi) decisio illius. §. non est trahẽda extra suos terminos, habetque diuersam rationem: vt constat ex supr. deductis. Infertur. 2. ex vera declaratione. d. §. eius decisionem nõ obstare doctrinæ glo. receptæ, in. l. seruus. C. de pact. & traditioni glo. etiam receptæ, in. l. 2. in fin. C. de inuti. stipul. sic non obstabit gl. in leg. Titio centum. §. 2. glo. vlt. ibi, [tempore manumisionis.] ff. de condit. & demonst. in quibus locis & multis similib9, nemo videtur meminisse illius duri. §. nec Boer. in simili. decis. 182. nu. 34. & sequen. Infertur. 12. nõ esse verũ, quod ex rigore illius. §. scribunt quãplures viri doctis. in locis infr. proximè citandis, trahentes decisionem illius. §. ad alia pacta resolutiua vel cõditionalia, in conuentionibus minorum vel ecclesiæ: quod esset contra P. V. & contra iuris rationes, vt supr. Hæc inferuntur ex restrictione Cumani ad dic. §. probata, vltra eum ex multis iuribus & rationibus: nunc autem subijciam alias illationes, ex rigore, expressaq; decisione illius. §.

Infertur igitur.13.ex decisione rigo req; illius.§.ibi esse casum notabilé, in quo vnica conuentio scinditur,& pro parte approbatur, pro parte irritatur ad limitationem dictæ.l.Caius ff.de manum. cum ibi notatis à Plūbino,& Boer.ad eum:ad limitationé etiam text. in.d.l.cum quæritur.17.ibi,[aut in totum.]ff. de administra. tutor.vtque ita limitentur,quæ sæpè tradūt scriben. quòd actus in totum debet acceptari vel omitti : vt latè Ias.in dict.l. contra iuris.§.si filius,ex nume.16.& sequen.ff. de pact.Infertur.14.notabilis limitatio ad regulā & rationem.d.l.fundi partem. ff. de contrahen.empt. dum probat quòd talia pacta cēsentur pars pretij in vēditione : de quo copiosè agit Tiraq. dicto libro de retrac. conuen.in præfa.ex nume.20.cum sequen. text.no tab.in.l.quinta.§. melior. ff. de in diē adiect.Barto.Ias. Ripa in. l. prima.§. si hæres. ff.ad Trebel.scrib.in.l.2.C. de rescind.vendi.Infertur.15.ex decisione dict.§.nouum exemplum ad * doctrinam quam Barto. & alij colligunt ex text.in.l.Iulia.§.si quis colludente.ff.de actio.empt. vt succurratur tunc ei qui cum minore contraxit: vt agere poßit an minor velit stare contractui: idque iustius fieri tūc poterit,quā in specie.d.§.si quis colludente : cum hic non sit minor circunuentus,& ita magis militat ratio eorum quæ Doctor.tradunt,de quibus supra dixi nume.36.Infertur.16. ex decisione illius.§.limitatio ad id quod scriben.in varijs locis notant, dicentes,non cēseri damnum, amittere id quod erat acquisitū, si reuertatur ad eum, à quo processit: glos.& Docto.in.l.ea quæ,58.ad finem.ff.de donat.inter vir.& vxo. gloss. Bart.& alij,in.l.si ita.19.ff.de verbo.obligat. vbi melius Ferret.latè Tiraquel.in.l. si vnquam verb.donatione ex num. 156.notat Hispanus à Couas Ruu.li. de spon.2.part.cap.3.§.3.nu.8.Vides autem in.d.§.(de quo agimus) rem ad minorem venire à manu vēditoris,non tamen ei obligari, ne minor lædatur.Infertur.17.à Matth.de Afflic.vnum notatu dignum,lib.3.consti.Neapol.Rubr.5.nume.16.vbi ex d.§. absque alio fundamento tradit: quòd si habens feudum, impetret à Rege vt illud alienare poßit, & vendat adiecta pacto pignoris, seu hypothecæ ipsius feudi, quousq; pretium soluatur, venditio valebit, nō autem obligatio : cum ex natura feudi nec obligatio, nec alienatio valeat absq; consensu domini.Quod extollit idē Afflic.in cap.1.12.not.quæst.24.nume.107.de prohib.feud.alie. per Feder.Sed hæc vera opinio Afflic.magis iuuatur vltra eum, alia considera tione: quia scilicet in ea specie consensus regius limitatus est ad vnam alienationem faciēdam à primo feu datario, ideoq; extendi nō potest ad * aliam,alteriusque feudatarij: cum rescripta non extendantur de casu ad casum,minusque de persona ad personam:iuxta reg.c.cum dilecta,cum ibi notatis de rescript.c. ex parte. de offi.deleg.no.Bar. in.l.1.§.interdum nu.4.ff.à quib. app. non lic. Iuuatur * magis : quia permißio vnius alienationis nō extenditur ad aliam maiorē vel minorē.ex tex.not.in.l. si pupi §.si prætor.ff.de reb.eorum ibi,[qui aliud fecit,q̃ quod à prætore decretū est,nihil egisse.]Quod ibi notant Alber.& Cuma.& Bar.in.l.sicut.§.si permiserit.ff.quib.mod.pig. vel hyp.sol ui.& Alex.in.l.in actionibus nu.2.ff. de in lit.iur. & ibi Ias.nu.15.Idē Ias. in.l.in suis nu.28.ff.de lib.& posth.& Anto.Burg.in Rub.extra de emp.& & vend.col.vlt. vbi illū tex. extollūt. Ex quo

Ex quo vrgenter iuuatur opinio illa Afflict. quæ apud Lusitanos vtilis erit, in habentibus terram coronæ Regiæ, quæ sine assensu regis nullomodo alienari, vel obligari potest, ex. l. reg. lib. 2. titu. 17. & ex. d. §. si prætor aptè comprobabis, quod notabiliter inquit Paul. Cast. in. l. quicunque. §. 1. num. 2. ff. de institor. act. Inferri potest. 18. ad identitatē rationis, vt proxima illatio Matth. de Afflic. habeat locum, non solum in pacto, quo feudum ipsum obligaretur ab emente: iuxta terminos, in quibus loquitur Afflict. sed etiam in pacto reuendendi: quando scilicet feudatarius impetrata à Rege vendendi licentia, venderet adiecto hoc pacto reemendi. Ad hoc enim necessarius etiam esset regis consensus, cum sit diuersa alienatio, ad quam non extenditur simplex licentia priori feudatario concessa. Faciunt, quæ notat Bart. in. l. 1. numero. 5. ff. ad. l. Iuliam maiesta. sed tunc putarem attēdendum cuius fauore concedatur ea licentia, an feudatarij vendentis, an emētis: vt priori casu extendatur concessio ad pactum reemēdi: quam alienationem vidimus inter virum nobilem & comitem illustrissimum.

53 Infert. 19. vtilius & aptius ad quæstionem antiquorū, quæ frequentissima est, an in vēditione facta minori vel ecclesiæ, valeat pactum reuendendi, seu reemendi. In qua Fran. Accurs. tenuit tale pactū ecclesia vel minore emēte pro non scripto haberi, venditionemq; puram censeri: & ita Ioan. Andr. ad Specu. titu. de pact. in princ. (vt supra retuli) Et Alber. dicēs ita decisum fuisse, in. l. si ad resoluendam. C. de præd. mino. & Fabian. de empt. & vendi. 7. q. princi. nu. 1. citās solum Ioan. Andr. eiusq; opinionem probās, ex. d. §. de quo agimus, & ex eodem tex. eandem opinionem probauit Paul. Castr. cons. 112. ad finem lib. 1. refert Tiraq. in lib. de retrac. cōuent. in fine, nu. 10. idemq; Tiraq. retulerat in lib. de iure mar. fol. 250. secūdum antiquam æditionem. Nam post. 30. plus minus annos, eundem librum reformauit, & in nouo hanc q. tantum tangit glos. 8. nu. 90. remittens se ad lib. de retrac. & in. d. lib. de iur. mari. vbi suprà dicebat Tiraque. non videre, quid respōderi possit ad text. in. d. §. postea autem in. d. lib. de retrac. nu. 13. idem repetit, subdens tandem sibi persuasum, esse mēdum in litera. d. §. quod supra confutauis & eadem partem ex. d. §. securè probat Gozad. cons. 15. & sequen. Vides igitur in hac quotidiana. q. authoritatem Franc. Accur. Ioan. Andr. Alberi. Paul. Castr. Fabia. Gozad. vt pactum de retrouendendo non valeat, quando minor vel ecclesia emit. Vides etiam confessionem Tiraq. dicētis, non posse responderi ad text. d. §. deinde ipse Tiraq. d. loco de retrac. nu. 11. ad corroborandā eam opinionem, aptè adducebat sententiam Innocen. in. c. verum. de foro cōpeten. quam aliqui sequuntur, vt per eum ibi: cui adde Pau. Cast. in Auth. multò magis. C. de sacros. eccles. vbi extēse refert Innoc. & in fine citat Ioan. Andre. ad Specu. vbi supra. Notabis tamen quòd Tiraq. d. nume. 10. non benè citat in hac. q. Ludoui. Gozad. in duobus locis. Magis enim contrarium dicit eius, ad quod eum citat, vt statim videbis. Idem autē Tiraq. vir doctus & mirè diligens in eodem loco, nume. 2. in fine, refert Iacob. Butri. contrarium volentem, imò quòd tale pactum de retrouendendo valeat, & obseruari debeat, ecclesia vel minore emente: ad idemque refert Paulus qui consulendo (sibi contrarius)

trarius) hoc asseruit, cōs. 318. col. vlti. lib. 1. Bene etiam ad hanc partem citat Bald. cons. 415. lib. 2. aliqua etiam notanter adducit in cōfirmationem huius sententiæ: cui adde pro hac stare apertè Gozad. sibi contrarium, in repe. l. 2. nume. 144. C. de pact. inter emp. & vend. vbi malè allegat Ioan. Andr. qui contradixit, vt supra. Hāc partem etiā apertè quasi sine dubio sequitur Neguzan. de pigno. 4. parte princi. nu. 37. immemor eorum, qui contradixere: hāc partem etiam magis videntur probare, licèt generalibus verbis, Ange. & Iacobi. in l. si nau tem. ff. de pact. & specificè Pau. num. 4. & Ias. nume. 11. in d. §. si filius. l. cōtra iuris, eod. titu. quanuis videantur tandem remittere ad Ioan. And. contradicentem, ideoque Gozad. in d. cons. contendit. Pau. & Ias. in d. §. adduci magis debere pro contraria parte, in quo cum Gozad. digladiatur, Curt. Iun. cons. 146. cons. seq. Ambo enim in hac. q. consulti contraria responderunt, & vterq; conatur in suā partē adducere Pau. & Ias. in d. loco. Addo etiam pro hac parte apertè Boer. decis. 182. nu. 35. vbi ita intelligit, citatq; Paul. & Ias. in d. §. si filius, vt etiam facit Neguzantius, dicto loco & sic cōtra allegationem Gozad. in dicto consilio. Vt autem prius liqueat de numero. aduertas hanc partem magis placere Tiraq. in dict. loco. nume. 13. cum ob id putet corruptam esse literam. d. §. Similiter hanc partem videntur magis probare Doctor. dum cōmuniter reprehendunt opinionem Innocen. in d. c. verum: concludētes, valere pactum expressum resolutiuum contractus contra ecclesiam vel minorē tali pacto emētem, vel ex causa donationis recipiētem: vt copiosè refert Tiraq. in d. loco. nume. 14. & vltra eum Ancha. cō 217. num. 2. Isern. & Afflic. num. 10. in d. c. 1. de feud. dat. in vi. leg. cōmiss. & securè Soci. cons. 48. nu. 5. lib. 1. & Hispa. à Couas Ruu. lib. 1. resol. c. 14. num. 6. vers. qui omnes: & colligitur ex Prepos. in c. verū. de condi. appos. ex qua relatione vides Doct. variare, sed hanc receptiorem opinionem videri, cōtra quā forsan putauerit ipse Tiraq. hoc ex professò tractans. Cur. autem Iun. d. cons. 147. nu. 1. & cons. præceden. timens opinionem Ioan. And. & decisionem d. §. fin. l. 1. ff. de reb. cor. (de quo agimus) excogitauit in minore emente, nouam differentiam: distinguendo, an minor emat, an eius tutor vel curator. In priori casu intelligit procedere text. in d. §. fi. & similiter opinionem Ioan. And. vt tunc nec obligatio, nec pactum valeat. In secūdo autē quādo tutor vel curator nomine minoris emit, intelligit contrariam opinionē, vt scilicet obligatio, & pactū teneat. Quam distinctionem probat etiā succintè Cagnol. in l. secunda, nu. 57. C. de pact. inter emp. Sed eam differentiam futilem censet Tiraq. in d. loco, nu. 10. & prius Gozad. d. cons. 15. ad finem. quem in hoc malè cum Curt. iungebat Tiraq. Antequam verò aperiam, quid verius putē in hoc articulo, nō dubito rectè Tira. & Goza. improbasse differentiā illam Curtij & Cagnol. nec eam stare posse, ad tex. in d. §. de quo agimus: cum enim loquitur de minore emente, intelligitur per se vel per curatorem: quia eadem ratio est, & vtroq; casu pariter militat prohibitio legis, quam I. C. ibi respexit: & ita sentiūt cōmuniter Doctor. si eos attentè legas, maximè dum æquiparant minorem & ecclesiam, iuxta. c. 1. de in integ. resti. licèt quo ad alia facilius præsumatur fraus, & læsio minoris per se contrahentis, q̄ per curatorem

torem, Ang. & Cum. l. apud Iulianũ. §. cõtractũ. ff. quib. ex cauſ. in poſſ. ea tradit Cardi. Pariſ. conſ. 98. nu. 25. & cõſ. ſeq. li. 1. Iam igitur reiecta diſtinctione & differentia Cur. & Cagno. omiſſaq; ſcribentiũ varietate, æquiorem, verioréq; cẽſeo ſecundã opinionem, cõtra Io. And. & Albe. vt ſi minor, vel eccleſia emat cũ pacto reuẽdendi, quia vẽditor aliter alienare noluit, pactum valeat, omninoq; ſeruari debeat: quia cõtrarium eſſet lõgè iniquũ, & reipu. pernicioſum: auferret enim res ſuas hominibus cõtra fidem cõuentionis, quod dici non debet, iuxtà. l. 1. §. cõueniat ff. de poſ. & cõtra doctrinam tex. in. l. in commodato. 17. §. ſicut. ff. commod. ibi, [nõ decipi beneficio oportet.] Probatur etiã, quia pacta reſolutiua cõtractus licita cẽſent, & indiſtinctè à iure approbãtur, vt deduximus ſup. in. 5. illatione. Sed vrgẽtius probatur hæc ſentẽtia, & iudicio meo euidenter: quia videmus ſummos Põtifices in ſacris canonib⁹ admittere talia pacta reſolutiua cõtractus, & in ſpecie pactum reuẽdendi, ſi nõ habet labem vſuræ. c. ad noſtrã, de empt. & vend. capit. illo vos. de pignor. & vtrobique ſcrib. & in cap. conquæſtus, de vſur. notat Chaſſan. deciſ. 1. de vſur. & alibi ſæpe ſcribent. Ergo approbatio iuris canonici non poteſt non cõprehendere eccleſiam, perſonaſque eccleſiaſticas, & eadem ratione minorem, ſimilèm ve perſonam priuilegiatam: quod mihi probatur ex doctrina. I. C. in. l. verum. 12. §. ſciendũ. ff. de mino. ibi, [cauſa cognita ſi capti eſſe probentur:] & ibi, [ſobriè rẽ ſuam adminiſtrãs:] & ibi, [nec enim euentus, ſed inconſulta facilitas:] & inferius, [Nec enim captus eſt emendo rem neceſſariam licet maritalẽ.] Facit etiam doctrina text. in. l. quod ſi minor. §. non ſemper, eod. tit. ibi, [niſi manifeſta circũſcriptio ſit.] Facit. l. 1. C. ſi aduerſ. dona. Nec talẽ reſtrictionẽ patitur deciſio, ratioq;. l. 2. C. de pact. inter empt. quæ ratio magis militat in eccleſia emẽte, quę nulli laqueũ inijcere vult, nec in actib⁹ ſuis fraudẽ admittere. c. per tuas, vbi gl. & Doct. de dona. Probabitur etiã hęc ſentẽtia ex traditis in ſequẽti illatione, in qua reſpõdebimus. d. §. quo cõtradicẽtes fundãt ſuã opinionem.

54 Infertur. 20. vtiliter ad intellectũ in. l. ſi ad reſoluendam. C. de præd. minor. cuius verba hæc ſunt: [ſi ad reſoluendam donationem, quam in emancipatũ te pater contulerat, mi. 25. an. cautionẽ ei emiſiſti cũ huiuſmodi ſcriptura cõtra ſenatuſ. autho. data ſit, non oberit iuri tuo.] Namq; ex deciſione illius. l. inquit Albe. ibi fundari opinionẽ Frãciſ. Accur. quã proximè improbauimus: & eandẽ. l. pro ea opinione adducit Tiraq. in. d. li. de iur. marita. fol. 250. ſecundũ antiquam æditionẽ, idem autẽ Tiraq. d. lib. de retrac. conuenti. in fi. num. 12. inclinans in contrariam partem, reſpõdet ad eam. l. cum expoſitione glo. ibi, in verb. emiſiſti: videlicet qđ ibi reſolutio donationis fiebat ex interuallo: quam expoſitionẽ probat etiam Cuma. in dict. §. fin. l. 1. de reb. eorum, nume. 1. Pau. conſ. 318. col. fi. lib. 1. & apertè Salic. in dict. l. ſi ad reſoluendam: & ſic expoſitio gloſſ. recepta videtur, ſecundum quam ceſſat argumentatio Albe. Ioan. Andr. & aliorum: quia quæſtio de qua agimus, procedit, quando pactum reſolutiuum contractus vel donationis ponitur à principio: nec eſt diuinatoria expoſitio glo. quia ſi attẽdas ad verba illius. l. apertè videbis, donationem fuiſſe perfectam ac proinde minor non poterat amplius rem diſtrahere, *

here, nec ea translatio poterat dici incontinenti fieri: sed ex interuallo: vt in simili notabiliter tradit Neguzan. de pigno. 4. par. num. 35. vers. nihilominus, cũ sequen. Suadetur hoc ex verbis. d. l. ibi, [contulerat:] significat enim perfectam donationẽ: suadetur etiam ex verbo [emisisti:] nec enim poterat mitti cautio resolutiua donationis, nisi ex interuallo. Nec videtur lex illa, rectè à Doct. adduci in * proposito ad pactum in cõuentione appositum à principio, vel ex interuallo: ibi enim (si bene aduertas) non agitur de pacto vel cõditione, sed de reuocatione simplici & pura, eius qđ actum erat: atque ideò sicut donans nõ poterat reuocare, quod dederat, iuxta legem perfecta. C. de donatiõ. quæ sub mo. dist. c. verum. de conditione appo. Ita donatarius minor vel ecclesia, quibus iura interdicũt facultatem alienandi, non potuit refutare donatum. l. magis puto. §. fundum ff. de rebus eorum, allegatur autem sæpissimè dict. lex. ad illud vulgare, quod solennitas requisita in contractu, debet interuenire in distractu: de quo plenè Tiraq. dict. lib. de iure mar. glos. 5. ex nume. 12. In eadem. l. cauendum est à glo. 1. dum exponit, [tradẽdo,] videtur enim exigere traditionem, vt sit locus decisioni illius leg. Sed contrarium dicendum est, vt sufficiat donationem factam esse, ex qua competeret actio ad rem donatam: sicut enim in rebus minorũ prohibetur alienatio post dominiũ quæsitum, ita quando actio competit ad rem immobilem: secundũ glo. receptam, in lege prima. C. si aduer. trans. & dixi latissimè suprà in Rub. in. 12. conclusione. Et ibi traditis adde Beroum in ca. nulli nu. 73. de re. eccles. non alie. notat in simili Alex. cons. 27. libro tertio quem sequitur Tiraq. de retract. cõuention. in fine, nume. 108. Infertur. 21. ex proximè deductis. quod si à principio cum fit donatio minori vel ecclesię, adijciatur pactum: modus, vel cõditio: etiã ad resolutionẽ donationis, vt res reuertatur ad donantem, vel ad alium, absque dubio seruabitur quod conuentum erit: quicquid ex Innocent. dubitasse videatur Pau. Castr. in Authen. multo magis. C. de sacros. eccl. hoc enim receptius est, per tex. in. d. c. verum, de cond. appos. c. põtifices. 12. q. 3. notant Doc. in varijs locis, vt tradit Tiraq. de retract. conuen. in fi. nume. 14. Hispanus à Couas Ruu. d. lib. 1. resol. cap. 14. nume. 6. Ancha. & Soci. in locis supra citatis. Quod etiã in minore, cui res donatur eo pacto vel onere, probat text. in. l. causam. 20. ff. de manumis. l. si rogatus. ff. de manu. vin. quibus iuribus & authoritatibus probatur differentia & limitatio quam tentabat Cuma. in. d. §. fin. distinguens inter causam lucratiuam & onerosam: sed nõ ideò putes similia pacta in venditione vel emptione minoris non esse seruãda: esset enim cõtra veriorem & receptiorem sententiam, vt supra: planiùs autem seruantur in donatione in qua minor vel ecclesia agit tantum de lucrò. Dictis autem in hac illatione & prece, negare non possum, non parũ obstare tex. in. d. §. fi. sæpe sæpiusque adducto: vtque faciliùs admittatur quælibet responsio, aduertat lector: nõ hîc defendere principaliter duo vtilissima huius illationis & præcedentis, non solum vera, sed magis cõmunia. Igitur quoad casum donationis satisfacit responsio Cuma. quod tex. ibi loquitur de vẽditione & causa onerosa, vt extendi non debeat ad donationem, causamque lucratiuã, quod proximè vltra eum iuribus & autho-

authoritatibus probauimus: idque ſuadet ratio, cũ minor ſemp agat de lucro in donatione, nõ ita in emptione. Facit. l. ad res donatas. ff. de de ædilit. edic. l. diuus Pius. ff. de reg. iuris. Magis obſtat durus ille. §. veriori. receptioriq; opinioni in pacto reuendendi, quam defendimus in præcedẽ illatione: ratio enim dict. paragraphi: ibi, [Nam vbi dominium:] omninò cõgruere videtur emptioni minoris cum pacto reuendendi. Nec ſuſtineri poteſt reſponſio Matth. Afflict. & Neguzan. & aliorum dicentium, quod in eo textu pactum erat ex interuallo. Eſt enim apertè cõtra literam, vt ſuprà deduxi. Vnde confugiendum videtur ad ea, quæ cum Cuma. ſuperiùs probauimus de ſummo rigore illius tex. nullo modo trahendi extra caſum ſuum, nec ab eius ratione arguẽdum eſſe, tum quia in cõtrarium ſunt plures iuris rationes: tum quia in ſpecie eãdem rationem. dict. pagra. impugnat lex. C. in lege ſequenti & alibi idem Vlpianus ſecũ quodam modo pugnans, vt ſuo loco ſupra oſtendimus. Poſſet etiã aliquo colore conſiderari ratio differentiæ inter obligationem, (de qua agit ille paragraphus) & pactum reuẽdendi, (de quo eſt quæſtio noſtra.) Ibi enim hypotheca rei emptæ præſupponit rem ſtare penes emptorem: ideoque ſi is minor eſt, exigit ibi tex. ſolennitatem in alienationibus neceſſariã. At pactum reuendendi ab initio afficit emptionem indicans rem firmiter nõ exituram penes emptorem: vt etiam minor emens non habeat poſteà de quo conqueratur, nec cur recuſet reſtitutionem rei, ſecundum legem conuentionis, argum. tex. notab. in dict. cap. pontifices, & in lege vtique. 16. Paragrapho primo. ff. de rei Vendicatione ibi, [licèt ea aperierit:] & lege. arboribus. 12. §. nauis. ff. de vſufructu, ibi. [etenim ad hoc paratur:] & tandẽ quæcunque euaſio à rigore. d. §. admittenda eſt.

55 Inferebat ex dicto paragrapho (& ſic. 22.) Bal. in. l. fina. C. commod. nu. 2. quod res vendita nõ cenſetur obligata venditori pro pretio ſoluendo: vt ita limitetur tex. in. l. Iulianus. §. offerri. ff. de act empt. ibi, [quaſi pignus retinere poteſt.] Loquit enim tex. de iure retinendi tantum, antequam tradatur à venditore, non ad effectum agẽdi poſtquàm traditur. Ex quo vtiliter infert Bal. in. d. l. fin. quod venditor (apparẽtibus alijs creditoribus) non poterit præferri: quia hypothecam non habet, nec priuilegiũ in re ipſa vẽdita & tradita. Quòd extollit idem Bal. in. l. eum cui. C. de act. & oblig. Alex. in. l. ſi cum dotem. §. fin. col. fin. ff. ſolu. matr. Neguz. de pignor. 4. parte princip. nu. 35. Rip. in lege ſi ventri. §. in bonis. num. 6. ff. de priuil. cred. de quo tamen redenda eſt reſolutio Paul. in. l. procuratoris. §. ſi plures. ff. de tribut. actio. Iaſ. in l. creditor. 1. ff. ſi cer. pet. Sed optarẽ vt Alex. & Neguzan, nobis explicarent, qualiter Bal. colligit ex illo tex. hoc, quod modo retulimus. Ego autem puto Bald. pro ingenio & eruditione, id colligiſſe ex. d. §. iuncta. l. ſequen. in qua habetur, quod ſi minor emat à fiſco, tũc valeat obligatio rei emptæ, eo quod ſecundum gloſ. Bar. Bald. & omnes ibi, bona minoris tũc obligantur à lege, ſicut aliorum, qui cum fiſco contrahunt: (de quo agemus forſan in Authen. ſequenti. ne locus hîc plus ſatis oneretur) quo præſuppoſito patet inductio. dict. paragraph. Si enim res vendita de iure cẽſeretur obligata venditori pro pretio, non diceret textus, ibi nullam eſſe obligationẽ, ſed magis eam planè validam

validam assereret, quia cõuentio esset iuri conformis: quæ inductio necessaria est, & ex ea cum Bal. eleganter declaratur tex. in dict. §. offerri. in verbis suprà citatis vbi gl. verbo, [retinere:] idem sentire videtur, vltra Alex. & Neguz. ita ad dictum paragraphum offerri. notant Bar. & Albe. in lege creditoris. §. dominus. ff. de furtis: de quo textu alibi plura scribimus hæc ad dict. §. prolixius tractata doctis fortasse nõ displicebũt, continẽt enim multa vtilia, nec vulgaria.

56 Tractatu dignum est, an tex. hîc prohibens alienationem & donationem, procedat in patre, filioque nobilibus: videmus enim, procuratorẽ vel administratorem, quantumcumque liberam potestatem habentem, non posse donare ex bonis sibi commissis. l. cõtra iuris. 29. §. fi. ff. de pact. l. creditor. 40. §. Lucius. ff. mand. quẽ extollit Bal. in. l. prima. ff. de mili. testam. l. si quis vxori. l. 3. §. si seruus. meus. ff. de furt. melius probatur in lege filiusfa. 7. in princip. ff. de donat quæ nihil aliud dicit. Et in procuratore reipub. ne donare posśit, est bonus tex. in. l. 3. §. planè. ff. quod vi aut clam: quem notat Bal. in. c. ex literis nu. 2. de probat. facit tex. in. l. 1. versi. deniq;. ff. de offic. procur. Cæs. vbi vltra alios nouisśimè eleganter scribit egregius Doctor. Hispanus, Ioannes Oroscius: quæ iura manifestè loquũtur in habente mandatum etiam cũ libera, tam à lege, quàm ab homine. Et sic quoad donandum non est differentia inter habẽtem potestatem à lege, vel ab homine: vtrique enim facultas donãdi pariter negatur. Vnde cauendum est à Pala. seu. Ioan. Lup. in rep. Rub. §. 67. numero. 26. qui contra iura illa, & receptas sentẽtias, in donatione distinguebat mandatum legis à mandato hominis, malè citans Bald. qui verius cõtradicit, in. d. l. 1. §. 1. ff. de offic. proc. Cęs. vbi glos. & Bart. ita veriùs sentiunt in casu donationis, licèt aliqualiter distinguant in alio genere alienationis: vt per Ias. & nouiores ibi: & ita apertè paul. in. d. l. filiusfam. Bartol. & Paul. in. l. procurator cui generaliter. ff. de procur. scrib. in. l. præses. C. de transac. & alibi sæpe Docto. vt per Ias. in. dicta. l. contra iuris. §. si filius, ex numero. 2.

57 In patre autẽ, filioque nobilibus (vt dixi) videretur permittendum, vt saltem cum moderamine pater legitimus administrat. donare posśit. Sic enim. d. l. filius. ff. de donat. vers. non nunquam, ex causa nobilitatis id permittere videtur, ibi [filium senatoris vel alterius dignitatis.] & ibi notant scriben. ad limitationem prædictorũ iurium: notat etiam, glo. in. d. l. cõtra iuris. §. fin. verb. non habere. pro quo etiam adducitur melior text. in. l. cũ plures. 13. §. fin. ff. de admi. tuto. ibi, [pro facultate patrimonij, pro dignitate natalium constituet alimenta seruis, libertisque nonnunquam & exteris: si hoc pupillo expediat præstabit, solennia munera parentibus. cognatisque mittet.] Quo loco. I. C. tutori aliqualiter donare permittit ob nobilitatem pupilli, quod ex Innoc. extollit Roma. immemor illius text. in. d. l. filius. num. 3. & ibidẽ Cuma. nu. 7. nec meminit nouisśimus, doc. & dilig. Riminal. in. §. 1. nu. 111. Inst. quib. alie. lic. Sed eum text. ad hoc commendauit Barba. in. c. 1. de donat. & cum eo Pala. in. d. Rub. §. 9. nu. 5. Alex. in. l. pact. curat. nu. 3. C. de pact. & ibi Ias. & nouiores, Ias. in. d. §. filiusfa. l. contra iuris. nu. 7. Curt. in. l. præses. nu. 10. C. de transact. & alibi sæpè scrib. vt per Tiraq. de nobili. c. 37. ex nu. 35. & Feli. cons. 16. nu. 18. Ego

18. Ego autem puto scriben. in locis proximè citatis in cautè talem potestatem donandi permittere procuratori, vel administratori, vel tutori, respectu solius nobilitatis eius, cuius negotia gerit, bona vè administrat. Priora enim iura indistinctè loquuntur, nec esset æquum, eam prærogatiuã concedere gerentibus negotia nobilium: Posset enim fraus fieri, cui obuiandum est. Idque magis probo ex dic. §. fin. l. cum plures, quem scriben malè citant, vbi suprà: & Areti. cons. 24. col. fi. nu. 13. & sequen. Ias. in. l. si sortem. §. libertus, col. 4. ff. de cond, in de. Loquitur enim tex. ibi tantum in expẽsis necessarijs, ibi, [mercedes præceptoribus:] & ibi, [alimenta seruis:] sic etiam procedit quod ibi subdit. I. C. circa munera solennia, vt statim explicabo. Nec obstat, si replicetur ex eodẽ tex. ibi, [& exteris:] qui casus non cõtinet necessitatem. Respondeo enim, & retorqueo literam quia. I. C. id simp. non permittit, sed quando ita suaserit maior vtilitas minoris, vt patet ex litera ibi, [si hoc pupillo expediat:] probatur magis ex eodem tex. vbi etiam stante dignitate natalium. subdit inferius, non licere tutori dotem præstare sorori pupilli ex alio patre, & rationem assignat, quæ nostram considerationem contra scriben. probat ibi, [nam & si honestè ex liberalitate tamen fit.] Nec obstat tex. in. d. l. filius fa. vers. non nũquàm: loquitur enim tantum in mãdato patris de filio confidentis adiecta libera potestate post alia verba plenissima: nec ea lex donationẽ indistinctè permittit, sed ex causa: nec tex. ille exhorbitãs, rectè ad diuersos terminos extenditur à Bald. & alijs, quos citat Tiraq. d. c. 37. de nobilit. cũ ibi mãdatũ expressum verbisque plenissimis, & qualitas filij copulatiuè concurrant, nõ ita in alijs casibus Nec omitto aliud notatu dignũ circa intellectum tex. in. d. §. fina. l. cùm plures. ff. de admini. tuto. ibi, [solennia munera:] circa quæ verba video Doct. latenter variare. Albor. enim ibi exponit solennia, pro consuetis à patre pupilli præstari, & ita glo. in. §. fin. l. ibi sequen. verb. nuptiale. Bart. autẽ in. d. §. fin. simpliciter intelligit solennia munera, pro solitis præstari, nec addit à patre minoris, & non citato. Bar. ita intelligit Zas. in. l. secunda, vers. deinde ex his: verba solẽnes. ff. de orig. iur. cui accedit Spiegel. in lexic. iur. & vltra eos Bal. in. l. secũda, nume. 2. C. de iure dot. Pala. in Rub. §. 6. nu. 3. & §. 45. num. 10. Addo in alio proposito circa verbum, solẽnia, authoritatem Connani, lib. 8. ca. 11. pag. 645. eleganter tractãtis sensum Vlpiani in. l. si stipulatã. 35. vel. 34. ff. de donat. inter vir. & vxo. vbi tamen in libris communibus & emandatioribus verbũ, solenne, diuersam significationem habet. Mihi autẽ placet interpretatio Bart. à nouioribus non citati, & cõsequenter Zas. licèt cõtra dicat minus bene Aldrobrandi. in. §. ad certum. Insti. qui testamen. tuto. ad finem, vbi contra fidem omnium codicum iungit nomen, solẽnia, verbo pręstabit: & nomen, munera, verbo mittet: cum verbũ pręstabit, referatur ad pręcedentia, vtrumq; autẽ nomen, solẽnia munera, refertur ad verbum, mittet, quod sequitur: & Aldroban. interpretatio deterior esset pupillis, & minoribus: quia nomen, munera, per se latius patet, quàm iũctum verbo solennia, vt constat ad sensum: & sic resoluendo intelligo, textus in illis verbis permittere tutori, vt mittat consueta munera parentibus, coniuntisque pupilli: quod iuuatur vltra omnes ex vigore consue-

 tudi-

tudinis id certis temporibus admittentis: vnde solennia appellātur, quę certa cōsuetudo alibi minores astringit. l. si sine. 33. & ibi Bar. ff. de admin. tuto. notat in simili glo. in. d. l. 3. §. planè verb. municipales. ff. quod vi aut clam. Iuuatur etiam, quia tunc consuetudo ipsa reciproca est, vt ita mittātur munera minori, sicut tutor pro eo mittit: facit text. celebris in. l. de fideicommisso. vbi Alex. C. de trāsact. tunc etiam militat ratio pudoris, qui violaretur eundo contra talem consuetudinem, argu. l. Quintus. 48. ff. mand. ibi, [propter suam existimationem] & ibi, [pudori suo:] & text. in. l. in eadem causa. 10. ibi, [sine dedecore.] ff. ex quibus caus. maio. text. in. l. pecuniæ. 8. ff. de alim. & cib. leg. ibi, [verecundiam quoque:] & ibi notat Bar. Bal. etiam in. c. sciscitatus nume. 4. de rescript. Ias. in. l. ad egregias nu. 8. & in repe. l. admonendi. numero. 174. ff. de iureiur. & in. l. non solum. §. morte. num. 36. ff. de noui oper. nūtia. Ex ea de pact. num. 403. videtur enim tunc causa pudoris necessitatem inducere, per illa iura & Docto. in is locis, notatq; Afflict. decisi. 315. nu. 9. Displicet autem expositio Alberi. & glo. de qua suprà proximè. Nec enim tutori vel minori permittendū est donare, eo quòd pater solitus esset donare. Talis enim particularis volūtariaq; consuetudo absque præcepto nō afficit filium, vel alium successorem, vt patet ad sensum: & colligitur à fortiori ex Bartol. in. l. ambitiosa. numero. 4. ff. de decre. ab ord. fac. ideoque sanior est interpretatio, vt solennia munera intelligantur ex generali & mutua consuetudine loci. Sed tunc obstare videtur textus in. l. sequent. 14. §. in soluendis. ff. eo vbi. I. C. inquit, nec nuptiale munus sorori pupilli mitti posse: cui difficultati nullo pacto satisfaciunt responsiones glo. ibi, quarum prima iniqua & inepta est: secundam verò modo reprobauimus. Nec satisfacit solutio Bart. in. d. §. intelligentis solēnia munera tunc permitti, quando consueta sunt nec secundum honestatem omitti possunt: tex. verò in. d. §. in soluendis: loqui de muneribus non cōsuetis, & quæ sine offensione honestatis omitti possent. Contra Bart. enim aduerto, quòd eius interpretatio stare posset in exēplo matris nubentis cuius nuptiæ tristes sunt filijs prioris matrimonij. At in exemplo sororis nubentis (de quo etiam loquitur tex. in. d. §.) nihil magis consuetū nec magis honestum ex hominum moribus constat, quàm fratres munera mittere, sororumque dotem iuuare. Vnde alia interpretatio inuestigāda est, videreturque dici posse, quòd text. in. d. §. fin. l. cum plures, non constituit regulam, sed tantum loquitur de nobilibus, secundum communē allegationem, quorum tutoribus solennia munera permittit. Tex. autē in. d. §. in soluendis, intelligatur regulariter in pupillis non nobilibus, nec tam amplo patrimonio abundantibus: vt in simili distinguit. I. C. in. d. l. filiusfa. ff. de dona. vbi casus nobiliū per exceptionē ponitur. In patre autem (quę nostra quęstio fuit) resoluo ex suprà dictis, vt regulariter, nec si nobilis sit, donare queat aduentitia filiorum, nec ad eum extendatur decisio textus in dicta. l. filiusfami. versicu. nonnunquàm, cùm loquatur de commissione expressa ab homine, vt in simili notat glo. in dict. l. 3. §. planè verb. data. ff. quod vi aut clam: Doctor. in dicta. l. 1. ff. de offic. procu. Cęsa. Nec lex in his admittit donationes ex affectu, vel delitijs, sed ex iustis causis: vt elegāter inquit Vlpian. in. l. illud

in l. illud. 16. ff. de manum. vindi. nec patri libera potestas cum dispendio, sed cum vtilitate liberorum commititur. l. generaliter. C. de secũd. nupt. Bal. hîc ad finem: & denique cõmissa administratione non venit donatio. l. fi. ff. de curat. furio.

58 Circa eandem prohibitionem huius tex. dubitari potest, an procedat, quando pater alienare velit, transferendo rem in eum, à quo filius eã habuit. Aliqui enim nõ sine colore putabunt, facilius tunc alienationem permitti: quod suaderi posset ex eo: quod cõsuluit Paul. quem refert. Ias. in l. cum filiofa. nume. 168. ff. de leg. 1. dicens, quòd statutum exigens authoritatem consanguineorum in cõtractibus mulierum, non habeat locum, si mulier donet rem ei, qui sibi donauerat: idque magis probat Bauer. in rep. d. leg. cum filio. num. 147. Posset etiam pro hoc adduci glo. in l. ea quæ. 58. verb. conuersa. ff. de donat. int. vir. & vxor. & glo. similis, vbi Bart. & scriben. cõmuniter, in. l. si ita stipulatio. 19. ff. de verb. ob. quibus habetur nõ censeri damnum, si quis amittat lucrum iam quæsitum, quando illud reuertitur ad eum, à quo prouenerat: & ita Ias. & plures alibi, vt retuli suprà hac parte, numer. 52. illat, 16. Sed contrarium puto verius, imò quòd pater administrans bona aduẽtitia filij nõ magis possit donare vel alienare in eum, quo bona prouenerant. Nec enim substẽtabilis est opinio Paul. in d. consi. vbi nec ipse satis eam asserit: contrariumque magis probat Ias. in d. l. cùm filio. nu. 170. quẽ sequitur Tiraq. in. l. si vnquàm, verb. donatione. numero. 158. licet in hac re dubitasse videatur: sic etiã idem Tiraq. dubitãs, libr. de iure, marit. gloss. 5. numero. 54. in simili consuetudine citat consilium Paul. Sed tandem, nu. 56. in fine. magis probat contrarium, vt sic solẽnitas legis vel statuti, in alienatiõe mulieris vel minoris necessaria sit, etiam si alienatio fiat in eũ, à quo res obuenerat: quod suadetur vrgẽter ex. l. 2. C. si aduers. donat. & l. si ad resoluendam. C. de præd. mino. Sed vltra Doctor. magis probatur ex tex. & eius ratione in. l. 1. §. vlti. ff. de rebus eor. de quo superiùs latissimè diximus. Maximè, quia in hac specie cessant ea, quæ contra decisionem illius tex. adducebamus, eius enim rigor tãtùm notari potest, quatenus loquitur de pacto adiecto in initio contractus: hîc autem loquimur, quando res liberè tradita est filio, vel mulieri: & sic dominium perfectè transijt, re nullo modo affecta, aliquo onere obligationis, vel reuersionis: facit glo. l. 2. in fi. C. de inuti. stipul. ibi, [incipit:] & glo. l. seruus. C. de pacto. Ex quo infertur ampliatio ad prohibitionem huius. l. Infertur etiã ampliatio ad glos. in. l. 1. §. si quis propter verb. per in integrum. ff. de itin. actuque priua. ibi, [iam fuerat lucratus.] Ias. in. l. non amplius. ff. 1. nu. 6. ff. de leg. 1. Rip. in. l. damnũ ad fin. ff. de dam. infect. vt scilicet etiam in his terminis dicatur damnum, amissio lucri iam radicati, contra plures scriben. qui glo. illam limitãt vbi lucrum reuertitur ad eum, à quo prouenerat, contra Ias. in. d. l. si ita stipulatio: cõtra Tiraq. in dicta. l. si vnquã. d. verb. donatione. num. 156. & in. d. glo. 5. de iure marit. nume. 55. & contra alios quos citat Hispã. à Couuas. Ruu. libr. de spons. 2. par. cap. 3. num. 8. Infertur etiam ampliatio ad. l. regiam. libr. 3. titu. 6. & ad similem consuetudinem, quæ viget in multis prouincijs. vt consensus coniugis vel cõsanguinei, necessarius in alienatione non possit omitti, etiam si alienetur *

 in eum,

in eum, à quo res processit: quod cõfirmatur ex traditis supra circa. d. §. fin. l. 1. ff. de reb. eor. Infertur igitur cauendum esse à generalibus verbis Signorol. cons. 210. numer. 7. magisque à nouissimo Siluano cõs. 56. nu. 31. Non tamẽ negamus fauorabiliorem esse donationem, vel restitutionem, per quam res reuertitur ad eũ cuius fuit: vt eleganter inquit Lucas de pen. in. l. 1. col. fi. C. de bon. vacan. & colligetur ex proximè dicẽdis, Cõtra glos. verò & communem solutionem in. d. l. ea quæ. ff. de donat. Inter vir. & vxor. meliùs aduertit Emil. Ferre. in. d. l. si ita stipulatio, & ibidem Zas. nec his contradicit, quod doctè tradit Lusitanus Costa in rep. §. si arbitratu pag. 57. cum præced.

59 Ex his infertur aptè ad quæstionẽ donationis, quam nostri remuneratoriam appellãt: cui innumera specialia tribuunt: quam etiam frequẽtiùs separant à nomine puræ donationis. Quæstionis enim esset, an causa remunerandi, pater donare possit de aduentitijs filiorum? Notissimum autem est Ias. de priuilegijs remunerationis latissimè scripsisse in. l. ex hoc iure. ff. de iusti. & iur. & in. l. si nõ sortem. §. libertus. ff. de cõdic. indebi. à quo transcripsit addi. Felin. in. c. nouit, de iudic. & plenissimè tractat Tiraq. in. l. si vnquã verb. donatione, ex numero. 11. cũ multis sequẽt. Quòd autem pater causa remunerandi moderatè donare possit, non omninò negauerim, si merita erga filium vrgeant, maximè iuuante nobilitate & & facultatibus filij, argumen. dictæ. l. cùm plures. §. fin. ff. de admin. tuto. cuius argumento in administratoribus reipub. id probat Bartol. in. l. ambitiosa. numero. 3. ff. de admini. rer. Areti. consilio. 24. colum. fin. & Ias. in dict. l. ex hoc iure, numero. 60. in fin. & Paul. Cast. in. l. iubemus. à. 2. numero & sequent. C. de sacrosan. eccle. cõducunt quæ tradit Gigas de pension. quæstio. 68. & Cardi. Paris. consil. 9. numer. 46. lib. 1. Sed iudicio meo regula negatiua constituenda est, vt nec remunerandi causa pater ex aduentitijs filiorum aliquid donare possit, maximè immobilia, ob fraudem quæ cõmitti posset: licèt in patre regulariter præsumi non debeat. Quod iuuatur ex litera huius. l. indistinctè prohibentis donationem & alienationem: iuuatur etiam, quia regulariter (vt infrà patebit) etiam in remuneratione inest liberalitas, quæ patri non permittitur in aduẽtitijs: facit etiam textus & Bartol. in. l. si is cui. 94. §. fin. ff. de solu. ibi. [quia non est verisimile:] vbi mandatum de soluendis debitis intelligitur de efficacibus: & quæ exigi ab inuito possint, Bartol. & Soci. in. l. quibus diebus. §. dominus. de condition. & demonstration. Palat. in Rubrica. ff. sexagesimoquinto. numer. 29. Bartol. autem in. d. l. ambitiosa (si maturè inspiciatur) tãtùm loquitur in seruitijs & benemeritis, quæ expensam exigebãt, vnde si resp. vel min. aliquid tunc donauerit, non censetur pauperior fieri, cùm aliter de suis facultatibus expendere debuisset: arg. text. not. in. l. in pup. 47. ff. de solu. de qua. l. alibi, plenè scribo, facit bonus text. in. l. sed & si lege. §. quod autem. ff. de pe. hæt. Quando autem patri concederetur facultas remunerandi ex aduentitijs filiorũ præsupponi debet beneficia collata fuisse in personã & vtilitatẽ filij, non ipsius patris: & tũc remuneratio debet esse moderata, & circumspecta, arg. textus notat. in. leg. illud. ff. de manum. vind. & l. si benè collatæ. 33. ff. de vsur. Ad id etiam iuuabunt diuitia & nobilitas filij, iuxta

ea quæ

ea quæ resoluimus numero præced. quibus attentis valebit remuneratio patris, quasi ex iusta ratione, vt sic obseruetur traditio. I.C. in l. filiusf. post princip. ff. de donat. facit quod notatur ex. l. si hominem. 30. ff. mand. licere ex causa regulam transgredi. Bartolus ibi, dicens textu. singu. & Ias. in leg. nemo potest. primo. & 2. lect. colum. 1. ff. de leg. 1. Feli. in c. 1. num. 46. de constit.

60 Extra hunc casum particularem, operæpretium duxi alia discutere circa donationē remuneratoriam: credo enim multa à Docto. nostris iniqua & reipub. perniciosa in hoc articulo scripta. Ias. & alij in locis suprà adductis: maiori studio cumulandi quàm discernendi, innumeros effectus tradunt remunerationis: adeò vt eã ferè in omnibus æquare videantur causis onerosis, non lucratiuis: vt etiam cõgerit Roman. in. l. si vero. §. de viro. ex numero. 258. ff. solu. matrimo. Alexand. & Deci. in. l. si donatione. C. de collatio. & Hispanus Pala. seu Ioan. Lup. in Rubri. §. l. Hispanus Xuar. leg. regni. titul. de lucris seu acquisitis. 3. limit. folio. 16. Soci. consil. 66. libroprimo & vbique scriben. Ne autem æquiuocemus, illud præmittendum est, quod Doct. tractantes effectum & vigorem remunerationis, non tantum loquuntur, vbi præcedunt merita obligatoria, ex quibus dari possit actio vel iudicis officium: sed etiam vbi talia merita sunt quæ solam gratiam beneuolentiæ euincunt, nec ius aliquod agendi præstant: ita enim colliges manifestè ex Ias. & ijs quos citat in dictis locis, & latè ex Tiraq. dicto loco: apertè Panor. in Rubri. de donationibus Alex. & omnes in dicta lege si donatione Roman. d. §. de viro. Bar. Imol. Paul. in. l. Aquilium. ff. de donationi. idem non obscurè tradit Bar. in princi. ff. veter. columna fina. numer. 14. & ita quamplurimi, quos citat Riminal. iunior (vbi latius quàm alibi) in princip. Institut. de donat. ex nume. 92. versiculo negatiuam, idque significant omnes alibi loquẽtes de remunerationis effectibus, & de seruitijs etiam filiorum erga parentes, vt omnes tradunt cum glo. in Authentica vnde si parens. C. de in offi. testam. & apertè. Roman. in dict. leg. Aquilius nu. 4. Ex qua conclusione scriben. inferunt suos illos innumeros effectus remunerationis suamque opinionẽ, principaliter probant ex iuribus sequentibus (vt colligitur ex eorũ scriptis). 1. per dictã legẽ Aquilius. ff. de donationibus, secundò per textum in lege sed & si lege. §. cõsuluit. ff. de peti. hæred. 4. per textum in capitu. per tuas vbi notat Panormitanus de donation. quintò per textu. l. idemque. 10. §. fin. & l. si verò non remunerandi. 22. ff. manda. 7. per textu. in leg quod autem. 8. §. si vir. ff. de dona. inter vir. & vxo. Mihi semper placuit opinio eorum qui à cõmuni in hoc recedũt: nec dubito eam probãdam à peritis, qui rem hanc maturè expẽderint. Assero igitur, verè & propriè donationem etiam liberalẽ vel gratuitam appellari, quæ fit causa remunerationis: quãdo seruitia vel merita non præstabant ius aliquod agẽdi, prout contingit in ijs, quæ sæpe faciunt homines benè morati, pro honore vel vtilitate aliorum. Quam sententiam apertè probat gloss. (cui magis deferendum est) in. l. donari. 83. ff de reg. iur. gloss. etiam in dicto. §. consuluit, verb. obligauerint: vbi id dicit esse sine dubio, & ita Dec. & Cagnol. in dicta leg. donari: idemque videntur sensisse antiquiores relati ab Alberi. in. leg. donari. ff. de donat.

 in ex-

in expositione text.ibi,in verbis illis, [nullo iure cogente:] idemque probat Fab. in Rub. Instit. de donat. & Areti.in princip.eiusdem titul num. 2. & Imol.in Rubric.extra de donat. numero.1. hoc etiam magis probare videtur Constanti.Roger.in.l.1. nu. 2.versic.ego & in.l. Modestinus, nu. 38.ff. de donat. & hoc videtur sequi Fulgos.in dicto.§.consuluit,dum extollit glos. ibidemque videntur probasse in fortioribus terminis Guiliel. & Albe.in.l.si tibi pecuniā. ff. si cert. peta. & ibi Bald.2.colum.versic.quæritur si dono: licèt ibidem contradicat Ias.ad finem.Hæc autem sententia probatur.1.eo quòd rectè sentientes,talia merita non præstantia ius agendi, resoluunt non inducere obligationem, esseque modici effectus, vt notat Bart. in dicta lege ex hoc iure,numero.11.vbi etiam concludit, idque receptius est; vt propriè nō dicatur tunc resultare obligatio naturalis, quam ius nostrum respicit. At si vera essent,quæ Doct incautè coaceruant, iam nō modici effectus, sed multorum magnorumque effectuū ea obligatio diceretur. Probatur secundò ex eo, quod videmus in iure nostro,donationem regulariter non præsumi absque meritis donatarij,vt inquit Vlpianus in.l.nec adiecit.9.ff. pro socio: ibi, [non sine causa sed ob meritum aliquod accedunt:] extollit Bal.vt refert Palat. Ru.in repet.c. paragraph.65. numero. 19. quod tamen ita præsuppositum non obstitit iuris cōditoribus, quin donationem liberalem, & gratuitam appellarent, in eaque aliquando multa solennia exegerint. Quod argumentum mihi efficacissimū ab adolescentia cogitaui,illudque nouissimè ex Cumano refert Riminaldus in dicto principio de donationibus,numer.91. qui debuisset acquiescere tā solido fundamento:cum tamen postea contradicat, ei non satis faciens: sicuti nec Cumanus qui illud perstringit,in dicta lege Aquilius,nume.tertio,prius autem & clarius idem argumentum formauit Baldus in lege illud, numero octauo,quæstione quarta.C.de sacrosanctis ecclesijs, licèt posteà parū constans diuersum cōcludat. Probatur tertiò, quia cum notissimum sit, & longè frequentius, homines non donare nisi ob merita: idque compertissimum erat iuris conditoribus, & ab eis expressum, in dicta lege nec adiecit: impossibile fuisset, viros prudentissimos regulam constituere, & integros tractatus tradere de donatione, eam liberalem & gratuitā appellantes: si sola merita beneuolentiæ cōtrarium euincere possent: nec fuisset aliquid absurdius vel ineptius quam pro regula latè patente, tradere quod rarissimè verificari posset, contra sapientum præcepta: vt in lege.3.& sequent.ff.de legib. facit elegans text. Vlpiani, in.l. 1. ad fin. ff. si mēs.fal.mod.dixe. ibi, [vtique enim scit prætor, & ob mercedē eos interuenire,] quem textu ad alia expendebat, (me audiente olim Salmanticæ) rarissimus Iureconsultus, nobilis Doctor. Velasco meritissimè Carolo Augusto, nècnon magno Hispaniæ Angliæq; Regi Philippo gratissimus, iustitiæque cōsiliarius supremus. Probatur.4. quia ea affectio vel consideratio meritorum, non est potens ad compensandum nec ad impediendum repetitionē soluti eo respectu: secundum glossā receptam in lege ex hoc iure.ff.de iusti.& iure, verbo obligationes: & Bartolus. in lege si nō sortè.§.libertus, numero.10.ff.de conditio.indebi.& Dec.in capitulo. ad nostram, columna final. de probat.

bat. Couas Ruu. in cap. cum officijs, nume. 10. de testa. versicu. habet: intelligendo cum Barto. per tex. ibi. in l. si testamento. §. 1. ff. de fideiusso. Probatur quintò ex dict. l. donari. 29 ff. de donatio. ibi, [nullo iure cogente:] iuncta expositione antiquorum, & Alberic. ibi: cum enim agamus, de meritis iure non cogentibus ad donandum, vel remunerandum, necessarium est dicere, quod donatio sequens liberalitatem continet: quod bene deducit Deci. in dicta lege donari. ff. de regulis iuris. Probatur sex. ex eo quod videmus in iure, eum cui res aliqua donata fuit nō posse eam liberè redonare primo donatori, etiā parenti: sed tunc eandem solennitatem exigi, quæ requiritur in vera donatione: textus in. l. secunda. C. si aduers. donat. & text. in lege si ad resoluendam. C. de prædijs minorū. Quæ iura non parum confirmant opinionem Guil. & Alberic. contra Ias. & eos quos ipse sequitur in dicta lege, si tibi pecuniam, ad finem. ff. si cert. petat. Probatur septimò hæc sententia contra communem, quia in confesso est, nec vllo modo negari potest, homines ex instinctu naturæ moueri, ad donādum & benefaciendum liberis, consanguineisque suis: idque naturale votum & commune appellant iura: vt in lege scripto. §. fi. ff. vnde libe. l. nihil. ff. de bon. liber. Et tamen si parens filio donat, non ideò minus appellatur vera liberalisque donatio: vt per totum. C. &. ff. de donat. & in lege donationes quas parentes. C. de donat. inter vir. & vxor. Et in sorore nubente dicitur liberalitas quęlibet donatio: vt in. l. cū plures. §. fin. &. l. sequen. §. in soluendis. ff. de adminis t. tuto. Ergo ille motus donandi, ex instinctu naturæ, nō tollit nomen & naturam veræ simplicisque donationis: atq; ita verius retorquetur & reijcitur argum. communis opinionis. Probatur. 8. vltra omnes hæc sententia, ex eo quod videmus, patronum priuari suo iure patronatus, ob ingratitudinem commissam in libertum. l. qui cum maior. ff. de bon. liber. l. eum patronum, &. l. sequen. ff. de iure patron. Sed negari non potest, quin ius illud patronatus competeret ob maximum beneficium liberto collatum. l. 1. ff. si quis à paren. fuer. manu. & sic remuneratio ob merita præcedentia, non desinit regulari vt simplex donatio, & remuneratio quā lex tribuit: prout est ipsum ius patronatus (ob beneficium libertatis) non esset minoris effectus, quàm remuneratio hominis: iuxta ea quæ resoluit Alexand. in l. si vir. ff. ad legem Falcid. De intellectu tamen text. & gloss. in dicta lege eum patronum: latius ago in lege in arenam. C. de in offic. testa. Facit. 9. pro hac parte tex. quem scriben. non satis expendunt (licèt ad aliud extollant) in. l. si verò non remunerandi. 12. §. idem Papinianus in fin. ff. manda. vbi si patronus aliquid donauit liberto: & is posteà aliquid patrono dederit. I. C. id appellat donationem verè & simpliciter, sicut non præcedentibus meritis. Iuuatur. 10. quia si benemeritus non expenderat de bonis suis nec actio dabatur ad satisfactionē pecuniariā: necessariò sequitur, quod ei posteà donatur, liberale censendum: cum de re vel pecunia donata, non sit comparatio ad gratiā præcedentem. d. l. si pater. §. fin. ff. de donatio. In quo scribent. non sibi cōstāt, quādo tandem omnes suam opinionem, & effectum remunerationis restringunt ad valorem benemeritorum: vt per eos in dictis locis, maximè Tiraq. dict. verbo donatione, à

N 5 nume.

nume.68.vsque ad num.74. Si enim maturè aduertas, cōperies in his nullam vel difficillimā collationem dari: nec vnquam esset vlla certitudo talis æstimationis: argu. etiam.l. planè.87.§.fin.ff.de legat.1. Quæ ambiguitas & confusio satis indicat, non esse veram communem traditionē: iuxta capit. erit autem lex quarta distinctio.

51 Comprobata sic hac sentētia glo. & paucorum cōtra communem: nō obstant quæ pro communi adducūtur. Et primò textus in dict.leg. Aquilius.ff.de donationibus. qui pro communi principaliter allegari solet, circa quam leg. prius aduerte, literā variè haberi in libris antiquis: in multis, [ad Nicostratum prætorem:] in alijs, [præceptorem:] at in pandectis Florentinis legitur [Rhetorem:] vt constat ex libris emendatis. Idemq́ue admonuit Alciat. libro secundo Parerg.cap.49. cuius inuestigatione verior videtur ea litera vt tamen intelligatur scriptum à Regulo ad Nicostratum Rhetorem, qui scribentis præceptor fuerat.

62 Quo præhabito arguunt scriben. ex verbis illius.l.ibi, [non meram donationem esse, verum officium magistri, quadam mercede remuneratum.] Et inde colligūt, donationem remuneratoriam non egere insinuatione: nec propriè donationem appellari. Cui argu. respondet gloss. ibi, verbo, mercede: quam ibi sequitur Roger.& prius Cuman. quod eo casu agebatur de mercede debita, ad quam competebat ius agendi: & ita Decius in dict.leg.donari.ff.de regulis iuris. Quæ interpretatio sustineri potest: sed mihi nō omninò videtur * congruere literæ, quia præsupponit mercedem suo tempore solutam nō fuisse: atque ideò tempore donationis debitam extitisse, quod diuinatorium est. Videtur etiam repugnare litera, dum tādem I. C. ibi donationē vocat, & Nicostratū benignitate quadam tuetur, quasi nō ex oblig. efficaci. Potest tamē aliter responderi, ibi tantum dubitari de tēpore post mortem Reguli scribentis ad Nicostratum: vt glos.& scribent. fatentur: nec text. aperit quis mouebat controuersiam donatario, nec fundamentum controuersiæ. Vnde manet in ambiguo cur Iureconsi. ibi, prætendat causam magistri & remunerationis: possetq́ue conijci hæredes Reguli donatoris forsan allegasse, quod habetur in.l. Lucius: eodem titu. de qua opponit gloss.& Doctor. ibi: & tunc inducitur causa remunerationis, ad præsumendam mentem donantis.

85 Et ampliandam donationem, ne finiatur morte donatoris, vt finitur in.d.l. Lucius: tunc autem remuneratio non transgreditur iuris regulas, sed ex ea plenius interpretatur. I. C. * voluntatem donantis. Nec causa illa meritorum præceptoris facilè ad alias trahenda erat, cum præceptor parēti æquetur & patrono: secundum glo. in lege liberto, antepenult.ff.de obsequi. tradit Cagnol. in.l. 2. §.fin. numero.592.ff.de origine iur. Similiter cum.I. C. ibi nō satis causam aperiat, posset conijci (vltra gloss. & Doctores) quod donatario obijciebatur * minor ætas Reguli donantis, quem I. C. iuuenem appellat: vt patet ex insitio.l. Sed cum Regulus videatur vt nobilis ibi nominari, & donatio præceptori benemerenti collata fuerit, eam sustinet. I. C. vt alibi in simili habetur in.l. cum plures.§.fin.ff. de adminis. tuto. de qua sup. Id autem maximè quia ibi non dabatur res perpetuò, sed facultas habitandi ad vitam, vt constat ex litera: id etiam non in totis

totis ędibus, sed in parte non magna & sic multa concurrebant pro sustinenda ea donatione. Tandem contra scribentes est aduertẽdum, quod I.C. ibi, eam donationem appellat: licèt causam fauoris pro ea adducat, nec vllo modo de insinuatione sentit: quia & qualitas donationis satis indicat, ibi non potuisse insinuationem exigi: præsupponendaq; erant ibi alia quæ necessaria essent ad validitatem actus, iuxta l. qui testamento. ff. de testamen. ibi, [si nihil aliud eos impediret] quod sæpe Deci. aduertit: & sic nullatenus probari potest communis interpretatio & allegatio illius l. circa insinuationem, de qua nullum verbum in litera. Dum autem Alcia. dicto loco cõtendit, nõ posse stare literam [prætorem] idem ostendit prius Cuma. in eadẽ l. Non obstat l. si pater. §. fin. ff. de dona. quẽ scribent. ibi & vbique frequentissimè citant. & intelligunt, vt donatio facta ob benemerita, non reuocetur ex ingratitudine sequuta: ad quod illum §. extollunt scribent. ibi & alibi communiter. vt per Ias. in dicta l. ex hoc iure, nu. 54. Palac. seu Ioan. Lup. in Rubric. de donat. inter vir. & vxo. §. 1. num. 5. Tiraquel. dict. l. si vnquã, verb. donatione, num. 12. & vltra eos Boëri. decisio. 207. Fortun. in l. prima. §. ius naturale, nume. 62. ff. de iusti. & iur. Roman. consil. 26. nume. 8. Curt. senior, consil. 66. nu. 2. & Thomas Gramma. Deci. 65. nume. 24. Gozadin. cons. 5. numer. 10. Ad hoc etiã scribent. omnes notant gloss. eam ita intelligentes, in l. si verb. inueniatur. C. de reuoc. donatio. Ego cõtrarium puto veriùs (vt infra) & text. in dicto §. ab hinc multis annis (non viso Cuman.) intelligebam accipiendum, quando à principio conuentum fuit inter duos, vt alter à periculo alterum liberaret, is autem certam summam vel rem, liberanti præstaret: tunc enim traditio rei vel summæ postea fit ex necessitate præcedentis conuentionis, non simplicis, sed ex causa: & ita ibi intelligit Cuman. cui hoc tribuit Riminal. in §. primo, numero. 478. Institut. de donat. Sed posteà aduerti ita in eodem §. sentire gloss. dum ante Cuman. pro concordanti citat casum l. metum. 9. §. sed licet. ff. quòd met. caus. & sic intelligit dict. §. iuxta terminos dict. §. sed licet. At longè apertiùs ita intelligit gloss. (quam scribent. malè expendunt) in dict. l. fina. C. de reuoca. dona. quæ significat, in dict. §. si pater, præcessisse conuentionem mutuam, donatumque vel solutum fuisse ob causam: vt alibi in lege hoc iure. §. fin. ff. eod. Eaque interpretatio tunc probatur, quia in illis terminis alter factum, alter dare respectu facti promittit: & sic non est simplex donatio, iuxta iuris principia, & verba dict. §. sed licet: vbi etiam gloss. citat, dict. §. dictæ l. si pater: quasi vtrũque in eisdem terminis intelligat. Quod autem liceat accipere præmium ob talem causam liberãdi hominem à periculo, ad illum text. qui tractat. Decis. in l. culpa caret. ff. de regulis iuris, idem Decis. in capitu. primo columna tertia numero 7. de offic. delegat. Similiter de illo text. vide Afflict. decisio. 149. & Deci. consilio. 691. quorum dicta conducunt ad legẽ nam & Seruius. 22. ff. de negoc. gest. de qua etiam agit Hispanus Couas Ruui. in libr. de sponsali. secunda parte, capit. 3. §. quarto, numero. 14. Sed penitissimè inspecta litera dict. §. videtur repugnare interpretationi gloss. & Cuman. non enim significant verba text. præcessisse conuentionem aliquam: magisque

que innuere videntur, quod post periculum, is qui opera alterius euaserat, eidem remunerandi causa donauit. & forsan I. C. ipso significat illud speciale, ob maximum discrimen vitæ, cui se exposuit is cui posteà donatum est: rarissimum namque erat tale beneficium ad alia merita non trahendum. Quod iuuatur ex. l. etiam 15. §. 1. ff. de manu. vind. facit notabile exemplum adductum ab Hispan. Palat. in Rubri. §. 32. nu. 8. &. §. 1. nu. 44. versic. simile facinus. Ingens etiã fundamentum huius specialitatis sumi potest ex eo quod habetur in sacra pagina, de aqua cum periculo vitæ adducta sitienti Regi Saulo, lib. 2. Regum. capitu. 23. in his enim exemplis, non autem in alijs meritis, congruit ratio text. in dict. §. ibi, [merces enim laboris eximij appellanda est, quod contemplatione salutis, certo modo æstimari non placuit:] vt sic salutis verbum in eo. §. non solum referatur ad salutem remunerantis: sed etiam donatarij: quocunque autem modo intelligas tex. illum, non est sustẽtabilis communis allegatio, dum scribent. eum trahunt ad alia merita non eximia. Aliter etiam ad illũ text. respondebat Moline. infra citandus 17. illatione. Nec obstat text. in. l. d. §. consuluit. l. sed & si lege: cuius inductio pro communi opinione fit ex vltimis verbis text. ibi, [& velut genus quoddam hoc esse permutationis:] iunctis præcedentibus, ibi, [ad remunerandum naturaliter obligauerit:] Sed glo. ibi videns ea verba, non dubitauit dicere verè donationem censendam, quæ fit causa remunerandi: quasi ea verba textus huic sententiæ non obstent, cùm Docto. illum vt expressum pro cõmuni opinione adducant. Pro glo. igitur (quam Fulgo. ibi extollit) puto contra scribent. magis retorquenda verba dicti. §. cum in effectu. I. C. ibi, locupletiorem dicat eum cui causa remunerationis donatur: & ita se habet decisio text. dum astringit eo casu possessorem hæreditatis, quasi locupletiorem: idq; ex decisione deductum magis attẽdi debet, quàm alia verba ornatus causa obiter prolata: argu. gl. l. vnic. C. quãdo non peten. par. Et deniq; I. C. ibi apertè tradit, donatarium quantumcumque benemerentem, non censeri debitum recipere, sed lucrum consequi: contra scriben. omnes. Aduerto etiam, quòd I. C. in. d. §. nihil generaliter tradit ad donationem remuneratoriam, nec eam separat à simplici, nec ob remuneratione͂ frangit aliquam iuris regulam: potiusq; in specie de qua ibi dixerat. I. C. bonæ fidei possessore͂, hæreditatis ad alium spectantis, non teneri nisi quatenus locupletior inuenitur: ideoque releuari ab ijs quæ alicui donasset: tunc autem subdit, ꝙ si ijs cui possessor ex bonis hæreditarijs donauit, eide͂ remunerãdo aliquid donet, tenebitur possessor in id quod accepit, vero hæredi: satis enim est bonam fidem efficere, ne teneatur de ijs quę donauit, nõ autem lucrari debet cum alterius iactura: vt colligitur ex. l. senatuscons. 31. ff. eodem, de peti. hæredi. & in simili inquit text. in. l. assiduis, ad fi. C. qui potior. in pign. habeã. Tandem in. d. §. consuluit, non agitur de remuneratione pecuniaria alicuius meriti ex facto beneuolo, sed de compensatione alterius donationis præcedẽtis: & sic de re ad rem: seu de pretio ad pretium, non vt vulgò malè citatur. Nec obstat tex. in. d. l. si verò non remunerandi, &c. §. fin. l. præcedent. quæ iura non sine colore pro communi opinione adducuntur: habet enim I. C. quòd si fideiussor nõ soluit

pro debitore, sed creditor ei remisit debitum, distinguatur, an id fecerit creditor principaliter gratia donationis, & non posit fideiussor à debitore petere. Si autē creditor causa remunerandi fideiussori debitum remiserit, tunc fideiussor petere posset à debitore: ac si pro eo soluisset. Hæc distinctio. I. C. scriben. decepit non aduertentes, eam decisionem tantū respicere materiam quæ ibi tractatur, pendereque à mente creditoris debitum remittentis: non enim I. C. negat veram esse donationem, quā creditor tunc fideiussori facit, sed ex ea remuneratione præstat fideiussori actionem contra debitorem: quia aliàs eluderetur mens creditoris, qui remunerando fideiussori, voluit, vt ei daretur actio in debitorem; acsi ei à fideiussore solutū esset: aliter enim sine effectu maneret remuneratio creditoris: nec debitori vlla fit iniuria, fieret autem creditori, si eius voluntas in re sua frustraretur: tunc igitur in illa remisiōe creditoris, occultatur alius actus donationis vel cessionis fideiussori in debitorem: argu. l. 3. §. fina. ff. de donatio. inter vir. & vxo. Id autem benemeritis condonabimus, vt ex ijs talis mens præsumatur in creditore remunerante, talisq; resultet effectus ad commodum fideiussoris. Atque ita apparet, in ijs iuribus nō esse quæstionem inter remunerantem & recipiētem, quæ nostra in spectio est, sed est quæstio inter accipientē causa remunerationis, quo ad diuersam personā: estque ibi alius effectus, pendens à diuerso fundamēto, in quo contra scriben. satis ostendit tex. veram esse donationem quo ad accipiētem, causa etiam remunerationis. Minus obstat textus, in dicta. l. quod autem, octaua. §. si vir. ff. de donatio. inter virum & vxorem, vbi Vlpian. inquit, compensationem donationum fieri, si vir & vxor inuicem sibi donauerint: quod responsum incautè citant sæpisimè scribētes, in eodem proposito donationis remuneratoriæ, quasi ea donatio inter coniuges valeat. Et ita illum textum, notāt Bart. in. l. si diuortio num. 4. ff. de verborum obligationibus, & plures grauissimi Doctores, quos citat Iason. in dicta. l. ex hoc iure, num. 55. & ita securè Pala. seu Ioānes Lup. in repeti. Rubric. §. I. num. 1. & Soci. consilio. 66. maximè. nume. 12. lib. 1. vbi id ampliat: & ita Pyrrhus post cō suetu. Aureli. vbi circa dict. l. quod autem, separatim scribit: & ita cū viris magni nominis tradit Panormit. in capitu. cùm in ecclesia, num. 4. de simon. dicens, ob fidele vxoris seruitium valere statim donationem ei à viro factam: quod sequitur Palat. in Rubric. §. 32. num. 8. & ita illum tex. citat Corras. in dicta. l. frater à fratre, in princip. nume. 32. & Ioan. Hanib. in Rubric. ff. solut. matrimo. nu. 335. Sed prædicti viri, alijque magni nominis, multa in hoc perniciosè scripta reliquerunt. Interim verò respōdeo tex. illum nō obstare, quia loquitur de donationibus mutuis: in quibus terminis si rectè attendas, omnia paria sunt inter coniuges ita sibi inuicem donantes: diuersaq; sunt donatio remunerotoria & reciproca: vt melius ad illum text. sentire videtur Tiraq. in dicta. l. si vnquàm, verb. donatione, ex nu. 94. licèt ad Doctorū lapsum non aduertat. Quod etiam colligitur ex Cin. & Pau. in. l. si pater puellæ, in fi. C. de in offic. testa. & ibi Iaso. nu. 2. Addoq; manifestam esse rationem differentiæ inter eas donationes: quia opera & seruitia inter coniuges, omni iure & ratione debētur, ideoq; ob fidelitatem, vel beneuola *

uola ministeria iure debita, non potest sustineri donatio rei vel pecuniæ coniugi facta contra iuris prohibitionem margu. optimi tex. à contrario sensu, in l. vtrum turpem. 107. ff. de cōdict. ob turp. cau. Et mirum est in simili hoc dicere scribent. sibi repugnantes; vt colliges ex Rip. in dicta. l. si vnquàm, quæst. 14. nume. 30. vers. 2. Item ad eūdem. §. dict. l. quod autem respōderi potest cum Iasō. in dicta. l. si pater puellæ, num. 7. vbi cū Ro. intelligit dictus. §. quando simul eodemque tempore fiunt mutuę donationes inter coniuges: & ita Tiraquel. in dicto loco numero. 160. cum sequent. ne obstent alia iura, quæ ibi citant: & secūdum hoc retorquetur tex. ille contra scribent. Similiter ad eundem text. est aduertendum, non rectè eū indistinctè citari ab ijs quos supra retuli, & à pluribus alibi: debet enim suppleri & distingui ex eodem Vlpiano in. l. cum hic status. 33. §. qđ ait. ff. eod. vbi Fulgos. id aduertit. Et ex nouioribus ad illa iura eleganter agit Aymon. consilio. 51. vbi videbis etiam mutuas donationes inter coniuges nō indistinctè sustineri: vt magis caueas à vulgari allegatione. Tandem circa illum. §. aduerto, quod vbi coniuges inuicem sibi æqualiter donant, potuit sustineri mutua donatio: quia cessat ratio prohibitionis, cum neuter coniugum tunc fiat pauperior: vt colligitur ex legibus eiusdē titul. & ex illo tex. cauebis à Paul. Castren. in. l. in pupillo. ff. de solutio. qui contra eum loqui videtur. Nec obstat textus in capit. per tuas, de donatio. quem adducunt Doctor. pro communi sententia, quam specificè ex eodem textu colligit Panormita. ibi, & in Rubri. eiusdem titul. cumque ad varios remunerationis effectus, incautè trahunt scribent. in varijs locis, maximè Iason. in dicta. l. ex hoc iure numero. 60. & Gigas de pensio. quęstio. 67. Tiraq. dicto verb. donatione, nume. 25. Palat. Parisien. & alij quos citaui sup. numero. 59. & numero. 60. in princip. Respondeo enim, quod in dicto capitul. concurrunt duo maximè aduertenda, parū à Doctor. expensa. 1. quòd ob seruitia & benemerita res ibi non in totū donatur, nec prorsus alienatur. sed in feudum cōceditur, atque ita manet directum, maiusque dominium penes ecclesiam, cum vtilitatibus quæ ex vasallis & clientulis habentur, secundò; ibi concessio fuit auhoritate summi Pontificis vt patet ibi, [de mādato Alexand. Pap.] Et sic magis retorqueri videtur text. ille contra scribent. cum eo casu accesserit authoritas supremi principis, qua nimirum si actus validetur, iuxta cap. 1. de trāsactio. l. digna vox. C. de legib. de illo text. videndus etiam est Berous in. c. consensus. nume. 8. & sequen. de rebus eccles. Ex prædictis satisfit iuribus pro communi opinione adductis: ad alia autem quæ obijci possent, respondebitur ex resolutione quam suprà scripsi, numero. 60. versicul. mihi semper: est enim aduertendum an talia sint merita ex quibus resultet ius agendi: & tunc saluaretur communis opinio vt donatio remuneratoria dicatur quædam cōpensatio. Sententia autem quam defendimus cōtra communem, procedit (vt dixi) vbi ex benemeritis ius agendi non competebat: in quo scribent. vbique labuntur. Et in terminis in quibus saluo communem opinionem ratio est, quia donans seipsum liberat ab obligatione qua tenebatur: & sic non videtur sponte nec liberaliter dare, iuxta definitionem Papiniani, in dict. l. donari. ff. de dona.

dona.repetita.in leg.donari.ff. de regulis iuris vt supra. Facit etiã doctrina Bar.in lege secunda.ff.de cond.& demon. quod quilibet cẽsetur facere actum, respectu obligationis qua tenetur: nec dicitur voluntariè agere, qui cogi posset.tex. & Bal.in lege nouissimè.ff. quod fals. tuto. Dec in capit.cum.M.num.34. de constitut. quam resolutionem bene sensit Cõstan.Roger.in lege Modestinus, nume.38.ff.de dona.& in.l. 1. numero. 181.ff.eod.

62 Ex quibus multa vtiliter inferunt. 1.ex hac differẽtia & resolutione infertur, si quis gessit negotia alterius, & de suo expẽdit, taliter quod de iure sibi competat actio negotiorũ gestorum, vel mandati: & is quem conuenire poterat, illi donauerit pro meritis, dicetur magis compẽsatio quã donatio: nec oportebit obseruare solennia donationis. Infertur secundo idem dicendum, vbi quis alteri seruitium vel operas præstitit, in is quæ pretio vel salario fieri solent, vel ipse sine pretio facere non solet: iuxta doctrinam Baldi in lege prima.C. manda.tunc enim remuneratio domini non censebitur iure donationis, sed mercedis solutio. Infertur tertiò idẽ fore in is qui itinera susceperunt, & seruitia operasque præstiterunt magnatibus, Episcopis, & monasterijs, agẽdo eorũ negotia: tales enim operæ obligant eos quibus fiunt: & cum ex illis detur actio: non potest censeri donatio quod pro ijs remunerandis præstatur & ita intelligetur Bart. in lege ambitiosa, numer. quarto. ff. de decret.ab ordin. facien. Infertur quartò in prædictis terminis non esse necessariam autoritatem supremi principis, in ecclesiasticis vel secularibus: sufficereque authoritatem ordinariam mutuæ cõuentionis: quod est notabile ad dictum capitulũ per tuas, de donat.& le.cum plures. paragrapho fina. de administratione tutorum. Infertur quintò in ijs terminis posse procedere, quod dici solet, non esse tunc necessariam insinuationem, nec donatũ reuocari, sequuta ingratitudine: cũ ea causa verius censeatur onerosa quàm lucratiua, iuxta obligationem & ius meritorũ, secũdum scriben. in dicta lege Aquilius: & in lege si donatione. C.de collation.& alibi sæpe, vt per Iason. Tiraquel.Rip.vbi supra. Infertur sextò ex secunda parte, contra communẽ, vbi ex meritis non competebat ius agendi, quod præstatur ab eo in quẽ collata sunt, donationẽ censeri, ideoque necessariã esse insinuationem, si donatum excedat legitimam quãtitatem: contra vulgarem communemque opinionem supra confutatam: contra Fulgo.in dict.leg.ex hoc iure, nume.16. & contra innumeros ibi citatos à Ias. nume.53. & à Tiraq. dict.verb.donatione. numer.44. Sic ampliata leg. Sancimus. C. de donation. quæ aliter quotidie fraudaretur, quicquid inuoluat Aufrer.ad Capell. Tholos. quæstione. 381. & Petruc.in leg.prima numero.180. ff.de iureiurando. Nec contrarium voluit glos.malè à Docto.notata in dicta le. Aquilius & hoc videtur probare Riminaldus. in paragrapho primo nume.475.Institut. de donat.contra id quod dixerat in principio, numero 129.eodem titulo. Infertur septimò donationem remuneratoriam talium meritorum, ex quibus non competebat ius agendi, posse reuocari sequuta ingratitudine. Sic ampliata leg. fina. C. de reuocatio. donat.contra communem: nec contrarium voluit glo.ibi à scriben.malè intellecta, vt supra deduxi. In quo cum

alijs

alijs labitur Roger. in dict. leg. si pater. paragraph. primo. ff. de donationibus. Infertur octauò quod vbi merita fuerint tantum ex fauore præstito alicui corã principe, vel simili beneficio in Aula Regia: licèt hæc in perniciẽ reipubl. sæpe vendi soleant: cum tamen vendi non debeant, nec ex ijs act. detur: omne quod remuneran. causa tunc donabitur. iure simplicis donationis cẽsebitur: vt enim gratitudo & memoria honoris, beneficijuè suscepti laudabilis est: ita etiã naturali humanitate gratis beneficio hominem afficere homo debet: argu: tex. & glo. l. seruus. ff. de ser. ex por. Hîc omitto accerbam illam sanctionem aulicam. l. vnic. C. de suffragijs quam contra antiquiores, melius interpretatur nouiores ex histo rijs & latinæ linguæ cognitione: vt per Alcia. libr. secundo Parado. cap. 14. & in le. sponsio. ff. de verborum significationibus. Zas. in le. secunda & ibi Cagnol. nume. 314. ff. orig. iur. And. ab Exea, de pact. pag. 302. 206. Fallen. & Tiraq. de Nobilit. c. 2. nu. 25. & Carond. lib. 1. vero simil. c. 4. in fine Connan. libr. 5. cap. 8. Infertur nonò contra scriben. regulariter donationem in terminis etiã remunerandi, non valere inter coniuges, secundũ suprà deducta, aliâs enim elusoria redderetur prohibitio iuris, totusque tractatus de donationibus inter virum & vxorem: nec vnquam deesset probatio meritorum vel seruitiorum, quæ scribent. inaduertenter sufficere tradũt. Quæ enim fides, quòdue seruitiũ coniugi non debet? facit. l. aduersus. C. de crimi. expil. hęred. & illud Corneliæ ad Pompeium apud Luca. [Credisne aliquid mihi tutius esse: Quàm tibi? nõne olim ca su pendemus ab vno?] Infertur decimò non rectè respondisse doctis. Socin. cons. 66. libr. 1. maximè numero 12. dum substinebat donationem cõiugi benemerenti factam: idemq; volebat etiã vbi merita venissent à consanguineis coniugis, cui donatur: qđ absurdius & iniquius esset, magisq; destrueret leges tituli, de donationibus inter vir. & vxo. C. & ff. Infertur vndecimò verius dicendum contra scribent. regulariter non valere donationem remuneratoriam patris in filium fam. ratoque vel nunquam verificari posse, quod communiter nostri tradunt, cum glo. in Authen. vnde si parens. C. de inoffi. testam. & in l. si donatione. C. de collatio. & alij vbi supra & alibi sæpissimè. Finge enim quæcunque seruitia, obsequia, curationes in infirmitatibus: totum id, quicquidve maius excogitari queat, parentibus debetur. l. veluti. ff. de iusti. & iur. l. filia tua. C. de patr. potest. vnde succedit regula dictæ. l. vtrum turpem. ff. de verb. obliga. l. fina. ff. de condit. ob turp. caus. vt caueas à vulgari opinione, in qua, cum supr. allegatis, est Ias. in. l. frater à fratre, in lectu. & repet. col. penul. & Alcia. regu. 1. præsumpt. 16. & 30. Hoc autem aduertisse videtur Lancelot. Polit. vir ingeniosus, in. l. filium quẽ habenten, num. 132. C. famil. hercis. quem retulit Tiraq. in. d. l. si vnquã d. verb. donatione, numer. 20. quib. addo Salice. in. l. filiæ cuius, nu. 12. C. famil. hercisc. quem sequitur Ioan. Rip. in. l. fœminæ, nume. 41. C. de secund. nupt. vbi melius sentiunt quã vulgariter in hoc dici solet. Facit illud. Aristo. lib. 8. ethico. ad finem. Neminem parem gratiam parentibus referre posse: tradit. Conna. libr. 9. c. vlti. ad finem. Infertur. 12. quod vbi merita præcedentia nõ præstant ius agendi, non magis teneatur donans de euictione, quã in donatione spontanea:

tanea: sic ampliata regu. l. Aristo. §. fi na. ff. de dona. cõtra scriben. communiter, cũ quibus Alex. ibi ad Bart. idẽ Alex. consi. 47. lib. 3. Boër. decisio. 67. num. 1. Gozadin. consi. 60. Ias. in dict. l. ex hoc iure, nume. 68. & alibi sæpe scribent. Infertur. 3. quod si famulo vel agendi negotia, soluitur salarium conuentum, quicquid vltra datur, etiam si digne ob fidelitatem diligẽtiámue detur, censebitur iure simplicis liberalisque donationis: contra mẽtem omnium ferè scriben. in proposito. Fidelitas igitur, & diligẽtia, digna est remuneratione: sed vbi conuentum salarium soluitur, si quid vltra detur, necessaria erunt solẽnia veræ donationis: licèt enim honestè tribuatur, liberalitatem continet, vt inquit Iureconsi. in leg. cum plures. 13. paragrapho fin. ff. de administ. tuto. quod vtile est contra insidias eorum qui eo respectu plura extorquent à minoribus monasterijs: maximè cũ fides & diligentia iure debeatur in famulis, nec sine culpa flagitióue omitti possit. Satis igitur est illis fauere: & remunerationem tunc honestam laudabilemque censere, non tamen vt liberalitas in remunerãte negetur: facit illud Apostoli, contenti estote stipendijs vestris. Infertur decimoquarto quod cum subditi fidelitatem principi suo debeant similiter & patriæ, si forsan pro honore principis, vel defensione patriæ pericula subierint, fortem fidelemque operam præstẽt, digni quidẽ erunt remuneratione: vt elegãter inquit Imperator in l. fina. C. de prępos. agent. in rebus & in le. prima. C. de priuilegiis eorum qui in sacr. pala. milic. lib. duodecimo, & textus notabilis in lege cum nauarchorum. C. de nauicularis seu naucleris libro vndecimo. Quod obseruabat antiqua Romani senatus prudentia, omnisq; Respub. bene instituta, qualis est excelẽtissi. Venetorum principatus. Tũc enim remuneratio fauorabilior erit, sed à nomine donationis non separabitur, ideoq; donatum à Principe pro seruitijs, non minus reuocari poterit sequuta ingratitudine vel infidelitate vasalli: contra ea quæ ex scriptis Docto. colligi possent. Infertur decimoquinto ad donationes regis Henrici Castellæ, quæ immensæ fuerunt, & postea limitatæ, vt ad coronã regiam redirent, donatario sine liberis decedẽte: vt tradit Hispanus Xuarius in quæstione maiora. folio. 190. columna quarta & in simili apud Lusitanos habet lex regia, quam mentalem appellant, libro. 2. ordin. titul. 17. refert enim Hispanus Palat. in dicto paragrapho. l. numero. 6. dixisse aduocatos quosdam, eam modificationem non valere in donationibus ob seruitia & merita factis, arguentes tantum ex effectibus remunerationis. Ego autem tale fundamentũ nihili facio, per ea quæ hîc maturius discussa videntur: arguendumque potius foret ex regu. leg. perfecta. C. de donationibus quę sub mod. Infertur decimosexto generalius, non esse iuridicum, quod plures tradunt donationem principis ob benemerita nũquam reuocari posse, etiam ex causa idque exemplificant in priuilegijs & cõcessionibus officij, terræ & iurisdictionis: Baldus: in l. si cum mihi. ff. de dolo. Ias. in dict. l. ex hoc iure numero. 54. Tiraquel. d. verb. donatione, numero. 13. Palat. vbi sup. dict. §. 1. Anto. Capyc. decis. 121. numero. 15. cũ seq. & decis. 166. nu. 3. & Tho. decis. 65. nu. 24. quod etiã probat Felin. in c. nouit. 6. col. de iudic. Afflict. in cap. 1. nu. 24. de natura feud. Ego autem verius puto, causam merito-

O rum

rum parum vel nihil facere, si præsupponas modificationem donationis posteà à principe fieri ex causa iusta, vt lege generali qualis est apud Lusitanos lex Regia lib.1.titul.76.& dict. lib.2. titul. 17. De potestate enim & iustitia Principis legem condentis, etiã si videatur reuocare vel restringere quod dedit, dubitandum non est: vt notat Bal.in.l.nuptę.ff. de Senato. Afflict.dict.cap.1. numero. 25. proximè citato. Sic etiam extra legẽ, vbi ex iustà causa reuocat, id enim iure licèt, non obstantibus benemeritis: iuxta text.in.c.suggestum, de decim.facit.l.Lucius.11.ff.de euic.l. itẽ si verberatur.15.§. item si fortè.ff.de rei vẽd. Bar.in procem. ff.Cyn.& alij in.l.fi.C.si contra ius vel vtil. public. quod receptũ fatetur Thom. vbi supra numero.26. cum sequent. tradit Afflict.lib.3.feud. tit. quæ sint regal. §.potestas, nume. 26. & melius idem Afflic.eod. lib.sub. titu. de Capitan. qui cur.vend. ex numere. 56.fol.105. Ex causa enim reuocãtur decreta & conuentiones Reip.& alia, quę regulariter irreuocabilia essent.l.quod semel.ff.de decre.ab ordin.faci.ibi.[nisi ex causa:] dicit singu.Ias.in.l.Barbarius, num. 34.ff.de offi. prætor tradit idem Ias.cons.1.lib. 1. Alex. & additio.cons.101.nu.7.lib.1. Ruyn. cons. 229.ad fin.lib.1.Platea in.l.vacuatis, ad fin. C. de decur. Afflic. in constitu.lib.1.Rubr.c.nu.2. Probarur hoc, quia ferè nunquã Principes talia cõcedunt, nisi ob benemerita: vnde si reuoc. vel modificatio restringeretur ad donata absque meritis, inanis redderetur lex Regia, frustratoriusq; iussus principis, quod non est dicendum. Sine causa autem iusta regulariter reuocari nõ potest principis donatio, cum nec priuatus posit: dict. l.perfecta.C.de donat. que sub mod. &.l.fin.C.de vsucap.pro donat.c.verum, de condi. apposi. quod Docto. non aduertunt, præposterè in hac re distinguentes: in quo etiam cũ Iser. labitur Afflict.libr.1.constituti. Neapolit.Rubrica.47.numero.4.debuissentque scribentes in proposito potius dicere, quòd si princeps ex causa etiam iustissima, sine demeritis posidentis, reuocet donatũ, debeat æquiualenter satisfacere: vt eleganter inquit Inno.in.c. nisi cum pridem, col. 1.in fine versic.nos dicimus: de renũtia.tradit Felin.in capit. quæ in ecclesiarum, numero.28.de constitu.Iaso. in dicta.l.fina. C.si cõtra ius, vel vtil. publi. Alex.cõsil.151.libro sexto. Afflict.in prælud. constitut. quæstio.4. numero.7.in dict.titu.de capitu. qui Curt.vend.§.similiter, num.19. cum multis sequent.& alibi sæpisimè scribẽt. Infertur.17.ad quæstionem feudi concessi ob benemerita, quod Doctores in dictis locis communiter dicunt reuocari non posse ex causa ingratitudinis, nitẽtes erronea opinione, quam sup. satis superque improbauimus: meliùs enim contrariũ scribit Molin.in consuetudi.Parif. §. 30. quæstio.25.nu.100. vbi non assequitur verum sensum I.C.in dict.l si pater.§.primo.ff.de donat. Infertur.28. quòd donans etiam causa remunerãdi, iuxta terminos sup. notatos, non magis teneatur vltra quã facere possit: sic ampliata.l.inter nos. 19. versic. is quoque.ff.de re iudic. le. diuus Pius.ff. de regulis iuris. Idemque dicendum est ad tex. in.l. ad res donatas.ff.de ædilic.edict. vtrunque verò contra Roma. Alexan . & alios quos sequitur Ias. in dicta. l. ex. hoc iure. numero. 67.& Tiraq.dict. verbo. donatione: numero. 51. Infertur. 19. ad donationem à filio factam patri. tempore emãcipationis, vt scilicet in sinuari de-

uari debeat, si legitimam quantitatẽ excedat, quamuis remuneratoria videatur, quasi ob beneficiũ manumissionis: quo colore deceptus, contrarium scripsi. Bal. in l. tertia infrà, eodem: & ibi, Paul. numer. 5. Corn. nu. 3. & Crot. in l. frater à fratre, numer. 130. Bal. in l. illd. 3. quæstio. numero. 7. C. de sacrosanct. eccles. Quorum opinio nullo iure probat, fraudibusque occasionẽ præstaret, facilè enim adolescentes illaquearentur causa emancipationis, nec est iuridica comparatio libertatis resultantis ex emãcipatione, ad satisfactionẽ pecuniariam: iuxta. l. filiusfami. §. secundum vulgarẽ. ff. de leg. 1. quod sup. latiùs probauimus, in prima parte: & ita diluuntur obiectiones scriben. nostraque sententia satis probatur ex le. data. C. de donatio. si litera expẽdatur.

* Infertur. 20. ex prædictis magna cõprobatio, ad opinio. Guilie. & Alber. in. l. si tibi pecuniam. ff. si certum petat. vbi idem sequitur Bal. colum. 2. vt donans ei à quo prius aliquid accepisset, posit ob ingratitudinẽ donatum reuocare, contra Ias. ibi ad fi. & magis contra Tiraq. d. verb. donatione. numero. 15. qui ex vulgari errore putabat Guilie. & Alberi. loqui contra tex. in dicta. l. si pater. §. fin. ff. de donatio. quem sup. melius explicauimus: & hanc opinion. cõprobauimus numer. 60. versicu. probatur. 7. Infertur. 21. contra Roma. & aliquos inaduertenter scribentes, posse minorem donare sine decreto, etiam immobilia causa remunerationis: contrarium enim manifestè probatur ex le. secunda. C. si aduers. donatio. Vt sic caueas ab ijs quos citat Tiraq. dict. verb. numero. 26. Nec in ijs terminis erat dubitandum, quia licet benemerita inducerent causam, non tamen excusabant decretum, secundum iuris principia: vt ita cesset dubitatio Ias. in dicta. l. ex hoc iure, numero. 64. & in. l. si non fortem. §. libertus colum. 4. ff. de condi. indebi. Infertur. 22. contra Bar. Imo. & Paul. in dicta. l. Aquilius Regulus, vt non posit donari Magistratui ob benemerita, maximè contingentia tempore magistratus, secundum resolutionem supra traditam, quando ex illis non daretur ius agendi: & ita melius defendetur opin. Alcia. contra eos, libro secundo parerg. c. penulti. Infertur. 23. ad quæstionem vtilem statuti consuetudinis vel conuentionis, vt acquisita ex causa onerosa, cõmunia fiant inter coniuges, ex donatione autem non communicentur: scripsit enim doctus Hispanus, Xuarius in l. l. regn. titul. de lucris tertia limita, follo. 16. tunc donationem remuneratoriam cõmunicandam, quasi accedat causæ onerosæ: idque probat Couas, in capitul. cùm in officijs, in fine de testament. secundum quã iudicatum vidi à doctis senatoribus. Sed eorum fundamentum iuridicũ non est, pendet enim ab in cauta cumulatione effectuum remunerationis: vnde adhiberi debet omninò distinctio supra tradita; si enim essent merita communia ex quibus non daretur actio, contrarium iudicandum foret, vt donatio licèt videatur remuneratoria, nõ tamen separetur à causa lucratiua, per ea quæ hic accuratius tradimus. Infertur. 24. presertim ex declaratione textus in dicta. §. cõsuluit, text. illum non obstare veriori & receptiori sententiæ gloss. dict. l. ex hoc iure, dum scribit causam meritorum non impedire soluti repetitionem: quicquid contra glos. & cõmunem arguant Fortũ. & Zas. quos refert Couas Ruu. in dict. capit. cum in officijs, numero. 10. versicu. habet,

de testamẽ. Infertur. 25. maxima necessariaq; cõprobatio, ad traditionẽ Bartoli in dicta.l.ex hoc iure, dum inquit obligationem ex benemeritis, esse modici effectus in iure nostro: si autem vera essent quę scrib. in hac re congerunt, non modici solùm, sed magni in numerique effectus resultarent: quod melius sensit Bart. in.l. stipulatio.§.alteri, numero.2. in fin. ff. de verborum obligationibus. Infertur. 26. comprobatio ad glo. in.l. si deiussoris. 24. verb. neque. ff. de pact. vbi tradit rationem affectionis ex benemeritis, non inducere interesse considerabile, vt quis alteri stipulari posit quæ sententia vera & recepta est, secundum scribent: ibi, & dicta.l. stipulatio ista: Ias. in.l. huiusmodi, nu. 22. ff. de lega. 1. & cons. 41. lib. 3. Dec. in.c. ad nostram. nume. 3. colum. fin. de probat. Infertur. 27. cõciliatio ad text. in dicta.l. sed & si lege.§. consuluit, cum.l. si pignore. 56. ff. de furt. habent enim verba quæ pugnare videntur: nam in dicto.§. habetur, non dici quem locupletiorem eo quòd alium beneficijs obligatum habeat: at in.d. leg. dicitur lucri species, beneficij debitorem acquirere: idque ad effectũ remunerationis extollit Ias. in.d.l. ex hoc iure, numero. 64. in fin. omittens
* difficultatem quæ resultat ex repugnantia verborum in illis iuribus. Intelligo autem.d.§. in causis pecuniarijs, & bonæ fidei possessore, qui non tenetur, nisi quatenus locupletior inuenitur, vt superius ad eum.§. cripsi. At dicta.l. si pignore. agit de fure qui rem sublatam alicui donauit, & ex iuris subtilitate videretur à furto excusandus, quasi tunc non congruat furti definitio, exigens causam lucrifaciendi. Qua argutia non obstante, respondet. I.C. furtum esse, quia præcipua pars eius criminis cõcurrit ex dolosa contrectatione rei alienæ; & in odium furis adijcitur, tunc eũ censeri lucrum facere rem alienam alteri donãdo. Sic enim videmus in causis ciuilibus non considerari interesse extra rem.l. si sterilis.§. cùm per vẽditorem. ff. de actio. emp. In criminalibus autem, vel contra dolosos etiã remotum interesse considerari, glos. recepta, in.l. vna, verb. dupli. C. de sentent. quæ pro eo: & ibi Alberi columna quarta, gloss.l. secunda.§. fin. & ibi Ange. in fin. ff. vti posside. Fab. & Areti. in.§. illud. Institut. ad. leg. Aquil. Infertur. 28. maximè ex vera declaratione dictę.l. si pater.§. fina. ff. de donat. verum nõ esse quod ibi in caute inferebat Bartol. quem sequũtur Angel. Cuma. & Imo. dũ restringunt textum. in le. prima.§. in honorarijs, &c.§. licita. ff. de vari. & extraord. cognit. taxãtem salarium aduocatorum, ne excedat centum aureos, pro singulis causis: Bartolus. enim & prædicti, diuersum putant in causis criminalibus, ineptè arguẽdo ex textu. ibi deliberante alium à periculo: qui longè aliter intelligi debet, vt supra diximus. Contrarium enim verius dicendum est, merita maiora nõ sint in causis criminalibus, in quibus minus studium sufficit, ab eoque fides & diligentia, iure rationeque debetur: & ideò talia merita frangere non possunt iuris regulas, licet ad actus voluntarios summã beneuolentiam concilient: & dicta leg. prima loquens de causis, nullo modo patitur restrictionem Bartol. æquè enim criminalibus congruit, vt probat textus in leg. prima. paragrahpo. quod autem. ff. de aleæ lus. notat Ias. in leg. prima.§. sublata. ff. ad Trebel. Nec in dubio admitti debet differẽtia inter causam criminalem & ciuilem, iuxta leg. absentem. ff. de pœnis: ibi, [se-

ibi, [secundum morem priuatorum iudiciorum,] quam regu. ex eo text. colligit Bartolus. in l. Papinianus. §. 3. ff. de inofficio. testamen. Paul. in l. consentaneum, ad fin. C. quomod. & quan. iud. Alexand. in l. diuortio, numero. 11. ff. solut. matrimo. Sed in alijs articulis plures differentiæ sunt inter causas criminales & ciuiles: vt tradit Hipp. in pract. crimi. §. expedita, numero. 63. Afflict. lib. 2. constitu. Rubric. 29. numero. 48. Deci. consil. 429. ex num. 8. Infertur. 29. ex sup. dictis, maximè in. 7. fundamento, contra communem, numero. 60. verè dicendam donationem liberalem, quæ fit à parentibus vel ab alijs quibus donatarius ab intestato successurus esset. Dices de hoc multa esse iura expressa in titulis. C. &. ff. de donatio. in tit. C. &. ff. de collat. maximè in l. data. C. de donat. & leg. donationes quas parentes. C. de donat. inter vir. & vxo. Ego fateor hoc indubitandũ esse, id autem memoro, quia contra ea iura, & contra communẽ sensum, diuersum scribunt aliqui non in docti, decepti per tex. in l. vna. C. de im po. lucrat. descri. lib. 10. cuius verba illorum errori colorem præstant, ibi, [debiti potiùs solutio quàm muneris oblatio:] & ibi, [debitum naturale:] vbi Bart. id colligere videtur, nu. 1. vers. fateor tamen: & Plã. numero. 2. Aret. consi. 17. nume. 3. & alij quos citat Tiraq. de retrac. ligna. §. 32. glo. 1. numero. 47. deterius autem & generalius Ex ea de pact. nume. 83. qui tamen solo instinctu tationis (quanuis tot iura in contrarium non extarent) resistere debuissent. Nec obstat dict. l. 1. illa enim verba ibi scribũtur ad vitandam odiosam exactionem impositam acquisitioni ex causa lucratiua, à quo onere eximuntur succedentes ascendentibus, vel ab eis donationem accipientes, & ita Bart. tantùm loquitur de statuto inducente gabellam in donationibus: & ita Aret. d. consil. & scribet. in le. in suis. ff. de liber. & posthu. ideoq; ad alios terminos id trahi non debet. Infertur. 30. ad text. in l. 1. §. 1. versic. quod autem: & . §. sed si libertus. ff. si quid in fraud. patron. vbi I. C. inquit, non fieri fraudem patrono quando libertus donat filio suo causa mortis, vel filiam dotat. Quæ iura notat Ioan. Fabri. in procem. Institu. in verb. Iustinianus, vel Alemanicus: ad hoc donatum descendentibus non venit appellatione lucri vel acquestus. Sequitur Bened. in cap. Ray. verb. & vxo. numero. 791. & alij quos citat Tiraq. de retra. ligna. §. 32. glos. 1. nume. 43. & sequen, Boër. in cõsuet. Burdegal. fol. mihi, 59. columa. 2. Sed quãuis Fab. opinio vera sit ad effectum consuetudinis de qua agunt, fundamentum tamen non est verum, cũ ex precedentibus cõstet, veram liberalemque donationem appellari, quæ liberis fit: ideoque insinuationem exigi. vt in l. data. C. de donat. Sensus autẽ. I. C. in dicta. l. 1. in dictis. §§. in eo cõsistere videtur ex mente Alber. quia quum libertus filios habet, nõ ei succedit patronus. l. intestato. ff. de suis & leg. here. l. liberto. 18. ff. de bon. liberto. §. sed nostra, Institu. de successio. libert. & consequenter nõ est tũc quid de fraude agatur: idque significat tex. in dict. versic. quod autẽ, ibi, [nam cui liberum fuit legare filio.] Infertur. 31. in confirmationem præcedentium: quod videmus dotem censeri causam lucratiuã quoad mulierem etiã si sit filia dotantis: vt probat text. in l. fin. §. si à Socero. ff. quæ in fraud. credit ibi, [quia intelligitur ex donatione ad eã peruenisse: quẽ text. commẽdat Alex. in l. in fideicõ-

missariam, col. 2. in princ. ff. ad Treb. ad quem tex. non aduertunt, qui frequentius in filia cōtradicunt arguētes ex reg. l. fin. C. de dot. prom. l. qui liberos. ff. de rit. nup. quibus habetur patrem teneri filiā dotare, vt arguit Socin. nepos, consi. 19. nume. 8. lib. 1. Et in extraneo dotante id magis procedit, vt tradit Alex. con. 71. nu. 1. lib. 4. & alij quos citat Molin. in libr. de donatio. factis in contract. matri. ex nu. 64. Quoad maritum autem semper dos cēsetur causa onerosa, vt probat idem tex. in dicto. §. fina. versicu. in maritum, ibi, [nō magis quàm creditorem:] & ibi, [quū indotatā vxorem ducturus nō fuerit:] & ita resoluit Barto. ibi, cuius doctrina recepta est, secundum Iaso. in. §. item si quis in fraudem, numero. 30. Instit. de Actio. Pala. in rep. c. per vestras. §. 71. incip. In constituenda. nu. 7. Arias in. l. Tauri. 27. nu. 11. hoc etiam probatur ex. l. fin. in princip. C. de iure dot. vbi Imperator apertè significat, etiam iure antiquo in dote, respectu viri, non fuisse necessariā insinuationē, quia non censebatur donatio, sed causa onerosa, text. in. l. ex promissione. 18. ff. de actionibus & obligationibus quam extollit Ias. in leg. Nesennius, numero. 4. ff. de re iudic. Quo ad mulierem verò inquit dicta le. fin. necessariam fuisse insinuationem, cū dos à patre non dabatur. Hodie autem nouo beneficio in dote statuit lex illa, vt nec quo ad Mulierē necessaria sit insinuatio, quāuis quo ad eam verè donatio sit: & ita Alber. & alij, ibi: Dec. consil. 414. nume. 15. Anto. Canar. de insinuatione. 2. parte, quæst. 4. numero. 4. Bald. Nouel. in. l. prima, numer. 339. & 342. ff. solut. matrimo. & in tracta. dotis. 5. parte, numero. 5. Ex quo cauendum est à gloss. 1. in dicta. l. fin. ibi, [ideò exigit:] cauendum magis est à Ioan. Anan. in capit. cum tu, versic. 4. quæritur, in fine. de vsur. vbi contra dictam leg. fin. miserè inquit necessariam esse insinuationē in dote: idque inuolutè refert Tiraq. in le. si vnquam, verb. donatione nu. 194. Infertur. 32. ad quæstionem, an dos ob ingratitudinem sequutam reuocari possit: sępè enim in scholis traditᵉ speciale esse in dote, vt ob ingratitudinem reuocari nequeat, idque apud scribent. receptius videtur. Ita enim indistinctè notat Salic. per textum ibi, in. l. si dotem. 24. C. de iure dot. & tanquā receptum tradit Boër decisio. 27. dicens esse textu. expressum, in dict. l. si dotem: idque in dote tradita, tenet Baldus. in dicta. l. final. numer. 11. C. de dot. promiss. quem sequitur Ias. in. §. fuerat numer. 117. Institu. de action. vbi Imo. malè citat Boër. autem indistinctè inquit ingratitudinem nō officere doti datæ vel promissæ: & in dote promissa, meliùs adduci potest text. in le. cum post. 60. §. patrona. ff. de iure dot. vbi nullus ex scribent. notat: quicquid eos malè citet Boër. vbi suprà. Sed cōtra prædictos veriorem puto opinionē Rip. in le. fin. quæstio. 51. C. de reuoc. donat. vbi regulam cōstituit, vt datum causa dotis, ob ingratitudinem reuocari possit: quod ego probo efficatius ex præcedentibus, cum dos respectu mulieris verè inter causas lucratiuas cōnumeretur, & ita hæc opinio Rip. intelligenda est: respectu enim viri procedere nō potest, qui ob causam onerosam dotem accipit, ideoque ob ingratitudinē ab eo reuocari non posset, secundum ea quæ diximus in præcedenti illatione: minusque ob ingratitudinem mulieris poterit à viro dos reuocari, ea autem ad vxorem reuersa, soluto matrimonio, poterit ab ea ob ingratitudinem reuocari: vt conclu-

concludit Rip. & dubitans sentit Palat. in leg. Tauri. 31. numero. 59. quæ resolutio in viro & vxore ingratis dotanti, amplectēda est quia fundatur in præcedenti resolutione: & differētia inter causam lucratiuam & onerosam, in qua consistit tota vis huius articuli. Nec obstant iura dict. leg. si dotem. & dict. paragraph. patrona: quia loquūtur in muliere ingrata dotanti, ne eius ingratitudo noceat viro: à quo ibi dos non auocatur, quia scilicet quo ad eum, causa onerosa est: non verò negant quin dos reuersa ad ingratā reuocetur, Bene tamen ex. d. §. patrona, respectu viri, & reijcitur differentia, quam Bal. & Ias. vbi sup. tradebant inter dotem datam & promissam, in quo etiam labitur idē Ias. in. l. patre furioso, numero. 29. versicul. 10. ff. de his qui sunt sui: idque suadetur ex reg. l. sicut. C. de actio. & oblig. l. qui actionē. ff. de re. iu. Quo ad mulierem autem, vt dos ab ea reuocari possit ob ingratitudinem, intelligerem contra Rip. vbi sup. num. 171. etiam si fœmina esset inops, atq; ob id dotans moueretur principaliter amore Dei: licèt enim tunc scribent. appellent dotem magis piam. vt per Ias. in leg. cū ijs. §. cum mulier. ff. de cōdict. indeb. per Nouel. de dote. 6. parte, priuil. 44. Palat. in ea. §. 61. Hispan. Arias. l. 27. Tauri, numer. 60. Dec. notanter consil. 348. numer. 4. Alexand. in leg. si certis, numero. 5. C. de pact. tamen ingratitudo mulieris non debet esse impunita: tunc enim magna ratio suadet pœnam exigi, vt inquit. I. C. in. l. si à reo. 71. §. illud quod vulgo. ff. de fideiusso. Nec esset æquum vt magis piè donāti adimeretur, quod alijs donatoribus cōceditur. Nec donatarius excusari debet prętextu pietatis, qua donās motus fuerit: ab exterioribus enim in foro contentioso iudicandum est, non autem ab ijs quæ animo retinentur: vt in. l. si repetendi. C. de condictio. ob causam. Hæc plenius tractata volui, vt eradicentur plurima in quib. (ni fallor) non sine periculo ac pernicie Reipu. erratur,

63 Vtilis quæst. est de locat. aduentitiorum, quatenus pater locare possit illudque expeditum videtur, vt valeat locat. ad modicum tēpus, filiusque eā seruare teneatur etiā finito vsuf. patris: quod probatur. 1. ex hac. l. & . l. cum oportet, dum patri plenā administrationem concedunt. Probatur magis, quia talis locatio ad breue tempus, alienationem non continet, secundum veram & receptā omnium traditionē, vt infrà. Probatur fortius: quia minor tenetur stare locationi factæ à tutore vel curatore, finita tutela vel cura, Vt resoluit Cyn. in. l. emptorem. colum secunda. C. loca. Bar. Pau. Alex. & omnes in leg. si filio. §. si vir. ff. solut. matri. Soci. cōsil. 125. nu. 6. lib. primo, vtque receptissimum tradit Couas. libro secūdo resolut. c. 15. numer. 5. in medio, & nu. 6. in princip. Qui omnes & alij quos omitto, ad id citant tex. in. l. si tutelę. 9. ff. de admini. tuto. quæ tamen non loquitur delocatione, sed de pecunijs mutuò datis: à fortiori autem id dicēdum in patre, qui longè plus potest, vt in discursu huius. leg probauimus: quod videtur colligi posse ab Hispano. Anton. Gomez. libro. de contract. capit. de location. numero. 8. folio. 27. Alia in spectio est in locatione ad longum tempus, circa quā pręmitto, aliquando apud Iureconsf. distingui inter locationem ad longum, locationemque ad breue tempus: sed hoc rarius quam Docto. putant. Non enim fit ea distinctio in. l. 1. ff. si ager vectig. vt ab omnibus ma

lè citatur: inuenitur autem ea differẽtia in superficiario, in.l.1.§.quod autem, in.1.ff.de superficiebus. Ante alia verò in hac differentia locationis ad longum, & locationis ad modicũ tempus, receptum est: ad longum tẽpus dici locationem decennij vel vltra, vt resoluit glos.in leg. secunda in fin.ff.si ager vectig. quæ sentẽtia probatur à Bar.& alijs in.d.§.quod autẽ. l.1.ff.de superficieb. tradit Paul. in.l. si filio.§.si vir, numero.2.ff.solut.matri. Alex.consil. 17. colum.prima lib. 4.Platea in leg.prima. C.de administra.Reipub.latè Ias.cons.94.lib. 1.& consil. 29. Ioan. de Amic. consil. 25. Dec.consil.292.numer.1.Socin.Nepos consil.66.numero.5.libro.2.Cardinal. Paris. consil. 118. libro tertiò. quòd consuetudine receptum esse tradit Bal.in.l.iubemus nulli. colũ.2. C.de sacros.eccle.Soci.cons.32. col.1 lib.1. Anan.in.cap.fin.numer.13. ne Præla.vices suas: Dec.dict. cons.292. numero. 1. idque receptissimum asserit doctiss.ac diligentissi.D.Couas Ruu.libr.2.resolut.ca.16. & hanc resolutionem semper probãt leges regiæ apud Lusitanos, vt lib.3.tit.32.in princip. & libro quarto titul. 6.§.antepenulti.& titul. 64. in princip. Similiter locatio dicitur ad longum tempus, quando fit ad vitam locantis vel conducentis: vt tradit Alexand.consilio.119.in fin.lib.3. Aret. consilio.55.numero.2.Dec.consilio. 204.Baldus in.l.6.ff.de vsufruc.quod cum præcedenti receptum dicit, insignis præceptor Nauarrus.in capit.1. §.1. de pœnit. distinct. 5. notat Corne.consilio.243.libro.3.quem sequitur Boër. decisio. 234. columna.2.in princip. Dicitur etiam locatio ad lõgum tempus, reiecta verborum cautela, quando ad fit nouẽ annos, adiecto pacto, vt finito illo tempore, incipiat aliud quod iunctum excedat decennium, maximè vt fraudes vitẽtur: vt notat Cardinal. dict. Clemẽt. 1.§.fina.de rebus ecclesiarum Faber. in paragraph.item finitur Institu.de vsufruct. Aret.in le. si quis ante colu. 1.ff.de acquir.posses. Alex.cons.265. libr.2.& consil.104.numero.6.lib.3. & in.l.si filio.§. si vir, ad finẽ. ff. solut. matri. Felin.in capit.quæ in ecclesiarum, numero.87. de constit. Ias. in.l. manumissiones, numer.7. ff. de iust. & iur.& cons.94. libr.1.& Socin.cõs. 99.numero.8.libr. 1. Papiens. in forma libelli ad facti. præsta. pag. mihi. 364.numero.2. Curt. de feud. 4. per numero.92. latè Molinæ. in consuetu.Paris.§.14.numero.36.fol.327. Ex quo cauebis à Bald. errante in hoc, in l.voluntas, numero.6.versicu idẽ puto.C.de fideicom. in quo alibi variauit idem Bal.vt refert Alex.in.l.si domus.§.fina. ff. de legat.1. ad fin. Dicitur prẹterea locatio ad longum tẽpus, quæ fit eo pacto vt duret quamdiu locator voluerit, ea enim incertitudo magis longum tempus quàm breue inducit: ex regu.tex. & Bar.in l.sufficit, vbi Ias.ff.de condict, indeb. l.iurisperitos.ff.de excusa.tuto.quod in his terminis sentit Dec.cons. 204. col. fina. idque in specie tradit Soci. Nepos.consil.64.nume. 11.libr. 2.& ibi eleganrer idem intelligit, quando ea incertitudo volũtatis refertur ad conducentem: quod dixit prius Marti.Lauden.in repe.Rub.ff.de rei vend.numero. 5. Si autẽ locatio fiat sine expressione temporis, censebitur ad breue tempus, nempe, ad vnicum annũ: ex vulgari regu. l. boues. §.hoc sermone.ff.de verb.signifi.probaturq; magis ex decisione.l.itẽ quẹritur.§.qui impleto.ff.locat.& in terminis ita tradit Soci. Nepos, consil. 25.nu.3.li.2.Ex quo limitatur, quod in ma-

in materia criminali habet text.sum mè notandus in.l. sine præfinito.24. ff.de pœn.quem extollit Ias.in.§.curare,nume.46.Institu.de action.&.l. 5.§.1.nume.38.ff. de re iud. & platea in.l.nemo,num.6.&.8. C. de exacto. trib.Gomez.in.§.quædam,nu.22.Instit.de action.Dec.in.c.ex literis, nu. 10.de constitu. apud quos eum text. ornatum & explicatum videbis:tradit etiam Tiraq.de retrac.conuen.§. 1.glo.2.nu.4.

64 Ad quæstionem nostram tutiùs dicendum videtur, regulariter filium non teneri seruare locationem ad lõgum tempus à patre factam in aduẽtitijs, vt sic finito vsufructu patris, filius rem consequi posit à conductore tanti temporis, sicut euincere potest ab eo in quẽ alienata fuisset. Cũ enim alienatio hîc prohibeatur, occurrit receptissima doctrina scriben. qui talẽ prohibitionẽ extendunt in dictis locis,ad locationem longi temporis:idq; notant Canonis.in. d.Clemẽt.1.& in.d.c. nulli,de reb.eccle.& Doctor. communiter, vt tradit Couas Ruu.dict.cap.16. colum.1. lib.2. & Bellamer.decisio.748. Dec. consi. 142.nume.3.Alexand.cons.17.lib.4. Boëri.d. decisio.234. Angel. Aretin. post Fabr. in. §. adeò, nume.1.in fin. Institu.de locatio.Idem in simili notant scribent.de tutore vel curatore, quod non possit locare ad longum tempus, sicut nec alienare: vt tradit. Alexand. cons.117.lib.5.Boër.d. decisio. idq; magis iuuatur ex magnis effectibus talis locationis secundum receptas sententias.Sed posset ea locatio à patre fieri ex causa necessaria vel tam vtili, vt à filio retractari nequeat: cum iuxta receptam sententiam Azon. absque decreto pater alienare possit, vt suprà deduxim⁹ in. 2.par. Atque ita conductor seu emphyteota conuentus à filio, aduertat quib. mod. iustificare possit titulum à patre obtẽtum. Hoc autem ne tũc filius teneatur stare locationi ad longum tempus, comprobatur ex recepta sententia Bar.& aliorum in.l. codicillis.§.instituto.ff.de legat.2. contra glo.ibi,in vltim. scholio, quæ mirabiliter contradicebat: volens locationẽ etiam ad longũ tẽpus non dici alienationẽ:ideoq; opinionẽ gl.communiter reprobari.inquit Pau.in.l.fi. C.de reb.alie. & Imol. in.l.si filio.§.si vir.ff.solu.matr.& in.c.ad audientiã, nu.2.de reb.eccle. Alex.d.§.si vir.nu. 25.Angel.in. d.§.adeo, post princip. Institu.de locatio. Cæpol.in leg. alienationis verbo,numer.8. ff.de verb. signific.Alex.consilio.165.libro secũdo.Soci.Nepos.consilio.56.libro.secundo Afflict.in constitu. Neapol.libro tertio.Rubri.5. ad finem Couas. Ruu.dict.cap.16.columna.secunda. lib. 2.resolut. Et multa in proposito circa locationem ad lõgum tempus, ad varios articulos tradit Tira.de retrac.ligna.§.primo.glo.14.ex nume. 79. post Boër. videndum.d. decisio. 234.Illa tamen opinio glos.reprobatæ saluari solet quoad duos effectus. 1.ad vitandã pœnam alienanti impositam, licèt enim prohibita alienatione, prohibeatur etiam, talis locatio ad longum tempus: pœna tamẽ alienanti imposita, non extẽditur in administratorem ita locãtem: vt tradit Bero.in cap.nulli,nu 32.de reb.eccle.& melius Gouas Ruu. dict. cap. 16.col.3.Quod iuuatur ex glos. Clemen.1.de cõsangui.& affinit.de qua Ias.& Dec.in.l.2.colum.fina. ff.de iurisdic. omn.iud.Iuuatur etiam ex doctrina Ioan.Andr. in cap. dispendia, de rescript. in sextò vbi tradit quod quãuis extẽdatur lex pœnalis,nõ tamen extenditur eius pœna,sequitur

Panormi. & plures, quos refert Iaso. in. l. secunda ad finem. ff. de in ius vocan. Corset. in notab. verb. extensio, fol. 142. colum. 4. Idem scripsit Bald. & alij quos (non citato Ioan. Andr.) refert Hippol. singu. 300. faciũt quæ cumulat Iaso. in. l. cùm quidam. ff. de liber. & posthu. Felin. in capitu. cum Ioannes, numero. 33. de fide instrumen. Deci. in. l. factum. §. in pœnalib⁹. ff. de regulis iuris & alibi sępe scribent. Ex quo in nostra materia dici posset eleganter, quòd licèt pater alienans aduentitia, aliquando priuetur administratione, vt in superiori parte diximus, non tamen remoueatur ob longam locationem: pœna enim vt odiosa restringenda est, secũdum gloss. cap. fin. de iure patro. cum vulgar. in quo tamen vltra omnes, & contra proximè citatos, nõ indistinctè hoc probarem: sed magis inspicerem, an pater sciens an ignorãs iuris prohibitionem, emphyteosim vel lõgam locationem concesserit, vt fraudibus obuietur, argumen. l. prim. §. fina. ff. de calumni. Saluatur. 2. glo. in dicto. §. instituto, secũdum Beroum in dicto capit. nulli, numero. 32. quãdo in tali longa locatione adijceretur pactum, vt in conductorem nullum dominium, nullumque ius reale trãsferatur: quod priùs scripsit Bal. in dicto. §. & in. l. si domus. §. fina. ff. de legat. 1. & ibi Alexand. ad fin. post Imol. Idem probãt Imol. & Alexãd. ad Bal. in. d. §. instituto: & Areti. in. l. si quis ante, col. 1. versic. ita puto. ff. de acquirend. possessio. & Chas. in consuetu. Burgund. Rub. 9. §. 10. nu. 39. fol. 313. colum. 3. Sed cauendum est ab hac saluatione Beroi, Baldi & aliorũ, quos ipse nõ citat, raro enim vel nunquàm procedere potest, maxime in materia quam tractabat idẽ Bero. circa prohibitionem alienationis rerum ecclesię: similiter in prohibitione huius. l. & in alijs rebus minorum, & generaliter vbicunque alienatio prohibetur, ne damnũ fiat successori vel alij. In commodum enim & fraudem pateretur tertius ille, si quando succedit, inueniret rem penes cõductorem longi temporis, cùm eius intersit tota re frui, non tãtum pensione locationis, vt constat ad sensum: ideoque damnum non vitatur ex clausula vel pactione verbali, quæ malignè adijci potuit in tali locatione: vt melius aduertisse videtur Bal. in Authen. hoc ius, col. 1. C. de sacros. eccle. & cũ eo Molinę. & Fabian. quos cordatè refert & sequitur D. Couas. Ruu. (quẽ sæpiùs libenter allegamus,) dict. lib. 2. resolut. capi. 16. colum. 2. in princi. versicul. & id verum est: vbi Beroum & alios in cõtrarium omisit. Pro quo etiam addo Ias. optimè hoc probantem: cons. 94. columna. fina. lib. 1. & ita Cuman. (qui non allegatur) in. d. §. instituto. 2. lectur. quod iuuatur ex reg. text. & Bartol. in. l. Seius & Augerius. ff. de lega. falcid. Effectum enim non verba considerare debemus. l. si vno. ff. locat. cum vulgar.

65 Alios effectus locationis ad longũ tẽpus, plenissimè & seriatim hîc tradere possem, vltra Beor. dict. decisio. 234. & Tiraq. d. loco de retra. quibus multò plura alibi addo, quàn ipsi adducant. Interim verò ex his receptis sententijs aptè & vtiliter infertur ad quæstionem sæpissmè in praxi agitatam: an possidens maioratum, seu bona perpetuò relicta familiæ, possit bona maioratus in emphyteosim cõcedere, vel in longum tempus locare: in quo variè iudicatum vidi.

Mihi autem veriùs videtur, vt nec emphyteosis, nec locatio ad longum tempus effectum habeant, mortuo *

tuo possessore maioratus qui ita locauit, ac proinde successor nulla tenus teneatur seruare talē emphyteosim vel locationē. Ius enī possessoris locantis tantum ad vitam est, & ideò finito iure dantis, finitur ius accipiētis, iuxta regul. l. lex vectigali, & ibi glos. verb. euanuisse. ff. de pigno. Probaturq; magis ex communi opinione proximè relata, contra gloss. in dicta. l. codicillis. §. instituto. ff. de lega. secundo, vbi in terminis circa bona relicta familiæ, Bartol. & reliqui volunt, non admittendam locationem ad longum tempus similemve actū, in fraudem vel damnum successoris: idque magis probatur ex decisione & ratione text. in. l. si quis domum, nono. §. primo. ff. locat. vbi locatio à fructuario facta, finitur extincto vsufructu, & ibi notat Paul. numero. 3. & in terminis circa bona maioratus, ita resoluit Anton. Gomet. l. 40. Tauri. numero. 84. Et vltra eum satis hoc colliges ex Baldo. in. l. fina. §. sed quia in fin. C. communi. de legatis & in. l. emptorem, numero. 5. & 6. C. de locatio. ex Iasone consilio vigesimonono, & consilio nonagesimoquarto, libro primo. Idque planius procederet vbi non solum bona familiæ relinquerentur (quod sufficit, cùm ex eo resultet prohibitio alienationis) sed etiam alienatio expresśim prohibita fuisset, vt frequenter contingit. Potentior enim à multis censetur expressa prohibitio, ex gloss. in. l. nulla. C. de iure dot. Paul. in. l. cum pater. §. libertis. ff. de legatis secundo. Pala. in Rubric. §. 16. Tiraquel. de primoge. quæstio. 61. Esset enim longè iniquum, successorem maioratus fraudari integra possesśione rerum, easque penes extraneos videre, contra præceptum & voluntatem primi instituētis, à quo ipse capit, non ab antecessore, iuxta. l. tertiam, & ibi Bartol. ff. de interdict. & releg. l. vnum ex familia. §. primo. ff. de legat. secundo, tradit Curt. iun. consil. 25. Moline. in consuetud. Paris. §. 22. numero 83. & 85. Deci. consil. 445. ex nume. 23. notabiliter Afflict. libr. 2. feud. titul. de inuesti. de re alie. fact. §. quid ergo, numero. 21. Gozad. consil. 75. Nec obstat erroneum fundamētum quo in hac quæstio. aliqui contradicunt, arguentes ex eo, quòd res ecclesiæ permittuntur in emphyteosim concedi in tres generationes: quod nec verum est, nec vrget. Regulariter enim res ecclesiæ sine solennitate, vltra decennium locari non possunt ex Clemen. 1. cum gloss. & communi sententia, & c. nulli, de reb. eccles. non alien. idque magis prohibetur ex constitutione Extrauagan. Pauli. 2. ambitiosè, eodem tit. Quando autem emphyteosis, vel talis locatio permittitur tanta requiritur causa, solennitas, & tractatus, vt inter doctos regula negatiua maneat, quæ limitatur ex necesśitate vel magna vtilitate ecclesiæ: atque ita retorquetur fundamentum illud de rebus ecclesiæ ad bona maioratus. Itē ea argumentatio imperttnens erat, quia ecclesia eadem semper est, causa autem & solennitas, sine quibus alienatio fieri non potest, remouent suspicionem fraudis. At in bonis maioratus, omnia hæc cessant, cum emphyteosis vel locatio liberè fieret à possessore, semperque maxima fraus fieri posset successori, vt bene aduertit Bald. in dicta. l. emptorem. nu. 5. C. de loca. Quapropter adhærendum est verisśimis iuris regulis, vt possessor maioratus, tanquam restrictè dominus, vt vsusfructuarius locare posśit ad vitā suā, nec successor amplius obligetur. Qua in re vtilis est inspectio,

inspectio, an locatio vel emphyteosis, vltra legitimum tempus facta, in totum vicietur, an saltem intra tempus licitũ sustineatur: in quo variant Bart. & Bal. alijque scribentes ad intellectum tex. in §. emphyteosim, in Authenti. de non alien. aut permutan. tradunt Ias. & Doctor. in Authenti. qui rem. C. de sacrosan. eccles. Afflic. decisio. 107. Prob. ad monach. in ca. fin. de pœniten. & remiss. in 6. melius Moline. in consuetu. Paris. §. 41. quæstio. 10. fol. 328. & notabiliter D. Couas Ruu. libr. 2. resolut. capitu. 16. ex nume. 5.

66 Vides ex supra citatis maximam constitui differentiam ab omnibus scriben. iuris ciuilis & canonici inter eas locationes: totum effectum tempori tribuentes, vt scilicet locatio ad breue tempus, nullo pacto dicatur alienatio, nec aliquam speciem dominij trãsferat, nec vllam realem actionem præstet: ita intelligentes tex. in l. non solet. 42. ff. loc. cum simil. Ideoque eam in bonis ecclesiæ admittũt, vt per omnes vbi supra. per Cardin. Paris. consil. 98. lib. 4. In cõductorem autem ad decennium vel aliud longum tempus, asserunt indifferenter omnes vtriusque iuris interpretes, in tot locis sup. adductis: & vbique trãsferri dominiũ vtile, eique dari actionem in rem, ideoque talem cõductorem emphyteotæ æquiparant: ita enim eos æquat Ioan. Fab. in §. item finitur, post princip. Institu. de vsufru. & in d. §. adeò, ad fin. Institu. de locatio. Aret. consil. 45. Felin. cons. 25. Ias. in l. naturaliter, num. 15. ff. de acqui. posses. & in l. 1. nume. 34. & l. 2. num. 39. & in l. fin. nume. 2. C. de iur. emphyte. & alibi sæpe Doctor. Omissis autem multis de locatione ad longum tempus memorandum putaui quod superius perstrinxi, rarissimè apud Iurecõsultos reperiri talem differentiam inter conductionem ad longum tempus, & conductionem ad modicum tempus, credoque vnico tantum loco eam à I. C. traditam in l. 1. §. quod autem. 1. ff. de superficieb. Vlpia. in superficiario cõductore distinguit inter cõductionem breuis, & conductionem longi temporis, alteri negans, alteri concedens in rem actionem. Quæ explicita plenaque decisio, cogere videtur, vt ex ea suppleamus, quod in alijs locis idem Vlpian. & Paulus respondet, superficiario vtilem in rem actionem competere: vt in l. prouinciali. 3. §. si ego. ff. de nou. oper. nuntia. & in l. superficiario. 74. ff. de rei vendic. & in l. tutor. 17. §. fin. ff. de pign. actio. Ad quæ iura aduerto vltra omnes. 1. quòd ea actio in rem à prætore dari dicitur, vt habet tex. in d. §. si ego & in. d. l. superficiario: ex quo videtur intelligẽdum verbum, [hodie:] in d. §. fi. quasi ius pretorium recentius sit, ex l. ius autem. §. 1. ff. de iust. & iur. 2. aduerto quòd I. C. in d. l. superficiario, inquit, causa cognita prætorem illi actionẽ in rem polliceri: quæ causæ cognitio necessariò continet eam inspectionem, vt cõductio sit ad longum tempus, ex dict. §. quod autem tertia, magis aduertendum puto, quod I. C. addit in dict. §. quod autem: conductori ad longum tempus, causa cognita in rem actionem dari, vt patet ex illis verbis, [sanè causa cognita ei qui non admodicum tempus conduxit superficiem, in rem actio competet:] proximè autem dixerat conducenti ad breue tempus eam actionem negari. Quæ verba innuere videntur, nec longum tempus sufficere ad eum effectum. 4. aduertẽdum nimis est, in solo superficiario id à Iureconsultis scribi, non in alio conductore

ctore causam habente à persona priuata, ne obijcias text. qui passim malè citatur, in l. prima §. qui in perpetuum, ff. si ager. vecti. vel emphy. peta. vt infrà explicabo. Facilè igitur cōtra omnes scriben. tentari & sustineri posset, vt regulariter cōducens ad * decennium, vel paulò longius tempus, iure ciuili nullum dominium cōsequatur: quod à multis annis cogitaui, nec semel legendo admonui: idemque nouissimè sensisse videtur Connanus libro septimo, capitu. 12. Chart. 535. in quam sententiam induci potest. d. §. quod autem, dum causæ cognitionem cum longo tempore exigit, quasi solùm tempus nō sufficiat. Illa enim adiectio causæ cognitionis regulam impedit, magisque rem in ambiguo relinquere solet. l. fin. in fin. ff. de act. & oblig. l. si ita stipu. 97. §. si tibi. ff. de verbo. oblig. l. verum. 12. §. sciendum. ff. de mino. Ad idem. vrget, non reperiri in alijs eam differentiam conductionis ad longum vel breue tempus, videriq; singulare ius in superficiario, quum de eo extra titulū de locato separatim tractetur in titulo, de superficieb. Quòd si instares, quæ esset causa specialitatis in superficiario (de quo tantùm illa iura loquūtur) posset forsan conijci, singulare ius in superficiario introductum, vt maior cura & ornatus dominium habeatur, in quo vtilitas reipu. versari censetur, text. in l. si quis. C. de ædific. priua. ibi, [publicum decus.] text. in l. præscriptio. C. de oper. publi. ibi, [ornatum & commodum, ad decorā faciē ciuitatis.] Ex quibus eleganter intelligi potest, quod in simili respōdet I.C. in l. q. si * vir. 15. ff. de dona. int. vir. & vxor. vbi cōtra regulam & iuris prohibitionē valet donatio inter coniuges, ad refectionem ædium: quod nec gloss. nec alius ibi percipit: posset que hoc cōfirmari authoritate Alber. in l. generaliter. C. de episcop. & cleric. nume. 5. Vnde quum circa ædificia versetur publica vtilitas, potuit speciale ius in superficiario introduci, quando scilicet ad longum tempus conduxit: quia tunc verosimiliter curam mansionis suæ habebit, quæ ratio nō militat in conducente ad breue tempus. Secundùm quæ dicendum erit, dum text. in dict. §. quod autem ad effectum dandæ actionis in rem, vltra longum tempus, exigere videtur causæ cognitionem, intelligatur: vt verba illa, [causa cognita,] exponantur ex verbis sequentibus, [non modicum tempus,] quasi in eo tantum causa illa versetur: si conductio ad lōgum tempus sit. Aliter enim in difficili maneret sensus eorum verborum: ad quæ Docto. non aduertunt, cum opinioni communi nimis aduersentur. dum innuūt: cum longo tempore causam exigi ad effectum de quo ibi. Ideoque si præcedentem interpretationem ad illa verba, [causa cognita.] non probaueris, recurrendum videretur ad alium intellectum vt scilicet causæ cognitio ibi referatur ad clausulas conductionis. Et dicamus sentire Iureconsul. longum tempus non statim eos effectus inducere, nisi iuuetur ex qualitate cōuentionis, attendendo scilicet, quam potestatem locator conductori concedat, in ipsa enim locatione poterit * addi clausula cōtinens aliquā speciē dominij: & in eo dicetur versari causæ cognitio, quam verba dicto. §. exire videntur. Sic igitur pro hac noua sententia contra gloss. & omnes retorquetur, vel saltim reijcitur allegatio text. in. d. §. quod autem: in quod etiam induci potest textus in. l. qui fundum. 35. ff. loca vbi Iureconsult. refert

refert locationē in plures annos, eamque simplicem censet, nec ius reale ex ea trāsferri: & verba illa, [in plures annos,] decēnium lōgiusve tempus comprehendunt, nec sine diuinatione à glo. & Doct. restringuūtur. Nec parum mouere debet, quòd in lōgo exactoque tractatu de locato, nec à I.C. nec Imperatores, eam tēporis differentiam tradiderunt: imò omnem locationem (quod ad tēpus attinet) æquare videtur. Si enim talis differētia vera esset, à iuris conditoribus omitti non debuit, eiusq; omissio non leuiter arguit eam totam non esse: argu. I.C. in l. item apud Labeonem. 15. §. ait prætor. ff. de iniur. ibi: [ea enim quæ notabilia sunt, nisi specialiter notētur, quasi neglecta videtur:] tex. autem in d. §. adeo, Instit. de locatio. non distinguit inter locationem modici vel longi temporis, tantumque separat conductionem simplicē ab emphyteosi perpetua. & ita text. qui malè à scribent. citatur, in. l. fin. C. de locat. præd ciuil. quod alibi videtur aduertisse Cuma. in. d. l. codicillis. §. instituto. num. 5. ff. de legat. 2. Iuxta quam nouam nec incoloratam sententiam, periclitantur multa quæ scribēt. incautè cumulant, ad effectum conductionis longi temporis, eam ex decennio æquantes perpetuæ emphyteosi, quæ alibi, Deo duce, explicitè persequar. Interim verò posset ex his conprobari quod in casu particulari contra plures tenuit Imol. in leg. vectigalia. §. 1. ff. de public. & vectiga. quem dubitans videtur sequi Iaf. in Authē. qui rem, nume. 15. C. de sacrosecclesi. Hinc etiam iustificabitur consuetudo, quā contra scribentium opiniones refert Boer. decisio. 233. ad finem. & quod tradit Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gl. 14. nu. 84.

67 Dixi hanc nouam sententiam iure ciuili sustineri posse, quia non intēdo hic miscere singulares nouiores que sanctiones iuris pontificij in rebus ecclesiæ, vt etiam aduertisse videtur Cuma. in dicto paragrapho instituto. l. codicillis. 2. lectu. Dixi etiā facilè eam sustineri posse, quia scribent pro communi duo tantum iura adducunt, nempe. d. §. quod autē. l. 1. ff. de superficieb. cui proximè satis fecimus, magisque cōtra communem induximus. Citant. 2. tex. (qui in ore omniū est) in l. 1. §. qui in perpetuū. ff. si ager vectig. vel emphyt. peta. ad quē præsens tractatus rédit: agit ibi. I.C. de agro. vectigali Reipu. vel fisci: ita enim colligitur ex tota litera, idque suadet ex natura verbi, quod propriè agros Reip. vel fisci, nō priuatorū designat: vt tradit Alci. lib. 3. dispunc. c. 10. quē sequitur Spigel. in lexic. iur. verbo vectigales. Et non citato Alcia. idem tradit Connan. libro 7. fol. 533. & Coras. in leg. ei qui, numero. 18. ff. de seruitu. Et sic patet text. in. d. §. qui in perpetuum totumque titulum illum. ff. si ager vectig. loqui de cōducente fundum Reipub. & consequenter non rectè trahi ad agros priuatorū: iuxta vulgatem regul. cap. non ne, de præsumpt. Quo præhabito aduertendum est contra omnes scribent. quod tex. in. d. §. qui in perpetuum, etiā si loqueretur de conductione habita à priuato, non probaret communem allegationē, non enim loquitur simpliciter de locatione ad longum tempus, sed de conductione in perpetuum, nec vnquam finienda, quam diu vectigal soluatur: verba enim illa, [in perpetuum fruendum:] iure adaptari non possunt ad conductionem. 10. vel. 20. annorū, sed in perpetuum, vt sonant: quod apertè probat text. in. l. 8. ff. de

8.ff.de vsufr.lega.ibi,[perpetuo:] & ibi,[vnde centum annos:] & in.l. an vsusfructus.63.ff.de vsufruct.ibi,[ne perpetuus fieret:] & ibi, [centum annis:] quibus iuribus fortius probatur etiam ex spatio centum annorũ, propriè nõ dici quid perpetuũ: vt bene ponderat Barbat.consi.20.lib.4.Rip. in.l.2.col.1.ff.solu.matrimo.licèt alibi aliter sumatur: vt per glo.l.1.ff.pro socio. Sed magis conuincitur error * communis allegationis, attenta.l.3. eiusdem titul. ff. si ager. vectiga. vbi idem I.C. Paul.qui in.d.§.dixerat,ex conductione in perpetuum cõpetere in rem actionem,subdit idem esse si ad tẽpus locatio fiat: quãdiu enim conductionis tẽpus finitum non sit, idem ius competet cõductori: & sic patet in terminis illius titu. non esse differentiam inter locationem ad lõgum modicumve tempus, cuius rei statim rationem explicabimus. Nec * enim teneri potest interpretatio gl. in dicta leg. tertia. dum ibi illa verba text.[ad tempus:] intelligit non modicum: quod etiam dixit glos.in.c.1. verbo alienationes, de cap. Corrad. licèt enim ibi nemo aduertat,securè dicendum est.I. C. in verb.[ad tempus:] planè sentire de cõdictione ad modicum tempus,diuinatorium nãque & ineptum esset subaudire non modicũ, tum ex proprietate verborum,tum apertè ex.I.C.in.dict.l.1.§. quod autem.ff.de superficie. ibi, [ad tempus.] vbi illud verbũ necessariò significat modicum, etiam per glos. Barto.& omnes,malè in hoc sibi constantes.Qui etiam debuissent aduertere,quod.I.C.in dict. titu.si ager vectigal.ad effectũ vtilis dominij,actionisque in rem,æquiparat conductionem longi & breui temporis: quod ibi durum videbatur glos. & Docto. existimantibus nec in eo casu nec in alio procedere posse talem ęquiparationem, semperque retinendã illam temporis differẽtiam, quod alibi melius aduertunt,vt statim deducã. Verus igit intellectus ad.d.§. qui in perpetuum.l.1.&.l.3. totumq; tit. est,vt * ibi temporis differentia non fiat,sed cuicumque conductori agri vectigalis à fisco vel Repub. actio illa in rem detur, quasi tũc aliquod dominium ei acquiratur,etiam ex conductione modici temporis: idque specialiter statuitur in cõducente rem fisci vel Reipublic. Quod non solum vt verius, sed etiã vt receptius asserimus: tex.enim in dict.l.prima.§.quod autem.ff.de superficieb. dum in superficiario distinguit. inter conductionẽ longi & modici temporis, trahi non debet ad conducentem à fisco vel Repub.& ita limitatur necessariò ex dict.l.prima & vltima.ff.si ager vectigal. Quod efficaciter probatur ex lege prima. ff. de loco pub. fruen. vbi ita aduertit glo.in verb. conduxerit, ibi, [huic ad modicum tempus conducenti,dari in rem actionem,vt priuato ad magnum:] & ita Barto.& Alber.ibi,melius idem Bart.in dicto paragrapho quod autem,numero.4. & ibi Angel.idemq; sentit Angel. in.l. vectigalia.§.2.& ibi Imol.ff.de publica.& vectigal. vbi Bart. tangit: & ita apertè Paul. in.l.prouinciali.§.si ego, ad fin.ff.de nou.oper.nun.Areti.consil.55.nume.3. in fin.Bal.in.l.1.num. 5.vers.tertio. C.de iure emphyt.idq; vt receptum tradit Alexand.in.l. diuortio.§.si fun.nu.2.ff.solu. matri.& ibi Ias.Idem securè tradit Marti. Lauden.in tractat. de fisco, conclus.114. & Loaz.in.l. filiusfam.§. diui. nume. 170.in princip. ff.de lega.1. idem videtur probare Fulgos. in dicta.l.1.ff. si ager. vectig.in fi. licèt litera sit corrupta,& ita sentit Bald. in.l. emptorem,

rem, nu. 4. in fi. C. loca. Vides igitur receptius esse, vt actio in rem detur conducenti à fisco vel repub. tam ad breue quàm ad longum tempus, cuius receptæ sententię sæpe immemores scribent. sibi ipsis aduersantur, vt constat ex proximè dictis, magisque constabit ex statim dicendis. Vltra Doctor. autem ratio differētiæ inter locationem fisci vel reipub. & locationem priuati, cōsiderari potest, tū ex maiori potestate locantis, tum ex fide quæ à principe & Republic. maior quàm à priuato requiritur: maior enim potestas eius à quo res habetur faciliorem firmioremque acquisitionē facit, vt colligitur ex Bart. & Paul. in. l. Cæsar. ff. de publica. & Ias. in l. quoties, colum. secunda. C. de rei vēdic. & in prælud. feudor. num. 72. Ripa. in dict. §. diui, numero. 92. Couarru. lib. 2. resolu. cap. 9. nu. 3. Maior etiam veritatis obseruatio in principe vel Repub. quàm in priuato exigit: iuxta illud Cæsaris apud Salust. in maxima fortuna minima licentia est.] & illud Iuuen. [Omne animi vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto maior qui peccat habetur:] Vt omittam quæ Bal. & nostri sæpe dicunt de fide & constātia principis in actibus suis, vt per Dec. cons. 689. nu. 18. Curt. iun. consi. 160. ad finē: & in proposito cōsiderat Bal. in. l. emptorē. 5. oppos. C. loca.

68 Probata sic ea differentia inter cōductionem à fisco vel Rupubl. & cōductionem à priuato, inferuntur aliqua memoratu digna, Et. 1. posset nouè induci tex. in. d. §. & l. vltima: ff. si ager vectig. ad opinionē quam sup. tentaui contra omnes, vt regulariter non fit differentia inter locationem ad longum vel breue tempus. Infertur secunda retenta differētia quam scribent: vbique tradunt inter eas locationes, ibi esse casum specialē, quo talis distinctio cessat, parque ius cōpetit cōductori modici temporis, ac conducenti ad longum tempus. Infertur tertiò ex dict. §. qui in perpetuum, non probari communem opinionem & allegationem, ad quam vbique citatur, quod conductio ad longum tempus transferat vtile dominium actionemque in rem. Non enim allegaretur text. ille à scribent. si aduerterent. I. C. in. l. 3. & vlt. eodē tit. idem ius tribuere in ea specie cōductioni ad modicum tēpus: de quo argui possent omnes, qui in iure ciuili & pontificio hucusque scripserūt. Infertur. 4. (vt ex innumeris aliquos in specie notemus) text. illum male citari à glo. in. l. emptorem verb. colono. C. locati & ab eadem glo. d. c. 1. de capi. Corra. in eodem etiam labitur Bar. in. l. codicillis. §. instituto. ff. de leg. 2. & ibi Alber. Imol. Cuma. & Paul. Bar. in. l. qui fundum. num. 1. ff. locat. & ibi Salic. Paul. in. l. non solet, nu. 3. eod. Salic. in. d. l. emptorem. nu. 2. Fab. & alij. in. §. item finitur. Instit. de vsufruct. Fab. & Ange. in. §. adeò. Inst. de locat. Roma. in. l. si constante. §. quoties. numero. 30. ff. solu. matr. Alex. in. l. si filio. §. si vir. nu. 23. ff. eod. & consil. 114. nume. 3. lib. 1. & consi. 17. nume. 5. lib. 4. Corne. cons. 243. nu. 4. libr. 3. Ias. in. l. naturaliter, nu. 15. ff. de acqui. poss. Ias. in. l. manumissiones, numer. 6. ff. de iust. & iur. Aret. Dec. Soci. Cardina. Paris. Alex. Ia. in consilijs citatis supra, dum referebam, qualiter apud scribent. dicatur locatio ad lōgum tempus. Boer. decis. 233. Tiraq. de retract. lib. 1. §. 1. glos. 14. nu. 80. vbi alios citat: & Afflict. c. 1. in princi. num. 61. de prohi. feud. alien. per Feder. Infertur. 5. non posse ex illo text. fundari multorum opinionem, quæ habet cum glo. in. d. l. em-

d.l.emptorem decisionē illius.l.non procedere in conductione longi tēporis, quod tamē receptum est cum Bart. in.d.l. qui fundum. ff. locat. vt per Alex.in.d..le.si filio.§.si vir, à quo transferunt nouiores in varijs locis, & inter eos Salmāticensis Doct Petr. à Duen.in reg.240. vbi multa adducit ad ornatum & limitationem.d.l. emptorem: ea tamen opinio æquitatem habet. Infertur. 6.ex illo. §.non posse fundari duram & iniquā opinionem multorum asserentium, Emphyteotam locantem ad longū tempus incidere in commissum, ac si omninò rem alienaret sine consensu domini. Minus etiam inde fundabitur, quod deterius plures dicūt, quinquagesimam domino soluendam fore, si emphyteota rem ad lōgum tempus locauerit, vt per Ias.in.l.fin.C.de iur. emphyt.nu.2.& nu.112.Alex.consi. 119.lib.3.Dec. consi.203. Afflic.cap. 1.in princip.num.61.de prohi. feud. alien.per Fede.Feli.in cap. quæ in ecclesiarum, nu.87.de constit. Tiraq.d. loco de retra.num. 82.Boër. d. decis. 234.In quo cōtrarium melius aduertere videtur Molin.ad Alex. in dict. consil.quem sequitur D.Couarru.li. 2.resol.c.16.col.3.& ita nemine citato, Hispan.Anton.Gomez.lib.de cōtract.cap.de locat.num.11.ad finem fol.28.col.2.Infertur.7. ex vero intellectu. d. §. & recepta differētia inter conductionem à repub.& cōductionem à priuatis, ad casum Dec. consi. 292. vbi agit de quodam conductore à repub.Floren.videturque immemor prędictę distinctionis, quum debuisset respondere, sufficere tunc cōductionem modici temporis. Infertur.8. non satis memorē huius distinctionis, Alex.in.l.si finita. §. de vectigalibus col.1.ff.de dāno infect. (quū text. ibi agat de fundo vectigali Reipub.secundum glos.& alios) superuacuo tunc exigere conductionem ad longum tempus. Infertur. 9. contra Bal.non solitum allegari, in ca. literę, nume.4. de dilatio. vbi tanquàm inuicem aduersantes citat iureconsultos in.d.§.qui in perpetuum: & in.l. prima.ff.de loco public. fruen. dicēs alterum exigere longum tempus, in conductore Reipub. alterum non distinguere inter conductorem ad longum vel modicum tempus, sed vtrique idem ius tribuere: quam anxietatem Bal.euaderet, si ad suprà dicta aduertisset. Infertur. 10. solida ratio ad receptam opinionem quæ habet, particularem successorem fisci, non posse expellere colonum, etiam modici temporis: glo.Bar.per tex.ibi, in. l.fin.ff.de iure fisci.glo.Cyn.Bar.Bal. Salice.in.l.emptorem.C.loca.Bar.in l.cognouimus, per tex.ibi.C.d mancip.& colon, & Alber.in.l. defuncta, in princip. ff.de vsufruct. Ioan. Plat. in.l.si tēpora, in fine.C.de fide instrumen & iure has.fisca. Roman. in. l.si filio.§.si vir.nume.10.& Paul.nume. 4.Alexan.nume.5.ff.solut.matrimo. Ias.in.l.diuortio, numer.36.eod.titu. Guid.Pap.de cis.480. Ratio igitur erit vltra scribent.quia in conducentem à fisco trāsfertur ius in re, quod regulariter cessat in alio cōductore. Vbi autem ius reale acquiritur conductori, cessat dicta.l. emptorem, secundum omnes ibi: Pau.in.d.§.si vir. numero.4.Bar.in.l.qui fundum.ff.loca.quæ ratio doctis forsan magis placebit, quàm alia quæ cōmuniter traditur à glo.& scribēt. de fauore fisci. Infertur. 11. lapsum in hac re fuisse doctis. Alexand.in. d. §.si vir, colum. 3.numero. 5. vbi fatetur proximum speciale in conducente á fisco, negat que illud in cōducente à Repub. cōtra Roma. Sed debuit aduertere ad

resolutionem ab eo probatam in.d.l. diuortio.§.si fundum: ex qua resultat necessariò in conducentē à Repub. transferri ius in re: & ideo tunc non procedere regu.d.l.emptorem, secūdum communem traditionem, cum ijs quæ notat Plat.in.dict.l.cognouimus.C.de mācip.& colon. Infertur. 12.ad opinionem Roma.in. dict. §.si vir, numer.13.qui in conducente ab ecclesia, similiter limitat regulam.d.l.emptorem, vt tunc seccessor particularis teneatur stare colono: quod voluit Bar. in. d.l. cognouimus, inferens de fisco ad ecclesiam. Alexand. autem contradicit in.d.§. si vir, nu.5. improbans fundamentū Roma. qui arguebat de Republi. ad ecclesiam, per.l. fi. C.de sacros. eccles. dicitque Alex.in Republ.id nō inueniri, & sic negabat antecedens, in argumentatione Rom. Sed in hoc labitur Alex. non enim id bene negat, attentis ijs quæ dicimus in pręcedenti illatione meliusque respondisset non inueniri scriptū.in conducentem ab ecclesia ad breue tempus, transire ius in re vt transit, in conducentem à ciuitate vel à fisco: qua ratione opinionem Alex.probat.Cur. seni.consi.10.Sed non putarē recedēdum ab opinione Bar.& Roma. ob superius tradita de fide in conuentionibus fisci, vel Reipubli. quę magis militāt in ecclesia: ne conductor se fraudatum conqueri posit, iuxta.c.per tuas, cum glo.de donatio.Et hoc cōtra Alex. sequitur Hieron.Grat.consl.95.num.23.lib.1. Argumentatio autem Roma. à simili vel æquiparatis fragilis est, vbi dari potest ratio diuersitatis, ex traditis à Felin.in.c.translato:nu.10. de consti tu.& in.c.2.nu.9.de spōs. latè. Nicol. Euerard.in cēturia legali.cap.10.vbi in.cap.26. tractat. arg. de fisco ad ecclesiam:& Panormi.in. c.auditis, nu. 10. & seq. de in integr. restitu. Bald. in.l.1.C.si propt. publi. pēsitat. Nec omitto quòd ratio nostra sup. circa conductorem fisci videtur nō negligenda, quia Rom. statim allegandus, & alij asserunt, illud speciale nō probari in.d.l.fina.ff.de iur. fisci. quod si ita est. minus quidem id probatur in d.l, cognouimus: quam Roman. extollit in singula.62. Alex. & alij in dictis locis. Sed illa. l. loquitur decolonis antiquissimis, nō autem indistinctè de quolibet colono, vt à scribentib. citatur. Temporis autem antiquitas in omnibus grandes inducere effectus notissimum est: de qua re extat curiosus tractatus Aymon. Crauet. Vnde contra Barto.& alios in.d.l.cognouimus: contra Roman. dict. singula. verius puto, pœnam priuationis, quam. l. illa irrogat successori, repellenti antiquissimum colonum, non extendendam in successorē ecclesię vel Reipubli. vel fisci, expellentem alium colonum: licèt concederetur extēsio eiusdem.l. quo ad principalem conclusionē, vt satis sit ne colonus expellatur, non autē quòd successor contra faciēs re ipsa priuetur: cùm potuerit iusto colore moueri, ex regul.d.l. emptorem, & d. l. qui fundum.C. &. ff. locat. Faciunt quæ supra diximus ex Ioanne Andrea, &. magnis viris, de non extendēda pœna legis. Maximè quia dicta lex cognouimus, non videtur comprehendere successorem ex causa onerosa, ibi, [meruerint :] nec emptor ita astringi debet conuentis a vēditore, sicut donatarius a donatore. Tandem ex prædictis nemo inferat quòd conducens a fisco vel Repubi. ad breue tempus: æquetur emphyteotæ, cum præiudicio locantis: putà ne expellatur non soluendo, nisi post tempus quo expellitur emphyteota. Contrarium

riũ enim verius est, imò quòd statim posit expelli, vt simplex conductor; secundum Paul. & Imo. in l. vectigalia. §. 1. ff. de publ. & vectigal. per tex. ibi: sentit Bartol. in l. 1. C. de admin. Reipubli. & ibi Plat. & Firmia. de gabel. 2. par. numer. 15. Bal. in c. literæ. num. 1. ad fin. de dilatio. licet variet glos. & Ange. in dict. l. vectigalia, & Bal. in l. 1. C. si prop. public. pensitat. Quæ omnia quotidiana sunt nec alibi ita explicata.

69 Ex prædictis infertur, an pater in aduentitijs filij posit seruitutem cõstituere? quod regulariter negãdum est sicut in alijs fructuarijs: vt deduximus in præcedẽti parte, explicando tex. in l. sed & si quid. 19. §. fin. cum l. sequen. ff. de vsufruct. notat Paul. in l. secunda in fin. ff. de seruitu. Idque suadetur ex l. 1. C. ibi, quatenus haber, seruitutem constitui non posse, nisi à plenè domino: & text. in l. vnus ex socijs. 34. ff. de seruitu. rustic. prædior. Probatur etiam, quia patri interdicitur alienatio in hac. l. esset autem alienandi species seruitutem cõstituere, vt inquit glo. in capitulo, primo. §. quid ergo, de inuestit. de re aliẽ. quæ potuisset adducere vulga. l. fin. C. de reb. alie. Suadetur etiam quia patri conceditur administratio ad vtilitatem filiorum, secundum Bald. hîc in fine, & probat text. in l. generaliter, versicu. nec. C. de secund. nup. Esset autem detrimentum manifestũ, constitutio seruitutis. l. stipulatio ista habere licere. §. si quis, fortè, ibi, [minuitur.] ff. de verbo. oblig. Si tamẽ pater iusta causa ad vtilitatem filij, vendendo vel permutando, seruitutem cõstituerit, sustinebitur illa seruitus, sicut totalis alienatio rei ex iusta causa patri permittitur absque decreto: secundum receptiorem opinionem quam sup. plenè defendimus.

70 Sed ex scriptis nostrorũ in varijs locis, videtur idem resoluendum in patre, quod omnes resoluunt in fructuario, feudatario emphyteota & similibus: vt scilicet cõstitutio seruitutis non valeat in præiudiciũ domini directi, maneat tamen durante vsufructu, iure que ipsius emphyteotæ & similium, per text. in d. §. quid ergo, de inuestitu. de re alien. vbi imperator id apertè statuit in feudatario, & ibi Bal. nu. 3. dicit eum tex. singul. & continere ius commune, ideoque cõprehendere emphyteotam: quod etiam vult idem Bal. in l. & in prouinciali, num. 3. C. de seruitu. & aqua. & ibi Salice. & Pau. citãtes dict. §. quid ergo: & tex. in l. lex vectigali. ff. de pignor. vbi ita resoluitur in habente fundum vectigalem, eum obligãte: inquit enim text. hypothecam durare quamdiu durauerit ius emphyteotæ, & ita glo. & Ange. ibi, idque vt receptum tradunt Aluaro. & Præpos. in d. §. quid ergo: & Afflict. numer. 3. & num. 34. & Ias. hoc commendans in l. fin. num. 118. C. de iure emphyteo. qui debuisset in hanc sententiam adducere authoritatem Bar. eam clarè probantis, in l. 1. §. fin. ff. de superfic. & ita in prædictis vt receptum tradit Cæpo. de seruitu. vrban. capitul. 14. Afflict. decisio. 380. num. 2. & seque. Curti. de feud. quæstio. 14. tradit Alex. consi. 173. nu. 1. lib. 2. tradit Cardinal. Paris. consil. 98. numero. 11. lib. 2. latè Boer. decisi. 181. In eandem partem citatur glos. quæ idẽ apertè vult in l. 3. ff. de seruitut. dicẽs emphyteotam & superficiarium posse seruitutem constituere, tanquàm vtiles dominos: & ita Alber. & Paul. ibi generaliter id probantes cum prædicta distinctione: & latius ibi Paul. Cast. numero. 2. & sequent. & illam gloss. ad hoc extollit Ias. in dict. leg. final. nu.

118. quæstio. 8. C. de iure emphyteo. idem Ias. in l. tertia. §. ex cõtrario, nu. 66. ff. de acquiren. possess. latius idẽ Ias. consil. 123. libr. 4. Addunt etiam plures posse emphyteotam cõstituere vsumfructum duraturum quamdiu emphyteosis durauerit, notat Bald. in l. 1. §. item in fundo. ff. quib. modis vsusfructu. amit. per text. ibi: idemque probat Bart. in l. 3. §. ex contrario, col. fina. num. 12. ff. de acquir. possess. & ibi Alex. nu. 30. & 36. ibiq; Ias. num. 65. & cum solo Bal. vbi sup. idem Ias. d. l. fin. nume. 118. C. de iur. emphy. & cum eodem Bal. Coras. in d. l. 3. numero. 25. ff. de serui. & ita Alber. non relatus, in dict. l. 1. ff. quibus mod. vsusfru. amit. Ias. d. consil. Ex his (vt ex multis alijs) deprehenditur quàm sit dolenda confusio scriben. in hac iuris facultate. Ias. enim. d. §. ex contrario, num. 66. citat glo. Bald. & alios, in c. 1. de c. Corad. & alios alibi cõtradicentes, imò quòd feudatarius vel emphyteota nõ possit vsumfructum constituere: & ita putat scribent. inuicẽ aduersari: ita etiã Curt. de feud. 4. par. quæstio. 15. putat eosdem scriben. sibi contrarios, miratur que nimis quomodo apud eos communis sit opinio, vt vasallus & emphyteota possint seruitutem constituere, non autem vsumfructum. Nec ibi meminit Bar. Bal. & aliorum, in locis hîc relatis, qui vsumfructũ in hoc æquiparant alijs seruitutibus, asserentes indistinctè posse emphyteotam & vasallum vsumfructum omnemq; seruitutem impunè constituere. Et vltra eos inuenies Rom. singu. d. 126. apertè tenentem cõtra Bal. quòd emphyteota vel vasallus nõ possit vsumfructum constituere, idemque transcribẽdo verba Rom. tradit Cremẽs. notab. 85. vbi bene respondent ad textu. in dict. l. 1. ff. quib. mod. vsufruct. amit. ibi, [iure constitutus.] In quo etiam aduertẽdum est, quòd Alexand. consil. 18. lib. 5. (malè citatus à Ias. in d. §. ex contrario) planè sentit non posse emphyteotam vel vasallũ vsumfructũ constituere: atque ideò in casu de quo ibi consulitus fuit, probat non fuisse vsumfructum, sed obligationem personalem, circa fructus rei: quòd liberè fieri potest, secũdum scribent. ibi allegatos, cum traditis à Ias. in l. filiusfami. §. diui, in 2. lectur. numero. 83. cum sequen. ff. de lega. 1. Quia in re Alexand. Ias. & ij quos citant, apertè volunt, quãdo agitur de fructibus tantùm, nihil referre inter concessionem vel locationem ad lõgum tempus, eandèmue ad modicũ; quia tunc semper militat illatio obligationis personalis diuersę à iure reali, iuxta leg. final. §. final. ff. de contrahend. empt. cum multis quæ tradit Palat. in capitulo. §. trigesimo octauo & latius Tiraq. de retract. ligna. §. 1. gloss. 7. ex numer. 46. Vt hinc obiter caueas ab Afflict. lib. 3. constitut. Rubric. 5. numero. 16. vbi & in ijs terminis incautè distinguebat inter longũ & breue tẽpus in quo melius sentit idem Afflict. in cap. 1. in princip. nume. 30. cũ Hern. ibi, de prohib. feud. alien. per Fede.

71 In hac scriben. confusione mutuaque pugna, quam Curt. miratur. Ias. verò ægrè cõcordat, (qui tamen quãta scriben. varietas sit nõ viderũt) ad uetro Ias. ipsum in dict. §. ex contrario, numero. 66. in fin. tandem intelligere gloss. & Doct. in c. 1. de capit. Corradi, secundum distinctionem superiorem ex c. 1. §. quid ergo, de inuestitu. de re alien. Vt sic concordentur gloss. & Docto. & ita Afflict. in dicta capitulo. primo. §. præterea, columna. 1. numero. 5. de capitul. Corrad. securè intelligens gloss. & Doct. ibi, vt

ibi, vt vsusfructus à feudatario cōstitui nequeat in preiudiciū̄ domini, bene tamē cum damno ipsius feudatarij, durante iure suo. Curt. autem dict. quæstion. 15. in 4. part. de feud. apertè tradit gloss. & Docto. sibi ipsis aduersari, nec prædictam concordiā admittere: ideoque miratur, cur in vsufructu, glo. & Docto. negant, quod in alia seruitute permittunt. Et verè gloss. d. capit. 1. verb. alienationis, de capit. Corra. prorsus negat fundatario facultatem constituēdi vsumfructum: eamque vt receptā citat Alex. dict. §. ex contrario, numero. 37. vbi hoc inuolutum relinquit. Ego aduertebam vltra omnes, dici posse gloss. sibi non aduersari, quia in l. 3. ff. de seruitu. loquitur de emphyteota, cui cōcedit potestatem constituendi seruitutem, recteque à Docto. intelligitur durante iure suo: glos. autem in dict. capitul. 1. de capitul. Contra. l. loquitur de feudatario, in quo si diligēter feudorum iura inspiciantur maiori rigore alienatio prohibetur: idque deprehendetur, conferēdo decisionem. le. fin. C. de iur. emphyte. cum prohibitione. dict. ca. 1. de capit. Corra. & magis. c. 1. §. 1. de prohib. feud alien. per Federi. & ibi glo. & Docto. Potest autem ratio differentiæ considerari, quia in feudo maior est gratia domini, cui magis subijcitur persona vasalli, cum & fidelitatem iuret: at emphyteota solam pensionem debet, non ius clientelę, ideoque in proposito non videtur satis tuta æquiparatio emphyteotæ & feudatarij, quā faciunt Bal. & omnes in dict. §. quid ergo: & in alijs locis sup. citatis. Pro extricanda etiam scribent. confusione aduerto, quod tam emphyteota quàm feudatarius non punirentur concedendo vsumfructum alij, quia tunc rem ipsam propriè non alienat, nec etiam totum ius suum vnde non rectè applicaretur pœna commissi. quamuis domino daretur ius reuocādi talem alienationē feudatarij, non ideò pœna priuationis applicāda esset: secundum ea quæ superius diximus ex Ioan. Andre. & alijs. Addo etiam securè dicendum fore contra verba. glos. d. l. 3. ff. de seruitu. contra Bar. Bal. Ias. & alios vbi suprà emphyteotam non posse cōstituere verum vsumfructū: verus enim vsusfructus personæ habentis inhæret, non alterius: hîc autem ius translatum ab emphyteota, non potest non pendere à vita & iure transferentis: & cōsequēter non est verus vsusfructus: quod probatur in terminis ex. d. l. lex vectigali. ff. de pignori. & in simili ex. l. necessariò. §. fin. ff. de peric. & commo. rei ven. Valebit ergo ea cōcessio emphyteotæ, sed non transferet verum vsumfructum. Hinc deducitur, retēta communi opinione, par ius esse in emphyteota & feudatario, vt cōstitutio vsusfruct⁹ alteriusque seruitutis, impunè fieri posit, maneatque quādiu durauerit ius cōstituentis. Citra pœnam verò priuationis faciliùs reuocabitur trāslatio feudatarij quàm emphyteotæ: probata autem fraude reuocabitur alienatio etiā cum pœna priuationis. vt in. c. 1. §. calidis de prohi. feu. alien. per Feder. Ex his infertur vtilis resolutio ad tex. in. d. l. fi. C. de iur. emphyt. similiterque ad tex. in. l. 1. §. item in fundo. ff. quib. mod. vsusfr. amit. ad tex. etiā in. d. c. 1. §. quid ergo, de inuestit. de re alien. Infertur etiam resolutionem quam sup. tradidimus, circa emphyteosim, vel locationem ad longum tēpus, factam à possessore maioratus, ne obliget successorem, nec vires habeat vltra vitam possessoris locantis: quod vltra ibi citatos, aptè confirmabitur

 ex Curt.

ex Curt. de feud. 4. part. q. 14. ad medium. Infertur etiam contra duram opin. euidentemque scribentium repugnantiam, dum alibi volunt emphyteotam locantem ad longum tẽpus in cidere in cõmissum, quod sup. damnauimus, manifesteque conuincitur ex hoc quod ipsi sibi aduersantes permittũt impunè, vt emphyteota posit vsumfructum & seruitutem concedere, quod plus est quã ad longum tempus locare vt cõstat ad sensum: & ex Bald. Nouel. infr. citando, iũcta. l. 5. ff. de fund. dotal. Probaturque fortisime argu. fructuarij, cui indistinctè permittitur rẽ locare, sine temporis differentia. l. arboribus. 13. §. vsufructuarius. ff. de vsufru. Ex eisdem infertur cõprobatio ad id quod tradit Bal. Nouel. de dote. 7. part. priuile. 1. limit. 16. posse virum in longũ tempus locare fundum dotalem, vt * tamen locatio tantum maneat durãte iure ipsius mariti: quod etiam probat Ioã. Bosch. de legit. nupt. 6. part. num. 57. in. 6. volum. tracta. cuius rei tunc vtilitas erit, vt maritus nec vxoris nomine rescindere posit talẽ locationem: licèt aliàs rei dotalis alienationem à se factam, saltem vxoris nomine reuocare posit: ex gloss. & Docto. in princip. Institu. quib. aliẽ. * licèt. de quo proximè dicemus. Ex eisdem infertur ad possessorem maioratus, vt securè dicamus posse eũ ad vitam suam constituere vsumfructum & seruitutem, nõ autem vt duret post eius mortem, nec vt successorẽ obliget: quod directè & neccessariò sequitur ex. d. §. quod ergo: de inuestit. de re alie. ex dictis à Bar. Bal. & alijs vbi sup. maximè ex Bald. l. 3. nu. 3. C. de seruitu. probatur satis in simili ex glos. in. cap. veniens, de transact. verb. inter, & ibi Panorm. & ex Pau. notabiliter in. l. in concedendo, nu. 4. vers. idẽ in hærede. ff. de aqua. plu. arcẽd. Et à fortiori in hoc casu id dicendum est, cum hic possessor maioratus durante suo iure superiorem in his bonis nõ habeat nec ius successoris interim tanti momenti est, maximè cum ei nullum præiudiciũ fiat. Possessori autem quatenus solùm distraxerit, quod respicit fructus sui tẽporis, nõ potest interdici vsus bonorum, vt meritò reijcienda sit contraria opinio docti Hispani. Anton. Gomet. l. Tauri. quadragesima. nu. 85. qui cum pro hac parte bene arguat, malè ab ea recedit.

72 Ex prædictis tandem infertur ad decisionem ac vulgarem allegationem. d. l. lex vectigali. ff. de pignor, cum qua allegari potest text. in. c. nuper à nobis, de donat. inter vir. & vxo. & quæ tradit Deci. in. l. si socius. nu. 6. ff. si cert. petat. Non tamen perpetuò tenet illa regula, vt finito iure dantis, finiatur ius accipiẽtis: aliquãdo enim diuersum obseruatur. vt nouisimè tradit Coras. l. 3. nu. 27. pag. 148. ff. de seruit. Eandem regul. d. ll. ex vectigali, notabiliter in suis terminis limitat Alex consi. 183. numero. 5. lib. 2. aliter etiam limitat Afflict. in cap. 1. §. si quis de manso. numer. 80. cum seq. de controuer. inuestit. Vtilior limitatio ad illã. l. est, vt procedat tantum quãdo res redit ad dominũ ex necessaria cõsolidatione, proprioque iure domini: quale est ex cõmisso felonia, vel fine generationum. Secus si ex actu ex voluntario donationis, vel successionis ex testamẽto vel ab intestato: tunc enim res non redit liberè ad dominum, sed potius dicẽdum est durare hypothecam, aliaque onera imposita ab emphyteota vel feudatario: vt dixit Petrus à Bellapert. & Ioan. Reynal quos refert. Curt. de feu. 5. parte, quæstio. 19. ad finem *

finem Guid. Pap. decisione. 585. & Guiliel. Benedic. in. cap. Raynutius, verb. & vxorem, numero. 561. Boër. decisio. 181. Coras. in. d. l. 3. numero. 26. in fine. ff. de seruitur. Molin. in cõsuetud. Paris. §. 13. in glos. 5. numero. 26. Tiraq. de retract. ligna. §. 34. glos. 1. num. 9. Nec omitto quòd ex regu. dic. l. aptè fundatur opi. Ripæ & Tiraq. quam non benè improbat Molin. d. lib. 1. §. 30. nu. 85. Aliqua etiam vtilia ad illam. l. tradit. Alcia. in. l. debitorum, num. 11. C. de pact. & alia Ias. in. l. 2. num. 67. vsque ad numer. 71. C. de iur. emphyt. latius Tiraq. de retract. ligna. §. 1. glos. 9. nu. 256. cum trib. sequent. Ex eadem. l. est cõtentio Bart. & Bald. ad grandẽ quęst. in materia. l. 2. C. de rescind. venditio. vbi aliquando, Deo duce, dicemus.

73 Circa eandẽ prohibitionem huius. l. interdicentis patri alienationẽ aduentitiorum filij, quęstionis est an pater ipse alienans possit rem vendicare ab eo in quem alienauit? Videreturque non admittẽdus, ex regu. vulgari. l. post. mortẽ. ff. de adoption. vbi gloss. & Doct. notãt, quod nemo audiatur cõtra factum proprium: & ita text. in. l. cum profitearis. C. de reuocand. donatio. Posset etiam obijci alia regula trita, quem de euictione tenet actio, eudem agentem repellit exceptio. l. vendicantẽ. ff. de euictiõ.

* Quæ vulgaria nõ obstant: magisque dicendum est patrem alienantẽ contra prohibitionem huius. l. ex ea admittendum ad irritandam alienationem, & rem vendicandam nomine filij. secundum glos. expressam Bald. Sali. & alios in. l. cum à matre. C. de rei vend. argu. l. quemadmodum. C. de agric. & censit. quam notat gloss. in. d. ll. pro earum limitatione vt nõ procedant quando alienatio fuit cõtra legem: & ita Alberi. in di. leg. vendicantem, & ibi Salicet. ita etiã Bal. in. l. 1. C. de libera. cau. & alios referens tradit Ias. in. l. iusiurandum. §. procurator, nu. 30. in fin. ff. de iureiuran. nec putet aliquis. d. l. vendicantem, loqui etiam de alienatione nulla (vt vulgus putat, quando venditur res aliena) nam de iure talis venditio censetur valida iuxta tex. in. l. rẽ alienam. 28. ff. de contrah. empt. tradit notãter Afflic. Decis. 369. vt hinc colligas magis resistere legem patri alienanti rem filij cuius administrator est, quam si vendat rem alterius, contra Bal. in. l. 1. in, 3. oppo. C. ad exhib. Melius etiam retorquetur argũ. d. l. vendicantem, & alia quæ obijci possent: nam ibi repellitur venditor si veniat iure proprio cõtra alienationem quam fecit: prætendens fortè si ex noua causa dominium assequutum: hîc autẽ pater obligatus ex sua persona reuocat iure & nomine filij: vt eius administrator: quod generaliter licèt, secundum Salice. in. d. l. vẽdicãtem, Alberiç. in. d. l. post mortẽ, col. 3. vers. secundo, & Alex. consil. 109. nume. 4. lib. 4. qui adducit argu. en glo. in princ. Institu. quib. alie. lic. in verb. interdicta: quę habet. virum alienantem rem dotalem cõtra iuris prohibitionẽ, posse rem auocare etiã constante matrimonio: & idem vult gl. l. vnæ. §. & cum lex. C. de rei vxor actio. in verb. alienare: & est recepta opinio, secundũ Angel. Areti, in. d. princ. col. 2. & ibi latè Riminal. & ita asserit Bald. Nouel. de dote. 7. parte priuil. 1. limit. 12. Cap. de dote. 4. par. q. 20. Antõ. Gome. l. Tauri. 1. nu. 63. & hoc probat Bar. in. l. cũ vir. nu. 13. ff. de vsucap. & ibi Imol. cõtra gl. ibi: de qua tamẽ concordanda agit Nicel. concordan. 120. Sic in casu notabili, circa alienationem extra fami

liam contra prohibitionē testatoris; notat Pau.in.l.filiusfa.§.diui.nu.3.in fine. ff.de leg.1. de quo infra. Idē probatur magis ex. c. si quis presbiterorum, secundū communē intellectū, de reb.eccle. nō alien. rectè adductū à glo.in.d.princ. Institu.quib aliena. licèt: ibi enim prælatus alienans rem ecclesiæ cōtra iuris præcepta, potest, eandem rem vendicare nomine ecclesiæ, quia tunc censetur altera persona, secundum Imol. & alios ibi: & * nouissimè Bero.nu.46. vbi ita generaliter limitat regu.d.l. Vendicantē: quod in terminis decidit.q.nostram & ita cessant, quæ ex alijs tradit Tiraq.de retr. ligna.§.26. glos. 2.ex nu. 7.facit.tex.notab.in.l. tutorem, ff.de ijs quib. vt indign. ibi, [discreta iura, quāuis plura in eādem personam: & ibi, [nō suæ personæ iure sed pupilli:] notat Areti.in.l.in plurium.ff. de acquir.hære.vbi aliqua tradit de duplici qualitate in eadem persona: & notabiliter Deci.in.c. ex literis, col. penul.de probatio.ex nu.14.ad.l.si consul.& Bar.ff.de adoptio.facit.tex. in. c.à collatione, de appella.in.6.vbi in eadem persona dantur diuersę qualitates, Episcopi & canonici: expendit Dec.in.l.1.in.2.lectu.nu.90.C.de admit. Ad idem solet notari tex. in.l.binos.C.de aduo.diuerso.iud. vbi Bal. in fine tradit, posse quem duplex salarium percipere, si duplex officium gerat: idem Bald.in.l.si duobus.ff.de conditio.& demonstr.Bal. in. l.fi.C. de appellatio.Roma.cons.25.Feli in. c.cum olim col.2.de re iudica.Benedi.in.c.Raynucius, in tracta. de fidei commis.substi.nu.10.Ioan.Plat.in.l. maior. C. de dignit.nouissimus Hispan.de Auendano.c.4.fol.48. Sed illa. l. ad hoc malè citatur à multis ex ijs & alijs, non enim loquitur de vno habente duplicē qualitatē, duplexue officium, sed de pluribus habentibus idem officium cum æquali prærogatiua, vt constat ex litera, ibi, [paribus dignitatis & priuilegiorum insignibus:]idque contingit sæpe in curia Romana, nec minus frequenter in curijs principum, vt eiusdem qualitatis exerceantur plura officia æqualia, vt alibi in quit text.in. l. sed & milites. 10. ff. de excus. tuto. ibi, [coæqualitas enim honoris militię.] Sed an filius admittatur ad irritandam alienationem aduentitiorum à patre factam? videturque non admittendus, cum ante finitum vsumfructum patris, ius agendi non ipsi filio, sed patri competat in aduentitijs, & filiusfa. regulariter non agit iuxa. l.filiusfa.8.ff.de action.& obli.cum traditis in.l.fina.§.necessitate, infr.titu. 1.nec quis ante diem agēdo auditur. l.1.§.dies.ff.quan. dies vsufruc. lega. ced. Hoc. apertè probari videtur in. l.1.in fin. infr. de annal. excep. & ita in terminis notant Bartol. & plures quos refero in Authen. sequent.nu. * 44.&.45. Sed ijs non obstātibus, contrarium probo in dict. Authen. cum Bald. & paucis quos ibi refero: facit glo.in.l.si quis.§.fin. ad fi.C.de secū. nup. ibi, [fraude alienando.] facit Bald, hìc ad fi. dum intelligit potestatem patris quoad commoda filiorū: facit etiā quod generaliter traditur à multis, administratore contra legē alienante, admitti dominum aduer- * sus alienationem, vt per Bero, in. c.si quis presbiterorum.nu.47.de reb ecclesi. Iuuatur etiā hæc opi. ex his quæ diximus in secunda par. vt pater remoueri posit ab administratione, si aduentitia fililij, citra causam vtilitatis alienet, tunc enim censetur pater fraude agere, vt not. Bald. in. c. primo.§.hoc quoque nume.4.de succe. feu. Interdū namque parentes, vel instiga-

ſtigationibus aliorũ, vel iniquitate propria, etiam in filios iniquè & frau dolosè verſantur: vt in l. 4. ff. de inoffic. teſta. confirmatur etiam ex deciſ. l. Imperator. ff. ad Trebelli. ibi enim auditur filiusfa. contra iniquã alienationẽ patris, in bonis in quibus ſpem nõ dominium habet: à fortiori ergo in aduentitijs. ſecundum Pau. & Alexan. ibi & ita aliàs in alienatione feudi ſtatim admittitur filius, vt in. c. 1. §. Titius, ſi de feu. fuer. contro. inter dom. & agna. & cõſultius eſt vt filius quam primum audiatur, ne lapſu tẽporis difficilior fiat reuocatio: maximè cum glo. & Doct. dicant, mortuo patre filium hæredem non admitti contra alienationem, vt infra.

75 In hanc partem conducit opinio Bal. in. l. 2. ad fin. num. 3. C. ſi quid in fraud. patro vbi ſcripſit, ex æquitate ſuccurrendũ filijs. quãdo pater bona diſsipat, vt ex his aliqua ſeparentur pro alimẽtis & legitima: idq; probat Paul. ibi id extollens nume. 6. idem Pau. in. d. l. Imperator, & ibi Alex. nu. 13. ibi etiam Hiſpa. Segura, nu. 118. & Claud. ibi. & Iacobi. à S. Georg. in l. lis nulla. nu. 3. ff. de iudic. & in. l. patronus, nu. 5. ff. de probation. & in. d. l. lis nulla, citat ad idem Roma. & ita Palat. in repeti. C. §. 17. nu. 14. Fabia. in Authen. nouiſsima, num. 83. C. de inoffic. teſtam. & non citato Bal. tradit Cagnol. in. l. fi. in fine. C. de pact. Contra verò citatur, idem Bald. in. l. nõ poteſt. ff. de adoption. quem ſibi contrarium putauit Alex. in. d. l. Imperator. Iacobi. vbi ſup. Iaſ. & nouiores infra citandi. Et hanc partem cõtra Bald. in dict. l. 2. magis probat Iaſ. in. §. item ſi quis in fraudem, numer. quarto. Inſtitutione de actionib. & in legẽ ſi is qui tẽporali. paragrapho ſed ſi quis, nume. quarto. ff. de iureiurand. & in lege lex Cornelia, nume. ſexto. ff. de vulgari. & pupillari. dubitat idem Iaſon in dicta Authentica, nouiſsima. num. octauo. Et ita Chaſſanæus in conſuetudin. Burgundiæ, Rubrica ſeptima, paragrapho ſecundo, numero quarto. folio. 230. & hoc contra Baldum, in dicta lege ſecunda dubitans probare videtur Caccialup. in lege frater à fratre, numero centeſimo vigeſimoſecundo, vbi dicit variè in hoc iudicatum vidiſſe. Ex numero autem ſcribentium receptior videtur opinio Baldi, in dict. lege ſecunda, & Iaſon. in contrarium citatus, magis dubitare quàm aſſerere videtur. quicquid contradicere videatur non indiligens Perez ad Segur. vbi ſupra. Qua in re nunquam vel difficillimè in praxi obtinebit opinio Balbi quo ad legitimam, vt bene ſentit Salicetus, in dict. l. ſecunda, ad finem: Codice ſi quid in fraudem patroni meliuſque Caccialup. vbi ſupra refragantur enim iura, eorumq; rationes, quibus firmiter conſtituitur, legitimam nullo modo deberi filio viuente patre: nec potens eſt authoritas Doctorum ad inducendam tam exorbitantem deciſionem, quia tunc moderatũ remedium à iure datur, vt patri diſsipatori interdicatur, bonorum adminiſtratio, eiq; detur curator iuxta. l. primam in fine. ff. de curato. furio. vbi exprimitur, vt filius ipſe potiùs quàm alius curator detur. Sic igitur ſufficiẽs remedium ordinarium excludit extra ordinarium & exorbitãs, maximè q; pater poteſt mores emendare, ideoq; non ſtatim tractandũ eſt de legitima, quę etiam certa eſſe nõ poſſet ante mortem patris. Atq; ita reſoluo vt ex prodigalitate vel ſiniſtris moribus patris, non ſtatim ex bonis illius aſsignetur legitima; filio. Nec ad hunc caſum trahi poteſt lõgè diuerſa ſpecies. d. l. Imperator, *

rator, loquentis tantum de bonis relictis patri cum onere restituẽdi filio: & in hanc partem induci potest. l. penulti. ff. de curator. furio. Ad casum verò alimentorum, cùm à patre viuẽte magis debeantur, tutiùs procedet traditio Bal. in dict. l. 2.

76 Ex his infertur ad quæstionem patris alienantis ex causa onerosa: an & quomodo filius admittatur aduersus alienationẽ: si enim pater alienauerit donando vel simili causa lucratiua, notum est competere quærelã inofficiosæ donationis, per totũ C. illo titul. & in l. Titia. 89. §. Imperat. ff. de legatis secundo, de qua re vltra ordina. extat curiosus tractat. Carol. Moline. In hoc autem articulo dixit gloss. in leg. prima ad fin. C. de inofficio donatio. non posse filium reuocare nisi donata, non autem alienata titulo oneroso, in quo dicit meliorẽ esse conditionem patroni, qui reuocare poterit alienata etiam ex causa onerosa: in quo etiam scribent. in paragrapho item si quis in fraudem, Institutione de action. volunt melioris conditionis esse patronum, quàm verum creditorem, vt tradit Iason. ibi, numero. 33. cum alijs, asserens quòd patronus pro sua legitima reuocat alienata titulo oneroso, licet contrahens cum liberto fraudis particeps non fuerit: quod requiritur in alienatione debitoris, vt à creditore reuocet: & ita in filio, ne vllo modo admittatur contra alienationem ex causa onerosa, tradunt Bald. & Paul. in l. 1. C. si quid in fraud. patro. & Pau. in rubric. C. eod. ad fin. Alexand. consi. 55. nume. 1. lib. 1. idque receptum asserit Molin. in consuetu. Paris. §. 8. glos. 3. nume. 18. & D. Couarru. in c. Raynutius. §. 10. nu. 9. qui omnes in hanc partem citant autoritatem Bar. post Dyn. in l. hereditarium. ff. de bon. authori. iud. posside. Ijdem etiam scribent. maximè Bal. Paul. Alexand. & Iaso. ubi supr. citantes text. in d. l. fin. ff. si quid in fraud. patro. vbi I. C. significat posse reuocari generaliter alienationem à patre factam intelligunt tam ex causa onerosa q̃ lucratiua: idque asserũt specialiter procedere in casu illius text. in filio impubere arrogato, ex cõstitutione diui Pij, quem dicunt in hoc melioris esse cõditionis q̃ filiũ ex iustis nuptijs procreatum, eò quòd tali arrogato magis ex cõtractu legitima deberi videtur, secũdum eos: & ita Molin. & Couarru. vbi sup. idemq; sentit Alberic. in l. 2. in fi. ff. si quis à paren. fuer. manumiss. & ita Alex. d. consi. Ias. in d. l. si arrogator: Soci. consi. 108. numer. 8. libro primo.

77 In his tamen, quæ tot viri doctissimi asserunt, multa sunt emendanda. primò, contra gloss. Moli. & alios qui communem opinio. in eo quod dicunt, patronum melioris conditionis esse quàm filium, in reuocandis alienatis ex causa onerosa, contrarium enim verius est, receptiusque videt, in quo sufficeret sola ratio naturalis, quæ nõ patitur patronũ filio præferri. l. intestato. ff. de suis & legit. hæred. Deinde aduertendum est q̃ si causa verè est onerosa, & sine fraude, patronus non potest contra eam admitti: vt colligitur ex discursu totius. l. 1. & titu. ff. si quid in fraudem patro. & ita probat tex. in. §. si quis in fraudem dicta. l. prima quem à Doctori. in contrarium adduci dolendũ est, idem probat tex. in l. patronus. 6. ff. de probatio. quod melius videtur aduertisse Gomet. in d. §. item si quis in fraudem, numer. 15. Institu. de action. Vbi igitur alienatio verè est ex causa onerosa absque fraude, vides patronũ non admitti: & ita. l. quarta * ff. si

ff. si quid in fraud. patron. ibi, [dolo malo alienatum:] vides etiam I.C. in dict.l. prima.§.si quis in fraudem, cũ praeceden. & sequen. tũc admittere patronum, quãdo causa onerosa erat extrinsecus, intus autem fraudẽ donationemque continebat, vt alibi inquit I.C. in.l.si sponsus.5.§. circa venditionem.ff. de donat. inter vir. & vxor. Quo praehabito circa patronũ, iam necessariò sequitur quod diximus eum non esse melioris conditionis, quàm filium: si enim fingas patrẽ alienare simili fuco, vt extrinsecus causa videatur onerosa, intus autem * cõtineatur donatio in fraudem filij, non poterit quidem filius à iure reuocandi excludi, per dict. iura, iuncta regula iuris, quae habet, effectum veritatemque attendi, non colorem verborum. l. in sulam. ff. de praescri. verb. cum simi, & per totum. C. plus valere quod agi. Nec Docto. hoc negarent, quia in fortioribus terminis filium admittunt, vbicunque apertè non probatur causa onerosa, quãuis pater eam fateatur etiam cum iuramento, vt probat Bar. in. l. cùm quis decedẽs. §. codicillis. nu.4. ff. de lega. 3. Ias. in dict. Authen. vnde si parens. Idem in.l.1. col.1. ff. de eo per quem fact. erit: idem in dicta.l. si arrogator, nume.25. & plures per Tiraq. de retract. ligna. §.1. gloss. 18. nume.80. faterurque D. Couarru. in. d.c. Raynutius. §.10. col. pen. Igitur si Doct. haec maturius aduertissent, nec sibiipsis contrarij forent, nec scriptum reliquissent patronum reuocare alienata ex causa onerosa, nec in ea re filiũ deterioris cõditionis fecissent, quod melius contra eos sentit Bart. in.l. secunda. ff. si quis à paren. fuer. manumis. quem plures ex supra citatis ineptè reprehendunt, sequentes Bald. in dict.l. secunda. Vnde cessat labor glo. & Doctor. circa rationem commenticiae differẽtiae inter patronum & filium, cùm verè talis differẽtia iuri contraria sit. Hinc secundò iam infertur, in hac re circa alienationem ex causa onerosa, nõ esse patronum melioris conditionis quam verũ creditorem: cõtra opinionem quam Iason. vt communẽ tradit, in. d.§. item si quis in fraudem, nu.33. Quoad reuocandum verò alienata ex causa lucratiua, filius & patronus facilius admittuntur quàm verus creditor, vt eleganter notat Molin. d. §.8. glos.3. nume.20. versic. quanuis, folio.127. colum.2. Infertur.3. in specie, ad casum, quem notat Bart. in dict.l.2. ff. si quis à parent. fuer. manumis. quãdo scilicet pater in fraudem filiorum vẽdit, emptorque soluit, sed de fraude participat: tunc enim contra Docto. communiter dicendum est, non minus admittendum filium quàm patronum. Infertur quarto, in eadem specie emptoris participãtis de fraude, non minus admittendum filium ex iustis nuptijs procreatum, quàm impuberem arrogatum ex constitutione diui Pij: vt rectè scribit Bart. in dict.l. non vsque adeò. ff. si quis à paren. fuer. manumis. contra Bald. & Paul. in dicta.l. secunda. C. si quid in fraud. patron. contra Alexand. & eos quos refert, consil.55. nume.1. & sequen. lib.1. contra Ias. in dict.l. si arrogator, nume.23. & denique contra opinio. multorum, quam communẽ appellat, Rubr. in.l. Titia.§. Imperator, nu.33. ff. de legat.2. qui malè praeferebant talem arrogatum vero iustoque filio. Infertur.5. necessario cõtra eos omnes, circa intellectum.l. fi. ff. si quid in fraud. patro. maximè cõtra Bal. in dict.l. secunda contra Alexand. & contra Socin. dict. consi. contra Ias. in dicta.l. si arrogator. Nam ea lex *

ea lex simpliciter videtur æquare arrogatum patrono, nec permittit reuocationem alienationis, nisi in fraudem factæ, vt patet ex litera: ergo nõ cõcedit reuocationem vbi causa verè fuerit onerosa, & sine fraude: nec tex. ibi in effectu reuocandi alienata aliquid speciale tribuit arrogato, cõtra supra citatos pro Barto. in dicta. l. non vsq; adeò. Qua in re non est tam deserta opinio. Barto. vt Ias. Rube. & plures putant: idem enim vult Cyn. in. l. 1. quęst. 7. C. de in offic. donatio. & ibi Alberic. ad fin. & ibidem Paul. col. fin. ad fin. Fulgos. in. l. 2. C. si quid in fraud. patro. colum. fi. & ibi Cyn. & securè Hispa. Xuar. in. l. quoniam in priorib. 16. amphatio. fol. mihi. 45. colum. 4. qui cum Bart. tradunt, non minus in hoc tribuit vero filio quàm arrogato: & opinionem Barto. dicit receptiorem Oroscius in. l. si arrogator. nu. 81. ff. de adopt. in quo iam vides Alberi. & Paul. sibi contrarios, si repetas autoritates supra adductas. Infertur. 6. in eadem specie emptoris soluentis patri, sed fraudẽ participantis non esse casum decisum à I.C. in d. l. 1. ff. si quid in frau. patr. in alijsq; locis supr. adductis. Illa enim iura loquuntur quando pretium non soluitur, vel minus iusto soluitur, vt in toto vel parte causam lucratiuam habeat emptor: quod tradit Fulgo. in. l. 1. ad fi. C. de inoffi. don. sed ea iura extendit Bar. in. d. l. non vsque adeò, ad hanc speciem, vt tunc ob fraudẽ emptoris detur filijs ius reuocãdi: in quibus terminis rarò inuenies qui secũdum ius ciuile Bar. sequatur, ij enim quos proximè dixi contra plures pro bare opinio. Bar. loquuntur tantum circa. l. fina. ff. si quid in fraud. patro. scilicet ne arrogato plus concedatur quàm vero filio. In hoc autem articulo communis opinio est con[illegible] Bar. vt asserit Rube. in. d. §. Imperator, nume. 33. & Molin. in dicto loco, post Ias. in dicta. l. si arrogator, nu. 23. & sic hi duo articuli longè diuersi sunt, licèt eos non separet D. Couarru. in dicto §. 10. c. Raynutius, nu. 9. vbi ipse Bar. sequitur, & Molin. vbi supra non bene tamen citant Alexan. ad Bal. in. d. l. 2. eosdẽ terminos tam diuersos confundunt etiam Rub. & Molin. in allegatis locis. Pro Barto. non adducitur vrgens fundamentum, quia dicta iura (vt dixi) loquuntur in diuersis terminis, vbi causa verè est lucratiua: hic autem verè fuit onerosa, cùm præsupponamus emptorem soluisse iustũ pretium: vnde cõtra Bart. videtur quod illa iura ad hanc speciẽ trahi non possint, maximè attẽta iuris regula (cuius illi patres in proposito meminisse debuerant) quæ habet neminem cẽseri prædonem qui pretium numerauit. l. nemo prædo. 169. ff. de regu. iur. Nec facile dabitur casus in quo emptor soluens iustũ pretium, dicatur fraudis particeps: quod Docto. illi non sat aduertũt. Nec pro Bar. est Panor. in. d. c. Raynucius, nu. 23. licèt eũ ad [illegible] referat Molin. quia Panor. non citat Bar. in. d. l. nõ vsque adeò: nec loquitur in eius terminis, sed tantum circa glos. ibi, verb. de ducendas, dum glos. agit. de vẽditione simulata & fraudulosa: magisque ex verbis Panor. videtur loqui iuxta terminos. d. l. 1. §. si quis in fraudem. ff. si quid in fraud. patro. Si tamen contigerit talis casus, vt emptor soluẽs fuerit particeps fraudis, iustam putarem opinionem Bart. vt filijs tunc detur ius reuocandi pro quantitate legitimæ, ne fraus ementis sit impunita: & ita applicetur doctrina Panormit. in in dicto capitulo Raynucius. numero. 23. notabiliter distinguentis inter fraudem & simulationem: facit

ratio

ratio Bald.in dict.l.secunda, numero 3.col.1. vers. item cum emptor. C.si quid in fraud.patro. Exemplum autem eius fraudis erit, si emptor sciẽs venditorem liberos habere, sciebat etiam illum statim dissipaturum fore pretiũ in fraude filiorũ: non enim emptor tunc fraude caret respectu filiorum venditoris, nec parum peccare videtur contra humanitatẽ & proximitatem, quæ inter mortales mutua esse debet: quod iuuatur ex I.C. in leg. si verò non remunerandi. §.si adolescens.ff.manda.ex.l.quod si cũ scires.ff.de dolo: nimisque iuuaretur ex cõmuni intellectu. l. si quis cũ sciret. ff. de vsucap. pro empto. de qua alibi Rip.& Zas. vt fortasse dicam in l.fin.inf.eod. Nec obstabit.d.l.si quis
* cum sciret, secundum alium intellectum, quo emptor bonæ fidei censetur: non enim consideratio liberorũ venditoris ibi habetur, nec de ijs mẽtio vlla fit, in quorum fraudem tunc venditio cedit, secundum terminos nostræ quæstionis. Infertur septimò contra Bal.Paul.in.d.l.2.C.si quid in frau.patro.contra Paul. in Rub.eod. tit.contra Hostien.& alios quos referunt, nõ esse in hoc differentiã inter ius ciuile & canonicũ: ipsi enim putant ius Canonicum magis succurrere liberis, vt reuocent etiam alienata
* ex causa onerosa. Si enim fingas venditionem fuisse sine fraude ex parte emptoris soluentis iustum pretium nõ debuit, nec potuit sacrosanctum ius pontificium, iusto emptori nocere: nec aliquid obstat.d.c.Raynucius licèt à multis præposterè obijciatur: si autẽ emptor fraudis particeps fuit, iam vides ius ciuile succurrere in.d. l.1.§. si quis in fraudem. ff. si quid in fraud. patro.d.l.fi. ff.eod. Bart.in.d.l. non vsque adeò: & ratio tit.ff.de dolo, cum notatis à Bal.in Rub.C.de reuocan. ijs. quæ in fraud. cred. Et sic magis cauendum est à Iacobi.de S. Georg.in.l.patronus, nu.7. ff.de probatio, vbi eam differentiã inter vtrũque ius deterius scribit. infertur.8.in prædicta specie emptoris participantis de fraude, nõ fuisse Bar. sibi contrarium, licèt contra putet Ias. in.d.l. si arrogatur, nu.23. Molin. vbi sup. & plures ex sup. citatis: nam Bar.in.d.l. non vsque adeò, hoc casu liberis fauet: nec contrarium dicit in.l. hæreditarium.ff.de bon.authorit.iud.possid. ibi enim nõ loquitur nisi de fraude vel iniqua voluntate patris, non de vlla fraude emptoris: imò ex Bar. ibi vbiq; approbato nimis cõfirmantur quæ hic tradimus. Alia autem ad d.l.non vsque adeo: & multa in proposito tractamus in commentar. de inoffic.testam.

78 Ex proximè dictis circa ius filiorũ viuẽte patre in bonis nullo vinculo affectis, infertur ad quæstionẽ in bonis maioratus, quam tractat Hispan. Xuar.alleg.4.an filius agere possit vt declaretur, quod mortuo patre ad se spectat successio maioratus: in qua q.Hispa. ipse cõtendit filium admittẽdum, in idq; inducit principaliter duo fundamenta. Contrariũ autem probat Anton. Gomez. (quem olim præceptorẽ habuimus.) leg.40. Tauri, numero.78. non respõdens fundamentis alterius Hispani: aliqua tamẽ argu. non contemnenda pro hoc adducit: per alia etiam longè meliora idem iudicatum vidi ab insigni viro maximoque I.C. Antonio Soraio, ab alijsque doctis senatoribus. Idemq; Hispan.dict.alleg.fatetur contra suã opinionem iudicatũ fuisse: vt sic plurium grauiumque iudicum consensus præualere debeat singulari opinioni. Pro hac parte facit iuris axioma: tractum temporis ad iudicẽ non specta-

ſpectare leg. nō quemadmodum. ff. de iudi. quod vltra Doctor. ibi ornat Angelus Aretinus in. §. pręiudicialis, columna penultima & finali Instit. de action. Maria. in capitulo ſignificantibus, ex nume. 7. de libel. oblat. Nicol. in concor. gloſ. 1 5. vrget etiā ratio text. in. l. 1. §. ſi impuberi. ff. de colat. bono. ne tā præmatura petitio admittatur: facit text. in. l. ſi ita ſcriptum. §. 1. ff. de lega. 2. ibi, [nec pertinet ad nos antequàm dies veniat.] Ad idem vrgent verba text. in leg. ſi filius qui patri. 42. §. cum filius. ff. de bon. libert. ibi [qui ſequentis gradus ſunt, nō admittūtur interim:] & ibi, [differri controuerſia debebit:] ſtringit etiā vera conſideratio quæ oſtendit incertiſsimum eſſe ius filij viuente patre, ob incertitudinem vitæ & mortis: vt eleganter colligitur ex Iureconſ. in. l. ſenatus. §. mortis. ff. de dona. cau. mor. ibi, [ſi quidem terra mariq; tam in pace, quàm in bello, tam domi quā militiæ. multis generibus periculum metui poteſt:] & illud Senecæ in traged. [Nemo tam duos habuit fauentes: Craſtinū vt poſsit ſibi polliceri.] Nec ius admittit intempeſtiuas has petitiones ante tempus, niſi ex iuſta cauſa, prout ex diſsipatione vel alienatione: text. in. l. Imperator. ff. ad Trebel. l. peto. §. fratre. ff. de l. 2. in quibus terminis limitatur hæc cōcluſio, ſaluaturq; opinio Xuar. d. allega. Nec obſtant quæ adducebat. d. Hiſp. Et. 1. text. in. l. in lege Aquilia ſi deletum. 41. ff. ad leg. Aquil. vbi contra delentem chirographū conditionale, agitur ad æſtimationē damni, vt ſequuta conditione exactio condemnationis fiat. Nec verū eſt quod ibi ſentit Bar. & exprimit Florian. numer. 4 dicentes poſt gl. in caſu eiuſdē l. ius eſſe de præſenti, licet exactio fit de futuro: ſi enim reſpicias principale debitum chirographo cōtentum, nullo modo pręſens dici potuit, cum cōditionale eſſet, iuxta. l. cedere diē. ff. de verb. ſignif. cū vulgar. eſt igitur expendendū in ea. l. delentem chirographū conuenire ex culpa propria, hîc autē nulla datur in patre, cauſamque tunc quodāmodo neceſſariā ibi vrgere, vt teſtibus probetur quod in chirographo continebatur, ne ex valetudine vel ſenectute teſtiū facilè probatio pereat: qua ex cauſa teſtes ibi ante tēpus aſſumuntur in quo eſt tex. notab. & melior de iure ſecundū Bal. in. c. quoniā frequenter, nu. 5. vt lite non conteſ. Feli. in. c. ſignificauit nu. 6. de teſtib. vbi Bal. nu. 3. verſ. modo non meminit illius. l. per quam tamen conſuluit idē Bal. conſ. 181. col. final. lib. 4. De materia autem teſtiū ad perpetuā rei memoriam, ad quā l. illa notatur, vltra Floria. & alios in d. l. & Canoniſtas in dictis locis, maximè in. d. c. quoniam frequenter. 6. Iacobi. in leg. cum. 2. §. tranſactionis. ff. de tranſactio. & in leg. quærent. ff. de teſtib. Afflict. in conſtitu. Neapo. lib. 2. Rubr. 34. Corn. conſ. 172. lib. 2. Anto. Capit. deciſio. 123. Capel. Tholoſ. quæſt. 475. Papien. in praxi, pagina mihi. 125. Rebuſ. 3. tom. pag. 293. Nec obſtat aliud fundamentum Hiſpan. in dic. allega. ex doctri. Bar. in. l. ſi finita. §. eleganter, colum. fin. num. 6. ff. de dam. infec. vbi inquit admittendam actionem iuris de futuro, loquitur enim Bar. quando actio certa eſt, nec effectu carere poteſt: & ita explicat Alexand. conſil. 95. numero. 3. verſic. præterea, lib. 1. ita intelligens quæ notantur in. l. prima & ſequent. C. de ſentent. quæ ſine cert. quant. At ius filij pendens à morte patris, alijſque caſibus nullam certitudinē præſtat ad agendum de præſenti: talique ſpes cenſetur vana, vt notat

Bartolus in leg. fin. in fine. 1. lectu. C. de pact. nec producit effectum considerabilem regulariter, vt explicat Bar. in. l. is potest. nu. 7. & 9. ff. de acq. hæredi. Eodem modo cessat argu. ex c. cum super, de cõces. præben. quod obijci potest pro Hispano in. d. allega. 4. quasi in illo. c. admittatur iudicium pro iure incerto de futuro: nã vltra id quod text. ibi variè intelligitur ab Innocẽ. & alijs (adeò quòd aliqui dicunt, ibi illum cui diriguntur verba. S. Pontificis non egisse, sed cõuentum fuisse) constat illum potuisse allegare ius de præsenti ex receptione præcedẽte in canonicum, vt bene sentit Imol. ibi. col. 3. vers. tu potes, & Panor. nu. 6. qui actus induxit veram obligationẽ in personis recipientium, vt sic potuerint rectè cõueniri: & sententia lata contra eosdem viuentes effectum habere poterit, at in casu nostro pater nulla obligatione tenetur filio, nec ex sententia executio vnquam fieri poterit cõtra patrem, ideoque non est admittẽdum inane iudiciũ, argu. l. hæc stipulatio. §. diuus. ff. vt legat. seu fideicommiss. nom. caue.

79 Inter limitationes huius. l. vt præcipuam & vtiliorem tradũt scribent. hîc & vbique, eam, quam hic sensit glos. in vlti. scholio, ex. l. cum à matre C. de rei vendi. vt scilicet quamuis hæc. l. indistinctè permittat filijs rescindere alienationẽ aduentitiorum à patre factã, nõ procedat, cum mortuo patre filius eius hæres efficitur: tunc enim factum patris impugnare non potest, sed ei nõ parere tenetur, ex. d. l. cũ a matre: vbi ita in terminis notat glo. Bart. Bal. Salice. Paul. & reliqui scriben. glo. & Bart. in. l. fin. §. in computatione, num. 6. C. de iure de lib. & ibidem Bald. Paul. Alex. & Ias. nume. 9. cum sequent. Quæ recepta conclusio confirmatur ex regu. 1. ex qua persona. ff. de re. iur. confirmatur ex verbis text. in secundo. §. ex his. ff. de verb. oblig. ibi, [ex persona hæredum nõ mutatur.] Ad idem vrget text. in. l. si patri tuo. C. de donat. in illis ver. conditionalibus, [si hæres nõ extitisti:] & l. si ab eo. C. de liber. cau. ibi maximè, [ab hærede eius:] & ibi, [respectu tamen aditæ hæreditatis:] & in filio hoc probat text. in. l. filium. 31. ff. eod. tit. de libera. cau. vbi apertè deciditur, filium hæredem patris non posse in seruitutẽ vocare seruum suum, quẽ pater manumiserat, nec in ea re aliquid est speciale in libertate, vt probat text. in. l. si seruo alien. ff. qui & a quib. de quo infra in limitationibus ad hanc rem reg. Imò libertatis causam in proposito deterioris conditionis cẽsebant antiquiores, vt refert Bart. in leg. cum vir. nu. 7. & sequen. ff. de vsucap. tradit Pau. in. l. rem alienam, col. 3. post princip. ff. de pignor. act. versic. ex prædictis Bald. in. d. l. cum a matre, num. 9. ibi, [quia loquitur in libertate.] Antequam verò ad alia inferamus in nostro arti. dicebat Paul. Cast. in. d. l. cũ a matre, nu. 5. hanc conclusionem & limitationẽ tunc procedere quando pater rem filij simpliciter alienauit, secus si expressit rem filij esse, eã que vt administrator alienauit: tũc enim putat filium etiam patris hæredẽ admittendum contra talẽ alienationẽ, quasi factã hac lege resistente, idque colore non caret: sed mirandum est insignẽ Castrensem non aduertisse glo. ibi contrarium nõ obscurè velle, priusq; adduxisse fundamẽta quibus Paul. amplia. folio. mihi. 20. colum. 4. cum sequen. & eleganter Ruin. consil. 42. nume. 3. libr. 5. Quod efficaciter confirmatur ex eadem glo. in. d. l. cùm à matre, in princi. ibi, [etiam eo casu

casu, quando nõ præstatur euictio:] vbi gloss. ab omnibus recepta (vt per Socin. iunior. in. l. 4. §. Cato, nu. 221. ff. de verb. obliga.) intelligit eam. l. & hanc conclusionem, etiam si ex venditione nõ teneatur pater de euictione, vt quia vendat emptori scienti rẽ esse filij vel alterius, & consequenter nihil emptori nocebit adiectio illa, quod pater vendit rẽ filij: inde enim nihil aliud resultat quam certioratio emptoris, quæ tamen ei non nocet, secũdum glo. illam receptam. Sic ele* ganter declarata. l. si fundum. C. de euictio. vt scilicet euictio emptori scienti non debeatur, extraneo tunc euincente, non tamen venditor uel eius hæres cõtra factum suum audiatur, vt benè sentit Bald. in. d. l. cum à matre, nu. 7. versi. solutio: cessatque præcipuum fundamentum. Pau. attento quod in filium hæredem non transit nec cadit qualitas legitimi administratoris, quæ erat in patre. Vnde non est inconueniens potuisse patrem admitti nomine filij, non verò filium suum hęredem: quia pater duplici persona fũgebatur, vt superius probauimus, num. 72. & sequent. filius autem hæres solum patrẽ reprę sentat: atque ideò nec vt hæres contrauenire potest, refragantibus iuris regulis, nec etiam nomine proprio, eò quod res sua fuisset: vt habet dict. l. filium. ff. de libera. cau. & dic. l. cum à matre: probatq́;. l. 3. C. de reb. alie. Cum igitur ex iuris regulis, ex gloss. & scribent. in terminis videas, filium * hæredem patris non posse rescindere alienationem aduentitiorum à patre factam, consultius est, vt viuo patre filius agat: quia tunc locum non habent. d. iura filium excludentia ex nomine hæredis, quod cessat patre viuente: idq́; non obscurè colligi potest ex Bal. in. l. fin. §. in cõputatione, nu. 7. C. de iur. de liber. vbi inquit patrem tunc cogendum cõsentire filio agere volenti, licèt iurauerit nõ contrauenire, & ibi Corne. nu. 6. & Ias. cons. 56. colum. 3. libro tertio, versic. confirmatur, & vers. secundo: iamq́; superius nume. 74. probauimus, filiũ viuo patre alienante, admittendum ob fraudem alienationis: quod contra aliquos repetemus in authen. sequent. & ita pulchrè deducitur, aliquando plus posse filium viuente patre, quàm eo mortuo, ad limitationẽ multorum iurium, maximè. l. prima. §. si impuberi. ff. de collat. bonor. Eadem conclusio excludens filium hæredem intelligitur tantùm proportione hæreditaria, vt si solus hæres fuerit in totum excludatur, si cum altero, pro dimidia: si cum duobus, pro tertia: & ita de singulis, vt colligitur ex eadẽ. l. cùm à matre, ibi, [pro qua portione] & ibi, gloss. mag. ad fin. & glo. expositiua; verb. portione, & cõmuniter scribent. ibi, & in dicto. §. in computatione, vbi Bald. num. 14. & Cor. nume. 6. vers. quartus casus: Hispan. dicta. l. quoniam in prioribus, fol. 20. columna tertia, facit. l. prima. C. si certum petatur, ibi [pro portionibus hæreditarijs:] & l. secunda. & l. sexta. C. de hæredita. action. ibi, [infrà eam portionem in qua succesit petitio non cõfundatur:] similis tex. in. l. si vxor. C. de bon. autho. iudi. possid. l. licèt. C. ad leg. Falci. generaliter enim receptum est, hęredem non repręsentare defunctum, nisi pro quota in qua hæres est: quo ad alias autẽ partes extraneus censetur, secũdum glos. receptam. l. secunda ad fin. ff. de prætor. stipula. & ibi Bart. & omnes: idem Barto. in. l. auus. ff. de pact. & in l. continuus. §. fin. ff. de verb. obliga. & quàm plures alij quos citat Tiraq. de retract. ligna. §. 32. gloss. 1. nu. 50. & in

& in proposito hoc vt receptissimũ tradit Io. Nicol. in. l. generaliter nu. 120. C. de secund. nup. Ex qua declaratione infert Ias. in. l. si ita quis. §. ea. l. nu. 6. ff. de ver. obl. intellectũ ad tex. ibi, quem vltra alios notat pro illa gl. dum tex. habet, Seiam hęredem agere aduersus cohæredem in id quod interest: de quo fortassè dicemus inf. Ex eadem declaratione infert Soci. in. l. 4. §. fi. ad fin. ff. de ver. obl. non rectè aliqando iudicatũ fuisse contra filium, pro dimidia hæredem patris, qui rem ipsius filij alienauerat, defensionemque promiserat, & iudex filiũ prorsus exclusit: contendit enim & & bene, Soci. filium excludi non debuisse, nisi pro dimidia, & sic iuxta portionem hæreditariam: quod probat idem Soci. in. l. frater à fratre. nu. 19. ff. de condict. indeb. vbi egregiè ex pendit literam. d. l. cùm à matre. Eadem cõclusio pro hæreditaria portione intelligitur, vt quanuis portio * plus vtilitatis valorisq; contineat q̃. pars rei de qua agitur, non tamen teneatur filius vel alius hæres vltra portionem hæreditariam: vt si fundus filij hæredis valeat quingenta, & protio hæreditatis valeat mille, sintque alij cohæredes, non tenebitur nec repelletur filius vel alius hęres, nisi por portione hæreditaria, putà ex portione dimidia vel tertia hæreditatis, tenebitur vel repelletur pro dimidia vel tertia rei de qua agitur. Et è conuerso, si res valet plus q̃. portio hæreditatis, tenebitur vel repelletur filius vel alius hæres pro parte correspondente quotæ hæreditariæ, putà pro dimidia vel tertia rei, licèt in ea maius sit pretium quàm in portione hæreditatis: quod colligi potest ex gloss. ad fin. in dicta. l. cùm à matre, & ibi Bald. Salicet. Paul. & scribent. communiter, & in dict. l. fin. §. in computatione: tradit Arelatan. in dict. l. generaliter, nu. 123. C. de secund. nup. licèt omnes confusè tractent. In hũc sensum intelligunt scribentes in dicta. l. cùm à matre, & dicto. §. in computatione illa verba quæ docẽdi causa fingunt, vt non inspiciatur quantitas, sed quotitas, non facto inuentario. Et ita Hispa. in dic. l. quoniam in prioribus, fol. 20. col. 3. Arelatan. vbi sup. quod sequor, quia congruit verbis legum loquentium de portione vel pro portione hæreditaria, non habito respectu quantitatis, sed quotæ: vt aliàs tradit Bart. in. l. qui vsum fructum. ff. de verb. oblig. De parte autẽ quota & numerali tractat. D. Augustinus de Ciuitate Dei, libr. 11. c. 30. & alijs relatis Cardina. Parisien. consilio. 61. libro primo. Prædicta autem ex gloss. dicta. l. cùm à matre, procedunt quãdo filius vel alius hæres hodie succedit, non facto inuẽtario: eo enim facto inspicitur quantitas non quotitas: quæ verba non satis clara, confusè scribũtur ab omnibus in. d. l. cum à matre. vbi Bald. col. fin. nu. 10. & ab omnibus in. d. §. in computatione, vbi idem Bal. nume. 12. vers. quia vbi: & Alberi. col. 1. in fin. Alex. nu. 8. ad fi. vers. remanet. Corn. nu. 7. vers. operatur: Iacobi. nu. 12. Boër. decisi. 23. num. 27. Arelatan. d. l. generaliter nu. 124. Verè enim beneficium & effectus inuẽtarij à Iustin. introducti, quantitatem & emolumentum hæreditatis respicit: exemplum autem huius traditionis erit, ex mente Fulgos. in. d. l. cùm à matre, ad fin. Si fingas patrem vendidisse rem filij quæ * valebat centum, posteaque decessisse superstite filio cum alio cohęrede, & bona patris valere. l. ex quibus filius consequitur. 25. proportione hæreditaria, tunc facto inuentario non repelletur pro dimidia rei vẽditæ, &

sic non pro .l. sed pro quantitate suæ portionis, & sic pro .25. cùm aliàs nō facto inuentario filius propter dimidiam hæreditatis in qua habet .25. repellendus esset à dimidia rei venditæ, quæ dimidia valet .l. quia sine inuētario habetur ratio portionis quotæ non quantitatis: & ex quota hæreditatis fit æqualis deductio ex quota rei, licèt quantitas sit inæqualis, iuxta glo. & receptam sentētiam proximè explicatam, ad quē modū in his fieri debet computatio.

80 In hac rę semper habenda est ratio legitimæ filij quæ sibi iure debetur, & aliqualiter separanda est ab hęreditate: vnde dicebat glo. in. d. §. in computatione, quód si filius cuius rē pater vendidit, non habet postea, nisi legitimā in nihilo repelletur á vendicatione rei suę, cùm verè non censeatur portionem hæreditariam consequi: quod reprobant omnes huc vsque scriben. in. d. §. in computatione vbi post Bal. Salice. Pau. hoc tradunt Alexan. Iaso. Corn. Iacobi. & Hispa. d.l. quoniam in prioribus: Arelat. d.l. generaliter, nume. 128. qui omnes insistunt filium, tunc repelli, vt hęredē & contra gl. quasi peremptorio fundamento nitūtur, quòd emptor tūc creditor est: regula autē iuris habet, æs alienum legitimā excludere, creditoresque filijs præferri, iuxta. l. Papinianus. §. quarta autem. ff. de inoffic. testam. Ego autem cōtra scriben. * puto glo. rectè sensisse, & in hoc articulo vitandam esse vt erroneam & perniciosam receptam opin. quæ filijs magnum incōmodū, iudicijs autem magnam confusionē afferret: ideoq; dicendum est cum Bart. in. l. secunda. nu. 7. C. si. quid in frau. patr. & alibi. vt infrà, quòd si filius ex hęreditate nihil habeat præter legitimā, poterit totam rem suam à patre alienatam vendicare: tūc enim legitimā à lege non à patre habet, iuxta. l. si arrogator. ff. de adoptio. cum alijs: & in proposito in legitima filij ex necessitate legis notat Pau. Cast. con. 448. ad fin. lib. 2. Tho. Gram. decis. 93. nu. 12. Afflict. in. c. si Titius. numero. 16. ad fi. si de feu. fue. cōtr. inter dom. & agn. essetque lōgè iniquum compellere filium vt dimittat rem suam, cōtra regu. l. id quod nostrum. ff. de regu. iur. nec tunc militat obligatio ex nomine hæredis. nec ratio portionis hæreditariæ, nec. l. ex qua persona. ff. de regu. iur. Alibi autem in cōmentarijs de inofficioso testamēto, latè tractamꝰ, an legitima filij sit quota bonorum vel hęreditatis. & de effectibus huius inspectionis. Nec obstat argumētatio quæ scrib. decepit, vt glo. iniquè improbarent: fateor enim emptorem tunc creditorem cēsendum, fateorq; prius deducēdum æs alienum quàm legitimā: sed hæc consideratio id tantùm euincit vt filio rem suam vēdicante, emptori detur actio ad pretium & interesse euictionis, solutioque emptori faciēda hęreditatem, eandem minuat, & consequenter legitimam filij postea deducendam: atq; ita regulæ iuris seruantur, vt æs alienum deducatur ante legitimam, filiusque re sua nō priuetur, cùm à patre ex hæreditate nihil habeat & sic absque perplexitate in iudicio ius suum vnicuique reddetur, cùm ex communi traditione, ingens oriatur confusio: adeò quòd insignes viri Cast. & Fulgo. in. d. l. cum à matre, ad fi. fateri videantur, se nō percipere, qualiter exemplū in hoc fingi possit in filijs. * Ex quo iam sequitur filiū nihil præter legitimā habentem, indistinctè admittēdum ad vēdicandam rem suam, secūdum Bart. vbi sup. & in. l. filiusfa. § cum pater, in fi. ff. de

fi.ff.de leg.1. & ibi Ang. & Cum. nõ tantùm quando maiorum suorũ res fuerint aliũde interesse prætẽdat: vt pungebat solus Alber.in.d.§. in computatione,col.2.versic.si autẽ, & prope fin.d.col.ibi,[nisi sua intersit:] pręposterè citans specialem decisionem minorum,de qua in.l.si in emptione. 35.ff.de minorib.hinc. etiam confirmo quod in simili scribit. Afflict. in c.1.numero.6.an.agna. vel fi. qui opinionem suam parũ fundabat, nec obstantibus respõdebat. Hinc verius * puto contra omnes in dictis locis,gl. in.d.§.in computatione,non esse cõtrariam ijs quæ dixerat.d.l.cùm à matre, atque fortasse ob id insignis Bar. in.d.§.in computatione, non tam acerbè gloss.reprehẽdit.similiter Pau. Cast.in dict.l.cùm à matre,ad fi. sentire videtur gloss. non sibi contrariã in hoc fuisse, & tãdem Bar. vbi suprà securè probat id quod gloss. voluit. Aliud etiam memoratu dignum cẽseo in his,contra id quod communiter ex scriptis nostrorum,colligi posset, quod si filius facto inuentario cũ alijs hæredibus, succedat vltra legitimam,non semper teneatur vel repellatur à vendicanda re sua pro quantitate vel emolumento,vt Doct. indistinctè scribunt in casu inuentarij: Sed potius dicendum vt attendatur portio quotitatiua vel quantitatiua (iuxta terminos scrib.)pro vt filio vtilius fuerit: nam ante ius nouum quo inuentarium fuit introductum, attẽdebatur quota hæreditatis, non quãtitatis & exportione dimidia vel tertia hæreditatis, repellebatur filius aliusque hæres à simili quota rei suæ, licèt valor vtriusque quotæ inæqualis esset,secundum glo.& scrib. in. d. l.cũ à matre,vt sup.diximus.Quæ cõputatio etiam hodie, facto inuentario,poterit esse vtilior filio, quã si fiat respectu quantitatis: & propter rei obscuritatem exemplum sit, si fingas hæreditatẽ longè maioris pretij esse,quam rem filij à patre venditam vt dimidia hæreditatis pluris valeat, quam dimidia rei vẽditæ: & sic filius habens centum forsan in quantitate portionis hæreditarię,non repelletur á simili quantitate valoris rei vẽditæ à patre, sed tantùm repelletur pro dimidia vel tertia, similiue quota rei: idemq; conducet vbi fuerint quatuor vel quinq; hęredes, vt filius hæres in.5. vel. 6. quota, in qua magna quãtitas contineatur ob opulẽtiam hæreditatis, repellatur tãtum à 5.vel.6. quota rei venditę, in qua lõgè minor quantitas sit: quæ computatio filio vtilissima est. Si autem repelleretur pro quantitate & emolumento, esset manifestum incommodum, quia quantitas portionis hęreditariæ opulentæ, obsorbebit valorẽ totius rei de qua filius agit:quod sensisse videtur Albe.in. d.§. in computatione,col.1. in fin. nec alius aduertit, magisque omnes indistinctè loquentes cõtradicere videntur: quod efficaciter probatur,quia ius nouum intro duxit inuentarium in fauorem hęredum,non autem vllo pacto tollere intẽdit beneficium iuris diuidẽtis obligationem pro portionibus hęreditarijs,vt constat ex.l.fi.C.de iure delib.igitur non debet in odium retorqueri, iuxta iuris regu. quod magis fulcitur ex doctrina.I.C.in.l. 3.§. si emãcipatus.ff. de bonor. poss. cõt. tabu.ibi, [quo magis admittatur, nõ quo minus:] sicut igitur ante ius nouũ fiebat cõputatio ex portione hæreditaria, nõ ex quãtitate portionis, idẽ hodie dicendum est quãdo filio alijue hęredi vtilius fuerit,nec tũc fit in iuria creditori, cũ ius suũ ab hæredibus consequi possit:iuxta.l.4.ff.familia.

mil. ercis. Quæ omnia frequẽtissimè contingunt, & consequenter longè commendanda sunt, maximè quia à scribent. nihil in hoc perspicuum traditur, in eoque laborasse & defecisse alta ingenia, agnoscit Fulg. d. §. in cõputatione: vt iure à candidis peritissque bonam gratiam speremus, illudque Lucretij dicere possimus, quod refert Picus Miran. ad Politia. [Ornari res ipsa negat contenta doceri.] Ex his autem magna vtilitas deducitur: vt concurrente alio hærede, magisque pluribus existentibus hæredibus, frequentius tota res filio applicabitur: cum enim pro hæreditaria portione tãtum sit repellendus (vt suprà) iniquũ esset, vt emptor ob dimidiã vel minorem rei partem totam retineat, magisque ex iuris præceptis filius ipse verus priorque dominus, totam rem euincet, ne inuitus in societatem incidat: eumque iuuat proprij causa dominij, iuncta decisione & ratione. le. si in emptione. ff. de minor. l. 1. §. & aliàs. ff. si quid in frau. patr. ibi, [affectionẽ oportunitatis vel vicinitatis, vel zeli, quòd illic educat⁹]. facilè enim res ad suam originem trahitur. l. si vnus. §. pactus, ad fin. ff. de pact. & alibi in simili multa tradunt scribent. quæ omitto. Id suadet ratio arbitrij, quæ seruari iubetur in iudicijs diuisorijs: idque clarius vbi filio maior pars manserit, argu. tex. & Bal. in. l. sancimus. §. ne autem. C. de don. text. in. l. 5. ff. fam. ercisc. latè Tiraq. de primog. q. 60. nume. 16. & sequẽt. Ias. in. l. final. in princ. C. commũ. de lega. Ipse autem filius in pecunia & ęstimatione satisfaciet emptori partem non euictam: seu quę apud emptorem manere poterat. argu. illorũ iurium, & l. ad officium. C. commu. diu. §. fin. instit. de offic. iud. quod in ꝓposito magis deduci potest ex tex. & Doct. in. l. si tibi. C. de euict. & magis à Dec. in simili cons. 185. nu. 6. ab Afflic. decis. 278. nu. 5. & ita vides notabilem limitationem ad. d. l. cùm à matre: vt filius hęres vendicet rem à patre alienatam.

81 Ea autem regula vt hæres non admittatur cõtra factum defuncti, ampliatur. 1. vt vides in. d. l. cũ à matre, etiam si res alienata à defuncto erat ipsius hæredis, quod postea succedẽs nõ potest alienationẽ rescindere, vt ibi, & in. l. 3. C. de reb. alie. & in. l. filium. 31. ff. de libera cau. Vnde non oportuit dubitare Bart. in. l. cũ vir. ff. de vsucap. nec debuit variare glo. in l. si ab eo. C. de libera. caus. maximè cum ita apertè probet text. in. l. 1. in princ. ff. de except. rei. vend. ibi, [sed & si dominus fundi hæres venditori existat.] Ampliatur. 2. etiã si defunctus nõ teneretur de euictione, quia ita conuentum fuisset, vel emptori, scienti rem alienã vẽdidisset, vt vult glo. recepta in. d. l. cũ à matre, scribẽ. in. d. §. in computatione, & communis opinio, vt patet ex supra allegatis, asseritq; Tiraq. lib. 1. de retract. §. 1. gl. 9. nu. 47. Soci. nepos, in. l. 4. §. Cato, nu. 221. Fulgo. cons. 67. col. 2. Ampliatur. 3. contra Pau. Cast. in. d. l. cũ à matre, vt sup. tradidi. etiã si defunctus vẽderet expresim nomine filij, vel alterius qui postea fuerit hæres, vt melius colligitur ex gl. & Bal. ibi, traditq; Hispa. in. d. l. quoniã in prioribus. 17. ampli. Carol. Ruyn. d. cons. 42. lib. 5. vbi eleganter explicat, Pau. nõ cõtradixisse, nisi cum defunctus vẽdiderat nomine filij: tũc enim putabat Pau. vẽditionem fieri lege resistẽte, ideoq; filiũ licet hęredẽ admittendum contra alienationem: quod dicere non potuit vbi simpliciter res alterius vẽdita fuisset à defuncto, cũ vẽditio rei alienę magis valere, q̃. cõtra le

tra legem fieri dicatur, vt in. l. rem alienam. ff. de contrah. empt. Ampliatur. 4. regula. d. l. cum à matre, cum simil. vt procedat etiam in hæredibus & successoribus primi hæredis, quasi sequentes censeantur etiam hæredes defuncti, qui rẽ alienauit: quod etiã in feudalibus tradit Sigism. Lofred. consi. 1. nu. 169. & seq. & Socin. Nep. con. 108. nu. 41. lib. 2. & Cardi. Paris. cons. 16. nu. 38. lib. 2. Bertran. cons. 8. nu. 2. lib. 3. Cur. iun. cons. 171. nu. 8. & prius consuluit Pau. quem sequitur Boër. decisio. 23. nu. 20. tradit Ruyn. referens plures, cons. 108. nu. 12. lib. 5. Idque suadetur ex regula illa antiqua de qua in. l. fina. C. de hæred. instit. & l. qui per successorem. 155. ff. de reg. iur. vbi latè Cagnol. & Rip. in. l. 1. ff. de vul. & pup. Bellon. li. 4. suppu. c. 16. Alcia. in. l. hæredis appel. 65. de verb. sign. Tiraq. in lib. de mortuo saisit. 2. parte. 5. declarat. quę memorasse oportuit, ne quis decipiatur ex Dec. in. l. hæredem. nu. 8. iuncto. num. 4. ff. de reg. iur. quem sequitur Tiraq. de retra. conuen. §. 1. gloss. 6. nu. 19. in fin. Ampliatur. 5. ex traditione And. Isern. & feudistarũ, quod etiam hæres alienantis feudum, non posit rescindere alienationem licèt prætendat illud sibi deferri citra voluntatem alienantis. vt tradũt Doct. allegati in proxima amplia. vbi plures referunt. & Bal. in. c. 1. §. hoc quoque col. fi. nu. 20. de succes. feu. Alex. cons. 28. lib. 5. & Ruyn. cons. 1. nu. 3. lib. 1. & cõs. 42. nu. 12. eod. lib. & con. 25. nu. 11. lib. 2. Afflic. libr. 3. constit. rub. 5. nu. 9. Crot. in. §. diui, nu. 146. & ibi Loaz. nu. 19. Curt. de feud. 4. part. nu. 148. & 152. & alij per Tiraq. de retrac. ligna. 5. 1. glo. 9. nu. 49. Ex ea de pac. nu. 227. sed in hoc mirè variant. * scrib. vt inf. Ampliatur. 6. in reb. etiã familiæ relictis, alienarique prohibitis: hęres enim alienantis non potest venire contra alienationem, quãuis successio tunc sibi deferatur ex disposit. primi instituentis: hoc probat apertè tex. summè notãdus in. l. filius fa. §. cũ pat. ff. de leg. 1. vbi excluditur filius hæres, admittiturque filius exhæredatus. & ita notant Bar. Alberi. Angel. Cuman. Imo. Paul. idem sentit Bar. in. l. peto. §. prędium, in fin. ff. de legat. 2. & ad hoc illum text. dicit singul. Hispan. Xuar. in. d. l. quoniã in priorib. 17. amplia. fol. 16. col. 4. Cõtra quem tex. loqui videtur alibi plures Doct. vt proximè deducam. Ampliatur septimò. d. l. cum à matre, & regu. sup. tradita, etiam facto inuentario: nam quatenus bona hæreditaria sufficiunt, confundetur actio hæredis, nec ei permittetur impugnare factum defuncti: quia inuentarium tantum prodest ne teneatur vltra vires hæreditarias, vt colligitur ex scribent. in dicto paragrapho in computatione: notat Roma. cons. 18. nu. 4. Fulgo. cons. 67. col. 2. Et tanquam receptum tradit Dec. in. l. debitori, nu. 20. C. de pactis, citans Imol. & alios: idem Dec. & Cagnol. in. l. ex qua persona. ff. de re. iur. Alex. cons. 30. nu. 7. lib. 6. Afflict. lib. 3. constitut. Rub. 5. nu. 9. Boër. decis. 23. nu. 20. Soci. nep. cõsi. 168. nu. 42. lib. 2. Aymo. Crauet. cons. 225. nu. 12. Hiero. Grat. cons. 9. nu. 18. lib. 1. & ita multorum allegationem videtur bene intelligere. Ex ea de pact. nu. 227. vers. ita sublimitatio. Quod notabis cõtra errorẽ multorum qui putant inuentarium ad * plura prodesse, quàm herbã teothonicam: atque inde erroneæ tradunt facto inuentario: admitti hæredem contra factum defuncti: in quo errore fuerunt non raró graues Doctor. Cardina. Paris. cons. 100. nume. 8. & 9. lib. 4. Ias. cons. 56. colum. 5. versicu.

quarto respondetur, lib. 3. Rayn. cōs. 38. numero. 15. & nu. 21. & consil. 47. nu. 9. lib. 1. Anto. Rub. consil. 84. nu. 7. Cauendum etiam est in hoc à varietate Dec. consi. 185. vbi malè resoluit in fine. nu. 5. cauendum magis à Curt. de feud. 4. par. nu. 148. vbi incautè solo inuentario facto, permitti putat hæredi venire contra factum defuncti. Inde cauebis etiā ab Alex. Consil. 32. ad fin. nu. 5. lib. 3. ibi, [sine beneficio inuentarij:] cauebis etiam à Thom. Grāma. decis. 93. nu. 10. vbi deterius loquitur.

82 Ex prędicta regu. & ampliationib. (antequā veniamus ad limitationes) inferunt aliqua nō negligenda: & 1. infertur ampliatio ad reg. l. vendicātē. ff. de euictio. quæ loquitur de alienante qui ex noua causa effectus dominus volebat rescindere alienationem eumque lex excludit, vt procedat etiam, vbi rei dominus succedit alienanti: licèt maior ratio excludat ipsum alienantem, vt dicebat Ioān. Imol in l. cum vlr, numero. 5. versic. & sic iustus. ff. de vsucap. hæc duo tamen ex pręceptis iuris æquantur in proposito, vt constat ex dicta. l. cum à matre: & leg. 3. C. de reb. alien. & ibi glo. & l. filium. 31. ff. de liber. cau. melius in. l. 1. in princi. & vers. 1. ff. de excep. rei vend. Infertur. 2. cōtra illa iura receptāque sententiam loqui Alc. in. l. filiusfa. §. diui, ad fin. ff. de lega. 1. * dum scribit, hæredem non repelli ab impugnādo facto defuncti, nisi quādo vellet admitti iure hæreditario: secus si iure proprio vel aliunde habito. Veriùs enim est ex illis legib. glos. & communi sententia, hæredem indistinctè excludi: & ita cauēdum est à Tiraq. bis decepto. li. de retrac. ligna. §. 1. glo. 9. nu. 52. in fin. & ab eodem in fine eiusdem libr. 1. nu. 163. Sed magis caueas à Pau. Cast. in. l. Lutius, in fi. ff. sol. matr. Cauebis etiam ab in signi Dec. cons. 445. nume. 55. versicu. sed respōderi: ostēditur hoc etiam ex glos. & communi sentētia, de qua sup. latissimè diximus, de filio hærede patris qui rem eius alienauerat: & tamen filius reppellitur in totum si solus succedit. vel pro portione hęreditaria, iuxta supr. resoluta. Et ita cauebis à Ias. cons. 56. colūna. 5. versic. secundo, lib. 3. & eodē errore contra hæc iura loquitur Crot. in. l. si is qui pro emptore, nu. 11. vers. 2. Infertur. 3. ex eisdē iuribus & maximè ex adductis suprà in. 6. amplia. errasse aliquando graues Doctor. asserentes hanc regu. non procedere in bonis, de quibus defunctus alienans non poterat liberè disponere: quod patet, cū illa iura id statuant. * in rebus alienis, & in bonis alienari prohibitis familiæque relictis, in quibus prohibetur alienatio, & successor non capit à proximo possessore, sed à primo instituente. l. vnum ex familia. §. 1. ff. de leg. 2. l. 3. ff. de interd. & releg. cum alijs: & tamen in eisdem hęres alienās, qui suo iure successurus erat, non auditur contra factum defuncti, vt constat ex illis iuribus, maximè ex. dict. §. cum pater. l. filius fam. ff. de lega. 1. Et ita liquet, cōtra illa iura respondisse Panor. & aliū Doct. inter consilia Paul. Castr. con. 197. nu. 1. versic. tamen illa regula: & versicul, adeò quod non potuissent: lib. 2. Et eodē errore labitur ipse Pau. Alex. Ias. Corn. quos refert & sequitur diligēs & doctus vir, Aymo. Crauc. cons. 110. nu. 7. & Thom. Gram. decis. 93. nu. 11. & sequen. nec bene sensit Grat. con. 91. nu. 36. lib. 1. malè citans Soci. Infertur. 4. ex dictis iuribus hanc regul. procedere in bonis * alienari prohibitis, tam ex cōtractu, quàm vltima voluntate, in omnibus enim

par ratio est, vt hæres alienantis non audiatur contra alienationem, & ita patet non rectè respondisse ingeniosum Ruyn. consil. 112. libr. 4. vbi nu. 13. præpostera subtilitate conatur cauillari text. in dicto paragrapho cum pater. l. filiusfam. ff. de lega. 1. contendens cum specialiter procedere in prohibitione ex testamento: cum à fortiori idem magis dicẽdum sit, in prohibitione ex cõtractu, hæc enim non tam potens est: illa autem magis impedit alienationem, faciliorẽque acquisitionem prętat vocato: secundum Bart. & omnes in. d. l. filiusfa. §. diui, Bartol. & omnes in. l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verb. oblig. Infertur quinto ad intellectum textum in l. Seia. 73 ff. de euic. ibi, [proprio, non
* hęreditario:] videretur enim ea. l. obstare multis iuribus suprà adductis: confirmareq; multorum dicta suprà confutata, eiusque colore poterat aliqualiter se ex cusare. Alci. in. d. §. diui ad finẽ, & alij quos citauimus in. 2. 3. illati. proxi. & ita ex illa. l. bis decept⁹ fuisse videtur Tiraq. in. d. lib. de retra. ligna. sed ex alijs iuribus apertissimis & iuris rationibus intelligi debet. l. illa, vt nec ex iure proprio, vel aliunde habito audiatur hæres cõtra alienationẽ defuncti. oportet enim iura iuribus cõcordare: nec vno ver-
* bo obiter prolato iuris reg. derogari igitur ex illis verbis nõ sentit. I. C. posse hęredem iure proprio admitti cõtra alienationem defuncti: sed eo ad misso: exprimit, quatenus succurratur emptori euictionẽ passo hoc enim principaliter tractat. Sequuta autẽ euictio intelligi debet, quia conuentus exceptionẽ non opposuit ex regu. d. l. non vendicantem. & l. cũ à matre, cũ similibus de quibus supr. & ita benè explicat gl. ibi colligiturque ex alijs legibus dicentibus, esse tunc electionem conuento, vel excipiendo cõuentum repellere vel euictionem pati, & de euictione agere vt inquit tex. in. d. l. tertia. C. de reb⁹ alien. Quòd si instes ex verbis. d. d. Seia. ibi, [iure proprio, non hęreditario cõtrouersiam facere posses,] facilè respondetur esse differẽtiam inter ius proprium & hæreditariũ: quia si res erat hęredis nõ potuit acquiri dominium emptori causam habenti à defuncto nõ domino: quoad hęredem verò exceptione repellẽdum ex hac regu. par ius est in vtroq; casu. vt colligitur ex traditione Bal. & aliorũ in. d. lege cum à matre ex. l. prima. ff. de excep. rei vend. & specialiter ad dictam. l. Seia. tradit Salic. in. d. l. tertia. C. de rebus alien. idque consonũ est iuris principijs. Infertur. sextò ad emphyteosim à patre alienatam, quam filius hæres velit reuocare, dicens fortè ex tenore concessionis ad se pertinere: de quo per Ludoui. Goza cons. 75. in specie autem cõtra hęc iura receptamque sententiam respondisse videtur Soci. cons. l. col. 2. numero. 4. libro primo. cum inquit, filium hęredem posse rescindere alienationem vel renuntiationem à patre factam: maximè cum loquatur, quando pater erat prim⁹ qui acquisiuit emphyteosim, eamque ipsi domino vel eius consensu alienauit: in quibus terminis filius hęres magis repellit, vt infra circa feuda. Nec obstat ratio Soci. arguentis, filiũ suo iure, non hęreditario tũc venire, quia & suo vel aliunde non admittitur hęres contra factum defuncti. per iura illa expressa, ad quę Soci. debuisset aduertere. Infertur. 7. aliqua lux ad tenebras scriben. in materia fuedali: in qua depręhenditur, mira dolendaq; confusio, vt non tantum alij alijs vbique, sed ijdẽ sibi ipsis sæpius aduersent, quod

colligitur ex Iser. Bal. Afflict. & alijs scriben. in consuetudinibus feudorũ: ex Curt. & alijs in tractat. eiusdẽ materię, ex Alex. Ias. Deci. Rui. Curt. Rub. Sigim. Gra. in consi. suprà citatis, & alijs citandis. Qui omnes meminisse debuissent text. in dicta. l. filiusfam. §. cùm pater. ff. de leg. 1. nihil enim aptiùs adducere potuissent ad bona vinculo restitutionis affecta, maximè cùm tex. ibi agat etiã de filio exhęredato: & ipsi nõ adducentes illũ. §. tractent quæstio: an filius exhæredatus excludat à feudo. Curt. de feud. 3. par. nu. 6. & sequẽt. sed hoc de feudis & maioratu post limitationes adducemus.

83 Pro maiori ornatu & vtilitate. d. reg. & d. l. cùm à matre, notãdæ sunt aliquę limitationes: quarũ. 1. esset ex opinione Paul. ibi, cuius authoritas, colorataque argumenta, nõ paucos decipere possent. Sed cõtrarium verius esse, probauimus ex gloss. & Bal. ibi, cũ Caro. Ruyn. & Hispan. Xuar. vt suprà in ampliationibus. Limitatur. 2. ex text. difficili in. l. si seruo. 20. ff. qui & à quibus vbi libertas seruo alieno data non confirmatur, etiam si manumissor domino serui hæres extiterit: qui textus, grandem difficultatem fecit Accur. & Plumbi. ibi videtur enim repugnare iuris rationibus. Ideoque Bar. in. l. cùm vir. nu. 7. ff. de vsucap. dicit difficilimum esse contrarium. d. l. ad alia iura. Et ibi laborat Cuma. nu. 5. Imo. eod nume. Bald. in. d. l. cùm à matre, numero. 9. versi. quia loquitur: circa quod laborat etiam glo. in. l. si ab eo. C. de liber. causa. In qua difficultate cogitabã dici posse. d. l. non esse contrariam decisioni. l. filium. 31. ff. de liber. causa, & d. l. si ab eo. In his enim iuribus: nec iure proprio, nec hęreditario quis auditur contra libertatẽ datam ab eo, cui hęres est: quod non negat. d. l. si seruo: sed tãtùm dicit libertatem nõ ideò cõfirmari. Nec repugnat vt manumissus liber nõ fiat: quæstio tamẽ seruitutis moueri nequeat à manumittente vel eius hærede, quicquid glo. Bar. Bald. & alij contra sentiant. In his enim exceptio datur ad repellendum hæredem agentem, eumuè qui alienauit vel manumisit: ne quis eorum veniat contra factum suum, vel defuncti, non tamen dominium prorsus aufertur ab eo, cuius erat, vt tradit Pau. Castr. in. l. rem alienã nu. 7. ff. de pign. acti. nec mero iure actio impeditur, vt probat dict. l. prima. ff. de except. rei vendi. l. Seia. 73. ff. de euicti. Et eodem modo cõciliabitur regu. dictę. l. cum à matre: cui (sic intelligendo) non aduersatur dict. lex. si seruo quàm ita necessariò accipimus ob dict. l. filium: & d. l. si ab eo, arguendo à fortiori: quia magis repelli debet idem manumissor succedens domino, quam dominus succedens manumissori, iuxta tex. in dict. l. rem alienam. antep. ff. de pignor. actio. Limitatur. 3. ex text. notabili. & difficili in dicta. l. rem alienam. 41. versicu. non est idem: vbi text. negat creditori actionem pignoratitiam in re hæredis à defuncto obligata. Ex qua. l. Pau. Castr. in. d. l. cùm à matre, num. 4. versicu. [nec obstat:] colligit differentiam inter obligationem personalem cum exceptione, & ius reale. Sed meminisse debuit, quod in pignore & iure reali, contra. d. l. rem alienã, stare videtur. l. si Titio. ff. de pignor. In quibus cõciliandis laborãt gl. & scribẽ. ibi & Alc. lib. 7. parerg. c. 14. & nouissimè Connanus. lib. 4. fo. 290. & Duaren. lib. 2. disput. cap. 4. à quo caue dum scribit. d. l. rem alienã esse Papiniani, cui aliquid additũ putat à Modestino in. dict. l. si Titio: idque

idq́ conijcit innouatũ fuisse post tẽpus Papiniani. Sed d.l. Pauli est, vt in * dicant libri communes & emẽdati ad exemplar Florẽtinum. Paulus autem & Modestinus (vt colligitur ex historia iuris) æquales fuerunt, vterq́ue Papiniani discipulus. Attamen ex ea. l. colliges, magis quem teneri ad cõseruandum factum proprium, quàm defuncti, cui hæres est, pro Imol. in d. l. cùm ver. nume. 5. versic. [& sic iustius:] inde etiã limitabitur regu. l. hæredem. ff. de regu. iur. & l. cùm hęres. ff. de diuer. & tempo. prę scrip. ad aliaque multa iura temperamentum infertur. Limitatur etiam dict. l. varijs modis per Iaso. consi. 7. libro. 3. Grat. consi. 91. ex numero. 25. lib. 1. & Thomas Grammat. deci. 93. ex numero. 10. Aymon. consil. 200. numer. 7. quorum plura dicta reprobaui suprà in ampliationibus & illationibus. Sic etiam reprobaui aliam limitationem Ruyn. cõs. 112. nu. 13. libr. 4. Ideo tales limitationes sigillatim non exprimo. Limitatur. 5. d. l. vt non procedat in præscriptione rerum feudaliũ vel similium, quæ successoribus ex tenore cõcessionis deferuntur. Tunc enim præscriptio cõpleta contra vnum, nõ excludit eius hęredem, cui citra ius hæreditarium successio feudi vel maioratus defertur: quia tunc non venit cõtra factũ defuncti, nec militat ratio. d. l. cùm à matre vt eleganter tradit Rip. in. l. filiusfam. §. diui. nu. 116. ff. de leg. 1. de quo scribo plenius in authen. sequẽ. Limitatur. 6. quando verè datur cõuentio & factũ defuncti, secus vbi is simpliciter consensit: quia tunc non impeditur hęres, veniens saltim non iure hæreditario, sed aliũdè, vt notat Fulg. quem Ias. sequitur, in l. quoties C. de fideicom. idem Fulgo. cons. 67. col. 2. ad finem: sed prius Bal. in c. 1. §. hoc quoque ad fin. nu. 20. de succes. feud. Afflic. in c. 1. nu. 35. qui succes. tenean. Curt. de feud. 4. par. nu. 152. & alij quos citat Tiraq. de retra. lign. §. 1. gl. 9. nu. 54. Limitat. 7. per Carol. Ruy. cõs. 42. nu. 17. lib. 1. vbi cũ nõnullis asserit, q͛ hæres possit venire cõtra factum defuncti, qui taxatiuè promiserat de facto suo, quod maiorem indaginem exigit, ex traditis ab Alex. Aretin. & Iaso. in l. stipulatio ista habere licere, in princi. ff. de verborum obligationibus. Molinæ. ad Alexan. consi. 18. ad fin. lib. 5. de quo alibi agimus ad intellectum text. in dict. l. stipula. ista, & l. si necessarias. §. de vendendo. ff. de pigno. act. l. non solum. §. tale. ff. de libe. lega. pro Ruyno autem facit Bald. in l. qui se patris, numu. 12. ibi, [de se tantum.] C. vnde liber. Limitatur. 8. secundum Bald. in dicta. l. cùm à matre, nume. 4. in fin. ne procedat in actu defuncti ex quo non descẽdit obligatio in hæredem: ad quod extollit gloss. in l. quæsitum §. fin. ff. de preca. quæ aliud dicit, ibiq́ue eam notant Alber. & Ange. Sed limitatio hæc Bald. nihil noui nobis adfert, id enim est quod quærimus quando obligatio non afficiat hæredem. Limitatur. 9. ex tex. in l. Lucius 39. ff. solut. matrimo. vbi gloss. eam. l. expendit ad limitationem regu. dictę. l. cùm à matre, ne procedat quando ex facto patris alteriusue defuncti, non resultat actio vel exceptio: tunc enim hæres admittetur contrà tale factum defuncti. Et ita exemplificabitur obscura traditio Bald. proximè relata: ad hoc inquit Paul. nume. 3. in dict. l. Lucius, gloss. ibi vt singul. semper commendari: eamq́; extollit Hispan. dicta. l. quoniam in prioribus. 7. amplia. fol. 18. colum. 1. Omissa autem varietate glos. Barto. * & Cuman. ibi, (quam Alexand. ibi

sup.l.præced.refert, nec satis compo nit)aduertẽdum est,quòd in ea.l.pater contrahebat sponsalia nomine filij, & sic nec filium nec se obligabat: non filium, quia is actus personalem consensum exigit: nõ se ipsum, quia nihil suo nomine faciebat, nec de se promittebat.Nurus etiam aliiq; contrahentes nihil de patre cõqueri possent,cùm videant rem totã à consensu filij pendere: & sic est casus longè diuersus à materia alienationis &. d. l. cũ à matre, quia in alienatione rei propriæ vel alienæ, datur obligatio & ius euictionis: iuxta totum tracta. de euictio.&.l.stipulatio ista, cum.§. 1.& sequen. ff. de verborum obligatio.Limitatur.10.quando actus esset nullus vt faciens contra eum venire posset, ita enim admittetur hæres, quia cessat dispositio.d.l.& iurium similium,nec magis debet hęres repelli quam originarius faciẽs, vt sentiũt gl.Bal.& alij,in.d.l. cùm à matre, per l.quemadmodũ.C.de agric. & cẽsit. notat Aret.cons.123.ad fi.num.7.Socin.cons.79.nu.47.libr.4.Grat. cons. 91.num.25.lib.1.Ex ea de pact.num. 229.Curt.iun.cons.175.nume.10. in fin.Tho.Gramma.decisio.93.nume. 8.&.9.vbi alios refert,Afflic. decisio. 240.num.8.& lib.5.constitu.Neapo. Rub.5.num.7.& in cap.1.§.si Titius, numer.15. si de feu.fuer. controuer. Quod tamen fallit aliquando vt vidimus supr.quãdo pater vendit rem filij prohibente hac lege,& tamen filius hæres repelletur, secundum glo. & receptam sententiam. Limitatur 11.d.regu.excludens hæredẽ, vt procedat tantùm pro portione hæreditaria,secundum ius antiquum & nouum non facto inuentario: iuxta ea quæ vtiliter supr. resoluimus. Hodie autem facto inuentario etiam si vnicus hęres sit,nõ tenebitur vltra vires hæreditarias.l.fi.§.& si præfatã.C.de iure delib. hoc enim inducit inuentariũ secundũ.Bar.& omnes,in. §. in cõputatione eiusdẽ.l.& scrib.sup.citati,in.7. amplia.tradit. Bar. in. l.cũ vir.nu. 14. ff.de vsuca. dicit cõmunẽ opi.Afflic.in pręlud.feu.nu.176.Syl. cõs.15.nu.36.Limitatur.12.in casu.l. 2.C.si quid in frau. patr. vbi patron[9] hęres liberti,reuocat alienatã in fraudẽ sui:& Bar.ibi per eã.l. limitat hãc reg.ne procedat quãdo hęres succedit ex necessitate iuris, prout ibi patronus. Idẽq; in filio respectu legitimę,secundũ Bar.ibi,nu.7.Bar.in.l. filius fam.§.cùm pater.ff.de leg.1. Bar. in.l.Titia.§.Imperator,nume.4.ff.de lega.2.Ias.in Authen.vnde si parens, num.2.de inoffic.testa. licet Bald. & aliqui.d.l.2.varient, intelligentes eã l. specialiter in patrono quod superius reiecimus:& ita colliges ex Pau. in.l.2.num.3.C.de inoffic.donat. ex eod.Paul.cons.448.ad fin.lib.2. Iaso. cons.7.nume.8.versicu.tertio,libr.3. Curt.Seni.condi.1.ad fin.Grat.consil.91. num.35.lib.1.Thomas Gram. decis.93. numer.12. Exquibus patet receptius esse dict.l.secunda,non specialiter procedere in legitima, patroni, contra Xuar. in dicta. l. quoniam in priorib.7.Amplia.fol.20.col.1.versicul.ego contra Rube.in dict. §. Imperator,nume.206.In quem sensum pro Barto. expendo text. notab.in.l. dotale.13.§. finali. ff. de feuda. dota. cuius decisio memorabilis est, cum eo tempore non esset beneficium inuentarij. Eandem. l. secundam, notant alij, vt hæres rescindere possit quod defunctus fecit in eius fraudem, & ita Molinæ. in consuetudi. Parisien. §. octauo, gloss. tertia, numero.22. Tiraquel. de retract. ligna. §.primo,gloss. nona. numero. 57.Ex quorum assertione nouè posset intelligi

telligi ratio tex. quem ipsi adducere debuerunt, in.l. si ita quis. §. ea lege. ff. de verborum obligationibus, qua tenus I.C. ibi indistinctè habet, hęredem admitti contra alienationẽ rei quam defunctus distraxit, aduersus prohibitionem olim impositam ab ipso hærede: quod Iaso ibi intelligebat pro portione hæreditaria tantũ, textus verò simpliciter loquitur. Limitatur. 13. ex tex. difficili in.l. final. C. de euictio. vbi hæres eius qui fide iussit in venditione, agit efficaciter contra emptorẽ, cùm fideiussor ipse repellẽdus esset, iuxta.l. exceptione. 11. C. eod. Et ita admittitur hæres, cũ defunctus repelleretur: quod agnoscit gloss. sed rationem non assignat, in. di.l. cum à matre, &.l. 3. C. de reb. alien. difficilè autem erit rationem assignare, cùm repugnent iura hanc regu. probantia, & ideò gloss. variat in.d.l. fin. & Bar. ibi dicit eam.l. sing. & alibi se eam nescire: & ita etiam Bal. ibi eam.l. mirabilem dicit, & de ea cogitandum fore: & ita Ias. in.l. 2. §. ex his, numer. 3. ff. de verb. obliga. dicens ex ea lege limitari.l. vendicãtem. ff. de euictio. eãdemque.l. extollit Ias. in.l. legatarius pro parte, numero. 2. ff. de legat. 1. eam dicit singu. Alex. in.l. si mihi & tibi, ad fi. ff. de leg. 1. mirabil. appellat Bero. in. c. si quis præsbyterorum, num. 41. de reb. eccles. notab. Deci. consil. 185. singu. Crot. in.l. si is qui pro emptore num. 11. Curt. iun. consi. 155. num. 10. Eandem verò.l. ad contrarium eius quod dicit, incautè citat Afflict. libr. 3. & Rubr. 5. numero. 9. Circa rationem verò & intellectum illius.l. variarunt antiquiores, vt colligitur ex glos. ibi. premebantur enim difficultate regulæ, quæ nimis aduersatur, iuncta.l. exceptione, &.l. si ob causam, eodem titulo, ibi, [vel qui in eius locum successit: nec valet ratio Petri & Cyni, * quos referunt & sequuntur Alberic. Salicetus, & Fulgosius in dicta. l. final. qui dicebant fideiussorem tunc non audiri, quia consensit: hæredem autem audiri, quia non consesit, idẽque sequitur Baldus in dicta. l. cùm à matre, numero quarto, Salicet. dicta. l. tertia. C. de reb. alien. Fulgos. d.l. exceptione, & consil. 67. col. 2. ad fin. Quæ ratio satisfacere nõ potest, iura enim quibus hæc regu. probatur, apertè loquuntur vbi defunctus consensit, hæres autem nullo modo: atque ita solus consensus defuncti, excludit hæredem nunquam cõsentientem, contra eos. Minus placere potest quod inquit Fulgos. in.d.l. exceptione: &.d. consi. quod fideiussor non tenetur de euictione, sed ex consensu nihil enim refert inter hæc, maximè cum.d.l. exceptione, in fi. apertè contradicat, probãs fideiussorem * tunc de euictione teneri. Videretur igitur aliquo colore dicendum vltra Doct. esse diuersam rationẽ inter vẽditorem & fideiussorẽ: vẽditor enim rem vt suã vendit, vnde nec ipse nec hæres debet rem ab emptore auocare: quia esset euidẽs repugnãtia, quæ semper vitãda est, fideiussor autẽ accedit pro interesse, secuta euictione. & rem non suam esse magis fateri videtur, vnde eius hæres faciliùs ad rẽ vendicandam admittitur. Id autem cum temperamento, vt tunc non admittatur hæres iure hæreditario, si allegaret rẽ fuisse fideiussoris cui ipse succesit, sed tãtũ iure proprio, vt probat ea.l. glo. Ange. Salic. & Fulgo. ibi idem Fulgo. in.d. cons. vbi alia tẽtat, parum tuta ad eam. l. Limitatur. 14. per Corn. cõs. 301. nu. 10. & 11. lib. 1. vt procedat, quando defunctus vendidit nomine suo, secus si nomine eius cuius res erat, idq; sine mãdato: licet

licet enim dominus rei hæres extet venditori, poterit cōtrauenire, quia alienatio ex defectu mādati fuit nulla, nec venditor, id fecit nomine suo, vt sic maior sit culpa emptoris: quod cōfirmatur ex dictis supra. 10. limita.

84 Diximus supra mirā esse varietatē scriben. circa materiam feudalem in proposito huius reg. &. d. l. cum à matre, vt verè chaos appellari possit. Idque non tantùm inter Doct. & interpretes, sed etiam penes consuetudines ipsas feudorū, quæ in partem iuris scriptæ habētur, post duodecimū Cod. librum. Qua in re vtilis erit labor, maximè Italis, Germanis, Gallis, apud quos frequentissima est materia feudorum: Hispanis etiam vtilis erit, quia inde multa inferuntur ad emphyteosim & maioratus, vt infrà. Omissis autē alijs diuisionibus feudorum, præcipua ad propositum est ea, quam Docto. constituunt inter feudum hæreditarium, & feudum, quod appellant, ex pacto & prouidētia: vt distingunt Iser. num. 1. & alij in capit. primo An agna. vel fil. vbi Afflict. num. 13. & in. c. 1. §. hoc quoque de succes. feud. & in. ca. 1. §. Titius, vbi Afflict. numer. 5. si de feud. fuer. contro. inter domi. & agnat. tradit Curt. de feud. 1. par. 8. q. numero. 19. & sequēt. Alex. in. l. quod dicitur. ff. de verb. & in varijs consilijs, maximè consi. 26. nu. 4. & cons. 28. numer. 18. lib. 5. Afflict. lib. 3. Const. Neapo. Rub. 5. nume. 11. & preced. Dec. consil. 390. nu. 5. & consil. 185, Cur. Iun. consil. 1. numer. 12. & cons. 138. nu. 23. Ruyn. cons. 1. nu. 15. libro primo. Gozad. consil. 28. Anton Capit. decis. 64. numero. 8. Aymon. cons. 197. numero. 5. Paris. consil. 2. numero. 22. lib. 1. & consi. 5. nu. 2. eod. lib. perspicuè Soci. nep. cons. 112. nu. 6. libr. 2. & cons. 76. nu. 75. & sequent. lib. 1. Afflic. in. c. 1. num. 3. & seq. de eo qui sibi & hæred. latè Lofred. cōs. 1. inter consilia feudalia. Apud quos omnes & plures alibi grandis contentio est circa exempla & effectus huius diuisionis, vt statim deducam. Omnium tamē in eo concors opinio est, vt feudum ex pacto & prouidētia dicatur, quando cōceditur alicui pro se & descendētibus, seu coniunctis de familia non facta mentione hæredum: vt autem nihil prorsus maneat pacificū in hac materia, contra hāc receptissimam conclusionem insistit Syluan. cons. 39. num. 12. & nume. 17. nitens probare, quod etiam tūc dicatur feudum hæreditarium. Mirè autem discordant scribent. circa feudum hæreditarium: quod tamen à præcedenti crebrius distingūt in eo, quòd hoc dicunt exigere, vt succedens sit hæres, vt per eos omnes vbi supra: sed Bald. in. l. cum virum. nume. 21. C. de de fideicom. appellat feudum familiare, seu de familia, quod omnes vbi supra appellant ex pacto & prouidētia: & cum eo Socin. nep. consil. 114. numero. 10. lib. 2. Ias. in prælud. feud. colum. fin. nume. 128. Pro quibus expendo text. in. l. 5. ff. de reli. & sump. fun. cuius sunt verba in proposito summè notanda, [familiaria sepulchra dicuntur quæ quis sibi, familiæque suę constituit: hæreditaria autē, quæ quis sibi, hæredibusq; suis cōstituit.] quem text. in materia feudorū debuissent scriben. expēdere: in alio autem proposito eum notant Rom. Alex. vt per Ias. in. l. cum filio, nume. 88. & ibi Rip. numero. 48. de legat. 1. Nec est text. qui probet receptissimum illud nomen feudi ex pacto & prouidentia, quo Doct. vbiq; vtūtur, vt fatetur. Afflict. in prælu. feu. num. 169. vers. premittendum, & nu. 178. versicul. patet, referens ad id Bald.

Vltra

Vltra quos reijciédum omninò videtur illud nomen & differétia, quum & feudum, quod hæreditariũ appellant, non aliunde q̃ ex tenore cõcessionis id nomen habere possit, & sic omnia feuda æqualiter apppellarentur ex pacto & prouidentia, cũ à concessionis tenore pendeat nomen & effectus feudi iuxta c. 1. de duob. fratri. ibi, [propter tenorē inuestituræ:] cum similibus. Ex hoc ergo nouè & vere damnatur commētitium nomé illud feudi ex pacto & prouidentia, hucusque ab omnibus receptum, potiusque ex. d. l. 5. appellari debet feudum familiare. Quia tamē eo nomine vtuntur omnes scribent. eodem nos vtemur. vt cõstet tali appellatione feudi ex pacto & prouidentia significari feudum liberis & cõsanguineis tantum deferēdum. Quanta autem sit differentia inter feudum hæreditarium & hoc familiare, colligitur ex Bart. Pau. Alexan. in. l. si patroni. ff. ad Treb. ex Bar. in. l. vt ius iurandi. §. si liberi. ff. de oper liber. Alex. cõsil. 44. lib. 1. latè Afflic. & alij in dictis locis, & plenè docteque D. Couarru. l. li. resolu. 2. cap. 18.

85 Quæ differentia filijs vtilior est in emphyteosi & in alijs q̃ in feudo: in alijs enim cum descendentes vocantur iure sanguinis tantum fatentur omnes scrib. cum Bar. posse filium repudiare hęreditatem, retinereq; rem pro liberis concessam: in feudo autē mira in hoc controuersia est circa intellectum. cap. 1. an agna. vel fil. plures enim asserunt, nõ posse filium, repudiata hæreditate, retinere feudũ etiam pro filijs cõcessum, & in eo deterioris esse conditionis filios, quàm agnatos: qui tunc repudiata hæreditate feudum retinebunt, & ita Matthæ. Afflict. in dicto cap. nume. 1. & nume. 31. qui id vt receptius tradere videtur, inquit tamen numero. 7. aliquos cõtradicere: & ita hoc sequitur Anto. Capi. decis. 97. num. 2. Loffred. cons. 1. nume. 68. inter cons. feu. Soci. nep. cons. 114. nume. 1. lib. 2. accuratè magis Curt. iun. cons. 155. & ita intelligit Syluan. cons. 30. nume. 19. ita apertè Barto. in dicto paragrapho si liberi, num. 4. ff. de oper. liber. idque receptius asserit D. Couarru. d. cap. 18. nu. 4. lib. 2. resol. & Aretin. cons. 14. nu. 13. & 14. & verè litera d. c. fortissimè iuuare videtur hanc sententiam: dupliciter inducendo. 1. in princip. dum text. loquitur in agnato, permittēs ei, vt feudum retinere possit repudiata hæreditate. Deinde in secunda parte in distinctè negat filio vasalli: & sic satis videtur loqui in feudo concesso alicui & familiæ. Si enim esset feudum hæreditariũ, non distingueret inter filios, & agnatos, nec agnatis permitteret: vt repudiãdo hæreditatem feudum retineant, quia secundum traditionem omniũ scriben. in feudo hæreditario necessarium est hæredis nomen omnibus succedere volentibus. Idque speciali cõsuetudine summoq; rigore in feudis introductum videtur: quilibet enim consultus ex ratione naturali, iurisque principijs, cõtrarium diceret: ideoque gloss. ibi magis inclinat, vt decisio illius text. non trahatur ad emphyteosim, & alia extra feudum: idque receptius videtur, ex Afflicto, ibi. numero. 57. ex Barto. in dicto. §. si liberi, numero. 4. ex Alexan. in. d. l. quod dicitur, & ibi Ias. num. 29. ff. de verb. oblig. & in terminis tradit Couarru. d. loco. versic. septimo. Inde cauebis ab æquiparatione Bald. in. l. 3. col. 2. C. de fideicom. Sed cum in feudo concesso alicui & liberis citra nomen hæredis, durissima foret decisio illius cap. & filios iniquè grauaret, si cos

eos inuitos hæredes faceret, cõtrariũ
intelligunt & probant quamplures
alij scribentes: adeò vt hæc videatur re
ceptior opinio. Ita enim Bal. in dict.
cap. An agna. num. 8. & Aluar. num.
9. Præpos. nu. 6. vers. 6. lim. Iacob. à S.
Georg. de feud. verb. & cũ pacto de
non alienando numer. 36. Ias. in d. l.
quod dicitur nu. 33. ff. de verb. obli.
Vbi in feudo & emphyteosi hoc di-
cit communiter approbari: & ita idẽ
Ias. in l. si non sortem. §. libertus. nu.
33. ff. de condic. ind. Alex. ad Bald. in
l. qui se patris, col. 6. litera b. C. vnde
lib. Lauren. Calcean. consi. 74. num.
4. & 5. hoc etiam communiter senti
re Doctor. fatetur Syluan. vbi supra
idemque asserit receptum Rube. in
l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 181. hoc
securè tradit idem Rube. consil. 85.
Curt. iun. cons. 78. nu. 4. Carol. Ruy.
cons. 1. nu. 15. idem vult Ias. cons. 56.
lib. 3. ex princ. Aymon. cons. 256. nu.
3. idem apertè vult Alber. Brun. con
sil. feud. 80. num. 14. & sequen. Paris.
cons. 23. nu. 176. lib. 1. Bellon. consil.
33. nu. 4. & securè Zas. de feud. 8. par.
nu. 6. vers. cæterum: hoc etiam vult
apertè Pau. Cast. in auth. post fratres
C. de legit. hæred. idem Pau. in l. pro
hærede. §. 1. ad fi. ff. de acq. hære. Pau.
in l. idem Iulianus. §. si quis alicui. nu
me. 4. & clariùs idem Pau. in l. si post
mortẽ. ff. de lega. 1. quorum numero
æquior hæc opinio, receptior mane
re videtur, vt ita mitigetur rigor. d.
c. An agna. vt etiam in feudis eo casu
nõ prorsus recedatur à iuris regulis:
quibus in ea forma concessionis ita
ius liberis acquiritur vt necessarium
eis non sit nomen hæredis, ex l. 3. cũ
Bar. ff. de interd. & releg. ex l. quod-
cunq;. 45. §. si quis ita. ff. de verb. obli.
ibi, [licet hæres nõ existat.] & ibi no-
tãt Pau. & nouiores, ex l. si post mor-
tem. 71. ff. de legatis. 1. ibi, [An patri
hæres extiterit, necne:] & ibi Paul.
Cast. nu. 3. expressim notat & cũ Bal.
respõdet ad literam. d. c. quorũ intel
lectum probant alij sequentes hanc
partẽ. De ratione autẽ differentiæ,
quam text. in d. c. facit inter filios &
agnatos, ingeniosè agit Bal. ibi. nu. 6.
tradit etiã Syluan. d. cons. 30. nu. 21.
& nouissimus Frãcis. sonsbe. de feu.
par. 9. pa. 76. nu. 171. Idem dicẽdum
est in feudo cõcesso pro se & suis hæ-
redibus, veniẽt enim descendentes
tantũ vt tãquã receptũ tradit Alex.
in d. l. qđ dicitur. nu. 26. vers. & si be
nè. ff. de verb. obli. loquens generali
ter de re, quæ sui natura nõ venit ad
extraneos: vt colligitur ex traditio.
Bar. & aliorũ in l. Gallus. §. etiã si à pa
rẽte. Sed tũc oportebit, vt descẽden
tes ad successionẽ feudi, vel emphy-
teosis, hæredes sint ex Ias. & alijs pro
ximè citatis, traditq; Affli. in c. 1. nu.
11. de alien. feu. patern. æquiparans
has formulas, [pro se hæredibus, &
pro se vel hæredibus.] Idem etiam ꝙ
tunc liberi debẽt esse hęredes, tradit
Loffred. d. cõs. 1. nu. 64. & nu. 132. &
207. cum seq. & 210. & seq. Feudum
etiam hæreditariũ appellãt aliqui in
ea forma, [pro se & hæredibus legiti 78
mis] quasi ea qualitas nõ totũ sangui
ni tribuat, præpõderetq; nomen [hæ
redibus,] ita Cardi. Paris. cõs. 65. nu.
7. lib. 3. citãs Alex. & alios. Sed cõtra-
rium non obscurè probat Dec. cons.
395. nu. 7. Gozad. cõs. 26. nu. 30. Soci.
nep. cons. 112. nu. 8. lib. 2. qui hoc di-
cunt, vbi feudum simpliciter conce-
ditur pro hæredibus: à fortiori ergo
id sentiunt, vbi additur verbum, [le-
gitimis.] Verbum enim, [hæres:] sim
pliciter prolatum faciliùs extraneos
comprehendit ꝙ̃ vbi additur quali-
tas illa legitimorum, iuxta l. 3. §. de il-
lo. ff. pro soc. sed hæc componen-
tur ex distinctione proximè traden-
da.

da. Maior scriben. varietas est, quando feudum vel emphyteosis saltim ecclesiastica conceditur alicui pro se & hæredibus: quæ varietas satis colligitur ex proximè dictis, & ita inquit Afflict. in cap. 1. numero. 4. de eo, qui sib. & hæred. mireque variauit celebratiss. feudista. Andr. Iser. vt curiosè notat Loffred. consil. 1. ex nume. 98. per. 5. col. tradit etiam Afflic. in. c. 1. nu. 13. An agna. vel fil. & tamen receptior videtur opinio, vt tunc dicatur feudum hæreditarium, ex Afflic. vbi sup. & decis. 112. nu. 3. Couarru. d. loco, Alex. referens plures cons. 28. nu. 18. lib. 1. Curt. Iun. consil. 1. num. 12. & consil. 138. numero. 23. & in tract. de feud. 1. par. quæst. 8. nume. 19. Aymon Craue. consil. 197. nume. 5. Paris. cons. 3. nume. 8. lib. 1. Grat. consil. 4. numero. 42. lib. colligitur: ex Ias. in dicto paragrapho libertus, num. 35. Quod notabiliter ampliat Cur. Iun. consil. 3. etiam si nomen. liberorum vel descendentium tantum apponatur in principali dispositione, & nomen hæredum, adijciatur postea incidenter. Adhuc enim cõcludit feudum manere hæreditarium, vt successor debeat esse hæres, sed non satis respondet regulæ Clem. 1. de præben. quod verba incidenter vel executiuè prolata non alterant dispositionem, de qua agit Ias. in. l. ex pupillari. ff. de vulg. & ego soleo expendere text. in. l. pater filium. 36. §. fundũ ver. ita enim. ff. de leg. 3. & ita contra Curt. tradit. Ex ea de pact. num. 220. & in terminis contrarium tradit Ias. cons. 56. col. 2. & col. fin. lib. 3. Ex qua opinione, cùm receptior sit, cauendum est à multis & grauibus viris qui in materia feudali & simili, generaliter tradere solent nomen hęredis, idem omninò inducere, ac si concesio fiat pro se & liberis: ad quod innumeræ authoritates citari possent. Ex quibus memoro Alexan. sibi contrarium cons. 30. nu. 1. libr. 1. & cons. 26. nu. 3. lib. 5. Dec. d. cons. 395. num. 7. Goza. d. cons. 26. nu. 30. Afflic. sibi contrarium in. c. 1. nu. 13. de feud. nõ hab. prop. natur. Ias. in. d. l. Gallus. §. etiam si parente. nume. 15. vers. 2. fallit. Ea tamen discordia scriben. circa has formas concessionis potest conciliari, vt feudum non dicatur tunc prorsus hæreditarium, nec omninò familiare, seu ex pacto & prouidẽtia potiusque appelletur mixtum, quasi de vtroque participans: quia ad tale fundum non admittetur extraneus hæres. Descendens autem vel agnatus, qui tantum tunc admittuntur, non poterunt repudiata hæreditate feudum accipere, idque magis cõducit in agnatis, libere enim, in feudis etiã omninò de familia, non possunt hæreditatem repudiare, feudum verò retinere, ex. d. c. 1. An agna. vel fil. vt supra receptius diximus. Extra feuda autẽ vtilior manet resolutio hæc, vt tunc liberi vel agnati, si in eam rẽ succedere velint, non posint hęreditatem repudiare, quę conciliatio colligitur ex Dec. con. 185. & cons. 208. nu. 10. & seq. apertè & perspicuè eã probat Afflic. d. c. 1. An agnat. vel fil. nu. 10. & seq. Et. c. 1. nu. 4. de eo qui sibi & hęred. & lib. 3. consti. Neap. Rubri. 24. nu. 74. tradit Cardi. Paris. consil. 65. ex nu. 10. & nu. 24. libr. 3. Soci. neap. cons. 76. num. 75. lib. 1. & cons. 112. num. 10. lib. 2. & cons. 114. col. 4. eod. lib. *

88 Ex qua concordia & resolutione infertur. 1. ad similem speciem concesionis pro se & hæredibus masculis, vel pro se & hæredibus ex corpore suo descendentibus. Nimis enim variãt scrib. & plures sibi ipsis aduersantur, vt colligitur ex diffuso. con. 1.

Loffred.

Loffred. vbi inuoluit nec sibi cõstat Afflict.in. c.1.§. hoc quoque nu. 85. de succes.feud. & in.c.1. num. 10. & seq.de alien.feud.pater.& in.c.1.nu. 4.de eo,qui sibi & hęred.Variauit cõsulendo Rube.Nam in cõ. 84. & seq. asserit tale feudum nullatenus dici hæreditarium,sed omninò ex pacto, vel de familia.At in cons.18.contrarium vt magis commune tradit. Ex præcedenti autem concordia videtur dicẽdum, vt qualitas illa adiecta hæredum non tollat,quin descendẽtes hæredes esse debeant: quod magis probat D.Coua.d.lib.2. resol. ca. 18. col.6. & seq. & videtur satis colligi ex Bar.in.d. §.si liberi.num.4.vers. sed si.ff.de oper.lib.dicit.ita iudicari Afflic.deci.295.nu.7. & clariùs deci. 140. & hanc dicit magis communẽ opinionem Sylua.cons. 30.nu.11. & seq.& num.24.vbi plures citat:& ita contra Dec. tradit Cur. cons. 155.& cum eo Grat.cons.4.nu.48.& nu.55. lib.1.& Rube.in.l.Gallus.§. quidam
* rectè.nu.191.Ego autem puto veriorem & receptiorem esse sententiam, vt in ea forma feudum dicatur tantum de familia, ac si nomen hæredis adiectum non fuisset,& ita Dec. cõs. 395. nu. 9. & seq.magis in cons. 185. Paris.cons.10.num.7.lib.1.Soc. nep. cons.72.nu.27.lib.1. Alb. Brun.relatus à.Soc.in dict.con.nu.28.& ita Afflict.lib.3.const.Rube.24.nu.74.idẽ Afflict.summè.Dec.laudans,in .c. 1. nu.11.An agna. vel fil. idem Afflict. deci.240.nume.10. sed ibi magis refert specialem regni consuetudinem sicut etiam lib.3.consti.Rub.24. nu. 68.& allegando Deci.idem probare videtur Molin.in consue.feud. §.22. nu.85.Soci.nep.(citãs solum Afflic.) cons.112.nume.14. lib.2. idem vult. Gozad.d.con.26.nume.30.Francisc. Zoane.de reb.quotid. cap. 4. & Bellonus con.33.nu.2. dicens opinionẽ Cecij communẽ: quæ etiam colligitur ex traditione Alex. Aret. & aliorum quos refert Ias.in dict.§.etiam si parente.l.Gallus. nu22.ita Cremen. notab.1.§.eademq; opinio fuit Rayner. vt referunt plures ex his, & tradit Ias.con.118.col.3. lib.4. idem nõ obscurè colligi potest ex Bal. in.l. cũ virum.nu.21.C.de fideicõ. apertius Bal.in.l.liberti.col. fina. nu.37. C.de oper. liber. & ita hæc opinio receptior videt,licèt variauerit Rub. vbi suprà: sicut etiam variauit Aymon. Craue. qui cõs.261.nu. 3.cõtra Dec. tenet, idẽ tamen sibi cõtrarius, Dec. sequitur cons.167.nu.2. variauit etiã Pari. qui vbi sup.consi. Dec. probat, sed idem contradicit cons.2. nu.23. libr.1. Pro hac parte quam nouiores Dec.tribuunt,nõparum vrget à fortiori autho.glo.& Pau.Cas.in.l.ex facto.§.vlti. ff.ad Trebe. vt tunc ex subiecta materia nomen hæredum,de liberis tantum intelligatur, maximè addita qualitate illa masculorum vel ex corpore decẽdentium.Vrget etiã nimis vsus loquendi,qui ante oculos haberi debet etiam reiecta proprietate verborum,vt docet.I.C. in.l.nõ aliter.§.1.ff.de leg.3. solẽt autem homines in negotijs similibus,hæredes appellare descendentes & agnatos, quos successuros sperãt perpetuò in feudo vel maioratu, de quo agitur, nõ attendentes ad alia bona, nec ad nomen hęredis. Facit etiã regula iuris,vt consideretur ratio naturalis,nõ accidentalis.l. 3.ff. de tutęl. & causa sanguinis, nõ alia extrinseca.l. tutor. 31.§.1.ibi,[vt filius promeruit.]ff.de excus.tutor. Nec obstãt argu. Rube. in.d. §. quia si mature attendas, satis colligitur mens concedentis vel accipientis,vt tunc sanguinis tãtum ratio habeatur, si enim de alijs hæredibus sen-

dibus sentirent, non distinguerent inter masculos vel fœminas. Hanc tamen opinionem quā ex Bald. & alijs magis communem dicimus, limitat Ias. d. cons. 118. colum. 3. ver. nec obstat lib. 4. nisi cum qualitate masculi addatur signum vniuersale: quod apertè vult Bal. in l. cùm virum, num. 21. C. de fideicom. confirmaturq; ex multis per Ias. cons. 124. col. penul. & fi. libr. 4. ex lata traditis per Aldobrā. in princi. Insti. de excu. tutor. ex nu. 62. Sed fundamētum illud ex dictione generali in feudalibus, nō est omninò tutum, possetque controuerti ex traditis per Iacob in. de feu. verb. quibuscunq; : meliùs per Rip. in l. ex facto. §. fin. nume. 16. ff. ad Trebel. In quo nimis variare scribent. aduertit Molin. ad Alexan. cons. 30. lib. 1. Afflict. in. c. generali, nu. 20. si de feud. fuer. controuer. tradit Deci. in c. in præsentia, nu. 48. de probat. latius Tiraq. de retrac. ligna. §. 1. glo. 7. nume. 21. & nu. 27.

89 Ex eisdem infertur. 2. ad aliam speciem cōcessionis, si forsan feudū vel quid aliud simile cōcedatur alicui & suis hæredibus: nō enim intelligitur de ijs, quibus tātum congruit ius suitatis, iuxta. §. sui. Inst. de hæred. qual. & differen. sed potius in feudis & emphyteosi ecclesiastica, intelligit̃ pro descendentibus, in alijs verò quæ ad extraneos transire solēt, intelligit̃ de quibuscunq; hæredibus, vt ex Imol. resoluit Alexand. in l. quod dicitur. nume. 26. ff. de verb. oblig. idem Alexand. cons. 26. lib. 5. tradit Rube. in l. Gallus. §. quidā rectè. nu. 75. Hiero. Schur. cons. feu. 126. nu. 1. Sylua. consil. 52. nu. 1. notat Præp. in. d. c. 1. An agnat. nu. 3. vers. sed quādo, cum seq. & nu. 5. colligitur ex doctri. Barto. in d. l. Gallus. §. etiam si parente, nume. 4. & ibi Ias. nu. 13. & Socin. nep. cons. 58. lib. 2. Idque iudicādum est ex cōmuni vsu loquendi, vt notanter tradit Guid. decis. 548. & ita distinguit in proposito idem Guid. decisi. 230. non ita in decis. 306. Sed in hac specie ex mente scriben. in dicta. locis, censendum erit feudum hæreditarium, ad effectum, vt descendentes & agnati nō possint feudum retinere, hæreditatem repudiando: de familia autem censebitur, quia extranei admittendi non sunt. Et ita hæc species iudicabitur iuxta distinctionē feudi mixti, de qua sup. non secundū præcedentem de masculis: quod planè concedent omnes tenentes in casu proximo feudum esse hęreditariū nec contradicit alteri opinioni, quā ibi probamus, quia in hac specie verba non tam præcisè rationi sanguinis adhærēt, vt prorsus excludat generale nomen hæredis. Et ita in hac forma, pro se & suis hæredibus, non poterit agnatus repudiare hæreditatem & feudum retinere, secundum scrib. cōmuniter in. d. c. 1. An agnat. vbi Præpos. notat col. 3. licèt contradicat nouissimus Fran. Sonsbe. de feud. 9. par. nu. 105. cuius opinio nō inepta est: nec æquitate caret maximè ex ijs quæ inf. proximè trado. nu. 91. Sed nunc loquor iuxta ea quę receptiora sunt in hac materia. *

90 Ex prædictis. 3. securè inferri videtur, in forma concessionis, pro se & descendentibus, nihil immutari per adiectionem, [ex corpore.] Eadem enim ratio est, ad effectum, vt feudū iudicetur hæreditarium vel de familia: licèt Docto. vbi suprà. tractantes de illa forma, semper addāt qualitatem illā, [ex corpore.] sed lex rebus, non verbis imponi debet. l. 2. C. com mu. de leg. Ex eisdē. 4. inferri potest, non esse differentiam inter concessionē, pro se & suis hęredibus, & concessio-

cessionem, pro se & suis, simpliciter: licèt quoad alia videatur aliquid inter hæc differre, ex Emil. Ferret. cõs. 3. vt sic feudum sub hac forma dicatur hæreditariũ, ad hoc vt successor hæreditatem non repudiet, licèt extranei tunc non admittantur: & ita cẽsebitur mixtum secundum resolutionem suprà traditam, ex mẽte scriben. in d. cap. 1. An agna. Inde etiam infertur. 5. ad speciem suprà traditã de concessione, pro se & liberis & hęredibus: vt magis procedat communis conclusio, de qua ibi: quando verbum hæredibus, esset adiectũ simpliciter sine copula: quia tũc magis qualificat pręcedentia. vt successor feudi debeat esse hęres: ex doctri. Bar. in l. prætor. §. erit, ante nu. 1. ff. vi bon. rap. ibi, [qualitas.] & nu. 1. ibi, [intelliguntur repetita:] Bart. in l. Seiæ. §. Caio. ff. de fund. instruc. Infertur etiam. 6. ad speciem concessionis, tibi & generi tuo vel posteris: hæ enim constituunt omninò feudum familiare seu ex pacto & prouidentia, nõ hęreditarium. cùm in ijs nihil de hæredibus dicatur, totum verò sanguini detur: quod suadetur ex text. & Bar. in l. 3. ff. de interd. & releg. ex Afflict. & feudistis in locis suprà citatis & in specie voluit Bal. in c. 1. §. fi. nu. 1. quæ fu. pri. cau. & Curt. de feud. 5. par. nu. 5. Infertur. 7. ad q. concessionis in ea forma, [tibi & filijs & heredibus, [in qua diximus recepti⁹; vt feudum tunc censeatur hæreditarium: quod limitat Afflict. in. cap. 1. §. hoc quoque nu. 83. de succes. feu. nisi in ea successione addatur, vt seruetur sexus & ætatis pręrogatiua, vel quòd in eo succedatur iure Francorũ: tũc enim contendit Afflic. feudum censendum esse de familia, seu ex pacto, vt vocãt, non hęreditarium quod improbare videtur Loffred. in prolixo cõsilio primo, si eius principiũ cum resolutione conferas, Sed pro Afflic. vrget, quòd ea concessio in effectu successores sanguinis tãtum respicit. Ideoq; conclusio tantum attendi debet, & non præcedentia verba, vt generale est in omni dispositione. Dec. in l. si ego numero. 3. ff. si cer. pet. Ias. in l. prima. nu. 17. ff. de eden. Afflict. decis. 375. nu. 5. & opinio hæc Afflic. iuuatur authoritate Cor. cons. 199. nu. 68. lib. 2. & Bal. in l. libert. nu. 37. C. de oper. liber. In his autem dicitur feudum iure Francorum, quãdo primo genitus reliquos excludit, vt volunt omnes feudistæ, & ita Afflic. decis. 112. & deci. 248. Infertur. 8. ad speciem cõcessionis, [tibi & generi, vel tibi & proli] vel [posteris: vt verè dicatur pro familia, non hæreditaria: ex suprà dictis, & ijs quæ tradit Afflict. in. c. 1. nume. 132. & sequen. de succes. feu. facit. l. 1. §. fi. ff. de iure immuni. Curt. de feu. 3. par. numer. 29. Infertur. 9. ad. q. concessionis, [in cũctam generationem.] vt tunc ratio sanguinis non hæreditatis habeatur ex Bald. in l. 2. vbi Ias. nume. 147. C. de iur. emphyt.

91 In prędictis autem libètius in dubio amplecterer eam opinionẽ, quæ magis iudicat, vt feudum dicatur ex pacto seu prouidentia, quàm hæreditarium, vt magis faueatur descendentibus & agnatis. ex ratione text. in l. 1. §. largius. ff. de succes. edic. ibi, [in honorem sanguinis:] Imò si mea valeret sententia, verius putarem contra omnes ferè scribent. in multis suprâ traditis, vt feudum non dicatur hæreditarium, sed omninò de familia, quanuis adijciatur verbum, hęredes, saltim post mortem primi aquirentis. Ei enim tantũ debẽt successores (quia ab eo habere dicuntur) nõ alijs post eum: cùm ab alijs nihil accipiãt, vt col-

vt colligitur ex multis iuribus & Doctor. & notat Alex. in. consil. 107. & praeced. lib. 4. Aymon. consi. 135. nu. 8. & sequen. Ad quod moueor fauore sanguinis, nec non ex subiecta materia, quae propriè posteros nō extraneos admittit, vt omnes agnoscunt in materia feudali. Nimirum igitur si haeredis nomen tunc non ad haereditatis aditionem, sed ad rationem sanguinis referatur, ex sententia glo. in leg. etiā. 19. ff. solu. matr. tex. optimus in. c. 1. de aliena. feu. ibi, [sine hęrede masculo, quòd in feudis intelligitur sine filio.] Moueorque magis, quia nec cōcedens nec accipiens aliquid praetendere possunt, ex eo quod posteri succedentes, haeredes alijs sint, necne. Vnde extra rigorem. d. cap. 1. An agna. nunquàm onerarem descēdentes vel agnatos, qui ratione sanguinis admitti possent, vt alterius hęreditatem adire teneantur, argu. l. 3. cum ibi notatis à Bar. ff. de interd. & releg. & quae notant Paul. & alij in. l. pro haerede. §. si quid tamen. ff. de acqui. haered. & forsan hoc sensit antiquus Doctus à Bal. relatus in. c. 1. nu. 3. de eo qui sibi & haered. cuius opinionem dicit communiter reprobari Syluan. consi. 30. nu. 33. Paris. cons. 23. nu. 167. lib. 1. Ad prędicta omittēdum nō fuit, quod tradit. Curt. Iun. consil. 138. numero. 24. versi. praemissis, colum. vlt. vbi mirabiliter inquit quod si in cōcessione feudi antiqui, ad quod vocantur descendentes & agnati, fuerit adiectum verbum, [hęredibus.] non sufficiet successorem descendere à primo acquirente, nec ab eius hęredibus, nisi immediatè hęres sit vltimi possessoris: quod durū est, possetque multos decipere. Sed cōtra Curt. (qui neminem refert) videtur stare multorum responsa: imò quod sufficiat descendere ab hęredibus primi acquirentis, & ei longo etiam medio haeredem esse, vt per Paris. cons. 2. nu. 25. li. 1. & cōs. 65. nu. 31. lib. 3. Soc. nep. cons. 72. nu. 29. li. 1. idē que probat Alex. cons. 26. nu. 8. lib. 5. ibi, [tamen erat in effectu hęres primi vasalli, qui feudum receperat pro se & haeredibus.] & ita securè cōcludit Alber. Brun. cons. feud. 18. nu. 14. vbi alios citat: & contra Curt. ita aduertit Syluan. consi. 30. nu. 20. dicens hanc esse communem opinionem, facit tex. in. c. 1. de natu. succes. feud. ibi, [ex illa linea ex qua ista fuit.] Haec omnia pro virili resoluta tam lōgo repetita principio nemo prolixitatis notet: quia non solum multis vtilissima erūt, sed omninò necessaria ad propositum. d. l. cum à matre: nec sine ijs intelligi posset articulus quotidianus huius tractatus: an filius vel alius hęres admittatur contra alienationem à defuncto factam in feudalibus & rebus maioratus: quo nihil frequentius: à Doct. autem tam confusè tractatum vt nullam lucem nullamque resolutionē, sed densissimā caliginē Cimmeriasque tenebras scriptis suis reliquisse videantur.

92 In hoc freqnētissimo articulo variae sententię à nullo, quem viderim, collectae: in quo alij alijs, omnesque sibi ipsis aduersantur. Variauit ex more Bal. vt referunt Alex. Ias. Dec. in locis inf. citandis. Variauit Alexād. vt colligitur ex Dec. cons. 185. & consi. 28. & Curt. iun. cons. 138. nu. 21. Variauit Dec. vt tradit Aymon. consil. 256. nu. 3. ad med. & fi. Variauit Paris. vt constat ex dictis per eum cons. 3. ex num. 18. cum multis sequent. & consil. 2. num. 23. versi. & sic cum sequen. lib. 1. & cons. 10. nu. 7. eod. li. & cons. 65. nu. 10. cum tribus sequent. lib. 3. variarunt alij secundū Ruyn. cōs. 1. nu. 16. lib. 1. Variauit Aymon.

 modò

modò Decium ſequẽs, modò ab eo recedens, vt cõſtat ex eo, in conſ. 197 nu. 3. & cõſ. 56. nu. 3. Variauit Rube. modò cum Dec. modò contra, vt patet ex conſi. 18. & conſ. 84. & ſeq. nemoque ex ſcriben. ferè ſibi conſtat, vt patet ex ſuprà traditis, magiſque liquebit ex ſtatim adducendis, cum traditis à Syluan. conſ. 15. In quo etiam variaſſe Iſern. colligitur ex Afflict. in varijs locis, magis ex Sigiſm. Loffre. conſi. 1. variauit Alex. vt colligitur ex Grat. conſi. 4. nu. 39. dum argumentatur, & nu. 41. dum concludit. Variauit idem Grat. ſi benè conferãtur quæ ſcribit in. d. conſ. 4. numer. 48. & 50. cum ijs quæ ſcribit conſ. 91. num. 26. lib. 1. Nec ſatis ſibi conſtat Afflict. in c. 1. §. hoc quoque. ex nu. 69. de ſucceſ. feud. inuoluit idẽ Afflict. in conſt. Neap. lib. 3. Rub. 5. nu. 7. & 9. in hac pernicioſa miſerandaque repugnantia, priùs de numero agemus referẽdo ſcripta aliorum: de inde contra eos quod verius putamus explicabimus. Igitur ſcribũt aliqui, nunquam admitti hæredem cõtra alienationem & factum defuncti etiam in bonis feudalibus, quáuis talia ſint, in quibus ſuccedat inuito defuncto ex tenore antiquæ conceſsionis, ita in diſtinctè ſcribit Martin. Silima. de feud. num. 169. in. 13. volum tracta. Ruyn. conſi. 25. num. 10. & ſequen. lib. 2. Bal. in. c. 1. §. hoc quoque col. fin. nu. 20. de ſucceſ. feud. Alij indiſtinctè ſcribunt filium, aliùmue hęredem admittendum fore contra alienationem defuncti in feudalibus, alijſue, ad quæ hęres ipſe admittitur ex antiqua conceſsione, vt variando tradit Iaſ. conſi. 7. & conſ. 56. libro tertio dum reſpõdet ad le. cum à matre. Variando etiam idem tradit Thom. Grama. deciſ. nonageſima tertia ex nu. 8. Dec. conſ. 445. nu. 55. Et ita variando reſpõdet Bal. cõſ. 215. in. 1. dubio libr. 2. Alij diſtingũt, an filius vel alius hæres maiorem vel æqualẽ quãtitatem conſequatur ex bonis defuncti. & tunc non admittatur cõtra alienationem feudalium à defuncto factam: ſi autẽ minus habeat, admittatur prorata, quod tradit Afflict. in c. 1. §. ſi totius. numero. 16. ſi de feud. fuet. contr. inter dom. & agn. & tanquã receptũ id tradit Curt. de feud. 4. par. nu. 150. verſi. 2. in fine. Alij ſcribunt eſſe ſolum aduertendum, an filius aliùſue hæres inuentarium fecerit nec ne, quaſi eo facto indiſtinctè admittatur contra alienationem feudalium ſimiliumue bonorum: quod tradit Iſern. in cap. 1. An agna. & ibi Aluat. & Prępo. col. penult. ad finem nume. 6. verſi. vndecimam. Et ita Alex. aliquando ſcripſit & alij quos citat Grat. conſil. 4. nume. 39. lib. 1. Pariſ. conſi. 10. nu7. lib. 1. & conſ. 65. nu. 47. & ſeq. lib. 3. vbi plures refert. Et ita ex vigore inuẽtarij ſcribit Thom. d. deciſ. 93. nu. 16. & Grat. ſibi contrarius, conſi. 91. nu. 36. & 37. Dec. conſ. 445. n. 56. & ita indiſtinctè in quocũque feudo hæreditario vel de familia, aperte tradit Bal. (licèt variè allegetur) in. l. qui ſe patris, nu. 11. C. vnde lib. & tanquam receptũ hoc ſcribit Curt. de feud. 4. part. nu. 148. & Zaſ. de feud. 9. par. nu. 28.

93 Alij tandem & plures ex ſuprà citatis reſoluendo diſtingũt inter feudum hæreditarium, & feudum de familia, ſeu ex pacto & prouidentia, vt noſtri vocant. Nam in hæreditario concludit indiſtinctè repellendum hæredem, nec in eo prodeſſe inuentarium. In feudo autem conceſſo expreſsim pro liberis & deſcẽdentibus, totam vim huius articuli inuentario tribuũt, vt eo facto poſsit filius aliuſue hæres reſcindere alienationẽ feudalium

dalium à defuncto factam: & hęc est magis communis opinio nostrorum Et in hunc sensum reducuntur omnes in præcedenti versi. adducti. Ita ex Isern. & alijs vt receptũ tradit Alex. consil. 28. numero. 18. lib. 5. Dec. consil. 208. Ias. consi. 7. col. 8. in princ. & consi. 56. col. 5. in princip. lib. 3. & Soci. nep. consi. 112. numer. 14. lib. 2. Paris. cons. 2. numero. 32. & consil. 3. nume. 18. & consi. 16. nu. 43. lib. 1. & Ruyn. consi. 1. ex nu. 11. lib. 1. & cõs. 38. num. 5. & nu. 21. eod. libr. & cons. 25. num. 10. lib. 2. Aymon. cons. 256. Col. Curt. iun. cons. 138. num. 20. & consi. 155. col. 1. Rube. cons. 18. & in. l. Gallus. §. quidam rectè. nu. 190. Syluan. consi. 30. num. 33. & 34. vbi hãc dicit communem opinionem: & D. Couarru. dict. capi. 18. libro secundo resol. versicul. 8. & Iacobin. de feud. verb. & cum pacto de non alien. nu. 35. Sigismun. consil. 14. numero. 46. Grat. d. cons. 5. libr. 1. Afflict. decisio. 112. & lib. 3. const. Rub. 5. numero. 11. & Rubric. 24. nume. 74. & in. d. §. hoc quoque. num. 72. & 74. de feud. succes. vbi hanc dicit communẽ: & in c. 1. ex numero. 8. de alien. feu. pater. & in. cap. 1. §. si Titius. num. 5. & 13. si de feu. fuer. controu. & in. cap. 1. num. 4. & sequen. An agna. Nec quisquam incuset tam curiosam allegationem, nimiãque solicitudinẽ in numerãdis doctoribus: quũ ad ea tẽpora eãq; miseriã deuenerit iuris prudentia, vt sententiæ magis numerentur quam ponderentur, maximè cum hęc, de quibus agimus, maximi sint momẽti, sæpèque inter magnates contingãt, & in ijs (vt vides) mirè varient scriben. quorum authoritas sæpius capit ignorantes vel iniquos iudices, Ex ijs patet communem esse opinionem scriben. vt in feudo hęreditario nihil iuuet inuẽtarium, vt tanquam receptum tradit Alex. in. d. consi. 28. numer. 18. lib. 5. Ruin. d. consi. 38. nu. 15. lib. 1. Afflict. d. decis. 112. nu. 3: & decis. 240. numer. 11. & Aymon. referens plures consi. 256. num. 3. Sigismun. consi. 14. num. 43. Grat, consi. 4. nu. 50. lib. 1. Rube. cõsi. 18. Afflict. lib. 3. const. Rub. 5. nu. 9. Curt. iun. consi. 138. nu. 16. & 20. Paris. consi. 3. num. 18. lib. 1. & consi. 16. nu. 43. eod. lib. in quo contrariũ non obscurè scribit idem Paris. consi. 65. num. 47. & 49. lib. 3. Inde necessariò inferunt ijdem Docto. quod vbi feudum est hæreditariũ, indistinctè repelletur hæres alienantis securaque manebit alienatio, & factum possessoris semper nocebit posteris: eo qđ non possunt sucederee, nisi vt hæredes, secũdum eos: & cõmuniter scriben. & ita Afflic. decisio. 193. Anto. Capy. decis. 64. nu. 2. Syluan. cõs. 15. nu. 46. Paris. cons. 16. nu. 43. lib. 1. & fatentur Alexand: & omnes proximè citati ad communẽ opin. in hoc articul. Et ita Zoane. de reb. quotid. capi. 4. Hinc maximè ampliatur reg. d. l. cum à matre, extendũturque alia iura similia, de quibꝰ latissimè suprà. Ex quibus agnoscent periti omninò necessaria fuisse quæ suprà deduximus ad notitiam feudi hæreditarij, & de familia: quum in altera spe. nũquã admittatur hęres cõtra alienationem defuncti. In altera autẽ admittatur facto inuentario, secundũ communem sententiam.

94 Ex eisdẽ infertur ad casum, in quo consuluit Dec. cons. 28. & cons. 395. latiùs in cons. 185. apud nouiores celeberrimo, quando feudum conceditur alicui & eius hæredibus masculis: Si enim tale feudum cẽseatur ex pacto seu de familia, nec Dec. nec alius ex multis citandis dubitat, descẽdentem, vel agnatum succedentem

 in feudo

in feudo, & simul hæredem alienantis aliquid feudali posse rescindere alienationem. admittique contra factum defuncti, saltim confecto inuẽtario. In quo Dec. concludit hæredẽ tunc admittendum, & ita limitandam reg. d.l. cum à matre. tum quia vt ipse opinatur, tale feudum nõ hæreditarium, sed ex pacto & prouidentia appellari debet, tũ quia in ea specie non potest succedere extraneus: & secundum Decium id satis est, vt hæres audiatur, nec feudũ omninò hæreditarium appelletur: quod probant aliqui recentiores suprà citati. numero. 87. versic. Ea tamen: In qua specie pro Dec. probauim⁹ suprà nu. 88. verius & receptius videri, vt feudum tũc omninò de familia dicatur quo retento necessariò sequitur (iuxta proximã distinctionem receptã) hæredem facto inuentario admittendum contra alienationem & factum defuncti. Et ego Decij opinionẽ verissimam puto, non tam ex suis fundamentis, quam ex alijs infrà adducendis: eandemque opinionem magis communem puto, licèt aliqui Decio contradicant, quos sequi videtur D. Couarru. d. cap. 18. cons. 6. In quo mirè variant nouiores, & contra Decium maximè insistit Cur. iun. consi. 155. & Syluan consi. 30. numero. 11. & sequen. Aliqui etiam, secum pugnantes, modò Decium sequuntur, modò ab eo recedunt. Rube. enim consilio. 84. Decium sequitur, idem verò in consil. 19. contradicit. Eodẽ modo Hiero. Grat. consi. 4. num. 48. & nu. 55. lib. 1. Decij opinionem falsam esse scribit: idem verò consil. 91. nume. 26. eod. lib. Decium sequitur. Sic Paris. variat modò, pro modò cõtra: vt patet ex consi. 2. nu. 23. & cõsi. 10. nume. 7. lib. 1. Sic (quod magis miror) Soci. nep. consil. 58. ad finem lib. 2. apertè probat opinionẽ Curt. iuni. quem citat, reiecta opinione Decij, quem tacet: Sed idem Soci. sæpius opinionem Decij probat, vt patet ex consi. 72. numero. 28. lib. 1. & consil. 112. nume. 14. lib. 2. sic contra Deci. scribit Aymon consil. 256. nume. 3. idem tamen cum Decio eum in cõs. 197. nu. 2. At opinionẽ Decij probat & summè laudat Matth. Afflict. in c. 1. num. 11. An agna. vel. fil. & in cõst. Neapol. lib. [illegible]. Rub. 24. num. 74. Zas. de feud. par. 8. num. 62. Ex ea de pact. nume. 228. Zoanc. de reb. quoti. cap. 4. & Decium referẽdo sequitur Molin. in consuetu. Paris. §. 22. numero. 85. & Bellon. consilio. 33. numero. 2. vbi communem appellat opinionẽ Decij.

95 Retuli quam potui diligẽter & fideliter, quę in his arguis articulis scripta inueni, nullibi collecta. Sed omnibus maturè pensatis, in ea sum sententia, contra omnes ferè scriben. curiosè suprà citatos: vt hæres alienantis rem feudalem, succedẽs in feudũ ex tenore concessionis absque facto & voluntate alienãtis, admittatur cõtra alienationem factumque defuncti: & hoc nõ solum in feu. familiari, seu ex pacto & prouidentia, sed etiã in hæreditario, quod tamen ad extraneos transferri nequit: idque etiam non facto inuẽtario. Pro qua opinione facit. 1. quod in iurib⁹ feudalibus sæpe legimus, factũ vnius vasalli vel possessoris sibi soli, nõ successori, nec domino nocere posse. c. 1. §. quid ergo, de inuestitu. de re alien. fact. melior. tex. in. c. 1. in princ. de feu. succe. ibi, [nulla ordinatione defuncti in feudis valẽte.] Iuuatur. 2. hęc opi. ex. c. 1. §. Titius, si de feu. fue. cõtrou. int. do. & agna. dupliciter inducendo. 1. dũ loquitur de proximiore agnato, quem inquit reuocare posse alienationem

tionem feudi mortuo alienāte. Verisimilius aūt est q̃ proximior agnatus hęres erit defuncto, & ita frequēti⁹ contingit, suadeturque ex l. conficiūtur. ff. de iur. cod. Cum ergo text. ille indistinctè loquatur de agnato proximiore, qui sæpius ex testamento, semperque ab intestato hæres est si velit: eundemque dicat posse alienationē feudi reuocare, absurdū & diuinatorium esset restringere text. ad casum insolitum, nec tam verisimilē de proximiore non hærede. Inducitur. 2. tex. ille dum loquitur de filio, & inquit, etiam viuo patre alienante, posse filium reuocare alienationē vbi expendēda est implicatio verbi, [etiam:] innuit enim, mortuo patre plane admitti filium, & ideó exprimitur ibi casus maioris dubij, vt etiā viuo patre filius admittatur. Nec sanū esset intelligere, casum patris mortui in filio non hærede, cùm id ferè nunquàm contingat, manifesteque iura repugnent: vt in l. cùm ratio. ff. de bon. dam. Roboratur tertiò, vrgēti ratione, quia feudum censetur honor familię, qui citißimè aboleretur si proximioribus hęredibus & successoribus ius reuocandi negaretur, fieretque iniuria primo acquirenti, cui posteri omnes successionem feudi debent: maximè præsupposito quòd dominus alienationi non consensit. Tunc enim magis admittēdus esset successor, arguēdo de feudatario ad emphyteotam & fructuarium: per Iaso. in l. secūda, nu. 18. C. de iur. emphyt. vt dicamus verò feudatario cōpetere ius agendi pro domino, quasi ab eo mandatum habeat sicut in vsufructuario, in l. prima. §. fina. & l. secūda. ff. vsufruct. quemad. caue. Et ita successor tunc agens nomine domini, minus repelli poterit, si ei obijciatur nomen hæredis: replicabit enim de his & alijs exceptionibus ad regulam, magisque intētionem tuebitur ex persona domini, argumen. l. tutorem. ff. de his quibus, vt indig. cum ijs quæ sup. diximus, nu. 72. & sequē. Iuuatur. 4. hæc opin. cōtra Docto. ex altera parte communis opin. de feudo cōcesso alicui & liberis, quo casu concedunt omnes, vt saltem facto inuentario, poßit hęres reuocare alienationē. puerile enim & absurdū videretur, totū effectum huius rei pendere à leuißima verborum differentia, contra l. secūdam. C. commu. de lega. Quod ergo permittunt liberis quando feudum pro liberis conceditur, idem permittendum est quando pro liberis & hæredibus, vt nonnulli aliquando bene sentiunt. Et hāc sententiam contra communem apertè probat glo. ad quam scriben. non aduertunt. in c. primo verb. inuestire, de feu. successi. vbi indistinctè inquit hæredem alienātis simulque successorem antiqui feudi, posse reuocare alienationem: fulcieturque eadem opin. ex ijs quę statim adducemus in sequēti. maioratus. Astringit magis hoc argu. quia post aditam hæreditatem nihil interest inter formā concessionis feudi vel emphyteosis, pariterque militat obligatio hæredis, & regu. dict. l. cum à matre. Nec obstāt in feudo ea quæ à scriben. adducuntur, nihil enim facit. cap. prim. an agna. vel. filij imò retorquetur in prima parte, dum loquitur de agnatis quos vocat ad feudū absq; necessitate aditionis hæreditatis: nec obstat in secūda parte dum agit de filijs, loquitur enim tantum de respondendo creditoribus paternis, nihil verò de non reuocando alienatione: imo cum tex. ibi, & in cap. 1. §. filius, de capita. qui curi. vendi. grauet filiū vt hęreditatem nō repudiet si feudum velit,

velit, magis inducere videtur vt alienationẽ feudi vel partis reuocare possit: tum ex regu. qui in vno grauatur: tum ex proprietate verbi, feudum enim intelligi debet de integro, iuxta §. primũ. l. si defenssor. ff. de interro. acti. Minus obstat tex. quem alij pro communi adducunt, in cap. primo, de not. feud. versi. item hæres, quem in specie notat Ioan. de Amicis, cõs. tertio, nu. 20. verè enim text. ille contra Doct. retorquetur, & nostrã sententiam confirmat, habet enim [: itẽ hæredes necesse habẽt tenere firmã inuestituram, quam pater fecit:] quibus verbis text. nõ astringir hæredes ad conseruandam alienationem, sed ad firmam tenendã primam concessionem: quæ tunc firma tenetur, quãdo bona feudalia nõ alienantur, omniaque ad tenorem inuestituræ continuãtur. Ad regulam autem. l. cùm à matre, quæ magis obstat. respondetur ex prędictis fundam. huius. opin. quibus regu. illa limitatur, cui etiam satisfit. ex limitationibus sup. seriatim ad eam. l. adductis, magisque ex adducendis in sequen. q. Responderetur magis ex eo quod plures scribunt in proposito, non valere alienationem in præiudiciũ successoris: per. d. §. Titius, si de feud. fuer. contro. & alia iura sup. citata. Et ideò alienantẽ posse venire contra factum suum, ex l. quemadmodum. C. de agric. & censi. & ita eius hæredẽ, iuxta limitationem sup. traditam ad. l. cum à matre: & ita ex Bald. & alijs tradit Rube. cõsil. 84. nume. 7. & colligitur ex Afflic. decisio. 240. nu. 8. & in consti. Neap. libro tertio Rub. 5. numero. 7. Ex his autem in feruntur. 1. elegantes interpretationes ad varia iura feudũ, reducendo ea ad rationes & regulas iuris, contra receptas Doct. traditiones, vt ex prædictis facilè colligi potest.

96 Infertur. 2. contra omnes ferè scriben. sup. citatos. nu. 93. versi. inde: nõ esse in distinctè verum quod illi indistinctè affirmant, factum possessoris semper nocere posteris in omni feudo hæreditario, solumque succurrũt hæredi & sucessori in feudo concesso alicui & liberis. Contrarium enim constat ex prædictis, maximè respectu agnatorum, ex. c. 1. an. agna. iuxta intellectum plurimorum, de quo sup. nu. 85. & ita cauebis à durissima illa generalique traditione, in qua vltra ibi citatos, est Alex. cõs. 13. nu. 11. lib. 5. Cur. de feud, quarta part, num. 132. in fin. Infertur tertiò, si cum iudicio aduertas, quando agitur de reuocanda alienatione, nihil curandum esse de inuentario: in quo scribẽ. omnes incautè totã vim huius negotij constituũt, vt constat ex Bal. & innumeris sup. citatis. num. 93. & pręced. Quis enim non videbit inspectionẽ inuentarij impertinentẽ hic esse, cũ eius effectus sit ne hæres vltra vires hæreditarias teneatur, vt antiquo iure tenebatur: non verò vt confecto inuentario hæres liberetur ab obiectione. d. l. cùm à matre, cuius regula semper militat, etiam facto inuentario, quatenus bona hæreditaria supperunt vt diximus sup. in ampliatio. ad eam. l. sic etiam non facto inuẽtario, non debet in ijs repelli hęres quẽ iuris rationes, & illius regu. exceptiones tunc admittũt. Infertur. 4. quòd vbi agitur de reuocanda alienatione inuentarium vtile erit, non vt ex eo detur ius reuocandi alienata, sed respectu pretij quod soluẽdum est emptori, iuxta tex. glo. & Afflict. in. d. c. 1. §. Titius, si de feu. fuer. controu. & Afflict. notanter decisi. 278. nume. 3. & sequent. vt ex quantitate hæreditatis dignoscatur, an successor hæres teneatur ad totum pretium: ad hoc enim

enim aptè congruit confectio inuẽtarij non ad effectum reuocãdi alienata, quod scriben. nõ aduerterunt. Infertur. 5. longam esse differẽtiam an tractetur de repellendo successore feudi vel maioratus à reuocanda alienatione: an verò de eo astringendo ad solutionem æris alieni creditoribus defuncti: quæ duo ab omnibus scrib. in ꝓposito minus bene æquipãtur, vt videre est apud sup. citatos: & in specie Afflic. d. decis. 240. num. 10. & 11. & libro. 3. constitu. Neapo. Rubr. 5. colum. 3. nume. 9. & sequen. & contra citatos, à Couarru. dict. c. 18. versicu. octauo, ibi, [eadem ratione.] Infertur. 6. attento effectu & beneficio inuẽtarij, quòd etiam in feudo hæreditario succedens ex tenore * concesionis, simulque hæres confecto inuẽtario, si bona hæreditaria nõ sufficiant nõ tenebitur ex fructibus feudi satisfacere creditoribus defuncti, vt bene tradit Alber. Brun. in cõs. feud. 8. nu. 16. citans Alex. & aliquos in hoc variantes & inde cauebis ab Afflic. d. decis. 140. nume. 10. ad fin. & ita notabiliter declarat text. in. d. c. 1. an agna. cum Prępos. ibi: & Affli. nume. 11. feudum enim quanuis tũc exigat hæredis nomen, nõ accipitur à defuncto, sed à concedente & primo acquirẽte: vt vltra ordinarios doctè probat Molinæ. in consuetu. Paris. §. 32. nume. 83. & 85. Infertur. 7. contra plures & graues Doct. qui indistinctè scriptum reliquerũt in feudo hæreditario nihil prodesse inuentarium: quod vt receptum tradit Afflic. lib. 3. constitu. Rubri. 5. nume. 9. & deci. 112. & ex alijs D. Couarru. d. lib. 2. resolu. cap. 18. col. 10. vers. 8. & Parisi. cons. 16. nu. 43. libr. 1. & Curt. iun. cons. 1. nu. 12. Aymo. cons. 256. nu. 3. Vides enim inuentarium tunc prodesse quo ad æs alienum, ne successor feudi teneatur vltra vires hæreditarias: quod nimis inuoluit Affli. in. c. 1. §. Titius, nume. 16. si de feud. fuer. cõtro. & in. c. 1. n. 7. an agna. vbi cogitandũ relinquit. Infertur. 8. contra plures quo ad reuocandam alienationem feudi vel rei feudalis, tunc impediri successorem hæredem alienantis, quando feudum est omninò hæreditarium, vt posit venire ad quemcunque voluerit possessor: nõ vbi possessor id auferre nequit descẽdentibus vel agnatis vocatis in concesione: vt prudenter aduertit Dec. consilio. 208. colum. 3. & sequent. & cons. 285. & 395. & cum Deci. Paris. cons. 10. nu. 7. lib. 1. & consi. 65. num. 37. lib. 3. & Sylua. cons. 15. nu. 45. & cons. 30. nu. 35. in quo Paris. fuit sibi contrarius, vt patet ex cons. sup. proximè citato: & cõs. 2. nu. 21. & 23. lib. 1. Quod etiã colligi potest ex Bal. in. l. cũ Virũ, nu. 21. C. de fideicõ. Et ita saluo Dec. à nouipribus malè damnatum: inter quos maximè Cur. consi. 155. Aymon. cõs. 261. nu. 3. Gra. cõs. 4. li. 1. Rub. cõs. 18. Infertur. 9. vt in feudo quo descendentes vel agnati vocantur sine, vel cum nomine hęredũ * succedens & hęres alienantis, etiam non facto inuẽtario, reuocare posit alienationem. Hoc autem nouũ puto contra omnes, & contra eundem Dec. dictis cõs. vbi inuentariũ exigebat: & Paris. & Sylua. vbi sup. & Affli. in dict. cap. 1. nume. 11. an agna. Ratio patet ex supra dictis, quia tunc ius successoris non pendet ab inuentario, sed ab alijs longè diuersis, quæ vigent etiam non facto inuentario cuius beneficium his non adaptatur.

97 Hæc autem in fauorem successoris hęredis tutius procedunt, vbi alienatio fuit sine cõsensu domini, quia tunc verè dicitur nulla, nec nocere

potest successori: iuxta. c. 1. de feud. succes. & c. 1. de alie. pater. feud. Si verò alienatio fiat cõsensu domini mirè variant scribent. vt patebit ex statim adducendis, patet ex Anan. in dispu. feuda. post scripta Bal. ad titu. de prohib. feud. alie. per Feder. & pungit Ias. cons. 7. col. 9. versi. 3. lib. 3. & dicit hoc esse fortissimum dubium Aflict. in. c. 1. nu. 19. de alie. feud. pater. In hoc scribunt plures indistinctè in feudo hæreditario, alienationem cũ consensu domini, nocere semper successoribus: vt tradit Afflict. in Constit. Neapol. lib. 3. Rub. 5. nu. 8. & decis. 240. ex nu. 7. & latè Paris. cons. 2. ex nume. 32. & cons. 16. num. 43. lib. 1. Alij autem frequenter scribunt distinguendum esse inter primum acquirentem & alium successorem, vt primus acquirẽs in distinctè cum cõsensu domini nocere possit sequẽtibus: quod vt receptũ tradit Aymo. cons. 135. nu. 8. vbi plures citat: & Afflict. decisio. 112. nu. 6. & Paris. parũ sibi constans, cons. 2. nu. 9. & cons. 3. nu. 16. lib. 1. Sed receptior opi. est vt etiã in feudo nouo, & in persona primi acquirẽtis, distinguatur inter feudum hęreditarium, & feudum ex pacto seu pro liberis: vt in hæreditario nouo possit primus acquirẽs cum cõsensu domini excludere futuros successores, nõ autem in feudo de familia: quã opi. probat Afflic. in. c. 1. nu. 15. & seq. de feudi. succes. & communem dicit idem in. c. 1. nu. 74. de prohib. feud. alien. per Fede. latius hoc tractat, sed inuolutè, in. c. 1. ex nu. 18. de alie. pater. feu. & hanc dicit cõmunem resolutionẽ Alex. cons. 106. nu. 8. & cons. seq. libr. 4. idem Alex. cons. 13. nu. 11. lib. 5. Molin. ad Alex. cons. 8. nu. 15. lib. 3. vbi refert. Cor. variantem: & ita Paris. iterum variãs. cons. 3. ex num. 16. & cons. 5. ex nume. 15. lib. 1. eãdem dicit communem Hieron. cons. feud. 136. nume. 6. & Syluan. cons. 15. num. 40. Cur. iun. cons. 55. num. 8. Ias. cons. 56. col. 5. lib. 3. Socin. nepos cons. 67. num. 35. Loffred. cons. feud. 10. nu. 25. lib. 1. Zoane. de reb. quotidia. c. 5. idemque vult Bal. ita distinguens, in. c. 1. §. hoc quoque nu. 4. & n. 14. de succes. feu. & eodẽ modo distinguũt hi omnes in emphyteosi: & ita Paul. Aretin. in. l. idẽ Iulianus. §. si quis alicui. ff. de legat. primo. Ias. in. l. 2. ad fin. nume. 213. C. de iur. emphyteo. Ex qua communi resolutione sequitur necessariò etiam in feudo nouo seu existente penes primũ acquirentẽ, nõ necere successori factum possessoris, nisi in feudo hæreditario. Cauendũ est igitur à multis cui cõtrarium indistinctè scripserũt in feudo hęreditario, vt Ruyn. consi. 1. nume. 13. lib. 1. consi. 25. nu. 12. lib. 2. sæpe Paris. & plures sup. citati. Et ita confirmatur, quod sup. diximus contra plures: ostẽditurque scribent. in his ferè semper sibi contradicere. Et in hunc sensum reducenda est gloss. capitul. prim. §. hoc quoque verb. inuestire de succes. feud. Inde etiam sequitur facilius tunc valere refutationem seu renũciationem in ipsum dominum: quia tunc verè concurrit consensus domini, in quo fundatur principaliter hæc communis opinio ex doctrina Bart. in. l. qui Romę. §. Flauius. ff. de verb. oblig. Inde sequitur quod in feudo & emphyteosi pro se & liberis contra communem opinionẽ eius immemores responderũt aliquando Alexan. & alij: & cum eis Gozadin. consi. 75. nu. 12. & 13. asserentes quod etiam tũc possit parẽs nocere liberis. Sed mihi placere non potest receptior hæc opin. 1. quia non est sufficiens ratio quam scriben. constituunt in tã leui verborum

rum differentia, vt suprà dixi: maximè cum vsus loquendi eam non obseruet. 2. quia fundamentalis ratio in hac re est, vt successori & sic tertio nō consentiēti, ius suum non adimatur. d. cap. 1. de succes. feud. & dict. c. 1. de alien. pater. feud. cum alijs iuris regulis, quæ ita vrgent in feudo vel emphyteosi, per illa verba. [tibi & liberis:] vt per illa, [tibi & liberis & hæredibus:] cum vtroque casu descendentibus & agnatis tantum sucesio deferatur, secundum omnes.

98 In ea igitur sententia sum, vt reiecta verbali differentia, sola ratio rei attēdatur quæ vrgere videtur, vt primus acquirens sibi & posteris vel liberis, posit consentiēte domino seu concedēte refutare vel renunciare feudum vel emphyteosim, etiam in concesione quæ familiarem nō hereditariam succesionem inducat cōtra omnes, maximè Pau. & Are. in d. §. si quis alicui, & contra alios vbi suprà. Non enim videtur tūc fieri iniuria futuris successoribus, cum res nō exijt à primo acquirēte cui dominus consentit: idque suadetur fortisimè vtroq; casu ex doctrina Bar. in dicto. §. Flauius, quam scribent. in his adducunt, quæ verior & receptior est, licèt plures controuertant: vt aliquando latisimè, Deo duce, deducā post Alexand. Socin. Ias. Deci. Benedict. Exe. Couarru. Xuar. & alios. ad. l. quoties. C. de dona. quæ sub mo. quæ ratio nō militat in alio possessore post primum acquirentem, nec est periculosum hanc facultatem tribuere primo acquirenti, quia verisimiliter absque magna causa descendentibus non nocebit, iuxta. l. scripto. §. final. ff. vnde libe. Hoc autem tutius procedit quādo feudum vel emphytheosis acquiritur re vel pecunia patris: tunc enim fatentur Doctores quod etiam si concesio fiat pro liberis, citra mentionem hæredum posit pater alienando vel renuntiando liberis nocere, vt notabiliter tradit Baldus in lege prima in final. C. per quas personas nob. acquir. quē sequitur Aretin. in dict. §. si quis alicui, ad fin. & Alex. in dicto. consilio. 106. & 107. lib. 4. Corn. & ali quos refert. & sequitur Gozad. d. consil. 75. nume. 14. Ex quibus colligitur quod si concedens feudum vel emphyteosim ęqualiter moueret ex seruitijs & meritis liberorum ipsius accipientis, nō posset postea ius illis quæsitū adimi: quod videtur probare Afflict. in capitulo primo numero. 20. de alien. pater. feud. & Isern. in capitulo primo ad fin. princip. de succesio. feu. Inde sequit quod vbi liberi pręsentes æqualiter acceptarent tempore concesionis nō posset eis postea auferri ius perfecta donatione quæsitū iuxta. l. perfecta. C. de donat. quę sub mod. probatq; que ex receptis limitationibus ad doctrinam Bartol. in. d. §. Flauius. Ex eisdem maturè pensatis ostenditur aliud, quod nullus scribent. in hac re percepisse videtur, esse magnam differentiam inter hanc quæstionem. & illam, an posit parens feudum vel emphyteosim vnis ex liberis prælegare: ratio differētiæ patet, cum hic agamus de alienatione patris, cum authoritate domini, quæ non parum potest: ibi autē sola patris volūtas datur, licèt omnes scribentes has quæstiones pariter tractēt, vt videre est per Ias. in. l. secūda ex num. 207. C. de iut. emphy. & numero. 213. vbi refert innumeras authoritates & varietates scriben. & latè Curt. de feu. 4. parte. ex nu. 131. Tiraq. de retract. ligna. §. 1. glo. 6. nu. 24. cum pręcedē. & sequēt. Quæ anxietates & discordiæ Docto. cessant.

sant hodie apud Lusita. in omni emphyteosi, & rebus coronæ in quibus sunt claræ & æquissimæ leges Regię. lib. 4. titu. 63. & tit. 77. §. penul. & vlt. & lib. 2. tit. 17. §. 2.

99 Tandem ex prædictis infertur ad quæstionem vtilissimam, vsufrequẽtem sed rarissime à Doct. tractatam, an successor bonorum maioratus (vt vocant) simulque hęres alienantis rẽ aliquam eiusdem maioratus, possit alienatam rem vendicare? Et contra hæredem vrget. d. l. cum à matre, & regula. l. vendicantem, cum alijs sup. adductis in ampli. & illatio. d. l. Obstant etiam authoritates eorum qui hæredi successori feudi. negãt ius reuocandi alienata à defuncto: & expressim in rebus familiæ relictis, alienarique prohibitis, ne hęres reuocet alienata, quasi sine dubio scribunt Crot. nu. 146. & Loaz. num. 191. versicu. quod tamen in §. diui. l. filiusfa. ff. de legat. 1. Idemque non obscure colligi potest ex Cuma. Paul. Imo. in l. peto. §. prædium. ff. de legat. 2. quos sequitur. Rip. in dict. §. diui, num. 58. & ita Hispan. Xuar. in. d. l. quoniam in prioribus. 7. amplia. fol. 16. col. 4. idemque sentit Anton. Gome. l. Tauri. 40. nu. 84. ibi, [si non est successor vniuersalis.] Et pro his fortissime stare videtur tex. in. l. filiusfa. §. eum pater. ff. de legat. 1. vbi I. C. respõdet, in rebus familiæ relictis, alienariq; prohibitis, filium hæredem alienãtis nõ admitti contra alienationem: cuius text. in proposito non meminerunt Cuman. Paul. Imol. Crot. Rip. Loaz. vbi supra nec meminit Curt. in toto suo tracta. de feuda. neque vllus alius (ni fallor) ex innumeris supra citatis, consulentibus in materia feudali circa reuocanda alienata ab antecessore: meminit tamen illius text. in proposito, dicens eum singul. Xuar. vbi supr. & Tiraquel. de retract. ligna. §. 1. gloss. 9. numero. 49. alibi autem notatur ad aliud quod hîc non seruit. Sed pro successore, eodemque hære de alienantis, vt reuocare possit alienata ex bonis maioratus, vrgent multa, denique in eius fauorem apperietur communis opinio. Iuuatur autẽ 1. quia maioratus instituitur semper ad honorem familiæ, & memoriam defuncti, vt re ipsa constat, probatq; text. in. l. 7. §. ad authoritatem. ff. de annum. lega. & l. regula. §. penultim. ff. de iur. & fact. ignor. ibi, [gloriam repræsentet:] quæ omnia citissime abolerentur, si possessore alienante, successor repelleretur à reuocanda alienatione, cum ferè semper successor maioratus proximior sit & hæres præcedentis possessoris, eoque excluso nemo est qui admittatur, & consequẽter breuissime extingueretur maiorat⁹. Facit. 2. argu. ab absurdo vitando quod magnum esset, vt constat ex præcedenti fundamento: & ita in proposito arguit, Rube. cons. 84. nume. 7. & Afflict. in. c. 1. nu. 4. in fin. de eo qui sibi & hæred. Iuuatur. 3. ratione vitandæ fraudis, quę facilime à quocunque possessore fieri posset successoribus, nisi eis detur facultas reuocandi alienata: fraudibus autem semper occurendũ esse iura volunt. Facit. 4. fauor publicæ vtilitatis, vt defunctorum vltimę voluntates nõ frustrentur, iuxta leg. 1. C. de sacros. eccles. gl. l. Gallus. §. si eius, cum alijs: maxime tam seria solennisque voluntas instituentis maioratum. Fulcitur. 5. ex tex. in. c. cõstitutus, de in integra restitutione vbi filius mortuo patre (& sic verisimiliter eius hæres) admittitur ad reuocãdam venditionem factam à patre; * ex consuetudine admittente proximiorem de familia: & ibi hoc notat

Henric.

Henric.Boic.(non Panorm.nec ordinarij)idque extollit Io.Nico.in.l.generaliter,numero.130.C.de secund. nup.& Tiraq.de rerrac. ligna.§.1.gl. 9.nume.52. vbi alios refert & ita Afflict.de iur.protho.& cum eo Hispa. Cifonta.l. 70. Tauri. quæst.20. Facit 6.ratio qua fundantur Boic.& precedentes, quod tunc hæres auditur vt proximior de familia, & sic vt diuersa persona,quod satis cõgruit successori maioratus. Pro eodem successore hærede aperio communem opin. & multorum authoritates, licet plures docti putent hanc quæstionẽ nullibi tractari:id autem necessario ostẽdo ex traditione omnium in feudis, arguẽdo à fortiori:ita enim vult glo. in.c.1.§.hoc quoque,verb.inuestire, de feud. succes. quam expendit Ias. cons.56.col.4.vers.3.lib.3. idem vult Bal.cons.215.in.1.dub.lib.2. dum respondet ad.l.cum à matre: idem probat. Deci.cons.445. nume.55.&.56. & Rube.cons.84.nume.7.Grat.con. 91.numero.36.libr.1. Thom.Gram. decis.93.nume.8.& sequen. qui omnes loquũtur in successore feudi. de familia,hæredeque alienantis,asserẽtes posse eum reuocare alienata. Id magis euincitur ex communi resolutione supradeducta,qua habetur successorem feudi vel emphyteosis alicui & liberis vel familiæ, etiam si sit hæres alienantis, saltim confecto inuentario, posse reuocare alienata: quod probant quamplures supra citati,numer.93. & in terminis Afflic. in capitulo primo.nume.4.de eo qui sib.& hæred.& Dec. consil.185.Gozad.consil.26.nume.54. Sigismund. Loffred. consilio.10. numero.24. & cons.14. nume.44. Curt. iun. consil. 155. Alexand. cons. 19. numero.14. & cons.28.numero.18.lib.5.& à feudo ad maioratum seu ius primogenituræ argumentatur Bal. in.l.cum antiquioribus. C.de iur. de li. Quod etiam pro hac parte sit communis opinio, induco receptã traditionem, quæ habet in feudo & emphyteosi hæreditarijs, primum acquirentem tantum cum consensu domini posse nocere liberis & successoribus: eundem verò primum acquirentem etiam cum consensu domini, successoribus nocere nõ posse in feudo, & emphyteosi concessis alicui & descendentibus,seu familiæ,sine nomine hæredum:indistinctè autem nullum successorem præter primum acquirentem, posse nocere successoribus tam in hæreditarijs quàm familiaribus,vt supra copiosè deduximus numero. 97. versicul. sed receptior: cum Bart.in.l.3.ff.de interd.& releg. cum Paul. in lege idem Iulianus paragrapho si quis alicui. ff. de lega. 1. Quòd autem à fortiori id dicendum sit in successore maioratus, multipliciter & necessariò ostendo:nã in feudo multa obstant hæredi,quæ in maioratu cessant:patet,cum scriben. sæpe distinguant inter feudum hereditarium & feudum de familia seu ex pacto, & non semel laborent in dignoscendo,cuius naturę & nominis sit feudum vt supra latè deduxi. At maioratus semper est pro familia, nec in eo curatur an successor sit hæres alterius; solaque sanguinis & proximitatis ratio habetur, vt docet vsus & I.C.in.l.peto.§.fratre. ff.de legat.2.ibi, [proximus quisque:] Sic etiam in feudo fit differentia inter filium & agnatum, quoad succedendum sine vel cum additione hæreditatis.c.1.an agn.in maioratu autem, nulla inter eos differentia est, iuxta tex.in.d.§.fratre,&Doct.cõmuniter asserẽtes.d.c.1. nõ trahi extra feuda. Sic in feudo est dominus cuius volũtas ni-

tas nimiũm poteſt, vt ſupr. quod ceſſat in maioratu, in quo nemo eſt ſuperior poſsidẽti, nec vnus ſucceſſor plus habet quam alius. Sic in feudo datur primus acquirẽs, qui multum poteſt, vt ſupra in maioratu nulla ratio habetur primi acquirentis, ſed totum pendet à voluntate inſtituentis l. vnum ex familia. §. 1. de lega. 2. ideoque rectè dicimus facilius admittendum ſucceſſorẽ maioratus, ad reuocandã alienata. Quam ſentẽtiam vt æquiorẽ amplector, ſed difficile eſt obiectis reſpondere: obſtat enim. d. l. cum à matre, & regula l. vendicantem, cum ſimilibus & l. ex qua perſona. ff. de regu. iur. quibus nõ benè reſpõdet Dec. d. conſ. 445. nu. 53. Rub. d. conſil. 84. Thom. d. deciſ. 93. Iaſ. d. conſ. & alij ſup. citati dicentes, quod hæres in his non ſuccedit iure hæreditario, ſed aliũde ex tenore conceſſionis: quod eſt manifeſtè contra d. l. cum à matre, & l. 3. C. de reb. alie. & contra alia iura de quib. ſupr. in amplia. ad d. l. Quibus pater hæredem non admitti cõtra factum defuncti etiam iure proprio vel vndecunque quæſito. Et in terminis cõtra eos eſt tex. in d. §. cũ pater. l. filiusfa. ff. de legat. 1. de quo ſtatim. Melius ergo reſpõdebitur ad illa iura (excep. §. cum pater) ex cõmuni limatione de qua ſup. fol. 146. qua habetur regula. dic. l. nõ procedere, vbi actus fuit in fraudem hæredis & ſucceſſoris, vt ſup. diximus cum Iaſ. conſ. 56. col. 6. in princip. lib. 3. & Afflict. in c. 1. §. hoc quoque, nume. 35. de ſucceſ. feud. quod generaliter probat Molin. in conſuetu. Pariſ. §. 8. nu. 22. Tiraq. d. §. 1. gloſ. 9. nu. 57. Fraus autem ſatis probatur alienãdo rem feudalem, vel maioratus, quam alienans ſcit perpetuò familiȩ relictam, vt conſtat ad ſenſum, & tradit Bal. in d. §. hoc quoque, nu. 4. verſic. præterea, de ſucceſ. feud. Ad eadem iura poſſet etiam reſponderi ex alia limitatione de qua ſup. d. fol. 146. verſ. limitatur. 10. qua communiter traditur, hæredem admitti cõtra factum defuncti quod nullũ fuit, lege ei reſiſtente: vt in propoſito notat Rub. d. conſ. 84. nu. 7. citans alios: & Afflic. deci. 240. nu. 8. quæ limitatio rectè hic applicatur, quia alienatio contra prohibitionem teſtatoris inſtituentis maioratum, eſt nulla ſecundùm gloſſ. & omnes in l. ea lege. C. de condi. ob cauſ. & in d. §. diui. & alibi ſæpe. Et ideò inquit Paul. in l. fi. §. ſed quia, nume. 2. C. commu. de lega. alienationem tunc adeò eſſe nullam, vt nec obliget alienantem, niſi ad reſtitutionẽ pretij: ſequitur Tho. d. deciſ. 93. nu. 3. & idẽ alienãs poteſt cõtrauenire, ſecundùm Paul. in d. §. diui. nu. 3. ad fin. & cum eo alij quos ſequitur Tiraquel. de retract. ligna. §. 26. glo. 2. num. 6.

100 Sed hæc (quæ alibi ſcriptis meliora videntur) difficultatem patiuntur ex text. fortiſsimo in d. §. cum pater. l. filiusfami. ff. de legat. primo, ad quẽ (vt dixi) non ſolet aduerti: ibi enim erat res familiæ relicta, & alienari prohibita, & conſequenter alienatio nulla, ſecundum gloſſ. Bartol. & omnes: & tamen filius hæres non poteſt venire contra alienationem, etiam ſi ſit de vocatis ad fideicommiſſum, admitturque exhæredati: & ſic videtur textus contra præcedentes receptas limitationes, & contra quàm plures graues Doctor. ſupra citatos, dum reſpondent ad leg. cum à matre, quod alibi expenſum non vidi. Conijcio aliquos reſponſuros text. illum procedere ſecundum ſua tempora, ante beneficium inuentarij inductum à Iuſtiniano, cuius vigore communiter ſcriben. fundant

dant

dant hæredem in his admittendum contra factum defuncti: quod mihi placere nequit, qui sciam aliud respicere beneficium inuentarij, & rem aliunde pendere, vt supra dixi. Ob æquitatem verò huius opinio. & authoritatem tot patrũ à quibus ea colligitur, & ob vitanda absurda contrariæ opinionis, potius ad dictum. §. cũ pater, transeundum esset conniuentibus oculis, cum ibi vltra filium hæredem erant alij forsan non rectè exhæredati, qui tamen vt de familia admittuntur, & per eos satisfit voluntati testatoris: hic autem violaretur exclusio hærede. nec valet argum. ab eo text. de relicto familiæ ad maioratũ, in hoc enim magis conseruatur memoria defuncti, cùm in perpetuum tendat eius effectus, & vni tantùm proximiori deferatur, sine facto vllius successoris: ad relictum familiæ non tam perpetuum fauorabilemq́; effectum instituenti habet, nimisq́; pẽdet à facto & electione restituere debentis, qui & plures simul eligere potest, vt in. l. vnum ex familia. ff. de legatis secundo: & alijs tractantibus de fideicommisso familiæ. Prædicta autẽ fundamenta pro successore maioratus hærede alienantis, magis vrgent quãdo maioratus instituitur in testamẽto, cùm expressa prohibitione alienationis quia tunc alienatio magis irritatur: tutius etiã admittetur hæres quãdo non fuerit solus, vbi enim plures sunt, non repellitur nisi pro quota vel portione hæreditaria: quod semper obseruandum est, vt dixi supra in filio, ad dictã. l. cum à matre, folio. Eadem etiam euincunt vt hæres admittatur eo casu contra alienationem, etiã si defunctus promisẽrit se nunquàm contrauenturũ: non enim attenditur tunc promissio vel obligatio defuncti: vt per scribẽt. vbi supra quod non percepit Masuer. relatus à Tiraq. nec ipse bene resoluit dicto lib. de retra. ligna. §. primo glo. 9. nume. 53. & 55. cum sequenti. Et ita contra eos amplio text. in dict. capitu. constitutus, de in integrum restitutione, vt procedat in filio & consanguineo hærede alienãtis qui promiserat solenniter firmitatem alienationis. Sed vltra eos aduertendũ est, quòd in illo capitu. ratio consuetudinis vigebat tantum in parte rei: alia enim pars ipsorum filiorum videbatur, ex litera text. & gloss. ibi verb. [vtrique comunes:] licet Imol. ibi nu. 3. scribat, totã rem filiorum esse, quibus tamen existentibus hæredibus patri alienãti, magis vrgebit tex. ille in fauorẽ hæredis successoris ad reuocationem iure sanguinis. Eadẽque opin. admittẽs successorem feudi & maioratus hęredem alienantis, non habet iniquitatem in fraudem emptoris, cui pretium suum restituetur: iuxta glo. c. j. §. Titius, & ibi Doctor. si de feu. fuer. controue. Afflict. decis. 278. ad fin. Et respectu pretij erit vtile inuentarium, vt supr. dixi. Quæ omnia à peritis & candidis speramus vtilissima censenda, vt meritò prolixitati ignosci debeat, maximè cum hæc nullibi huc vsq; ita fuerint explicata.

101 Ad regul. huius. l. dũ patri interdicit alienationẽ, addenda est amplia. etiã si pater velit dotare filiam, non enim id facere potest ex aduentitijs aliorũ filiorum, vt tradit Bal. in. l. fin. §. fin. tit. sequen. quod memoro, ne parum prouecti fallantur ex multis specialibus inductis fauore dotis, vel ex eo quòd ea causa alienandi necessaria videtur in patre. Sed vltra Bal. aduertendũ tunc est, an pater inops sit, filiaque aliunde dotari nequeat: tunc enim induci posset sententia gloss.

glo. in l. cùm plures. §. fin. ff. de admi nist. tuto. vbi voluit in opem Sororē germanam seu ex eodem patre natā, à fratre dotandam esse: quæ opin. recepta est apud scribē. eamque vt cōmunem tradunt Benedic. in c. Raynutius, verb. dotem. nu. 71. Iacobi. à S. Georg. in l. profectitia. §. si filius. ff. de iur. do. communis secūdum Pala. seu. Io. Lup. in repeti. c. §. mihi. 76. nume. 3. & secūdum plures, quos refert Rip. in l. prima. num. 83. ff. solut. matri. & Xuar. in l. quoniam in prioribus. 2. limita. fol. 63. col. 3 Nouel. de dota. 6. par. priuil. 16. nu. 5. Anto. Gomet. l. 40. Tauri. numer. 75. tradit & probat Guid. Pap. decis. 439. Afflict. libr. 3. constit. Neap. Rub. 14. in fine. & deci. 371. nu. 3. latè Boër. deci. 129. & Tiraq. de primogen. q. 67. num. 1. quos omnes refero q̄a casus est quotidianus, nec dubio carens: vt latius deducam (Deo dante) in cōmentar. titu. sequen.

102 Ex hac ampliatione causę dotalis infertur ad quęstionē vtilem an possidens maioratum possit eius bona alienare causa dotandi filiam, maximè si aliunde dotare nequeat: quod tangit & inuoluit Hispan. Palat. in Rub. §. 16. vbi videtur id permittere, quando non adest expræssa prohibitio alienationis: & sic distinguit inter expressam & tacitam prohibitionem, eumque sequitur Tiraq. de primogeni. q. 61. idem sentit Anto. Gomet. l. 40. Tauri, nu. 87. Sed Pala. seu. Io. Lup. aliter intellexit hanc differētiam quàm Tiraq. putauerit: Tiraq. enim intelligit expressam prohibitionem in proposito, quando specialiter prohibetur alienatio, etiam causa dotis: sed Pala. intelligit expressā, ad differentiam tacitæ appellans tacitam quando bona subduntur restitutioni, non addita expressa prohibitione alienationis, secundum traditionem glos. l. cùm pater. §. libertis: vbi notanter Paul. numer. 4. ff. de lega. 2. sed talis differentia inepta est, vt melius aduertit Alci. statim citandus. Sed receptissima consuetudo totius Hispaniæ obseruat indistinctè, vt nec ex ea causa possit possessor alienare bona maioratus: quod etiam asserit D. Couarru. lib. 3. resolut. cap. 6. in fi. quem vsum ego cēseo iuri cōsonum: cui nihil obstat tex. in l. mulier. §. cum proponeretur. ff. ad Trebel. ibi enim agitur de filia testatoris cui dos & legitima debetur, ideoque fideicommissum ei nocere non potest, vt satis colligitur ex text. & scriben. ibi Magis videretur obstare decisio authen. res quę. C. cōmu. de lega. arguendo à bonis subiectis restitutioni ad maioratum, iūctis ijs quæ ibi latè tradunt Ias. & Cur. Ias. consi. 157. lib. 2. Dec. cons. 300. 76. & consi. 519. Soci. cons. 75. lib. 1. Soci. nep. cōs. 119. lib. 2. & latissimè Anto. Gomez. & Couarr. vbi sup. & Guido. Pap. decis. 96. & sequen. Tiraq. d. q. Et obstare videretur q̄d in causa dotis notat Bar. in l. filiusfam. §. diui. num. 10. q. 2. ff. de lega. 1. vbi Alex. nu. 10. Crot. ex nu. 44. & nu. 165. & Loazes. num. 135. Rip. ex numero. 70. Alci. nu. 23. Sed respōdeo vltra omnes quòd hæc quæstio separari debet à materia. d. Authen. ibi enim tantum fauetur descendentibus testatoris contra personam particularem cui bona erant restituenda, at in maioratu agitur de conseruanda memoria instituentis, quam homines maximè curāt: vt tradit Plin. in prologo. 7. lib. in quo versari censetur honor & gloria, vt probat tex. in l. 7. §. ad authoritatem. ff. de annu. leg. in l. Titia. §. fi. ff. de aur. & arg. leg. ili, [subscriptione nominis mei:] & in l. regula. §. penul. ff. de iur. & fact.

& fact.igno.ibi.[gloriā repreſentet.] l.legatum.ff.de vſufr.leg.ibi,[conſeruādæ memoriæ:] Et manifeſtum eſt eam memoriam reſpicere inſtituentes maioratum, qui frequenter agūt vt ſucceſſores nomen ſuum ferāt: facit.l.hoc iure.§.fin.ibi,[nomē meū.] ff.de donat. cum ijs quæ vtiliter tradit Benedic.in.c.Raynucius,verb.& vxorem,nu.22.Rip.in.l.fœminę,nu.44.C.de ſecund.nupt.Sic ergo nouè limitabitur deciſ.d.Authen.quę etiā rariùs procedit.quam plures putāt, non viſis declarationibus ſcribent. ibi, & in locis ſup.citatis:quibus attētis minus dubitabilis eſt hæc vera opin.& Hiſpaniæ cōſuetudo. Alia ampliatio erit ad eādem prohibitionē, vt pater non poſsit repudiare hęreditatem filio delatam minuſque legatum,aliudue:relictū: ne quis decipiatur ex.l. qui autem. ff. quæ in fraud. cred. nec ex celebri opin. Fede. Senen.à multis malè probata, qui ſcripſit poſſe prælatum in ijs nocere Eccleſiæ repudiando:quaſi tale ius quęrendū ſit, nō quæſitū. Quibus alijſq; non obſtantibus, ſaltem poſt hanc.l. &.l.cum oportet,&.l.fina.titu.ſeq.indubia eſt hæc ampliatio.In hæreditatem autem etiā iure anquo habetur in.l.renitēte.C.de iur.de lib.cum regu.l.is qui hæres.§.fi. & ibi not.Bart. nu.10. ff. de acqui.hæred. & in legatis erat tex.notab.in.l. ex repudiatione. C. de fideicō. & generaliter not. Bal.in.d.l.renitente, aſſerens nō poſſe patrem renuntiare ius aliquod filiorum:& ita Alberi.in.l.ſed ſi vnius. §.filio fami.ff.de iniur.facit quod notat Bal.hîc ad fin.poteſtatē patri conceſſam,intelligi ad vtilia liberis:argumen.l. creditor.§. Lucius.ff. manda. Et ita in patre inquit text.in.l.generaliter. C. de ſecund. nupt.probatur hoc fortiſsimè ex textu & eius ratione.in.l. magis puto. §. fundum.ff.de rebus eorum.In legatis autem,attento iure nouo huius.l.&.l.fina.infr.titu.1.non eſt dubium, ſecūdùm gloſ. Bart.Bald.& omnes in dict.l. ex repudiatione,&.d.§.fi. imò repudiatio patris tunc operatur vt res omninò filio acquiratur. Sed difficultas non leuis eſt circa dict.l. ex repudiatione, cum fuerit ante Conſtant. & Iuſtin. & tamen dicit patrem non poſſe repudiare legatum filio relictū: & Bal. ibi,inquit,magnam fuiſſe rationem dubitandi, ſic Paul.Corn. ibi ideoq; glo.ibidem variè interpretatur. Augebatur difficultas ex.l. legatum. 7. ff.de leg.1.vbi dominus repudiat legatum ſeruo relictū, videbaturque ante ius nouum idem dicendum in patre, cum legatum ſtatim acquiratur, cuius cōmodum & effectus nec momento penes filium eſſe poterat, ex.l.placet.ff.de acquir.hæred.l.1.ff. ſi quis à paren.fuer.manu.vt pro cōmuni latè probaui in.1. par. huius.l. Et ita ratio.d.§.fundum.l. magis puto, iure antiquo vrgebat contra hāc concluſionem, vt hodie vrget pro ea: ex quibus fundamentis communis eſt opin. ſecundùm Alexand. in. d.l.legatum,numer.1.& Iaſ. num.6. Bapt.in repet.num.5.contra.glo.ibi, vt illo tempore ante ius nouum poſſet ſolus pater repudiare legatum filio relictum. Eandem dicit communem Cor.in.d.l.ex repudiatione,vbi gloſſ.ſibi cōtraria, hoc apertè ſentit, quam non percepit Bart.in.d.l.legatum,cū eam citat ad contrariam opinionem,quam tribuere debuit gloſ. ibidem,& ita patet glo. in hoc variare,ſed aliter quàm Bar. putauerit in. d.l. legatum: quod melius aduertit idem Bart.ind.l. ijs qui hęres.§.fi.nu. 10.qui etiā variauit:ibi enim probat hac communē opinonem contrariā

AD SECVNDAM partem huius text.

HÆc Authen. annectitur. l. præcedēti, quatenus ibi dictũ erat, patre alienante aduentitia filiorum, illæ sum eorum ius manere, nec eos vlla præscriptione repellendos à rebus suis vendicãdis. Quam decisionem maiores nostri limitari putarunt ex Authen. nouioribusq; Iustiniani cōstitutionibus. ideoque hãc continuarunt ex Authen. de nupt. §. sed quod sancitum. colum. 4. secundùm vulgares libros, vel secundum emendatos, in constit. 22. de ijs qui nup. iter. §. insuper. Hæc autem constitutio limitat. l. præceden. circa scriptionem admittens longißimam triginta annorum:

norum: deinde eam limitationẽ dupliciter restringit, vt scilicet id tempus non currat filijs, nisi postquam exierint à potestate patris, nec etiã durante impubertate seu pupillaritate. Quæ materia vtilis est: licèt à nostris parũ explicata: ad cuius ingressum præmitto ex gloss. & omnibus, receptissimum esse, vt originalis authen. loquens de lucris nuptialibus vtriusque parentis, extẽdatur ad omnia aduentitia quorum legitim. administ. sit pater, & ita vbique ad omnia aduentitia citatur tex. hîc, vt per Bald. de præscri. 1. part. 6. par. numero. 15. Aliqualiter autem dubitarunt antiquiores circa literã, in verbo [tricennale:] Petr. enim & nonnulli legebant tricennale, vt referunt Cyn. & Alber. Fulgo. Corn. sed in originali apertè fit mẽtio præscriptionis. 30. annorum, tam in libris vulgaribus quàm emendatis: & ita confunditur opinio Petr. quam cæteri improbarunt, vt sic maneat contra Petr. non sufficere possessori hoc casu contra filium ordinariam præscriptionem, sed longissimam exigi, secundũ omnes, quod suadetur ex. l. sicut. C. de præscription. 30. vel 40. annor. probaturque ex verbis. l. præcedent. dũ excludit præscriptionem: intelligitur enim de ordinaria. Et ideo hæc constitutio admittens tricẽnalem necessariò erat intelligenda de. 30. annis, quę vt extraordinaria admittitur, exclusa ordinaria: iuxta. d. l. sicut, & doctrinam glos. celebris in. l. postquàm, verb. nulla. C. de pact. cum ijs quæ infrà de ducemus.

2 Et hinc verè intelligetur text. l. 4. ad fin. infr. titu. 1. ibi, [nulla tenporali præscriptione obsistẽte,] & ibi, [nisi fortè ex continua & inconcussa tenentis possessione eorum excludatur intentio,] excludere enim vult lex ibi ordinariam præscriptionem, non longissimam. Hinc etiam vltra omnes ostẽditur. Constantinum in. l. præceden. nouum ius induxisse, dũ vsucapionem vel præscriptionẽ tollit: cum regulariter ante nouum ius sufficeret ordinaria præscriptio, ex bona fide eius in quem alienabatur, non obstante mala fide alienantis. l. 1. C. de lon. temp. præsc. l. si partem. C. de vsuca. pro emp. l. qui fundum. §. proc. ff. eod. & ita iuuatur communis sententia, quam contra aliquos probaui. in. 1. par. l. pręce. vt ea lex nouum ius induxerit.

3 Imò videtur (vltra omnes) verè dicendum quòd ante Iustinianum & nouiores illas constitutiones. hoc casu, etiam filijs post pubertatẽ, & postquam suæ potestatis fuisset, obstaret ea præscriptio. 30. vel. 40. annorum, ex constitutionib. Hono. & Arca. & Anasta. in. d. l. sicut, & . l. omnes, quæ tam generaliter loquuntur vt hanc speciem satis comprehendant. iuxta regu. l. 1. §. & generaliter. ff. de lega. præsta. Ex quo sequitur præscriptionem. 30. & . 40. annorũ ante Iustinianum introductam fuisse, vt patet ex. d. l. sicut, & . l. omnes. C. de præscrip. 30. vel. 40. anno. Iuriscon. tamen incognita fuit, & Imperatoribus ante conditores illarum. ll. vt annotauit glos. recepta in. l. qui occiderit. 30. ff. ad. l. Aqui. & in. l. Iulianus. 17. ff. ex quibus caus. maior. & in. l. siquis emptionis, verb. veteres. C. de præscrip. 30. vel. 40. ann. Bar. in. l. in omnibus. ff. de actio. & obliga. & scriben. vbique, vt tradit Corn. consil. 38. numero. 10. lib. 1 quanuis dubitãs id inuoluat Bal. in. c. vigilanti, numero. 2. de præscript.

4 Cur autem in hac specie non sufficiat longũ tempus, nec præscriptio ordinaria respondet Paul. hic, & in. l. quicun-

quicunque, infrà titu. 1. & cum eo Corn. eo scilicet quia lex interdicit patri alienationem, ideoque titulus, lege resistente, nullus est. l. quemadmodum. C. de agric. & censit. & præscriptio longi temporis titulum exigit. l. nullo. C. de rei vendi. l. diutina. C. de long. tēp. præscrip. præscriptio autem longissima non exigit titulū. Ego puto Pau. & alios non percepisse rationem & sensum horum: nam patre vendente vel aliter alienante, emptor habet titulum cum bona fide, cùm iustè ignoret rē esse filij, & iustè credere potuit rem esse alienātis, iuxta præsumptionē. l. merito. ff. pro soc. quod in fortioribus terminis notat Bal. in dict. cap. vigilanti, numer. 5. versic. amplius de præscrip. Ergo talis error iustus facti sufficere debet, cùm saltem inducat titulum putatiuum, iustum ad vsucapiendum longo tempore, vt not. Bar. receptus, in. l. Celsus. ff. de vsucap. pro hęred. Nec obstat. d. l. nullo, &. d. l. diutina, quia * loquuntur vbi omninó deest causa vel titulus: quod inducant verba earum legum, quæ etiam procedūt vbi emptor vel alius in quem fit alienatio, sciebat, prohibitionem iuris: tunc enim idem est, ac si nullus sit titulus, cùm desit iustus error facti inducēs titulum putatiuum: & hoc verè probat tex. in. l. si ab eod. 12. ibi. [tuscias.] ff. de vsucapio. quem Barto. & alij ibi non bene sumunt, nec satis expendunt: & hoc respicit reg. l. nūquam. 31. ff. eod. hoc etiam probatur ex. l. secunda. §. si à pupillo, & ibi scribēt. ff. pro empt. & in. l. mandatū distrahendorum. 57. ff. mand.

5 Patet igitur in hac specie, secundum iuris regulas, maximè ante Authen. malæ fidei. C. de pręscrip. long. tem. potuisse procedere vsucapionē ordinariam longi temporis: ob iustū errorem facti, licèt de iure alienatio esset inualida, contra Pau. Corn. & alios. Ex quo sequitur contra eosdem, longè diuersam fuisse rationem, cur hæc iura exigunt in hac specie lōgissimam pręscriptionem, non quia ordinaria procedere non posset, sed qa lex voluit obuiare fraudi patris alienantis bona filij: quia etiā maior erat causa fauendi filijs sub potestate patris existentibus, & facultates suas ignorantibus: cùm pater omnia possideat & administret, nec rationem reddat, iuxta. l. fina. §. sin autem non habet, ibi, [à ratiocinijs.] infra titu. 1. & sic facillimè posset fraus liberis fieri: quapropter iustè lex in hac specie præscriptionē abrogat, quæ rationes non militant in alijs distrahentibus rem alienam.

6 Ex quibus nouè cōprobatur quod contra communem tētaui sup. in secunda par. l. 1. num. 32. vt pater non excusetur à conficiendo inuentario aduētitiorum filij, cùm id vtilisimū sit filio, vt sciat postea quę sua sint, vt que posit alienata vendicare: patri autem non noceat, nec onus sit, vt cōstat ad sensum. Potestque in id subtiliter expendi text. in. l. si libertus sub conditione. 20. §. existimo. ff. de bon. libert. vbi conditio testādi censetur potestatiua & facilis. Ideoque in patrono & filio admittebatur, secundū Barto. in. l. suus quoque. num. 3. ff. de hęred. institu. & in. l. si pater. 2. opposit. & ibi Cyn. colum. 2. & Iason numero. 2. C. de institutio. Sic ergo confectio inuentarij patri remitti nō debet, vt periculum & incommodum filij vitetur, sine onere patris. *

7 Inde etiam infertur, secūda cùm lex iustissimè in hac specie faueat liberis, ideoque remouerit ordinariā præscriptionem, solamque longissimam admittat, procedere eandem

deci-

decisionem etiam si is inquem pater alienauit, bona fide rem habuerit, licèt etiam iusto facti errore iuuetur, quo regulariter vsucapio ordinaria procedit: Hic enim est fauor quem ex causa lex præstat filijs in aduentitijs, quæ solus pater administrat: qđ bene sentit Fulgo. hic, quem sequitur Corne. Idque memoro contra insignes viros Cyn. Alberi. & Pau. hic: magis contra Paul. in. l. quicunque, infr. titul. sequent. malè restringentes text. ad emptorem scientem rem esse filij, & ignorantē ius, nō factum: quod non solum diuinatoriū est, sed etiam contra veram rationem text. qui ita reduceretur ad casum nunquam ferè contingentem, maximè attenta regula l. verius. ff. de probat.

8 Infertur. 3. (si rectè attendatur) notabilis declaratio ad decisionem Authen. malæ fidei, infr. de long. temp. præscri. vbi mala fides venditoris nocet emptori bonæ fidei, ne ei prosit præscriptio ordinaria, sed requiratur longissima: nō generaliter, vt vulgus malè illum tex. citat, sed tantum quādo rei dominus ignorat. Ex præcedētibus enim bene sequitur in hac specie malam fidem patris alienantis indistinctè nocere emptori, siue filius rei dominus, sciat, siue ignoret: vt bene sentire videtur Fulgos. hic. voluit enim ius ex prædictis causis filijs succurrere, qui licet sciant res suas à patre alienari, non facilè possunt cōtra factum patris venire, non solum ob impedimētum potestatis, sed etiam respectu honoris & verecundiæ. Et ita nouè declaratur in hac specie decisio. dict. Authētic. vltra notabil. declarationes Paul. ibi, & plures per Ange. Areti. in. §. sed istę quidem, numero. 12. Institutio. de Action. & in. §. furtiuæ, numero. 3. Institut. de vsucap. latè per Alexa. in. l. Pomponius. §. cum quis. ff. de acquiren. posses. & Bald. de præscript. 2. part. 3. part. quæstio. 12.

9 Infertur quarta, quòd etiam si pater mala fide careat in alienatione aduentitiorum filij, adhuc cesset ordinaria præscriptio, nec filius excludatur nisi per longissimam, cum requisitis huius text. quia licet cessat vna ratio ex parte patris, militant aliæ ex parte liberorū, quibus lex succurrere voluit: ideoque manente altera ratione, lex sustinetur ex vulgari regula. l. si non lex. 83. ff. de hæred. institutio. cū alijs, vt per Ias. in. l. more. num. 18. ff. de acquirend. hæredita. per Rip. in. l. si ventri. §. in bonis: nu. 13. ff. de priuileg. cred. per Tiraq. in tracta. de causa, limi. 22. quod tutissimum videtur, licèt scriben. non exprimant.

10 Infertur. 5. ad decisionem. l. fin. §. sed quia. C. commu. de lega. vbi etiā ordinaria præscriptio longi temporis remouetur in fauorem legatarij vel fideicommissarij: cui heres restituere iubetur: quem text. à simili adducit Fulgos. hic: ex prædictis enim amphatur text. ille, etiam si emptor sit bonę fidei cum iustissimo errore facti, adhuc enim militat ratio fauoris fideicommissarij. Infertur. 6. ex Cyn. Alberi. Paul. & alijs hic, sufficere longissimam præscriptionem, de qua in hoc text. cum errore iuris, putà quandò emptor sciebat rem esse filij, putabatque patrem posse alienare aduentitia filij: quod de iure ciuili dubium non est, secūdum quod præscriptio: 30. vel. 40. annorum effectū habet etiam cum mala fide. l. si quis emptionis. §. primo. C. de præscript. 30. annorū: à fortiori igitur perficietur cum errore iuris, ea enim præscriptio tanto tempore perficitur, nec titulū exigit, vt resoluunt omnes in

 lectur.

lectur. & cõs. pro vt latè refert Boër. decisio. 42. nu. 35. & 38. nec obstant leges iureconsultorum quæ dicunt non valere iuris errorem ad vsucapiendũ, quia ad huc nõ erat cognita præscriptio longissima.

11 Sed dubium est quid dicendũ sit de iure canonico, quod præualet in hac materia, etiam in foro seculari, secundum omnes, in quo multa hinc inde adduci possent. Sed resolutiuè procedendo videtur, primò, asserendum, quòd si ij in quẽ pater alienauit sciebat ius & factum, rem esse filij, & alienationem iure prohiberi nullo tempore præscribere posse, quia tunc malę fidei possessor est, ex mente scribent. vbi sup. & clarius in locis statim citandis. Si autem is in quem pater alienauit, ius ignorabat, sciens rem filij, & putans patrem posse alienare, sic nõ fuit in vera mala fide, tũc plures tenent etiam de iure Canonico sufficere præscriptionem hanc lõgissimam cum iuris errore: mouenturq; principaliter eo quòd causa iniusta & iuris error excusat à mala fide, licèt bonam prorsus non inducat ex gloss. l. secunda. C. si quis ignor. rem mino. textus, & Bar. in l. sed & si lege. §. scire. ff. de petitio. hęred. ita in hac re tenuit Pau. in l. Celsus. colum. 1. ff. de vsucap. & in l. nunquam. in fin. eodẽ tit. & in l. 2. §. si à pupillo, nu. 4. ff. pro empto. & in l. venditionib. C. eodem. Imol. in dicta l. Celsus, & d. l. nunquam: sequitur Afflict. decis. 40. nume. 12. & Rube. cons. 75. Eandem opin. probauit Anto. Butri. quẽ refert Felin. in cap. de quarta, nume. 34. de pręscript. Cornel. con. 277. nume. 6. lib. 4. quam opin. communem dicit Rube. vbi sup. Sed contrarium tenẽt non pauci: idemque Paul consulẽdo variauit, vt tradit Feli. vbi supra nume. 35. & est nimis controuersum & inuolutum apud scribent. vt tradit Balb. in dict. l. Celsus, in 4. nota, numero. 13. tradit Di. Couarru. in c. possessor. 2. parte. § 7. nu. 5. versi. 2. conclusio. & latè Aymon Granet. de antiquit. 4. par. ex nu. 161. Apud quẽ videbis difficile esse discernere quę sit in hoc receptior sententia: ex omnibus autẽ quos viderim Hispa. d. loco & Aymon. & Balb. videntur melius hoc tractasse.

12 Omissa varietate scribent. in hoc difficili articulo, puto verius in nostra materia, etiã iure Canonico, securũ fore emptorẽ ex præscriptione 30. annorũ, cum requisitis huius Authen. etiã si scierit rem esse filij, & iuris errore putauerit patrẽ posse alienare, ex mente Cyn. Alberic. & Pau. hic: quia tunc verè non datur mala fides quam improbat. c. vigilanti, & c. fi. de præscript. Nec erat vero simile patrẽ velle nocere liberis, arg. l. fi. C. de curat. furio. l. script. §. fi. ff. vnde libe. Facit ꝓ emptore potestas patris, quæ in his maior est quã tutorũ vel curatorum, vt probatur ex multis supra in discursu. l. 1. maximè ex opin. Azon. magis communi, quod no sit necessarium decretum: quæ opin. iuuatur ex generalitate huius tex. & d. l. quicunque in fine. titul. 1. iuuatur ex requisitis quæ lex exigit hoc casu, vltra longissimum tempus Ad idem facit tex. in ca. peruenit, de empt. & vendi. vbi hoc lõgissimũ tempus etiam iure pontificio inducit plenum effectum, vt per Imol. & Hispa. Burgens. ibi: per Hispanum Xuarium lege Castellæ, de debitis, foli. 58. Facit quod habemus ex cõmuni opinione præsumi bonam fidem in præscribẽte, glos. recepta in l. penult. C. de euictio. Bar. & alij in dict. l. Celsus, vbi Bal. 3. par. nume. 2. Alcia. regu. 3. præsump. 5. maximè cũ longissimo tẽpore:

re: Boer. decis. 42. nume. 35. Bald. d. l. nume. 10. versic. fit ergo. Quæ opin. posset cõuerti ex resolutione quam addunt Couarru. Balb. Aymo. vbi supra quòd iuris error nõ excuset etiã in præscriptione longissima, quãdo lex resistit ex Bar. in. d. l. sed & si lege. §. scire: & alijs quæ adducunt. Respõdeo tamen quòd lex precedens non tam apertè nec tam fortiter resistit, vt perpetuò indistinctè alienatio irritetur, vt constat ex limitatione recepta, per. l. cum à matre. C. de rei vendic. constat etiam ex d. opin. Azo. recepta, quòd pater sine decreto potest alienare. Procedet autem tutius hæc opin. quando pater fuerit bonis moribus præditus: secus si emptor sciat rem esse filij, & patrem dissipatorem argumen. l. si quis cum sciret, cum ibi notatis. ff. de vsuca. pro emp. Procedet etiã tutius vbi emptor fuerit persona simplex, vt mulier, rusticus, minor, argumen. tex. notab. in. l. cum de indebito, ad med. ff. de probatio. Bart. in. l. non fatetur, num. 12. ff. de confessio. Idem tamen puto in quocunque non iuris perito: at in iuris perito contrarium videtur dicendum, quia nec ei licet ius ignorare, nec est verosimilis ignorantia, ideò magis videretur mala fide emere: iuxta legem professio, cum glossa. C. de municip. patri. & in hac materia notat Socin. nepos cons. 69. num. 49. libr. 1. In iurisperito tamen crediderim etiam procedere hanc opinion: quando aliqua causa facti concurrit, quæ eum mouere posset: putà si pater diligens significauerit alienationem esse ob causam necessariam, vel maiorem filij vtilitatem: argu. l. fin. ff. de vsucap. pro emptore vbi ad ordinariam præscriptionem sufficit color etiam si emptor sciat rem esse alterius, cuius mandato putat eam vẽdi: facit tex. in. d. l. mandatum distrahendorum. ff. manda. Paul. in. l. qui fundum. §. procurator nume. 4. ff. de vsucap. pro empto. facit quod notãt glo. Bar. & alij per. l. si vir. ff. de vsuca. pro dona. quando error facti concurrit cum errore iuris. Bal. d. l. num. 21. vers. 6. limita. latius. D. Couarru. d. §. 7. nume. 10. Puto etiam hanc conclusionẽ tutius procedere in emptione quàm in donatione: emptor enim pretium dat, poteståq; ex multis credere licere patri, rẽ filij vendere, non ita donatarius sciens esse filij: non enim debuit nec potuit credere patrem posse donare res filij: repugnat nanque sensus communis ratioque naturalis & notitia eorum quæ moribus hominum obseruantur: quæ omnia indicant non esse donandum de rebus alienis facit tex. in. l. filiusfam. ff. de dona. text. in. l. fin. ff. de cura. furio. in. l. cõtra iuris. §. filius. ff. de pact. Ex quo elegãter limitabitur iuris regu. quæ in causa emptionis ampliorem bonam fidem exigit: quam alio titulo leg. 2. in princip. ff. de vsucap. pro empto. & iuuatur quod hîc dicimus ex Barto. in. l. penult. ad fin. ff. eodem vbi in simili plus tribuit causæ onerosæ.

14 Posset autem probari mala fides in proposito: si filius ante venditionẽ denũciet emptori, ne emat, iuxta regu. quam notant glos. & scriben. cõmuniter per text. ibi, in. l. si fundum. C. de rei vendic. quem tex. vt singul. extollunt Fulgos. & Paul. Castr. ibi, nume. 1. dicit notab. Bald. in. d. l. Celsus, in. 3. par. num. 13. ff. de vsucap. & est recepta sentẽtia, vt per Feli. in. c. 2. nu. 5. vers. fallit. 6. de præscrip. Matthæ. Afflic. decis. 366. num. 10. & præced. Quæ conclusio communis probari videtur ex ea lege ibi, [vel alio modo malafide contraxit:] quod intelli-

telligunt Bart. Bal. Alberi. nu. 3. Sall. nu. 2. in fin. Fulgo. nu. 3. in prædictis terminis, quando denunciatio fit ante alienationem: nam post emptionem, & possessionem, dicunt omnes non procedere eam l. nec induci malam fidem, per text. in l. penult. ff. de vsucapione pro empto, vbi gl. & Docto: ita communiter intelligunt, & conciliant eam l. cum d. l. si fundum & ita communiter scrib. secundum Felin. & Bal. vbi sup. Alex. in l. de pupillo. §. nunciationem, num. 12. ff. de nou. oper. nunc. Qua in re aduertendum est quod Bal. d. l. si fundum, Fulgo. & Pau. ibi expresim notant, eam l. procedere etiam si dominus rei denuncians ante emptionem, nihil ostendat de iure suo: & ita ex Imol. & alijs tradit Balb. in repet. l. Celsus, nu. 113. vel in paruulis. 3. par. nu. 13. Bar. in l. non solum. §. morte, nu. 43. & ibi Rube. nu. 405. ff. de nou. ope. nun. in quo labitur doctissimus Feli. in. d. c. 2. nu. 6. immemor huius communis declarationis, maleque in contrariũ citans Bart. Ex quo sequitur incautè loqui plures Docto. dum sæpe indistinctè citant d. l. penul. quod denũciatio extra iudicialis non inducat malam fidem: debet enim intelligi iuxta prædictam resolutionem, non autẽ indistinctè vt ipsi per eam. l. loquuntur.

15 Sed hæc hucusque recepta, nõ videntur tuta: & sine dubio assero glo. Bar. & omnes in d. l. penul. minus benè tractasse de conciliatione earum legũ, quæ nullo modo aduersantur: sad ineptius glo. Bar. & omnes in d. l. pen. & alij in loc. supr. citatis, colligunt ex d. l. pen. denũciationem extra iudicialẽ non inducere malã fidẽ post emptionem & possessionẽ. Id enim nõ probat nec probare potest tex. ibi, cuius ratio & decisio aliud lõgè diuersum respicit: nẽpe quod talis denũciatio nihil facit ad interrũpendam vsucapionẽ: quod receptũ est, & benè ad hoc. d. l. pen. citatur à Ias. in. §. pœnales. nume. 119. Insti. de actio. ab Alex. in l. fin. nu. 15. ff. de co per quẽ fact. erit. Quod autẽ in d. l. pen. nullo modo probari posit communis allegatio, & intellectus gl. ibi patet, quia licet ex tali denũciatione induceret mala fides, & verè ostẽderetur possidenti, rẽ esse denũciantis, nõ ob id impeditur continuatio vsucapionis, secundũ regu. iuris ciuilis, vt. l. 2. in fi. eo. titu. & in l. vnica. C. de vsucap. transfor. Vt enim colligi posset cõmunis allegatio, oportebat iuris ciuilis axioma esse, malam fidẽ superueniẽtẽ interrũpere præscriptionem: cũ autẽ contrariũ iure decisum sit necessario sequitur quod dicim⁹, I. C. ibi nihil curare de bona vel mala fide: nec euidentẽ malam fidẽ ibi possidenti nocere. Ex quo cessat ad eam l. ineptus labor Dec. in d. l. velle nõ creditur, nu. 3. vers. sed respõderi. ff. de regu. iur. hæc quo ad d. l. pen.

16 Quo verò ad l. si fundũ, credo cõtra gl. Bar. & omnes verius dicendũ, ex denũciatione ante emptionẽ, nõ induci malã fidẽ quæ impediat vsucapionẽ, nec de iure ciuili nec põtificio: & cõsequẽter in nostra materia denũciatio filij minus impediet longissimã præscriptionẽ habentis causam à patre: & puto contrariũ incautè à nostris scriptũ, deceptis per d. l. quã absq; alio fundamẽto adducũt. Moueor 1. ad nostram speciem, quia in ea datur sola præscriptio longissima (vt cõstat ex text.) quæ perficitur iure ciuili etiam cum mala fide: & secundum plures perficitur cum iuris errore de iure canonico, vt supra deduxi. Cum ergo iuris error nõ impediat hanc præscriptionem in eo qui scit

ſcit rem eſſe filij, minus impediet denunciatio ipſius filij: quæ conſequẽtia à maiori neceſſaria eſt, ſi maturè attendas. Facit. 2. cõtra communem ratio, & regu. iur. ex. l. ſi quis inficiatus. ff. de poſ. quod is cui denũciatur aliquid, non tenetur credere denuncianti, niſi manifeſtè oſtendat vera eſſe quæ dicit: notat Bart. ibi, & in. l. quod te, num. 15. ff. ſi cert. pet. Deci. & Cagno. in. l. qui in alterius. ff. de regul. iur. Boër. Deciſ. 154. & ita in propoſito benè aduertit Feli. immemor. communis opin. in. d. cap. 2. nume. 6. de præſcript. Nihil enim valet quod reſpondet Bal. in. d. l. ſi fundũ. 3. opp. ſicut nec alia quæ reſpondet alijs obiectioni. ex. l. ſi maior. C. de reſcind. vend. vbi talis denunciatio etiam ante emptionem, non tollit bonam fidem. Nec eſt ratio differentiæ an denunciatio fiat à domino an ab alio, quoad credulitatem eius cui denunciatur. Facit. 3. quod videmus iure noſtro improbari credulitatem. l. 1. & ibi latè Iaſ. ff. de eo per quem fac. erit. Quod fortius militat quãdo denuntians ſe dominum dicit, minus enim ei credendum eſt, cum loquitur ad ſuã vtilitatem. l. exẽplo. C. de probatio. Vrget quarta fortiſsimè quod alibi tradunt, immemores huius communis opinio. nõ induci malam fidem, nec impediri præſcriptionem, ſi quis emat à poſsidẽte rem vt ſuam: licèt fama publica & generalis ſit eã rem eſſe alterius: ita enim Bald. in dict. cap. vigilanti, nume. 5. de præſcript. & cum eo Felin. in cap. ſi diligenti, numero. 5. eod. titu. & Afflict. deciſ. 178. num. 2. Faciuntque nimis fundamenta quæ Bal. ibi benè adducit ad ſenſum autem conſtat quod plus deberet obſtare fama publica generalis, quàm particularis vox loquentis ad proprium cõmodum, & conſequenter titulus vel cauſa excuſans ementem contra famam generalem, magis excuſare debet ementem contra leuem denunciationem particularis perſonæ: quod iuuatur ex Barto. in. l. Celſus, nume. 18. ff. de vſucap.

17 Non dubito pluribus placituram hanc ſententiam, cuius fundamenta iuridica ſunt: ſed difficultas eſt in reſpondẽdo ad. d. l. ſi fundum, qua ſcriben. mouentur: ſed cum ratio naturalis & plures iuris rationes ſtent pro hac parte contra communem, cogitaui eam. l. aliter intelligi poſſe, quod ibi vltra admonitionẽ aliud concurrebat, quo emptor cõſtitutus fuit in mala fide, idque non omninò violat verba tex. ibi, [per denunciationem admonentibus:] iunctis verbis inferioribus ibi, [nõ rectè:] vt ſic inferiora verba non inducant conſequentiam male fidei ex ſolis præcedentibus, ſed potius in facto aliquid addant, quod magis colligi poteſt ex alijs verbis tex. ad fi. Vel melius intelligatur ibi nõ poni regu. generalem contra ementes admonitos, nec vllo modo ea. l. ex tali admonitione cenſeat inductã malam fidem quæ vſucapionẽ impedire poſsit: nec de hoc reſpõdet ibi Imperator licet omnes ſcribent. inaduertenter contrarium colligant: imò ſi ibi fuiſſet quæſtio poſt completam vſucapionẽ, ex præcedentibus rationibus & iuris regu. verò ſimiliter reſpõderet Impera. talem admonitionem non nocere: ibi autem rei dominus vt diligẽs fuit in admonẽdo, ita & in agẽdo antequã tempus præſcribendi compleretur. Nec obſtat, ſi inſtet aliquis quod ibi poſſeſſor condemnatur ex mala fide ad reſtituẽdos fructus, & ſic videtur inducta vera mala fides: quia facilius excuſatur reſtitutio fructuum quàm admit-

admittatur vsucapio, secundum omnes, per gloss. 2. C. si quis ignor. rem min. & si. l. §. scire. ff. de petit. hæred. iuncta. l. nunquam. ff. de vsucap. Responde enim ex supra dictis, quod in d. l. si fundum, nõ aperitur ex sola denunciatione inductam fuisse malam fidem & condemnationem fructuũ: idque magis congruit verbis. l. vbi post casum denunciationis, additur alius in versic. [vel alio modo:] deinde quoad fructus additur conditio, ibi, [quos mala fide percepisse probatum fuerit:] quasi non sufficiat denũciatio, aliàs incõgruè staret conditio probandi malam fidem. Quælibet etiam responsio potius admittenda est, ne iuris regulæ offendantur.

18 Notandum autem est ex originali huius Authen. prius dici, alienationem aduentitiorum à patre factam nullam esse, adiecta clausula quã nostri appellãt decreti irritãtis, ibi [erit nec gestũ, nec scriptum quod factũ est:] quibus verbis non obstantibus admittitur præscriptio hæc longissimi temporis. Ex quo posset cõfirmari quod plures tradũt in varijs locis, exclusa præscriptione, non remoueri longissimã. 30. vel. 40. anno. vt per Chass. in locis statim citandis, per Boër. decis. 42. nu. 35. & . 38.

19 In specie autem ex hac consideratione posset comprobari opin. gloss. in. c. 1. §. præterea de cap. Corra. vbi cum in feudalibus tex. dicat nullam præscriptionẽ obstare glos. intelligit de ordinaria, non de longissima, quã non obstantibus illis verbis admittit & ita intelligit similem tex. in. c. 1. §. 1. ibi, [nullius temporis præscriptione.] de prohib. feud. aliena. per Fede. Qua in re mirè variãt scriben. vt per Balb. quem vide in tracta. de præscription. 4. part. quæstio. 12. vbi de hoc agit per octo quæst. & latè Molin. in consuetu. Paris. §. 7. fol. 108. Nimis autẽ in eo articulo feudali variasse Doctor. patet, quia Matth. Afflic. in. d. c. de capit. Corra. nu. 29. dicit glo. communiter reprobari. Ias. vero in. l. 1. nu. 43. C. de seru. fugit. dicit eam glo. notabi. & communiter approbari, & ita Chassan. in consuetu. Burg. Rub. 3. §. 1. num. 16. fol. 100. & rub. 4. §. 18. ad fin. nu. 2. fol. 186. Sed contra glos. est Socin. (malè à Chas. citatus) cons. 86. nume. 8. lib. 1. circa quam glo. variauit Socin. Nepos, qui eam probat cõs. 115. nu. 34. lib. 2. quam reprobat cons. 86. nu. 19. lib. 1. qua in re sæpe à nostris citatur text. in cap. 1. §. si quis per. 30. tit. si de feu. fuer. controuer. int. dom. & agna. sed text. ibi magis agit de præsumptione quàm de præscriptione: nec loquitur vbi feudum alienatur contra prohibitionem, & tandem habet quod possesio & vniformis recognitio per. 20. annos sufficiat pro inuestitura vel titulo: vt alias per gloss. & Doctor. in. l. 2. C. de iur. emphy. Sed hęc maiori examine indigebant.

20 Ego autem puto Impera. prudenter declarasse, hoc casu admitti præscriptionem lõgissimam: cum enim in. l. præced. magisque in origi. Authen. alienatio in hac specie omninò irrita dicatur, & præscriptio indistinctè excludatur, tutius erat intelligere, etiam lõgissimam præscriptionem excludi, vt verbis legis seruiamus: iuxta in. l. 1. §. si is qui nauem. ff. de exetcito. actio. & regu. l. 1. §. & generaliter. ff. de lega. præstan. Idq; maximè iuuatur attento quod Iustinia. in. d. Authẽ. loquitur post leges illas quæ præscriptionem lõgissimam introduxerunt iam sibi notissimas: quibus non obstantibus reijciendo omnẽ præscriptionẽ, sentire videretur, etiam de longissima. Idque iuuatur ex mul

ex multorum traditione, qua habetur vbi remouetur omnis præscriptio, nullam admitti nisi centennariam: vt per Felin. in rubr. de præscriptio. ad fin. Afflict. libr. 3. constitut. rubric. 31. numero. 18. Capi. decisio. 4. numero. 20. faciunt plures casus quibus omnis præscriptio etiam longissima remouetur, per Chassan. in dicto lib. rub. 13. §. 8. latius per Balb. in. 1. par. 7. par. in princ.

21 De effectu tamen longissimæ pręscriptionis, qua omnis actio tollitur, notanda sunt verba tex. in. d. l. sicut, &c. d. l. omnes: quib. etiam iudicis officium tollitur. secundum glos. d. l. sicut, verb. [persecutione:] quã extollit Bal. ibi. & in. l. 2. nu. 8. C. de execut rei iudic. Ias. in. §. rursus, nu. 12. Institu. de actio. latius Balb. de pręscrip. 4. par. 4. par. q. 30. Quod in iure adeundi & immiscendi & petẽdi legitimã, & in iure dicendi nullum, & in multis alijs, plenè & vtiliter ad ornatum earum legũ, tradit Tiraq. de retract. ligna. §. 36. glos. 2. ex nu. 37. cui in reductione ad arbitrium: adde Afflict. decis. 132. & in decreto Afflict. deci. 345. & in sententia eundem decisio. 178. numer. 5. & Rebuf. 3. tom. pag. 307. num. 5. & aliqua per Boër. decisio. 329.

22 Ex decisione huius text. & ex sup. dictis infert tutius procedere quod tradit Pau. in. l. fi. §. sed quia, col. 1. & col. 3. C. commu. de lega. vt in re subiecta restitutioni, alienariq; prohibita, non excludatur pręscriptio longissimi tẽporis. tex. enim ibi non generaliter nec indistinctè omnẽ præscriptionem ex cludit, sed longi tẽporis tantùm: & ita Ias. ibi, & in cõsi. 57. col. penulti. libr. 1. & est recepta opinio secundum Corn. cons. 117. lib. 1. & consilio. 294. ad fin. libr. 3. Balb. de præscrip. 5. par. 5. par. q. 4. nu. 4. versi. sed Paulus. Anto. Gome. l. Tauri. 40. nu. 90. Gratus consil. 21. num. 36. lib. 2. Rip. in. d. §. diui. nu. 113. Cro. num. 140. Loaz. nu. 191. Alcia. nu. 47. Cro. consil. 38. numero. 10. libr. 1. & gloss. consue. cathalo. pag. 240. colum. 2. Ex qua resolutione saluatꝰ, & in præscriptione longissima, receptior manet opin. Barto. in. d. §. diui. col. final. nu. 22. vt in materia text. ibi in bonis familiæ relictis, alienarique prohibitis, non tollatur præscriptio longissimi temporis: licèt nimis id inuoluant ordinarij & repetẽtes ibi: Alex. nu. 28. Ias. 1. lectu. nu. 114. & in ij lectu. nu. & alij vbi supra. Et ita vitabitur quod cõtra Bar. in. d. locos notat Imo. in. l. vbi lex. ff. de vsucap.

23 Inde vtiliter infertur ad quæstio. an in bonis maioratus (vt vocãt) vel similibus perpetuò familię relictis, secuta alienatione, detur præscriptio: in quad. Hispa. in dict. leg. Tauri. 40. nu. 90. cum Pau. vbi sup. resoluit non procedere præscriptionem ordinariã, admitti tamen longissimã. Quod vltra eũ satis colligitur ex Corn. Ias. Rip. & nouioribus sup. nu. pręced. & ita resoluit Socin. cons. 47. nu. 16. lib. 3. cum solo Bar. in. d. §. diui, & cũ Socin. Tiraq. de primoge. q. 30. Qua in re cauendum est à multis qui in hac q. confundunt ius primogeniturę & proximitatis, cũ inspectione rerum vel bonorum: cùm inter hæc longa sit differentia, vt colligitur ex Tiraq. d. q. ad fin. & melius aduertit Molin. in consue. Paris. §. 8. gloss. 3. quæst. 5. numero. 29. ad fin. confirmaturque ex doctrina Bar. in. l. is potest, colum. 2. nume. 8. ff. de acquir. hæred. Et ex his quæ dixi sup. in. 2. part. Rubric. fol. 26. Sed hoc magis infrà declarabitur. In quibus aduerto non posse nõ esse maximam difficultatem & varietatem, vt est apud scriben. omnes,

qui

qui vix se explicant, dum genericè tractāt, an prohibita alienari, possint vsucapi vel præscribi? quæ generica tractatio semper periculosa est in iure, potiusque descendendum est ad particularia, & in singulis rationem inuestigare, quæ aliquando euincet, vt prohibita alienatiōe impediatur vsucapio, prout vbi datur fraus vel mala fides, maximè attento iure canonico: vel durante minore ętate alienantis cōtra prohibitionem iuris: vt in.l.3.C.quibus non obijcia.long. temp.præscript. & in.l.primo. C.si quis igno.rem min. cū traditis à glo. in.l.1.C.si aduers. vsucap. Aliquādo autem ratio prohibendæ alienationis, nō comprehendit alienationem legalem ex vsucapione vel præscriptione, sed tantùm ex donatione vel alio contractu, vt statim multis ostē dam. Aliquādo prohibitio alienationis irrat titulum, vt tollatur præscriptio ordinaria, nō longissima, prout
* in nostro text.& in casu.d.l.fin.§. sed quia. C.commu. de lega. cum supra adductis. Et hæc resolutio addenda est ijs quę bene tradit Bal.in.l.prima, nu.19.C.de serui.fugiti. Salic. in.l.fi. ad fi.C.in quib.caus.in integr. restit. non est neces. Panor. in.c.cum non liceat, numero.7. de pręscrip. Bal.in dict. tract.5.par.5. quæst.4. Ex quibus inferri posset in specie ad.quæst. in qua Doctor. variant. an impediatur vsucap.rei ecclesiasticæ alienatæ sine solennitate, contra iuris prohibitionem? per Felin. in.c. de quarta, numero.35.de præscrip. Nec tutum est quod in ea.q.quasi receptum tradit Aymon. Craue. de antiquit.4. par.numero.164.vbi scribit non impediri tunc præscriptionem, sufficereque iuris errorem: sed contrarium tenent plures vt per D. Couarru. in cap.possessor, secūda par.§.7.& Balb. in.l. Celsus.1.par.nu.15.in quo articulo nō est omittēdus tex.in.l.2.§.si à pupil.ff.de vsu.pro empt.

25 In eadem.q.genericè tractata, mihi verior videtur opi.Bar. in. d.§. diui, nume.22.contra glos. in multis locis, & cōtra quāplures citandos infr. nu.29.vt prohibita alienatione, regulariter nō prohibeatur vsucapio vel præscriptio, ex his quæ Barto. ibi adducit licèt sibi contrarius fuerit in.l. vbi lex.ff. de vsucap. moueorque.1. quia videmus rem litigiosam alienari nō posse.l.1.cū sequen. de litigio. eandem tamen posse vsucapi, vt in.l. 1.C.de præscri.long.tem. & ibi Pau. ad fin. agnoscit glos. in.l.alienationis verbum: & in hāc partem hoc cum alijs argumentis expendit Tiraq. de primoge.quæstio.30.nume.3. Facit. 2.pro hac opin. text. in.l.3.ff. de diuers.& tēpor.præscri.vbi aliqua prohibita alienari, vsucapiuntur longo tempore: cui.l.non satisfacit Imo.in dicta.l.vbi lex. Fulcitur.4.quod videmus Iustinianum in multis, quibus ante eū erat prohibita alienatio, nouè introducere, ne longi tēporis præscriptio locum habeat: vt in.d.l.fi.§. sed quia.C.cōmu.de lega.& in.l. fin. C.in quib.caus.in integr.resti. quasi manifestè doceat prohibitionē alienationis solam nō impedire præscriptionem: necessumque fuisse id nouè addi. Iuuatur.4.quia vsucapio etsi aliquando censeatur species alienationis, à lege tamen introducitur, & necessitatem iuris habet: vt in.l.1.& 3.ff.de vsucap.ideoque necessaria appellari debet, & cōsequenter nō tollitur, licèt generaliter alienatio prohibeatur: iuxta tex.& Alberi.in.l.alienationes.13.ff. de famil. ercisc und.l. primi.ff. de fund. dotal. cum ijs quæ tradit Afflic. in capit.primo.notabi. 13.de prohib. feud. alie. per Federi.

ex nu-

ex nume.73. & latè Tiraq. de retrac. lib. primo. §. primo. gloss. 14. ex num. 8. & Aymon. cons. 115. Ias. cons. 44. libro primo, & notabiliter Hispan. Auenda. respon. 13. Probatur. 5. quia res minorum concurrente bona fide, tituloque cum errore facti, vsucapi possunt, saltem postquàm cessat minor ætas, vt in dict. l. prima. C. si quis igno. rem minor. & in dict. l. 3. C. quib. non obijc. long. temp. facit tex. & Paul. in. d. l. secunda. §. si à pupillo. ff. pro emp.

26 In specie autem ex his in fero ad * bona subiecta restitutioni, vt non solùm hodie in eis admittatur præscriptio lõgissima, secundũ Paul. & alios supra citatos. Sed nouè cõtra omnes dicendum sit, ꝙ ante Iustinia. in. d. l. fina. §. sed quia. C. commu. de lega. concurrente titulo & bona fide necessariò procederet ordinaria vsucapio vel pręscriptio: quod satis colligitur ex multis legib. ff. de vsucap. & de vsucap. pro empt. cùm Iurecõsulti regulariter ex venditione rei alienæ, vel ad alium pertinentis, cum bona fide emptoris vsucapionẽ admittebant: idq; suadetur ex regu. l. Claudius, lege Clauibus. ff. de contrahen. emp. Maximè cùm ante ius nouissimum mala fides alienantis nõ nocebat emptori, vt notissimum est, & supra diximus. Et in terminis pro hac * sententia videtur stare tex. (cuius nõ video meminisse vllum ex scribent. in tot locis sup. citatis) in. l. Sticho. 36. ff. de vsufruct. lega. vbi in fortioribus terminis hæres legatarij bona fide possidẽs, vsucapit rem quæ ex pręcepto testatoris mortuo legatario, alteri restituenda erit: & sic pro Bar. in dicto. §. diui, nume. 22. qui tamen secundũ ea quæ allegat, non percepit esse in hoc agnoscẽdam differentiã inter Iustinianum & Iureconsultos.

27 Quibus retentis, non obstant iura quæ contra Barto. adducuntur à multis in. d. §. diui. ab Imo. in. d. l. vbi lex, & alibi sæpe. Inter quæ citatur. l. 2. C. de vsucap. pro empto. quam ibi in contrarium generaliter summat Paul. post alios: nam ad eam. l. nõ malè respondet Barto. & aliter intelligitur vt per Ias. in dict. §. diui, num. 21. & Rip. num. 35. & ibi nouiores: & Afflict. decis. 331. ad fin. poteſtque ea. l. intelligi, secundum alia iura sup. adducta de præscriptione in rebus minorum: vt nõ obscurè sentit ibi glos. in vltimo scholio ibi, [item quia pupilli:] prorsusque reijciendum est quod ex ea. l. malè notabat Bal. in. c. si diligenti, nume. 8. de præscrip. colligẽs ex prohibitione testatoris, omnem emptorem constitui in mala fide: quod naturali rationi, & iuris regulis aduersatur. Emptor enim ignorãs talem prohibitionẽ testatoris, verè est in bona fide: vt patet ex. d. l. Sticho. ff. de vsufr. lega. & ex regu. l. q̄d vulgo. ff. pro empto. solaque prohibitio testatoris nõ potuit impedire effectum legis: ex regu. l. nemo potest. ff. de legatis primo, vt bene aduertit Æmil. Ferret. in dicto. §. diui, nume. 127.

28 Minus obstat tex. qui vbique malè citatur, in. l. vbi lex. ff. de vsucap. vbi glo. Bar. & alij malè colligunt cõsequentiam, vt prohibita alienatione impediatur vsucapio: & ita sæpe scribent. vt per Corn. cons. 294. nu. 9. lib. 3. Alciat. in. l. alienationis verbum: & ibi nouissimus Brech. ff. de verbo. signifi. in quo errore sunt & alij, vt colliges ex allegatione Tiraquel. de retract. libr. 1. §. 1. gloss. 9. nume. 247. & cum his Anton. Gome. d. l. 40. nu. 90. in princip. gloss. ad consue. cathalo. pag. 240. colum. 2. quam allegationem erroneam esse patebit ex litera.

dicta

dict.l. cuius sunt verba,[vbi lex inhibet, vsucapionẽ, bona fides poſsidẽti nihil prodeſt.] Vides igitur ibi non probari conſequentiam,ex prohibitione alienationis impediri vſucapionem,ſed tantùm diſponi,vbi lex inhibet vſucapionem,intelligendum eſſe vſucapere non poſſe etiam poſſeſſorem bonæ fidei: vt in multis in quibus poſſeſsio cũ titulo & bona fide & omnibus requiſitis, nõ prodeſt ad vſucapiendum:per Balb.1. part. ſexta parte.Chaſ.in conſuetu. rub.13.§. 8.fol.375.quaſi dicat.I.C.quòd cùm poſſeſſor malæ fidei non vſucapiat, ex regulis iuris notiſsima: ineptum eſſet putare, legẽ aliquo caſu ex profeſſo inhibentem vſucapionem,referendã fore ad eam quæ ſine tali prohibitione procedere non poſſet. Et ita cauendum eſt à vulgari allegatione illius.l.quam melius citat glo.in.l. ſi fundum.ff. de fund.dota.

92 Nec obſtat tex. qui deterius intelligitur, & allegatur in.l. alienationis verbum.28.ff.de verborum ſignificatione, quam ſemper notauit gloſ. ad erroneam illam conſequentiam ſup. confutatam: vt patet ex gloſ. in. d.l. vbi lex:& in.l.ſi.C.ex quib.cau. in integ,reſti.glo.in.l.3.C.quib.nõ obijci. long.temp.pręſcri.gl.in.l.1.C.ſi quis ign.rem min. Alex.& omnes in.d.§. diui:Pano. in.d. c.cũ nõ liceat, nu.7. Dec.conſ.445.nu.28.Afflic. deci.13. nu. 5. plures per Tiraq. de retract. ligna.§.1. glo. 9. nu. 246. & ſeq.& fere nemo eſt ex ijs qui hucuſq; in ius ſcripſerunt qui eam.l.ita nõ citet, vt prohibita alienatione, prohibeat vſuc. quaſi ſpecies alienationis: quod tamen verum non eſt,vt conſtat ex iuribus & rationibus ſuprà adductis. Nec ea.l.intelligi debet negatiuè,vt negata alienatione tollat vſucapio. * Verus igitur ſenſus illius.l. eſt iuxta tenorẽ literę,vt negligens & patiens contra ſe perfici vſucapionem, dicatur quodammodo alienare & cõſentire in amittenda re ſua, idque non ſẽper,vt conſtat ex verbis illius.l.ibi, [vix enim eſt vt non videatur alienare,qui patitur vſucapi,] quod ibi dicitur contra negligentes: vt etiam inquit tex.vbi not.Ange.in. Auten.de tempo.non ſolut. pecu.in princi.colla.7.[ſi tacere elegerit,palam eſt noluiſſe:] facit text. in.l.ſi ea quæ.C. qui accuſ.non poſſ.& in.l. 1.§. fina.ff. ad Tertulia.& in.l. 1.§. quibus, &.§. ſequen.ff.de ſucceſſor.edic.ibi,[noluerit,vel diebus ſtatutis,] & ibi, [tempore ve repudiatione.] Ita enim iuſtificat lex pœnam qua afficit negligẽtes:faciunt quæ tradit Afflict.deciſi. 13. Tiraq. de retra.conuen.§.primo, glo.2.nu.49.

30 Pater igitur in.dict.l.alienationis, nullo modo probari ꝓhibita alienatione,prohiberi præſcriptionem,ſed tantùm exaggerari negligentiã patiẽtis vſucapionem. Nam & talis negligens non conſentit in amittendare ſua,idque negari non poteſt in ignorante, vt conſtat ad ſenſum, & regu.l.ſi per errorem. ff.de iuriſ. om. iu.not.Alex.in.§. diui.nu. 28. Æmil. Ferre.in.l.3. nu.6. ff. de vſuc. ſed etiã ſciens & negligens verè non conſentit, nec effectus præſcriptionis ex cõſenſu ipſius inducitur,ſed magis à lege iuſtis de cauſis: ideoque cum conſenſum fictum appellat glo. in.l. 2.in fin.C.quæ ſit long.conſue. Alberi. in l.ſi pupillus. ff.de adminiſt. tuto. Areti.in.l. Clodius, colum.2.in fin. ff.de acquir.hæred.Et ideo Docto. parum in hoc ſibi conſtantes,alibi ſæpe tradunt,eum cõtra quem præſcribitur, nullo modo conſentire, cum glo. in. l.1.§.fi.glo.fi.ff. de dolo:quam extollit Bal.in.c.ad audientiã,nu.3.de pręſcrip.

ſcrip. & in l. cum quis, num. 10. C. de iur. & fac. ignor. dicit ſingul. Iacob. à S. Georg. in l. vnica, in fin. C. ſi commu. eademque cau. & plures per Tiraq. de retract. ligna. §. 1. gloſ. 9. num. 250. Sed & in negligẽte adiecit I.C. temperamẽtum in illis verbis, [vix] &, [videatur:] vt ſignificet nõ eſſe verum cõſenſum, nec ſemper in negligẽtia fundari vſucapionem: quia ea etiam contra ignorãtem perficitur, vt in l. fin. C. de præſcrip. long. temp. & ita ſentit Bald. hîc: tradit Balb. de præſcrip. 1. part. q. 5. num. 3. & 5. vult Bar. in l. ſi ab hoſtibus. §. fin. col. 6. nu. 11. ff. ex quib. cauſ. maio. dum hãc l. citat: & Iaſ. in §. rurſus. num. 22. Inſtitu. de action.

31 Nec in ea reprobabilis eſt reſolutio quã tradit Bal. in l. 1. C. de in integr. reſtitu. vbi inquit, quòd in admittẽdo iure non quæſito, præſumatur cõſenſus eius contra quem vſucapitur, nõ autem in iure quæſito: & ita Pau. Alex. & Aret. ibi: vt ita intelligantur iura ſup. citata, maximè dict. l. alienationis. & ita Alex. ad Bart. in l. bonorum. ff. rem rat. habe. addit Dyn. in regu. rati habitionem. Sed hi patres inaduertenter id ſcripſerunt, quia licèt potentius ſit ius quæſitum quàm * querendum, illa tamen l. & alia iura, apertè loquuntur de iure quæſito, & de re propria amittenda ex vſucapione. Ex quibus prorſus reijciẽda ſunt aliqua in propoſito tradita à Ioan. Haniba. in Rub. ff. de vſucap. nume. 37. & 39. & ſequen.

32 Quæ interpretatio ad l. alienationis, confirmatur ſimili exaggeratione tex. in l. Imperatores. 34. ff. de iure fiſ. ibi, [tu te huic pœnæ ſubdidiſti:] quæ verba malè à multis percipiuntur, quaſi I.C. ibi ſignificet pœnam imponi ex conſenſu delinquentis: quod falſum eſt, vt patet ad ſenſum, ſentit Bar. in l. 1. nu. 11. ff. de cõdic. ex leg. notat Paul. & Iaſ. in l. ſi tibi decem. §. quædã. ff. de pact. in Authen. ad hæc col. 4. nu. 9. C. de vſur. & tanquam receptum id tradit, Hiſpan. Pala. in repe. Rubri. §. 66. nu. 24. & Bald. de præſcrip. 1. par. q. 7. & practi. Cancel. pag. mihi. 88. & latè tractat Fort. in l. legitima. ff. de pac. Gome. in. §. omnium, inſtit. ne actio. Richer. in Rubr. ff. de verb. oblig. num. 118. Vides igitur ibi allegari conſenſum delinquẽtis ad iuſtificationem pœnæ legalis: vt etiam notat Aldobran. in §. ius autem, num. 22. Inſtit. de iur. natur. non autem quod delinquens verè conſentiat pœnæ legali: vult enim delinquere, ſed non pœnã pati, vt not. Paul. in l. quam Tuberonis. §. fi. ff. de pecul. & ita intelligi debet tex. in l. fin. C. ad leg. Iul. maieſt. ibi, [quodammodo ſua mente punitur:] ita etiam intelligi debet gl. quæ à multis nõ bene citatur, in l. 1. §. beſtias, verb. [onerari,] ff. de poſtul. Vt meritò damnãda ſit traditio eorum qui ex verbis d. l. Imperatores, & d. gloſ. ineptè ſcribunt contra ſupr. dicta, & cõtra communem ſenſum, delinquentem conſentire pœnæ legali. Vnde cauendum eſt à Fabr. in §. furiorum, Inſtit. de oblig. quæ ex delic. naſ. ab Areti. in §. ius autem. num. 7. Inſtit. de iur. natura. à Floria. in l. inde Neratius. §. fi. ff. ad le. Aqui. à Bar. in Authen. de nõ alien. aut permut. §. quia vero. 2. à Iaſ. in l. 1. §. ſublatã, in vtraque lectu. ff. ad Trebel. ab Alcia. regu. 3. præſum. 33. nu. 4. cõtra quos poteſt etiã induci l. 1. ff. de bon. eor. qui ant. ſentẽ. ſed clarius l. 4. in princip. ff. de actio. & oblig. vbi ex maleficio, non ex conſenſu reſultat obligatio pœnalis, magna quidem ratione, vt inquit text. in l. ſi à reo. §. illud qđ vulgo. ff. de fideiuſſo. facit text. in l.

bona fides. ff. de poss. vers. [nam malè meritus:] & ibi notat Pau. vt sic ratio naturalis & vtilitas publica pœnam inducant cõtra voluntariè delinquẽtem, pœnæ autem nullatenus cõsentientẽ: & ita sanius intelligetur Bart. in l. ex hoc iure, nume. 15. ff. de iust. & iur.

33 Dum tex. hîc exigit præscriptionẽ longissimam, nec breuiorem admittit contra filium, cuius aduentitia pater alienauit, intelligitur in rebus in quibus pater habet vsumfructũ: quia tunc militat ratio excusans filiũ quia agere non potest: cum verò pater vsumfructum non habet, cessat ea ratio, secundum communem traditionem in §. necessitate. l. fi. tit. sequen. vbi latè, Deo dante, tractabimus. In his igitur in quibus patri vsusfructus negatur, admittitur contra filium ordinaria vsucapio, seu præscriptio: & ita notat Bald. hîc, ante nu. 1. & idem sentit apertè: idem Bal. in l. 1. nu. 21. oppo. 21. C. qui admi. quo non relato, idẽ tradit Balb. de præscrip. 1. par. 6. nu. 15. in princ. cũ Bar. qui hoc probat. in l. 3. §. vsuras. ff. de contra. iudi. tut. & ita Paris. in c. ex trãsmissa. nu. 17. de præscrip. & hæc opin. videtur satis iuuari ex tex. hîc, dum continuatur ad l. præc. in qua solùm agitur de rebus in quibus pater habet vsumfructum & cõsequenter in alijs obseruãda erit reg. iuris admittens ordinariã præscriptionem.

34 Posset etiam vltra omnes tentari alia limitatio ad hunc textum, vt ordinaria præscriptio sufficiat cõtra filium, postquam exierit è potestate patris, cũ tex. hîc exigat præscriptionem longissimi temporis, numerandam à tẽpore quo sui iuris factus est. * Quæ limitatio applicari posse videtur, quando is qui à patre causam habet, in alium alienauerit, in quo concurrãt necessaria ad vsucapiendum. Verba enim huius text. solùm respiciunt eum qui à patre alienante immediatè causam habet: vnde non videntur trahi posse ad speciem hanc, non solùm quia diuersitatẽ facti, sed quia diuersam rationem continent: quod patet, quia pater alienans rem filij, dolosè id facere cẽsetur, vnde titulus & possessio habẽtis causam ab eo, aliqualiter vitio afficitur: & hoc iure nouissimo malafides venditoris nocet emptori, vt non possit præscribere nisi longissimo tẽpore. d. Auth. malæfidei. C. de præscription. long. temp. At bona fide emẽs ab eo qui etiã bona fide emit à patre, facilius vsucapere debet, cum in eo cesset dispositio. d. Auth. malæfidei. Cuius reg. ita limitatur à Paul. ibi, nume. 3. limit. 4. quem sequuntur Aret. & alij suprà lati, nu. 8. notat Bar. in l. Pomponius. §. 1. num. 2. ff. de acquir. poss. ibi, [itẽ loquitur de primo emptore qui emit à malæfidei possessorẽ.] & est recepta declaratio secundum Balb. de præscript. 2. par. 3. par. q. 12. numero. 7. limi. 3.

35 Quod etiã cõfirmatur ex eo quod alibi tradunt Doct. circa bona subiecta restitutioni, in quibus vidimus sup. nu. 22. Iustinianũ excludere ordinariã seu longã præscriptionẽ, & scribentes solam longissimã admittere: & ita Paris. in c. cũ non liceat. nu. 18. de præscrip. Gra. cõs. 21. nu. 36. lib. 2. sed hoc intelligũt in emptore & aliõ habente causam immediatè ab hærede: tertius enim habẽs causam ab alio etiam habentem rem ab hærede, ordinariè vsucapiet: vt not Bal. in l. in prin. C. de vsucap. pro emp. clarius tradit. Paul. in l. fin. §. sed quia col. 3. vers. aduerte. C. cõmu. de leg. quẽ sequitur Ias. ibi, & alij quos refert. & sequitur Balb. de præscrip. 5. par. 5. par. q. 5. Ean-

q.5. Eandem opin. probat Paris. cons. 81. num. 44. lib. 2. Crot. in rep. §. diui; nu. 143. alij ibidem, & Rip. num. 115 col. pen. licèt contradicat Hispa. Anto. Gomet. l. 40. Taur. nu. 99. per tex. (qui parum vrget) in l. si fundũ. ff. de fund. dota. & pro hac communi declaratione vrget tex. in. l. 3. C. quod me. cau. ibi, [si modo qui secũdo loco comparauit, longæ possessionis præscriptione monitus nõ fuerit;] iũcto principio ibi, [si vi vel metu:] & ibi, [emptor eum alij vendidit,] vbi tamen glo. & Doct. id inuoluũt: tradit aptè Tiraq. de retract. ligna. §. 1. glo. 9. nu. 14. Sic alibi videmus restitutionem actionemque facilè dari minori læso, cõtra eum qui cum eo cõtraxit non ita aduersus tertiũ habentẽ cau. ab eo cui minor vẽdiderat, text. in l. planè. 15. cum prece. ff. de minor tradit Alex. cons. 67. li. 5. extollit Hispa. Xuar. allega. 21. ad fi. explicat Couarru. lib. 1. resolu. c. 6. nu. 7. Ex quibus satis fundari videtur noua hæc limitatio: sed liberũ cuique sit fauore filiorum ab ea recedere.

36 Habet tex. hîc, præscribentem cõsequi dominium, vt patet ex illis verbis, [quo possessor dominus fit:] variarunt antiqui & nouiores. Marti. (cuius opiniones sæpius reijciuntur) tenuit indistinctè ex vsucapione vel præscriptione acquiri dominiũ directum: sed antiquiores crebrius cõtra dixerunt, vt refert glo. hîc, & in alijs lo. & licèt hîc aliqualiter inuoluat, alibi sæpe apertè distinguũt inter vsucapionem mobiliũ, in qua fatetur acquiri dominiũ directũ, & vsucapionem seu præscriptionẽ immobilium, ex qua inquit solum vtili dominium acquiri, vt sic directũ nõ auferatur à primo domino. quã distinctionẽ probat gl. hîc, & in l. traditionibus suprà de pact. & in princ. Instit. de vsucap. & ita Bar. hîc & alibi sæpè: & hæc est communis opin. maximè Italorũ, vt asserũt Ias. Dec. Cur. Alcia. in d. l. traditionib⁹: Feli. in rub. de prescrip. nu. 5. & ibi latissimè Bero. ex nu. 15. Bal. de præscri. 2. par. 2. q. vbi repetit plenè scripta à Feli. vbi sup. & ibi tradit effectus huius inuestigationis. Verè enim parũ referre videtur directum an vtile dominium præscribenti acquiratur, vt tradit Alci. in rub. de præscri. nu. 30. Et satis colligi videtur ex doctrino. I.C. in l. act. 49. ff. de nego. gest. ibi, [nec refert an directa quis, an vtili actione agat:] & ibi, [cũ vtraque actio eiusdẽ potestatis est, eundẽque effectũ habet: quã. l. ornat. Gerar. nota. 39. Forcat. dialo. 63. Mãtua. in enchirid. c. 256. *

37 Opinionem vero Mar. vt præscriptione acquiratur dominiũ directũ, frequentius probarunt Doct. Galli: maximè Pet. à bella pert. cuius opin. nõ displicet Cin. hîc, eamq; sequitur Fulg. nu. 3. eandemq; de iure veriorẽ putat Imo. in l. 3. ff. de vsuc. & Corn. hîc, Faber. Stepha. & aliqui, in. d. princ. Insti. de vsuca. & Curt. in. d. l. traditionibus, nu. 14. & nu. 18. Dec. nu. 9. idem Dec. in l. fin. col. 1. & 2. C. de edic. diui Adri. toll. & eandẽ veriorẽ dicebat Cuma. vt refert. Anto. Nicel. in concord. gl. 84. & ita verè Cuma. in d. l. 3. ff. de vsuca. nu. 1. vbi etiã addit modici esse effectus eã Docto. controuersiam: & hanc partẽ contra glo. cõmunẽ, latè probat Ioan. Igne. in l. cõtractus, ex nu. 117. & nu. 132. ff. de regu. iur. & multis vrgentibusq; fũdamentis Æmil. Ferret. in. d. l. 3. ex nume. 20. ff. de vsucap. & prolixè Ioa. Hanib. in rub. ff. de vsuca. ex nu. 82. & hanc opin. magis probat Alci. in. d. l. traditionibus: & in. d. rub. de præscript. & in commenta. de quinque ped præscri. sed apertius eã probat

bat in.l.vt sunt.230.ff.de verb.signifi.Cora.in miscella.& in lectu.de seruitu.Mota.in. d.l. traditionibus: Baro.in.d.prin.Institut.Conra.de contrac.& hos.4.extensius refert.D.Couarru.in ca.possessor.3.par. in princ. numero.2.vers.cæterum:vbi pro hac parte multipliciter cum iudicio arguit. Ex quibus hęc pars ratione superior, numero etiam authorum nõ inferior videtur.

38 Mihi verissima videt opinio Mart. contra glo.1. quia ratio & potestas.l. * inducentis vsucap. manifestè suadet præscribentem omnino fieri dominum, nec aliud dominium manere penes eum cõtra quem pręscribitur. Aliter enim maneret adhuc aliqua in certitudo & causa litiũ contra.l.fi. ff.pro suo.2.cõtra glo.& Bar.& sequaces vrget. nam fundamenta quæ ab eis adducuntur vt ex præscriptione immobilium non detur dominium directum necessario idem euincerẽt in vsucapione mobilium:inqua fatẽtur glos.Bar.& omnes,dominium directum acquiri. Ergo idem dicendũ est in præscriptione immobilium. 3. pro hac parte vrget,nullam.l.adduci pro contraria, quæ præscribenti tribuat vtile dominium, nec ea differẽtia vtilis & directi dominij satis tuta est. 4. vrgent multa iura quæ habet per vsucapionẽ mobilium & immobilium dominium acquiri. l. 3. ff. de vsucapio.l.acquiritur.10.§.nõ solùm ff.de acquir.rer.domi. quæ iura, & alia,simpliciter loquũtur de dominio quod secundũ vulgares traditiones, directum intelligitur per. l. 1. §.qui in perpetuum. ff. si ager vecti. peta. 5.stringit.d.l.3.quia apud Iurecõsultos vsucapionis verbum mobilia & immobilia comprehendit,vt omnes fatentur, & melius nouiores cũ Alci. probatque insignis D. & præceptor meus M. Azpil. Nauar.in suo excellentissimo Manuali confes.c.16. nu. 85.& tamẽ.d.l.effectum dominij pariter tribuit vsucapioni in vtroq; casu: vt sic reijcienda sit inepta differẽtia glo.& sequacium inter vsucapionem mobilium,& præscriptionẽ immobilium.6.idem fundamentũ magis stringit in.§.1.Insti.de vsuca. vbi tex. inquit, pariter circa mobilia & immobilia vsucapione acquiri dominium. Ergo non minus directum in vna quàm in alia specie, ne vnũ idẽque verbum ad duo pariter relatũ, diuersimode intelligatur,iuxta text. & ibi Bar.in.l.fi.C.de senten.ibi, [cũ enim simul vtrumque vocabulũ:] & vulgarẽ regu.l. iam hoc iure. vbi Ias. ff.de vulga.7. stringit etiam tex. d.§. ex verb. [prioribus dominis,] quasi dicat quòd post præscriptionem nõ sunt domini qui erãt, sed qui vsucapiunt.8.facit. quia vbi lex noluit vsucapientem fieri dominum,id expressit vnico casu in pręscribente longissimo tempore mala fide, cui tunc solam exceptionem,non dominiũ nec ius agẽdi tribuit.l. si quis emptionis. §.1.C. de pręscri. 30.vel.40. an. 9. vrget quod iura dicunt ita acquiri dominiũ ex præscriptione sicut ex contractu.d.l.traditionibus:præsuppsito quod proximè dixi,vsucapionis verbũ admobilia & immobilia pariter referri: & hìc cadit eadẽ inductio.§. 1.Insti.de vsuca.10. pro hac parte vrget quod iura habẽt,ita securum fieri præscrisbentem, sicut habẽtem aliam causam nimis legirimam: & ita finiri dubia & iusprimi domini ex vsucapione,sicut ex iudicio vel cõtractu:vt colligitur ex.l. vt sunt. 220. ff. de verb.signifi.l. pupillus.45. in fi.ff. de admi.tutor. Si autẽ teneatur opi. glo.(quæ receptior censetur) ex limitationibus ad eam traditis,notabilis esset

esse ea quam scribit Bal.hic, vt procedat quando vsucapitur contra ignorantem: quòd si præscribatur contra scientem, fatetur Bal. tūc acquiri dominium directū: idque probat Feli. in.d.rub.de præscrip.nu.4.vbi refert Imo.dubitantem: & ita Ias.in.d.l.traditionibus, nu.15.extollit Balb. in.d. 2.par.2.q.num.5. Afflict.in.c.1.in.5. notab.si de feu.fuer.controu.int. domi.& agna.lib.3.feud.fol.23.num.4. quam declarationem dicit communem Ferret.in.d.l.3.n.24.ff. de vsucap. Sed mihi non placet, nec in hoc distinguo inter scientem vel ignorātē, ex his quæ verius sup.diximus ad.l.alienationis verbum, & ex.d.l.traditionibus & alijs iuribus tradentibus effectum vsucapionis, quæ procedūt etiam cōtra ignorantē, per tex.apertū in.l. fi. C.de longi tēpo. præscrip. vt bene sentit Imol. cui non bene respondet Paris.in rub. de pręscrip.nu. 14.& ibi Bero.nu.35.adducentes effectum longè diuersum circa restitutionem aduersus pręscriptionem.

39 Ex prædictis colligi potest, vsucapionem iure ciuili inductam fuisse, vt tradit Balb.1.par.q.4.& fatetur ab omnibus receptum, ineptè id impugnans Hannib. in rub. ff. de vsucap. num.19. quod probatur ex.l.3.ff.eod tit.ibi, [tēporis lege definiti:] notat glo.in.l.1.verb.ciuitatis.ff.de acquir. rer.dom. dum ennumerat modos acquirendi iure ciuili: quam extollunt Doct.vt per Ias.in.§.omnium, nume. 72.Instit.de action.& in.l.ex hoc iure, nu.40.ff.de iusti.& iur.notat Areti.in.l.3.col.fin.de testa. Sed quanuis vsucapio à iure ciuili introducta fuerit, videaturque rigorem continere, dum rei domino etiā ignorāti dominium aufert, iustissimis tamē de causis, & Reipu. vtilissimis inducta fuit, moribusque gentium vbique recepta, & tandem à sacrosancto iure pōtificio approbata: & de eius causis habetur per Anchar.in capit.possessor, post Io.Andre.de regu.iur.in.6.Feli. in.d.rub.de præscriptio.nu.11. & sequē. Alcia.ibi, nu.8.& in.li.de quinq; pedum pręscrip.nu.28.latè Balb.d.1. par.q.5.maximè.nu.7.Ideoque.I.C. in.l.1.ff.de vsuca.dixit vsucapionem introductā fuisse bono publico, ne rerū dominia semper incerta essent.de quibus verbis amplè agit Alci.d. lib. de quinque ped.pręscrip.sed in effectu non plus dicit quàm glo.& Paul. in.d.l.1. Datur etiā vtilitas publica, vt aliqualiter litibus finis imponatur vt inquit gl.ibi, per.l.fi.ff. pro suo: ne scilicet in quietentur longi temporis possessores, quod in communem perniciosum esset: vt prudenter tradit Cice.l.2.offic.quem refert Couartu.in.d.cap.posses.1.par.§.1.& in.3. par.in prin.3.col.& prius Franc. Balduin.in rub.Insti.de vsuca. Iustificatur igitur vsucapio & præscriptio fauore publico in vniuersum, licèt noceat particulariter ijs contra quos vsucapitur, secūdū scrib.in dictis locis maximè D. Couar.in.d.initio.3. par. cum gl.c.ius naturale.1.dist. & vltra sup.citatos resoluit Fer.in.l.3.ff.de vsucap.notabiliter Reuerendus & doctis.F. Alfonsus à Castro. lib.2. de lege pœna. Quibus omnibus addo cōducere ad hæc prudētem rationem. I.C.in.leg.6.ff.de excep. rei iud. ibi, [probabili ratione placuit ne aliter modus litium multiplicatus, summā & in explicabilē faciat difficultatē.] Idem etiam sentit text. in.l. litibus. C.de agric.& censit. melior text. in Auth, hæc consti.inno.colum.8. ibi, [multa negotia commota sunt.] & ibi, [velut antiquorum vulnerum obductæ cicatrices patuerunt, sed eorū sanitas prouenire nō potuit.] & ibi,

per tantum temporis spacium, nec actus fides, nec documentis integritas, nec ætas testib⁹ valet suffragari]. Addo etiam aptißimè morabilẽ sentẽtiam. Cor. Taci. ann. lib. 14. in hęc verba, [habet aliquid ex iniquo omne magnum, exemplum quod contra singulos vtilitate publica rependitur.

40 Ex quibus infertur ad tex. in. §. habeat, in Aut. vt eccles. Ro. colũ. 2. ibi, [nec iniquis hominibus impium maneat præsidium, & tutus peccandi locus etiam scientibus relinquatur,] & ibi, [ille seruetur innocens qui rei vere innoxius sit, nec improba temporis allegatione sese tueatur, tempus pro puritate pretendens.] quem tex. cõtra proximè dicta fortè dicit Paris. in rub. de pręscrip. nu. 8. & circa eum laborãt plures scrib. vt per Felin. ibi. nu. 2. per. Balb. d. 1. par. q. 5. nu. 7. ad fin. & seq. Alc. nu. 9. Æmil. Ferret. in. d. l. 3. nume. 7. ff. de vsuca. Hannib. in rub. ff. eod. ex nu. 23. tex. enim manifestè loquitur de eo qui præscriptione se tueri volebat, idque appellat iniquum præsidium. Nec videtur tutũ quod gl. vbi vult, quã sequitur Imol. in. l. sequitur. §. si viam. nu. 24. ff. de vsucap. præscriptionem iniquũ remedium appellari, quia est contra ęquitatem naturalẽ, ne quis locupleretur cũ iactura aliena. idque sequũtur variando Ferret. & Pari. vbi sup. & alij quos refert Aymon. Crauet. cõs. 201. nu. 37. Cùm enim lex iustis causis induxerit vsucapionem, non potest improba nec iniqua censeri. c. erit autẽ lex. 1. distinc. maximè ob vtilitatem pub, quæ præfertur priuatæ, authen. res quæ. C. commũ. de leg. Nec etiã videtur tenendum quod magis probat Ferret. d. loco, & Alcia. in. d. rub. nu. 10. dicentes ibi esse speciale in ecclesia: licèt enim priuilegium specialiter cõcederetur ecclesiæ Ramonæ, vel generaliter omnibus ecclesijs, ne eis noceat præscriptio, nõ ideo remedium præscriptionis à legislatore iniquum erat dicendũ: & sic cõtra Hannib. magis etiam variantem. d. loco, nu. 28. priuilegiũ enim vel exceptio nõ reddit regul. iniustam. Aliter Feli. in. d. rub. nu. 2. ex Imo. in. c. fi. eod. tit. intelligit verba illa. d. §. in possessore malę fidei, vt in eo præscriptio dicat improbum pręsidium: & ita Balb. de præscri. 1. par. 5. q. nu. 9. ver. ad quem: vbi ad idẽ bene citat Ang. & Rom. Et ita illum tex. intelligit Bal. in. l. 1. nu. 3. & sequen. C. de pręscri. 30. vel. 40. Cõtra quem intellectum insistit Pari. in. d. rub. nu. 8. & Alcia. nu. 9. & Bero. nu. 12 Ferre. & Hannib. vbi sup. dicẽtes quòd ea cõstitutio fauet ecclesię cõtra omnẽ prescribentem etiam cum bona fide: & ideò verba illa de quibus agimus, pariter referri ad bonę fidei possessorẽ, in idque expendũt dictionem implicatiuã illius tex. ibi, [etiam sciẽtibus:] quod ante eos ponderauit Imo. in. d. l. sequitur. §. si viam. col. 2. nu. 91. ff. de vsuca. quasi ex eo verbo implicatiuo colligatur idem esse in præscribente ignorãter, & sic cum bona fide. Sed in hac difficultate aduerto ꝗ principalis decisio illius authenti. in fauorem ecclesiæ procedebat etiam in præscribente cũ bona fide: nec id negant Felin. Ange. Bal. Balb. licèt Pari. & alij contrariũ putent, quod apparet ex eisdẽ in alijs locis, vt inferius deducã. Similiter cõtra prędictã ponderationem verbi, [etiã,] stat manifesta ratio. Exprimeret enim casum clarißimũ, & implicaret casum dubium, contra naturam eiusdem verbi, quod semper iungit casui maioris dubij, vt implicet minus dubium perpetuũque est in verbo, [etiam,] quando stat implicatiuè,

catiuè,exprimi cum eo casum magis dubium: quod in ratione illius text. dici non potest. Cùm enim scientes & malæ fidei possessores, improbos appellet,non erat intelligendum ex verbo[etiam,]idẽ sentire tex.in casu implicato,nõ expresso, de possessore ignorante & bonæ fidei. E conuersò autem,quãdo tex.ibi aut alibi vellet indistinctè appellare iniquum remedium præscriptionis,potius cum verbo,[etiam,]exprimeret possessorem ignorantem,seu bona fide præscribẽtem:& tunc verbum,[etiam,]aptè staret, nempe exprimẽdo casum maioris dubij,& implicando minus dubium. Ad sensum enim constat possidentem scienter rem alienam,mala fide vsucapere vellet,& tunc præsidium præscriptionis iniquum esse, maximè cõtra ecclesiam,de qua tex. ille agit. Patet igitur verbũ [etiam,] in illo tex. nõ explicare casum bonæ fidei possessoris, quia repugnaret natura verbi:magisque repugnaret veritas iuris,qua probatur & receptum est præscriptionẽ cum bona fide nõ

* iniquam nec odiosam censeri,ex suprà dictis & statim dicendis. Verior igitur intellectus ad verba, & rationem d.§.colligi videtur ex Cor. cõs. 277.nu.6.lib.4. quem sequitur Soci. nep.cons.145.nu.90.lib.1. Ego verò magis explicabo, vt scilicet Iustiniã. ibi volens ecclesiæ fauere, nõ admittat contra eam,nisi centenariam præscriptionẽ in omni possessore, vt habet principalis dicisio: & tunc pro ratione ponuntur verba sup. relata in prin. huius nu. ibi,[ne iniquis hominibus,] & ibi,[etiam scientibus,] quasi significet, ideò ibi id statui in omni possessore, ne admissa breuiori præscriptione ignorantis seu bona fide possidẽtis, iniqui etiã possessores & sciẽtes, eodẽ præsidio præscriptionis se tuerẽtur,& defensionẽ illã improbam redderẽt: quod facilè euenire posset,quũ scientia nõ præsummatur difficillimeque probaretur, maximè post lõgum tẽpus. Quæ interpretatio in se vera satis cõ gruit verbis d.§. & tituli:de quo circa principalẽ decisionẽ latius infrà. Et ita manebit, ex illo.§. nõ censeri improbũ vsucapionis præsidiũ, nisi quando est cũ mala fide: aliquãdo tamẽ & cũ bona fide nõ admitti,ne scienter & iniquè possidentes eodem præsidio vtantur

41 Ex quibus patet regulariter præscriptionem non dicẽdam odiosam, nec repugnare æquitati naturali,cõtra glo.in.l.nam hoc natura.ff. de cõdictio.indeb.contra Bal.in.l.ancillæ, col. 3. versic. quia præscriptio. C. de furt.inde etiam cauendum est à glo. in.l.1. ff. de nego. gest. dum inquit, in præscriptione inesse iniuriam, seu aliquid contra ius, licèt eam ibi commendat Ange.& Crauet.consi. 201.num.37.Sic cauẽdum est à multis alibi indistinctè appellãtibus præscriptionem iniquum & odiosum remedium:quod ex Dyn. dicebat Paris.consi.114.num.24. lib.1. & Chas. cons.66.num.61.malè citans Bald.& Ange.idẽ Chas.in consue.Burg.rub. 13.§. 8. nu. 7.& quidam subscribens cons.Soc.nep.128.nu.27.lib.1.Curt. iun.cõs.60.in fi.Meliusque resoluendum est præscriptionẽ cũ bona fide, iustam exceptionem censendum esse, non odiosam neque iniquam ex. d.l.1.ff.de vsuca.cum alijs sup.adductis:& ita sentit Feli.d.ru.nu. 2. cum Imo. quem citat: & ibi variat Bero. ex nu. 10. idem probat Soci. nep. d. consi.145. nu. 90. lib.1. idem probat Paul.Cast.in.l.fin.§.fin.versic.restat. ff.rem rat.hab.Balb.1.par.q.5.numero. 9. & numero. 13. probat melius Couar.d.prin.3.part.& bene Duare. *

 in.l.1.ff.

in.l.1.ff.de pact.ita Bal.& Ang.proximè citandi.Bal.in.l.1.§.initiũ.ad fin. ff.de postulan. Infertur etiam ad.q. illam, quando arbitratori cõmittitur causa dirimenda ex æquitate citra iuris rigorem, an possit reijcere præscriptionem? in quo variauit cõsulendo Ias.vt tradit Crauet.vbi sub.Feli.autem in.d.rub.nu.2.refert, Ang.in.l.1. C.de præscrip.30.vel.40.anno. & in. l.sequitur.§.si viam.ff.de vsuca. dixisse, quòd tunc reijci debet exceptio præscriptionis quasi iniqua: idemque tenuisse Roma.Lanfr.Corn. & Soci. refert.Alci.in.d.rub.nu.9.Sed Alcia. malè citat Ro.& aliquos, qui potius contra sentiunt:sicut etiam Feli.malè citauit Ange.in.d.locis,qui apertè loquitur tãtum in pręscriptione malæ fidei, vt bene aduertit Balb. d. 1. par.q.5.nu.9. versi.sed malè: & ita apertè Bal.in.d.l.1.nu.3.& nu.4. C.de præscri.30.vel.40. quod miror nõ aduertisse D.Couarru.d.3.part.§.2.nu. 4.dum iniustè reprehendit Bald. & Ang. volentes idẽ quod ipse probat. Et ita in præscriptione cum bona fide, non solùm verius, sed etiam receptius est, vt ea admitti debeat, nec reijci possit corã arbitro, vel arbitratore, vel alio iudicante ex æquitate, vt vult Bar.in gl.ex trauag.ad reprimẽdum, verb.videbitur ad fin.Matthæ. Areti.Crotus,Cota,Rom.Feli.quos refert & sequitur Couarru. vbi sup. idemque volunt Ang. & Bal. si rectè intelligantur, vbi sup.& Soci.nep.d. consi.145.numero.91.lib.1.& Lanfra de arb.6.memb.nu.64. idem vult Paris.d.rub. de præscrip. nu.8. ad fin.& ibidem Alcia.nu.16. ad fi.citans pro hac parte Roma.consi.19.vbi hoc dicit.nu.3.Et ita cauendum erit à Corne.contrarium respondere,con.251. nu.5.lib.3.quẽ sequebatur Soc.nep. sibi contrarius, consil.141.in.fi.lib.2. Vides igitur cõmunem opin. in hac quæstio . vt distinguatur inter præscriptionem bonæ, & præscriptionẽ malæ fidei.Sed subtilius aduertendo dicendum est, nec inter iudices vel arbitros esse differẽtiã, nec inter qualitatem pręscriptionis: sed an de iure effectum habeat, vt in omni iudicio admittatur, nec miscenda est pręscriptio malæ fidei, quę secundum ius canonicum (quod attendi debet) sine effectu est, & ita non solùm corã procedentibus ex æquitate, sed nec cõram aliquo iudice admittetur, & cõsequenter vbi repelli debet, ꝙ prędicti patres aduertere debuissent: in quo bene sentire videtur Æmil.Ferre. licèt scribentes in hac re non satis verè citet, in dict.l.3.numero.8.ff.de vsucap. *

42 Ex.2.parte.text.colligunt omnes hîc, & in varijs locis vulgare axioma. vt nõ valenti agere nõ currat pręscriptio: & ad hoc citatur tex. hic quotidie cum.l.1.ad fi. de anna. exceptio. vbi ea regula expressim traditur in nostra materia, & ita Bal.in.l.præce. col.2.nu.6.idẽ Bal.in.l.in rebus.nu.3. C.de iur.doti.Balb.de pręscri.1.par. 6.par.nu.15. & vbiq; scribẽ. Sed hæc regu. cõmuniter intelligitur quãdo est impedimentum iuris negantis alicui ius agendi, vt hîc negatur filiofam.in aduentitijs.tũc enim præscriptio cessat, vt hîc quòd si impedimẽtum facti sit etiã ex causa iustissima, præscriptio nõ cessat, sed ex causa restitutio datur: vt resoluit Bar.in.l.Senatuscõsul.nu.2.ff.si quis cautio.Bar. in.l.1.§.si quis autẽ. ff. d. itine. actuq; priua.Bal.vbi sup.idem Bal.in. l. fi.§. donec.numero.2. C. de iur. delibe. Bal.in.l. sicut, in fin. C.de præscript. 30.vel.40.anno.Bal.in l.1.in.12.oppo.nu.22.C.qui admit.Bal.notanter in.l.quoties. C. de prec. imp. offer. *

Paul.

Paul. in l. 2. §. si quis in iudicio. nu. 4. ff. si quis cautio. Afflic. de iur. Prothomis. §. 2. nume. 22. Et est recepta distinctio vt tradit Bald. d. 1. par. 6. par. casu. 22. ex nume. 16. Ias. §. rursus, nume. 24. Institu. de action. Boër. decis. 40. nume. 3. Iacob. à S. Georg. in dict. l. fin. §. donec. nume. 3. Panor. Feli. Paris. in cap. ex transmissa, de præscrip. Chass. in consuet. Burgun. rubri. 1. §. 8. nu. 26. fol. 84. qui omnes in impedimento iuris citant hunc text. & magis. d. l. 1. in fi. infr. de annal. excep. In impedimento autem facti adducũt tex. in l. & Atticilinus. 35. in fin. ff. de de seruit. rusti. prædi. & ita Dec. in. d. l. 1. C. qui admit. in vtraq; lect. Grat. cons. 137. ad fin. lib. 2. Et hanc distinctionem bene sentit gloss. quam illi non citant in auth. de sanctis. Episc. §. reuerendissimi, verb. si vero: quam not. Afflict. in. c. 1. §. quoniam, num. 15. de prohibi. feu. alie. per Lotar. Nõ autem idem vult glos. in. d. l. & Atticilinus: nec ita apertè in. d. l. Senatuscons. licèt eam ad hoc notet Bald. in dict. l. 1. §. fin. C. de annal. except. Ad quam differentiã aliquando non aduertunt plures, generaliter adducentes reg. ad impedimẽtum facti: cum solùm procedat in impedimento iuris. Vnde cauendũ est ab allegatione Paris. cons. 101. nu. 92. lib. 1. & ab allegatione Tiraq. lib. de retrac. ligna. §. 3. gl. 3. nu. 5. quod melius sensit idem Tiraq. libr. seq. de retract. conuen. §. 2. glos. 1. num. 78. Nec videtur aduertisse Oldendorp. de vsucap. §. quanquam. num. 18. & sequen. à Ioan. Monac. in. c. quam sit, nume. 7. de elect. in. 6. à Bruno etiam consil. feud. 45. nume. 4.

43 Quæ regula vt præscriptio nõ curat ei qui ex iuris impedimento agere nequit, ampliatur ex Bal. hic, etiã si lege vel statuto præcisè tempus apponatur, vel præcisè, & per verba generalia excludatur qui intra tempus nõ fecerit: semper enim excipitur is qui iuris impedimẽto agere nequit, quia pro eo est ratio naturalis in qua fundatur hæc regula. Et ita cum Bal. communiter doctor. vt per Bald. vbi sup. Deci. cons. 445. nume. 48. Curt. iun. cons. 181. col. 2. nume. 5. Aymo. cons. 116. num. 8. Deci. in. l. 1. in. 1. lectu. nu. 27. C. qui admit. Chass. in cõsuet. Burg. rub. 11. §. 2. nu. 42. Ampliatur. 2. ea regu. in nonnullis impedimentis facti, quibus specialiter idem tribuitur, vt in eis præscriptio nõ currat: vt notant Panor. & Felin. in. d. c. ex trãsmissa, de præscrip. Boër. decis. 40. nu. 3. & nu. 9. Ampliatur. 3. secundum omnes, vt in impedimento iuris non oporteat mittere procuratorem: cùm aliàs in impedimento facti id sæpe exigatur, quãdo causa ardua non est: vt per Bar. Paul. Alex. Ias. Iacobi. in. d. l. 2. §. si quis in iudicio. ff. si quis caution. scribentes in cap. querelam, de procurato. Afflic. decis. 29. plenè & vtiliter tradit Rebuf. 3. tom. constitut. Gallic. titu. de excus. pag. 188. cum sequen. à quo tamen caue. nume. 88. dum etiam in causa ardua vult de iure canonico mittendũ esse procuratorem: contrarium enim apertè sentiunt docto. vbi supr. & specificè canonis. in. d. c. querelam. per tex. ibi: Feli. in. c. cum R. nu. 2. vers. 3. de offic. de lega. Bald. in. l. sed si per prætorem. 1. lectu. ff. ex quib. cau. maio. Et specialia in causis arduis notat Felin. in. c. fin. num. 4. de offic. de leg. Barba. cons. 18. lib. 2. latè Afflic. lib. 2. constitu. rub. 21. num. 18. Et quando causa dicatur ardua, tradit Rebu. vbi supr. ex numero. 79. Addendum etiam est quod in causis non arduis, ita demum culpa imputetur nõ mittenti procuratorem, quãdo eum ido-

 neum

neum facilè inuenire posset: vt not. Bar.per tex.ibi, in.l. idemque erit.ff. pro soci.commendat Rom. in.l.si verò.§. de viro, in.10.fallen. vers.4.Ias. in.l.2.nu.10. ff.de in ius vocan. Dec. in.c.intelleximus. num.7. de iudi. & ibi Feli.Dec.cons.632.num.3.& consil.562.nume.12.facit glos.d.l. sed & si per prætoré.26.§.2.verbo. permittere,ibi,[facilè:] & text.in.l.qui cum maior.ff.de bon.liberto.ibi, [non facilè:] Ampliatur.3.vt iure impeditus nó teneatur protestari: vt colligitur ex hoc tex.& ex.d.l.1.C.de annal.excc. & volunt omnes vbi supr. At impedimento facti plures exigunt protestationem, nec aliter excusant impeditum. Alij distinguunt, vt per Feli.in.d.c.ex transmissa, nu.5. & nu.6. & ibi Paris.nu.14.Imol.in.c.fi.de appella. Afflict.d.decis.29.& decis.l.nu.3.& nu.5. Rebu. vbi suprà ex nu.51. Boër.decis.40.Paris.cons.101.nu.94. & cons.34.nume.20.lib.1.tradit Alexan.quod videri debet in. l. pupillo. §.si quis ipsi prætori.num.9. & num.27.ff.de nou.oper.nunc.& ibi Ias.latè nu.2.vbi asserit plures esse authoritates,& tutius fore in praxi,vt protestatio regulariter necessaria sit in impedimento facti.declarãdo vt per eum,& Alex.ibi,per Feli.Paris.& Rebuf.vbi supr.qui regulam ponunt & limitãt: & omnino per Silua.de feu.q.86.in.13. volu. tracta. fol.54. licet Hormanot.Det.in.§. Cato, nu.386. simpliciter & indistinctè protestationem exigat. Mihi autem ex iuribus * in hac materia verius videtur quod dicit Alex.in.l.2.§. quod diximus,ad fi.ff.si quis caution. vt regularite protestatio necessaria non sit, sufficiatq; impedimẽtum ad excusationem: & ita Aretin.cons.141. Alex. cons.112. lib.1. vbi etiam sine protestatione resoluũt excusari debitorem, qui tempore solutionis non inuenit creditorem cui solueret: ita intelligẽdo tex. in.l.4.in fi.ff.de leg.commi.ibi,[si nõ habeat cui offerat posse eum securũ esse.]Idem probat Dec.cons.566.nume.5.tradit Ias.in.l.ad diem.ff.de verbo.oblig.contra Paul. in.l. si reus paratus.ff.de procurat.& cõtra aliquos relatos à Syluano, vbi sup. & de hoc clarius per Tiraq.de retract. ligna.§.9.glos.3.num.20.notat Gozad.cons.66.nume.8.idem notat Aret.in.l.gerit.colum.7.ff.de acqui.hęre.Iustitia enim excusandi non in verbis protestantis,sed in causa impedimenti cõsistit,nec verba addunt vel minuunt rei veritatem.l. sicut. C. ad leg.Cornel.de fals.Et ita hæc verior opin.generalius tenenda est,non tam strictè, vt scribit Afflic.in.c.1.§.in glo.num.40.de pace iuramen. firman. Ex quo etiam infero, in impedimento facti, protestationẽ nõ posse tollere quin præscriptio currat, restitutioq; necessaria sit:quia verba partis non possunt tollere iuris dispositionem.l. nemo potest.ff.de lega.1. quod notandum est contra Afflict. & alios quos * refert in.c.1.2.notab.nu.10. si de feu.fuer.cõtrouer.int.dom.& agna. Ampliatur.5.eadẽ regu. vt sicut non currit tempus ei qui omnino à iure impeditur,ita etiam nõ currat ei cui legitima exceptio obijci potest,vt consuluit Anchar. quem sequitur Felin. in.d.cap.ex transmissa, colum.fi.nu.9.& Dec.in.l.1.in.1. lectu. nume.27. & in.2.lectu.nume.68.C. qui admit. & in.c.cum inter,nu.23.de excep.& in.l.nõ videtur cepisse,nu.2.ff. de regu.iur. Balb. de præscrib. d.1. part.6. par.nu.20.& Chass.in consuet.rubr.22.§.2. nume.39.fol.353. facit text. in.l.is cui.§.ff.de actio. & obliga.ibi, * [sic tamen ne exceptione excludantur.]

Constat igitur ex Bar. Bald. & omnibus in locis sup. citatis, dum allegant hunc text. nullo modo posse filium, saltem dum est sub patris potestate, reuocare alienationẽ aduentitiorũ à patre factam. intelligũt enim omnes nihil aliud hic probari nisi quod filius agere nõ potest, atq; ideo ob impedimẽtum iuris præscriptionem ei non currere: quod magis probant ex d. l. 1. in fin. infr. de anna. excep. & ita Bart. in l. si constante, nu. 63. ff. solut. matr. & ibi Cro. 2. lect. nu. 118. Bello. cons. 24. nu. 5. Ex ea de pact. nu. 214. Mihi autem mirum videtur si hęc iura expressa sunt, quibus Barto. & alij hoc tradũt, quomodo hoc putet dubium Fabia. in auth. nouissima. nu. 239. & sequen. C. de inoffic. testa. & Paris. in c. 1. num. 24. de præscrip. vbi enim est decisio legis, potest de ratione, non de veritate dubitari. Ego vltra ea quæ dixi in. 3. par. l. pręced. nu. 74. aduerto plures ex his non rectè proponere. q. nec rectè filio negare ius reuocãdi viuente patre: impedimẽtum enim iuris tantùm est ex potestate, non ex vita patris. Aduerto etiam ꝙ tex. hic fauet liberis, ne durãte patria potestate, præscri. currat, sed eis non adimit facultatẽ agendi cõtra alien. Sed dices cum Bar. in. d. l. si constãte, id probari in originali authen. de nupt. §. sed quod sancitũ: & apertè in. d. lib. in fi. de annal. excep.

45 * Responderi tamẽ posset vltra omnes, quòd in. d. authen. propriè non agitur de aduentitijs quę priori loco filijs ex facto suo, vel liberalitate alterius, vel fortuna deferuntur: sed agitur de certis bonis parẽti acquisitis, quæ ob secundas nuptias à lege liberis reseruantur: in quibus iam patet non esse tantam rationem admittendi filios ipsos viuẽte patre. Sic etiam responderi posset ad. d. l. 1. in fi. de annal. exce. dum enim tex. ibi inquit filium agere non posse, non exprimit patrem alienasse aduentitia filij: potestq; intelligi de pręscriptione circa aliqua ad filiũ spectãtia, quæ ab alijs detinẽtur: nec æquum esset vt patre alienante aduentitia filij, nõ posset filius eo viuente admitti. Contrarium enim rectè tradit Bal. in. l. fi. §. in computatione, nu. 7. C. de iur. delibe. quę referunt Paris. & Fabia. vbi sup. eumque sequitur Corn. ibi. num. 6. & Ias. cons. 56. col. 3. lib. 3. vers. cõfirmatur: probat enim Bal. in. d. loco, filium audiendum, & patrem compellẽdum consentire filio, licèt pater ipse promiserit se nunquam venturum contra alienationem. Et sustinendo doctrinam Bald. quæ æquior & vtilior est, potest nouè & eleganter intelligi tex. in. d. l. 1. in fi. de annal. exce. vt ibi verba illa quæ filijs potestatẽ agẽdi negare videntur, non præcisè nec omninò negẽt. Obstaret enim æquitas & ratio vitandæ fraudis: obstaret etiam decisio. l. Imperator. ff. ad Trebel. vnde verba dict. l. primæ. in fin. possunt referri ad regul. §. necessitate. l. fi. tit. sequen. secundum communem intellectũ vt dicatur filius agere non posse, quia non potest regulariter sine consensu patris cuius est administratio, & ius agendi in aduentitijs, ex reg. l. præce. & l. cũ oportet, titũ. sequen. satisque verificãtur ea verba attenta reg. prohibẽte filiũ agere attenta etiam difficultate qua filius premitur ex potestate patris, argum. tex. in. l. in coniunctione. C. de nupt. ibi, [cultu verecundiæ propriam noluerit voluntatem depromere,] tex. & gl. l. 1. §. quæ oneradæ. ff. quar. rer. act. non det. quibus attẽtis satis dicit nõ posse, quod sine magna difficultate fieri nequit, ex tex. in. l. qui cum maior. §. 1. ff. de bon. liber. ibi, [nõ facilè

cilè impetratur,] notat Pau.in.l.1.C. de vsu aleæ, Iason.in.l.adu.Iulia.§.cõstat.nu.13.ff. de legat.1.& respectus pudoris facit vt aliquid dicatur fieri non posse.l.10.in fi.ff.ex qui.cau.maior.l.octaua in fin.& ibi Bar.ff.de alimen.lega.ibi[necessitas verecundiã astringit.] Iuuatur hæc interpretatio attẽta magna potestate patris in aduentitijs, cùm absque decreto alienare possit, secũdum veriorem & receptiorem sententiam: vt latè deduximus in tertia parte.l. præceden. ex numero.21.

46 Ex prædictis infertur ad tex. in capitulo quia diuersitatem, de conces. præben. vbi in Episcopo suspẽsio subdit text. [sic tamen vt tempus suspẽsionis in sex mensibus non computetur.] deinde inferius subdit, [tempus etiam, quo ad Apos. sed accessit, & apud illam permansit intra sex mẽses * nullatenus computetur:] quem tex. ad duo extollunt plures Docto. primò vt impedimentum excuset: etiã si eius origo prouenerit ex culpa impediti: nec enim absq; culpa potuit ibi Episcopus suspendi, & tamen excusatur intra tempus suspensionis: in quo eum extollebat Anani. & cũ eo Ias.in.§.rursus.nu.26.Instit. de actio. & ibi Gome. nu.15.Balb.1.par.casu.22.nu.21.dicit sing. Alex. cõs.58.nu.6.lib.5.Igne.in.l.2.§.si cõditioni, nu.85.ff. ad Sylla.notat Chas.rubr.11.§.2.nu.38.fol.353.eũdem text.dicit ad hoc nota. Deci. in.l.1.in.1.lectu.nu.27. C.qui admit. & in.2. lect. nume.68.extollit Paris.cõs.104.nu.146.lib.1.notat Aymon. Crauet. cons.201.nu.29.Et ratio est, quia culpa ibi non fuit ordinata ad casum impedimenti.aliter enim impedimẽtum ex culpa ad illud ordinata, nõ excusaret: vt multis probat Deci. in.c. quæ in ecclesiarũ.nu.30.col. penult. de constitu.Aymo.cons.247.ad fi.facit tex. in l.quanuis.ff.solu.matri.& ibi not. Alexan.col.2.ver.nõ obstat:tex. etiam in.l.4.§.illud.ff.si quis cautio.vbi etiã accusatus & in vinculis detentus excusatur. Et text.in.l. succurritur &.l.seq. ff. ex qui.caus. maio. sic in simili resoluit Alexan.in.l.Marcellus.§.res quæ,nu.3.ff.ad Treb.Alex.in.l.recusare.§.fi.nu.6.ff.eo. idem Alex. cons.1.nu.27.lib.3. Sic in paupertate procedit glo.notat.in.c.sacrorum.12.q.2.quam extollit Dec.in.c.pastoralis.§.verum, nume.9.de appella.Ex quibus infertur ad.q. emphyteotę incarcerat.non soluentis, de qua per Ias.in l.2.nu.72.C.de iur.emphyteo. Infer * tur etiam magna comprobatio ad opin. Alexãd.quę mihi verior videtur contra communem in. d. §. res quæ &.d.l. quanuis: ad ampliationẽ text. in authen.res quæ C. commu. de lega.vbi Iaso.nume.20.authoritates refert: & Crot.in.§.diui, nu.64.& ibidẽ Loaz.num.142. Sed his omnibus nõ parum videtur obstare text. in. l.penulti.in princip.ff.sol.matri. vbi culpa etiam non ordinata ad casum nocet, seu casus ex culpa ad eũ non ordinata, non excusat: de quo alibi agimus cum intellectu.l. Papinianus.ff. de minor.

74 Notatur.2.text.in.d.c.quia diuersitatem ad differentiam iuris canonici & ciuilis, vt sicut de iure ciuili nõ currit præscriptio, vbi datur impedimẽtũ iuris, nec est necessaria restitutio, vt supr.ita de iure canonico, vbi datur impedimentũ facti: quod tentat Imol.ibi, nu.5. & ad hoc illũ text. extollit Ias.in d.§.rursus, nu.25.& ibi Gome.num.14. vers.2. conclusio: & ita Zaneti. id extollens in differen. vtriusque iur.86.cum Imo.quem solum refert: & ita Paris.in.c. ex transmissa, nu.23.& nu.26.de præscri. Sed

in hoc

in hoc aduertendum est, quòd in prima par. illius. c. scilicet in tempore suspensionis, erat impedimẽtum iuris, secundum omnes: & ita nõ potest inde probari talis cõclusio. Et ita Balb. d. 1. par. 6. par. nu. 21. qui tamen non aduertit in. 2. par. d. c. agi. de impedimento facti, circa eundum & redeũdum: & tamen eo casu idẽ dici quod dictum erat in impedimento suspensionis, vt ibi aduertit Panor. nu. 3. Et ita videtur text. æquiparare impedimẽtum iuris & facti, atque eo pacto probare quod prædicti Docto. colligunt ad differentiam vtriusque iur. quod non satis expedit Imo. ibi, nu. 9. versi. in gloss. dum generaliter distinguit inter ea impedimenta, cùm * tex. in suo casu ea ęquiparet. Qua in re notandum est, differentiam illam vtriusque iur. à paucis tentatam, crebrius à Doc. non teneri: vt patet ex Panor. & alijs ibi, qui nullam mentionem faciunt talis differentiæ: imò apertè æquiparant decisionem vtriusque iur. Ita etiam apertè Panor. & Feli. in d. c. ex transmissa. Balb. vbi sup. Deci. in d. l. j. vtraque lectu. C. qui admit. & alij sup. citati. Nec in. d. c. eam differentiam probat, licèt eam tentet, quia tandem vtrũq; ius æquiparat, & text. ibi intelligit, ne generaliter procedat, nec tollat regulã iuris ciuil. sed impedimentũ facti æquiparari iuris impedimẽto in casibus à iure expressis, prout ibi & in. d. cap. ex transmissa, & in nonnullis alijs: quod etiam probat Panor. in. d. c. ex transmissa, nu. 13. ad fin. ibi, [nisi vbi contrarium reperitur expressum:] & Feli. ibidem. nu. 8. ibi, [nisi cõtrarium:] quod etiã probat Bero. decis. 40. nu. 3. Nec videtur admittenda differentia inter vtrũq; ius, cum text. in. d. c. quia diuersitatẽ, nullatenus id ꝓbet: contrariũq; in proposito magis colligitur ex. c. cũ nobis de præscript. ibi, [tam legali quàm canonica,] & ibi, [secũdum iuris ordinem.] Tex. etiã in. d. c. quia diuersitatem, non rectè à Doct. allegatur ad præscriptionem, * quia de ea nõ loquitur, nec enim ibi agitur de auferẽdo iure in futurum, quæ est natura præscriptionis, sed tãtum de ijs quæ facta erant tẽpore impedimenti: nec mirũ si tunc non tractetur de restitutione, quia satis est in ijs impedimentum probare: vt in materia probat I. C. in. l. 2. §. si quis in iudicio, &. §. quod diximus: &. l. 4. §. illud. ff. si quis cautio. & in. l. qui commeatus. ff. de re milit. per Deci. in. c. ex ratione, nu. 2. de appella. & alibi sępe: nec absurdè dicitur tẽpus nõ currere, quãdo in effectu non nocet, vt nec nouũ nec mirum sit, in. d. c. quia diuersitatẽ, & in alijs, solam causam impedimenti deduci, absque mẽtione restitutionis.

48 Ex eisdem etiã infertur ad notab. q. Alex. cons. 58. lib. 5. vbi ex hac reg. ne impedito currat præscriptio, egregiè limitabat. l. 1. C. si aduer. credit. lib. 7. dum ibi habetur, tertiũ possessorem ad quem peruenit res obligata, cũ titulo & bona fide præscribere longo tempore cõtra creditorem, & ita tolli actionem hypothecariã. Cõtendit enim Alex. quòd cum hodie actio hypothecaria in effectu nõ detur contra tertiũ possessorem, nisi excusso debitore principali: iuxta aut. hodie. C. de pigno. non curret creditori. tempus illud pręscriptionis, nisi post eam excusionẽ, & sic postquã agere potest aduersus tertiũ possessorem: in idq; maximè inducit text. in * d. c. quia diuersitatẽ. Sed vir doctis. aliqua affectione longè deceptus est, perniciosamq; opin. inducebat: licèt enim nouo iure excusio illa debitoris necessaria sit, in potestate tamen credi-

creditoris est, qui agere poterit quãdo uoluerit: iuxta.l. purè. §. fin. ff. de dol. excep. & consequenter non censetur impeditus qui potest tollere impedimentũ: iuxta text. in.l. qui potest facere. 135. ff. de regu. iur. & ibi gl. & Deci. tex. & Pano. in.c. fi. de electio. bonus text. in.l. quibus diebus. ff. de conditio. & demonstratio. ibi; [nec per te stet quominus agẽdo cũ sub moueas,] & ibi notant Albe. Bal. colligentes, non excusari impedimẽtum, qui adeũdo iudicem, potuit impedimẽtum remouere: & illum tex. extollit Rube. in.l. non solùm. §. morte, numer. 30. de noui operis nuncia. tradit multa Felin. in dict. c. ex transmissa, colum. prima, notat. Alexand. consil. 72. numero. 13. libro tertio, & in simili notat Paul. in. l. secunda. ff. de iudic. & ibi Iacobi. nume. 8. Et *inde infertur in praxi, non excusari litigantem cuius testes noluerunt testificari, nisi adierit iudicem, vt eos compellat: quod vtile est ad leg. Regiam, lib. 3. tit. 42. §. fin. & eod. lib. tit. 47. in princip. ibi, [por naon quererẽ teste munhar.] Sic in proposito negligentia creditoris non agentis cõtra debitorem non potest impedire præscriptionem actionis hypothecariȩ tertio possessori rei obligatȩ: quo fundamento & alijs, opin. Alex. falsam dicit Balb. 4. par. 4. par. 3. q. principa. vbi multa aptè adducit: & cum eo Neguz. de pig. 6. par. 2. memb. nu. 3. Deci. in. l. 1. C. qui admit. & in cap. cum inter. nu. 23. de except. & Paris. in. d. c. ex transmissa, ad fin. & Socin. nep. cons. 17. libr. 2. & Moli. ad Alex. in. d. cons. & ita *secundum hanc veriorem opin. contra Alex. iudicatum vidi. Satisque probatur apud Lusitanos lege Regia, libr. 3. titu. 33. §. 2. ibi; [contados do primero dia que à cousa, for a poder do posuidor cõ titulo, e boafee.] Ex quo cauebis ab Affli. decis. 129. num. 7. vbi incautè sequitur d. cons. Alex. Cauebis etiam à Chass. in consuetu. Burgu. rubri. 11. §. 2. nu. 36. vsque ad nume. 42. vbi in effectu probabat opi. Alex. eodem erroneo fundamento imaginarij impedimẽti quod retorquetur vt supra: & ita gloss. recepta in dict. capitu. quia diuersitatem verb. subspensionis, ibi; [intellige eum non est negligens in petenda absolutione,] & ita contra Alex. resoluit Aymon cons. 263. col. fin. in princip. vbi refert eũdem Alexan. sibi contrarium.

49. Ex eisdẽ infertur ad. q. vtilissimã an in bonis maioratus perpetuò familiæ relictis, præscriptio alicuius rei ipsius maioratus perfecta contra possessorẽ, noceat successori. (Superius enim nume. 22. cum. Paul. & multis vidimus talem alienari prohibitam, posse vsucapi longissimo tempore, contra possessorem maioratus.) Sed q. est an ea præscriptio effectum habeat contra successorem. Ex ijs autẽ quæ scripta inuenio recepta videtur opi. quòd præscriptio perfecta cõtra possessorẽ non noceat successori maioratus vel bonorum in quibus simile vinculum apponitur, & Docto. statim citandi id maximè probãt ex regu. huius tex. & d. l. 1. de anna. excep. impedito agere præscriptionem nõ currere: successor autem vel quia nõ natus, vel quia præceditur à præsente possessore, non potuit agere contra tertium, ad quẽ peruenit res maioratus: & consequenter ob impedimentum iuris & facti, arguunt Doctor. præscriptionem contra eum nõ currere: & ita in specie asserit doctus Hispan. Xuar. allega. 3. vbi in princi. dicit id vidisse responsum in quodam consil. Paul. Castr. quod etiam tradit Curt. iun. neminem citans, cons.

cons. 181. nu. 5. & in fine cons. idem probat Deci. consil. 445. nu. 47. & cũ Dec. Rub. cons. 84. nu. 6. & Grat. consi. 21. nu. 37. & cons. 101. nu. 42. lib. 2. & ita Lofred. Neapolita. cons. 10. nu. 22. & Soci. nep. cons. 126. nu. 27. lib. 1. Paris. cons. 23. nu. 199. lib. 1. idem Parisien. in cap. cũ non liceat, nu. 18. in fi. de præscrip. citans Ariani. cons. 46. quod etiã vult Iacobi. à S. Georg. neminem citans, in l. fin. ad fi. C. qui admit. idem vult Crot. in repet. §. diui. nume. 146. & ibi Rip. num. 116. & Loaz. nu. 191. Claudi. & Alcia. ibi, ad fin. Balb. 4. par. 4. par. q. 12. in fi. num. 20. & vltra eos Bal. cons. 215. lib. 2. & in feudalib. id voluit Isern. (quẽ plures ex sup. citatis non allegant) & cũ eo Matth. Afflict. in c. 1. §. quid ergo, nume. 20. de inuest. de re alie. Ex quibus patet hanc esse communem sententiam contra quã eius immemor, loqui videtur Cur. Seni. con. penul. col. 4. vers. quia ad ista. Ex quo etiam cum iudicio legendus est Soci. cons. 47. nume. 16. lib. 4. dum in bonis maioratus expresſim concludit, longissimi temporis præscriptionem locũ habere, securumque præscribentem efficere, id enim secundum communem opin. restringitur ad præsentẽ possessorem maioratus, nec extenditur cõtra successorem, cui ea præscriptio nõ nocebit: & ita attentè legendus erit Tiraq. de primoge. q. 30. qui huius receptæ opinio. meminisse debuit.

50 * In quo articulo aliud etiam est memoratũ dignũ, quod ea communis opinio fauens successori maioratus procedit etiamsi ipse successor hęres sit eius contra quem præscriptio cõpleta fuit: quia tunc cessat ratio. l. ex qua persona. ff. de regulis iuris. & l. cum à matre. C. de rei vendic. vt probaui supra in tertia parte. l. præced. fol. 145. colum. tertia, versicu. limita. quinto: is enim contra quem vsucapitur, solum negligit, non verò contrahit, nec aliquid fecit quod hæredem obliget. Et in terminis ita notat Rip. in dicto. §. diui, nume. 116. & ibi Alcia. ad finem. Deci. & Rube. in cõsilijs supra allegatis: colligitur ex Fulgosio & Iason. in l. quoties. C. de fideicommiss. notat. Paris. dict. consil. 23. nu. 201. & 203. lib. 1. in quo labitur Crot. in d. §. diui, nu. 146. vers. primus casus.

51 Qua in re vltra sup. citatos, est mirabile cons. Paul. 44. col. fin. lib. 2. vbi in feudalib. & similib. inquit deterioris esse conditionis filios eius qui expresſim alienauit, vel tacitè: & ponit exemplum in eo qui patitur contra se vsucapi: filios enim (non alios successores) perpetuò remouendos putat, ex alienatione vel pręscriptione. Sed ne Paul. authoritas obstet attendendũ est ipsum loqui quãdo feudũ erat eius qualitatis vt possessor renũciare vel disponere esset in præiudicium liberorũ, quod regulariter non potest ad maioratum applicari, cum in eo nullus possessor aliquid disponere posſit contra successorem, qui non ab eo sed à primo instituente capit: iuxta. l. vnum ex familia. §. primo ff. de leg. 2. cum alijs, vt plenè deduximus supra ad fin. 3. part. l. pręceden. & ex ibi dictis cauendum videtur à Pau. in d. cons.

52 Ex qua resolutione colligitur in proposito, differentia inter præscriptionem & rem iudicatã: hæc enim etiam in feudalibus & maioratu, perpetuò excludit condemnatũ & eius successores, vt plenè & vtiliter probauimus supra in 3. part. l. pręceden. nu. 49. Hinc etiam colligitur ex mente omniũ quos sup. citamus circa pręscript. eos velle vt præscript. regule-

tur

tur secundum iura & regulas, quę loquũtur de alienatione, vt sic accedat naturæ actus volũtarij, qui successoribus in his negotijs non nocet: vt latè deduxi sup. in. d. 3. par. & docet Pau. in. l. factum. §. si heres, nu. 2. in fi. vers. cùm non fiant. ff. ad Trebellia. & ita plures ex supra citatis in hoc articu. præscriptionis arguunt ex. l. alienationis verbum. ff. de verbo. signi.

53 Sed ea ratio multorum vera non est, neque enim. d. l. alienationis verbum, rectè adducitur, vt sup. latè probaui, numero. 30. Et manifestè ea argumentatio non habet locum quando præscribitur, cõtra ignorantem, vt frequentius contingit: tũc enim non potest argui quod cõsentire vel alienare videatur. Nec etiam in hoc articulo præscriptionis, tutum est aliud fundamentum quo vtũtur plures ex sup. citatis, arguẽtes quod prohibita alienari (vt bona maioratus) vsucapi nequeant. Contrarium enim regulariter verius est, imo prohibitionem alienandi non tollere vsucapionẽ: vt plenè cum Barto. probauimus suprà numero. 25. Et ita patet in hac. q. præscriptionis, à Doct. in fauorem successoris nihil firmum adduci, præter regulam huius tex. & d. l. 1. in fin. de annal. exceptio. vt non valenti agere non currat pręscriptio, quę etiã currere non solet ante actionem natam, secundum Bal. l. in rebus, col. 2. nume. 3. C. de iur. doti. Bart. & Paul. in. l. pignori. ff. de vsucap. gloss. in. l. sicut. verb. seruanda. C. de præscrip. 30. annor. Balb. 1. part. 6. part. numero. 16.

54 Cum autem bona maioratus & similia perpetuò familiæ relinquãtur, iam patet etiam nascituros posterosque in omne tempus vocari: vt ratio & vsus indicãt, facitque tex. in. l. pronunciatio. 95. §. familię. ff. de verb. signi. ibi, [nepotes & neptes, & deinceps:] & ibi, [omnes qui ex eadẽ domo & gẽte proditi sunt:] & ibi, [quasi à fonte quodam memoriæ.] notat Bar. in. l. si cognatis in fi. ff. de rebus dub. Qua verissima consideratione attenta necessariò sequit, in ijs rebus etiam ex consensu tacito vel expresso viuorũ seu præsentium rem in perpetuum firmiterque alienari nõ posse: restant enim nascituri quib. præsentes nocere nequeunt iuxta suprà dicta: & leg. tertia. de interd. & releg. & consequenter nũquam erit verũ dicere in alienatione vel vsucapione harum rerum consentire omnes de familia, vel omnes quorum interest, cum res vltra viuentes ad futuros extendatur: quod non perceperũt plures grauissimi viri ex supr. citatis: nec Bart. ipse in dict. paragrapho diui, numero. 22. quęstione penulti. & ibi Alex. & alij, tradentes in hac refirmari alienationem consensu aliorum de familia. Et ita limitandum est quod aliquãdo legitur de vltimo familiæ: id enim procedit quando intra certas personas vel certas generationes dispositio terminatur, nõ vbi in perpetuum confertur: quod memorabile est ad text. in. l. qui solidum. 80. §. prędium. ff. de lega. 2. cum ijs quę ibi notantur: & per Iaso. in dict. §. diui, 2. lectu. numero. 82. Paul. consilio. 1. lib. 1. Ias. cons. 4. lib. 1. & cõs. 164. col. 3. lib. 4.

55 Patet igitur ex sup. adductis communẽ videri opin. quod præscriptio longissima in rẽ maioratus vel feudi, noceat tantùm præsenti possessori ipsius feudi vel maioratus, nõ verò posteris vel successoribus: vt permultos suprà citatos, maximè Isern. & Afflict. num. 20. in cap. primo paragrapho, quid ergo, de inuestitu. de re alien. Dec. dict. consi. 445. nume. 47.

Paris.

Parif.d.conf.23.nu.199.& num.203. lib.1.Balb.d.4.par.4.par.in fin.q.12. principa.nume.20. Cuius opinionis aliqua fundamenta adducũtur, quæ nihil faciunt,eaque suprà reiecimus: nec alio fulcit ea opinio, nisi ex hac regu. nec ei qui agere nequit currat præscriptio maximè ante actionem natam. Sed cõtra tot grauissimos patres supra citatos, videtur tentãdum, * quod habens titulum & bonam fidẽ in re maioratus, præscribensque con tra præsentem possessorem maioratus,securus maneat etiam quoad successorem eius contra quem præscripsit. Quod.1. iuuatur ex ratione legis inducentis vsucapionem, quæ nõ minus militat hoc casu quàm in alijs, ne dominia rerum sint incerta: ne etiam lites suscitentur dict.l.fin.ff.de vsucap.& denique ratio publ.vtil.d. l.1.ff.eod.titu.quæ singulorum vtilitati præfertur, vt supr.deduxi. Maximè.2.cum in his subiectis restitutioni secundum communem opin. requiratur longissima præscriptio, nec breuior sufficiat, vt diximus sup.nu. 22.& sequen.post tempus autem lõgissimum execratur lex inquietare possessorem.dict.authen.hæc constitutio innouat collationem octauam. Facit.4.nam Docto. in proposito arguunt à multis quæ contra eos retorquentur: quod ostendo, quia adducunt pro regul. quòd prohibita aliealienari, prohibentur vsucapi. Sed nos supra nume.25.contrarium verius probauimus:idq; nu.26.ostendimus specificè in re subiecta restitutioni: per text.in.l. Sticho. ff.de vsufruct.legato. Iuuatur.4. quia siue dicas maioratum fuisse cõstitutum in contractu, siue testamento, non est potestas in testatore nec in cõtrahẽte ad tollendam vsucapionem tertio habenti titulum & bonam fidem.vt suprà probaui. Facit.5. nam effectus & natura vsucapionis est reddere præscribentem tutum in futurum.l. 1.ff.de vsucap. Ergo non tantùm cõtra præsentem possessorem maioratus,sed etiam contra successores. Iuuatur.6.quia ex communi opin. hoc casu resultat absurdum.cum Docto. concedunt, vt præscriptio effectum habeat contra præsentem possessorem,non contra successores: esset enim diuidere effectum præscriptionis,contra.l.cum qui ædes.ff. de vsucap. Facit.7.nam concessa vsucapione contra pessessorem maioratus,cõceditur, præscribentem effici dominum rei:at dominiũ semel iure quæsitum: non potest sine facto partis offerri:vulgar.l.id quod nostrum.ff.de regu.iur.l.siquis.6.§. differẽtia. ff.de acquir.posses. Nec videretur decisio iurisprudentiæ consentanea præscribenti cõcedere dominium statim ei auferendum, contra.l. fin.§.fin.infr. titu.1. Probatur. 8. hæc opin. in feudalibus,authoritate glo.in.c.1.§.præterea,de capit.Corra.dum enim glo. asserit in rebus feudi,dari pręscriptionem.30.vel.40.anno. planè sentit effectũ præscriptionis fore perpetuũ, * non tantùm contra præsentem possessorem:quod Isern. Afflic.& alij nõ aduerterunt. Nec docto.sibijpsis cõstare videntur,dum eam glos.sequũtur: id enim non aliud est nisi fateri præscribentem, securum manere etiam in successores eius cõtra quem præscriptio completa fuit: & regulariter opin.dict.gloss. receptior est,vt dixi supra numero.19. & eam securè sequitur Brun.consi.feuda.67.nume * ro.9. idem colligitur ex Balb.4.par. 4.par.q.12.principa.& ita Curt.sen. consil.82.col. prima. & sequent. vbi columna tertia, versic.quia,dicit hãc opinionem cõmunem: & ita Chass.

consil. 4. numero. 9. colligitur ex Panorm. in capit. ad audientiam, & ibi Felin. numero. 18. de præscrip. tradit vt receptum Molin. in cõsuetud. Paris. §. 7. nu. 8. folio. 109. Nec his aduersatur quod interdũ notant aliqui exigentes in feudis præscriptionem cẽtenariam, quia loquuntur secũdum legem particularem regni Neapolit. quando agitur de præscribendo cõtra Regem: inter priuatos enim ordinariam vel longissimam præscriptionem admittunt: vt per Afflict. decis. 254. latius per eum in consti. Neap. lib. 3. rub. 31. c. consuetudinem, folio mihi 308. Sic igitur in feudalib⁹ posset contendi contra quã plures, hanc opinionem videri receptiorẽ ex glo. d. §. præterea, quæ tam loquitur contra successores quàm contra præsentem possessorem: quod apertè tradit Curt. sen. dict. consi. penul. col. 3. vbi id minus dubitabile censet in præscriptione. 40. anno. per. l. omnes. C. de præscrip. 30. anno. Retenta autẽ hac opin. contra tot patres, relectoque argumẽto à feudalibus, respõdendum restat ad principale fundamẽtum cõmunis opin. ex reg. huius text. &. d. l. 1. de anna. excep. ne impedito agere & ante actionem ei natã currat præscriptio. Responderi autem posse videtur quod text. hîc, &. d. l. prima, loquuntur quando in initio ipsius præ* scriptionis datur tale obstaculũ, put hîc in filio rei domino agere non valente: vel in muliere cõstante matrimonio. leg. in rebus. §. omnes. C. de iur. dot. & alijs similibus. & vbi lex resistit initio, magis impeditur effectus l. 1. & ibi Bart. numero. 11. ff. de reg. Cato. At in feudalibus vel rebus maioratus præsens possessor cẽsetur dominus: vt probaui in secunda. part. l. præceden. numero. 5. & conferendo ius suum ad spem successorum, longẽ plus habet præsens possessor q̃ quilibet futurus successor, vt constat ad sensum. Atque ita nihil est quod obstet initio præscriptionis, cuius finis à lege inducit firmũ perpetuũque effectũ, vt præscribens securus reddatur contra præsentem possessorem: & inde contra successores, in consequentiam, ex natura vsucapionis & ratione legis, secundum suprà deducta. Nec nouum est, vt quod separatim & principaliter fieri nequit, fiat in cõsequentiam, iuxta textum in. l. quædam. 62. ff. de acquir. rer. dom. l. 1. ff. de author. tuto. ex ijs cogitabã sustineri posse nouam hãc opinionẽ, quæ doctis fortasse non displicebit. Diximus suprà ad limitationem & materiam huius text. ex communi sententia, standum esse iuri canonico in materia præscriptionis, vt nullo tempore vsucapi possit cum mala fide: per. cap. vigilanti, & capi. fin. de præscript. & ibi Doctor. & vbique: & Alexand. vbi vide Molin. consil. 99. libro. 4. Et ita hodie cessat etiam ius illud excipiendi q̃d resultabat ex præscriptione cum mala fide, secundum leges Imperatorum. l. si quis emptionis. §. primo. C. de præscript. 30. annor. quod Iurecõsulti nõ admittebãt exigentes veram bonam fidem. l. nũquam. 31. ff. de vsucapionibus. Sic hodie nõ vsucapiet hæres sciens rẽ alienam, licèt defunctus inceperit cum bona fide: abrogata regula leg. secundæ, paragrapho, si defunctus. ff. de vsucap. pro empt. Sic etiam cessabit quod iure ciuili statutum erat, non nocere malam fidem superuenientem, si præscriptio incepit cum bona fide. leg. vnica. C. de vsucapione trãsforma. nam scientia rei alienæ quocunque tempore ante completam præscriptionem, eam impediet. dict. capit. fin. & ibi communiter Docto.

Paul.

Pau. in le. nullo. C. de rei vẽdic. Balb. 2. par. 3. par. quæstione septima & octaua. Sic etiam cessabit quod plures notabant, iure ciuili posse incipere vsucapionem cum mala fide, quãdo causa vel titulus erat cum authoritate rei iudicatę vel decreti. per textũ quem Balb. ibi extollit in. l. & generaliter. ff. de noxa. Pau. in. l. prima. numero. 5. C. de acquir. possess. Id autẽ cessare attento iure canonico, necessariò consequitur vltra Docto. ex aurea doctrina text. in. l. obligationes quæ. 26. ff. de action. & obligat.

57 In hoc articulo pręscriptionis quę aliquando cum mala fide ab Imperatoribus permittebatur, iterum agendum est de intellectu. §. habeat, & totius constitutionis in authen. vt eccles. Roma. colum. 3. Non dubito enim scriptores vtriusque iuris sæpe lapsos fuisse circa eam cõstitut. aliasque Iustiniani in eo proposito. Diximus suprà numero. 40. in. d. auth. iniquum præsidium appellari præscriptionem malæfidei: probauimus tamen principalem decisionem illius authe. loqui etiam in pręscribẽte cũ bona fide, & ratio. d. auth. licet solũ tendat contra malæfidei possessorẽ, indicat decisionem principalẽ procedere in omni possessore: idque receptius esse colligitur ex suprà adductis. d. numero. 40. cum id exprimãt plures ibi relati, nec negant alij qui rationem illius text. intelligunt in solo possessore malęfidei, quod multi non percipiũt. Nonullis autem videri posset. d. authen. vt ecclesia Romana, loqui in solo possessore malęfidei ex verbis. d. §. babeat: quasi satis esset, cum ab alijs Imperatoribus præscriptio longissima admitteretur generaliter. etiam cum mala fide, Iustinia. id ibi tribuere ecclesię, vt nemo cum mala fide aduersus ecclesiã præscriberet, nisi per. c. Sed mihi placet receptior interpretatio, vt decisio. dict. auth. fauens ecclesiæ procederet etiam in præscriptione bonæ fidei, in qua propriè cõgruit fauor ille: quod maximè suadetur ex simili decisione l. fin. C. de sacros. eccles. vbi etiam Iustinian. in eodem fauore ecclesiæ indistinctè loquitur in omni possessore: facit vulgar. regu. l. de pretio. ff. de publica. Maior difficultas est circa. d. authen. communiter enim intelligitur specialiter in ecclesia Romana, non in alijs ecclesijs: & ita vbique citatur in lecturis, tractatibus, & consilijs, qđ facilè innumeris allegationibus ostendere possem, quas consulto omitto. Vnde etiam crediderũt plures quod eum idem Iustinian. in authentic. hæc cõstitutio, colum. 8. (seipsum expresim corrigendo) generaliter contra ecclesiam admittat præscriptionem. 40. annorum, abrogato priuilegio præscriptionis cẽtenariæ, hæc nouior decisio non procedat in ecclesia Romana, seu in his quæ particulariter ad eius patrimonium spectant: quasi lex noua generaliter loquens, nõ trahatur ad casum anteriori lege specialiter prouisum: iuxta doctrinã glo. in. l. sciendum. ff. qui satisda. cog. & in auth. offeratur. C. de lit. contest. & ita in terminis huius articuli tradit glo. in rub. d. auth. hęc cõstit. col. 8. Inde effectum est vt Irnerius ordinator authenticorum quæ lib. C. adiectæ leguntur, hoc ita intelligens post. d. l. fin. C. de sacros. eccle. adiecerit authen. quas actiones, per verba quæ in alijs ecclesijs generaliter admittũt præscriptionem. 40. annor. in ecclesia autem Romana solá cẽtenariam. Inde etiam manauit vt posteriori iure pontificio, eandem retenta opinione, expresim (quasi sine dubio) referatur, cõtra ecclesiam Romanam

manam non sufficere præscriptionē nisi centenariam: contra alios verò sufficere quadragenariam, vt in.c.ad audientiam & ibi omnes, & in.c. de quarta, de præscrip. vt iam attento iure cano. hoc in dubium trahi nō possit. Ego autem cōtra omnes non dubito verius esse, Iustinian. semper in hoc ęquiparasse omnes ecclesias. nec aliquid speciale tribuisse ecclesię Romanæ: & sic intelligo contra glos. & omnes vtriusque iuris scriben. quòd in.d.authen. vt ecclesia Roma. priuilegium illud centenariæ præscriptionis non indulgebatur specialiter ecclesiæ Romanæ, sed omnibus ecclesijs. Glos. autem & omnes decepti videntur ex sono verborum. d. rub. loquentis de eccles. Romana, omisisque argumentis hoc ostenditur ex verbis Iusti. in. d. auth. §. quod igitur, quę ita habent, [quod igitur nostra æternitas ad omnipotētis Dei honorem, venerandę sedi summi Apostoli Petri dedicauit: hoc habeāt omnes terræ, omnes insulæ totius Occidentis:] hoc etiā patet ex prin. auth. ibi, [in totas catholicas ecclesias.] & ibi, [& fit totius Occidētis, necnon Oriētis lex propria ad honorem Dei conseruata: [& ibi, [nos sacrosanctas ecclesias:] & in. d. §. habeat, ibi, [hāc legem Catholicis totius Occidētis ecclesijs profuturam, & in Orientales partes propagādam, in quas aliquid sacrosanctæ nostrę ecclesię posidēt.] Quibus verbis manifestè ostenditur ibi nihil specialiter cōcedi soli ecclesiæ Romanæ, vt scioli non objiciant alia verba eiusdem authēci. inferius quæ de Romana ecclesia loquūtur. Hoc etiam satis patet ex eodem Iustini. in. d. l. fin. C. de sacros. eccle. vbi idem priuilegium cētenariæ prescriptionis, ecclesijs concedat generaliter, nō autem specialiter ecclesiæ Romanæ: vt patet ex litera. d. l. per quā ita necessariò intelligitur constitut. d. authen. vt eccle. Roma. quod mirum est scribentes nō aduertisse. Eadē veritate retenta, post. d. l. fi. & post. d. auth. vt eccles. Roma. idem Iustin. in. d. auth. hæc consti. col. 8. seipsum expressè corrigens, inquit, quòd post concessum ecclesijs illud priuilegiū cētenariæ priscriptionis, experimento cognouit esse illud Reipubl. perniciosum, multasq; inde lites suscitari, maximasque difficultates. Vnde cōcludit abrogatis legibus suis, hodie generaliter cōtra omnem ecclesiam sufficere præscriptionem. 40. anno. Quæ veritas necessariò etiam cōuincitur ex alia posteriore constitu. eiusdē Iusti. in auth. de ecclesia. tit. coll. 9. vbi in. §. pro temporalibus, succurè & indistinctè habet, sufficere contra omnem ecclesiam præscript. 40. an. Nec respōdeat quis eam nouiorem sanctionem non trahendā ad casum quem vocant specialem eccles. Roman. id enim non patiuntur repetita & vniuersalia verba tex. ibidē: sed ne tergiuersationi locus sit, hoc ostēditur ex. d. auth. post prin. vers[. ideo que,] vbi loquitur de Papa, & ecclesia Roma. in specie. Hoc autē posterius bene sensit Accurs. in. d. authē. quas actiones, in vlti. schol. vbi concludit quòd per. d. Authen. hęc constitu. non distinguitur Romana ecclesia ab alijs: & sic quòd secundum Iusti. in posteriore constit. etiam cōtra ecclesiam Romanam admittatur præscriptio quadragenaria: qđ probauit Petr. & bene sequitur Sali. ibi. nu. 1. contra alios: imò cōtra omnes secundum Bar. ibi. nu. 2. in quo variauit gl. contrariū enim scribit in Rub. d. auth. hęc constit. nullibi autē glos. nec alius aduertit quod proximè diximus ad. d. auth. vt eccl. Roma, semperque

perque putabat glos. & omnes in.d. authēti. solùm agi de ecclesia Romana, non de alijs: & inde dubitabant an generalis decisio.d. authenti. hæc cōstitu. colla. 8. traheretur ad casum specialem ecclesiæ Roma. in quo bene scribit glos. in.d. authē. quas actiones, quòd. d. authen. hæc constitut. eundem casum comprehēdebat: cū Iustin. ibi dicat se corrigere constitutionem, quā nuper promulgauerat: quæ verba planè referūtur ad. d. authen. vt ecclesi. Roma. nec est alia ad quam aptè referri possint: & ita manifestè ostenditur, quód. d. auth. vt ecclesia Roma. loquebatur etiam in alijs ecclesijs. Et quocūque modo loqueretur, patet eam expressim abrogari per posteriorem constitutio. d. authen. hæc constitutio, quæ eam refert, & corrigit, vt in manifestis, non sit opus coniecturis. Ex quibus verissimè (ni fallor) probatis, infertur, vt seruata debita reuerētia summis Pōtificibus, sacrosanctoque iuri canonico, dicendum sit de iure ciuili ex nouioribus etiam cōstitutioni. Iustinia. nihil speciale in hac re tribui ecclesiæ Roma. imò omnes ecclesias in id æquiparari, & ita non solùm. d. auth. hæc constitu. sed etiam. d. authen. vt ecclesi. Roma. pariter loqui in ecclesia Romana & alijs, vt sic priuilegiū Romanæ ecclesiæ à summis pōtificibus primò indictū dicatur: cōtra omnes in ca. ad audientiam, de præscriptio. cōtra Bar. Bal. Albe. & omnes in d. authen quas actiones. Infertur. 2. quòd. d. auth. vt ecclesi. Roma. suo tēpore pariter loquebatur in omnibus ecclesijs, non specialiter in rebus immediate ecclesię Romanæ: cōtra. gl. & omnes in. d. auth. quas actiones, contra Bal. in. l. sicut. nu. 18. de præscrip. 30. an. cōtra Imo. in. l. sequitur. §. si viam, nu. 19. ff. de vsuca. cōtra Iacobi. à S. Georg. in rub. ff. de rei vendi. nu. 30. contra omnes vbique securè relatos à Balb. de pręscrip. 1. par. 5. par. in prin. à. nu. 1. vsq; ad nu. 27. contra Ferre. in. l. 3. nu. 7. ff. de vsuca. contra Boër. decis. 39. nu. 7. & contra omnes vtriusque iuris interpretes in varijs locis. Infertur. 3. priuilegiū illud particulare Roma. eccles. probandū fore tantùm authoritate iuris canonici: ex. d. c. ad audientiam, cum similibus: & ita intelligēdum quod Bart. præsupponit in. l. cum sponsus. §. in vectigalibus. ff. de publi. in rē actio. & alij quos citat Carol. Ruyn. consi. 195. nu. 2. lib. 2. Infertur quartò, hinc constare cur Iustini. in. l. fin. C. de sacros. eccle. in eo priuilegio nihil speciale tribuat ecclesię Roma. sed indistinctè loquatur de omuibus ecclesijs, prout in. d. auth. vt eccle. Roma. id autem corrigi posteriori constitu. d. auth. hæc. constit. à qua bene sumpta fuit prima pars. d. authent. quas actiones. Infertur. 5. quòd. d. l. fi. quo ad præscriptionem centenariam de qua ibi, procedebat non solùm in relictis, donatione & emptione, de quibus loquitur: sed etiam in omni actione ex quacunque alia causa. Idque necessariò ostēditur ex eodem Iustinia. in. d. authen. vt ecclesi. Roma. cōtra plures ibidem: quod inuoluit. gl. ibi, in verb. centum: Bal. & Ias. & alij: quorū aliqui tres casus, alij quatuor, alij plures ea lege contineri dicebāt. Infertur. 6. rectè dixisse glo. in. d. authen. quas actiones: & Salic. ibidem, quòd Irnerius errore lapsus, adiecit vltimam partē tex. ibi, cōtra originale. d. authent. hæc constitu. in cuius rub. gl. sibi cōtraria, cum alijs errauit: quæ omnia inter doctos vt non vulgaria forsan commendabuntur. non enim alibi de intellectu eorū iurium tā exactè tractatur. Inde etiā colligitur

tur manifesta cõfeſsione Iuſtinia.in. d.authen.hæc conſti. ipſum aliquando leges ſuas alijs poſterioribus abrogaſſe, vt comprobatur: quod ſcribentes notant in.l.omnimodò.C. de inoffi..teſtam.por Iuſtinia, ibi ſufficere pro forma teſtamenti, aliquid relinquere filio, etiam titulo particulari, non inſtitutionis: poſtea verò nouiori ſanctione contrarium deciſum ab eodẽ Iuſtinia.in auth. vt cùm de appellat.cogno.§. aliud quoque capitulum: vbi inſtitutio vel ſolennis exhæredatio requiritur. Sic Iuſtin.in multis legib. C. præſupponit impuberẽ etiam infantem & poſthumũ poſſe exhęredari: querelamq́; neceſſariam eſſe, vt in.l.ſiquis in ſuo.§.legis. C.de inoffi. teſtamẽ.in.l.cum quidam. C. de lega.in.l.maximum vitiũ,ad fi.C. de liber.præter. Hodie autem ex cauſis neceſſarijs ad exhæredandum expreſsis ab eodẽ Iuſtin.in.d.auth.colligitur poſthumũ & infantem exhæredari non poſſe, nec impuberem regulariter: ſecundum glo.& cõmunẽ opinio. in. d. locis, quicquid aliqui contradicant: vt plenius alibi tracto.

58 Quibus explicitis reſtat vtiliſsimus difficillimuſq́ue articulus, an in caſu huius tex. & alijs, poſt completam lõgiſsimam præſcriptionem, is contra quẽ vſucapitur, poſsit ex cauſa iuſtæ ignorãtiæ aduerſus præſcriptionem reſtitui: quẽ articulũ dicit notab.& difficilem Aret.conſ.104.& Soci. in. l.cum filius.§.in hac.num.8.ff.de verbo. oblig.. & difficiliorem quàm vnquam viderit Boër. deci. 39. Qua in re aliquid eſt diuerſum in eccleſia & minore à maioribus & priuatis, vt inferius: plures etiã in hoc ſeparant pręſcriptionẽ.40.anno. à præſcriptione 30.in quo mirè variant ſcribẽ. vt ſtatim. Magis communiter autem reſoluere videntur in præſcriptione centenaria, nullam reſtitutionem admitti ex iuſta ignorantia. Quoad pręſcriptionem triginta ann. nõnulli Bart. alij glo. tribuũt opinionem affirmatiuam, vt ex cauſa iuſtæ ignorãtiæ, omnibus detur reſtitutio contra eã præſcriptionem: citatur Bar. qui id apertè ſcribit in.l.1.§.ſiquis propter.ff.de itin.actu.priua.per tex.ibi, quẽ Bart. & plures notant: & in ſpecie Afflict. deci.329.nu.6.& Couar.c. poſſeſſor. 3.part.§.3.col.2. Citatur etiam ab Alex.Panor.& alijs, ad idem glo. in.l.ſi partem.ff.quemad.ſerui. amit. & gl. l.1.C.de patr.poteſ.& glo.l.2.in fi.C. de iur.emph. ſed hęc aliud vult, vt infra. nec glo.d.l.1.ſatis probat: glo.autem.d.l.ſi partem, verb.non vtendo, melius id probat expendendo, quòd æquiparat cauſam iuſtæ ignorantiæ, de qua ibi, cauſæ iuſtiſsimi impedimenti, de qua in.l. & Attilicinus. ff. de ſerui.ruſti. præd. vbi in fi.ea reſtitutio conceditur. Eſt tamen aduertẽdum, glo.in. d.l. ſi partem (licèt reſtitutionem concedat) nõ loqui in præſcriptione longiſsima, quæ tempore illius.l. cognita non erat: ſecundum communẽ ſententiam, vt ſuprà diximus nu.3. Vt autẽ prius conſtet quid in his receptius ſit, non dubitatur cõmunem eſſe opin. Bar. in.l.1.§.ſiquis. ff.de itin.act.priua. vt ex cauſa ignorantiæ detur reſtitutio aduerſus præſcriptionem decẽ vel viginti vel triginta annorum, & ibi eſt ampla additio Alexandri plures referẽtis: probat idem Alexander in.l. cùm filius. §.in hac, numero quarto.ff.de verborum obligationibus, vbi refert gloſ. in dict.locis: & prius id fecit Roman. dicens opinio. Bart. cõmunem eſſe, conſi.149.in fin. Eandem opin ſequitur & extollit Panormita: in capit. vigilanti, numero. 3. de præſcript. vbi Felin.numero. 1. eam dicit communem

nem:& ibi Parif.nume.3.& Iaf. in. §. rurfus,num.59.Inftitu.de actio. Eandemque dicit communem Dec.cōf. 36.nu.9.Couar.in.d.§.3.num.1.latiffimè Balb.de præfcri.4.par.4.par.vbi citat plura confi.Alex.pluresque authoritates: & ita Boër.latifsimè.d.decif.39.& ita Pau.in.l.fi.nume.5.C.de log.temp. præfcript. idem Paul. in.l. vnus ex focijs.ff.de ferui. rufti.præd. Alex.& Molin. confil.71.lib.1.Grat. vbi dicit communem, confil.91.nume.55.lib.1.Alcia.lib.de verbo.fignifi.Et quam plures citat Tiraq. de retrac.ligna.§.35.glo.4.num.35.&.36. Et opinionem Bar.ex ordinarijs amplè & ingeniofè defendit Soci. in. d. §.in hac.nu.8.col.4.cū tribus fequen. & ita Soci.nep.confi.128.ex numer. 147.lib.1.eandemque opin.dicit cōmunem Afflic.lib. tertio feudo.tit.fi de feudo.fue.controuer.int.dom.& agna.2.notab. nume.12.&.4.notab. num.4.& ita cum Bar.iudicatum tradit Afflict.decifio.329. Contrarium, verò tenuerunt nonnulli magni nominis:imò quòd præfcriptio firmum effectum inducat contra ignorantē, adeò vt ex caufa ignorantiæ,non detur reftitutio: ita Bal. in.l.prima, nu. 24.C.qui admit. Ancha. confi. 170. num.3.Cuma.& Ange.quos referūt Alex.Soci.Felin. vbi fup. & ita cōtra Bar.Cur.fen.conf.82.col. 2. ad fin.Et hanc opin.magis probat Areti.conf. 104. Qua in re Ioan. Inc. in. l. 4. §. fi conditioni nume.126. ff. ad Syllani. inaduertenter intelligebat Bart. in lōga præfcriptione,nō triginta anno. contra ex preffa verba Bart. cuius opin. authorum numero longè fuperior eft, vt conftat ex fuprà dictis,licèt dubitauerit Iacob.à S.Geor. in.l. fina. colum pen. C. de tempo. in integr.reftit.pet.Maior varietas eft inter fcribentes circa præfcriptionem quadraginta annorum, an aduerfus eā detur reftitutio ex.d. caufa ignorantiæ. in quo articulo alij alijs, pluresq; fibijpfis aduerfantur, vt difficilè difcernatur quæ fit receptior opi. Bar.autem in.d. loco folùm loquitur de præfcriptione.30. annor. Alexan. variauit.vt pungit Felin.in.d.c.vigilanti,num.2.in.1.limi. & Bal. in. d.4. par.4par. nume. 3. &.4. variarunt etiam Dec.Soci.Gozad.Rube. vt tradit Aymon.Crauet.de antiq. 4. par. nume.187.idem confi.201.num.34. Ob quam varietatem inquit Couar ru.vbi fup. vix dignofci quid in hoc receptius fit: & ita ex conflictu opinionum fluctuat Bertran. confil. 15. nu.43.& fequen.in nouo volu.Alex. etiam in dict.§.in hac,numer.4.& Soci.ibi.ad fi.in hoc articulo magis dubitant quàm aliquid firment. Vnde quo ad difcernendum quę fit in hoc receptior opin. feparanda eft pręfcriptio.40.annor.à pręfcriptione.30.Et ita patet nō rectè eas æquaffe Tiraq. vbi fupr.neque plures ex ijs quos citat ad concedendam reftitutionem, id dicūt in pręfcriptione quadraginta anno. Cum autem Alexā. & Soci. in lectu.dubitent, confulēdo autem variēt,parum in hoc facit eorum authoritas.Nec fatis firmat Felin.in dicto capitulo vigilanti.Panorm.tamē ibi, numero. 3. apertè vult etiam in præfcriptione.40. annor. procedere opinionem Bar. & reftitutionem ex ignorantia dari:& ibi Parif. nu.5. dicit hanc effe magis communem opinionem. Idem afferit Boër. d.decifi. 59.numero.6.& Soci.confi.80.col.fi. lib. 3. & eandem opinionem magis probat Crauet.dict.lib.de antiq.vbi fuprà,maximè ex numero. 188. dict. 4.par.Et ita concludit. Balb. dict. 4. par,4.par,quæftio.29.numer.7. cum Imol.in capit.fin.de præfcript. & ita

Afflict.decisio.37.colum. 2. & decis. 329. quibus in locis omnino in proposito æquiparat has præscriptiones, & dicit ita fuisse iudicatum. Et ita Ruyn. consil. 26. ad fin.lib. 1.& Loffred. Neap. consi feuda. 16 ad fin. & Syluan.consil.4. ad fin. & Rebuf. in constit. Galli. tom.2. titul. de restit. art. 1. numero. 26. pag.119. Horum autem præcipua ratio est in æquiparanda vtraque lõgissima præscriptione: quia militat eadem ratio, nec est aliqua. l. quæ apertè tunc restitutionem neget. Contrarium verò non semel tẽuit Alex.sibi cõtrarius, vt sup. imò quod opinio Bart. non extendatur ad præscriptionem.40.annor. & ita Soci.sibi contrarius cons.30.in fi. lib.3.& consi.194.numer.6.lib. 2.ita etiam resoluit Dec.consi.29.Curt.seni.consil.pen.libr.3.Soci. nep.consi. 149.& latius consi.145.numero. 77. lib. 1. vbi diligenter tractat. & dicit hanc esse communem sententiam: idem cons.115. numero.43.libr.2.& Ioan.Dilec.de arte testand.tit.de acquir.hæred.cautel.8.Couarru. in. d. cap.possessor.3. par.§.3. Gome. in.§. rursus. col.4. ad fin. Instit. de actio. Dec.in.l.2. C.qui admit. Galiu. in. l. 2.§.& harum, nume.39. & ibi Alcia. num.72.ff.de verb.oblig. Anto. Rube.cons.97. Zoan. de reb. quotidia. capit.54.nu.1.& ita Barb.& Gozadi. & Ias. in consil. relatis à Tiraq. d. §. 35.glos.4.numero.37.Et sic vides miseriam iurisprudentiæ, ex tanta scribentium varietate, nõ parum Reip. perniciosa: horum autem præcipuũ fundamẽtum est ex verbis.l. omnes. C.de præscript.30.anno. quæ geminatè inquit plenissimam securitatẽ parari ex præscrip. 40. annor.plenissima autem securitas excludere videtur restitutionẽ integrũ, per ea quæ citant. Quam consideratione inquit Curt.seni.d.consil.pen.col.3.cũ magna letitia vidisse,in cõs.Alex.quẽ aureum doctorem appellat: immemor quàm variè in hoc loquutus fuerit idẽ Alex. nec memoro illud fundamẽtũ quod magnificat, fuisse Bal.in l.fi.nu.5.ad fi.C.tex. quib. caus. maior.quem refert Areti.vbi hanc partem magis probare videtur cõs. 104. nu.3.& sequen.

59 Hæc de numero authorum non sine improbo labore: de iudicio autẽ & electione, verius puto, vt contra præscriptionem.40.anno.nõ admittatur talis restitutio, ne offendãtur verba generalia & geminata amplissimę securitatis.d.l. omnes: maximè cum ea præscriptio non incipiat cõtra aliquem, nisi post pubertatem, vt in.l.sicut.C.de pręscript.30. anno.& in nostro text.in fin.Et sic longior sępe manet quàm eius verba sonẽt. vnde post tantũ tempus, perniciosum esset lites suscitare, vetustissimosque possessores in quietare: contra text. in.d. auth. hæc constitu. collat.8.Idque mihi maximè comprobari videtur ex decisione iuris inducentis efficacem præscriptionẽ ex lapsu. 40. annorũ cõtra ecclesiam.c. de quarta &.c.illud de pręscrip.& authẽ. de ecclesiastic. titul. §. pro temporalibus, coll.9. Sed contra Bar. & communẽ opi.etiã in pręscriptione.30.annorũ, & in longa præscriptione, veriorem puto opinionem Bald.& paucorum, quos suprà retuli, vt restitutio nõ detur contra præscriptionem, quod etiam probat gloss. ca.auditis.ver.eccles.de in integ.rest.ad fi. ibi,[verius videtur.quòd cõtra præscrip.non detur restitutio,ne frusta, iura loquentia de præscriptione, sint statuta:]& hanc partem magis probare videtur Couarru.ad finẽ dict.c.possessor.Pro qua opinione vrgent multa quę adducit

ducit Ancha.dict.consil.quibus non satisfacit Soci.in dict. paragrapho in hac,nec Feli.in dicto.c.vigilanti:nec alij sequentes opinionem Bart. Vere enim nimis vrget decisio & ratio.l. final.C.de præscrip. long.tempo.vbi aperte ea præscriptio tam datur contra ignorantem quàm contra scientem:& tex.in authen. malæ fidei.C. de præscript.long. temp. quod omnes agnoscunt.sed cauillando respõdent, nõ ideo negari restitutionem: quod infr.reijciam.Obstat magis ratio eiusdem leg. quæ stare non videretur si restitutio admittat̃, ibi,[nulla scientia vel ignorantia expectanda, ne altera dubitationis inextricabilis oriatur occasio.]Vrget.2.ratio iuris inducentis vsucapionem ad bonum publicum,quod preferri debet vtilitati & causæ singulorum: vt sic effectus vsucapionis nõ rescindatur ex ignorantia partis: iuxta ea quæ suprà deduximus nu.39.& seq. 3. facit quod verè inquit Ancha. d. cons. si restitutio tũc cõcedatur, inania fere reddi omnia iura quæ effectũ vsucapionis & præscriptionis tradunt.contra reg.l.2.C.cõmu.de lega. 4. vrget quod vidimus in iure nostro, restitutionem dari absenti vel iustè impedito,& de ijs causis varia exempla tradi:nunquam verò de ignorante mẽtionem fieri:vt patet ex.l.1.cũ sequẽtib.ff.ex quibus caus.maior. 5. fortissimè vrget ponderatio.l. vnic. C. de vsucap.trãsfor.quã refert Soci.cauillosè respondens in. d. §. in hac col.5. & eam tradit Paris.in dict. cap. vigilanti:verba enim dict.l. in vsucapione iura completa, nullum recursum admittunt, vt patet ibi, [nullus ad eas reseruabatur regressus:] & ibi, [nesciẽtibus dominis:]6.iuuatur hec pars ex qualitate & natura rei:ius enim pro cõstanti habet eum contra quem vsucapitur, ignorare: & tamẽ vsucapionem admittit ob rationes de quib.sup.Quæ euincunt ne cõtra tam solennẽ iuris decisionem restitutio detur: idq; satis probatur in casu huius tex. vbi pater omnia facit filio ignorante & tamen præscriptio cum suis requisitis admittitur. 7. pro hac parte posset nouè induci quod probatur de iure canonico,in.d.c.vigilãti,in fi.& alijs locis:vbi scribentes fatentur præscriptionem induci cõtra ignorantem:sed respõdent quod dabitur restitutio sicut impedito.Quæ cauillatio nõ potest stare si teneatur opinio eorum qui scribunt iure canonico potius non currere tempus impedito,etiam impedimento facti: nec esse necessariam restitutionem, vt sup.nu.47.Ita enim eodem iure canonico ignoranti non curreret præscriptio,nec oporteret spectare restitutionem.8.contra communem vrget ratio vt vitentur multa absurda quæ resultarent ex tali restitutione contra præscriptionem,maximè longissimam. facillimẽ enim deduceretur causa ignorantiæ,quæ etiam iure præsumitur,secundum communem allegationem.l. verius. ff. de probat. Nec erat vero simile quem pati rem sua vsucapi, si id sciret: quotidie igitur rescinderetur vsucapio & præscriptio: frustratoriaq; rederẽtur omnia iura tã serio tractatoriam effectũ vsucapio,in infinitumq; procederet illa causa ignorãtiæ.Quæ absurda sequũtur necessariò ex cõmuni opin.vt negare non possunt eã tenentes, Boër. d.deci. Aym.d.4.part.de antiqui.nu. 196.& seq.Grat.d.cons.125.ad fi.lib. 1.& cons.91.nu.54.eod.volu. & Zoane.d.cap.54. in fi.9. Probatur hæc opinio. arguendo à repugnantia omnium Docto.in proposito: ipsi enim dicunt ignorantem restitui aduersus

ſus ordinariam & longiſsimam præſcriptionem, dariq́ue quadriẽnium ad petendam reſtitutionem: illud autem quadriennium nunquã incipere contra ignorãtes, ſed demum à tempore ſcientiæ: vt notat Bald. in l. falſam. C. ſi ex falſ. inſtrum. & eſt recepta opi. ex Panor. in c. 1. in fi. & ibi Feli. nu. 9. de præſcrip. extollit Alex. conſ. 69. num. 6. libr. 3. & in conſ. 81. in fin. lib. 5. Balb. d. 4. par. 4. par. q. 29. ad fin. Dec. conſ. 36. nu. 9. Areti. conſ. 15. ad fi. Soci. nep. conſ. 128. nu. 168. lib. 1. Iacobi. à S. Georg. in l. fin. num. 7. C. de temp. in integ. reſtit. Hyppo. ſingul. 572. Iaſ. in §. rurſus, nume. 74. Inſtitu. de actio. Rubc. conſ. 98. nu. 3. & alibi ſæpe ſcribentes, vt tradit Tiraq. dict. §. 35. glo. 4. nume. 43. & Couarru. vbi ſupr. ſecundum quod nec lapſus centum annorum, nec immemoriale tempus ſufficeret contra ea quæ dicunt ijdem Docto. non aduertentes quàm ſibijpſis repugnent. 10. impugnatur communis opi. quia ſecundum prædicta ex cauſa ignorantiæ, ita poſt longiſsimum tempus reſtitueretur quilibet priuatus, ſicut eccleſia, in qua & in minore Doct. ipſi inaduertenter dicunt eſſe ſpeciale, vt vltra lõgiſsimum tempus præſcriptionis detur reſtitutio: vt per glo. in authen. quas actiones, verb. excludũtur & ibi Iaſ. nu. 33. eam dicit cõmunem opinionem, & Dec. d. conſ. 29. & conſ. 375. ad fin. Soci. nep. conſ. 56. colum. fin. lib. 2. Roma. conſ. 123. nu. 4. Dec. conſ. 36. num. 9. Afflic. in conſtitu. Neap. lib. 3. rubr. 31. in fin. & ſaltem ex cauſa ignorantię par ius eſſet priuati & eccleſiæ: vt colligitur ex Aretin. conſ. 15. ad fin. Tandem hæc opinio contra Barto. & communem magis fundatur, reijciendo reſponſionem qua vtuntur Barto. Alexan. Socin. & omnes ad iura clariſsima, quæ habent, præſcriptionem perfici cõtra ignorantem maximè dict. l. fi. C. de præſcrip. long. temp. Ipſi enim reſpondent ex verbis præciſis & generalibus, nõ ex cludi reſtitutionem tãquam remedium extraordinariũ, per gl. l. poſtquam liti, verb. nulla. C. de pact. Qui reſpondendi modus nõ ſolùm cauilloſus eſt, legemq́ue verbis non rebus impoſitam redderet, ſed etiam manifeſtè corruit ex verb. d. l. omnes. C. de præſcrip. 30. anno. Magiſq́ue reijcitur attento quod doctrina gloſſ. in. d. l. poſtquam liti. & alia quæ de reſtitutione adduci poſſent, procedunt quãdo lex loquitur generaliter de aliquo actu, contra quem neminem admittit: tũc enim ea generalitas non excludit reſtitutionem minoris, vel aliam in iure expreſſam, quia. l. tunc manet vtilis & efficax regulariter in omnibus alijs: nec iuris ratio patitur vt verba generalia excludant beneficium alibi in iure ſpecialiter conceſſum: iuxta gl. celebrem in. l. tertia. C. de ſilentiar. At in dicta. l. fin. & in noſtra materia in diſtinctè approbatur præſcriptio contra omnes, etiam ignorantes, & contra eccleſiã, & contra eos qui minores fuerũt, & qui olim agere non poterant: cum moderamine tamen vt præſcriptio non incipiat niſi poſt pubertatem, & poſtquam agere poteſtis contra quem vſucapitur: vt in noſtro text. & in alijs de quib. ſuprà. Poſt quæ omnia ſi adhuc ex cauillationibus ſcribentiũ daretur reſtitutio qua reſcinderetur præſcriptio, inania redderentur ipſa iura, quatenus de præſcriptione contra ignorantes loquuntur. non enim omiſſum cenſeri poteſt id quod ſpecificè exprimitur: & ita retorquetur argumentatio ex gloſſ. d. l. poſtq̃ liti. Nec obſtat text. in dict. paragra. ſi quis propter *

1. 1. ff.

l.1. ff. de itin. actu. priua. & alia iura quæ pro communi opinione adducuntur. non enim loquũtur de ignorance, sed de impedito iusto impedimento, vt fatetur Soci. in.d.§.in hac. nume.8.ad fin.cui addo quod tex.in d. §. loquitur tantùm de eo qui vnico iure suo non vtitur propter ineuitabile impedimentum, vereque nõ loquitur in præscriptione: nec est par ratio tam breuis temporis ad longũ vel longissimum. In tempore namque vnius anni, vel alio ita breui, cessant absurda & incommoda, quæ resultarẽt si longi tẽporis vsucapio rescinderetur. Ideoque apud scribent. receptum videtur vt tam modicum tempus ignoranti non currat: quod ex multis tradit Tiraq.d.§.35.glos.4. nume.22. Ex his (quorum plura nostra sunt) probabilior & Reipublic. vtilior videtur opinio contra Bartolum & communem, vt ex causa ignorantiæ non detur restitutio aduersus præscriptionem iure completam, ne aliter inextricabilis confusio odiosaque litium occasio resultet, contra dict.l.fin. C.de long.temp. præscrip. & l.fin.ff.de vsucap. pro suo: contra tex.notabi.in authen. hæc constitu. col. 8. contra rationem.l.6. ff. de except.rei iudic.

60 Retenta autem opinione Bart. & communi, vt contra præscriptionem detur restitutio ex causa ignorantiæ, restringẽda est aliquibus modis, per Feli.in.d.c.vigilanti, & Bald.in. d.q. 29.maximè cum Imo. quem referũt, quòd ignorantia tunc debet esse iusta & probabilis: & ita Alex. ad Bart. in.d.§.si quis propter: Alex.& Socin. in.d. §. in hac: Paris.in.d.c. vigilanti. nume.6.Boër.d.deci.39. ad fin.& ferè omnes in locis sup.citatis: Rom.& alij quos citat Deci. cons.266. in fin. & in.l.2.C.qui admit. Præcipuumq; iustæ ignorãtiæ exemplum traditur in hærede, vel alio successore, si in hæreditate documenta iuris sui non extent: vulg.l. qui in alterius. ff.de reg. iur.vt per Alex.& Soci.in.d.§.in hac: & Afflict.decis.37.nume.2. Grat.cõsil.125.nume.5.lib.1.aliàs non excusaret ignorantia, si adhibita diligentia posset rei notitia haberi, secundũ Doctor.vbi suprà Areti. consilio.15. ad fin.plenè Tiraq.de.§.35. glo.4.nume.33.facit text.in.l. quibus diebus. ff.de conditio.& demonstra. Ex quo infertur, quòd cum ignorantia hoc casu debeat esset iusta & probabilis, non sufficiat dubitatio: licet alibi dubius & ignorans æquiparentur. l. fi. C. de condi.indeb.l.fi.§.1. & ibi Bar. C.de furt.bonus text.in.l.scriptus.ff. de Carbon. edic. Infertur etiã ex suprà dictis, contra ferè omnes suprà citatos, * quoad causam ignorantiæ nõ esse speciale ius in eo qui minor fuit, cum præscriptio longi vel longissimi temporis nõ perficiatur nisi multo postquàm is effectus est maior. Infertur etiam, communem opin. tutius procedere, quando in vsucapione contra ignorantem ageretur de actione personali: putà alicuius legati vel debiti, cuius notitiam non habuit is cui soluẽdum erat, quia tunc vsucapiens verè non habet causam seu titulum vsucapiendi, nec militat tunc ratio tuendi antiquum possessorem.l.litibus.C.de agric. & censit. Multo tutius procedet cõmunis opi. quando soluere debens, nõ haberet iustam ignorandi rationem: putà si hæres habens penes se testamentum: non præstiterit in eo relicta: tũc enim iniquè se præscriptione tueretur, neque cõdemnationem vitaret ob præsumptam malam fidem: ex Panormit.cons.19. ad fin.lib.2. facit.l. qui cum tutoribus.§.qui per fallaciã. ff.de

ff. de transactio. Tiraq. §. 35. gloss. 4. numero. 29. Ex quo nouè & eleganter sustinebitur. glos. penul. in. d. l. si partẽ. ff. quemad. serui. amit. dum intelligit tex. ibi qui loquitur in relicto ab hærede præstando, quod legatarius ignorabat: vnde nimirũ si in ea specie ius legatarij saltem restitutione seruetur, quod Doctq. non aduertunt. Tandẽ ex supra dictis infero neminé ex scribẽ. rectè accipisse gl. quã pro communi opin. citant (vt supra) in. l. secunda, in fin. C. de iure emphyteo. dum excusat hæredem emphyteotę, qui iustè ignorans qualitatem rei, non soluit debitam pensionem: id enim propriè non est restituere cõtra præscriptionem. Nec tũc militat præcipua ratio nõ inquietandi vetustos possessores, cùm idẽ hęres possideat: nec offenditur ratio. l. prima. ff. de vsucap. & l. fina. ff. de vsucap. pro suo: satisque est vt hæres emphyteotæ postquàm nouerit rei qualitatẽ, præteritas pensiones soluat: in quo glo. est communiter approbata, secũdum Ias. ibi, nume. 184. & in dicta. l. cum filius. §. in hac, nume. 7. ff. de verborum obligatio. & ibi Alexand. & Areti. consilio. 104. colum. prima. Et de his hactenus ad decisionẽ huius authen.

SVMMARIVM.

1 *Ex hac. l. 2. colligitur ampliatio ad. l. 1. supr. eodem.*
2 *Ex eadem. l. declaratur prohibitio alienationis, ut hypothecam comprehendat.*
3 *Expenditur litera ad aliud, quod tractatur in. l. 1.*
4 *Ex litera agente de successione ex testamento & abintestato aliqua inferuntur.*
5 *Agitur de intellectu. l. 3. §. de illo. ff. pro socio & l. lege obuenire. ff. de uerborum significatio.*
6 *Reijciuntur scriptæ interpretationes ad ea iura, probaturq; cõtra Alci. Bud. & plures, nõ esse differentiam inter iustam & legitimam hæreditatem, usque ad nu. 8.*
9 *Infertur ad utilem. q. de emphyteosi accepta pro se & suis hæredibus, uel pro se & legitimis & nu. 10. & adducuntur alia utilia in simili, usq; ad nu. 12.*

1 HÆ C. l. 2. ampliat de decisione. l. 1. vt ibi dixi, in. 1. par. nu. 68. probat enim, quod ibi statuebatur in bonis à matre venientibus, locum habere in bonis veniẽtibus ab auo vel auia, proauo vel proauia, lineæ maternæ: vt in eis patet solũ vsumfructum habeat, alienare autem nequeat. Quæ extensio tempore huius. l. necessaria erat: secundũ Bald. & alios hic, quod latius probaui in. d. loco: vbi etiam ex hac. l. alia deduxi pro recepta sententia contra aliquos.

2 Ex litera huius. l. ibi, [alteri obligare,] colligo, hîc expressim probari qđ trado, in. 3. part. l. primæ, nu. 18. dum iura prohibẽt, ne pater alienet aduẽtitia filiorum, verbo alienationis, cõprehendi pignus & hypothecam: vt sic in proposito cessent, quæ antiqui & nouiores controuertunt ex. l. in quorum. ff. de pigno: cum. l. fin. C. de rebus alien.

3 Colligo etiã ex litera huius. l. ibi, [donatione, vel alio titulo largitionis,] hîc apertè probari, quod contra aliquos annotaui in. 3. par. l. 1. fo. 128. vers. infertur. 29. verè & propriè liberalem donationem appellari, quæ liberis seu descẽdentibus fit, nec minus donationẽ appellari eò q; successio bonorũ necessariò eis à lege post mortem donãtis deferatur: quod ibi eleganter tractatur.

4 Habet etiã hæc. l. nõ esse in proposito differẽtiam inter successionem ex testa-

ex testamento, vel ab intestato. Ex quo ornatus & vtilitatis gratia infero ad intellectum & conciliationem tex. in l. obuenire. 120. ff. de verbo. signif. cum. l. 3. §. de illo. ff. pro socio: in quibus conciliandis torquentur scriben. Vlpianus enim inquit, [lege obuenire hæreditatem non impropriè quis dixerit etiam eam, quæ ex testamento defertur: quia lege. 12. tab. testamentariæ hæreditates confirmantur.] Paulus autem in dict. §. de illo. speciem proponit, in hæc verba: [de illo quæritur: si ita societas coita sit, vt si qua iusta hæreditas alter vtri obuenerit, cõmunis sit quæ sit iusta hæreditas, vtrum quæ iure legitimo obuenit, an etiam quæ ex testamento? Et probabilius est ad legitimam hæreditatem tantũ hoc pertinere.] glo. antem. in. d. l. lege obuenire: scribit, ibi regulam: in dict. §. particularem casum tradi: quæ interpretatio nullius momẽti, est quum difficultatem non tollat, nec exprimat cur decisio. d. §. deuiare videatur à regula dictæ l. Ia. verò Decis. Curt. & nouissimè Cagnol. nimis circa ea iura laborant in. l. vnica. C. quando nõ peten. par. de quo etiam agunt Alci. & Bellon, alijque statim citandi.

5 Alber. autem in dict. l. lege obuenire, distinguit inter dispositionem legis, & hominis, vt in priori procedat regu. d. l. & legitima vel iusta hæreditas dicatur etiam ex testamento in secũda strictius intelligatur de ea, quę tantum ab intestato defertur: & ita procedat decisio. ad. §. quod sequitur Ias. in. d. l. vnica. nume. 8. Sed Dec. ibi in vtraque lectu. acriter hoc impugnat, & Alciat. in dicta. l. obuenire, & lib. 4. Parad. capitu. 7. Crebrius autem intelligunt & conciliãt scriben. vt Vlpian. in dict. l. loquatur secũdum latiorem significationem, & quasi per extensionem, Paul. autẽ in dict. §. loquatur magis secundum propriam & strictam significationẽ, vt per Deci. Curt. in dict. l. vnica, & ibi hoc dicit receptius Hieron. Cagnol. & Bellon. lib. tertio, supputa. capit. 7. quod tradunt Bart. & Fulgo. in d. §. de illo: & ante eos omnes notauit glos. (quàm omittunt) in. l. legitimam. 8. ff. de petitio. hæredit. ex quo posset magis impugnari differentia Alber. & Ias. inter dispositionem legis & hominis. verba enim legis magis accipienda viderẽtur secundum propriã significationem, verba autẽ hominis facilius trahuntur ad abusiuam significationem. l. nõ aliter. §. 1. ff. de legatis tertio. Ego puto verum quod glo. Bar. & communis traditio habet, vt in. d. §. de illo, decisio consonet propriè significationi: nec tam propriè iustam vel legitimam hæreditatem appellari ex testamento: nec obstat quod aliqui obijciunt ex verbis Vlpia. in dict. l. ibi, [nõ impropriè.] cui obiectioni satisfaciunt Deci. Curt. Cagno. vltra quos obseruari potest ex multis legibus illius tit. de verbo. signif. ibi nõ semper tradi propriam strictamque significationem, quod in specie probaui in authent. præceden. ad. l. alienationis verbum ff. eodem. Sed illa communis resolutio (verum continens) non tollit difficultatem, nec apperit cur Vlpian. & Pau. in eadem quæstione verborum diuersimode respõdeãt: adhuc enim manet hæsitatio cur alter iuxta latiorem significationem, alter iuxta magis propriam respondeat.

6 Vnde Alcia. in. d. l. & d. c. putat lõgè aliter ea iura intelligẽda, & scribẽtes ex imperitia linguę latinę nõ percepisse sensum iureconsultorũ in dictis locis, resoluit igitur, differẽtiam esse inter iustam, & legitimam hæredita-

reditatem: & Paulus in dicto. §. tantũ agere de iusta, Vlpia. autem in dicta l. agere de legitima: cõtenditque verbum, iustam habere emphasim, tantumque referri ad id quod ex omni parte iustum sit: legitimũ verò dici quod etiam nõ omninò iustum est: quod etiã voluit Guiliel. Bud. & Costal. in Annota. dicto. §. & neminem citans Ripa, in. l. ex facto. §. fin. num. 10. ff. ad Trebelli. sequitur Couarru. in rubric. de testament. folio. 2. num. 5. Sed eam verborum differentiam, vel potius cauillationem prorsus falsam & reijciendam probaui olim in hac insigni Academia Conimbricẽsi, idque inter mille positiones (quas publicè sustinui) typis excussum edidi anno. 1545. posteaque eãdem differentiam bene improbatam legi apud Bellon. in dict. capit. & Cagnol. in dicta. l. vna. Ad decisionem enim casus occurrentis ineptum erat adhærere tam captiosæ differentiæ, cũ magis attendi debeat qualitas negotij, mens loquentium, & vsus loquendi secundum regulas iuris. Nec erat iuridicum dicere, quòd hęreditas ex testamento non posiit appellari iusta, vt ab Vlpiano appellatur legitima, repugnat enim manifestè. l. prima. C. de sacrosẽ. ecclesẽ. imò successio ex testamento sæpius ex iudicio & meritis est magis, quàm delata ab intestato solo respectu sanguinis, quod aptè comprobatur ex elegantissimis verbis Valer. Maxi. in procem. lib. 4. cap. 7. [Cõtemplemur,] inquit, [amicitiæ vinculum potens & præualidũ nec vlla ex parte sanguinis viribus inferius: hoc etiam certius & exploratius, quia illud nascendi sors fortuitum opus, hoc vniuscuiusque solido iudicio incoacta voluntas cõtrahit.] Cõtra Alci. Bud. & alios, multa iura expendi possunt, circa verbũ, [iusta,] ne illam emphasim habeat quã ipsi fingunt: idemque omninò importet quod verbũ legitima. Id autem probatur ex Vlpia. in. l. cum filio. 48. in fi. ff. de lega. 3. vbi iusta ætas appellatur ea quæ passim in iure legitima dicitur. Sic iusta possessio apud Iabolenũ pro ciuili ponitur. l. quod seruus. 24. ff. de acquir. poss. Sic iustus filius apud Caium pro legitimo seu adoptiuo. l. secunda. ff. de adopti. & pro legitimato. l. cum quis. C. de natur. liber. Sic apud Iulianum iuxta interpretationem pro legitima, non omninò perpetua. vi in. l. iusta. 201. ff. de verbo. signi. Sed fortius apud Vlpian. iusta vxor dicitur, quæ solo rescripto principis vxor fit, refragante lege, & dissuadente honestate: vt patet ex. l. si senatori. 31. ff. de rit. nup. Sic in iure nostro iustũ appellatur, quod extrinsecus formam solennem habet, licet, ob iniquitatem rescindi posit. l. si ciues. C. de appella. Et ita necessariò accipitur apud I. C. in. l. prima. ff. de testamen. & in. l. iustè posidet. ff. de acquir. posses. de quo verbo alia tradit Mantua enchyrid. capit. 249. Sed interpretatio Alcia. Bud. & aliorum manifestè confunditur ex eodẽ §. de illo: cuius verba si aduertissent, nũquam eam interpretationem scriptam reliquissent: ex verbis enim illius text. supr. relatis constat, quęstionem vel casum proponi per verbũ, [iusta,] & dubitari quæ tunc dicatur iusta hæreditas: Iureconsẽ. verò respõdere ea verba excludere successionẽ ex testamento, ad solamque legitimam hæreditatẽ pertinere. Et sic patet ibidem omninò ęquari iustam & legitimam hæreditatẽ, & manifestè significari, idẽ respondendũ si conuẽtio ibi fuisset de legitima hæreditate cõmunicanda: quod sentit decis. cõsilio. 258. nume. 8. colligitur ex Bart.

& alijs

& alijs in.l.3.ff.de lega.1.sentit Iacobi.à S.Georg.in.l.si arrogator,nu.11. ff. de adoptio. Et ita reijcitur interpretatio Alci.Bub.Ripæ,Costal.quã etiam probabat Hubertin. in.l. fina. nume.152.C.de edict.diui Adri.toll. Nec teneri potest alia interpretatio Hubertin. Zuchar.in dict.l.fin.C.de edic.diu.Adri.tol.num.150.dum intelligebat.d.§. de illo, specialiter procedere in contractibus, quod ridiculum videtur, cum in conuentionibus frequentius eadem interpretatio sumatur, quę sumitur in alijs dispositionibus. Nec erat diuinandũ, quod traditio Vlpiani in. d.l. lege obuenire, scripta fuerit non pro contractibus, sed pro alijs dispositionib⁹: quod magis suadetur & conuincitur ex statim dicendis.

7 Reiectis igitur scriptis hucusque interpretationibus, verius intelligẽdum videtur, nullam esse contrarietatem in illis iurib. Vlpianumque in * dict.l. tantùm loqui de latiori significatione verbi, quasi inter peritos ita possint accipi verba illa, [iusta vel legitima hæreditas,] non vero vt inde inferatur ad decisionem causarũ de qua re agit Paul.in dicto.§. Sic enim videmus apud Vlpia. nomẽ filiarum sine dubio in posthumas cadere, vt in.l.nomen filiarum.164.ff. de verb. signif. Hoc autem quoad vim verbi, cæterum in decisione casus occurrẽtis, in relicto filiabus regulariter non comprehẽdi posthumas, tradit idem Vlpia.in.l.qui filiabus, secundum cõmunem intellectũ.ff.de lega.1. Quo genericè præmisso, magis in specie ad ea iura dicendum est, verum esse quod magis cõmuniter tradunt glo. & Docto. vbi supra ex stricta & magis propria significatione, legitimã vel iustam hæreditatẽ intelligi, quæ à sola lege ab intestato defertur: latiori autẽ significatione, & quasi extensiuè legitimam hæreditatem dici ex testamẽto, vt benè probat Dec. Cur. & Belson. vbi suprà maximè ex ratione Vlpia. in. dicta. l. arguentis à confirmatione legis. Quo significat successionem testamentariã non immediatè nec omnino propriè à lege descendere, sed tantum ab ea confirmatã fuisse. iuxta l. verbis. 120. ff. de verb. signifi. de qua agunt repeten. in rub.ff.de leg.1. Posterque ea confirmatio legis nouę expedi, ad id qđ * tradit glo.in.l.illa institutio.32.ff. de hære.instit. vt scilicet necessaria fuerit confirmatio successionis testamẽtariæ: quia de rigore, dispositio testatoris irrita videbatur, cùm de bonis disponat, conferendo voluntatẽ ad tempus inhabile, nempe post mortem, quo iam nullum ius in bonis habere potest: tradũt Ias.& Dec.in rub. C.qui testa.fac.poss. quod authoritate Ezechiel.(quem malè citat) probabat Loriot. de adiectione. axiom.7. de quo aliter Vigl.in. §.sed prędicta, nu.12.Institu.de testament. Ad Paulum in dict.§.de illo, verus sensus colligitur, eo quod ex verbis conuentionis apertè significabatur, contrahentes noluisse, vt omnis hæreditas communis esset. Si enim id voluisset, cõuenissent per verba vniuersalia, [omnis vel quæcunque hæreditas.] vel saltem per indefinita, [vt hæreditas alterutri obueniens cõmunicetur.] Contrahendo autem per verba illa qualificata, [iusta vel legitima hæreditas,] planè significabant, nõ omnẽ hæreditatem communicandam, sed eam tantum cui qualitas illa iustę vel legitimæ hæreditatis cõgrueret: iuxta reg. vulg.l.cum Prętor.ff.de iudic. c. non ne, de præsump. Ideo in. d.§. I. C. memor eiusdẽ traditionis, quæ habetur.in.d.l.leg.obuenire: inde sumit

mit rationem dubitãdi, qua non obstante respondet in ea specie, conuẽtionem intelligi tantum de hæreditate legitima seu ab intestato. Quia licèt ex vi verborum posset comprehendi hęreditas ex testamento, prævalere in cõtrarium debet vero similis mens contrahentium collecta ex qualitate conuentionis, vt proximè colligendum ostẽdimus. Quod etiã comprobatur, quia cum ex conuentione constabat, contrahentes à communicatione aliquam hæreditatem excludere voluisse, necssarium fuit ex propriori significatione verborũ excludere hęreditatem testamentariam, quæ non tam propriè ne immediatè à lege est. Nec solum ex hoc iustificatur decisio dict. §. sed etiam ex frequentissimo iuris vsu, quo sæpissimè videmus legitimam hęreditatẽ accipi tãtum pro ea quæ defertur ab intestato, & vbique ꝓponi vt diuersam à successione ex testamento: vt tradit Castr. in. l. si ita quis. §. ea lege. ad. fin. ff. de verb. oblig. patetque ex innumeris iuris locis. ff. &. C. de suis & legit. hęred. ff. &. C. de testament. & legit. tutel. ex. l. illud. 76. ff. de acquir. hęred. ex leg. si quis ita hæres instituatur, si legitimus, 82. ff. de hęred. instit. ex. l. qui fundũ. 86. §. qui filios. ff. ad leg. Falcid. ex. l. mater. decedẽs. ff. de inoffic. testam. ex. l. in arenã. C. de inoff. testamen. Idemque colligitur ex Cornel. Tacit. lib. 18. pag. mihi. 479. vbi successionem ex testa. vt diuersam ponit à legitima successione. Prudentissimè igitur. I. C. in. d. §. de illo, ad quæstion. respondet ex ma* gis propria signific. verborum, ex vero simili mente contrahentium, ex vsu iuris, quo inualuit ea verba tantũ accipi pro hæreditate ab intestato. Inde enim aptissimè colligitur mens loquentium, iuxta tex. notab. in. l. in conuẽtionibus. 219. ff. de verb. signi. & vulgatem. regu. l. librorũ. l. §. quod tamen Cassius. ff. de lega. 3. Multa enim ex vi verborum possunt cõprehendi, quę excluduntur ob defectũ intentionis: vt probat tex. & ibi Bar. in. l. Quintus. 29. §. 1. ff. de aur. & argen. lega. l. si quis ita. 16. §. si quis cum, ff. de testam. tutel. ibi, [quia de ipso non sensisset:] & ibi, [licèt nomen filiorum ipsum non admittat.] Hæc sunt quę magis probãda existimaui ad ea iura.

8 Est autem notabilis decisio dict. §. de illo: secundum Bald. ibi, melior de iure secundum Ias. in dict. l. vnic. nu. 4. C. quãdo non peten. par. & Benedic. in. ca. Raynucius, verb. & vxorem nomine, nume. 74. plures enim * contrarium eo casu responderẽt. Et fortasse si talis conuentio hodie vulgari sermone fieret, contrarium iudicaretur ex vsu loquendi, qui prævalet, vt suprà constat enim inter homines legitimã vel iustam hæreditatẽ nõ distingui ex causa testati vel intestati, sed accipi pro ea quę absq; fraude defertur, quod vulgò, de bono titulo, appellatur. Vnde secũdũ loquẽdi vsum, quẽ iura obseruari iubẽt, videretur absq; offensione Iurecõsulti in dicto. §. de illo, iudicandum, vt in tali specie hodie cõprehẽdatur quæcunque hæreditas etiam ex testamẽto sine fraude obueniẽs. Decisio autẽ. d. §. de illo, eleganter intelligitur ex Bart. in. l. tertia numero. 3. ff. de lega. 1. vt legitima vel iusta hæreditas in ea cõuentione, intelligatur etiam testamentaria, quando in testamento vocantur qui ab intestato successuri erant: quæ sentẽtia receptior est secundum Alex. & Ias. ibi, quicquid refragentur Aret. & alij: & cum Bar. Dec. & Curt. in. d. l. vnic. Et pro. Bar. vrget glo. in. l. pater. 36. §. Iulius. ff. de lega.

prima lectu. numero. 102. ff. de lega. 1. Solet aliud colligi ex d. §. de illo, ad limitandam regul. prohibentem pactum de hæreditate viuentis: vt per Deci. & Purpur. latius Cagno. in l. fi. ex nu. 53. C. de pact.

9 Ex prædictis autem inferunt Iaſ. Deci. Curt. in d. l. vnic. C. quan. non peten. par. & nouiores: vbi ſup. ad q. emphyteoſis cōceſſæ alicui pro ſe & legitimis hæredibus. Cōſuluit enim Alex. Imol. tunc venire proximiores quibus ſucceſsio defertur ab inteſtato, quaſi nullo modo admittātur extranei ex teſtamēto: vt per eum cōſi. 56. nu. 4. lib. 2. vbi principaliter citat dict. §. de illo. Et cum Alex. eſt Iaſ. in d. l. vnic. num. 5. & ibidem Curt. qui, nu. 11. ad fin. eam dicit communem ſententiam: ſequitur Benedict. dict. ver. & vxorem, num. 75. & Dec. cōſi. 32. nu. 2. & conſulendo Soci. quem refert Ripa. in l. ex facto. §. fin. nu. 10. ff. ad Trebel. vbi ipſe dubitat. Cōtrarium autem probat Alciat. in. d. l. lege obuenire. ff. de verb. ſign. & d. li. paradox. c. 7. neminem citans & cū eo Coſtal. in annotat. ad pādec. pag. 305. idē ſcripſit Dec. in. d. l. vnic. in vtraque lectu. Et ſic variant prędicti patres, alij admittētes tantùm veniētes ab inteſtato, alij quoſcunque inſtitutos: Cagnol. autem in. d. l. vnic. col. 3. durius ſcribit eo caſu non venire extraneos inſtitutos, quia legitimi non ſunt, nec eis verba conceſsionis congruunt, nec etiam venire proximiores conſanguineos: quia licèt legitimi dicantur ex qualitate verborum, hæredes tamen non ſunt, cū alij ex teſtamento vocantur, iuxta reg. l. quādiu, à. 1. ff. de acquir. hęred. quod ſcripſiſſe videt̃ Cagnol. ex eo quod alibi tradunt ſcriben. in conceſsione ſub illis verbis exigi, vt deſcendentes vel legitimi debeant ſimul hæredes eſſe, nec aliter ad emphyteoſim vel feudū ita conceſſum admittātur ſecundum Bar. in l. 3. §. ſi liberi. ff. de oper. libert. Paul. & alios, in leg. apud Iulianum. §. ſiquis alicui. ff. de leg. 1. dixi latè ſuprà in tertia parte. l. 1. ex numer. 85. cum multis ſequen. Quo etiam argum. Dec. recedit ab opinione Alex. agnoſcens non poſſe admitti proximiorem qui ab inteſtato ſuccederet, cum facto teſtamento alius hæres ſit: Dec. tamen in ea ſpecie excludens legitimum. admittit inſtitutum, cōtra Alex. Cagno. autē vtrūq; excludit, contra omnes.

10 Ego autem puto huic argumentationi Dec. & Cagno. benè ſatis facere Curt. in dict. l. vnic. nu. 11. Quando enim ex qualitate cōceſsionis in feudo vel emphyteoſi requiritur, vel legitimus ſucceſſor ſit hęres, intelligitur, ne ſi inſtituatur, repudiare poſsit hæreditatem, & feudum vel emphyteoſim accipere. Si autem alius inſtituitur, tūc quia per eum non ſtat, nō excluditur à feudo vel emphyteoſi, ſecundum Bal. & Afflict. in capitulo primo an agna. vel fil. Bal. in l. tertia. colūna ſecunda. C. de fideicommiſſ. Dec. conſi. 208. in fi. Syluan. conſ. 52. numero. 13. Iacob. de feud. verb. [ita quod ipſi,] numer. 5. Anton. Capyt. deciſ. 64. numer. 7. & deciſ. 99. nume. 2. quæ opinio vtilis eſt, & æquitatem habet vt nullo pact teneatur, quod dure ſcribebat Cagno. excludēs legitimos & inſtitutos. Sed in ea quęſtione opinio Dec. in di. l. vnic. & Alciat. in dictis locis, videt̃ regulariter probabilior, vt in emphyteoſi ita conceſſa, legitimi hæredes intelligantur ex teſtamento, cum affectio ex perſona accipientis, non concedentis tunc inſpiciatur. Vrget etiā, nam cum in ea ſpecie non agatur de conſeruanda familia, ſatis eſt de ijs hæredibus

X intel

intelligere, quos primus acquirens vel successor sibi hæredes elegerit. Namque & iuris regul. qua omnis contrahens hæredibus suis consulere cẽsetur: lege si pactum, in finali. ff. de probationibus præcipuè viget in hęredibus ex testamento, secundum scriben. vbique: quorum aliquot in specie citamus numero sequenti. Iuuaretur nimis hæc opinio ex vsu loquẽdi: maximè in sermone vulgari, ex quo colligitur intẽtio agentis & decisio iuris, vt suprà expendi numero octauo, & inf. in nu. 12. Diuersum autem dicendum erit vbi concedẽs speciali affectione familiæ accipientis consulere voluit, vel vbi testator de cõseruanda familia cogitauit: tũc enim vigebit opinio Alexand. vt cõsanguinei proximiores, non alij instituti admittãtur: quod fatetur Alciat. in d. l. leg. obuenire.

11 Hodie autem apud Lusitanos lege Regia libro quarto titulo sexagesimo secundo in principio & in paragrapho secundo pulchrè deciditur, in emphyteosi concessa alicui pro se & eo quẽ nominauerit, nulla sequuta nominatione, venire indistinctè institutus hęres, etiã extraneos, quasi ex generali nomine hæredũ, specialiter ad emphyteosim nominati censeantur. Ab intestato autem non indistinctè omnes tunc ibi admittãtur sed tantùm descendentes vel ascendẽtes: quibus deficientibus, emphyteosis ad dominũ reuertetur: quod aliqualiter deuiat à communi traditione scribẽtium, qui indistinctè admittunt omnem hæredem ex testamento vel ab intestato: Docto. per. l. 4. C. de contrah. stipu. Alex. consil. 232. nume. 3. lib. 6. Ias. in. l. stipulatio ista. §. si quis ita, numer. 2. ff. de verbo. oblig. Socin. in. l. 1. §. per procuratorem, numero. 5. ff. de acqui. posse. Deci. consil. 543. numero. 3. Hyppol. Singul. 580. post Bal. in. l. 1. in. fin. ff. de pact.

12 Pro opinione etiam Deci. dum in d. q. magis admittit hæredes ex testamento, facit de iure communi, quod tradũt plures in simili specie emphyteosis concessę alicui pro se & suis hędibus: veniunt enim quocunque ex testamento vocati, vel ab intestato proximiores. Nec ea verba, [suis hæredibus:] referũtur ad qualificatos illos hæredes suos de quibus in leg. in suis. ff. de liber. & posthu. & §. sui, Institut. de hæred. quali. & differ. vt tradit Alexand. in. l. quod. dicitur, num. 26. ff. de ver. oblig. Alexand. consil. 26. libro quinto. Dec. in capit. in pręsentia, numero. 48. de probat. Id autẽ principaliter fundatur ex communi vsu loquendi, quo sui hæredes intelliguntur pro quibuscũq; ex testamẽto vel ab intestato in bona succedentibus, non spectata qualitate illa suitatis: vt bene tradit Guido Papa. quæstione. 548. & dixi suprà in tertia parte. l. prim. numer. 89. Non ergo tunc intelligitur de solis cõsanguineis seu hæredibus iure sanguinis. Vt caueas ab Æmil. Ferret. consil. 3. numero. 1. versic. sed si de successione. Hoc autem probatur. d. lege. Regia, libr. 4. titul. secundo. §. fin. iuncta alia lege (ad quam se refert) eodem libr. titul. 77. §. penul. vbi in emphyteosi pro se & suis hæredibus, veniunt qui cum effectu hæredes sunt, ex testamento vel ab intestato. Dum autem leges illæ loquuntur de cõcessione emphyteosis pro se & hæredibus, & successoribus, memorandum est quod scribit Ioan. Imol. in dicta. leg. quod dicitur, columna. 10. numero. 14. ff. de verb. oblig. Non obstante ea geminatione verborum non comprehendi particulares successores, sed tantũ

vniuer

vniuersales, siue iure ciuili siue prætorio succedentes: & ita Alex. in .l. quædam. §. nihil, & ibi Ias. nume. 4 ff. de edend. Deci. cons. 208. nume. 7. Rip. lib. 2. respons. cap. 26. num. 17. Curt. sen. consilio. 82. seu cons. penult. col. 4. Quod plures intelligunt, nisi addatur signum vniuersale [quibuscunque] vt tūc veniant particulares successores: Alexand. in. d. l. quod dicitur, nume. 26. Ias. in. d. §. nihil, nume. 4. Alexand. in. l. stipulatio ista. §. sicut autem, nume. 6. ff. de verbo. obliga. Ias. in. l. 2. num. 198. C. de iur. emphy.
* Sed si opinio Imo. vera est, hæc limitatio dubio non caret: nec enim dictio vniuersalis ita immutat rei naturam, vt tradit Iacobi. à S. Geor. de feudis, verbo, & [quibuscunque hæredibus:] latè Tiraq. de retract. l ign. §. 1. glos. 7. nume. 27. Et pro hac parte vrget text. ad quem nō aduertit Alex. in. d. §. sicut autem. l. stipulatio. ista: vbi verbū, [quicunque successores:] non cōprehendit particulares, secundum glo. & omnes ibi, ex iuris principijs: conducūt nimis quæ scripsi supra in rub. ad fi. 1. par.

13 Dixi proximè non carere scrupulo limitationem Alex. & aliorum, si
* opinio Ioan. Imo. vera est. Ego enim eam veram non puto. Sed magis crederem, in concessione facta alicui & hæredibus & successoribus, regulariter (nisi aliud impediat) non excludi particulares successores, id autem satis probat tex. (ad quem aduerti non solet) in. l. in conuentionibus. 219. ff. de verbo. signifi. id iuuatur etiā quia tunc non agitur de conseruanda familia cōcedentis vel accipientis, nec vertitur vllum incommodum domini, cui à quocunque successore pensio soluenda est, nec ei adimitur aliquid ex ijs quæ sibi competunt ex. l. fi. C. de iur. emphyt. nec obstant iura quę in contrariū adduci solent, quia loquuntur, vbi qualitas rei aliud suadet: vel vbi agitur de cōueniēdo successore: actio enim non datur contra particularem, secundū iuris regulas: sed de his alibi latius.

SVMMARIA. L. 3.

1 *Diuiditur & colligitur principalis conclusio huius. l. & nu. 2.*

3 *Aßignatur ratio specialitatis ad decisionē huius. l.*

4 *Ostenditur, lapsos fuisse aliquos in allegatione huius. l. & nu. 5.*

6 *Colligitur altera conclusio memorabilior ex hac lege, & nu. 7.*

8 *Agitur de glo. l. 3. C. de usufruct.*

9 *Sustinetur glo. hic contra plures.*

10 *Colligitur alia conclusio, & inferuntur aliqua memoratu digna. & nu. 11.*

12 *Asseritur usus contrarius principali decisioni huius. l.*

13 *Traditur aliud ad literam huius. l.*

14 *Explicatur aliud contra Cyn. & Pet. & Soci. nep.*

15 *Asseritur aliud non negligendum, ut decisio huius. l. nō censeatur correcta nouiori iure.*

16 *Tangitur & omittitur illatio scriben. ad. q. celebrem.*

17 *Infertur ad. l. filius. ff. de suis & legiti. hæred. contra Alcia. & num. 18.*

19 *Infertur ex uerbis huius. l. ad articulum notabilem & quotidianum, & explicantur aliqua utilia.*

20 *Limitatur quod lex hæc dicit, & agitur de. l. fi. C. de natur. liber. & nu. 21. & 22.*

23 *Traditur fauor filiorum primi gradus.*

24 *Infertur ex uerbis huius. l. ad casum memorabilem: & explicantur aliqua utilia ex scribēti. ad. l. 1. C. de condi. in ser. & l. cum acutißimi. C. de fideicom. & nu. 25. & 26.*

27 *Probatur noua opinio contra scrib. in re magni ponderis.*

28 *Traditur alia illatio scriben. ex uerbis huius. l.*

29 *Infertur ad. l. 1. uersi. ulti. ff. de iure immuni. & traduntur aliqua utilia usque ad numero. 34.*

LEx hæc Theod. & Valenti. longam literam habet, secũdum Fulgo. & vno verbo dici potuit quod multis eius lineis continetur, vt aduertit glo. hic, verb. in nepotibus, Principalis autẽ deci. huius. l. sing. est secundum Cy. Bart. Bald. Paul. Ful. Cor. hic habet enim casum nouum in quo patri & auo acquiritur per filios vel nepotes emancipatos: & ita hũc tex. extollit. Reuen. in alphab. iuris fol. 14. litera b. & dicit singul. Ange. in authen. ita que sup. tit. 1. posset autẽ. l. hęc in plures partes diuidi iuxta lõgitudinem literæ, sed iudicio meo attenta eius substantia, commoda diuisio erit in duas partes: vt post primam. altera incipiat in ver. [quòd si nepotes:] vbi ponitur mirabilis decisio, cui magis refragari videtur iuris regulæ: mirũque est scrib. ferè nunquã aduertisse ad decisionem. d. vers. vt infr.

2 Singularem hanc. l. appellant scriben. eo quòd in eius decisione citra ius patrię potestatis liberi aliquid acquirunt patri vel auo: cùm ex iuris regulis contrarium asseuerandum foret. l. 1. ff. si quis à pat. fuer. manumis. Casus autem seu species huius. l. est. quando decedit vxor marito superstite: tunc enim si etiã supersint filij vel nepotes emancipati à patre vel auo in vita vxoris, matris vel auiæ eorum, statuit hęc. l. vt patri vel auo acquiratur pro virili portione vsusfructus. Nõ habebit igitur portionẽ proprietatis, sed repræsentabit personã descendẽtis, vt cum liberis iudicetur quasi vnus ex illis ad virilẽ portionẽ in vsufructu

3 Id autem speciale est secũdum gl. verb præscripta, secundum Fabr. & omnes hîc, eo quòd in hac specie agitur de bonis vxoris ipsius patris vel aui, cui ea virilis portio vsusfructus acquiritur, quod probat text. ibi, [postea mater:] & ibi, [sin vero mulier,] & ibi, [maritus defunctæ,] & magis ibi, [vt maritus qui vxore mortua.] Quæ specialitas rationem habet secundum glo. d. verb. præscripta: & Bal. nu. 4. Paul. nu. 1. quia in illis bonis pater vel auus maritusque defunctæ, constãte matrimonio dominus cẽsebatur, iuxta. l. doce ancillam. C. de rei vendic. Facit etiam iuris ratio quæ respectum habet ad honorem matrimonij bene transacti. l. vnum ex familia. §. fi. ff. de lega. 2. not. Bald. in. c. iurauit ad fi. de probat.

4 Errant igitur qui hanc. l. citant generaliter ad omnia aduentitia, cum specialiter procedat in bonis quę vir aliquando vt dominus possidebat ratione matrimonij. Vnde cauẽdum erit à Roma. generaliter hanc. l. intelligente, & eam vt singul. commendãte, notab. 547. Hinc etiam patet longè differre decisionem huius. l. à nouiori decisione. §. cùm autem. l. cùm oportet, infr. titu. 1. quanuis glos. hîc verb. præmium & Alber. ibi, hos casus ęquare videantur. Differentia autem est, quia ibi generaliter agitur de omnibus aduentitijs, hîc de vnica tantum specie proximè dicta. Ibi etiam agitur de aduẽtitijs acquisitis ante emancipationem filij vel nepotis, in quibus ibi reseruatur medietas vsusfructus parenti emancipati: hic verò agitur de aduentitijs maternis delatis post emancipationẽ: ibi etiã semper medietas obseruatur, hic virilis portio pro nume. liberorũ, inter quos parens ipse quoad eum effectũ, connumeratur. *

5 Ex prædicta declaratione ad rationem huius. l. consequitur. eius decisionem non fundari principaliter ex bene-

beneficio emancipationis à parente in liberos collatos, sed magis in sola tiũ amissæ vxoris, & ne omnino priuetur his bonis, quæ modo vt dominus possidebat: idque significat tex. post prin. ibi, [quoniam omni cõmodo destituitur.] quod euidenter ostẽditur ex eadem. l. versi. [quòd si nepotes,] vbi idem disponit de nepotibus quos auus non emancipauit nec habuit vnquã sub potestate, vt statim explicabo. Et consequenter lapsi videntur ferè omnes scribentes hic & alibi summantes, intelligentes & allegantes hãc. l. quasi solum loquatur de remunerando parente, ob beneficiũ emancipationis, totamque vim ipsi emancipationi tribuentes: Cum ex litera constet, idem tribui auo ex nepotibus quos nunquam habuit in potestate.

6 Mirabilis vt dixi, magisque notanda est decisio huius. l. in. dict. versicu. [quòd si nepotes,] vbi prima decisio de liberis emancipatis, & sic in quos parens beneficiũ cõtulit. ampliatur ad nepotes ex filio emancipato post emancipationem natos, & sic qui nũquam fuerunt sub potestate aui: & consequenter beneficium emancipationis ab eo consequi non poterant. Sed quod longè maius est, idem disponit tex. in eo vers. in nepotibus ex filia qui nec fuerunt, nec ex titisse potuerunt sub potestate aui, vtpote qui familiam patris nõ matris sequãtur, secũdum iuris principia: quod rarissimè notat. Aduertit tamẽ Corn. meritoque in hoc dicit text. esse mirabilem.

7 Infertur igitur, vt dixi. contra ferè omnes, hic, parẽtem hoc casu admitti cum liberis, etiam in quos nullum beneficium contulit, nõ tantum cũ his quos emancipauit: in quo etiam contra hãc. l. in. d. vers. loquũtur scriben. in. l. 1. sup. vnde vir. & vxor.

8 Ex eodem versi. dum loquitur de nepotibus ex filia, cauendum est à glo. in. l. 3. sup. de vsufruc. quæ ex hac. l. in. d. vers. limitat tex. ibi, quatenus habet, per mortem proprietarij non finiri vsumfructum: & secũdum terminos illius. l. quam glo. ex hoc ver. vult. limitare, sentit apertè diuersum intellectum, videlicet quòd in hoc versic. agitur de patre qui habebat vsumfructum, in bonis filij emãcipati, vt moriẽte cũ liberis filio proprietario pater amittat vsumfructũ, succedatque in virilem eiusdẽ vsusfructus, cum nepotibus ex filio. Sed talis interpretatio à nemine ibi specificè probat nec reiecta, teneri non potest, quia tex. in hoc versi. nõ tantùm de filio emẽcipato, sed etiam de filia loquitur: nec agit de vsufructu quẽ pater habebat viuo filio, sed de acquirenda virili portione nouè cũ nepotibus. Et deniq; falsum esset dicere, quòd pater morte filij aliquid amittat de vsufructu quem habebat eo viuẽte, etiam si filius cum liberis decedat: vt diximus in ampliation. l. 1. in 1. par. per iura clara in. l. sancimus, suprà tit. 1. & in. l. fi. §. sin verò. supra ad Tertulia.

9 Infertur etiam ex eodem versicu. resolutio ad vnũ quod variè tradunt scriben. hic nam Bal. & Salic. hic nu. 3. Corn, numer. 1. Salic. in. l. 1. C. vnde vir. & vxo. dicũt quòd in casu huius. l. vir. nõ succedit vxori, sed per liberos acquirit illam verilẽ portionẽ vsusfructus: contenditque Corn. nõ posse in hac specie appellari successionem viri: contrariũ verò colligit, glo. hic, verb. prescripta, in fin. ib, [nota casum in quo vir succedit vxori in aliquo.] Ita etiam Fab. hic Cy. Paul. Fulg. ante. nu. 1. Ange. in auth. itaq; col. 1. sup. tit. 1. glo. l. 1 C. vnde vir. &

 vxor,

vxor, & ibi scribē. Dyn. in tracta. successio ab intest. nu. 25. Pro Bal. Salic. Cor. posset expendi continuatio huius. l. ad præceden. quæ loquuntur de acquisitione per liberos, nō de immediata successione parentis. Pro ijs etiam posset argui, quòd si vir ipse succederet, non videretur successio restringenda ad portionem vsusfructus, sed consequeretur portionem hæreditatis cum pleno iure suę portionis, cùm hæres dominus sit. l. cum hęredes. ff. de acquir. pos. §. fi. Institu. de hæred. quali. & differ. Sed verior videtur sententia glos. quæ etiam receptior est. vt constat ex suprà dictis quod probatur ex. d. ver. [quod si nepotes,] ibi enim datur ea portio auo paterno cum nepotibus ex filio emācipato, natis post emancipationem: & sic quos auus non habuit in potestate nec in eos beneficium cōtulit. Datur etiam eadem portio auo materno cū nepotibus quos nec habuit nec habere potuit sub potestate, & ita patet auum hæredem, maritumque defunctæ succedere ex beneficio legis, non autem per nepotes id acquirere, cum eos nunquā habuerit in potestate, deficiatque illud necessarium potestatis fundamentum, quo parēti per liberos acquiri solet. Quæ successio vt nimis exorbitans: ideò modificatur vt tātum sit in portione vsusfructus, ad vitam aui, maritique defunctæ, in quoddā solatium, vt suprà: Facit illud quod dicit text. in princip. Instit. de Senatusconsul. Tertul.

10 Ex quo vers. ita explicato cum gl. resultat mirabilis casus, in quo vir in aliquo vxori succedit, stantibus liberis eiusdem cui succeditur: ad limitationē. §. cùm filius, Institutio de hęredita. quæ ab intesta. defer. & in auth. de hæredita. ab intesta. veniēs. §. primo. Inde resultat memorabilis declaratio, ad antiquum & nouum ius. ff. & C. vnd. vir. & vxor. vt hoc casu in. d. portionē vsusfructus succedat vir etiam stantibus liberis, nō distinguendo an sit pauper, cum regulariter non admittatur coniux, stante vllo consanguineo. Hinc etiam limitatur generaliter regula. l. affinitatis, suprà, titu. 1. Hinc resultat quod vir succedit vxori in hanc portionem stantibus liberis necessarijs hæredibus defunctæ: qui non sucederet ea defuncta sine liberis, manētibus alijs coniunctis. Nec enim. l. hæc tam exorbitans extendi potest vltra casum suum, secundum receptas sentētias: & ita consequitur mirabiliter magis excludi virum à trāsuersalibus, remotioribusque defunctæ, quam ab eius liberis necessarijsque hæredibus, cōtra regulam si vinco vincentem te, à fortiori &c.

11 Hinc resultat casus in quo vir vxori succedit de iure ciuili, nēpe ex decisione huius. l. cū regulariter ea successio sit prætoria, exigatque bonorum possessio secundū scrib. in. l. certum. C. vnde legit. Mathes. de succe. ab intest. 4. art. prin. & Hubal. in eod. tract. 4. par. in princ. Quæ omnia necessariò deducuntur ex. d. vers. secundum literam quę inuenitur in omnibus liberis. Licet his autem refragari videātur iuris reg. satis est ita legem scriptā fuisse iuxta. l. prospexit. ff. qui & à quibus.

12 Illud asserere audeo, vsu & praxi hanc mirabilē decisionē non seruari: sed potius contrariū: nec enim in aliquam portionē admittitur auus maternus cū nepotibus in successione auiæ eorum, vxorisq; ipsius aui: & eadem ratione nō admititur eo dē casu auus cum nepotibus ex filio emancipato. Qui vsus magis consonat regulis iuris;

lis iuris: maritus enim extraneus est, nepotes autẽ legitimi necessarijque hæredes, per sup. dicta & auth. in successione. C. de suis & legitimis hære. maximè cum vir id ius non haberet vxore defuncta sine liberis, manentibus alijs consanguineis, vt supra deduxi.

13 Ex sup. dictis colligi videtur, quod decisio huius. l. cõgruẽtius staret sub tit. vnde vir & vxor vel in proximioribus de materia succedendi. Similiter ex litera & suprà dictis colligitur hãc. l. procedere ex testamẽto: & ab intestato: nec enim. l. distinguit. eiusque beneficiũ parem rationẽ habet in vtraq; successione, nec aliquis potest legis beneficium auferre. l. 4. §. si quis cõdamnatus. ff. de re iudic. Bal. in auth. hoc locum, nu. 1. C. si secũd. nup. mul.

14 Iuxta prędictã explicationem huius. l. colligo in eius casu seu specie, posse rectius verificari quod generaliter post Petr. tradit Cin. in. l. ea. leg. col. 3. versi. [& ideò.] C. de condict. ob caus. dicens quod vsusfructus qui patri per filiumfam. acquiritur, est irregularis: id enim regulariter non rectè dictũ videretur, cũ ea acquisitio sit ex iuris regula, & vi patrię potestatis. In casu autẽ huius. l. cõgruentius appellabitur irregularis vsusfr. cũ acquiratur cõtra iuris regulas, vt suprà. licèt dictũ Cyn. indistinctè sequatur Soci. nep. cõs. 124. nu. 4. lib. 2.

15 Cum autem constet ex sup. dedu- * ctis, decisionem huius. l. continere casum specialem, consequitur eam stare hodie, nec correctam esse legibus, posterioribus, generaliter descendẽtibus, vt soli descendentes ascendentibus succedant. Idem enim iure antiquo constitutum erat. C. &. ff. de suis & legitimis hæredibus. l. nam & si parentibus. ff. de inoffi. testa. Et tamen, l. hæc, non obstante regula, specialiter hoc casu cum liberis admittit auum eorum, maritumque defunctę in portionem vsusfructus: vt sic decisio hæc tam specialis, nõ censeatur correcta. Facit quod sępe dicunt scriben. cum glo. l. sciendum. ff. qui satisda. cog. & glos. authen. offeratur. C. de lit. contesta. & ita sentit Fulg. hîc. nu. 5. & Cor. qui verè dicũt hanc decisionẽ alibi nõ reperiri: potuissentque addere rarissimè haberi memoriam huius. l. in prædicto articulo successionis: hæc quod literã. l. quæ nullibi hucusque ita explicata fuit.

16 Ex alijs verbis huius. l. ibi, [deteriores esse nepotibus filij non sinantur inferunt scriben. hîc. ad celebratissimam difficillimamque maioratus quæstionem, quæ vulgo de filio & nepote appellatur: de qua re extant integri tractatus, iustaque volumina, quibus aliqua non contemnẽda addere potuissem ex multis quæ in scholis pręlegi, & in foro in magnis causis tractaui: sed quia ea tractatio pro rei dignitate plures chartas exigebat, opus verò hoc in maius volumen accreuit quã putarã consultius duxi eam quęstionẽ ad alium locum reseruare. Illud tamẽ noto, quod verba huius. l. non tam filiũ nepoti præferunt quam ei nepotem pręferendũ negant, & sic decisio magis neutralis est quã alteri parti fauens, contra plures in eadem quęstione.

17 Ex prædictis verbis huius text. dũ probat, neminem debere filijs potiorem esse, infertur ad verba Modestini, in. l. filius. 12. ff. de suis & legitimis hęred. cuius litera communiter ita habet, [filiꝰ patri agnatus proximus est:] & ita legit affirmatiuè in libris emendatis ad exemplar Florentinũ, vt caueas à nonnullis, quib. erroneè, habetur negatiuè. s. [agnatus nõ pro-

 ximus

ximus est.] Circa quam legē lapsus videtur doctissimus Alciat.libr.3.pa rerg.capit.25.qui legit [agnatus pro ximus non est:] vbi tamen rectè improbat literam precedentem,[agnatus non proximus:] putans ita communiter literam haberi, cum tamen frequentior sit prima, quam veram dicimus. Contēdit igitur Alcia. cum sua litera negatiua, filium patri vel re spectu patris agnatum non dici: in id que adducit à remotis argumentum quoddam ex Plinio: adducit etiā argumentum ex. l.scripto. ff. vnde lib. vbi. I.C. aliud longè diuersum continet, vt periti facilè agnoscēt: & scribo in commenta. C.de inoffi.testa.

18 * Sed ex Iureconsultis prorsus reijcienda est interpretatio Alcia. 1. ex tex.quem ibi adducit in fin. vbi proximiores ex agnatis sui dicuntur. Id enim nihil aliud est quam filium patri agnatum dicere, cum filius ipse maximè suus sit, iuxta.l.posthumorū ff.de iniu.rup. 2. cōtra Alcia. vt filius patri agnatus dicatur, probat text.in l.1.§.sed videndum.ff.de successo. edict.quem notat Dec.in. l. qui se patris, nu.23.C. vnde lib. est etiam tex. in.l. Iureconsultus. §.1. ff. de gradib. & mihi videtur text.apertiss.in.l.pro nunciatio. 195. versi. 2. ff.de verb.signi.vbi refert verba.l.12.tab. [agnatus proximus familiam habeto,] quę verba magis filio congruunt. Nec ērat cur filius agnationis caput, agnatus non diceretur, qui etiam proximus cognatus dicitur. l. filiusfam.ff. vnde libe. Nec verum est quod Alcia.scripsit.glos.& Doct.legisse negatiuè: nam contrarium constat ex glo. in.§.fin. Instit. de legit. agna. succes. vbi illum text.citat secundū literā affirmatiuam, vt filius agnatus proximior dicatur: & apertè glo.in. d.l.Iuresconsl.§.1.ver.sui: gl.etiam in.l.2.§.si quis ex liberis, verb.agnoscitur. ff.ad Tertu. Et secūdum eandē literam affirmatiuā verè illā.l.citat And. Isern. in.c.1.an agna.vel fil.nu.4.& Matth. Afflic.in.c.1.§.pręterea ducatus, nu. 45.de prohibi.feud.alien.lib.3. feud. fol.145.col.2.in prin.& in cōsti. Neapol.libr.3.rub.5.nu.21.& nemine citato sine dubio asserit filium patri agnatum dici: Soci.nep.cons.4. numero.10.libr. 2. quod olim publicè docui. ann. M.544. & ita contra Alcia. postea vidi Aldobrandi.in.§.sunt autem Institu.de legit.agnat.tutel. Sic etiam ex Cicer. pro Cecin. filium agnatum patri dici, tradit Duare. lib. 1.disputa cap.41. Et ita securè ex Bal. & alijs, filium patri proximiorem agnatum esse tradit Boër. decisio.138. ad fin.

19 Ex eisdem verbis huius.l. infert Pau. Castren. in.l. Gallus. §.nunc de lege, col.fin.nu.6.ad articulum quotidianum circa bona maioratus vel emphyteosis, vel feudi, in quib⁹ sępe excludūtur fœminæ, vel saltem masculi eis præferuntur: vt ex verbis huius.l. cōfirmetur traditio multorum qui scribunt in his successionibus exclusa fœmina nō esse admittendum filium, vel alium ex ea descendentem: & ex eisdem verbis huius. l. idē notat Alcia.neminem citans. in. l.liberorum.220.ff.de verb.sign.nume. 11. quod alijs fundamentis probat Bar.in.d.l. liberorum, col.pen. num. 14.&.16.& in.l.2.§.videndum, in.fi. ff. ad Tertul. Idque receptius asserit Brun.in tracta.de statut. exclud. fœmi.6.art.nume.89.&.12.arti.numer. 235.Natam in eod.tract. q.2.princi. num.38.& Campeg.de dot.5.par.q. 41.Ias.in.l.2.nume.191.C.de iure emphyt.Corn.in.l.1.col.3.vers.[prout.] C.de cond.inser. Dec.cōs.85.in fi.& consil.399.& numer.8.& consil.488. nu.2.

nu.2.& conf.589.nu.6.Curt.iun.cōſ. 5.Cirier.de primog.lib.1.q.23. Laurus de Pala. in tract. eiuſdem ſtatut. nume.134.Moder.in conſ.feu.conſ. 9.Chaſ. in conſuet.Burg. rub. 3.§.5. nu.71.fol.mihi.113.col.4.& Moli.in conſuet.Pariſ.§.16.numer.1.fol.192. vbi aſſerit omnes tenere deſcendentem ex fœmina, excludi ab eo gradu & iure, à quo fœmina ipſa excluditur. Quod etiam copioſa allegatione probat Tiraq. de primoge. q. 12. idem vult. Anto.Butri.conſil.46.Hierony.Grat.conſilio.4.libr.2. Pala.ſeu Ioan. Lup. in rubric. §.23. nume.14. Paul.in.l. qui exceptionem.ff.de cōdic.indeb.Alexan.in.l.ſed ſi hac.§.liberos,nume.8.ff. de in ius vocan.vbi expreſsim arguit ex verbis huius.l. Anto.Rube.conſi.16. nume.13.Roma.conſ.40.num.4.Gozadi.conſ.89. & ita Bal.in.l.quoties,col.1.C.de ſuis & legit.hæred. vbi inquit, in tali deſcendente ex fœmina,deficere principium generationis, & medium fœminæ eſſe in habile: idē Bal. in auth. ſi quas ruinas,prope fin.C. de ſacroſ. eccl.& nouiſſimè Hiſpa.Gome.l.40. Tauri.num.41.Quæ reſolutio (licet receptiſsima ſit) aliquas patitur difcultates vt latè tractat Brun. doctè vero Molin.omnino vidēdus,vbi ſupra.tutius vero procedit quando agitur de conſeruāda familia,non enim conſeruaretur in deſcendentibus ex fœmina, qui patris familiam ſequuntur,nō eam à qua mater orta eſt. Sed Paul. Alcia. & alij, nō videntur rectè induxiſſe hanc.l.quę loquitur de materia indifferēti, in qua eſt libera ſucceſsio filijs& nepotibus.In ſtatuto autem vel alia diſpoſitione excludente fœminas, poſſet reſponderi pro deſcendentibus ex fœminis,inhabilitatem earum non debere deſcendentes maſculos excludere ſi alia ratio eis non noceat.

20 Sic enim qui legitimā prolem nō habet, liberè relinquere poteſt nepoti ex filio naturali,cū eidem filio non ita donare nec relinquere poſsit, vt ex tex.in.l.fin.C.de natur.libe.Vnde aptè limitatur hęc.l.& datur caſus in quo nepos eſt melioris conditionis q̄ filius:& limitantur multa ex ijs quæ dicunt ſcrib.in locis ſup. citatis. Ea autē notab.deciſio.d.l. fi. ampliatur ex glo.ibi.recepta, ad nepotē ex filio ſpurio : vt auus carens legitimis liberis,poſsit eidem donare vel relinquere,ſi eum aliud non impediat niſi incapacitas patris, quæ eis non nocet:quam ſententiam probat notanter Bar.in.l.Gallus.§.quid ſi is.ff.de libe.& poſth.& eſt recepta ex nouioribus ibi, vt per Iaſ.in.1.lectu.nu.19.& nu.24.& in.2.lectu. nu.10.dicit communem idem Iaſ.in.l. hæreditas,nu. 8. C. de his quib. vt indign. Alex. & Moli.videndus conſ.74.lib.3. & plures quos citat Couarru. deſponſal.2.pra.cap.8.§.5.nu.13.& Roderi.Xuar. lib.2.ad leges regni.fol. 94. Ex quib⁹ patet regulam hoc caſu eſſe affirmatiuam in fauorem nepotis,per.dict.l. fin.gloſſ.& communem ſententiam & ita cauendum erit à Chaſ. in conſuet.Burg.rub.3.§.5.numero.90. vbi inaduertenter contrariā regulā ſcribit,per eandem.l.glo.& Docto.Hæc autē deciſio & ampliatio cōfirmatur ex alia recepta amplia. ad.l. ſi is qui ex bonis.ff. de vul.& pu.vbi I.C.notabiliter habet,poſſe patrē impuberi filio pupillariter ſubſtituere ad omnia bona filij eū cui ex bonis proprijs nō poſſet vltra certā quantitatem relinquere:quod Bar. & omnes ibi exēplificāt in filio naturali, ampliatq; in filio ſpurio , cui pater nihil omnino relinquere poſſet, quod receptū eſt, vt per Alex.& Iaſ.ibi,nume.3.ex glo. in au-

in authēt.quib.mod.natural.effi.sui: ad fin.§.vlti.verb.participium in fin. Et est recepta sententia secundum Rip.in.l.Lucius,num.5.ff.de vulg.& Bened.in.c. Raynuc. verb. & vxorē, nu.690.tradit etiā Hispan. Duer.has regu.366.nu.12.& in.2.limit.eiusdē regul.vbi plures citat.

22 Qua in re cauendum est à multis * ex sup.citatis & alijs, qui in.q.d.l.fin. & gloss.ibi, circa auum relinquētem nepoti ex filio naturali vel spurio, exigere videntur, vt nepos tunc sit legitimus, quasi non posset auus aliter ei relinquere, quod erroneum est: nepos enim censetur iure extranei,vt ita relinqui posit sicut extraneo eiusdem qualitatis. Imo facilius tunc poterit auus donare vel relinquere nepoti illegitimo ex filio spurio,quam nepoti illegitimo ex tali filio: cum enim legitimus est, erit sub potestate patris, & ei videretur acquirere rem vel vsumfructum,quod esset in fraudem legis prohibētis ne pater filio spurio donet. At de nepote nō legitimo securi sumus nequid patri acquirat deficiente patria potestate, quæ non datur nisi in procreatis ex legitimis nuptijs: vt in ea re melius sensit Bartol.in dict. l. Gallus.§.quid si is.Facit text.in.l. quæritur.ff.de bon.liber.vbi si pater excluditur ob sui culpam à bonis vel successione alicuius,non potest per obliquum admitti ex persona filij:ideoq; Bartol.vbi supr.& scriben. magis cōmuniter resoluunt, hoc casu non acquiri vsumfructum patri: tradit Hispa. Xuar. in. d. loco. & scribo in authen.sequen.infr.tit.1.

23 Ex prædictis verbis huius.l. infertur ad alios casus, in quibus filius primi gradus aliquid habet speciale,qđ negatur nepotibus: vt in.l.iubemus. C.ad senat.consul.Trebel. & in alijs, per Alcia. in. l.filij.84. & in. l. liberorum.220.ff.de verbo . signi . & apud Lusitanos est casus in lege regia lib. 4.titul. 62. §.4. vbi in emphyteosi filius vel filia præfertur omni nepoti, etiam nato ex filio primogenito : in quo variabant Docto. vt per Tiraq. de primoge.q.40.numero.19. & numero:185.Couarru.in quæstio . practi.q.vlti. ad fin. sed hic multa omitto, quæ facilè adduci possent ex varijs locis,cum adductis sup. ad finem l.par.l.1.nu.69.& sequen.

24 Ex eisdem verbis huius.l. inferebat Fulg.in.l.1.ad fin.supra de conditio. insert. egregiam limitationē ad tex.ibi,cuius decisione habetur,fidei commissum ab instituto relictū sub conditione, si sine liberis decesserit, deficere,si institutus decedat superstite nepote etiam ex filia : idemque receptius est ex scriben. ibi.si conditio fuisset per verbū,sine filijs. Id autem argutè limitat Fulgo. per hāc.l. nisi testator habens filiam,& filios,alterū ex masculis alteri restituere roget,sub ea conditione, si sine liberis decesserit:inquit enim Fulgo. quòd tunc ea conditio intelligitur de liberis masculis tantum : vt tunc filia vel nepos ex ea,vel neptis ex filio,non faciat deficere conditionem,sed substitutus admittatur: quasi testator senserit de cōseruanda agnatione.Maximè ne neptis sit melioris cōditionis q̄. filia:quā testator habens,eam non substituit, præferens in substitutione masculum:& ita generalius Paul. ibi,ad fin. expresim inducens verba huius.l.& ita Cor. ibi, ad fi.sic etiam per verba huius.l.id refert Soci. in.l. cum auus nu. 80. ff. de condi. & demonst.Dec. cons.15. numer. 5.& in cons.480.num. 2. ibi etiam specificè inducit verba huius.l. & consil. 515. & consil.545.& consilio. 568. Idque pro-

procedit vbicũque substitutus filio, esset aliquis agnatus, in cuius persona posset dari cõseruatio agnationis: vt consuluit Pau. quẽ sequitur Deci. vbi sup. & in consi. ccclxx. Idq; vt receptum tradit Couert. in. c. Raynaldus. in princ. numero. 2. de testamẽ. & Grat. citans plures, in consi. 54. nu. 15. lib. 2. Et notabiliter tradit Goza. consilio. 89. vbi numero. 5. expressim etiam inducit prædicta verba huius. l. Et eandem opin. Fulgo. & Paul. probare videtur Cæpol. consil. ciuil. 49. numero. 7. & apertè Ias. consil. 1. volum. 2. & cons. sequẽ. vbi plenissimè id defendere conatur.

25 Et memorandum est quòd Pal. in. d. l. 1. illud exẽplificat, cum substituitur pia causa: & ita Ias. in. d. consil. & Curt. iun. consi. 35. num. 6. & sic non tantũ vbi agitur de cõseruanda agnatione: imò Pau. & plures dũ arguunt ex verbis huius. l. non obscure significant, quemcũq; substitutum tunc præferri filiæ vel nepti instituti, etiã si in substituto cesset ratio agnationis, quasi sufficiat ad colligendã mentem testatoris, ipsum cum haberet filiam, ei prætulisse alium in substitutione, vt eundem præferre etiam videatur nepti ex filio grauato, ne magis dilexisse videatur neptem quàm filiã: & ita Deci. in. l. fœminæ. nu. 98. ff. de regu. iur. & Soci. nep. cõsi. 1. nu. 114. lib. 1. quæ ratio generalis est, & non parum vrget contra D. Couarr. in. d. loco. Cuius. tamen declaratio æquior est, & apertè eã probat Fulg. & Corn. in. d. l. 1. & magis communiter alij sup. citati, dum intelligunt eã opini. quando substituitur filius vel agnatus in quo militet conseruatio familiæ: & ideò cauendũ est à Curt. iun. consi. 35. qui durè generalius excludebat filiam, vel neptem filij instituti grauati sub ea conditione, præferens semper substitutũ etiam extraneũ, eo solo respectu, quòd testator habens filiã, eam nõ substituit: quod cõtrouersum esse tradit Gozad. vbi supra, numero. 9. dicens opin. Pau. & Fulgos. receptissimã, vbi substitutus talis est in quo agnatio conseruetur. Et ita apertè distinguit Deci. d. cons. 370. colum. 2. quem sequitur Couarru. vbi supr. & Grat. consi. 68. nume. 12. lib. 1.

26 Ex quo mihi suspecta est ampliatio illa Paul. & Ias. ad causam piam, quia licet causa pia fauore digna sit, iniquum forsan esset excludere tũc legitimam sobolem testatoris, licet fœmineã. Sic enim in casu simillimo l. cũ auus, & l. cum acutissimi, in conditione illa subaudita, si filius grauatus sine liberis decesserit, receptũ est ea iura procedere etiam si causa pia substituta sit: & sic liberi ipsius filij grauati, excludunt causam piã substitutã, vt vult Bal. & Pau. in. d. l. cũ acutissimi: probat Alex. in. l. ex facto. §. si quis rogatus col. 4. in prin. ff. ad Trebel. Soci. in. d. l. cũ auus, n. 42. Bened. in. c. Raynu. verb. si absq; liberis, nu. 1. nu. 23. & seq. Et hanc dicit cõmunem opi. Deci. cõsi. 391. in fi. & Soci. nep. cons. 125. nu. 28. lib. 1. & Carol. Ruyn. dicẽs communẽ opi. pro liberis cõtra piam causam, cons. 182. nu. 8. lib. 2. Quã sententiam tenuerunt alij quos hi citant, & plures alij quos refer Tiraq. in. l. si vnquã, verb. libertis, nu. 64. Vnde cùm hęc sit verior & receptior sententia cauendum est à Ias. in. l. generaliter. §. cùm autem. 2. amplia. col. 2. C. de institut. & substitutio: magisque cauendum est ab eodem Ias. cons. 140. col. fin. lib. 2. cauẽdum etiam à Ruyn. sibi contrario, cõsil. 3. nume. 23. eodem libr. 2. licet in hoc dubitet Hispan. Xuar. in. l. quoniã in prioribus. in. 1. limita. fol. 59. & va-

& varient alij citati à Tiraq. vbi sup. nu.69. Certum autem est, quòd illa iura admittunt filiam vel neptem filij grauati, vt in d.l. cùm acutissimi, & ibi omnes.

27 Imo si mea valeret sententia regulariter opi. Fulgo. Paul. & aliorum de quibus supra penitus reijceretur: * fragile enim est eorum præcipuum fundamẽtum ex verbis huius.l. quòd testator grauans filium sub cõditione, si sine liberis decedat, videatur intelligere de solis filijs masculis, & excludere fœminas fauore substituti, eo respectu, quòd cum filiã haberet eam nõ substituit. Cum enim verba testatoris concludenter talem voluntatẽ non inducant, iniquum esset eius legitimam sobolem licèt fœmineã, excludere: contra d.l. cùm acutissimi. contra verba testatoris, iuncta dict.l. 1.C. de cõdi.insert. & regu.l. si ita scriptum.46.ff. de lega. secũdo, & l. quisquis.116.ff. de verb.signifi. Maximè quando non agitur de maioratu vel bonis simili vinculo in perpetuũ affectis, in quibus posset considerari cõseruatio sanguinis & honoris familiæ: in alij autem simpliciter relictis absque vinculo, non cadit ratio conseruandæ familiæ. Et consequenter tutius videtur contra omnes sup. citatos, testatoris neptem, vel nepotẽ ex filia: excludi nõ debere. Nec in ea specie est ratio quę tam vrgeat, vt periculosè diuinando recedatur à decisione.d.l.1.& d.l. cùm acutissimi: nec iurisprudentia patitur, vt facilè à regula recedatur.l. diuus, ibi, [nihil facilè mutandum.] ff. de in integ. restitu. cum alijs per Dec. in.l.1. ff. de regul. iur. Facit pro hac sententia, quod inquit Imperator in probando differẽtiam inter masculos & fœminam, in l. maximum vitium. C. de liber. præter. facit etiã quod in iure habetur, non sufficere coniecturam cũ verba testatoris maximè non iuuant.l. quidam.46.& ibi Bald.ff. de hæred. instituen. Bal. in.l. vnic. num.10. C. de his qui ant. aper. tab. extollit Ias. in.l.3. in 1. limita. C. de liber. præter. idẽ cons. 23.lib.3. notat Dec. con.465. nu.8. & cons.635. & plures per Tiraq. in dict. l. si vnquam, verb. libertis, nume.18. Nec tanta vis erat ex illa argumentatione, ne videatur plus diligere neptem quàm filiam. Quis enim nouit mentem defuncti, cùm variè sint hominum volũtates? l. quia poterat. ff. ad Trebel. potuit forsan testator putare satis esse filiæ id quod ei relinquebat, vel eã superstitẽ non futurã filio cui aliũ substitutũ dedit: vel forsan filiã non tam diligebat. l. nõ tam benemeritã putabat. Potuit etiã magis velle consulere liberis filij grauati, vt sæpe contingit: ideoq; verius & æquius puto contra omnes supra citatos, vt neptis ex filio vel alius legitimus descendens eo casu faciat deficere cõditionem: nec vllo modo excludatur ab eo cui bona erant restituẽda. Cui opinioni nihil obstat hęc lex, quæ ad aliud lõgè diuersum obiter dixit ne potẽs non debere melioris esse conditionis quàm filios, non vt inde arguatur contra æquitatem & iuris rationes.

28 Ex eisdem verbis huius. l. aliud simile præcedenti cõsuluit eleganter Cuman. quẽ refert & sequitur Ias. in l. tres fratres. nu.8.&.15. ff. de pact. id quę sequor, licèt in præcedenti articulo contra scrib. tenuerim: ibi enim iuris rationibus & euidẽti æquitate nostra fundat' opinio. At pro Cuma. in specie qua consuluit, magna est æquitas, & sic eius opinio separanda est à traditione Paul. & Fulgos. & aliorum, quam proximè improbauimus, licèt vtrumque casum incautè coniu-

coniungat Deci. conſ.270. numero quinto. Ex eiſdẽ verbis inferunt plures ex ſupra relatis. nume.19. quòd vbi excluditur filia dotata, excludantur etiam deſcendentes ex ea, idque vt ratum tradit Rube.conſ.16.num. 13.vbi vtitur.d.argumẽtatione. Sed aduertẽdum eſt quòd ſcriben. in eo articulo loquuntur tantum de deſcẽtibus ab ipſa filia excluſa: at hæc.l.loquitur in diſtinctè de nepotibus reſpectu filiorum, ſiue ab eis deſcendãt ſiue non.

29 Ex prędictis infertur ad illud quod ſcripſit Pau.in.l.maritus. C.de procurato.vbi tradit conceſſa emphyteoſi alicui & liberis ſeu deſcendentibus per lineam maſculinam, nõ comprehendi filiam accipientis: quaſi cõtrahentes id ſenſerint, vt excluſis ramis lineæ fœminę, excludatur caput eiuſdem lineæ, fœmina enim appellatur caput, & finis ſuæ familiæ.l. pronunciatio.195.in fi.ff.de verborum ſignificatio. Eamque opinio.ſequitur Alexand.in.l.Gallus.§.nunc de lege, nu. 3.& ibi Soci.numero. 4. ff.de libe. & poſthu. Alexan. conſ.43. libro tertio idem Alexand.conſ.53.nume. 6. lib. 6.& Curt.iun.in.l. prima, nume.21. C.vnde vir. & vxo. idem in.l. qui ſe patris, nume.77. C. vnde libe. idem in tract.feud.3.par.numero.28.Cur. Seni.conſ.40.nume.12.Aymon. conſil.250.numero.3.Socin.nep.conſ.1. nume.117. libr.1.& latius conſ. 186. numero.14.lib.2. & Crot. dicens ita communiter teneri, in repeti.§.diui. nume.10.in fin. & ibi Loaz.numero 67.& Pariſ.conſ.22.numero.44. libr. 3.vbi eam dicit commu.opi. Sed cõtra Pau.non ineptè arguit Iaſ. ex verbis huius.l.in.d.l.Gallus.§.nunc de.l. in.1.lectu.nu.14.aduertens quòd ſecundum opinionem Paul. neptis ex filio eſſet melioris cõditionis quam filia contra verba huius.l. ita etiam Iaſ.in.d.l. maritus: idem in.l.2.q.21. nu.206.C.de iur.emphyt. & hoc magis probare videtur Socin.nep.conſ. 30.nu.49.lib.1. ita etiam Æmil. Ferret.in.l.vna, nu.12.C.de mãda. princip.hoc etiam verius aſſerit Moli. ad Alexan.d.conſ.53.lib.6. Et hæc opin. * contra Pau.verior & æquior videtur ſaltim quãdo non ſuperſunt filij maſculi: ex ijs quæ not. Alex. in.l. ſed ſi hac.§.liberos, num. 5.verſ. fortaſſe tamen. ff. de in ius vocan. faciunt etiã quæ ex verbis huius.l. in multis articulis tradũt ſcrib.ſup.citati, oſtendẽdo, melioris eſſe conditionis liberos primi gradus: & contra Pau.aduerto non valere conſequentiã, vt excluſis deſcendentibus ex filia, eadẽ filia excludatur. Contrariũ enim colligitur ex ſup.adductis, magiſq; ex. l.1.ff. de iur.immun. de qua ſtatim num. ſeq. Aptior autem eſt argumentatio. vt excluſa filia excludantur deſcendentes ex ea, non è conuerſo.

30 Ex quibus etiam infertur vtiliter ad intellectum & materiam.l.1.ff.de iur.immuni.vbi Vlpia. in hæc verba habet, [perſonis datæ immunitates, hæredibus non relinquuntur, ſed & generis poſteriſq; datæ cuſtoditæq;, ad eos qui ex fœminis nati ſunt, non pertinent.] Quem text.ad contrariũ eius quod litera habet citat Anton. Rube.conſ.16.nume.12. Deciſio autem.d.l.notabilis eſt, quia verba priuilegij eo caſu ſecundum propriam ſignificationem continebant deſcẽdentes ex fœminis, vt patet ex iuribus & ſcrib. infr. & probat Dec. in.l. fœminæ, ex nu.71. ff.de reg.iur. & latè per eũ conſ.223. & multis id probat Tiraq.de retrac.ligna.§.1.gloſ.9. nu.239.idem circa illam.l. tradit Alexan.cõſ.140.lib.2. Catell. Cot.in memorabi.verb.immunitates, eandem l.addu-

l. adducit Iaſ. dicens articulum difficilem in. l. Gallus. ſecunda lectu. nu. 33. Ante alia verò colligimus (quod proximus eſt præcedentibus) ex verbis illius. l. excludi tantum deſcendẽtes ex fœminis, non ergo filias ipſas: iuxta vulgarẽ regulam cap. nõne, de præſumptio. & ita videtur inducere Alexand. in. l. cùm quædam puella, num. 14. ff. de iuriſdictio. omnium iudicum, & cum eo Feli. in. c. ſuper eo. nume. 2. de teſtib. Vltra quos induco tex. in. l. filij. 22. §. Senatores. ff. ad municip. ibi, [Senatores & eorum filij filiæque:] & ibi, [item nepos & pronepotes ex filio.] Et ſic tex. non tantum filium ſed & filiã admittit, eius, cui honor vel priuilegium conceditur: deſcendentes autem tantum ex filio, nõ ex filia. Hinc autem cauebis à gloſſ. in. l. 4. ff. de iur. immunit. quæ nimis generaliter citat. d. l. 1. ad excluſionem fœminarum: cum verius ſit ibi filias non excludi, licèt deſcẽdentes ab eis excludantur: quod vrgenter comprobatur ex gloſſ. recepta in d. l. Gallus. §. nũc de lege, vbi latè ſcribent. Pariſ. conſ. 23. nume. 45. libr. 1. Dec. conſ. 208. facit quod notanter tradit Ioan. Lup. in repet. rubri. §. 69. nume. 24.

31 Circa text. notab. in dict. l. 1. ff. de iur. immunit. multa hic memoranda adducere volui, quia plura ex ijs præcedentibus, noſtræ. l. diſsimilia non ſunt. In primis autem pro intellectu illius. (cuius verba. nu. præced. retulimus) aduertendũ eſt, quod eadẽ deciſio, locũ habebit, ſiue illa verba, [poſteris & generi,] & ſimilia ponantur copulatiuè in conceſsione, ſiue eorũ quodlibet ſeparatim, ex mente ſcriben. vbi ſuprà & infrà. Eadem enim ratio eſt in ſingulis, ſub ſimplicibus autem mixta cotinentur ſecundum iuris reg. Nec mutat rerum ſubſtantiam verborum multiplicatio. l. pediculis. §. Labeo. ff. de aur. & argen. lega. Cum autem. d. l. loquatur de priuilegio, etiam per verbũ [generi,] patet nõ procedere ſpecialiter in verbo [poſteris,] & ita benè cõſentiũt ſcriben. cõmuniter: & par ratio, parque effectus eſt in verbis ſimilibus, vt per Dec conſilio 253. num. 4. & in ſimili idem tradit Afflict. in prælud. feudo numero. 122. cum ſequen. Curt. iun. conſilio. 5. numer. 40. latius probatur. ex citatis à Tiraq. de retra. ligna. paragrapho primo. gloſſ. 9. numero. 196. &. 198. &. 202. & in ſpecie ad illam. l. numero. 239. Et ita cauendum ab Alberic. in dict. l. prima. qui cum Petr. malè intelligebat eam. l. procedere ſpecialiter in verbo poſteris. Cauendum magis ab Alexãd. dicto conſil. 160. numero. 4. libro ſecundo, qui idem cum Petr. aſſerebat: & ita cõtra Alexandrum melius aduertit Dec. in dicta. l. fœminæ, numero. 69. verſi. 3. & ſequen. Cauendum etiam à Boër. in hoc errante, deciſ. vlti. colũna prima. labitur etiam in eadem re Alberic. in. l. non ſolum. ff. de in integr. reſtit. contra quos etiã ſtat Bar. improbãs Petr. in. l. quia tale, ad finẽ nu. 5. ff. ſolu. matri.

32 Cum igitur ex ſuprà dictis cõſtet deſcendentes ex fœminis nõ impropriè inter liberos & poſteros contineri, nõ caret difficultate deciſio. d. l. dum excludit deſcendentes ex fœminis. Ideò Dec. in. d. l. fœminæ. ex numer. 65. refert aliquos intellectus qui ad eam. l. aſsignãtur, ſed nullum approbare videtur, cum tandem numero. 71. concludat, ideo ibi excludi deſcendẽtes ex fœmina, quia lex ita expreſsit: nec ſatis explicat idem Deci. d. conſil. 223. Sed illud quærimus, cur lex ita ibi expreſsit? Vnde receptior intellect⁹ eſt, vt deciſ. illius. l. ex ra-

* ex ratione particulari specialiter procedat in priuilegio immunitatis, qđ censetur contrarium communi vtilitati, cũ excuset priuilegiatum à muneribus publicis: ita intellexit glo. in l. si ita scriptum. 46. verb. vocabulo, in fin. ff. de lega. 2. & ibi Imol. & alij: Alberi. in dict. l. prima. Bart. in liberorum, nume. 7. ff. de verbo. signi. Paul. in l. maritum, Alex. in l. quia tale, ff. solu. matri. Dec. in c. nouit, nume. 3. de iudi. idem Dec. con. 32. num. 5. & consi. 468. nu. 31. Rip. libr. 2. respõsor. cap. 26. num. 19. plures per Tiraq. d. §. 1. gloss. 9. nu. 240. Cur. sen. cons. 73. nu. 4. Syluan. cõsi. 4. nu. 15. Couarru. in c. Raynaldus, in fine princ. Afflic. in c. 1. nu. 131. de succes. feu. Curt. de feu. 3. par. n. 29. Anto. Rube. in l. Gallus, quidam rectè, num. 13. ratio autem odij in eo priuilegio, colligitur ex mente scribent. ex eo, quod tunc videntur grauari alij conciues vel incolæ, qui ad munera publica compelluntur: omnis enim inęqualitas inducit odium & discordiam. Sed non recedendo à communi intellectu, addendum ei videtur, descẽdentes ex fœminis ibi excludi, non solum quia priuilegium videbatur contra publicam vtilitatem, sed etiã quia agebatur de re honorifica. Honor autem non conseruatur nec versari cẽsetur nisi in posteris per lineam masculinam in qua representatur nomen & familia illius cui honor conceditur, non in descendentibus ex fœminis: l. familiæ. 196. ff. de verb. signi. l. liberos. ff. de senat. notat in terminis Pau. in l. 1. nu. 4. C. de condi. inser. Et ita intelligẽdus est text. in l. vocatio. 13. ff. de mun. & honorib. vbi I.C. in vocatione & immunitate alicui & liberis posteris concessa, liberos tantum admittit qui eius familię sint: & ita satis excludit liberos diuersæ familiæ, quales sunt ex fœminis descẽdentes. Et sic dict. l. vacatio, procedit ex qualitate rei seu honoris congruẽtis tantum familiæ, non ex qualitate verbi [posteris] vt malè scripsit Alexan. dict. consil. 160. nume. 4. libro secundo. quem alio fundamẽto reprehendit Dec. in dict. l. fœminæ, num. 69. Hoc autem addẽdum putaui cõmuni intellectui, dict. l. prima. quia priuilegium immunitatis non semper est contra vtilitatem publicam, vt patebit infrà per l. vnicam. C. de impon. lucrati. de præscrip. & l. 1. in principio. ff. de vacat. mune. ibi, [sua æquitate nititur.] Ex quo patet secũdum hanc communem interpretationem, dict. l. non procedere in beneficijs quæ diuerso iure cẽsentur à priuilegijs: vt notãt Imol. & Pau. vbi suprà Dec. & alij in dictis locis: Alex. d. cons. 160. lib. 2. facit doctrina Bart. in l. prima. nume. 13. C. de iur. & fac. igno. Infertur. 2. non esse communẽ intellectum vt text. ille procedat in omni priuilegio, sed in eo tantum, quod Reipubl. incommodum affert quod nõ satis aduertisse Decium cõperies, si eum attentè legas in dict. l. fœminæ, num. 65. & sequen. & num. 68. Infertur. 3. in alio priuilegio non damnoso Reipub. per eadem verba comprehendi etiam descẽdentes ex fœminis. vt colligitur ex scriben. citatis ad communem intellectum: & & in specie Catell. Cot. in dict. verb. immunitates in. 1. limi. & Couar. vbi sup. expressim Rip. d. loco Syluan. & Curt. seni. in d. consilijs: & ita nemine citato tradit Crot. in repet. §. diui, nume. 12. Infertur quarto decisionẽ illius tex. non cõsistere in verbo [posteris,] sed ex qualitate priuilegij, cõtra Petr. & Alberic. vbi suprà num. præceden. contra Alexand. dict. consil. quem pro communi intellectu ad illum

illum textũ non bene citant Decius & plures sup. allegati:& Catel. Cot. dicto loco:& Tiraq. dicto nu.240. Infertur quinto iam attẽto communi intellectu, nõ obstare textum illum opinioni Specu. quam probat Paul. in.l.1.nu.4. C. de condi. insert. vt in emphyteosi concessa alicui & descẽdentibus vel posteris, veniant etiam descendẽtes ex fœminis: probat Deci. in.d.c. nouit, nu.3. de iudic. & Molin. ad eum, litera. Et idem Molin. in consuetu. Paris. §.12. nu.3. Couarru. in dict. cap. Raynaldus nu.3. licèt cõtradicant plures, vt per eos & alios quos citãt. Infertur sexto ad tex. (qui præcedẽtia comprobat) in.l.2.§. prætor ait. ff. qui satisda. cog. ibi, [liberos & ex fœmineo sexu descendentes:] loquitur enim de iuris beneficio, omnibus communi, nõ de priuilegio afferente odium vel inęqualitatem, vt patet ex qualitate rei de qua ibi, & ex verbis text. ibi, [hoc beneficium.] Infertur septimò ex dicto communi intellectu, notabilis limitatio ad multa iura, quæ habẽt regulariter in quacunq; materia admittendũ esse omne quod ex verbis concipi possit. l. Gallus. §.1. in fine legis cum. l.26. ff. de testamentis. l.1. vers. prætor enim ff. de aleæ lus. Qua regula non obstãte, contrarium in ea specie decidit dicta lex prima speciali ratione, quæ in iure totũ facit:& ita cessant quæ contra communem intellectum pungit Dec. in.d.l. fœminæ, nu.97. Ea enim tantum respiciunt argumentationẽ à proprietate verborum. Infertur.8. ex Imol. apertè in.d.l. si ita scriptum, cum gloss. ibi & ex alijs suprà citatis ad cõmunem intellectum, ab eis omnibus constitui differentiã inter priuilegium & beneficium, non autem inter verba quibus beneficiũ conceditur: vt caueas à Cot. in di. verb. immunitates, in.3. limit. vbi Imol. Alex. & Dec. malè citat, deteriusq́ue reprehẽdit. Infertur.9. decisionẽ. d.l.1. nõ minus procedere quando concessio esset per verba, [& hæredibus,] vel [legitimis hæredibus,] adhuc enim vigẽt rationes quæ ad cõmunem intellectum assignantur, & alia quã addidimus: nam cum ea verba [hæredibus,] tunc ponantur in materia quæ de se non est transitoria ad hæredes: per eandem. l. ibi, [hæredibus non relinquantur,] & regul. l. quia tale. ff. solu. matri. necessario cõsequitur vt intelligantur pro liberis seu posteris: secundum receptam doctrinam Bart. in.l. Gallus. §. etiam si parente: quod referendum putaui, vt caueas à Dec. malè contradicente cons. 32. ad finẽ contra quem in terminis est Bart. (si rectè intelligatur) in.d.l. quia tale, ad fi. nu.5. ibi, [mihi nõ placet:] dum reprobat declarationẽ Petr. & hoc verius tradit idem Dec. in.d. cons. 223. ad fin. nu.6. vers. non obstat. Infertur 10. eãdem. l.1. attenta ratione suæ decisionis æque procedere in priuilegio concesso per verbum [liberis.] reiecta inepta differentia verborum, quã ad eam. l. sentire videretur Crot. in.d.§. diui, nu.10. & ibi Loaz. nu.67. quam etiam (nemine citato) nouissimè tradebat Iacob. Curt. Burgens. libro.1. coniectura, cap.45. cõtra quos est ratio illius. l. & mens omniũ scrib. in locis suprà citatis:& apertè Pau. in l.1. nu.4. C. de cond. inser. dum æquiparant verbum [liberis,] & verbum [posteris,] & alia similia verba. vt suprà. Et magis in specie est tex. in.l. vacatio. 13. ff. de muner. & honor. de qua sup. Nec obstat text. in.l. fi. ff. de pollicit. vbi inter liberos nepos ex filia continetur: id enim nemo negat, vulgatissimumq; est per. l. liberorũ. ff. de verb. signi. & l.1. C. de cond. inser.

ser. Quo tamen non obstante ex vi rationis bene tradunt Paul. & communiter scribēt. contrariū decidi in specie.d.l.1.ff.de iur.immunit.

33 Sic. etiam non obstabit differētia inter verbum [filijs,] & verbum [liberis,] quàm in diuerso casu tradit Alex.in.l.sed si hac.§.liberos,num.2. ff.de in ius voca. vbi sequit celebrē opin. Archid.in emphyteosi pro se& filijs,nō venire filias:quam magis cōmunem dicit idem Alex. in.l. quod dicitur,nu.24.ff.de verb.oblig.Ias.in l.2.nu.193.C.de iur.emphyte.Ias.in. l.siquis id quod,num.23.ff.de iurisd. omni. iud. & cōmunem dicit Loaz. in dict.§.diui,nu.68. ff. de legat. 1.& plures citati à Tiraq.de retrac.ligna. * §.1.glo.9.nu.181.Zoane.de reb. quotidi. ca.3. Sed ea opin. iuri,rationi & æquitati omnino contraria videtur, ideoque rectius tūc filia admittetur: vt melius voluit Salic. in. d.l. 2.C.de iur. emphyt. quem ibi refert Ias. nu. 194. probatque vrgētissimè Molin. in consuetud. Paris.§. 12.nu. 4.idem ad Deci.in.ca.in præsentia. num.46. litera.Et de proba.idem ad Alex.cōs. 61.libr. 1. & hoc verius putat Tiraq. vbi sup. nu. 206. Deci.in.l. fœminæ, n.180.ver. [postremo.] ff.de reg.iur. Alcia.in.l.1.ff.de verbo. signifi.Et benè probat D. Couarru. lib. 2. resol.c. 18.col.1.& Soci.nep.cons.104.nu.7. lib.2. Pro quibus contra fundamentum Archid.& Alexand.dum nimis restrictè accipiebant verba contractus:est mihi tex. in.l.in conuētionibus.229.ff.de verb.signifi. & ita contra opinionē Archid. obseruare videtur vsus generalis eo casu filias admittens, saltim in defectum masculorū. Et ita apud Lusitanos probat lex regia lib.4.tit.63.§. [essendo:] Durā vero.opinionē Archid. notāter limitabat Gozad.cōs.20.ex nu.7.Soci. nep. d.cons.Chas.in consuetu. Burg. rub. 4.§.2.fol.134.col.1.Infertur.11.ex cōmuni intellectu & ratione. d.l. 1.ratio & intellectus ad.l. vnic.C.de impon.lucra.descrip.vbi priuilegiū immunitatis extēditur ad omnes descēdētes etiam exfœminis: circa quem tex.laborat Dec.in.d.l. fœminæ. nu. 69. Sed ex sup. dictis ratio constabit, * quia ibi agitur de immunitate omnibus concessa in ijs quæ capiūt ex donatione vel successione parētum, vt tunc cesset dura exactio, quæ alijs acquisitionibus imponebatur:& sic nō erat ibi priuilegium cōtra publicam vtilitatē, nec agebatur de re quæ magis cōgrueret sexui masculino quàm fœmineo. Vnde nimirum si in materia indifferenti,vterque sexus æquetur, secundum doctrinam Panorm. in.c.dilecti,nu.11.de arbitr.& ita eleganter intelligetur. d.l. vnic. de qua etiam sup.l.prima.fol.124.vers.infertur vicesimonono.

34 Infertur duodecimo ex dict. l.prima. dum fœminas non excludit,sed descendentes ex fœminis, (vt suprà expendimus) resultat maximum argu.pro veriori sententia,contra Bar. in.l.quoties.C.de priuil.Scholar.vbi scripsit priuiligium cōcessum alicui, & descendentibus, etiam fœminis, non dari fœminis nuptis, quia per matrimonium transeunt in alienam familiam: & ita Angel. & Plate. ibi. Roma.& Ias.in.l.cum quædam puella.ff.de iurisdi.omnium iudic. Ias.in. l.1.in fin.ff.de constit.princ.Hyppo. de fideius.nu.113.& in.l. vnic. num. 220.C.de rapt.virgi.Natam, & Laurent.quos refert Thom.Ferra.caute. 29.ad fi.& ita Campe.de dote.5.par. q.71.nu.1.Gozad.cōs.24.nu.15.Martin.Laudē.de priuileg. art.82. Curt. de feud. 3.par.nu.31.& cōs.5. nu.40. Rip.& alij in locis citatis à Tiraq. in. l.l.con

1.l.connub.nu,34.& Syluan.consi.1. num.40.idemque non citato Barto. probat Curt.seni.consi.40.num. 16. Vnde hæc opinio, ex num.scrib.crebrior videtur,ut ait Soci.nep. consil. 168.nu.57.lib.2. Sed fundamentum eorum omnium falsum est vt melius probant alij statim citandi: & ideò priuilegium in ea forma expræsim etiam fœminis concessum,nō debet negari nuptis:vt verius probat Alex. in.d.l.cum quædam. numero. 14. & ibi Deci.num.6.idem Dec.in.d.l. fœminæ.numer.92. & consi. 223.col.2. idem Deci.notabiliter in.l.1. nu. 17. C.Vnde vir. & vxo. vbi ad idem adducit Corn. idem Deci. in. c. nouit. col. 3. numero.4. de iudi. & ita consuluit Maria.Soci.de quo infrà refert Felin.in.d.cap.nouit, nume. 2. idem Felin.capit. super. eo, in. 2. col. 1. de testib.& Chas.in consue.Burg. rubr. 4.§.1.numero.4. plures refert Tiraq. in.1.l.connub.nume.37.Cott.in memorab. & nouissiuè Cagnol. in. d.l. cum quædam Quorum opinionem veriorem esse non dubito sed cōtraria,numero præualere videtur: licèt Dec.in.d.consi. & Cagno. hanc magis communem dicant. Pro his autē vrgent quæ ipsi adducunt,vrget forma priuilegij dum ex presim fœminis & descendentibus ab eis conceditur,iuncta regu.l.1. ff.ad municip. &.c.si Papa,de priuil.in.6.Vrget magis.d.l.1.ff.de iur.immunit. dum excludendo descendentes à fœminis, eas admittit indistinctè, & sic etiam si nuptæ sint quod iuuatur ex.l. cum te.C.de nupti.Vrget magis text.in.l. voluntas.4.C.de fideicommi. vbi filia.& soror indistinctè dicūtur de familia,vt per Rip.in.§.diui,nu.2.ff.de leg.1.Deci.consi.287.nu.12. post.Socin. cōs.227.nume.4.lib.2.Sed de his satis.

LEX QVARTA ET vlti.C.de bonis maternis.

SVMMARIA.

1 *Colligitur principalis conclusio ex litera huius.l.*

2 *Tractatur illatio Bal. & probatur cōtra eum & plures lucrum à lege delatum cōiugi, seruandum esse liberis prioris matrimonij.*

3 *In ea re explicatur.l.14.Tauri,contra plures eius commentatores.*

4 *Colligitur cum scriben.alia conclusio, in uiduitate repræsentari matrimonium præcedens.*

5 *Tractatur illatio scriben. an uidua alenda sit ab hæredibus uiri? & probantur aliqua utilia contra receptas traditiones, usque ad numero.8.*

9 *Tractatur opinio Pau. Castr.circa uiduas, an ex stupro dotem amittant? probaturq; opin. negatiua indistinctè contra quā plures, usq; ad nume.11.*

12 *Infertur ad effectum memoriamq; pristinæ dignitatis & adducuntur aliqua non neglienda, & nu.13.*

14 *Impugnatur opin.Bald. & multorum, de eo qui ex culpa ab officio priuatus illud exercet.*

15 *Probatur conclusio quam Fulg. alibi colligit ex hac.l.ut pater per sequentes nuptias non amittat tutelam liberorum, contra Ange. & aliquos, & reijcitur argumen. de matre ad patrem nu.16.*

17 *Infertur ad traditionē Paul.Cast. probaturq; iure nouo in masculis uiduis non reijci conditionem impedientem nuptias.*

18 *Infertur ad.l. his solis.C. de reuoc. donat. & tractantur aliqua de parentibus inhonestè uiuentibus & nume.19.*

20 *Infertur ad.l. & mulieri. ff. de curat. furio. pleneq; tractatur de eius intellectu, adducūturq; aliqua utilia, usque ad nu.24.*

HÆc.l.ampliat effectum acquisitionis paternæ, vt scilicet pater non amittat vsumfructum per transitū ad secundas nuptias,& hoc est quod principaliter statuit hæc.l. Leonis,

quam

quam approbat Iustinian. in authen ti. de nuptijs. §. quoniam omninò. Di cit autē Imperator hic, se hoc expres sisse, vt omnis ambiguitas cessaret, significans boni & prudētis esse prin cipis, ea decidere quæ inter subditos lites afferre possunt: vt etiam inquit Imperat. in. l. siquis filium. C. de in offi. testamen. & in. l. optimam. C. de contrah. stipul.

2 Ex hac autem principali decisio ne tex. infert Bal. hîc, quòd si ex statu to vel consuetudine maritus mortua vxore lucretur partem dotis, id lucrū non amittat, transeundo ad secun das nuptias: quod extollit Cor. hîc, & Hispan. Segu. in tracta. de lucr. cō stan. matri. Hispani etiam Castil. An ton. & Fernan. Gom. in. l. 14. Tauri. & Hispa. Montaluus libr. 3. foro leg. l. 13. ad fin. & alij vt infra. Qui omnes & plures statim citādi, communiter intelligunt voluisse Bald. quòd tunc non tenetur pater tale lucrum reser uare liberis prioris matrimonij, quia à lege nō à coniuge illud habet. Sed Pau. hîc intelligit Bal. vt tunc locum habeant iura quæ statuunt vt paren tes lucra reseruent liberis prioris ma trimonij, & ita Crē. notab. vlti. Quic quid autem senserit Bal. hic, illud ve rius & receptius dicas in ea specie, lu crum bonorum seruandum esse libe ris illius matrimonij, cuius occasione coniux lucrum illud habuit etiam per legem vel consuetudinem, vt a pertè notat idem Bald. in authen. ex testamento, col. 3. nu. 9. C. de secūd. nup. sequens Doctorem quendam, cuius nomē se ignorare dicit: & hoc sequuntur Salic. Roma. Soci. Paul. & plures, vt tradit Ioan. à Garro. id rece ptius asserens in. d. authen. nu. 83. & sequen. dicit etiam cōmunem Rip. in. l. fœminæ. nu. 59. q. 22. & nu. 63. q. 23. C. de secund. nup. probat Dec. in. l. 1. eodem tit. & Ioan. Nicol. Arela. in. l. generaliter, nu. 49. cum sequen. C. eodem vbi etiam dicit communē contra Bal. hic: & hoc magis probat Bertran. in. l. hac edictali, nu. 41. eodē tit. Couar. de spōsa. 2. par. c. 3. §. 9. nu. 7. & 8. & Alcia. lib. 1. de verbo. signi. & Chas. in consuet. Burg. rubr. 6. §. 1. nu. 3. fol. 211. quod inuoluebat Pala. Ruu. in rub. §. 1. nu. 35.

3 Qua in re memoratu dignum est contra ferè omnes commentatores. d. l. Tauri, sup. citatos, opinionē Bald. hîc, non approbari hodie per eam. l. in regno Castellæ, & consequenter vigere pro liberis communē opinio nem, vt parens teneatur eis reserua re lucrum à lege vel consuetudine ei delatum in terminis, de quibus supr. Ea autem. l. Tauri, non loquitur in lu cro alteri coniugi tantum delato, sed de communicatione acquisitorum, cōstāte matrimonio, in quo par ferè ratio est pro vtroq; coniuge: nec tunc propriè agitur de lucro, vt probaui sup. in. 1. par. l. 1. nu. 37. quod bene sen tit Couarru. vbi supr. optimeq; colli gitur ex Rip. in. d. l. fœminæ. d. q. 22. & 23. & ita componendū est, quod inuoluit Pala. in. d. §. 1. nu. 35. & in cō menta. d. l. 14. Tauri. *

4 Colligūt Cyn. Bar. Alber. & omnes hic. ex verbis huius. l. ibi, [siue in prio ri matrimonio permanere voluerit, siue nouercā filijs super induxerit:] virū vel mulierem, dum ad secundas nuptias nō transit, censeri sub prece denti matrimonio esse: & ad hoc. l. hęc sępissimè allegatur. vt per Tiraq. de nobil. c. 18. nu. 9. Pau. in, l. cū quæ dam puella, nu. 4. & ibi Alex. Ias. De ci. ff. de iurisd. omnium iudicum. Vn de inferūt omnes, viduam potiri pri uilegio honoris & fori, quod habe bat viuente viro, per. l. fœminæ in fi. ff. de senato. melius probat. l. filij. 22. versi.

vers. vidua. ff. ad municip. notat Bar. in. l. fin. numero. 2. C. de verborum signification. Felin. in. c. ex parte, colum. 1. de foro compet. & apud Lusitanos, l. reg. lib. 2. tit. 43. ad fin. Quod tamen vltra alios eleganter limitat Roma. in. l. 1. §. si vir. ff. ad Syllan. limitant etiam omnes vt tale priuilegium non detur viduæ inhonestè viuenti, per. l. his solis. C. de reuoc. dona. de qua infr. Et ita vt receptissimũ tradit Alexand. in dict. l. cum quędã. nu. 9. Hyppo. in. l. vnic. nume. 55. C. de rap. virg. & quam plures citati à Tiraq. de nobil. c. 18. nu. 13. quorum numerus & authoritas nõ deterruit Fulgo. qui contradixerit, asserens priuilegium viduarum etiã inhonestis non denegandum: idque sequi videtur Deci. in. d. l. cum quædam. num. 13. Ego aliquando distinguendum putabam inter famosam palam inhonestam, & eam quæ non omninò castè viuit: illa enim notoriè indigna non sine offensione reipub. priuilegijs frueretur: de hac autem consultius est non inquirere: potestque id iuuari ex doctri. glo. distinguẽtis inter publicum & occultum, in. l. cum lege, in. fi. ff. de testamen. quam sing. dicit Imo. ibi, & Bal. in. l. 1. col. 1. ad fi. C. de senten. tradit Feli. in. c. testimoniũ, nu. 19. de testib.

5 Ex eisdem verbis huius. l. inferebat generaliter Ricar. viduam alendam esse ab hæredibus viri, sicut alẽda erat à viro: arguitque ex eo, quòd durante viduitate censetur esse sub præcedẽti matrimonio: & ita Cy. & Alber. hic, & Hyppol. in. l. vnic. nu. 217. C. de rap. virg. quorum opi. iure & ratione destituitur, regulariterq; contrarium dicendum bene probat Bal. hic, quem sequuntur Paul. Fulg. Cor. cũcludentes, distinguẽdum esse, an vidua habeat vnde se alere possit. Et sic videtur resoluere, viduã inopem omni tẽpore alẽdam esse ab hæredibus viri: quod ex Cum. & Rom. sequit Alex. in. l. diuortio, nu. 27. ff. solu. matr. immemor Bar. & aliorũ hic.

6 Ego aduerto Bald. & alios hic. nõ bene adducere glos. in. l. vnic. 5. exactio, sup. de rei vxor. actio. glos. enim ibi, & in. d. l. diuortio, verb. facto, id tãtum tribuit viduæ inopi, intra annũ seu tẽpus restituẽdæ dotis: non autẽ loquitur glos. de alio tẽpore viduitatis. & iu illis terminis resolutio glos. recepta est secundum Alex. & Ias. in. d. l. diuortio, num. 18. & Rebuf. in. 1. tom. ad leges Gallicas, tit. de senten. prouis. arti. 3. gl. 1. nu. 10. & plenè Anto. Gom. l. 1. Tauri, nu. 48. notabiliter Anto. Capy. decis. 24. *

7 In eadem re aduerto, quòd etiam intra annũ, non potest applicari quęstio glos. vbi nulla est dos quæ restitui debeat, vt cõstat ad sensum licèt id inuoluat Aret. cons. 98. nu. 3. Bene etiam in eadem re aduertit Ias. in. d. l. diuortio, nu. 18. ver. dico: omnes fere Docto. incautè in. q. glo. arguere ex verbis hui9. l. Quod enim dicitur viduam censeri sub matrimonio, nõ tantũ congruit primo anno sed toto tempori viduitatis. *

8 Tandem in ea re non dubito verius esse cõtra scriben. supra citatos: hæredes viri non teneri alere viduã etiam inopem, extra terminos gloss. vbi supra. cũ nulla lex id statuat, neç res tanti ponderis in onus & grauamen hæredum leuibus argumentis est inducẽda. Et mihi contra Doct. est authoritas glo. in. d. locis, dum ea alimẽta tantum tribuit viduæ intra tempus, quo sibi dos non restituitur. Vnde non obscurè contrarium vult extra eos terminos: imó & tunc contra cõmunem non ineptè arguebat Ias. vbi sup. dubitauitque Fulgo. hic. *

Con-

Contra Docto. etiam vt regulariter hæredes viri non teneantur alere viduam, vrget doctrina Vlpia. in. l. 3. §. affinitates. ff. de postul. & ita vsu obseruatur.

9 Ex eisdem verbis huius. l. Aurius inferunt alij, inter quos additio Bart. hic, ad celebrem opinio. Paul. in. l. sororem. C. de his quib. vt indig. & in. l. fideicommissum ad finem. C. de fideicõmis. vbi argumen. glos. scripsit, viduam amittere dotem ex stupro: sicut amitteret ex adulterio constante motrimonio quasi tanta sit offensio in virum defunctum: quod sequũtur quamplures: & ita Belenzin. ad Panormita. in capitu. plerunque, & ibi Præposi. de dona. inter virum & vxorem. Felin. in. c. pastoralis, colũ. 3. versicul. mulier, de iudic. & eisdem verbis Ias. in. l. 2. nume. 6. ff. soluto matrimo. & Gerard. notab. 48. Hyppo. in. l. vnic. num. 58. C. de rap. virg. & singul. 234. & . 417. & consi. 13. Crot. in. §. Cato. prim. lectur. nume. 139. ff. de verborum obligationibus, & Pala. Ruu. seu Ioan Lup. in repeti. rubr. §. 67. nume. 6. arguens ex hac. l. & in. §. fin. eiusdem rub. num. 6. Idemque tradit Neuizan. in sylu. nup. lib. 2. tit. seni non est nubendum, citans Marian. Soci. Ange. Areti. & alios sequẽtes opi. Pauli: quam etiam sequitur Tiraq. de nobili. cap. 18. num. 9. & ita Montal. foro leg. tit. 2. ad. fin. & cum Paul. Bernar. à Luco, in repet. Pala. verb. dos: & Anto. Gome. l. 4. Tauri. in fin. & opinionem Paul. dicit communem Bell. in rub. C. de edend. nu. 83. decit etiam cõmunẽ Boër. decisi. 338. Sed contrarium melius probarunt nõ pauci, imò quòd vidua nunquã ex stupro dotem amittat: Alexã. in. d. l. sororem: Ias. in. d. l. fidei cõmissum: Dec. in. c. pastoralis, col. fi. de iudic. & in. l. cum quędam puella, num. 23. ff. de iurisdi. omni. iud. & Molin. in cõsuet. Paris. §. 30. nu. 142. Mainer. & alij quos citat & sequitur Couarru. de sponsal. 2. par. c. 7. §. 6. num. 10. Petr. Duaren. reg. 12. & Rip. in. l. 2. nu. 8. ff. solu. matri. & Boër. d. decis. & Chas. in cõsue. Burg. rub. 4. §. 6. nu. 24 & Hispa. Anto. Gome. sibi cõtrarius. l. 80. Tauri. nu. 70. notanter Aymon. Crauet. cons. 205. & hoc regulariter sequitur Ioan. Garro. in auth. eiusdẽ. C. de secund. nupt. Et Duaren. in. d. l. 2. vers. secundus casus. ff. solu. matr. quod etiam regulariter verius putat Alci. reg. 2. præsumpt. 9. nu. 5. & ita iudicatum fuisse tradit Chas. & Boër. vbi supr. de qua re dubius est Catel. Cot. in memora. verb. mulier.

10 Hæc sententia contra Pau. vrgentissimè probatur ex tex. quẽ adducit Rip. in auth. de restitu. & ea quæ par. §. fin. vbi vidua ex stupro intra annũ punitur tantum in admittẽdo lucro, quod habitura erat ex bonis viri: ergo non admittet dotem propriam, iuxta differentiam illam iuris de qua in. l. fin. C. de codicil. 2. contra Paul. vrget reg. glos. c. fin. de iure patro. nõ esse nostrum legales pœnas extendere: nullam autem. l. talem pœnam cõtra viduas statuit, facit tex. notab. in. l. at si quis. versi. diuus. ff. de relig. & sumpt. fun. ibi, [non rectè facere, pœnam tamen in eam statutam non esse.] 3. vrget. text. in. l. si vxor. 13. versi. quanuis. ff. ad leg. Iul, de adult. ibi, [si vidua esset, impunè in eam stuprum committeretur.] Et tex. in sequenti. §. diuus eiusdẽ. l. ibi, matrimoniũ nec spem matrimonij violare permittitur.] Pœna igitur tũc nõ infertur ob matrimonium finitum: & ita praxis obseruat. *

11 Ex rationibus autẽ proximè adductis contra Pau. & ex litera tex. in. d. auth. de restit. videtur indistinctè tenenda

nenda opnio Alex. reiecta distinctione quam sensit Alci. d. loco. & probauit Couarru. bi supr. nu. 11. & prius Ioã. Garro. in auth. eidem pœnis. nu. 21. C. de secund. nup. saluantes opinionem Pau. in vidua peccãte intra annum: & ita indistinctè cõtra Paul. cõcludit Anto. Gome. in. d. l. 30. nu. 70. ad fi. & Duen. vbi sup. prius Ioan. Crot. in. d. §. Cato. in. 2. lectu. nu. 78. Nec aliquid obstat inepta argumentatio multorũ à verbis huius. l. & similium, quæ in viduitate censent repræsentari præcedens matrimonium: loquuntur enim in fauorem coniugis, nõ pœnalibus: quod fatentur Doct. ipsi, vt per Feli. in. d. c. ex parte, col. 1. in. 3. limi. de foro compet, non aduertentes quã in hoc sibi ipsis repugnẽt. Qua in re aduerto scrib. ferè omnes in locis sup. citatis, nõ rectè in vidua ęquasse. q. illam amittendę dotis ob stuprum, &. q. auferendi relictum à viro, cũ sit dispar ratio, ex sup. d. Nec etiã ex opinione Alex. aptè excusabitur vasallus peccans cũ vidua defuncti domini, quia tũc alia est ratio cõtra vasallum: dequo vltra alios videndus est Ioan. Garro. in. l. 1. nu. 68. &. 76. C. de secund. nupt.

12 Ex eadem representatione matrimonij, infertur ad. l. fin. ff. de decur. ibi, [in memoriã prioris dignitatis:] vbi qui dignitatem habuit ob eius memoriam non torquetur: facit tex. in. l. nõ parum. C. de assesso. ibi, [post depositũ.] de quo videndus est Cin. in. capi. decet, de reg. iur. in. 6. tradit Dec. in. l. in omnibus causis id obseruatur, nu. 18. ff. de reg. iur. Felin. in. c. quę in ecclesiarũ, nu. 81. de constit. Hyppol. singul. 107. latius & melius Tiraq. de caus. limit. 15. Effectũ autẽ pristinæ dignitatis, ampliat notab. Guid. decis. 377. ad eum qui iussu regis dignitate priuatur: per tex. quẽ citat in. l. eam. legem. C. de excus. muner. ibi, [quãdiu vixerint:] intelligendo tamẽ cum addit. ibi, nisi priuetur ob sordes, per ea quę allegat: probat tex. in. l. fi. ff. de pœnis: &. l. 1. C. vbi Senato. vel clariss. & ita sentit Felin. vbi sup. Eundem effectũ dignitatis pristinę ampliat Boër. decis. 246. col. pen. citans aliquos, vt procedat etiã in cõsiliario vel simili, qui volũtariè dignitatẽ: dimisit & ita eleganter intelligetur Bart. (quem non citat) in. l. 1. C. d. auoc. diuers. iud. vbi tex. id benè iuuat. ibi, [tempore quietis fructũ præteritorum laborum consequantur.]

13 Sec. d. l. fina. & effectum pristinæ dignitatis, limita vt sup. (quando dignitas aufertur ob demerita) Limita. 2. per Plate. in. l. 1. nu. 3. C. de præpost. sacr. cubi. Limita. 3. per eundẽ Plate. in. l. vniuersi. per tex. ibi. C. de legatio. quẽ dicit singul. idẽ Plate. in d. l. eam le. ad fi. C. de excusa. muner. cuius traditio tuta nõ videtur, dũ limitat sup. d. ne pcedant in officijs vel dignitatibus obtentis per suffragia: nam & in his terminis procedere videtur. d. l. fin. ff. de de cur. nec desinit honorificum inter homines haberi quòd suffragijs seu votis cõceditur: imo nec quod precibus & ambitu. Ex prędictis inferẽdum videtur cõtra Pau. in. l. nec patronis. nnmero. 2. C. de oper. libert. dum scribit, Notarium vel scribam effectum Rectorẽ, posse compelli finita dignitate. ad operas quas antea locauerat: quod durum esset, & contra mentem. d. l. fin. cum suprà adduct. vt etiam caueas ab Hyppol. in. l. vnic. nu. 23. versi. & faciunt. C. de rap. virg.

14 Ex eisdem infertur ad Bald. in. l. data opera, numer. 74. C. qui accusa. non poss. vbi scribit eum qui nunquã fuit Tabellio, puniri pœna mortis, si vt Tabellio scribat: si autem aliquando

quādo Tabellio fuit, licèt postea priuatus sit, mitius puniri, quia iuuatur primordio veritatis: & cū Bal. Hyppo. singu. 35. & in. l. eiusdē, nu. 6. ff. de sicar. vbi alios citat: & Feli. in. d. c. quę in ecclesiarū, nu. 82. Ias. in. l. sciēdum. §. fi. nu. 10. ff. qui satisd. cogan. Niconit. in. c. quoniam contra, fol. 45. nu. 174. de probat. solentq; in id adduci verba Papinia. in. l. cū filius. 78. §. hæres. ff. de lega. 2. ibi, [nec in totum falsum videri, quod iuuaretur primordio veritatis.] Sed contrariū olim legendo docui, gaudeoq; id nunc videre apud Tiraq. in. d. lib. de caus. limit. 15. ad fin. idque contra prædictos sine dubio seruabitur in praxi, quia
* nō minor ratio est cōtra eum qui ob delictum priuatus fuit, imo maior si maturè attēdatur, facilius enim decipiat, magisq; nocebit is qui aliquādo officiū habuit. Argumētatio autem ex. d. l. fi. ab effectu pristinæ dignitatis, retorquetur ex supr. dict. cū non ꝓcedat in priuato ob demerita. Nec obstant verba. d. §. hęres, ibi enim durabat debitū, licèt causa esset mutata
* secus si omnino esset extinctū: secundum glo. & scrib. ibi, & ita tex. ille retorquetur. facit quod cōmuniter traditur contra allegantes legem correctam, per tex. in. l. fi. ff. ad. l. Corne. de fals. facilius autē posset sustineri opi. Bal. in suspenso non in priuato, quia tūc officiū adhuc durat & ita in hijs terminis melius inducerētur verba I.C. in. d. §. hæres: & qđ tradit Rip. in l. 4. §. condēnatū, nu. 25. ff. de re iudi.
15 Ex principali decisione huius. l. colligit Fulg. in. l. iubemus, num. 6. C. ad Trebel. & ita Corn. nu. 4. patrem nō admittere tutellam filiorū, licèt trāseat ad secundas nuptias: & ita Ioan. Imol. in. l. ex facto, nu. 16. ff. de vulga. & pup. & Hispan. Anto. Gome. l. 40. Tauri, nu. 15. Sed hæc. l. non probat necessario, cum loquatur de vsufructu & legitima administratione, quę non parum differt à tutella: vt tradimus in. 2. part. l. 1. sup. eod. Licèt autē filius patrem habentibus non detur tutor regulariter, datur aliquando si pater eos mancipet. l. si infanti. C. de iur. delib. & ibi Bart. & alij. l. pupillorum. §. si pater. ff. de reb. eor. & Insti. de legi. paren. tute. Quæ opinio Fulgos. Imol. & Corn. omnino tenenda videtur contra Ange. in authen. de *
non eligen. secund. nuben. §. quia vero num. 16. vbi scribit patrem manere legitimum administratorē, quod debuit probare ex hac. l. iuncta reg. glos. scriben. in authen. excipitur infra tit. sequen. subdit tamē Ange. diuersum fore circa tutelam vel curā, à qua tunc patrem remouendū putat, sicut matrem: quod nō citato Ange. scribit. Chas. in consuet. Burg. rub. 6. §. 9. nume. 2. in fin. & num. 7. & 8. fol. 224. malè citans Paul. & rliquos, qui non de patre, sed de matre loquuntur. Et ita cauendum est à Rip. in. l. fi. q. 26. C. de reuoc. donat. vbi Ange. citat & sequitur generaliter: nec minus cauendum erit ab Ang. in auth. de nup. §. si vero expectet. nu. 28.
16 Nec valet argumētatio à legib. loquentibus de matre secundo nubente, quia amor paternus maiori firmitate & iudicio roboratur: non ita in fœminis quæ sæpe nouis viris non solum res filiorum, sed etiam vitam adimunt: vt inquit tex. in. l. lex quæ tutores. C. de admin. tutor. Sic in fœmina minus honesta est pluralitas nuptiarum secūdum hominum opinionem vt ex Valer. Max. bene tradunt Bal. & Soci. in. l. hæc cōditio. ff. de condi. & demonst. Maior etiā honestas in fœminis requitur, maiorq; in illis est quælibet macula impudicitiæ, secundum gloss. leg. palam. ff. de

de rit. nupt. quam extollit Dec. in l. fœminæ nu. 63. ff. de reg. iur. glo. etiã in § debitũ. de biga. quas debuit adducere Hippol. singul. 688. eas vero ornat. Tiraq. in lib. de legib. conub. in. 1. l. numero. 45. de quo alibi latius scribo.

17 Ex qua differẽtia masculorum & fœminarum, infertur ad traditionẽ Paul. in. l. fin. nu. 5. C. de indict. vidu. tollen. vbi scribit etiam hodie in masculo reijciendam fore cõditionem impedientẽ secundas nuptias: quod videtur sentire Sali. in authen. cui relictum, col. 2. eod. tit. Sed cõtrarium probare videtur tex. in. d. auth. & ibi glo. & Ias. ad fin. Idque receptius dicit Ioa. à Garro. in rubr. C. de secund. nupt. nu. 21. Et pro hac parte contra Paul. videtur tex. in auth. de nup. §. si vero vsus, vers. sed & si aliquis extraneus, iuncto. §. præceden. vers. vnde sancimus: & ita cessat dubitatio Pau. à mõte pico. in repe. §. Titia cũ nuberet. nu. 166. ff. de lega. 2. quod aliquãdo in praxi vidi controuersum.

18 Ex eadem differentia infertur ad l. his solis. C. de reuoc. dona. ex qua colligũt communiter scrib. pœnam impositã mulieri secundo nubẽti, locum habere in vidua in honesta: extollit Ange. Are. in. §. fi. in fi. Instit. de legit. patro. tute. Ripa. in. l. fœmina. nu. 31. C. de secun. nupt. Pala. in rub. §. 67. nu. 3. & n. 14. Hyppo. in. l. vnic. nu. 54. &. 56. C. de rap. virg. Arelatã. in. l. generaliter, nu. 20. C. de secund. nup. Id autem bene probat ea. l. qua non adducta idem not. Panorm. in. c. vxoratus, nu. 2. de conuers. coniug. Ex quo inferunt cõmuniter scriben. quod fœmina inhonestè viuens teneatur seruare liberis vt tenetur secundo nubẽs: licèt cõtra cõmunem in hoc teneat Anton. Gome. d. l. 14. Taur. nu. 16. Inferũt etiam magis cõmuniter, quod mater impudicè viuens, ita priuabitur tutela & cura liberorum, vt alij nubens: glo. authen. matri & auię: & glo. authen. sacramẽtum. C. quand. mult. tute. offic. probat. l. fi. ibi, [pudicitiã.] C. eod. cuius verba expẽdit Hiero. Grat. cõs. 115. nu. 6. lib. sed prius Pau. Castr. in. l. omnem, num. 2. C. ad Tertu. licèt aliqui contradicant. vt per Ioan. Garro. in auth. eisdẽ, n. 22. &. 23. de secũd. nup.

19 Ex eadem differentia inter patrẽ & matrem, in ijs quæ spectãt ad continentiam, infertur cauendum esse à Rip. in. d. l. fi. q. 26. C. de reuoc. dona. dum indistinctè vtrumque parentẽ æquiparat: id enim nõ procedit quo ad quæstionẽ morum vel pudicitiæ, nec quoad tutellam & curam vt sup. Et ita cauendum est à Ioan. Nicol. in l. generaliter, nu. 22. cum sequen. C. de secund. nupt. Cauẽdum etiam est ab Hispan. Gifontano. l. 15. Tauri, ad fi. Contra quos vel cõtra id quod sonant eorum verba puto verius, leges loquentes de patre transeunte ad secundas nuptias nõ habere locum in patre libidinoso vel habente concubinam, ea enim extensio solum reperitur in matre, per. d. l. his solis: & in matre tantum loquitur Roma. cons. 182. nu. 1. & nu. 3. & Soci. cons. 114. num. 7. libr. 4. quos malè allegat Rip. d. loco: sic etiam Dec. cons. 87. nume. 2. qui tandem loquuntur quoad reseruationem faciendam liberis prioris matrimonij secutis alijs nuptijs, secũdum terminos. d. l. generaliter: & glos. l. fœminæ. §. illud. C. de secund. nupt. & ita. l. regia. lib. 4. titu. 75. Nec obstat argumen. quod adduci posset ex illo vulgari, ne plus habeat luxuria quam matrimonium. §. fin. in authent. de restitut. Respondeo enim esse rationem differentiæ quæ vrget vt magis suspectus fiat pater liberis

ris prioris matrimonij per nouas nuptias, quam si concubinā habeat, vel inhonestè viuat: nam in priori casu timetur nimia dilectio ad secundam vxorē & liberos ex ea, quod cessat in patre incontinente: ita enim videmus improbari donationem inter legitimos cōiuges, valere autem inter cōcubinarios vel alios ex illicita affectione. l. 3. vers. diuus. ff. de dona. int. vir. & vxo. l. donationes. 32. ff. de donatio. sic nō valet donatio à patre in filium ex iustis nuptijs: valet autem in non legitimum, quatenus capere potest, secundum iuris sanctiones, & receptam sententiam.

20 Ex prædicta differentia maris & fœminæ, infertur ad intellectum & materiā text. in. l. & mulieri. ff. de curato. furio. in qua I.C. Paul. habet in hæc verba, [Et mulieri quæ luxuriosè viuit, bonis interdici potest,] glos. ibi in prima expositione intelligit de fœmina libidinosa, vt ei curator dari posit: & ita Cuma. ibi Panor. Barb. Feli. Deci. in cap. pastoralis, de iudi. Rip. in. l. is cui bonis, nu. 16. ff. de verborum obligationibus. Ex qua interpretatione inferūt plures notabilem cautelam, vt legitimi hæredes faciāt curatorē dari & bonis interdici meretrici, ne testari posit, iuxta regul. l. is cui lege. ff. de testam. Aliàs enim meretrix & libidinosa fœmina testari potest, cum id nullo iure prohibeatur. vt notat Bal. in. l. 1. C. de condict. ob turp. caus. Ias. in. l. miles, nume. 17. ff. de re iudic. Dec. in. l. 1. nu. 6. C. de secund. nup. Alber. in. l. si quæramus. ff. de testamen. idem Alberi. in. l. qui vas. §. fin. ff. de furt. Quam cautelam ad negandam facultatem testandi fœminę luxuriosæ, ex. d. l. scribit Bal. in. c. cum decorem, de ætat. & qualit. Iaso. in. l. 4. §. sed quod meretrici, nu. 2. ff. de condict. ob turp. caus. Ferre. & caute. 6. Dilect. de arte testan. tit. 1. caute. 12. Segur. in. l. Imperator. ff. ad Trebel. Addi. ad Bal. in. l. ea lege, numero. 20. C. de condict. ob caus.

21 Sed antequam veniam ad articulum, ob quem eam. l. adduxi, admoneo lectores (si qui forsan hæc nostra legerint) eam cautelam omninò reijciendam fore, nec testandi facultas iure permissa ijs cauillis adimi debet: maximè cum testātes multas sæpe disponant quæ conducunt ad salutem animarū. Nec verum est quod glo. Cuma. & Felin. vbi supra dicūt. fœminam impudicam censeri prodigam bonorum: id enim posibile est, non necessarium, ideò non sufficit, iuxta regu. l. nec [illegible] C. de probat. imò sæpe meretrices auaræ sunt, iuxta illud sacræ pagi. Ezechiel. cap. 16, [meretricibus dātur mercedes.] Cōtra iniquā illam cautelam facit etiā, quod iure videmus meretrices dissimulari, vt maiora mala vitentur. c. inter opera, de sponsa. Vnde tutius est contra Doctor. non posse meretrici curatorem dari, & consequenter nō ei negandam facultatem testandi: quod magis asseritur ex veriori sensu illius. l.

22 Reiecta enim præcedenti expositione intelligi debet ea. l. de fœmina prodiga quæ luxuriosè viuere dicitur, cum immodicè expendit, nec sumptibus parcit, iuxta gloss. in. 2. expositi. vbi ad eam citat aliqua iura: & iuxta Aretin. in dict. l. is cui bonis, ad fin. vbi id subtiliter colligit ex litera dict. l. Idque magis comprobat D. Anto. Augusti. libro. 4. emendat capitu. 11. & secuti sunt aliqui, vt per Rip. in dict. l. is cui bonis, num. 17. & Iodoc. de patrocin. pupil. Cicero. 1. offic. parsimoniam luxuriæ opponit: & in eo sensu sæpe vtitur. Quint. Cur. traditque Spiegel. in lexico. iur. verb.

verb. [luxuria.] Qua in re circa viduas prodigas vel immodicè expendentes est apud Lusitanos prudétissima constitutio lib.4.titu.10.

23 Ex quo infertur miserè lapsum fuisse Hispa.Segur.in.l.Imperator,ad fi. ff.ad Trebel. qui ex.d.l.scripsit, viro incontinenti & libidinoso curatoré dandum: arguens ex dictione. [&,] quasi I.C.implicare velit, vt non solum masculo luxurioso,sed etiam fœminæ curator detur. Sed ex præcedé ti declaratione patet.in. d. l. non agi de fœmina impudica, & sic non potest ad masculũ colligi,quod Segura. putabat,qui tamé se excusare posset authoritate Bal.in.l.ea.l.nu.20. C.de condi.ob cau[illegible]pa.in.d.l.is cui bonis,nu.18. maximè quod etiã si alibi loqueretur de fœmina libidinosa,nõ valeret argu.ad masculum,ex sup.deductis.

24 Ideoque viro incontinenti & Venereo(ni prodigus sit,) curator nõ dabitur, quod non solum verius,sed & receptius est ex Specul.tit.de acto.§. 1.nu.12.qué malè citabat Segur.vbi sup.& ita melius Alberi. & Cuma.in d.l.is cui bonis,ad fi.Felin. & Dec. in d.c.pastoralis,Pala.in.c.per vestras.§. 70.nu.23.fol.mihi.152. secũdũ Lugdunensem impresioné: & ita Boër. cons.1. post consuet. Anto. Gome.l. 14.Tauri, nu.14. Fernan. Arias.l.13. col.1. Ex quo etiam cauendum est à glo.in.si quis cum sciret. ff. de vsuca. pro emp.& à glo.in.l.1.verb.furiosis. C. de cura. furio. Nec erat omninò ociosa dictio,& in. d.l. quia in fœmina prodigaliter viuéte dubitari poterat an ei curator daretur,quasi in casu omisso,& non sperato ob præsumptam auaritiam fœminarũ. l.4.ff. ad Velleian.

25 Et ex ijs cessat labor scrib. an. d.l. procedat in fœmina nupta? quod retento etiam cõmuni intellectu ad eã l.benè negabat Ioan.Andr. quem sequitur Segu.vbi supr.idq; verius est, licèt cõtra dicant. Barb. Feli. Dec.in d.c.pastoralis: Rip.in.d.l.is cui bonis, nu.20. Pala. in.c. per vestras. d.§.70. Boër.d. cons. quorum opinio multa afferret incommoda, esset que cõtra honestaté in Repub. Nec enim matrimonia inquietari debent, vt in.l. 1.ad fi.ff.de libe.exhib. soliusque mariti est, vxoris mores castigare. l.rei iudicatæ.16.ff.solu.matri.l. quanuis. C. ad leg. Iul. de adult. quod magis suadetur ex legib.Lusitaniæ, totiusque Hispaniæ: idque obseruat vsus. Faciunt tradita à Ias.in.l.plerique ad fi.ff.de in ius vocan. Hyppol. singul. 279. His denique huic legi & libro finem imponimus: lectores autem admonitos atque rogatos velim, vt in his nostris prius summaria(quæ legibus & earum partibus præmittuntur)attentè legant ac expendant, cõperient enim,ex ijs quæ ad rem pertinebant, non solum nihil omissum fuisse, sed etiam tot tãtaque à nobis addita,excogitata,atque adeò discussa,vt à nemine alio hactenus ad pręsentem titulum scriptum aliquid videri posit. Quæ vero inciderunt,plenius etiam tractauimus,vt maior inde vtilitas iuris studiosis resultaret: vtque ex apposita varietate,docti cõijciant quid in iure præstare posimus.

FINIS.

SALMANTICAE
Excudebat Ioannes Baptiſta à Terranoua,
M, D. L X V I I I.

IHS
SVB TIMORE SANCTISSIMI NOMINIS TVI LABORAMVS

PINELLI.

de rebus ind. vene

de Bonis.

Maternis.

calibrite
colorchecker CLASSIC
mm